

THE VĀLMĪKI-RĀMĀYAṆA

Critical Edition

Vol. I

THE VĀLMĪKI-RĀMĀYAṆA

CRITICALLY EDITED FOR THE FIRST TIME

Board of Editors :

1. DR. J. M. MENTA, Vice Chancellor,
M. S. University of Baroda (Chairman)
2. DR. HANSARANI MENTA (Vice Chairman)
3. SHRI P. C. DIVANJI
4. DR. P. L. VADYA
5. PROF. K. C. CHATTOPADHYAYA
6. PROF. G. C. JHAJA
7. PRINCIPAL D. R. MANAAB
8. DR. P. M. MODI
9. DR. B. J. SANDESARA, Director, O. I. (*ex-officio*)
10. PROF. G. H. BHATT (Secretary and General Editor)

Board of Referees :

(1) DR. S. K. BELVALKAR, Poona.	(7) PROF. H. W. BAILEY, Cambridge (England).
(2) MR. DR. P. V. KANE, Bombay.	(8) DR. W. KISSSEL, Bonn.
(3) DR. S. K. DE, Calcutta	(9) DR. W. RUBIN, Berlin.
(4) REV. FR. DR. C. DULCER, Ranchi (Bihar).	(10) DR. L. RENOU, Paris.
(5) PROF. VISHVADANDHU SHASTRI, Hoshiarpur.	(11) DR. V. PISANI, Milan (Italy).
(6) DR. V. RAGHAVAN, Madras.	(12) DR. F. EDGERTON, LARAMIE, WYOMING, U.S.A.

and Illustrated by the Faculty of Fine Arts, M. S. University of Baroda

Published under the Authority of the Maharaja Sayajirao University of Baroda

ORIENTAL INSTITUTE

Baroda (India)

1960

THE BĀLAKĀṆḌA

THE FIRST BOOK OF THE VĀLMIKI RĀMĀYANA

The National Epic of India

Critically edited by

G. H. BHATT, M.A.,

Ex-Professor of Sanskrit, Baroda College;

Ex-Director, Oriental Institute, M. S. University of Baroda

General Editor and Head of the Rāmāyana Department

Oriental Institute
Baroda (India)

1968

All rights reserved

DEDICATED MOST RESPECTFULLY

to

DR. HANSABEN MENTA, B.A. (Hons.), LL.D.,

First Vice-Chancellor, M. S. University of Baroda

for her keen interest in the Rāmāyana
and its Critical Edition.

CONTENTS

AC	IX
DEVIATIONS AND DIACRITICAL SIGNS	XI
INTRODUCTION	XXIV-XXV
ELEMENTARY INTRODUCTION	I-XXIII
CONCORDANCE WITH OTHER EDITIONS	I-XXXIX
TEXT AND CRITICAL APPARATUS	I-400
APPENDIX I (Nos. 1-9) (Additional passages)	401-419
APPENDIX II (Variants from Cv. for Sargas 1-24)	420-423
FINAL NOTES and <i>Corrigenda et Addenda</i>	424-437
INDEX	438-459
TEXTS OF THE TEXT OF THE BĀLAKEĀṢA	460-461

CONTENTS

PREFACE	ix
ABBREVIATIONS AND DIACRITICAL SIGNS	xi
INTRODUCTION	xiii-xviii
SUPPLEMENTARY INTRODUCTION	i-xviii
CONCORDANCE WITH OTHER EDITIONS	i-xb, xxix
TEXT AND CRITICAL APPARATUS	i-400
APPENDIX I (Nos. 1-9) (Additional passages)	401-419
APPENDIX II (Variants from Cs. 1st Saugas 1-24)	420-423
CRITICAL NOTES and <i>Concordia et Addenda</i>	424-457
ERRATA	458-459
CONTENTS OF THE TEXT OF THE BĀLAKĀṇḌA	460-461

LIST OF PLATES AND ILLUSTRATIONS

Facsimile of the Nepāl MS Fol 2a, 2b and 3a	Frontispiece
Facsimile of the Nepāl MS Fol 375b and 376a and of the Mathurā MS Fol 255b.	"
Illustration to I. 1. 1 Valmiki makes a request to Nārada about an ideal man (1)	Facing page 3
Illustration to I. 2. 14 Valmiki gives a curse to the Nāśada for killing a male Krauñca bird. (2)	" " 24
Illustration to I. 22. 3 Daśaratha permits Rāma to go with Viśvāmitra (3)	" " 147
Illustration to I. 66. 17 Rama's breaking the Bow (4)	" " 351
Illustration to I. 72. 26 The wedding of Rama and his three brothers. (5)	" " 381

PREFACE

A Critical Edition of the Valmiki Ramayana was a long felt desideratum. Shrimati Hansabai Mehta, the first Vice-Chancellor of the Maharaja Sayajirao University of Baroda and the members of the Syndicate readily accepted the suggestion of Shri P. G. Shastri, the President of the Gujarat Research Society of Bombay and opened the Ramayana Department in the Oriental Institute on 22nd March 1951. The Director of the Oriental Institute who was put in charge of the Ramayana Department collected MSS from public and private Libraries by an appeal and personal visits and on 4th April 1954 *Caraka Smriti Pratishada* the Hindu New Year Day the Collation Section was opened when Shrimati Hansabai Mehta wrote the first verse of the Ramayana in the collation sheets. On 12th July 1955 the Critical Apparatus Section was added.

The Prospectus of the Critical and Illustrated Edition of the R published in 1955 was favourably received by scholars of India and outside. A tentative edition of the first Sarga of the Balakanda with a full Critical Apparatus and a short account of the MSS was printed in July 1956 for private circulation and sent to eminent scholars of India, Europe and America. The response was ready and also happy. I am most grateful to them for their appreciation of the work and valuable suggestions.

The first Fascicule consisting of 10 Sargas of the Balakanda is now presented to the world of scholars. The text of the Epic is based on 37 MSS in different scripts of India. A list of the MSS their detailed account and some important textual problems will be found in the Introduction. Statistical reports showing the mutual relation of the MSS, concordance of the principal printed editions of the R, Notes etc. are reserved for the last Fascicule of the Balakanda.

It is now my pleasant duty to record all the encouragement and assistance which I have received from different quarters in connection with the Ramayana work.

To Shrimati Hansabai Mehta, our most popular Vice-Chancellor whose keen interest in the Ramayana is responsible for this ambitious project, I tender my most sincere and cordial thanks. Her continuous inspiration, kindness, appreciation and full support with which she has favoured me have been of inestimable value to me and I take this opportunity to express my profound gratitude. To Honble Dr. Jivraj Mehta, the Finance Minister of Bombay and member of the Syndicate I remain grateful for evincing special interest in the Ramayana Department. To the members of the Syndicate who have always appreciated the work I ever remain thankful.

It is indeed a rare coincidence that my revered Professor Dr. S. K. Belvalkar happens to be since 1943 the General Editor of the Critical Edition of the Mahabharata, the Great Epic of India. He has always favoured me with valuable guidance from the initial stage and conferred Blessings which have certainly given me strength. To my revered Gurus I simply bow down in all humility.

I again sincerely thank H. H. the Maharaja of Palanar, H. H. the Maharaja of Jodhpur, H. H. the Maharaja of Darbhanga and the Government of Nepal for the loan of R MSS and the permission to take a microfilm of some R MSS. I am also indebted to the following Research Institutes and Libraries for the loan of R MSS —

1. Adyar Library, Adyar, Madras.
2. Nada Mandir Library, Bombay.
3. Bhandarkar Oriental Research Institute, Poona.
4. Bharat Nilaya Samashodhak Mandal, Poona.
5. Calcutta University Library, Calcutta.
6. Government Oriental Manuscripts Library, Madras.
7. Maharaja's Grants Library, Sandak College, Trappanthura, Kerala State.
8. Oriental Research Institute, Mysore.
9. Scindia Oriental Institute, Ujjain.
10. Sri Venkateswara Oriental Institute, Tirupati.
11. The Asiatic Society of Bengal, Calcutta.
12. Vishva Bharati, Santiniketan.

- 13 Vishveshvarananda Vedic Research Institute Hoshiarpur (E. Punjab)
 14 Vithalbhau Patel Mahavidyalaya Vallabhaviyanagar

I further offer my thanks to Prof. Tillotson, Prof. Constantin Reganney, Prof. Pison and Dr. V. Raghavan for supplying the lists of MSS. in the European Libraries and the photostat and microfilm copies of some MSS. to Dr. S. N. Sharma of Shrinagar for procuring MSS. in Śāradā Script from Kashmir, and to Mura Sri Panjānāyaji of Ahmedabad, Shri Nākanthan Nambudiripad of Changanād, and Shri Sankaran Nampyathan Nambudiripad of Wadakkancheri for the loan of MSS.

I take this opportunity to express our gratefulness to the University Grants Commission and the cultured industrialists who have rendered financial help to the Critical Edition of the National Epic. Following is the list of donors:

† 1	University Grants Commission	Rs. 60 000/-
2	Sheth Shree Rameshwar Bula	
	The Century Spinning and Manufacturing Co. Ltd.	, 25 000/-
* 3	Shri Dorabji Tata Trust	, 9 000/-
4	Ahutan Makandee Spinning and Weaving Co. Ltd.	, 20 000/-
5	Sir Porushottandas Thalordas	, 5 000/-
6	Digvijaya Cement Company Ltd. (Shree B. D. Sonani)	, 5 000/-
7	Sheth Shree Prankal Devkaran Namp.	, 2 500/-
8	Sheth Shree Hanikandas Lakhmdas	, 2 500/-
9	Sheth Shree Ramnath Anandlal Podder	, 1 250/-
10	Dhruvadhara Chemical Works	, 1 000/-
11	Indian Hume Pipe Co.	1 000/-
12	The Patel Cotton Co.	
	Shri J. P. Patel	, 500/-
		<hr/>
		Total Rs. 1,21,750/-

It is hoped that other well-to-do persons will emulate the noble example of these donors.

Now I must express my obligation to the members of the staff of the Oriental Institute of Baroda. Dr. U. P. Shah (Deputy Director), Pandit J. S. Pade (Superintendent MSS. Section), Pandit K. S. Ramaswami Sastri (Superintendent Collation Section), Pandit M. R. Nambiar (Superintendent, Critical Apparatus Section), Shri J. P. Thakur (Superintendent Printed Section), Dr. Y. J. Tripathi (Translation Assistant) and Shri M. A. Joshi (Technical Assistant) have laid me under a heavy obligation by their continuous hearty co-operation. The members of the Collation and Critical Apparatus Sections and the Office have obliged me by their sincere work.

I thank Shri V. P. Trivedi, Faculty of Fine Arts, M. S. University of Baroda, for preparing the illustration for the Critical Edition of the Ramayana. I am also thankful to Prof. Harland Bhatt, Dean of the Faculty of Fine Arts and Prof. N. B. Bendre, Professor of Painting, for their keen interest in the pictures of the Ramayana.

Lastly I must thank my young friend, the competent Manager of the University Press, for his most willing co-operation in all matters relating to the printing of the Critical Edition.

Ramaya bhavata namah

ORIENTAL INSTITUTE
 M. S. University of Baroda
 Baroda
 11th January 1958

G. H. BHATT

† The University Grants Commission has graciously continued the annual Grant of Rs. 20,000 since 1955.⁹⁶

* A donation of Rs. 15,000/- to be spread over five years from 1955 to 1959 has been promised from Shri Dorabji Tata Trust and out of it a sum of Rs. 9,000/- for the years 1955, 1956 and 1957 has been received.

ABBREVIATIONS AND DIACRITICAL SIGNS

add. = adding
addl. = additional
adhy = adhya (s)
App = Appendix
B = Bombay edition of the R (Gujarati Printing Press AD 1912 (the Vulgate))
chap = chapter(s)
comm = commentary (tames)
cont = continue(s)
corr = corrected correction.
Crt App = Critical Apparatus
ed = edition
fg = figure(s)
fol = folio(s)
foli = following
fragm = fragment(ary)
G = Gores of the R
Gov = Govindaraja.
l apl = haplographus(ally)
illeg = illegible
inf lin = infra lineam (below the line)
ins. = insert(s)
int lin = inter lineas (between the lines)
interp = interpolate(s)
introd = introduction introductory
h = humi? skanam ed of the R
hat = hataks.
I = I shore ed of the R
l = line
m or marg = marginal(ly)
Mal = Malabarastha
Manu = Manusmṛiti (VSP ed.)
Ml = Malil'braia
N = Northern
NE = North-eastern
NW = North-western
om = om(issio) omitting
orig = original(ly)
post. = posterior
per = per hunc manu (by own hand)
prob. = probably
s. = śaśaśaśa
s = repeat(s) repeated.
I s. = I śaśaśaśa
ref. = reference

resp = respective
 resp = respectively
 Rm = Rāmadāyamañjari (Kāvyamāla No 83)
 Rm = Rāmopākhyāna (Vbh III 258-276 BORI,
 Moona 1942)
 S = Southern
 sec m = secunda manus (by another hand)
 st = stam(a)
 subst = subordinate (s ed)
 supp = supplementary
 supr lin = *supra lineam* (above the line)
 Til = Tilaka
 transp = transpose(s) transposition
 v = verse
 (var) = (with variation)
 vJ = vana(e) lecho(nes)
 vulg = vulgate
 W = Western
 ¶¶ (in the critical footnotes) enclose citations from
 commentators
 [] besides their normal uses enclose additions to
 MS readings.
 () besides their normal uses enclose superfluous
 letters which should be omitted from MS.
 read off.
 * (superior star) in the text and calls an emenda-
 tion
 • (in the critical footnotes) before a verse or verses
 and preceded by a run-serial figure and notes
 add 1 real or substantiate part 100
 •• (in the MS readings) indicate syllable lost
 through injury to MS
 ~ printed below (or along the s. margin of) any
 part of the constituted text indicates that the
 reading of it is less than certain
 C denotes a Commentary prefixed to the
 add. citations of the name of a commentary or (or
 a commentary) thus Cr = Commentary of 1-1-1
 supra Cr = Commentary of Vātsyāyana and
 Gondaśarja Cr = Commentary of Kaśaka and Tanka.
 A "p" is added to a "c" if the
 citation is from a p. 12 is enclosed in the
 Commentary of Kaśaka. A "p" is added to a
 "c" if the citation is from the Commentary of Kaśaka.

INTRODUCTION

The Critical Apparatus

The text of the *Balalanda* in this Edition is based upon the following 37 MSS selected from out of a total of 86 MSS collated for the purpose —

1. Northern Recension (21 MSS — ŚVB 11+D 0)

(a) North-western Group

Surada Version (S)

S₁ = Baroda Oriental Institute No 14061 Undated

(b) North-eastern Group

(1) Nepal Version (N)

N₁ = Baroda Oriental Institute No 14756 Microfilm of MS no 934 of the Bar Library Kathmandu, Nepal dated Samvat 1076 (c AD 1020)

N₂ = Baroda Oriental Institute No 14157 Microfilm of MS no 905 of the Bar Library, Kathmandu, Nepal dated Newari Samvat 795 (c AD 1675)

(2) Maithili Version (V)

V₁ = Baroda Oriental Institute No 14137 Microfilm of a MS of the Palace Library Darbhanga dated Lakshmana Samvat 241 (c AD 1360)

V₂ = Baroda Oriental Institute No 14133 Transcript of MS No 273 of the Palace Library Darbhanga dated Śaka 1473 (c AD 1521)

V₃ = Baroda Oriental Institute No 14190 Transcript of MS no 297 of the Palace Library, Darbhanga dated Śaka 1753 (c AD 1831)

V₄ = Baroda Oriental Institute No 14134 Transcript of MS no 292 of the Palace Library, Darbhanga dated Śaka 1758 (c AD 1836)

(3) Bengali Version (B)

B₁ = Baroda Oriental Institute No 14122 Photo-stat copy of MS no 348 of the Bibliothèque Nationale Paris dated Śaka 1610 (c AD 1688)

B₂ = Santiniketan Vidyabhasati No 776 Dated Śaka 2711 (c AD 1789)

B₃ = Calcutta Asiatic Society of Bengal No G 395 Dated Śaka 1754 (c AD 1832)

B₄ = Calcutta Asiatic Society of Bengal No III A 39 Undated

Devanagari Version (D) Sub-divided into

(1) Devanagari Version of Tilaka (Dt) the 'Vulgate' (S)

Dt = Jodhpur Palace Library Unnumbered Undated

(2) Devanagari Composite Version

D₁ = Baroda Oriental Institute No 14136 Photo-stat copy of MS no 123 of 1884/87 of the Bombay Government Collection deposited at the Bhambardkar Oriental Research Institute Poona dated Samvat 1512 (c AD 1455) (NW)

D₂ = Poona Bhambardkar Oriental Research Institute No 825 of 1875/76 Dated Samvat 1630 (c AD 1594) (W)

D₃ = Baroda Oriental Institute No 3917 Dated Samvat 1773 (c AD 1717) (W)

D₄ = Baroda in private possession (of Prof G H Bhatt) Unnumbered Dated Samvat 1829 (c AD 1774) (S)

D₅ = Baroda Oriental Institute No 12864 Dated Śaka 1708 (c AD 1786) (NW)

D₆ = Bombay His Holiness Goswami Śrī Gokulanathgumasthāna Bābā Vaidya No 100 Undated About 200 years old (earlier than Samvat 1851 = CAD 1796) (S)

- D₁ = Hoshiarpur, East Punjab, V. V. Research Institute, Sādhū Āśrama, No 1805 Dated Samvat 1869 (c. A.D. 1817) (NW).
 D₂ = Ujjain, Scindia Oriental Institute, No 1633 Dated Samvat 1888 (c. A.D. 1831) (S).
 D₃ = Vallabha Vidyasagar (via Anand), Vithalabhai Patel Mahāsādhayā Unnumbered. Dated Samvat 1905 (c. A.D. 1848). (W)
 D₄ = Ujjain, Scindia Oriental Institute, No 1611 Undated (ΔE).
 D₅ = Hoshiarpur, East Punjab, V. V. Research Institute, Sādhū Āśrama, No 2067 Undated (NW)
 D₆ = Bilanor, Anup Sanskrit Library, No. 2018 Undated (ΔW).
 D₇ = Jodhpur, Palace Library, No 4 Undated (NW)
 D₈ = Baroda, Oriental Institute, No. 6492. Undated (S).

II. Southern Recension (16 MSS. —TGM H+D 5)

(1) Telugu Version [T]

- T₁ = Madras, Adyar Library, No 72372 Undated
 T₂ = Madras, Adyar Library, No. 72393 Undated
 T₃ = Madras, Adyar Library, No 75597 Undated.

(2) Grantha Version [G]

- G₁ = Baroda, Oriental Institute No. 6362 Dated Kollam 993 (c. A.D. 1818)
 G₂ = Trippunthura (Travancore-Cochin State), Maharaja's Grantha Library, Sanskrit College, No 122 Undated
 G₃ = Madras, Government Oriental Manuscripts Library, No 9869 Undated.
 G₄ = Ahmedabad in private possession (of Venu Śeṭṭi Puṣyavajraya) Unnumbered Undated.

(3) Malayalam Version [M]

- M₁ = Chunnangad (via Ottapalam), South Malabar, in private possession (of Sri Nilakanthas Nambudiripad) Unnumbered Dated Kollam 687 (c. A.D. 1512)
 M₂ = Trippunthura (Travancore-Cochin State), Maharaja's Grantha Library, Sanskrit College, No 123 Dated Kollam 865 (c. A.D. 1690)
 M₃ = Kumlangad (P.O. Kundanoor, via Wadakkancherry Travancore-Cochin State) in private possession (of Sri Sankaran Nampyithan Nambudiripad) Unnumbered. Dated Kollam 998 (c. A.D. 1823)
 M₄ = Trippunthura (Travancore-Cochin State) Maharaja's Grantha Library, Sanskrit College, No 124 Undated

Testimonies

(1) Commentaries

- Cr = Commentary of Rāmāyaṇa as given in MS no 14066 of Oriental Institute, Baroda, Transcript of MS no 8214 of the Government Oriental Manuscripts Library, Madras, undated
 Cm = Commentary of Mahābhārata as given in MS no 844 of the Basil Patwardhan Collection deposited at the Bharata Itihāsa Samśodhaka Maṇḍala, Poona. Dated Śaka 2698 (c. A.D. 1776)
 Cg = Commentary of Govindarāja as given in MS of Prof G H Bhatt, Baroda. Dated Samvat 1829 (c. A.D. 1773)
 Ck = Commentary (Kāṭaka or Amṛtalāṭaka) of Kāṭakayogin (alias Mādhavayogin) as given in MS no 14053 of the Oriental Institute, Baroda, Transcript of MSS nos. 3754 and 3976 of the Government Oriental Manuscripts Library, Madras, undated
 Ct = Commentary (Tilaka) of Nageśa Bhatta as given in Dt, undated, also as printed in Vulgate editions

(2) Epitomes

- (1) The Rāmopahyaṇa (Mbh. III 258-276 BORI, Poona, 1942)
 (2) Purāṇa—Vāyu Purāṇa, III 3, IV 4 (Gita Press, Gorakhpur 1937)
 Agar Purāṇa Chap. 5 11 (Ānandaśrama ed. Poona 1900)
 Purāṇa Purāṇa, IV 66 121, V. 35 (Ānandaśrama ed., Poona, 1893-94) etc.
 (3) The Rāmāyaṇa māhātmya of Kācemeṇḍra (Kavyamālā No 83 Nitya Nigraha Press, Bombay, 1993)

Detailed Account of the Manuscripts

2

Budapest Oriental Institute, No. 19061. Undated. It was purchased for the Institute by Dr. S. N. Sharma of Srinagar. Thick unglazed paper, size 12" x 6", Sīnālī characters.

67 folios (with 15 blank), with 13 to 15 lines to a page and about 46 letters to a line. Two Śodhapatras, 7½" x 5", written on one side for m, are added after folios 39b and 67a respy. The portion subsequent to Sarga II is probably etc. m. Margins unruled, śhrīmas unnumbered. Only first seven Sargas numbered. Both the Ślokaśrīras are marked by single danda. Colophons are shaded over with red clark, and erasures, which are not many, are made with yellow pigment. Sporadically written marginia, for, m. Marginal corrections and additions also, for m, are few and few between, with the exception of folios 41 to 53. A few blanks marked by head lines signify conscientious copying. Condition fairly old. Writing fairly legible and correct, in prethumbrils. Though the MS is undated, another one of Agastyaśāstra, written probably by the same scribe as that of the latter part of this MS, bears at the end Samvat 34, which is, according to Dr Shuman's report, probably the Suktas: Suhvat, equivalent to A. D. 1800.

The MS represents the NW Version

Figure 1

Boroda, Oriental Institute No 14156 Microfilm of MS no 934 of Dir Library, Kathmandu, Nepal dated Simrat 1096 which refers to Vikrama Simrat, according to Pandit Hriburan Acharya, 'Hrib-śrīguruṃ', the ex-Librarian of the Dir Library Kathmandu (c AD 1070) The oldest dated MS of Vamśa-Rimīyoga known to us 1 palm leaves, size 21" x 2". New in characters

The codex has preserved all the seven hands, total number of extant folios for B1h being 46. Folios 1, 4, 5, 8, 40, 53 and 67 go missing. With folio 91 begins the 12th Sarga of *Ajodhya*. It has 6 lines to a page and about 86 letters to a line. The bulk of the MS is 7½ inches. Side margins 2½ inches and top and bottom margins 1 inch, unruled. Slokas and Sargas unnumbered. Sloka endings are marked by angle droplets. Marginalia and corrections very few *pr* m, additions more frequent, *pr* m. Tying threads pass through two holes in the middle of the leaves. Unaltered in condition. Writing fairly correct but at places not clear, in *Prasamdhya* *ṛ* and *ṛ*, *ṛ* and *ṛ*, *ṛ* and *ṛ*, *ṛ* and *ṛ* and at a few places even *ṛ* and *ṛ* are confounded.

The whole MS is written by two scribes. Bha, Ajodhya, Aranya and Kalandha Kāṇḍas are in one hand, the rest in another. The post colophon entry made at the close of Kalandha, *pr m*, states that the MS was copied by Śrī Gopāl, son of Pīṇḍarī Śrī Śrīkara on the 4th day of the dark half of the month of Āṣṭhina in Śukrāt year 1076 (c. A.D. 1030) :

[illegible]

The 1/8 represents the 3d. Version

94

Biroda Oriental Institute No 14157. This also is a microfilm of MS No 905 of Bn Library Kathmandu, Nepal, dated Newari Sambat 796 (c AD 1675). Written on thick, country paper size 30" x 5", Newari characters. The codex contains all the seven Kāṇḍas, total number of folios for Dāṇḍakāṇḍ being 66 (with folio 21 blank). It has 10 lines to a page and about 60 letters to a line. Side margins comprise 1½" and top & bottom margins 2", unruled. Ślokas unnumbered but Sargas numbered. Single dāṇḍas mark Śloka-endings. Sporadically written marginalia, very few corrections but some frequent additions all from Condition good. Writing neat, legible and fairly correct not in Pyramidaria. This MS. also has fallen prey to such scribal confusions as those of \bar{v} and \bar{u} , \bar{r} and \bar{u} , and at a few places even \bar{u} and \bar{e} .

At the end of Hilsa, on folio 66b, a list of the total number of Sargas and Stokas in each *hizb* is provided. Accordingly, Hilsa has 64 Sargas and 2850 Stokas and the grand total comes to 560 and 24000 respectively. The

Total number of leaves in the transcript is 227 (the last one being numbered 228 and no 187 missing), written on one side only size 13" X 7½" with 20 or 28 lines to a page and 16 letters to a line i.e. each line contains one Ślokaśrī. The scheme of the dandas is the same as that adopted in the preceding and the succeeding codices. Margins unruled. Ślokas unnumbered but Sargas bear regular numbers the total being 79. The word *śrī* is written on the top of every leaf. New Sarga generally begins on a fresh leaf. Colophons are written in red ink in a few cases in red pencil. Scores of erasures all made with ink. No marginalia. Corrections are numerous but additions are very few. Some of these are *sup* *hr* (cf. leaves 9, 20, 29 etc.) some *inf* *hr* (cf. leaves 20, 48, 55 etc.) and some even superscript (cf. leaves 1, 70). Correction on leaf no. 74 is made in red ink, but *hr* is. At about 15 places there are blanks (some marked by dots) which mark cate that the copyist could not decipher those letters in the MS. or the folios of the original are broken at the respective places, a sign of conscientious copying. At a few places variant readings are given in brackets in the body of the text. Writing fairly legible and correct. Some of the peculiarities of *V* are shared by this codex. Thus Saṁdhi rules are not strictly followed. *ṣ* is used for *ś*, *ṣ* (or *ṣ* at a few places) and the optional rule of *वृद्धा* is generally followed. The use of such words as *वृद्धा* (leaf 217 line 22) and *वृद्धा* (leaf 174 line 10) is a peculiarity of its own.

The post colophon entry made in the original MS at the end of the *banda* states that the MS was written by Śrī Saṅkaradatta Sarmā on Thursday the thirteenth day of the dark half of the month Mārgaśīrṣa in Śaka 1753 (c. A.D. 1831) [शके १७५३ र. मार्गशीर्षे चतुर्विंशत्यौ ॥]

The copyist of the transcript Pandita Syamamunda Jha, Chaitanyagangulpur, Patna, B.A. (Hindi) of Haurahi P.O. Kosi, Dist. Darbhanga has put his signature on the transcript on 13/1/1935.

The MS represents the NE version.

V.

Baroda Oriental Institute No 24134. This also is a Devanagari transcript of MS No 497 of the Palace Library Darbhanga dated Śaka 1758 (c AD 1836). The MS is written on paper size 12" x 4½" Marathi characters. Total number of folios 79 with 13 to 14 lines to a page and about 45 letters to a line. The writing is bold and fairly legible but at a number of places the MS is misread, worn-eaten and letters are lost.

As to the transcript total number of leaves is 254 (written on one side only) with 20-22 lines to a page and 26 letters to a line each line containing one Shloka. Size 13 1/2" x 7 1/2" Margins are unruled and at places even uneven. On the right hand side generally no margin. Shlokas numbered regularly Sargas numbered in the beginning and then left out completely unnumbered. No marginalia a few additions but scores of corrections. These are at places sup lin (cf leaves 8 27 etc.) at places inf lin (cf leaf 161) at places marginal (cf leaf 66) and at a few places even superscript (cf 42). They are made both in black and red ink. pr m The erasures are in black ink. Colophons also some in black ink and some in red. The numerous lacunae marked by dots indicate that at places the letters were lost and at places the copyist was unable to read the original correctly a sign of conscientious copying. Very few of these blanks are filled up afterwards (in black or red ink) pr m which suggests that the letters were deciphered later on or in course of writing. Some of these are put in brackets indicating that the copyist is not sure of their correctness. At a number of places the scribe has underlined certain letters and words some of which are wrongly spelt in the exemplar and some of which are not understandable. All this also indicates conscientious copying. At a number of places again variant readings are noted a majority in the margins and very few in the body of the text. All the same the writing which is without head lines all through is very hasty in course of which letters have been dropped in places. He writes सर्वथा for संप्रथा २ (रथ) for २ (रथ) कद्रुप for कद्रुप कद्रु becomes कद्र at one place. IIII where the writing is correct. The codex shares most of the peculiarities of the other codices of the Maithili Version which are natural in view of their place of origin. It differs from them in always writing वरिष्ठ as against वरिष्ठ of the rest.

The transcript was completed by Sri Jivananda on 13.3.1955 and the MS. was written by Sri Dulaha Samal on Tuesday, the 5th day of the dark half of the month of Bhādrapada in Śaka 1758 (c. A.D. 1834). "सप्त
१९५५ मासभद्रपदायां कृत्वा दि-५ तारीखी श्रीजिवानन्दः ॥

The US represents the NE Version

B1

Baroda Oriental Institute No 14122 Photo-copy in ink of MS no 345 of the Bibliothèque Nationale, Paris dated Śaka 1610 (c. A.D. 1688). This MS was utilized by Dr. Gorresio in his edition and was designated G by him. Palm leaves. Bengali characters. The size of photographs is 15" x 11".

In addition to Bala this MS contains Ayodhya total number of folios for B1a being 115. It has 4 lines a page and about 63 letters to a line. The string threads pass through two holes in the middle of the leaves. Margins unruled. No numbering of Ślokas and Sargas. Both the halves of the stanza are marked by single dandas. Marginalia for m are big and few between. Corrections also few for m. Condition good writing fairly legible and correct in Prathamātrās. To mention a few scribal errors ८ is written for ८३ ३ and ३ are written as ८ and ३ ३ and ३ are always confounded also ३ and ३.

As stated at the close of the haṅga the MS was written by Śrī Rāmakṛṣṇaśarmā in Śaka year 1610 (c. A.D. 1688). 'লিখিতেন শ্রীরামকৃষ্ণশর্মণে ইং ১৬১০'.

The MS represents the NE version.

B2

Santiniketan Vastabharati No 776 Dated Śaka 1711 (c. A.D. 1789). Old unglazed paper size 18½" x 41" (except folios 41 43 45 47 50 52 54 59 61 & 63 whose breadth is only 21"). Bengali characters. Besides Bala the codex contains Ayodhya (151 folios) and a portion of Aranya (23 folios) total number of folios for B1a being 90. It has 10 lines to a page and about 55 letters to a line. In the case of the smaller folios only 4 to 5 lines to a page. Margins unruled. Ślokas not numbered but Sargas bear regular numbers. Single dandas generally mark the halves of the stanza. In few cases the danda is missing. Corrections additions and marginalia disfigure almost every page. They are all for m. Condition old fairly legible writing in Prathamātrās. The scribe generally omits the avagraha. The final ३ is always replaced by anusvara. In spelling ८ as ८८ this MS agrees with almost all codices of Maithili and Bengali versions. In replacing ८ by ८ it agrees with the Maithili version excepting ३.

As stated at the end of the haṅga the Codex contains in all 64 Sargas and 2350 stanzas. It was copied by Śivadeva in Śaka year 1711 (c. A.D. 1789).

The MS represents the NE version.

B3

Calcutta, Asiatic Society of Bengal No G 395 Dated Śaka 1754 (c. A.D. 1832). Written on paper size 19½" x 41" Bengali characters. Total number of folios 113 No 65 is omitted and nos. 41 44 and 71-80 are duplicate. It has 6 lines to a page and about 46 to 50 letters to a line. Margins unruled. Ślokas unnumbered. Sargas bear regular numbers the total being 81 as stated at the close of the haṅga. Double danda mark the endings of both the halves of the stanza. Colophons are in red ink. No marginalia. Very few corrections but more frequent additions. At some places variant readings also are given in the margins. All these are for m. Very few erasures in yellow pigment. Condition good. Writing in very decent clear and fairly correct in Prathamātrās. At several places ८ is written as ८, ८ as ८८. Also ८ becomes ८८. In addition to these this codex shares the scribal peculiarities of B1.

The MS represents the NE version.

B4

Calcutta Asiatic Society of Bengal No II A 39 Undated yellow paper thick and durable. Written in Bengali characters. In bound form with numbering of pages and not of folios. In addition to Ādikāṇḍa this MS contains as its first part the Adhyātma Ramayana comprising 154 pages i.e. 77 folios. Total number of folios for Bala is 5 (with 5/6 blank) or more accurately 113 pages. Size 13" x 9½". It has 26 lines to a page and about 32 letters to a line. Margins unruled stanzas unnumbered. Numbers of Sargas are put in the margin in Arabic by some one else. Altogether there are 80 Sargas. Single danda marks the halves of the stanza. Colophons are in the same ink but are distinguished by a red mark put on both sides. No marginalia corrections or

additions. At very few places there are blanks signifying conscientious copying. It is a well preserved decent MS with fairly legible and correct writing devoid of erasures in *Prithamātrās*. Scribal errors and peculiarities are the same as those in the case of B.

In the upper margin on page no 113 is inscribed in Arabic, *Rumayana—2938*. This number is probably the total number of granthas. The codex ends in the middle of this page. Then follows a stamp of the Library of the College of Fort William and on its right is inscribed *College of Fort William 1825*. Though undated the MS seems to be not more than 300 years old.

The MS represents the NE Version.

Di

Jodhpur Palace Library. Unnumbered. Undated. Written on tough paper size $13\frac{1}{2}'' \times 6\frac{1}{2}''$ Devanagari characters.

This codex contains the seven Kandas written probably by different scribes at different periods (e.g. *Kāṣikāṇḍa* written in Samvat 1869, *Yuddha* in Śaka 1636 by Trymbak, *Uttara* in Samvat 1876 Śaka 1741). Total number of folios for Bala is 177 (with 12 and 177b blank). There is a square drawn in the centre of the folio 1b (wherefrom the MS begins) intended perhaps to contain some drawing for illumination but kept blank any how. Yellow papers are inserted at places. It is in bound form and has 12 lines to a page and about 36 letters to a line. Margins are ruled in black and *daṇḍas* are in red.

This MS contains the commentary *Tilaka* of Nagaja Bhaṭṭa. The text is written in three steps: the upper and the lower ones comprise the commentary while the central band which has generally a still wider margin is the (epic) text written in bolder letters than those of the commentary. *Ślokas* and *Sargas* are correctly numbered both in the text and the commentary, total number of *Sargas* being 77. Double *daṇḍas* in red ink mark both the halves of the stanza. In the commentary both single and double *daṇḍas* are used. No marginalia. Correction and additions are far and few between *pr* *re*. Erasures very few in yellow pigment. Condition good, writing decent and fairly correct but without *Sanibh*. *ॐ* is everywhere written for *ॠ*. This belongs almost uniformly to a group of MSS on which the Bombay edition or the *Vulgate* (Narasayangar Press and Gujarati Printing Press which is identical with the *Recension*) seems to have been based. The text of the Epic sometimes differs from that of the *Tilaka*. Though undated the MS appears to be about 150 years old.

The MS represents the S Recension.

Di

Banoda Oriental Institute No 24136. It is a photo stat copy of MS no 123 of 1884/87 of the Bombay Government Collection deposited at the Bhandarkar Oriental Research Institute Poona dated Monday the 8th day of the dark half of the month of Kartika in Samvat 1512 which is equivalent to Monday November 5 1455 A.D. Written on paper size $8\frac{1}{2}'' \times 3\frac{1}{2}''$ Devanagari characters. Handwriting of Gujarat or Rajasthan.

The MS is complete in seven Kandas, total number of folios for Bala being 190 with 11 lines to a page and about 35 letters to a line. Margins ruled in black. *Ślokas* and *Sargas* numbered, total number of the latter being 52. Nos 12 and 50 are duplicated in *Sarga* nos 13 and 51 resp. Single *daṇḍas* distinguish the halves of the stanza. A few marginalia, corrections and additions. Very few of these are *acc* *re*. Condition good, writing fairly clear and correct in *Prithamātrās*. *असुख* replaced everywhere by *असुखः*. Colophons *६* or the term *Ayodhyakāṇḍa* instead of *Balakāṇḍa*. A few lacunae marked by dotted lines signify conscientious writing.

The MS represents the W Vers on.

Di

Poona Bhandarkar Oriental Research Institute No 825 1875-70. Dated Samvat 1839 (c. A.D. 1773) for the Kandas I-IV *Balakāṇḍa* V dated Samvat 1850 (c. A.D. 1794). Paper size $1\frac{1}{2}'' \times 4\frac{1}{2}''$ Devanagari characters. Handwriting of Gujarat.

The MS is complete in seven Kandas, total number of folios for Bala being 131 (with 12 blank). It has 10 lines to a page and about 27 letters to a line. Margins ruled in double red line. In *Sargas* 8 to 12 stanzas

The whole MS is copied by one hand and the post colophon entry made at the close of Bala states that the scribe Puruṣottamaśa Vajñaṇa completed it in Śrī Puruṣottamaśra on the fourteenth day of the bright half of the month of Kārtika in the Samvat year 1829 (c. A.D. 1773)

“सर्व १८२९ कार्तिकमासे सुकल्पय चतुर्थी १४
दीप्यत दीप्यमानोऽस्मिन् दिवसपुरोचनदाह ॥”

The MS represents the S Recension and is generally followed by the Commentary of Govindarāja

Da

Baroda Oriental Institute No 12864 Dated Śaka 1708 (c. A.D. 1786) Written on paper not so thick size 14½" × 6" in Devanagari characters Handwriting of Gujarat or Rajasthan

The MS contains all the seven Kandas total number of folios for Bala being 56 (with 12 and 58b blank) It has 12 lines to a page and about 60 letters to a line Vargus ruled in black A few Sargas between Sargas 2 and 12 bear numbers otherwise no numbering of Sargas and Ślokas Total number of Sargas as stated at the close of the Kanda is 44 Single dandas mark the halves up to folio no 14 Thereafter no distinctive mark Colophons are daubed over with red chalk In Sarga 18 the reference ‘वसिष्ठ उवाच’ occurs once Marginalia corrections and additions are numerous Some of these are set in Some correction *and* line Erasures are made in yellow pigment The MS is discoloured in condition and at places the scribe himself has kept blanks due to holes in the material that he used of 4g folios 6 and 4r Writing generally correct and legible but at places some letters are rubbed off due to defacement and loss. वृ and वृ are always written as वृ and वृ ह for ह, च for च व and ॥ are frequently confounded and the वृहस्पति is repeated by वसुधैव In addition it has at a number of places वृ and वृ written as वृ and वृ As stated at the close of the Kanda the MS was completed by the scribe Haradita on Thursday the 7th day of the dark half of the month of Bhādrapada in Śaka 1708 (c. A.D. 1786)

“वसुधैव कुटुम्बकम्-असौ महादेवविष्णु
वसुधैव कुटुम्बकम्-असौ महादेवविष्णु”

It has to be noted that the वृ and the ॥ (avagraha) underlined are inserted sup lin. is another hand probably the same as that of the marginalia and corrections

The MS represents the NW Version with the features of NE and S Versions

Da

Bombay His Holiness Śrī Gokulnāthji Maharāja's Bala Mandira No 100 Undated Thick and durable paper size 20½" × 6½" in Devanagari characters Handwriting of Rajasthan

The MS contains all the seven Kandas Bala and Yuddha—both undated—being in the same hand Śaṇḍa is incomplete while the remaining Kandas in a hand different from that of Bala and Yuddha are written by Devaśa Vajñaṇa at the Ashrama of Mahanta Jyotsnāramaji in Mahomedpura near Awarā in Rajasthan Ayodhya Aranya and Balaṇḍa are dated Samvat 1832 (c. A.D. 1794) and Uttara Samvat 1832 (c. A.D. 1795) Total number of folios for Bala is 81 (with 12 containing the title and the total number of folios written with the Marathi word वृ in the centre and 81b having only two closing lines written on it) It has 12 lines to a page and about 34 letters to a line Margins ruled in red Ślokas and Sargas regularly numbered total number of the latter being 77 Double dandas in red ink demarcate the Sarga-endings no distinctive markings for the Ślokaḥas Colophons written in red ink Additions and corrections far and few between mostly for ॥ A few marginal glosses and a number of v l set in Erasures in yellow pigment Condition good Writing fairly legible and generally correct वृ is written as वृ and वृ as वृ च and वृ are occasionally replaced by वृ and वृ वृ and वृ, and वृ and वृ are confounded In some places वसुधैव takes the place of final वृ and वृ : वसुधैव generally omitted

The MS represents the S Recension

Da

Hoshurpur East Punjab V V R Institute Sadim Azara No 1805 Dated Samvat 1869 (c. A.D. 1812) Thick paper Size 13½" × 7" Devanagari characters Handwriting of Rajasthan or U P

69 folios with 13 lines to a page and about 40 letters to a line. Margins ruled in red. Stanzas numbered occasionally up to the end of Sarga 8 thereafter no numbering at all. Sargas bear regular numbers their total number being 54. Double dashes in red mark the endings of the halves. Colophons are written in red ink. No marginalia. Corrections and additions far and few between in black and red ink. *pr* = Erasures with yellow pigment at a few places in red pigment. A decent and well preserved MS with writing nice and generally correct. Some of the scribal errors are common to almost all the MSS of this Version. *सु* is always written here as *सु*. *बहुस्वा* takes the place of final *स्*. *वृद्धस्व* are not used. *व* and *य* and *र* and *ऌ* are confounded at several places.

As stated in the end the codex was written by a Brāhmaṇa named Sakṛadeva on Monday the 5th day of the dark half of the month of Margaśīrṣa in Samvat 1569 (c. A. D. 1812).

‘ लिखितं मुकुन्देन ब्राह्मणेन ॥ ५५ ॥
संवत् १८११ कीर्ति माससिंहवर् ५ चैत्राक्षरे ॥ ’

The MS represents the NW Version.

D.

Ujjan. Scindia Oriental Institute No 1633. Dated Samvat 1838 (c. A. D. 1831). Machine-manufactured paper size 12 X 5 in Devanagari characters. Handwriting of Rajasthan.

This codex contains all the seven *haṇḍas* total number of folios for *Bala* being 161 (with 12 containing the title and total numbers of folios. Sargas and Ślokas and 161b having only the title inscribed in the centre). In addition to these there are 7 folios comprising *Balakāṇḍa Parayavandhu* and 5 containing *Anukramanā* of seven *haṇḍas*. It has 7 lines to a page and about 38 letters to a line. Margins unruled. Ślokas and Sargas numbered regularly, total being 2884 and 77 respectively. Last Sarga is named *Ramakṇḍakhyānam*. No distinctive marks such as *daṇḍas* used at all. Colophons lightly daubed over with red chalk. Erasures numerous and in yellow orpiment. Corrections and additions sporadic. *pr* = A few cases of *सु* *in* corrections. No marginalia. Condition good. Writing fairly correct, decent and legible. *सु* and *सु* generally written as *सु* and *सु*. *व* is written as *व* and at places *र* as *र*. In some cases final *स्* takes the form of *बहुस्वा* and *परस्व* is mostly omitted. Sandhi rules also not strictly observed.

The MS is throughout written in one hand and as stated in the post colophon entry at the close of Uttara it was completed by Pandita Śri Tīrṇā Lakhana on Saturday the 9th day of the bright half of the month of Āṣvina in Samvat 1886 (c. A. D. 1831).

‘ संवत् १८८६ माघ शुक्ल ९ तृतीयादिने लिखितं पुस्तकं ९ श्री तिर्योरी सखनेन कृतं संवत् १८८६ शुक्ल भूषा मास इत्यादि ॥ ’

The MS represents the S Recension.

D.

Vallabha Vadyanagar (Vra. Anand) Vithalabhai Patel Mahavidyalaya. Unnumbered. Dated Samvat 1905 (c. A. D. 1848). Thick and double paper size 14" X 5½" in Devanagari characters. Handwriting of Gujarat.

The MS contains the text up to the end of *Sandarāṇḍa* total number of folios for *Bala* being 128 (with 83b blank and 83b *ac* =). It has 9 lines to a page and about 28 letters to a line. Margins ruled in red ink. Ślokas and Sargas regularly numbered total number of the latter being 80. The endings of Ślokaślohas and Sargas are indicated by double *daṇḍas* and red chalk marks. Colophons are daubed over with red chalk. Marginalia corrections and additions are frequent. They are made in black and red ink and at a few places also in pink ink. Those in black ink are *pr* = but the rest *ac* =. There are a few cases of corrections made *सु* *in* as also *सु* *in*. Erasures are generally in yellow pigment. At a few places red ink is used for the purpose. This is a decent MS with writing fairly legible and generally correct. The scribal peculiarities of the MS D. are shared by this MS also which is the work of three hands. The copyist the writer of folio 83b and the corrector in red. As stated at the close of the *Kaṇḍa* the MS was written by Pathaka Gaṇḍakara of Śakāśīrṣa (about ten miles north-east of

Broach in Gujarat), son of Vallabhadra, grand son of Devāsankara and great grand son of Lakṣmīdhara m. Wednesday, the 4th day of the bright half of the month of Mārgaśīrṣa in the Samvat year 1905 (c. A. D. 1848)

॥ संवत् १९०५ वर्षे मार्गशीर्षमासे शुद्धशुक्ल चतुर्थ्यां सौम्यकराभिराशु शुद्धशुक्लपञ्चम्यां देवप्रकरात्मनः
सामानाधिक्येन गौरीतिलकेन लिखितं ॥ श्रीगोपबन्धु ॥ ॥ श्रीगोपदेव सप्त वै ॥ The underlined is in red but *pr* m

The MS. represents the W Version

Du

Ujjain Spindia Oriental Institute, No 1611 Undated Written on paper size 14" x 5½", in Devanāgarī characters Handwriting of Rajasthan

This MS. contains all the seven Kāṇḍas written probably by different scribes at different periods (e.g., Śundarā written in Samvat 1837, Śaṭa 1792, Yuddha in Samvat 1741 and Uttara in Samvat 1742). Total number of folios for Bala is 99 (with 12 and 79b blank). Nos. 34 and 35 are duplicate. Folios 1b and 79a are illuminated with lotus-figures drawn in squares in the centre. It has 20 lines to a page and about 47 letters to a line. Margins ruled in black. The margins of some folios are coloured yellow for illumination. Ślokas and Sargas numbered regularly, total number of the latter being 76. The Śloka endings are marked by single dāṇḍas in red ink up to the middle of Sarga 2, thereafter only sporadic black dāṇḍas. Colophons are daubed over with red chalk. Very few marginalia are m. Corrections and additions also far and few between, *see* m. Some folios in the beginning are much decayed in condition. Writing fairly legible and generally correct. *च* and *ख* are always written as *छ* and *ह*, *ह* takes the place of *हृ* and *हृ* of *हृ*. *व* and *व* are frequently confounded and the *पञ्चम्यै* is everywhere replaced by *शुद्धशुक्ल*. Though undated the MS. appears about 400 years old.

The Colophon at the end of the Śundarākāṇḍa runs as सप्त १८०९ खांडे १००१ पौर्णिमा पक्षे १४ चित्रादि विमासा ५२ जेहा महार हारवे गद्योप ५०५९ स ४ वर्षे ३० लिखित व श्री दुवे चर्मास बर्चोच पाहोरीसी शुद्धशुक्ल, while the Colophons at the end of the Uttarakāṇḍa is सप्त १८३७ स १०५९ सवे मास कार्तिक वदौ केर सीताराम महारी हारवोचकी पोषी छी वीदेव बनकी महारा परास

The MS. represents the NE Version

Du

Hoshiarpur East Punjab V. V. R. Institute Sadhu Akrona No 2067 Undated Written on paper, in Devanāgarī characters Handwriting of Rajasthan

Folios 93 (with 12 bearing the title alone) size 14" x 6½" with 9 lines to a page and about 40 to 45 letters to a line. Margins ruled in red except a few folios that bear no ruling. Stanzas unnumbered. Sargas bear numbers only sporadically. Generally double dāṇḍas in red ink mark the halves of the stanzas. At several places single and double dāṇḍas are used at random. In some cases colophons are in black ink, in a few others in black and red together but a majority are written in red ink only. No marginalia. A few corrections and additions, some in black ink, some in red, all *pr* m. A few cases of *sup. lin.* corrections. A majority of the erasures are in black ink, some are made with yellow pigment, a few in red ink. A few lacunae marked with dotted lines signify conscientious copying. At several other places, however, the scribe has missed letters due to inattention. Margins of a few folios are daubed over with yellow chalk just for illumination. Folio no. 49a is turned yellow with the exception of the margins. Condition fairly good, writing legible but incorrect. *हृ* is written for *हृ* (e.g. *हृ* पतिह for पतिहृ) *व* for *व* and *व* for *व*. Such confusions as those of *व* and *व* and *व* and *व* and *व* and *व* also are met with. Final *वृ* is at places turned into *अवसान* and at places retained. Though undated the MS. seems to be about 400 years old.

The MS. represents the NW Version

Du

Dikaner, Anup Sanskrit Library No 1018 Undated Written on paper size 10½" x 8½", Devanāgarī characters Handwriting of Rajasthan

114 folios (with 12 and 114b blank) with 21 lines to a page and about 30 letters to a line. Margins ruled in black. No numbering of Sargas and Ślokas. Single dāṇḍas are generally used to mark Śloka-endings.

Very occasionally the *daṇḍa* distinguishes the halves. At a few places it is put even at the end of the quarter of a stanza. No *marginalia*. Corrections and additions far and few between all in black ink *pr m*. Erasures in yellow pigment. Condition good. Writing fairly legible but not so correct. The scribal imperfections of Das (and some other codices) are shared by this codex also. Moreover in several places *वृत्त* are omitted. Additional *अनुवृत्त* are put here and there. The *विश्व* is frequently omitted and final *म्* is replaced by *अनुवृत्त* everywhere. Though the MS is undated the mode of writing is fairly old. Sometimes *Pythagorātrās* are used sometimes the sign of the short *ṛ* (*ṛ̣*) is written in such a broken way as to make one feel the use of *Pythagorātrās*. Due to a hole in the folios 71 and 76 some syllables have been lost. Though undated the MS does not appear to be less than 400 years old.

The MS represents the NW version.

Du

Jodhpur Palace Library No 4. Undated. Written on very thin but rough paper size 14" x 7" in Devanagari characters. Handwriting of Rajasthan.

The MS contains all the seven *haṇḍas* total number of folios for Bala being 55 (with 21 and 55b blank). It has 15 lines to a page and about 45 letters to a line. Margins unruled. *Ślokas* unnumbered. *Sargas* are regularly numbered total number being 77. No distinctive marks such as *daṇḍas* to separate the *Ślokaḥḍas* or even *Ślokas*. In colophons alternate and in several cases two consecutive alternate letters are left out the lacunae being marked by blanks. The scribe probably intended in vain to illuminate his MS by inserting alternate red letters. In such additional references as *अथर्व उवाच*, *भगवत्संनिपात* and *अथर्व उवाच* also alternate blanks could not be filled in with illuminating red letters. The reference *सुत उवाच* is very frequent. No *marginalia* corrections or additions. Erasures are made at two places with yellow pigment and in very few other cases with black ink. Condition good writing decent and fairly correct. Here also *ṛ* replaces *ṛ̣* *ṛ̣* is written for *वृ* and *वृ* becomes *वृ̣*. The use of *प्रासवर्ग* also is very occasional.

At the close of *Araṇya* it is stated that a Brahmin named Gopala Khare wrote the MS in *Kalamuh* Matba in Central Kashmir. Though undated the MS seems to be about 350 years old.

The MS represents the NW version.

Du

Bareda Oriental Institute No 6432. Undated. Written on old country paper size 13½" x 6½" in Devanagari characters. Handwriting of Maharashtra.

In addition to Bala this MS contains *Ayodhya*, *Sundara*, *Yuddha* and *Uttara* *haṇḍas* total number of folios for Bala being 64. Folios 22 and 64b are illuminated with red chain boundaries and have the title and the total number of folios inscribed in the centre *pr m*. Folios 62 and 63 are thicker and more durable. It has 12 lines to a page and about 50 letters to a line. Margins ruled in red. *Sargas* regularly numbered total being 77. *Ślokas* bear no numbers. Double *daṇḍas* in red ink distinguish the halves of the stanza. Colophons generally in red ink excepting a few that are in the usual black ink and not differentiated from the text as such. Erasures in white pigment. In one place however (fol 3b lines 4-5) where three *Ślokaḥḍas* are to be erased continually only a red line is drawn over the writing. The scribe has economized paper by writing afresh on the erased portion. A few *v* in margin etc. *pr m*. Additions sporadic generally *pr m*. Corrections not many marginal *af lin* and even *supr lin* mostly *pr m*. Dilapidated in condition. A few folios are broken and consequently portions of the text lost. On almost every folio some letters are rubbed off due to defrayed condition. Writing fairly legible and generally correct. *ṛ* is occasionally written as *वृ*, *वृ* as *वृ̣*. Final *म्* and *म्* generally reduced to *अनुवृत्त*.

Though undated this codex appears to be more than 500 years old.

The MS represents the S Recension.

Ti

Madras Adyar Library No. 7232. Undated. Written on palm-leaves size 18½" x 2" in Telugu characters.

The MS comprises all the seven *haṇḍas* total number of folios for Bala being 55. It has 12 lines to a

page and about 96 to 100 letters to a line. Margins unruled, stanzas unnumbered. Sargas bear numbers in words, in all 77 as stated at the close of the Kāṇḍa. One daṇḍa marks the ending of both the halves of the stanza. No marginalia, no additions. Corrections, far and few between, are in the same ink, but a few of them are probably *scr. m.* The MS is dilapidated in condition. Folios 8 and 20 are only half pieces, folios 10 and 23 are broken. Consequently some letters of the text are lost. Writing small but fairly clear and correct. Sardin rules not strictly observed, वसुवर्षे is everywhere replaced by वसुवर्ष, व is written as व. Though this codex is undated it does not seem to be less than 500 years old.

The MS represents the S Recension.

T₂

Madras, Adyar Library, No 72393. Undated. Written on palm leaves, size 15½" X 1½", in Telugu characters.

Besides Bālakāṇḍa, the codex contains Ayodhyā and Aranya, total number of folios for Bīla being 65. It has 9 to 10 lines to a page and about 64 to 70 letters to a line. Margins unruled, stanzas unnumbered. Sargas numbered in words. Total number of Sargas as stated at the end of the Kāṇḍa is 65 and that of the stanzas is 2280. The halves of the stanza are marked by single daṇḍas. No marginalia. Corrections and additions also are far and few between, *scr. m.* Condition fair, writing fairly legible and generally correct. The scribal peculiarities of the preceding codex are shared by this MS. Additional वसुवर्ष also are found here, e.g. पिताम्न is written as पिताम्न and वृक्ष as वृक्ष. The whole MS is in one hand, but the scribe seems to have adopted small letters in the beginning and bigger in course of copying.

Though the codex is undated, it seems to be about 350 years old.

The MS represents the S Recension.

T₃

Madras, Adyar Library, No 75597. Undated. Written on palm leaves size 19" X 1½", in Telugu characters.

In addition to Bālakāṇḍa, the codex contains Ayodhyā, Aranya, Kāṇḍhā, Sundara and Yuddha Kāṇḍas, total number of folios for Bīla being 44. No 38 is dropped, there being no break in the continuity of the text. It has 10 to 11 lines to a page and about 90 to 96 letters to a line. The lines on each page are numbered at both ends, *scr. m.* Margins unruled, stanzas unnumbered, while numbers in words are given to the Sargas which are in all 77 in the Kāṇḍa. Both the halves of the stanza are marked by single daṇḍas. No marginalia, no additions. Corrections, far and few between, *scr. m.* Condition very good. Three threads pass through two holes kept in the middle of the folios. Writing is very clear but not devoid of scribal errors. The वसुवर्षे is replaced by वसुवर्ष everywhere as in the case of the other codices of the version. व is written as व. ह as वि, वाक्ष as वाक्ष, वृ as वृ, मे as मे, रिग as रिग, ज्ञ as ज्ञ and श्री as श्री. व is written for व occasionally in all the three codices of this version.

The MS is undated but it is stated at the close of the Aranyakakāṇḍa that it was copied by Tīkṣitaṇḍa Tāṭhājāyū for Dīna Atirājagōṣa. This MS seems to be as old as the preceding one.

The MS represents the S Recension.

G₁

Baroda, Oriental Institute, No 636a. Dated Kollam 993 (c. A.D. 1818). Written on palm-leaves size 16½" X 2½", in Grantha characters.

The MS is complete in seven Kāṇḍas, total number of folios for Bīla being 19 with 23 lines to a page and about 94 letters to a line. Margins unruled and stanzas unnumbered but Sargas bear numbers in words the total being 77 for the Kāṇḍa. Both the halves of the stanza are marked by single daṇḍas. Marginalia are far and few between, *scr. m.* No additions. Very few corrections *scr. m.* At a few places blanks are kept to indicate letters not deciphered from the exemplar, a sign of conscientious copying. Folio 1 is in a scattered condition and 8 is lost. To fill up these gaps two other folios are inserted, *scr. m.* Writing fairly legible and correct. The words वृ and वृक्षि are written as वृ and वृक्षि respectively.

As stated at the end of the Uttarakāṇḍa, the MS was completed by Śālvāśan on Friday the 28th day of the month of Mithuna (named here as Āṇi) in Hastanakaṣṭra in Kollam year 993 called Bahadhānya Samvatsara (c. A. D. 1818)

The MS represents the S Recension

Ga

Trippunthura (Travancore-Cochin now Kerala, State) Maharaja's Grantha Library, Sanskrit College, No 152 Undated Written on palm leaves size 17" x 1½" in Grantha characters

The MS contains all the seven khaṇḍas total number of folios for Bala being 41 It has 12 lines to a page and about 65 letters to a line Margins unruled stanzas unnumbered Sargas 77 in all bear numbers in words Single daṇḍas mark the halves of the stanza Marginalia and corrections far and few between *fr* in Condition good Writing fairly legible and correct *var* in generally written as *var* and *ṛṇ* as *ṛṇ*

Though undated the codex seems to be about 300 years old

The MS represents the S Recension

Ga

Madras Government Oriental Manuscripts Library, No 9869 Undated Written on palm leaves size 16½" x 1½" in Grantha characters

The codex is complete in seven khaṇḍas total number of folios for Bala being 40 with 16 lines to a page and about 70 letters to a line Margins unruled, stanzas unnumbered Sargas numbered in words Total numbers of Sargas and stanzas as stated at the close of the khaṇḍa are respy 77 and 2280 Single daṇḍas mark both the halves No additions Marginalia rare corrections few both *fr* in The scribal peculiarities of the other codices of this version in shared by this MS which though undated seems to be about 500 years old

The MS represents the S Recension

Ga

Ahmedabad in private possession (of Mam Śrī Paṇṇawajayaji) Unnumbered and undated Written on palm leaves size 15" x 1½" in Grantha characters

The codex is complete in seven khaṇḍas total number of folios for Bala being 17 Folio no 2 being lost two leaves *see* in in the same defrayed condition as the rest inserted to fill up the gap The MS has 24 to 25 lines to a page and about 86 letters to a line Margins unruled stanzas unnumbered Sargas numbered in words, the total being 77 as stated at the close of the khaṇḍa Both the halves of the stanza are marked by single daṇḍas No additions Marginalia far and few between corrections also very few both *fr* in Disputed in condition Miniature writing fairly correct Shares the scribal peculiarities of its sister-codices of the Version

Though undated the MS does not seem to be later than the preceding one (Ga) (*see* about 500 years old)

The MS represents the S Recension

Ma

Chunangad (via Ottapalam) South Malabar in private possession (of Śrī Nāḍakanthan Nambudiripad) Unnumbered Dated Kollam 687 (c. A. D. 1512) Written on palm leaves size 12" x 1½" in Malayalam characters

In addition to Balakāṇḍa the codex contains Ayodhya total number of folios for Bala being 65 It has 10 lines to a page and about 52 letters to a line Margins unruled Sargas and Ślokas unnumbered No device to separate the halves of the stanza A short hyphen is however drawn at the end of each Śloka No marginalia, additions and corrections far and few between *see* in Condition very good Writing very nice clear and correct As stated at the close of the khaṇḍa the Balakāṇḍa was copied by Kaṇṇamur Samikaran for Kaṇṇar Mana on Tuesday the eleventh day of the first half of the month of Viśākhā in Kollam year 687 (c. A. D. 1512)

कोटं 687 (10 Malabar numerals) सायत सुमिह वार कण्ठमिथयति चोन्वाचतुं पूर्वपश्चिद् द्वादशितुं पञ्चमेतुं द्विज दिवसे पञ्चमिदितुं काङ्गिपूस्मदेकमे वान्नीकिरमाएणं बालकायर्द कण्ठानु संकरद् पञ्चमिवत् ।

The MS. represents the S Recension.

Ma

Trippunithura (Travancore-Cochin, now Kerala, State), Maharaja's Grantha Library, Sanskrit College, No. 158. Dated Kollam 865 (c. A. D. 1690). Written on palm-leaves, size 19" x 2", in Malayālam characters.

The codex is complete in seven Kāṇḍas, total number of folios for Bāla being 33, with twelve lines to a page and about 95 letters to a line. Margins unruled, Sargas and Ślokas unnumbered. Total number of Sargas stated at the end is 77. Single chanda demarcates both the halves of the stanza. No marginalia, no corrections or additions. Condition slightly injured and moth-eaten. Writing clear and correct. Copied by Candrasekharan, son of Karakunjathunkkum Pillai Kuth for Śvayambhūta Mallamangalattu Śivantharavāsi on the 29th day of the month of Kārtika in the Jyōti (i. e. Kollam) year 865 (c. A. D. 1690) (*एण्णु सरपरावाम्*)

The MS. represents the S Recension.

Ma

Komplengod (P. O. Kandanoor), via Wedakkanchen, Malabar, in private possession (of Shri Śamkaran Nampyathan Nambudiripad). Unnumbered. Dated Kollam 998 (c. A. D. 1823). Written on palm-leaves, size 21" x 2", in Malayālam characters.

In addition to Bāla this MS. contains Ayodhyā, Aranya, Kikundā and Yuddha Kāṇḍas, total number of folios for Bāla being 36. It has 22 lines to a page and about 93 letters to a line. Margins unruled, Sargas and Ślokas unnumbered. Total number of Sargas stated at the end of the Kāṇḍa is 77. Dots mark the endings of the stanzas. No marginalia, no additions. Corrections far and few between, probably 240. Condition good. Writing fairly legible and generally correct. At a few places *ṛ* is written as *ṛ̣*, and *ṣ* and *ṣ̣* are frequently confounded. As stated at the close of Yuddhakāṇḍa, the codex was copied by Kaṇṭaramatt Tekkattu Kaṇṭara on the sixth day of the month of Tūlā in the Kollam year 998 (c. A. D. 1823).

The MS. represents the S Recension.

Ma

Trippunithura (Travancore-Cochin, now Kerala, State), Maharaja's Grantha Library, Sanskrit College, No. 159. Undated. Written on palm-leaves, size 18½" x 2", in Malayālam characters.

Besides Bāla, the MS. contains Ayodhyā and a portion (i. e. 34 Sargas) of Aranya, total number of folios for Bāla being 59, with 9 lines to a page and about 65 letters to a line. Margins unruled, no numbering of Sargas and Ślokas. Total number of Sargas, as stated at the end of the Kāṇḍa, is 66. No marginalia, no corrections or additions. Writing good and fairly correct. Moth-eaten at places.

Though undated, the codex does ~~not~~ seem to be less than 450 years old.

The MS. is contaminated by N Recension, sometimes agrees with the S Recension, and sometimes stands by itself. It is a mixed-codex.

TESTIMONIA

As a subsidiary and the commentaries, epistles and translations are useful for the textual study of the R., and may be utilized with some caution for the constitution of the text. The importance of such an auxiliary aid has been already proved in the critical edition of the Mbh.

(1) Commentaries

The R., being smaller than the Mbh.—only a quarter of the Great Epic—and more honoured as a sacred text, has attracted many scholars and religious preachers who wrote commentaries, short or long and thereby not only helped devout people and serious students in the appreciation of the R., but also preserved the text in its several Versions. There are more than 50 commentaries on the R., out of which about half a dozen are available in print. Unfortunately the earliest commentaries of Vamaśhodha and Sarvajña Nārāyaṇa, the two common commentators

of the R. and Mbh. referred to by Lokasātha Cakravartī in the introductory verses of his commentary on the R. are not available. Most of these commentators had from South India—a fact which is also responsible for the careful preservation of the text in that region.

The five commentaries of (1) Rāmānuja (2) Mahāśvaratītha (3) Govindarāja (4) Kāṭaka and (5) Tūlaka have been included in the Testimonia. The commentaries Nos. 2, 3 and 5 are available even in print but show much corruption in their text—their critical editions are evidently necessary. I have therefore relied on their MSS. The remaining two commentaries are not printed. I have used their transcripts from the Government Oriental MSS. Library Madras. Occasionally I have referred to other MSS. of these two commentaries in the Grantha and Malayalam scripts preserved in the Oriental Institute Baroda.

(n) Epitomes

The Testimonia again include the Mbh. particularly the *Rāmopākhyāna* (III 258-276 also III 147-283¹) which presupposes the present R.² the *Harṇamā*, the *Parāśas* like *Vaṇa*, *Agni*, *Padma* and *Śāpasta*—and the problem of the relation between the R. and the *Parāśas* is very interesting³—and the *Rāmāyana* of the Kashmirian poet Kṣemendra (12th century A.D.). Several verses from the *Rāmāyana* are quoted in a large number of works in Sanskrit which may be consulted and used with great caution. The Jain and Buddhist stories of Rama have an altogether different setting with a special purpose and are therefore of little help. The *Old Japanese Rāmāyana Kakaemon* (c. 10th century A.D.) as it is based on the *Shāntidevya* and not on the Vālmīki R.⁴ cannot be included in the Testimonia unlike the Japanese Mbh. which has been very helpful for the critical edition of the Great Epic. It may however be utilized for the problem of the *Raṅgas* and *Vanaras*. The Khotanese R. and other foreign versions although very interesting from the view point of the Rama story cannot render any help for textual consideration.⁵ Similarly the several adaptations of the R. by Kamban, Kṛtavan, Tuladasa and a host of other writers in the different Indian languages although interesting and inspiring are here ignored.

(m) Translations

No old translation of the R. in a regular form is available. The Persian translation (1585-86 A.D.) of the R. prepared by Mullā Abdal Kadir Badayuni at the desire of the Mughal Emperor Akbar could not be obtained from the Palace Library Jaipur in spite of all our best efforts. The other Persian translation by Mullā Masūm the Court poet of the Mughal Emperors Akbar, Jahangir and Shah Jahan (published in Lucknow 1899) follows the *Vulgate*⁶ and is therefore not included in the Testimonia.

¹ Cf. V. S. Sukthankar, *The Rama Epics (Rāmopākhyāna) and the Ramayana*, Sukthankar Memorial Edition Vol. I pp. 387-402.

Eugeniusz Sleskiewicz, *Przyczynek do badan nad dziejami Relacji Ramajung* Kraków 1938 pp. 2-86.

Cf. also E. W. Hopkins, *The Great Epic of India* pp. 58 ff. His view however does not appear to be probable.

² Prof. W. Kretschmer has made most valuable contributions to this subject in his works: *Die Kosmographie der Indier* (1920), *Das Pūrāṇa Pancalākhana* (1927), *Śharatavāṇa* (1931), *Rāmāyana Balakanda und Parvata*, *Die West Des Orients* (1947) and *Das Pūrāṇa um Welgebände* (1954). I am grateful to Dr. Kretschmer for drawing my attention to his learned article *Rāmāyana Balakanda und Pūrāṇa* and making a precious gift of the journal containing the article.

³ Cf. C. Hooykaas, *The Old Javanese Rāmāyana*

Kakawin S. Gravenhage, Martinus Nijhoff 1933, *Sanskrit Kāvya and Old Javanese Kakawin*, JOI Baroda Vol. IV Nos. 2-3 pp. 143-148.

C. Buike, *Rāmāyana*, Allahabad 1930 pp. 23-28.
H. B. Sarkar, *Indian influences on the Literature of Java and Bali*, Calcutta 1934.

M. B. Ghosh, *On the Source of the Old Javanese Rāmāyana Kakawin*, JGIS III, 1.

I thank Dr. C. Hooykaas for supplying me with his literature on the R. in Indonesia.

⁴ I am thankful to Prof. H. W. Bailey for supplying me with the Reprints of his articles on the Khotanese *Rāmāyana*.

⁵ For this material on I am thankful to my learned friend Prof. M. F. Lokhandwala, M.A. Head of the Persian Department, M. S. University of Baroda. He kindly supplied me with a synopsis of the whole Translation.

MUTUAL RELATION OF THE RECENSIONS AND THEIR VERSIONS

General Survey

The Card Index specially prepared for the Critical Edition of the R shows that there are more than 2000 MSS of the whole text and the different parts of the R preserved in the public and private Libraries of India and outside clearly indicating the unique popularity of this National Epic. After a careful scrutiny, 86 MSS of the *Balakāṇḍa* written in the different scripts of India were selected for collation on the principle of antiquity, purity and completeness. The following table will show the relative strength of these MSS scriptwise —

<i>S No</i>	<i>Script</i>	<i>No of MSS</i>
1	Sāradā	1
2	Newārī	2
3	Muthulī	4
4	Bengālī	4
5	Devanagari	45
6	Telugu	7
7	Kannadī	1
8	Nandināgarī	3
9	Grantha	10
10	Malayālam	9
		—
		86

The oldest dated MS in the above list—probably the oldest Ramayana MS in the world—is the palm leaf MS in the old Newārī script preserved in the Dur Library, Kathmandu Nepal. Its colophon mentions the Samvat 1076 which refers to the Vikrama Samvat (c 1000 A.D.) according to Pandit Baburam Acharya, Itihāsaśruti, the ex Librarian of the Dur Library, who expressed his opinion in person when I met him in Kathmandu in May, 1953. Unfortunately the MS is damaged in several places, depriving us of a very valuable evidence for the missing portion.

When the collation of the majority of MSS was over it naturally became evident that some MSS were mere copies of an old index and, therefore, of little value for the constitution of the text. They were, therefore, rejected. The MSS in Kannadī and Nandināgarī which generally agree with the Telugu MSS were also dropped. Moreover, for the sake of convenience the number of the MSS required further reduction without in any way sacrificing the strength of the evidence absolutely necessary for restoring the text to its oldest form as far as possible. Ultimately 37 MSS of the *Balakāṇḍa* were selected for the Critical Apparatus as under —

<i>S No</i>	<i>Script</i>	<i>No of MSS</i>	<i>Age of MSS</i> (Christian Era)	<i>Retention or Version</i>
1	Sāradā	1	About 100 years old	NW
2	Newārī	2	1020, 1675	NE
3	Muthulī	4	1360, 1552, 1831, 1836	"
4	Bengālī	4	1688, 1769, 1832, undated	"
5	Devanāgarī	15	1455, 1594, 1717, 1774, 1786, 1796, 1812, 1831, 1848 the rest undated.	Composite
6	Telugu	3	To about 500 years old	S
7	Grantha	4	1818 the rest undated.	"
8	Malayālam	4	1512, 1690, 1821, one undated	"

The collated MSS clearly show that there are two Recensions of the R., viz., Northern (N) and Southern

(S) as in the case of the Mbh.¹ The N has further three Versions, viz., North-eastern, North-western and Western which maintain special peculiarities of their own. The S Recension also is represented in the three Versions—Telugu, Grantha and Malayalam—which have no doubt preserved an almost uniform text, unlike their counter parts in the N Recension. In fact the same text of the R is generally found in the Southern scripts, viz., Telugu, Kannada, Nandināgarī, Grantha and Malayalam, and in some MSS in the Devanāgarī script also. The R text of the Southern commentators, Rāmānuja (c. 1400 A.D.) Maheshvaratirtha (c. 1550 A.D.) Govindarāja (c. 1600 A.D.) and Katakayogendra (otherwise known as Madhavayogin, c. 1650 A.D.) is generally identical, with occasional variations in individual readings. The interpretation of the text is however different with the two groups of commentators following the two Schools of Vedānta of Śaṅkarācārya and Rāmānujācārya. Rāmānuja and Govindarāja belong to the School of Viśiṣṭadvaita, while Maheshvaratirtha and Katakayogendra (and many others such as the authors of the commentaries Tīlaka and Śrīrāma) follow the Advaita School of Śaṅkarācārya. The followers of the two Vedānta Schools generally read the commentaries of their respective Schools. This fact has led some scholars to offer a suggestion that there are two Versions of the R according to the two commentators, Govindarāja and Katakayogendra.² There is, however, no sufficient internal evidence in support of such a hypothesis.

The N and S Recensions, although they widely differ from one another, have preserved in an appreciable measure a common text of the R—a feature which compels us to accept a common source for both of them, the Ur-Rāmāyaṇa. The Nepālī (N-1), Maithilī (Vi-1), Bengālī (Bi-1), and Dr MSS, which are uniform in character, constitute the North-eastern Group (NE) while the Śāradā (Ś) and some Devanāgarī MSS (Dr 12-14) constitute the North-western Group (NW). These two Versions have, however, got a major portion in common, evidently suggesting a common source, an Archē type. Sr Gorenso's edition (1843-1867) which is generally described as representing the Bengālī Version³ and the Lahore ed. (1928-1947) have 672 and 666 Sargas with about 23930 and 24102 verses respectively. For the Balaṅkapa they have got 111 and 72 Sargas with 2197 and 2374 verses respectively. The remarkable agreement between NE and NW points to an Archē type derived from the original while the divergence is due to local factors. It should be, however, noted that there are portions in the NW which are missing in the NE but found in the Western Version and the S Recension. This may indicate the connection between the NW on the one hand and the W and S on the other hand and throw light on the history of textual transmission.

There are again eight Devanāgarī MSS selected for collation out of which only four (Dr-1-4) are included in the Critical Apparatus which, owing to their special features, appear to form a separate unit different from both the NE and NW Versions and the S Recension. These MSS sometimes agree with NW, sometimes with S, and sometimes betray their own peculiarities. Of these four MSS Dr (1455 A.D.) is quite unique inasmuch as it contains passages which are not found in any other MS selected for collation. The eight MSS hailing as they do from the territory ranging from Jodhpur in Rajasthan to Broach in Gujarat with the hand writing peculiar to these regions (the Colophons mentioning the places where the MSS were written, may constitute a separate Version which may be

¹ Cf. Jacobs: *Das Rāmāyaṇa* Bonn 1893 pp. 1 ff., Ruben: *Studien zur Textgeschichte des Rāmāyaṇa*, Stuttgart 1936 pp. 1 ff. ZDMG 101, 1.

Balcke (1) *The Genesis of the Valmiki Rāmāyaṇa Recensions* JOL Baroda Vol. V No. 1.

(2) Ramakrishna Allahabad 1950.

Dr. Jacobs has discussed all the important problems of the R in his excellent work *Das Rāmāyaṇa* and his conclusions are supported by the MSS of the R collated for the Critical edition. His subsequent articles (ZDMG, 48 and 51) and the other works referred to above are equally indispensable for the textual study of the R.

The works of Weber, Hopkins, Vaidya, S. Lévi, Winter and Lenny are also very valuable.

² Ruben op. cit. p. 1.

³ The claim is, however, not justifiable as Sr Gorenso has chosen to drop passages even when they are sufficiently supported by Bengālī MSS. The Bengālī text printed in the Calcutta Sanskrit Series (1932-1941) is more faithful to the Bengālī MSS and should be accepted as the proper representative of the Bengālī Version. Sr Gorenso's ed. has been accepted here as it is an *editio princeps*.

⁴ For the divergence in the R Recensions see Balcke op. cit.

refers to Rāyaṅga a gring Pagasa but is wonderfully silent on the story of Sagara and the Ganges. The reference to the actual point on at the time of the birth of Rama (I 18 8^{6a}—10^{1b} Valg.) although found in the S MSS is missing in the N MSS including even Di-a which, as already shown, represent the Western Version. It is thus a case of later addition and is therefore dropped from the collated text. The story of the king Sagara which appears twice in the R (I 35 II 36 Valg.) has been compared by Lesny² with the account given in Harivamsa and Vayu Purana. The genealogies of the kings of Mithila and Ayodhya (R I 70 and 71 Valg.) have been, also critically examined and compared by Kirtell³ with Padma Purana. The Balakanda unlike the other five kandas (II—VI) shows the Puranic features which may suggest its lateness. But all these problems as they fall within the sphere of Higher Criticism are not relevant as we do not want to go for the present beyond the evidence of MSS.

The S Recension is quite uniform in its three Versions (T: a G-a M-a M-a influenced by N Recension). It is also represented in sixteen Devanagari MSS out of the total forty five D MSS collated for the Balakanda and four (D 46 8 14) are included in the Crit. App. The two Bombay editions of the R, one of the Virnaya Sagara Press (1883) and the other of the Gujarat Printing Press (1911-1920) which appear to have been based on Devanagari MSS present the text which, unlike the Bombay edition of the Mhb., is almost identical with the text of the two Southern editions of Kumbhakonam (1903) and Madras (1933) based on the M-a in the Southern scripts. The Bombay (Guj. P.) and Kumbhakonam editions have got almost the same number of Sargas (643 and 648 resp.) with an approximate difference of 223 verses (24049 and 24772 resp.). As regards the Balakanda the two editions have, however, got the same number of Sargas (77) with verses (2766 and 2713 resp.). The Bombay text (= S) the Valgate is faithfully preserved in the commentary Tilkā composed by Nagesa Bhatta and attributed by him to his patron Rāmavarmān and the commentary bhāṭya—the two commentaries sometimes differing in individual cases.

It is generally believed that there is no independent Version of Western India on account of the identical text in the Bombay and Kumbhakonam editions. It has been shown above that an adequate number of D MSS belonging to and written in Western India show the features of both the NW and S Versions and some peculiar traits which would induce us to assume that there exists a separate Version for the Western part of India. And this is not unnatural. The Devanagari script being ubiquitous has been able to represent almost all the Versions of the Epic—and as a matter of fact of any old popular text in Sanskrit. The D MSS (43) collated for the Balakanda represent not only the NW, W and S Versions but also the NE Version (for example Di-a). Such D MSS representing such a variety of Versions were preserved and copied in places like Rānars and Ujjain, the chief centres of Sanskrit learning in North India, and were very helpful in the transmission of the text in all its diversity. The R. thus seems to have like the Mhb., a Western Version.

A comparative study of N and S clearly shows that S has generally preserved the text of the R in an original or older form, while N has polished the text both from the view point of form and matter. This is of course not to suggest that the S is free from interpolation. The grammatical peculiarities of the Epic such as augmentless forms, change in declensional and conjugational forms, hiatus, etc. which are preserved even in the Critical Ed. of the Mhb. and which are adequately supported by the MSS of the R., could not find favour with the people of North India where Sanskrit learning was a living force. Places like Tānda, Sonagar, Ujjain, Banaras, Pataliputra, Nālandā, Jagannātha, etc. were great educational centres which attracted scholars and even laymen from all the parts of India. The whole atmosphere of North India was in fact surcharged with Sanskrit scholarship. The people consequently tried to maintain most scrupulously the purity of the Sanskrit language of the R. which was considered as the *Adi Kāvya*. As a result of this psychology the original text of the R. with all its peculiarities, although held sacred, was silently revised so as to bring it up to the formal standard of a Kāvya⁴. In spite of this meticulous care some of the old traits have asserted themselves and have survived in several places in the N Recension. As regards the matter it appears that the N has made changes in some cases according to situation. The picture of Kaikeyi for instance in the NW Version appears in a polished form as she belonged to the *kāvya* country in the NW part of India (eg I 20^b). The Mhb. as it happened to be a *Junakāvya* an Encyclopædia, and not an *Adi Kāvya* it did not receive at the hands of Northern scholars the special treatment of the R. with the result that the N Recension and like that of the R. came to represent the older form of the text.

The Southern MSS. on the other hand are generally uniform in nature. The MS. M₄ and one more MS. in Malayalam collated but not included in the Crit. App. to a certain extent however represents the text which in several places is identical with the N Recension particularly the NW Version. It partly agrees with the S Recension and has verses not found in any other MS. of the Crit. App. This may suggest the contamination of the text with the NW Version. It is a mixed code.

The MSS. are generally arranged in the Crit. App. according to their age. I have grouped the MSS. as *dated* and *undated* and arranged them in the chronological order definitely fixed in the first case and inferred in the second case. Fortunately 23 MSS. out of the 37 MSS. in the Crit. App. are dated and some of them are very old.

The MSS. of the R. agree or disagree with one another in the matter of additions or omissions and form new groups amongst themselves. A detailed analysis of the MSS. from this point of view will appear in the last Fascicle of the Bhāṣya.

The text of the Epics has to be reconstructed solely on the evidence of MSS. without bringing in the question of Higher Criticism at this stage. The Higher Criticism which is no doubt most important and interesting can be better applied to the Critical text prepared with the help of the MSS. only.

There are no mechanical rules which can be followed for the constitution of the text. The text for example cannot be re-constructed merely by the majority of the MSS. as some MSS. although forming a minority can present the text in the original form. Individual cases have to be judged on their own merit. In spite of all such reservations it is not impossible to frame some general principles which may guide us in the reconstruction of the text. A comparative study of the MSS. of the Mbh. and the R. clearly shows that both the National Epics sail in the same boat and are entitled to the same treatment for the reconstruction of the Texts¹. The principles enunciated by Dr. V. S. Sukthankar² have been declared as very sound and recommended even for the Critical Edition of the Mbh.³—and may be adopted with profit even for the Purāṇas. I have tried to follow in general the principles of Dr. Sukthankar. To be more clear I mention the principles which have guided me in the preparation of this Critical Ed. —

- (1) When both the Recensions N and S agree the text should be accepted.
- (2) When N and S do not agree preference should be generally given to S as it seems to have preserved the text in an older or original form.
But when N and S do not agree and when S presents the text in a form which does not suit the context or which evidently appears to be absurd preference should be given to the N text.
- (3) When a passage is omitted in both N and S or either of them it creates suspicion and should therefore be rejected.
- (4) When a passage is omitted in any Version of N or S and if it is not necessary for the context it should be dropped.
- (5) When a passage is omitted in several MSS. (even if not in any entire Version) provided some of the MSS. in question are not closely related and one cannot have influenced another it should be dropped as secondary. cf. 107⁴.
- (6) A wavy line (~~~~) is generally used when the MSS. of the same Recension are equally divided and leave the point moot. It is not used when S differs from N as S is generally taken to represent an older form of the text than N.
- (7) Emendation should be avoided as far as possible in favour of interpretation.

Oriental Institute, Baroda Dated 11.1.1959

G. H. Bhat

¹ Cf. Jacobs *op cit* p. 9.

² S. Lévy *Parit Austre de Ramayana* JA 1918 pp. 1—160.

³ Cf. Sukthankar Memorial Edition Vol. I pp. 1—91 433.

⁴ *Ibid* pp. 97⁵ 108ff. 139 246.

⁵ Cf. Rubin *op cit* Preface (Vorbenutzung) pp. IX—XI Dr. Rubin remarks —

Dr. Sukthankar sets an ideal of Text criticism and the principles enunciated for the reconstruction of the Mbh. should be applied to the Rāmāyaṇa as the text tradition and the scheme of Recensions in both the cases are similar.

SUPPLEMENTARY INTRODUCTION

The Constituted Text

The *Balakanda* sometimes called the *Adikanda* possibly in imitation of the *Adiparvan* of the *Mbh.* consists of 76 Sargas with 1941 Stanzas (77 Sargas with 2092 St. in the *Vulgate*). It is based on 37 MSS and 6 Coms. The MSS are divided as shown in the Introduction to the first Fascicule into the two main Recensions Northern and Southern which in their turn are divided into several Versions on regional considerations. The Southern Recension (SR) is represented in the three southern scripts—Telugu, Grantha and Malayalam—and also in the Devanagari script while the Northern Recension (NR) is represented in the Newari, Marathi and Bengali scripts (North Eastern Version), the Śarada and the Devanagari scripts (North Western Version) and the Devanagari script (Western Version). The Northern Versions are not uniform while the Southern Versions maintain absolute uniformity (ignoring a solitary exception of *M*₄ which as we shall see later on is a much codex). The uniformity of the text and the purity of the language in the SR have induced the present editor to base the text of the Epic on the SR care being taken to eschew all the passages in the SR which have no corresponding substitute passages in the NR or which are missing in that Recension. The constituted text does not obviously represent the SR as all spurious passages in the SR have been scrupulously rejected. The NR has in fact served the purpose of an effective check in detecting doubtful passages in the SR. The linguistic aspect of the MSS will be discussed later on.

Analysis of the MSS

A detailed analysis of the MSS regarding additions and omissions and their mutual relation which has not been possible till the completion of the *Balakanda* is now taken up here. For the sake of convenience we first take the NE Recension consisting of Nepali, Marathi and Bengali Versions. We now start with the Nepali version.

Nepali Version

The Nepali Version is represented by the two MSS *N*₁ and *N*₂. *N*₁ which is our oldest MS in the *Crit. App.* dated C. 1020 A.D. is unfortunately damaged in several places and consequently the text of 1-12 69-79 21 13^{ab} 33 8^a-52 20^a 54 4^a 5^a 57 20^a 11^a and 66 10-76 is not available. The MS *N*₂ dated C. 1695 A.D. is complete. Both the MSS agree with the Marathi and the Bengali Versions. A comparison of *N*₁ and *N*₂ as far as the available portion is concerned shows that there are following additional 19 *Sar* passages (including the 3 substitute passages—239 6 3 and 669) which crept into *N*₁ during the period of about 650 years—70 74 79 104 107 153 177 181 189 219 252 318 409 533 613 670.

There are no *Sar* passages exclusive to *N*₁ and to *N*₂. The additional passages in *N*₁ and *N*₂ are generally shared by the Marathi, Bengali and Śarada Versions as against the S. MSS excepting *M*₄ which is however a much codex. The haplographical omissions in *N*₁ are 21 14^a-15 (with *N*₂) 24 14 (with *N*₂) 55 11^a and 10^a (sequence) and 65 1 15 of 1212^a (with *N*₂) while in *N*₂ they are 7 267^a (post half of 1 3 to pre half of 1 4) 23 7^a (with *N*₁ & *G*) 35 813^a (post half of 1 6 to pre half of 1 7) 41 5-7 (with *N*₁ & *D* & *W*) 50 24-25^a (with *N*₁) 55 6^a-8^a (with *D*) 59 13^a. There are other omissions which are common to the *N* MSS. The omissions peculiar to *N*₁ are 1 13^a and 57 2^a, while those peculiar to *N*₂ are 3 19^a and 68 8^a.

Marathi Version

Of the 4 MSS (*N*₁-4) constituting the Marathi Version *N*₁ (c. 1360 A.D.) is the second oldest MS in our *Crit. App.* The Marathi Version agrees with the Bengali Version and thus represents the *N*.

¹ For the correct copy of the MS *N*₁ of Dr. V. V. Mirashi's article on *Gāyatrī of Taittiriya*, *ABORI* XXIII pp. 291-301.

Version There is general agreement in the 4 MSS of this group but sometimes V_1 (c. 1836 A.D.) differs and presents a poor text. Most of the *Star passages* found in the MSS of this Version are shared by the other MSS (N and B) of the NL group and in some cases the MSS of the NW group also. The *Star passages* exclusive to V_1 are 543 1201 to V_1 45 to V_1 169 319 580 (subst.) 605 1204 to V_1 834 1089 1421. The *haplographical omissions* are as follows—

V_1 —67 27 22^a (with D_1) 73 1 3 of 1337^a (with V_1)

V_1 —21 14^a—15 (with \tilde{N}_1) 23 7^a (with $\tilde{N}_1 G_1$) 1 1 of 652^a (with $V_1 D_1 D_2$) 39 3^a—4 59 1134^a (with B_1) 60 1 2 of 1146^a—St 16 64 26^a 72 16^a 17^a (?) 15^a—1 3 of 1326^a 73 1 3 of 1337^a (with V_1) 1 1—3 of 1351^a

V_1 —6 248^a (from post half of l 41 to the pre half of the line of 23^a) 30 22^a 47 5^a (with $N_1 D_1 D_2 D_3$) 44 967^a (from post half of l 1 to pre half of l 4 (with D_1) 65 1 13 of 1212^a (with D_1) 71 3^a (with D_1)

V_1 —3 11^a—21 21 36^a (l 2—l 12 2^a) 23 1 1 of 632^a (with $V_1 D_1 D_2$) 35 18^a—19^a 44 20^a—1 1 of 965^a 54 15 16 ■ 14^a—15^a (?) 60 15^a (?) 65 1 17—18 of 1212^a 73 1343^a 76 1 5—7 of 1394^a (?)

The following are the omissions peculiar to the individual MSS of this group—

V_1 —13 2^a—3^a 24 7^a 27 22 27 28 8^a 42 2^a

V_1 —16 4 25 8^a 47 27^a 52 14^a 61 7 71 1391^a (l 4) to St 16 72 4^a—5^a

V_1 —10 17 25 10^a 29 21^a 32 25 26 42 21^a—5^a 67 5^a 68 8^a—

V_1 —1 66^a 11 14^a—15^a 13 18^a 35 19^a 22 23^a 37 from post half of l 1 of 841^a to 13^a 53 21^a 55 15^a 57 16—17^a 64 25 69 18^a 30^a 73 11^a

Bengali Version

There are 4 MSS of the Bengali group which generally agree with the Nepali and Maithili groups. The oldest MS of this Version is B_1 which is dated c. 1688 A.D. There are additions and omissions in these 4 MSS which are common to the N MSS. The *Star passages* which are exclusive to each of these MSS are shown below—

B_1 —847 (m) 933 1137 (see m ?)

B_2 —53 155 158 159 (m) 162 (m) 173 (m) 185 186 370 430 416 (m) 437 (m.) 518 637 649 702 753 (m) 799 843 983 984 2028 1052 1074 1191 1268 1279 1347 1380

B_3 —57^a 84 101 117 125 184 205 231 (m) 233 265 287 296 370 327 370 328 335 358 372 384 397 411 448 474 483 492 499 520 530 535 (subst.) 538 567 571 595 626 650 657 683 701 703 745 764 795 811 824 842 869 887 901 929 947 979 988 1009 (subst.) 1032 1067 1084 1088 1123 1125 1151 (subst.) 1155 1174 1176 1182 1198 1214 (m) 1222 1242 1253 1270 2093 1317 1338 1358 1382

B_4 —92 134 415 1192 (l 2)

The *haplographical omissions* are not found in B_2 and B_3 . They are however found in B_1 and B_4 as under—

B_1 —25 677^a (from post half of l 13 to 9^a) 26 700^a (from after 2714 to l 10 upto 2714 to l 11) (from post half of l 1 43 upto pre half of l 44) 29 742^a (l 30—33) 33 9^a—11^a 41 5 7 (with $N_1 V_1 D_1 D_2$) 48 2^a—3 15^a 50 24 25^a (with N_1) 59 1134^a (with V_1) 65 1 15 of 1212^a (with N_1)

B_1 —1 79^a 2 34^a 12 2^a—4^a ■ 2^a—5^a 33 1 2 of 796^a 43 9^a—11^a 46 1^a 47 15^a 50 19^a 52 8^a (?) 13^a (with D_1)

The omissions in the individual MSS of this Group are as follows—

B_1 —1 36 30 20—22^a 48 17—18 59 18^a—20^a 66 1 4 of 1220^a to 22^a 71 21^a (with D_1)

Ba-13 39^a-40^aBa-10 27^{ab}Ba-1 22^{ab} 5 2^a-4 69 5 (with Ds) 72 5^a-7

Saurada Version

There is only 1 MS in the Saurada script representing the Saurada Version. There are, again, 5 MSS in the Devanāgarī script (Ds 111) which may be the transcripts of some old Saurada MS different from our Śa which seems to be about 200 years old. These 5 MSS which are similar to K MSS in the Critical Edition of the Mbh (Poona) form with Śa the North Western Version which not only differs from the SR but also from the NE Version. Not all the additions and omissions in the NW MSS (including Śa) are common to the NE MSS (including Ns 1).

The following *Star-passages* are exclusive to Śa —

212 521 (m) 550 912 973 1118, 1286 (vulbot)

The haplographical omissions in Śa are as under —

3 20^{ab} 24^a-25^a 6 248^a (from post half of l 24 to pre half of l 26) 8 14^a-15^a (with Ds) 14 10^{ab} 23 8^{ab} (with Ds 1) 28 7 8^a 32 3^a-4 (with Ds 12) 21-23 33 12-22^a (?) 39 13^a-24^a 47 18-19^a (?) 50 9 (?) with Ds 12) 25^{ab} (with Ds 111111) 58 13^{ab} (with Ds 12) 59 9^a-10^a (?) with Ds 111111) 60 from post half of l 1 of 1149^a to split in 18^a 65 11-1207^a (?) 15 (with Ds 111111) 67 11^a-12^a (with Ds 12) 70 3^a-7^a (?) with Ds) 72 from 111111 1326^a up to 18^a (with Ds) 74 26^{ab} (?)

It appears from the above list that some of the haplo om in Śa are common to Ds and Ds 1. It may be that Śa, Ds and Ds 1 might have been copied from one old Saurada MS.

There is again a long list of omissions in Śa. They are as follows —

2 18^{ab} (with Ds 1) 37^a-38^a 47 62^a-63^a 2 2^{ab} 19^{ab} (with N V B Ds 10-11) 36^{ab} (with Ns 1 V Ds 1111111111111111) 4 24^{ab} (with Ds) 7 11^{ab} (with N V B Ds 10-11) 15^{ab} (with Ds) 9 7^{ab} 8 (with Ds) 10 9^{ab} 12 19^a 26^a 13 11^a-14 15^a-16 (with Ds), 21^a-2^a (with N V B Ds 1111111111) 24 30 (with Ds 1111111111) 14 2^a (with N V B Ds 1111111111) 5^{ab} (N V B Ds 1111111111) 15 23 (with N V B Ds 1111111111) 16 (20 with Ds 111111) 17 38^a-39 (with N V B Ds 10 11) 18 3^{ab}, 5^{ab} (with Ds 12) 25^a (with Ds 1111111111111111) 19 4^{ab} (with Ds 111111) 6 (with Ds 12) 22, 15-16 (with Ds 1111111111111111) 18^a-19^a (with N V B Ds 1111111111111111), 22^{ab} (Ds 1111111111111111) 23^{ab} (with Ds 1111111111111111) 20 18 (with Ds 1111111111) 21 18^{ab} (with Ds 1111111111) 23 13-14 (with Ds 1111111111) 28 29 (with Ds 111111) 25 12 (with Ds 1111111111) 28 3^{ab} (with Ds 1111111111) 22 (with Ds 111111) 29 6 (with Ds 111111) 7^a-8^a (with Ds 111111) 30 14^{ab} 32 8-9^a (with Ds 12), 10^{ab} (with N V B Ds 1111111111111111) 34 5^{ab} (with Ds 111111) 14 (with Ds 12) 35 21^{ab} 35 10-11^a, 13 (with Ds 12) 21^{ab} (with Ds 12) 36 21^{ab} (with Ds 12) 29-30 (with Ds 12) 39 24^{ab} (with Ds 1111111111111111) 43 9^{ab} 44 2^{ab} and 5^{ab} 16^{ab} (with Ns 1 V B Ds 1111111111111111) 50 5^{ab} (with Ds) 52 15^{ab} (with Ds 1111111111111111) 57 2^a-3^a (with Ds 111111) 59 13^{ab} (with Ds 12) 63 10^{ab} 64 12^{ab} (with Ds 111111) 65 13^{ab} (with Ds 111111) 68 7^{ab} (with Ds 12) 69 31 (with Ds 1111111111) 70 2^{ab} (with Ds) 71 11^{ab} (with Ns 1 V B Ds 1111111111111111) 72 23^{ab} (with Ds 12)

The above analysis shows that Śa represents the NW Version as all the haplographical omissions in Śa are common only to the D MSS representing the NW Version. And even an ordinary omission Śa agrees only with the NW MSS in 32 cases while it agrees with both the NW and NE MSS in 12 cases only. There is again not a single case where Śa agrees only with a NE MS as against the NW MSS.

Devanāgarī Version of *Tilaka* (Vulgate)

The Devanāgarī Version is a Composite Version as it represents all the Versions (NE NW V and S). The common *Tilaka* has a text of the Ram which agrees with the SR and which is here accepted.

as representing the Vulgate. There is no *Star* passage exclusive to this MS (D1) nor is there any haplographical omission. There are however a few omissions as under —

12 19^{ad} 30 15^{ad} (with Da) 38 19 upto I 39 6 47 7^{ad} (with Da) 48 8

Devanagari Composite Version

Western Version

The four MSS Da 22 although they differ from one another in certain respects have many points of agreement and form a separate unit. They are written in Gujarat (Da may be from Rajasthan or the border line between Gujarat and Rajasthan) as can be inferred from the nature of their handwriting. In the case of Da and Ds the colophons in fact make a clear reference to the two places of Gujarat—*Baran* and *Saṃlāṭhā*—where they were written. All the 4 MSS mention the date of writing in the colophons—1455 A.D. 1594 A.D. 1717 A.D. and 1843 A.D. respectively. Da again occupies the third rank in point of antiquity being next to B1 and B2. In view of the fact that the 4 MSS belong to Western India and show common characteristic features they are taken as forming a Western Version. They also share the features of the NR and the SR and this is not unnatural as they belong to a region which lies between North and South and which consequently comes under their influence.

The *Star*-passages in the 4 MSS are 28 (including 7s) 6 4 and 8 (including 1s) respectively. They are as under —

Da—48 145(s) 156(s) 160 207 216 242(s) 244(s) 246 283(s) 330 349(s) 349(s) 498
556 654 761 783 798 910(m) 989(s) 1004 1007 1063 1142 1203 1275 1332 1350

Ds—163 179 183 204 228 279

Dt—56 129 222 309 (lines 47 51 54 55 63 64 77 85 89 90—all s) 1186

Dt—50 200 (s) 201 240 380 514 1075 1115

The above-mentioned MSS have got haplographical omissions as under —

Da—1 16^{ad}-17^{ad} 14 10^{ad} 35 4^{ad} (?) (with Da + Ma) 40 11^{ad}-12^{ad} (with Ds Ma) 44 33^{ad}
(with Da + 11 + 12) 48 15^{ad} (with Da + 11) 50 26^{ad} (with Da + 11) 51 23^{ad} (with Ba
Da), 22^{ad} (with Da + 11) 55 21^{ad}-22^{ad} (with Da + 11) 59 27 28 70 10^{ad} 74 5^{ad}
(with Da + 11)

Da—6 26^{ad} 8 14^{ad}-15^{ad} (with Ss) 12 6^{ad}-7^{ad} 13 41^{ad}-43^{ad} (with Dt) 24 10^{ad} 25
26 27^{ad} (?) 26 14^{ad}-15^{ad} (3 to 3) 27 1 9 20 of 331^{ad} (?) from post half of 1 2—post
half of 1 4 of 542^{ad} (from after 274 to 274) 20 7^{ad}—11 of 556^{ad} 1 4 of 596^{ad} to 27 m 7^{ad}
24 6^{ad}-7^{ad} 18 32 3^{ad} 35 1 2 3 of 813^{ad} (with Da) 37 16^{ad}-17^{ad} 40 11^{ad}-12^{ad} (with Dt
Ma) 44 3 47 30 (with Da) 48 8^{ad}-9^{ad} 18^{ad}-19^{ad} (of Sarga 49) 50 9 (?) with Ss Da + 11
26^{ad} (with Da + 11) 51 13^{ad} (with Ba Ts) 22^{ad} (with Dt + 11) 56 11^{ad}-12^{ad} (?) 57
19^{ad} (?) with Ds) 58 from after 274 in 10^{ad} to 274 in 12^{ad} 59 6^{ad}-7^{ad} 64 27^{ad}-28^{ad}
66 from after 274 in 6^{ad} to 274 in 8^{ad} 67 11^{ad}-12^{ad} (with Ss Da + 11) 68 20 70 9^{ad}-10^{ad},
17-18 (?) 71 10-11^{ad} 72 after 39 in 7^{ad} to 39 in 1 3 of 1320^{ad}

Ds—3 19-20 8 1^{ad}-2^{ad} 14 10^{ad} 15 from post half of 1 3 to post half of 1 5 of 478^{ad} 23
8^{ad} (with Ss Dt) 26 15^{ad}-16^{ad} (with Dt Ga) 28 post h 1 2 of 732^{ad} to 20^{ad} 31 11^{ad}-12^{ad}
(with Dt) 22^{ad}—post h of 674^{ad} (with Dt) 35 4^{ad} (?) with Dt + Ma) 45 20^{ad}-21^{ad} 46 17
48 15^{ad} (with Dt + 11) 49 1 2 of 1035^{ad} to St 11 50 28^{ad} (with Dt + 11) 52 21^{ad}
(with Dt + 11) 55 10^{ad} and 8^{ad} (sequence) 27^{ad} 18^{ad} (with Dt + 11) 57 19^{ad} (with
Da) 65 21^{ad}-22^{ad} (?) 67 11-12^{ad} (with 12 Dt) 70 3 72 from after 274 in 1^{ad} to 274
in 1^{ad} 74 14^{ad}-15^{ad}

Dt—6 5^{ad} 7 10^{ad}—1 3 of 291^{ad} 11 19^{ad}-21^{ad} 14 10^{ad} 32 15^{ad} 38 8^{ad}-9^{ad} (with Ga)
47 30 (with Da) 48 13^{ad} (with Da Ts) 52 4^{ad} 65 6-7 (with Ba) 66 16^{ad}-17^{ad}
(with Ts Ma) 68 125^{ad} (L 6-8) 69 11-13

The four MSS. have got the following individual omissions:—

D₁—1. 4^{ad} (with D₁), 6^{ad}, 7, 17^{ad} (with D₂), 25^{ad} (with D₁), 29°-30°, 40^{ad}, 49^{ad} (with D₂), 61^{ad} (with D₂), 2. 22^{ad}-24, 3 14^{ad} (with D₂ T G M s), 21^{ad}, 4. 19-21°; 24, 5. 9 (with D₂ s), 12^{ad} (with D₂); 14^{ad} (with D₂ s M s), 17, 20-23, 6. 4^{ad}, 10^{ad}, 18. 5^{ad} (with D₂ s T G M s), 22. 29 m 17^{ad}, 36. 18^{ad}, 42. 20 (with D₂ s T G M s), 45. 16, 47. 2°-3, 4^{ad}, 5^{ad}, 6^{ad}, 52. 9^{ad}, 55. 22^{ad} (with D₂ s T G M s), 59. 22^{ad} (with D₂ s T G M s); 31^{ad} (with D₂ s T G M s), 60. 8^{ad} (with D₂ s T G M s), 63. 3^{ad}, 71. 10^{ad}-11^{ad}.

D₂—1. 4^{ad} (with D₁), 25^{ad} (with D₁); 49^{ad} (with D₁), 61^{ad} (with D₁); 2 38^{ad}-39^{ad}, 3. 11^{ad}-12^{ad} 20^{ad}, 5. 1^{ad}, 17^{ad} (with D₁), 20-21 (with D₁), 6. 19 (with D₁), 7. 5; 11 (with D₁); 13^{ad} (with D₁); 15^{ad} (with D₁), 8. 17-18, 12. 21 (with D₁ s), 13. 44^{ad}, 15. 27^{ad}, 17. 25^{ad}-26^{ad}, 19 3. 6^{ad} (with D₁) 20 7^{ad}, 22. 8^{ad}-9^{ad}, 26 11-22^{ad} (with D₁), 29 4 32 20^{ad} (with D₁) 36 III, 38. 16^{ad}-26 (cod of Sarga), 39 15^{ad}-16, 42. 8^{ad} (with D₁), 46 6^{ad} (with D₁ s), 47 6^{ad} (with D₁ s T G M s), 53 10^{ad}-11^{ad}, 56, from *सर्गा* in 16° upto 16 in 20°, 57. 1^{ad}, 11^{ad}, 58. 17^{ad}-18^{ad}, 59. 20^{ad}-21^{ad}, 74 25^{ad}-26^{ad}.

D₃—1. 23^{ad} (with D₁), 49^{ad} (with D₁), 61^{ad} (with D₁), 5. 11-12^{ad}, 6 4^{ad}, 17^{ad}, 18^{ad}-19, 9. 20^{ad}, 21^{ad}, 22. from 29 m 13^{ad}, 23 29^{ad}-29 (with D₁), 24 2^{ad}-3^{ad}, 25 m (with D₁), 26 13^{ad} (with D₁) 32 3^{ad}-pri. half of 1 a of 771°, 36. 8^{ad} (with D₁), 28-20 (with D₁ M s), 40 22^{ad}-23^{ad}, 49 23^{ad} and 23^{ad} (both with D₁), 52. 8 (with D₁) 53. 19 (with D₁), 56 2^{ad}, 2^{ad}-8^{ad}, 59 23^{ad}, 61. 16, 62 5^{ad}, 64 24 (with D₁), 70 19^{ad}, 74 24^{ad}-25^{ad}.

D₄—5 8-9; 11-12, 19^{ad}-22 7. 8^{ad}, 11. 9^{ad}-10^{ad}, 13. 10^{ad}-11, 15-12^{ad}, 21^{ad}-22^{ad}, 17 38^{ad}, 22, 23^{ad}, 29. 8^{ad}, 32. 6^{ad}-7^{ad}, 41. 18, 45. 13^{ad}-14, 52. 6^{ad}-7, 53. 7^{ad}, 64. 3^{ad}-pri. half of 1 a of 1185°, 65 16-19, 68. 7, 69. 9^{ad}, 70. 9^{ad}-10^{ad}.

As regards insertions the four MSS. have most of the *Star-passage* common with N Version. There are, however, cases of insertions where they agree with the SR, particularly D₂. The two MSS. D₁ s have the following *Star passages* peculiar to them: 57°, 94, 187, 221 (with D₁), 229, 255 (with D₁).

The following conspectus will show the relation of the Western MSS. to the Devanagari and Southern Recensions.

Int * No	W D ₂ -s	D Dt D ₁ s T G M	S T G M
72	D ₂	Dt D ₁ s T G M	T G M
123	D ₂	—	M ₁
136	D ₂	Dt D ₁ s T G M	T G M ₁ -s
146	D ₂	Dt D ₁ s T G M	T G M ₁ -s
154	D ₂	Dt D ₁ s T G M	T G M
165	D ₂	Dt D ₁ s T G M	T G M ₁ -s
175	D ₂	Dt D ₁ s T G M	T G M ₁ -s
213	D ₂	Dt D ₁ s T G M	T G M ₁ -s
229	D ₁ s	—	G ₁
324	D ₁	—	M ₁
366	D ₂	Dt D ₁ s T G M	T G M
406	D ₂	Dt D ₁ s T G M	T G M ₁ -s
418	D ₂	Dt D ₁ s T G M	T G M ₁ -s
433	D ₂	Dt D ₁ s T G M	T G M ₁ -s
	(om. l 5-8)		
467	D ₂	Dt D ₁ s T G M	T G M ₁ -s
468	D ₂	Dt D ₁ s T G M	T G M ₁ -s
470	D ₂	D ₁ s T G M	T G M ₁ -s
471	D ₂	Dt D ₁ s T G M	T G M ₁ -s
490	D ₂	Dt D ₁ s T G M	T G M
491	D ₂	Dt D ₁ s T G M	T G M

(M₁ om. l. 12, 15)

Ins No	W Dt	D Dt Dt	S T G M
495	Ds	Dt Dt	T G M { Gs om 1 2-6 Gs om 1 5-7 and Ms om 1 5-8
524	Ds	Dt Dt	T G M
505	Ds	Dt Dt	T G Ms
508	Ds	Dt Dt	T G Ms
509	Ds (om 1 6)	Dt Dt (Dt om 1 6)	{ All ex Ts om 1, 6) T G Ms
510	Ds	Dt Dt	T G Ms
511	Ds	Dt Dt	T G Ms
513	Ds	Dt Dt	T G Ms
540	Ds (om 1 2)	Dt Dt (Dt om 1 2)	{ Ts Gs Ms om 1 2) T G Ms
564	Ds	Dt Dt	T G M
607	Ds	Dt Dt	T G Ms
615	Ds	Dt Dt	T G Ms
616	Ds	Dt Dt	T G M (Gs om 1 2, Ms om 1 2)
628	Ds	Dt Dt	T G M
631	Ds	Dt Dt	T G Ms
643	Ds	Dt Dt	T G Ms
644	Ds	Dt Dt	T G M
645	Ds	Dt Dt	T G Ms
658	Ds	Dt Dt	T G Ms
667	Ds	Dt Dt	T G Ms
690	Ds	Dt Dt	T G M (Ms om 1 3-8)
707	Ds	Dt Dt	T G Ms
713	Ds	Dt Dt	T G Ms
720	Ds (om 1 2 & 5)	Dt Dt { All om 1 2, Ds om 1 5 also	T G M (Ms om 1 2, 3, 5)
721	Ds	Dt Dt	T G Ms
729	Ds (om 1 2)	Dt Dt (Dt om 1 2)	T G M (All om 1 2)
733	Ds	Dt Dt	T G M
730	Ds (om 1 2)	Dt Dt (All ex Ts Gs Ms om 1 2)	T G M (All ex Ts Gs Ms om 1 2)
750	Ds	Dt Dt	T G Ms
758	Ds	Dt Dt	T G M
762	Ds (1 2 only)	Dt Dt	T G M (Gs 1 2 only)
769	Ds	Dt Dt	T G Ms
789	Ds	Dt Dt	T G Ms
797	Ds	Dt Dt	T G Ms
801	Ds	Dt Dt	T G M
804	Ds	Dt Dt (Ds om 1 2)	— T G Ms
831	Ds	Dt Dt	T G Ms
838	Ds	Dt Dt	T G Ms
867	Ds	Dt Dt	T G Ms
874	Ds	Dt Dt	Ts G Ms
890	Ds (1 2-3)	Dt (1 2-3)	Ts Gs Ms
895 {subset}	Ds {1 3}	—	{ Ts Ms om 1 3 Gs Ms read 1 2-3 only
959 {subset}	Ds	—	Ms {1 3}
1033	Ds	Dt Dt	Ms
1069	Ds	Dt Dt	T G Ms T G M

Ins. * No.	IF Di-a a	II Dt Da a, 11	S T G H
1081	Da	Dt Da a, 1, 11	T G M
1105	Da	Da 11	T G M ₁₋₂
1108	Da	Dt Da a, 1, 11	T G M ₁₋₂
1148	Da	Dt Da a, 1, 11	T G M ₁₋₂
1150	Da	Dt Da 1	M ₁ (1. 1 only)
1153	Da	Dt Da a, 1, 11	T G M ₁₋₂
1174	Da	Dt Da a, 1, 11	T G M
	(Di om. l. 4-5, 10-17, 14-17)		(M ₁ om. l. 45 & 7)
1324		Dt Da a, 1, 11	T G M ₁₋₂
1327	Da	Dt Da a, 1, 11	T G M ₁₋₂
1386	Da	Dt Da a, 1, 11	T G M ₁₋₂

No. of Ins.—73

—Subst.— 2

Out of the 73 ins. as many as 69 are common to S and Da only (from W group).

North-Western Version

We may now turn to the D MSS, representing the North-Western Version. There are five MSS, (Da 111111) which are procured from Baroda, Hoshurpur, Bikaner and Jodhpur and which like the Śāradā Version contain the NW text. They may be the transcripts of some Śāradā MS different from the Śi of the Critical Apparatus.

The *Sloka-paṭṭa* exclusive to the five MSS, individually are as follows:—

Da—1166.

Dt—154, 282 (1), 283 (1), 291, 694.

Di—75, 161, 191, 232, 234, 306, 309 (l. 15-18, 44-46, 51, 67), 385, 388, 391, 413, 414, 416, 436, 534, 586 (l. 6, 7, 9, 37, 38, all 5); 640, 642, 676, 679, 687, 688, 700 (l. 26 (1), 32, 33, 34); 727 (l. 6-8 and l. 1, 3, 9, 10 all 5), 743, 820, 832, 836, 841 (l. 2), 941, 958, 963, 997 (l. 4), 998, 1031, 1037, 1050, 1068 (1), 1157 (l. 2-3), 1175, 1196, 1284, 1322, 1339.

Di—359, 360, 1128.

Di—225, 293, 295, 302 (l. 8), 472, 565, 600, 601, 602, 1316.

The haplographical omissions are as under:—

Da—3, 4-5, 14, 10^{ad}, 16, 4-6, 32, 3°-4 (with Śi Da), 19 (with Di), 40, 17°-28° (1 with Di), 44, 8-9°, 50, 5 (with Da); 9 (1 with Śi Da), 58, 13° (with Śi Da), 67, 11°-12° (with Śi Da), 70, 5°-7° (1 with Śi), 74, 7 (1), 24°-26°.

Dt—15, 4°-43° (with Da), 14, 10^{ad}, 16, 8 (with Di), 19, 33°—*pr.* half of 544, 19, 24, 22, 17°-19°, 23, 8° (with Śi Da), 26, 15°-16° (with Da G), 31, 3 (1 with Di); 22°—*pr.* half of 767 (with Da), 32, 1°—l. 1 of 770, 35, 4° (1 with Di M), 40, 9°-10°, 43, 9°-10°, 43, 6°, 48, 15° (with Di M), 50, 26° (with Di-a Ta), 52, 28° (with Di-a u), 55, 7°, 17°-18° (with Da Ta), 57, 19° (with Da), 59, 28°-29° (with Di); 32-33°, 61, 13°-14° (?), 64, 27—l. 1 of 1202, 67, 11-12° (with Vt Da), 71, 3° (with Vt), 19.

Di—1, 43°-44°, 5, 8°, 9, 15°-16°, 23, 10^{ad}; l. 1 of 654 (with Vt Da), 39, l. 2 of 873 (?), 45, 9°-11, 46, l. 3-4 of 986, 47, 31, 48, 15° (with Da), 52, 17°-18°, 21° (with Di-a), 55, 11°, 58, 15, 64, 1185 (*post.* h. of l. 8—*pr.* h. of l. 9); 28°, 68, l. 6 of 1152; l. 1 of 1256, 71, from 1190 in 11°—*pr.* in 12° (?).

Di-1 16th-17th 10 27 (with Di) 24 10th 15 485 (1 3-4) 36 8 (with Dr) 21 14th-15th 32 3rd-4th (with Śi Da) 778 (from after अण् in 1 to अण् in 2) 19 (with Dr) 31 17th (?) 35 11-12th 40 17th-18th 45th (with Ma) 50 5 (with Di) 9 (?) with Śi Di: 52 22nd (with Bi Du) 81 14th-15th 55 21st 22nd 58 13th (with Śi Di) 81 9th 10th (?) Śi Di-3 also 60 22nd 62 21st (?) 65 15 (Śi Di-4 also) 67 11th-12th (with Śi Di) 72 From अण् in 1326 to 18th (with Śi)

Di-8 1st 9 1 19 20 of 309 10 21 22 25th 24 1 4-5 of 463 16 9 23 1 1 of 652 (with Vi Da) 29 712 (post half of 1 43-pri h of 1 41) 31 3 (?) with Di) 48 1 2 of 594 4th (?) 5-7 (with Da Vi Bi Du) 43 7th 8th 44 11th-12th (?) 1 1-2 of 967 45 15th-16th 46 14th (?) 49 13th (with Vi) 1 1 of 1047 50 1 2 of 1045-6th 52 22nd (with Bi Du) 54 4th 5th 55 6th-8th (with Vi) 17th 18th (with Dr Te) 63 1281 (post h of 1 4 to pri h of 1 17) 65 1 23 of 1212 (with Vi) 66 23 (with Vi ?)

There are also omissions in individual MSS. They are as follows —

Di-1 18th (with Śi Di) 49th 3 2nd 22 6th-7 38 10 (with Di Ma Te Gi: 1) 15th (with Di: 1) 26 (with Di) 41 11th-12th 44 15th 16th 52 24th (with Di: 1) 60 1 (with Di) 74 26th-28

Dr-1 23rd (with Di) 25th (with Di: 1) 49th (with Di: 1) 61st (with Di: 1) 2 17th-18th 3 22nd—Sarga 5 15 7th-8th 19 10-11 23 1st 34 20th-21st 39 23rd 44 8th-9th 50 9th, 27th 56 18th 59 2nd 61 20th-21 66 11th 19th 73 15th-19th

Di-2 7th 18th (with Śi Di) 31 2 8th-17th in 9th 7 13 9 1st 16th 19th 12 23rd-26th 23 14th 19 21st-22nd 24 25 1-3 and 5th-6 16 7th 26 19th 30 7th 35 21st 36 28th 50 22nd-23rd 72 1-2nd 74 17th 18

Di-3 17th (with Di) 22 27 30 24 25 21 15th 35 16th-17th 53 3rd-4

Di-7 46th 23 22nd 16 7 19 4th-6th 22 7th-8th 24 13th-14th 30 20th 38 28th 42 9th 45 16th 48 16th 50 6th 53 14th 56 1 66 11th 71 11th-12th 74 2nd

Southern Recension

The SR is represented by T G M Dt Da: 12 MSS. For the sake of convenience we have first referred to the 5 D MSS of this Group

The *Star passages* exclusive to these 5 MSS are shown below —

Dt—Nil

Da—360 826 1255

Dr: 10—Nil

The *haplographical omissions* are as under —

Dt—N 1

Da—48 14th (with Dr Te)

Da—35 from अण् in 25th up to अण् in 26th 37 22 (?) 61 19th

Da—N 1

Di-12 10th-11th 46 15th

Following are the omissions in the individual MSS —

Dt—12 19th 30 15th (with Da) 38 19 upto 1 39 6 47 7th (with Di: 1) 48 8

Dr—10 4 55 2 (with Gi Ma) 78 13th

Di—15 16 26 16th (with Di) 31 81 63 3

Da—N 1

Da-27 38th

MSS in the Southern Scripts T G M

There are 11 MSS in the Southern Scripts 3 in T 4 in G and 4 in M. All the MSS except M₁ represent a uniform text unlike the NR where NER differs from the NW R.

The *Star passages* exclusive to the individual MSS are as follows —

T₁—Nil

T₂—300 58₂ 1389

T₃—8⁵⁵ 109₂

G₁—141 691

G₂—Nil

G₃—4¹⁰

G₄—Nil

M₁—Nil

M₂—210 211 581 93₂ 120₂

M₃—227 250 312 563 639 (ref l see 11) 658 (as before) 717 () 849 () 855 () 85⁸
860 878 (sup l see m) 915 (ref l see m) 917 927 1011 (ref l see m) 1280
(m see 11) 1353 1369 1370

M₄—47 106 (s) 121 170 (s) 199 (s) 20⁸ (s) 214 (s) 225 (s) 250 (s) 317 (s) 371 400
407 419 (s) 469 477 480 516 (s) 523 533 (s) 566 (l 28 71 32 33) 582 (s) 618 675
(l 2 only) 699 (s) 722 (s) 742 (l 45 47) 82⁸ (l m (s) l 10) 871 908 (s) 932 (s)
933 (s) 946 965 (l 2 only) 1014 (s) 1071 1104 1130 1133 (s) 1145 (l 1 4 only)
1204 (s) 1289 1303 (l 3 6) 1315 (s) 13⁵⁵

The haplographical om is om in these MSS are as under —

T₁—41 4¹⁰ (?)

T₂—43 3⁸-4 46 12 17⁸ (with G₁) 50 2⁸-3⁸ (?) 66 16⁸-17⁸ (?) (with D₁ M₁)

T₃—23 21⁸-23⁸ (with G₁) 92 8¹⁰ 33 3⁸ 6⁸ 37 13⁸-15 48 14¹⁰ (with D₁) 50 26¹⁰
(with D₁ 17) 50 17⁸ 18⁸ (with D₁ 11) 74 14⁸-16⁸

G₁—4 l 3 of 209 (with G₁) 26 15⁸ 16⁸ (with D₁ 1) 39 16 17 49 20¹⁰ (with G₁)

G₂—4 l 3 of 209 (with G₁) 30 11⁸-12⁸ 23¹⁰ 31 16⁸ 17⁸ 33 7 10 57 12 13 (?) 62
5⁸ 6⁸ (?) 72 9⁸ 3⁸

G₃—4 l 5 of 203 45 6⁸ 8 98 4¹⁰ 49 20¹⁰ (with G₁)

G₄—3 19¹⁰ 16 5¹⁰ (with M₁) 23 7¹⁰ (with M₁ V₁) 21⁸ 23⁸ (with T₁) 38 8⁸-9⁸ (with
D₁) 41 8⁸-9 46 12 14⁸ (with T₁) 49 20⁸ 21⁸ 55 11⁸ 12⁸

M₁—51 15¹⁰ (?)

M₂—26 16⁸-17⁸ 38 14 45 3¹⁰ (with D₁) 46 6⁸-8 (with G₁)

M₃—4 l 4 of 203 16 5¹⁰ (with G₁) 66 16⁸ 17⁸ (with D₁ T₁)

M₄—3 21¹⁰ 4 9⁸ 10⁸ 12¹⁰ 16 4¹⁰ 26 5 11⁸ 35 13-25 (?) 36 16⁸ 17¹⁰ 40 6 (?)
11⁸-12⁸ (with D₁ 1) 43 l 2 of 944-1 6 of 945 49 10⁸-1 3 of 1037 13⁸ (with D₁)
53 14¹⁰ 55 6⁸ 11⁸ 66 13 (2 with D₁) 71 23¹⁰ 72 from post h of l 7 up to pre
h of l 9 of 1379

The om is om in the individual MSS are shown below —

T₁—41 16¹⁰

T₂—69 16¹⁰

T₃—11 5⁸ 8⁸ 13 18¹⁰ 35 2¹⁰ 13⁸ 16⁸ 62 1-3 11 2⁸-4

G₁—38 16⁸

G₂—4 4¹⁰ 5 16 21 repetition of 16 17 in the proper place 21 15¹⁰ 43 6⁸ 56 from
after 119 in 10⁸ upto 12⁸ 57 23¹⁰ 62 3⁸ 4⁸ (with M₁) 11 13¹⁰ (with M₁ 1)

G₃—6 14¹⁰

G₄—3 14 (with M₁) 8 from 111 in 14⁸ upto 111 in 16⁸ 10 24¹⁰ 20 from 111 in 8⁸
upto 111 in 20⁸

M1-Nil.

M2-41. 18^d-20^e.M3-19 18^{ad}. 64 2^{ad}.

M4-2 67^e-68^d, 69^{ad}, 73^{ad}, 73^d. 2. 7 41 3 14 (with G4). 11 3^e-4^d. 18 2, 14^e-15^d.
 13 8-9, 13-15, 24-25^{ad}. 24 3^e-5^d 27 28^e-34^d, 35^{ad} 19 11^{ad}. 20 19^e. 22, 26^{ad}.
 23 27^e-28^d 26, 24-26^d. 30 8 36 13-14. 42 8-11, 24^e-I 43 1^{ad} 44 2^{ad}. 45 15^e-16^d.
 46 5^{ad} 47 2^e-3 52. 6^{ad} 56 16^{ad}. 20 57 2. 59 3^{ad} 66 2-3 67, 13, 69, 3^{ad}.
 73 10^e-12.

Of these Southern MSS all T G M excepting M4 are almost uniform and faithfully represent the Southern Recension. M4 is a mixed-codex, sharing many features of the NK and sometimes having passages not found in any other MSS of both N and S Recensions.

To make the point more clear we may further examine the nature of different MSS. The *Star-passages* common to D (= Dt D1 + 11) and S (= T G M) are as follows —

D + S-83 (Mt missing), 115, 119, 217, 243, 245, 251, 269, 272, 559, 735.

D + S + D2-72, 154, 366, 450, 491, 495, 504, 564, 616, 628, 644, 690, 720, 729, 733, 758, 762, 797, 1069, 1081.

D + S (ex. M4)-69, 236, 237, 238, 274, 275, 336, 337, 351, 363, 371, 379, 386, 398, 457, 875, 916, 918, 919, 1085, 1348, 1377, 1383.

D + S (ex. M4) + D2-236, 136, 165, 213, 406, 418, 433, 467, 468, 471, 505, 508-511, 513, 607, 631, 643, 645, 658, 667, 713, 721 (M4 subst.), 769, 789, 804, 838, 1033, 1108, 1148, 1153, 1324, 1327, 1386.

Dt D2-109, 176, 188, 251, 283, 305, 369, 373, 374, 739, 740.

NW MSS (= S1 D2 11-12) collectively

* No.	MSS.	* No.	MSS.
302	S1 D2 11	892	S1 D2 11 12
424	S1 D2 11 12	902	S1 D2 11
459 (s)	"	951	S1 D2 11-12
550 (s)	D2 11 12	1047	D2 11 12
565 (s)	S1 D2 11	1057	S1 D2 11-12
602 (s)	S1 D2	1224	S1 D2 11 12
611	"	1166	S1 D2 11
712	D2 11	1167	"
734	S1 D2 11 12	1203	S1 D2 11
741	D2 11 12 12	1333	S1 D2 11
753 (s)	S1 D2 11	1361	S1 D2
787 (s)	"	1374	S1 D2 11 12
877	S1 D2 11 12		

* Passages exclusive to NE MSS (= N V B D2) collectively —

Black figures indicate substitute Passages.

* No.	MSS.	* No.	MSS.
64	B2 1	791	V1 B1
86	V1 B1 (m)	804	B2 1
105	V2 1	971	B1-1
108	"	981	B2 (m.) 1
127	V2 B2	1061	B1 V1 B D10
149	B2 1	1113	V1 1 B1
206	"	1224	V1 1
311	B2 (m.) 1	1239	N1 B2 D2
343	V1 B2 (m.) 1	1284	N1 V B D2
472	N V B D2	1302	"
497	"	1312	N2 1 (m.) 1
617	B2 1	1343	B1 (m.) 1
619	"		

NE), 572 (D₁₂, NE), 573 (D₁₂, NE), 574 (D₁₂, NE), 575 (D₁₂, NE, D₁), 577 (D₁₂, NE), 583 (D₁₂, NE), 584 (D₁₂, NE), 585 (NW, NE, D₁₂), 594 (D₁₂, NE), 600 (NE), 601 (NE ex D₁₂), 603 (D₁₂, NE, D₁), 604 (D₁₂, NE), 604 (D₁₂, NE), 623 (D₁₂, NE), 625 (D₁₂), 632 (D₁₂, NE), 635 (D₁₂, NE), 637 (D₁₂, NE ex B₁), 638 (D₁₂, NE ex B₁), 640 (D₁₂, NE), 651 (D₁₂, NE), 652 (D₁₂, NE), 655 (D₁₂, NE), 669 (NE ex B₁), 671 (NW, NE, W), 681 (NW, D₁₂), 682 (D₁₂, NE), 684 (D₁₂, NE), 685 (D₁₂, NE), 686 (D₁₂, NE), 687 (D₁₂, NE, D₁), 705 (NW, NE, W ex D₁₂), 708 (NW, NE, D₁₂), 710 (D₁₂, NE), 712 (D₁₂, NE), 723 (D₁₂, NE, D₁), 724 (D₁₂, NE), 748 (D₁₂, NE), 749 (D₁₂, NE, D₁), 751 (D₁₂, NE, D₁), 754 (D₁₂, NE, D₁), 756 (D₁₂, NE, D₁), 759 (D₁₂, NE, D₁), 761 (D₁₂, NE, D₁), 763 (D₁₂, NE, D₁), 770 (D₁₂, NE, D₁), 771 (D₁₂, NE), 772 (), 774 (), 776 (D₁₂, NE), 779 (NW) 781 (D₁₂, NE), 784 (D₁₂, NE, D₁), 785 (D₁₂, NE, D₁), 786 (D₁₂, NE), 798 (D₁₂, NE ex V₂, D₁), 799 (D₁₂, NE ex V₂, D₁) 793 (D₁₂, NE), 796 (NW, NE ex B₁, D₁), 798 (D₁₂, NE ex B₁, D₁), 800 (D₁₂, D₁), 802 (D₁₂, NE ex B₁, D₁) 803 (D₁₂, NE ex B₁, D₁), 806 (NW, NE ex B₁, D₁) 813 (NW ex B₁, NE ex B₁, D₁), 813 (D₁₂, D₁) 827 (D₁₂, NE ex B₁, D₁), 828 (D₁₂, NE ex B₁, D₁) 830 (D₁₂, NE ex B₁, D₁), 833 (B₁, D₁, 12, NE ex B₁, D₁), 835 (D₁₂, NE ex B₁, D₁), 837 (), 839 (), 843 (), 850 and 851 (D₁₂, NE ex B₁, W), 852 (D₁₂, NE ex B₁, D₁) 854 (D₁₂, NE ex B₁, D₁), 856 and 857 and 861 (D₁₂, NE ex B₁, D₁) 863 (D₁₂, NE ex B₁, D₁), 866 and 868 (D₁₂, NE ex B₁, D₁), 870 (D₁₂, NE ex B₁, D₁), 872 (D₁₂, NE ex B₁, D₁), 873 (D₁₂, NE ex B₁, D₁), 883 (D₁₂, NE ex B₁, D₁), 890 (D₁₂, NE ex B₁, W), 894 (D₁₂, NE ex B₁, D₁), 900 (D₁₂, NE ex B₁, W), 903 (), ex D₁, 912 (D₁₂, D₁), 914 and 926 (NW, NE ex B₁, W), 930 and 931 (D₁₂, NE ex B₁), 939 and 940 (D₁₂, NE ex B₁), 941 (D₁₂, NE ex B₁), 955 (D₁₂, W), 960 and 961 (D₁₂, NE ex B₁), 962 (NW, NE ex B₁, W), 963 (D₁₂, NE ex B₁), 967 (NW, W), 976 (NW, NE ex B₁, D₁), 977 (D₁₂, NE ex B₁, D₁), 978 (B₁, D₁, NE ex B₁, D₁), 980 (D₁₂, NE ex B₁, D₁), 983 and 985 (D₁₂, NE ex B₁, D₁), 986 (D₁₂, NE ex B₁, D₁), 987 (D₁₂, NE ex B₁, D₁), 990 (NE ex B₁, D₁) 992 (D₁₂, NE ex B₁, D₁) 996 (NW, NE ex B₁, D₁) 997 (D₁₂, NE ex B₁, D₁), 998 (D₁₂, NE ex B₁, D₁), 1000 (D₁₂, V₂, D₁), 1002 (NW ex B₁, NE ex B₁, W), 1003 (D₁₂, NE ex B₁, D₁), 1005 (D₁₂, NE ex B₁, D₁), 1008 (D₁₂, NE ex B₁, D₁), 1010 (D₁₂, NE ex B₁), 1012 (D₁₂, NE ex B₁), 1015 and 1016 (NW, NE ex B₁, D₁), 1019 (D₁₂, NE ex B₁), 1010 (D₁₂, NE ex B₁), 1021 (D₁₂, NE ex B₁), 1024 (NW ex B₁, NE ex B₁, D₁), 1025 (D₁₂, NE ex B₁), 1029 (D₁₂, NE ex B₁), 1031, 1036, 1037, 1038, 1048, 1049 (D₁₂, NE ex B₁), 1053 (NW, NE ex B₁, D₁), 1054 (NW, D₁), 1055 (NW ex D₁, NE ex B₁, D₁) 1063 and 1064 (NW, NE ex B₁, D₁), 1073 (NW, NE, W), 1087 (NW ex 12, NE, W), 1092 (NW, NE ex D₁, D₁), 1093, 1094, 1100, 1103 (D₁₂, NE), 1104 (with NE) 1102 (NW, NE, D₁), 1110 (NW, NE, D₁), 1132, 1134 (D₁₂, NE), 1140 (D₁₂, NE), 1142, 1145, 1156 (D₁₂, NE), 1157 (D₁₂, NE), 1161, 1163, 1164, 1173, 1177-78, 1181, 1187, 1190, 1193, 1194, 1212, 1230 (D₁₂, NE), 1199 (NW, NE, D₁), 1219 (D₁₂, NE), 1220 (D₁₂, NE, D₁), 1229, 1231, 1233, 1234 (D₁₂, NE ex B₁, D₁), 1239 (D₁₂, NE ex B₁, D₁), 1243, 1244 (D₁₂, NE ex B₁, D₁), 1247 (D₁₂, NE ex B₁, D₁), 1248 (D₁₂, W), 1249 (D₁₂, NE ex B₁, D₁), 1250, 1251, 1256 (with D₁₂, NE ex B₁, D₁), 1252 (NW, NE, W), 1257 (D₁₂, NE ex B₁, D₁) 1260 (D₁₂, NE ex B₁, D₁), 1263 (B₁, D₁, 12) 1282 (D₁₂, NE ex B₁), 1287 (NW ex D₁, D₁) 1292 (NW, NE, W), 1295, 1298, 1299 (D₁₂, NE ex B₁), 1300 (NE ex B₁) 1306 (D₁₂, NE ex B₁), 1310, 1317 (D₁₂, NE ex B₁), 1320 (NW, NE ex B₁, W), 1321 (D₁₂, NE ex B₁) 1325 (NW ex B₁, NE ex B₁, D₁), 1328 (D₁₂, NE ex B₁, D₁), 1330 (D₁₂, NE ex B₁, D₁), 1331 (D₁₂, NE ex B₁) 1339, 1341, 1346, 1349, 1351, 1353, 1355, 1356, 1357, 1360, 1363, 1373, 1379, 1384, 1390 (D₁₂, NE ex B₁) 1388 (B₁), 1394 (D₁₂, NE ex B₁)

Relation of MSS.

The above analysis clearly shows that there are two well marked Recensions of the Rāmāyaṇa, Northern and Southern. It further shows that the Northern Recension has three Versions, North Western, North-Eastern and Western, agreeing to a certain extent with one another and at the same time differing in certain respects. It also becomes clear that the Southern Recension is wonderfully uniform in all the three Versions represented by the three scripts of South India, viz. Telugu, Grantha and Malayalam. The text of the MSS. in the Nandolgaṇi and Ramnada scripts is identical with the Southern Recension.

One palm leaf MS in the Oriya script containing the first two *kandas* which was kindly lent by the Superintendent, Archaeology and Museum, Bhubaneswar, was found to belong to the NE Version with some variations here and there.

In the Malayalam Version nine MSS were first taken up for collation, of these seven MSS represented a uniform text identical with the Southern R of T and G MSS. But there were two Malayalam MSS which mostly agreed with the Northern Recension. Three MSS from the first group of Malayalam MSS and one MS from the second group of M MSS were selected for the Critical Apparatus.

The detailed examination of the MS Ma makes it clear that the MS is a mixed codex and virtually represents the Northern Recension. The *Star passages* of Ma common with the SR are only 31 while those common with the NR are 315 (225 substitute passages + 87 Insertion passages). There are 47 passages (25 substitute passages + 22 Insertion passages) which are exclusive to Ma. There are 58 *Star passages* of the SR (25 of Dt Ds + 14, T G V + 35 of Dt Ds + 14, T G V, Ds) which are not found in Ma. It is clear that Ma is not a faithful representative of the SR and is more contaminated by the NR. In other words Ma contains the text of the NR in the Malayalam script with some later additions of the SR. Such cases are not uncommon. There are MSS written in one particular script but not representing the text of the region of that script. We have procured a Ironcript of a MS of the *Ayodhyakanda* in the Maithili script from the Raj Library in Darbhanga. On examination it is found that it represents the *Vulgate* (= SR) as against the other Maithili MSS which agree with the Penglai Version.

In the constitution of the text the principle of agreement rightly plays an important part (cf Sukthankar, *Prolegomena* pp. 114 ff, Sukthankar Memorial Edition, Vol. I). But the agreement between B, for instance, and Ma can hardly have any value on account of the Northern leaning of Ma. Agreement presupposes two independent Versions. Ma is not independent of any Version of the Northern Recension. The agreement between a Northern Version and Ma is, therefore, ignored in the constitution of the text of the *Ramayana*.

The text of the Epic, as is well known by this time, has been constituted on the basis of the Southern Recension which has been found to preserve the older form of the Epic. It is true that the scene of action is North India and it is also true that Valmiki, the traditional author of the *Ramayana*, belongs to North India. Consequently the Northern text is expected to be more original and faithful than the Southern text. But a critical study of the *forms* of the Epic creates an impression that the Un-Pāṇinian forms which are marked as *Arise* by the commentators are pre-erred in the Southern Recension. The freedom of the Epic language is very much restricted in the Northern MSS where the scribes and reciters were anxious to preserve the purity of the Sanskrit language. In the oral transmission of the Epics and the Purāṇas as in the case of Vedic works, the consideration of metre is taken to be more important than that of grammar. As a result of this position many irregular forms naturally appear in the texts.

Now the text of the SR is changed in the NR will be clear from the following examples which are by no means exhaustive —

SR	NR
1. 4 ^o बभूव विमर्श	बभूव
5. 39 विरिञ्चिषा	विचिञ्चिषा
6. 1 मर्द्व	मर्द्व
2. 7 ब्रह्मरूप (Aṭm for Par)	removed by a substitute passage
16. 2 सुख	सुख
17. 23 विद्वत्प्राय	विद्वत्प्राय
18. 4 मर्द्व	मर्द्व
21. 7 दोषमयी	दोषमयी
16. 1 मर्द्व (possibly)	text changed
27. 16 मर्द्व (for मर्द्व)	मर्द्व
35. 21 मर्द्व (for मर्द्व)	मर्द्व
36. 23 मर्द्व (augmented)	मर्द्व
41. 3 विद्वत्प्राय	विद्वत्प्राय

In a longer narrative poem which is handed down orally from one generation to another and which has not been committed to writing certain laxity in language for the sake of metre is inevitable. The change of Pada, double Sandhi, hiatus, augmentless forms and such other irregularities naturally appear for maintaining the metre. Some of the irregular forms in the Epics and the Purāṇas may be the legacy of the Vedic language but most of them are simply due to metrical considerations and the emergence of Pali language. The different variants are also natural in the oral transmission of the Epics. Even if the author of an Epic poem were to repeat the work a second time it is doubtful whether he would be able to repeat the text without any mistake.

The language of the Mibh and the Rāmāyana has been most critically studied by Dr. E. D. Kulkarni¹ and Dr. Nilmalhar Sen² respectively and their investigations have clearly shown how both the Epics present the same linguistic features.

My pupil and friend Dr. S. G. Kantawala who has made a very critical study of the *Matsya Purāṇa* for his Doctorate has contributed an article—*Some Linguistic Aspects of the Matsya Purāṇa*—to the forthcoming Volume in honour of Dr. R. L. Turner which shows that even the *Matsya Purāṇa* shares all the linguistic features of the two Epics.

More than twenty years ago Bohtlingk first contributed an article to the *Beurtheil der Philol. histor. Classe der A. S. G. B.* 1887 and two years later another article—*Zur Kritik Des Rāmāyana* to *ZDMG* Vol. 43 pp. 53-68 1889 where he examined all the irregular forms of the Rāmāyana. In the first article he collected forms from the Books I-IV of the Bombay Recension while in the second he collected forms from the Book VII of the Bombay edition and Books I-IV of the Bengal Recension. Dr. Jacobi also discussed the language of the Rāmāyana (*Das Rāmāyana* pp. 112-119 1893) who agrees with Bohtlingk in stating that epic peculiarities are not archaisms but new formations. These new formations remarks Dr.

¹ Some of the articles of Dr. Kulkarni are as follows—

- i Unpaninian Forms and Usages in the Crit. Ed. of the Mibh (New Indian Antiquary Vol. VI Nos. 5 and 6 1913; Annals of the BORI 1913; BDCRI, Vol. IV, No. 3 Vol. V)
- ii Vocatives in the Crit. Ed. of the Mibh (BDCRI Vol. VI Nos. 1 and 2 1915)
- iii Epic Variants (BDCRI Vol. VIII, Nos. 1 and 2 1917)
- iv Accusative singulars of *Aswa* and *Īśvara* in the Mibh (Siddha Bharati 1930)

² Some of the articles of Dr. Sen are as under—

- i Un Paninian Sandhi in the Rāmāyana (JRAS Bengal Letters Vol. XVI No. 1 pp. 13-39 1930)
- ii Some Phonetical Characteristics of the Rāmāyana (JRAS Bengal Letters Vol. XVII No. 3 pp. 225-239 1931)
- iii Comparative study in some linguistic aspects of the different Recensions of the Rāmāyana (JIL Baroda Vol. I pp. 119-129 1951-52)
- iv Syntax of Tenses in the Rāmāyana (JIL Baroda Vol. I pp. 391-397 1951-52)
- v Verbal auxiliary Conjugations in the Rāmāyana (The Poona Orientalist, Vol. XLV Nos. 1-4 pp. 129-166 1951)
- vi The Future System of the Rāmāyana (Indian Linguistics Vol. XII Parts 1-2 pp. 1-11 1951)
- vii Un Paninian Infinitive Forms in the Rāmāyana (Indian Linguistics Vol. XII Parts 3-4 pp. 21-24 1951)
- viii i Un Paninian Inflect. Forms in the Rāmāyana
 a The Accent System of the Rāmāyana
 b The Vocabulary of the Rāmāyana (1) (JIL No. 1 pp. 1-5 1-8 1951)
 c The Vocabulary of the Rāmāyana (II) (JIL No. 2 pp. 26-30, 1951)
 d The Vocabulary of the Rāmāyana (11) Long Compounds (JIL No. 3 pp. 141-146 1951)

a variation of the Bengal text with which it coincides more closely than with the Bombay text, as may be seen toward the end of Ayodhyā, where the Bombay text omits several *Sargas* common to NW and Bengal.*

The problem of the interrelation of the Recensions and Versions of the Rāmāyana has been, again, ably discussed by Dr. W. Ruben in his book—*Studien Zur Textgeschichte des Rāmāyana*—who has pointed out the peculiar features of the different Recensions and Versions.

The study of the language of the Rāmāyana will, however, enable us to decide the relative age of the different Recensions. Fortunately this has been very well done by Dr. Nirmadhar Sen who has come to certain conclusions which are very important. He remarks [JOL, I, pp. 119ff.] 'the Bengal version seems to have deviated most from the original epic of Valmiki. The North-Western recension, too, does not fare much better. The great culture of classical Sanskrit Literature that flourished in Northern India seems to be greatly responsible for the modifications and emendations in language undergone by these versions. Many typical, epic linguistic forms are either entirely wanting in them or but occur sporadically there. But in all fairness to these two versions, it must be said that they are not without the merits of their own. Here and there the readings adopted by these versions are definitely better than those of the Southern recension.'

It is very clear from the statistics prepared by Dr. Sen that the SR has got more cases of irregular forms than the NR. For instance the SR contains not less than 108 cases of irregular *Sandhi*, whereas the Bengal and NW Versions contain only about 42 and 67 cases respectively. As regards *hiata*, the SR contains about 342 cases, while such cases are much less in the N versions. Regarding *repha* or *change of vowels*, SR has 50 cases (shortening of long vowels), NW has 23 and Bengal has 11.

It is not only in Phonology but also in Morphology that the SR contains the largest number of irregular forms, e.g. transference of nominal stems irregular declension, confusion between weak and strong stem form, confusion of *riśabha*, number and gender, irregular *Samāsa* etc. Even in *repha* forms the largest number of *repha* forms have been preserved in the Southern Recension, the Northern versions showing variants in most of such cases. The Bengal version has only 42 cases of augmentless imperfect against 216 such cases in the SR.

Such a phenomenal difference in the proportion of irregular forms in the SR and the NR naturally attracts the attention of any critical student of the Rāmāyana and compels him to accept the SR as representing the older form of the Epic. The SR is therefore taken as the basis for the constitution of the text with the proviso that the portion of the SR which is not supported even by a substitute passage should be rejected. The critical edition is, therefore, not a blind copy of the SR.

It is sometimes suggested that when there are many variants the best reading should be selected. This is no doubt true but it happens that a better reading may sometimes be a polished reading. There is thus a danger in following this principle. The eclectic method is therefore avoided in the critical text and an attempt is made to present a genuine tradition of the Epic.

Out of the 76 *Sargas* of the Bhāṭṭa, 65 *Sargas* are without a tag-verse in a metre other than *Anuṣṭup* generally *Uṣṭup*. There is again one case of a long compound running over a hemistich (I 15 10th cp. Bhāṭṭa P. V. 3) 29th) although long compounds are extremely rare in the spurious Books of the Rāmāyana (cf. Nirmadhar Sen. *The vocabulary of the Rāmāyana* (III) *Long Compounds* 1924 No. 3 Feb. 1937 p. 312). There is again only one case of enclitization in I. 13 25th where the correct reading *pariṣṭā* is restored against the evidence of the MSS., and one case of hiatus in I. 171st where it has been restored. The artificial ways of removing the hiatus by the insertion of different particles clearly indicate that hiatus was as a rule quite common in the early recitation of the Epic. One is therefore tempted to restore it throughout the Epics and the Purāṇas which are primarily based on oral tradition. The later passages in the Crit. App., again supply more details as in the case of the critical edition of the Mahābhārata. Even in some substitute passages the same tendency is observed.

A comparative study of the Ramayana and the Mahabharata shows that there are many common expressions and sometimes thoughts in the two Epics. Such a study may be very helpful in giving a fair idea of the Epic language and in deciding the original words and phrases of one Epic or another. Prof. Hopkins prepared a list of Parallel Phrases in the two Epics in his Book *The Great Epic of India* (Appendix A pp. 403-445) and discussed the problem of the interrelation of the two Epics (op. cit. ch. 2 pp. 58-84). In the case of the Rama Episode and the Nala Episode Dr. Sukthankar gave the concordance of the two Epics and drew certain conclusions therefrom (*Sukthankar Memorial Edition* Vol. I pp. 387-402, 406-415). As far as the present Critical Edition is concerned an attempt is made in the Notes to give references to the Mahabharata for parallel ideas and expressions. However a complete collation of all possible parallelisms in ideas and expressions between the two Epics is a desideratum. One of my young pupils, Mr. M. M. Pathak, M.A., has almost finished his study of the *Similes in the Ramayana* for Doctorate.

The present edition has thus tried to present for the first time a critical text of the Ramayana to the world of scholars. It is gratifying to note that the edition (first two Fascicules) has been favourably received by competent authorities. Those who however hold a different view with regard to the constitution of the text will at least find here for the first time the whole evidence of MSS. which may be most helpful to them in deciding the problem.

I am glad to put on record the ungrudging help I have received from all quarters. To Prof. Edgerton, Dr. Renou, Prof. Barrow and Dr. Pisani I am most thankful for valuable suggestions and constructive criticism. I am also thankful to the other members of the Board of Referees, distinguished scholars and the editors of Oriental Journals for their appreciative remarks.

The University Grants Commission this year (1959-60) was pleased to give a liberal grant of Rs. 45,000 to Ramayana Department. Since 1955 it has been pleased to give a grant of Rs. 20,000 every year for the critical edition of the Ramayana and to help the cause of the National Epic. To the Commission I offer my sincere thanks and request them to continue their keen interest in the Ramayana work.

The Government of Bombay also was pleased to sanction a grant of Rs. 30,000 last year (1958-59) and of Rs. 15,000 this year (1959-60) to the Ramayana Department. To the Government I always remain grateful.

The Authorities of the M. S. University of Baroda have been taking keenest interest in the Ramayana work. The Vice-Chancellor, Dr. J. M. Mehta, who is also the Chairman of the Editorial Board, the Pro-Vice-Chancellor, Dr. C. S. Patel, Hon. ble Dr. Jivraj N. Mehta, Finance Minister, Bombay State and the Syndicate have laid me under heavy obligation by giving all facilities. Dr. (Shrimati) Hansa Ben Mehta, the first Vice-Chancellor of the M. S. University of Baroda, has been in fact the source of inspiration for the critical edition of the Ramayana. To her I am most grateful and as a mark of profound respect and admiration I dedicate the *Itihasa* to her.

Finally I must thank the Manager of the University Press, Shri Ramabhai J. Patel, for promptness, diligence, sincerity and interest in the Ramayana which have been most helpful to me at every stage in the printing of the Epic. I must also thank my learned friend, Dr. P. I. Vaidya, who is editing the *Ajodhya Kanda* for his valuable suggestions. My thanks are also due to my sincere staff whose willing co-operation has been always encouraging. Shri V. R. Nambiar who is virtually working as a Sub-Editor, Shri H. T. Desai, the Superintendent of the Critical Apparatus Section, Shri B. N. Bhatt, the Supervisor of the Collation Section and Shri V. P. Trivedi, the Artist who draws the Pictures for the Critical Edition have rendered valuable help for which I sincerely thank them. The Director of the Oriental Institute, Dr. B. J. Sanderson, has given all facilities to the Ramayana Department. To him I offer my sincere thanks.

It is a matter of common experience that required MSS are not easily available. Fortunately for the Rāmāyana the position was different. There is not a single case where there was no happy reaction. The Public and Private Libraries and scholars—one and all—lent Rāmāyana MSS to us. The India Office Library of London, also, most promptly complied with my request to supply a micro-film and photostat copy of the learned articles of Dr. Lüders on Rājasaṅga which were not available in India. To all of them I always remain grateful.

Rāmāyana Department, Oriental Institute,
Shrimati Hanra Mehta Library Building,
Baroda, 28th March, 1960, Goṣṭi Paṇḍavā Day,
Caitra Śukla Pratipadā, V. S. 2016

G. H. BHATT

CONCORDANCE OF THIS EDITION

With the Bombay, Kumbhakonam, Gorresio and Lahore Editions

Crit Ed	Rom Ed	Kumbh Ed	Gorresio Ed	Lahore Ed
1 1-2 43 ^a 3 ^a 3 ^b 3 ^c 3 ^d 42 ^a 46 ^a 48 ^a 49 ^a 50 ^a 49 ^a	1 1-2 — 3 ^a 3 ^b 3 ^c 3 ^d — 4 ^{ab} — 4 ^{ad} — — — — 5-7 ^{ab} 7 ^{ad} — 8 ^{ab} 8 ^{ad} — — — — 9-12 13 ^{ab} — 13 ^{ad} 14 ^{ab} 14 ^{ad} 15 ^{ab} 15 ^{ad} -18 19 — — 20 ^{ab} 20 ^{ad} 21-24 — 25 ^{ab} 25 ^{ad} 26 ^{ab} 26 ^{ad} -27 ^{ab} 27 ^{ad} — 28 ^{ab} -29 ^{ab} 29 ^{ad} -30 ^{ab} 30 ^{ad} -31 — 32 ^{ab} — — 32 ^{ad} -33 ^{ab} — 33 ^{ad} -34 ^{ab}	1 1-2 — 3 ^a 3 ^b 3 ^c 3 ^d — 4 ^{ab} — 4 ^{ad} — — — — 5-7 ^{ab} 7 ^{ad} — 8 ^{ab} 8 ^{ad} — — — — 9-12 13 ^{ab} — 15 ^{ad} 14 ^{ab} 14 ^{ad} 15 ^{ab} 15 ^{ad} -18 19 — — 20 ^{ab} 20 ^{ad} 21-24 ^{ad} — 25 ^{ab} 25 ^{ad} 26 ^{ad} 26 27 ^{ab} — 27 ^{ad} -28 ^{ab} 28 ^{ad} -29 ^{ab} — 29 ^{ad} -30 — 31 ^{ab} — — 31 ^{ad} -32 ^{ab} — 32 ^{ad} -33 ^{ab}	1 1-2 — 3 ^a 3 ^b 3 ^c 3 ^d — 4 ^{ab} — 4 ^{ad} — — — — 7-9 ^{ab} 10 ^{ad} 9 ^{ad} 10 ^{ab} 11 ^{ab} 12 ^{ab} — 11 ^{ad} — 12 ^{ad} -13 ^{ab} — — 16 ^{ad} — 17 ^{ab} 17 ^{ad} 18 21 ^{ab} 21 ^{ad} 23 ^{ab} 22 — 23 ^{ad} — 24-27 — 28 ^{ab} 28 ^{ad} — — 29 ^{ab} 29 ^{ad} -30 ^{ab} 30 ^{ad} -31 ^{ad} — — 32-33 ^{ab} — 33 ^{ad} 34 — 35 36 37	1 1-2 — 3 ^a , 7 ^a 3 ^b , 7 ^b 3 ^c , 7 ^c 3 ^d — 4 ^{ab} — 4 ^{ad} — — — 5-6 7 ^{ad} 6-10 ^{ab} 11 ^{ad} 10 ^{ad} 12 ^{ab} 12 ^{ab} 13 ^{ab} — 12 ^{ad} — 13 ^{ad} -14 ^{ad} 14 ^{ad} 15 ^{ab} — 15 ^{ab} 16 ^{ad} 16 ^{ad} 21 21 ^{ab} , 23 ^{ad} 22 ^{ad} , 23 ^{ab} — 24 ^{ab} 24 ^{ab} 16 24 ^{ad} -27 — 25 ^{ab} 25 ^{ad} & 28 ^{ad} 16, 1 2 25 ^{ad} 16 1 2 — 27 ^{ab} 27 ^{ad} -30 ^{ab} 30 ^{ad} 31 ^{ad} 32 ^{ab} 16 1 2-2 32 ^{ab} 16 1 3 32-33 ^{ab} — 33 ^{ad} 34 — 35 35 ^{ad} 16 36

Crit Ed	Boon Ed	Rambh Ed	Corresso Ed	Lahore Ed
29 st	34 ^{ed}	33 ^{ed}	38 ^{ed}	37 ^{ed}
65 st	—	—	38 ^{ed}	37 ^{ed}
66 st 1 x prior ball	—	—	38 ^c	37 ^c
67 st	—	—	—	37 ^{ed} fn 1 5
68 st	—	—	—	—
69 st	35 ^{ed}	34 ^{ed}	—	—
70 st	35 ^{ed}	34 ^{ed}	39 ^{ed}	37 ^{ed} fn 1 1
71 st , 72 st	36	35 ^{ed}	—	37 ^{ed} fn 1 2 3
73 st	37 ^{ed}	35 ^{ed}	39 ^{ed}	37 ^{ed} fn 1 4
74 st	—	—	—	—
75 st	—	—	—	—
30 ^{ed} -31 ^{ed}	37 ^{ed} -35	36 ^{ed} -37 ^{ed}	40-41 ^{ed}	37 ^{ed} fn 1 6
31 ^{ed}	39 ^{ed}	37 ^{ed}	41 ^{ed}	38 39 ^{ed}
76 st	39 ^{ed}	38 ^{ed}	—	39 ^{ed} fn
38	40	38 ^{ed}	42	40
78 st	41 ^{ed}	39 ^{ed}	—	—
33-34	41 ^{ed} -43 ^{ed}	39 ^{ed} -40 ^{ed}	43-44	42-42
79 st 1 1	—	—	—	—
79 st 1 2	—	—	—	42 ^{ed} fn
80 st	—	—	—	—
35	43 ^{ed} -44 ^{ed}	42 ^{ed}	45 ^{ed}	—
81 st	—	—	45 ^{ed} -46 ^{ed}	43
82 st	44 ^{ed} -45	42 ^{ed} -42	46 ^{ed} -47 ^{ed}	44
36 ^{ed} -38 ^{ed}	46 48 ^{ed}	43-44 ^{ed}	47 ^{ed} -49	44 fn
83 st	48 ^{ed}	45 ^{ed}	—	45 47 ^{ed}
38 st	49 ^{ed}	45 ^{ed}	50 ^{ed}	47 ^{ed}
84 st	—	—	—	—
39 st	49 st	46 ^{ed}	50 ^c	48 st
85 st	—	—	50 ^{ed} 51 ^{ed}	48 ^{ed} -49 ^{ed}
39 ^{ed} -41 ^{ed}	49 ^{ed} 52 ^{ed}	49 ^{ed} -48 ^{ed}	51 ^{ed} 54 ^{ed}	49 ^{ed} -51
—	—	—	54 ^{ed} fn	—
42 ^{ed}	52 ^{ed}	49 ^{ed}	54 ^{ed}	52 ^{ed}
86 st	—	—	—	—
87 st	—	—	55 ^{ed}	52 ^{ed}
42 ^{ed}	53 ^{ed}	49 ^{ed}	55 ^{ed}	52 ^{ed} fn
43-44 ^{ed}	53 ^{ed} -54	50-51 ^{ed}	56-57 ^{ed}	53-54 ^{ed}
44 ^{ed}	53 ^{ed}	51 ^{ed}	—	54 ^{ed} fn
88 st	—	—	57 ^{ed}	54 ^{ed}
45	55 ^{ed} -56 ^{ed}	52 ^{ed} -52 ^{ed}	58	55
91 st	—	—	—	—
46 ^{ed}	56 ^{ed}	52 ^{ed}	59 ^{ed}	56 ^{ed}
46 ^{ed}	57 ^{ed}	52 ^{ed}	59 ^{ed}	—
92 st	—	—	—	—
93 st	—	—	60 ^{ed}	56 ^{ed}
94 st	—	—	—	—
46 ^{ed} -48	57 ^{ed} -59	53-55 ^{ed}	60 ^{ed} -62	57-59 ^{ed}
95 st	60 ^{ed}	59 ^{ed}	—	59 ^{ed} fn
96 st	60 ^{ed}	59 ^{ed}	63 ^{ed}	59 ^{ed}
97 st	61 ^{ed}	59 ^{ed}	—	60 ^{ed}
49 ^{ed}	61 ^{ed} -62 ^{ed}	59 ^{ed}	63 ^{ed} 65 ^{ed}	60 ^{ed} -61 ^{ed}
49 st	63 ^{ed}	59 ^{ed}	64 ^{ed}	61 ^{ed}
50 ^{ed}	62 ^{ed}	59 ^{ed}	65 ^{ed}	62 ^{ed}
50 ^{ed}	63 ^{ed}	59 ^{ed}	65 ^{ed}	62 ^{ed}
51 ^{ed}	63 ^{ed}	59 ^{ed}	66 ^{ed}	63 ^{ed}
58 st	63 ^{ed} -65 ^{ed}	59 ^{ed} 60 ^{ed}	—	63 ^{ed} 62 ^{ed} fn 1 1 also
51 ^{ed} -53 ^{ed}	65 ^{ed} -67 ^{ed}	60 ^{ed} -62 ^{ed}	66 ^{ed} -68 ^{ed}	62 ^{ed} fn 1 2-3
100 st 1 1	—	—	68 ^{ed}	65 ^{ed}
101 st	—	—	—	—
100 st 1 1-4	—	—	69-70 ^{ed}	66 67 ^{ed}

Crit. Ed.	Bom. Ed.	Kumbh. Ed.	Garreso Ed.	Lahore Ed.
53 rd -54 th	67 rd -68 th	62 rd -63 th	70 rd -71 th	67 rd -68 th
102*	—	—	—	—
54 th	68 th	63 th	71 th	68 th
103*	69	64	—	68 th fn.
55	70	65	72	69
104*	—	—	73	70
55-59 th	71-74 th	66-69 th	74-77 th	71-74 th
59 th	74 th	69 th	80 th	77 th
59 th	74 th	69 th	77 th	74 th
—	—	—	77 th	74 th
60 th	75 th	70 th	78 th	75 th
105*	—	—	—	—
60 th -66 th	75 th -81 th	70 th -76 th	78 th -84 th	75 th -81 th
107* l. 1	81 th	76 th	—	81 th fn.
107* l. 2-3	82	77	86 th -87 th	82
107* l. 4-5	—	—	87 th -88 th	83
107* l. 6	83 th	78 th	88 th	84 th
108*	—	—	—	—
109*	—	—	89 th	84 th fn.
61 st	85 th	80 th	84 th	81 st
62 nd	83 rd -84 th	79	85	84 th
63 rd	84 th	79 th	86 th	85 th
63 rd -69 th	84 th -86 th	80 th -81 th	89 th -90 th	85 th -86 th
110*	86 th -88 th	81 th -83 th	—	86 th fn.
67 th -70	85 th -89	83 th -84	90 th -91	86 th -87
111*	—	—	92 nd	87 th fn.
112*	—	—	92 nd -93 rd	88-89 th
113*	—	—	94 th	89 th
114*	90 th	85 th	—	—
71 st -72	90 th -91	85 th -86	91 st -95	90-91 st
73 rd	92 nd	87 th	96 th	91 st
73 rd	92 nd	87 th	96 th	91 st
73 rd	92 nd	87 th	96 th	91 st
115* l. 1	92 nd	87 th	—	—
115* l. 2-3	93	87 th -88 th	—	92 nd fn.
115* l. 4	94 th	88 th	—	—
73 rd	91 st	88 th	96 th	92 nd
116* l. 1	—	—	97 th	93 rd
117*	—	—	—	—
116* l. 2	—	—	97 th	93 rd
74 th	93 th	89 th	97 th	93 rd
119*	94 th	89 th	—	93 rd fr. l. 1
75	96	90	99	94
121*	—	—	—	—
76	—	91	100	95
122*	97	—	101-103 th	96-97
123*	—	—	—	—
77-78 th	97 th -99 th	92-93 th	103 rd -105 th	98-99 th
78 th	99 th	93 th	—	—
125* l. 1, 2 & 3 prior hall	—	—	—	—
125* l. 3 post. hall	—	—	105 th	97 th
126*	—	—	105 th -106 th	100
127*	—	—	106 th	—
79	100	94	107	101
2 1 st	2 1 st	2 1 st	2 1 st	2 1 st
128*	—	—	107 th	101 st
129*	—	—	—	—
1 st -5 th	1 st -5 th	1 st -5 th	1 st -5 th	1 st -5 th

Cril. Ed.	Bom. Ed.	Kumbh Ed.	Gostess Ed.	Lahore Ed.
130 ^a	—	—	7 ^{ab}	7 ^{ab}
6 ^{ab}	6 ^{ab}	6 ^{ab}	—	7 ^{ab} in
7 ^{ab}	7 ^{ab}	7 ^{ab}	—	7 ^{ab}
132 ^a 1	—	—	9 ^{ab}	—
7 ^{ab} -8 ^{ab}	7 ^{ab} -8 ^{ab}	7 ^{ab} -8 ^{ab}	9 ^{ab} -10 ^{ab}	9 ^{ab} -10 ^{ab}
133 ^a	—	—	10 ^{ab} -11 ^{ab}	10 ^{ab} -11 ^{ab}
8 ^{ab} -11 ^{ab}	8 ^{ab} -11 ^{ab}	8 ^{ab} -11 ^{ab}	11 ^{ab} -14 ^{ab}	11 ^{ab} -14 ^{ab}
134 ^a	—	—	—	—
11 ^{ab}	11 ^{ab}	11 ^{ab}	14 ^{ab}	14 ^{ab}
135 ^a	—	12	—	15 ^{ab} in.
137 ^a	—	—	—	—
12-13 ^{ab}	13-14 ^{ab}	13-14 ^{ab}	15-16 ^{ab}	15-16 ^{ab}
138 ^a	—	—	—	—
13 ^{ab} -18	14 ^{ab} -19	14 ^{ab} -19	16 ^{ab} -21	16 ^{ab} -21
142 ^a	—	—	—	—
19-21	20-22	20-22	22-24	22-24
144 ^a	—	—	—	—
22-25 ^{ab}	23-26 ^{ab}	23-26 ^{ab}	25-28 ^{ab}	25-28 ^{ab}
145 ^a	—	—	—	—
25 ^{ab}	26 ^{ab}	26 ^{ab}	28 ^{ab}	28 ^{ab}
26 ^{ab}	27 ^{ab}	27 ^{ab}	—	—
27 ^{ab}	27 ^{ab} -28 ^{ab}	27	29	—
28	28 ^{ab} -29 ^{ab}	28	31	31
29 ^{ab}	29 ^{ab} -30 ^{ab}	29	30	30
29 ^{ab}	30 ^{ab}	30 ^{ab}	32 ^{ab}	32 ^{ab}
147 ^a	—	—	32 ^{ab}	32 ^{ab}
29 ^{ab} -30 ^{ab}	31 ^{ab} -34 ^{ab}	30 ^{ab} -34 ^{ab}	33 ^{ab} -36 ^{ab}	33 ^{ab} -36 ^{ab}
33 ^{ab}	35 ^{ab}	34 ^{ab}	37 ^{ab}	37 ^{ab} , 38 ^{ab}
148 ^a	—	—	37 ^{ab} -38 ^{ab}	37 ^{ab} -38 ^{ab}
149 ^a	—	—	38 ^{ab}	38 ^{ab}
34 ^{ab} -35 ^{ab}	35 ^{ab} -37 ^{ab}	35 ^{ab} -36 ^{ab}	39 ^{ab} -40 ^{ab}	39 ^{ab} -40 ^{ab}
36	37 ^{ab} -38 ^{ab}	37	—	41
37-40 ^{ab}	38 ^{ab} -41 ^{ab}	38-41 ^{ab}	41-44 ^{ab}	42-45 ^{ab}
151 ^a	—	—	—	41 ^{ab} in.
40 ^{ab}	41 ^{ab}	41 ^{ab}	44 ^{ab}	45 ^{ab}
150 ^a	—	—	45	46
41	42	42	46	47
[44 ^a]	43	43	—	—
App L. No 1 L 3-21	—	—	4 2-11 ^{ab}	3 2-11 ^{ab}
" " 1 22-24	—	—	11 ^{ab} -12	11 ^{ab} in
" " 1 25	—	—	13 ^{ab}	13 ^{ab}
" " 1 25 in	—	—	—	—
" " 1 26-28	—	—	13 ^{ab} -14 ^{ab}	13 ^{ab} -14 ^{ab}
" " 1 29	—	—	15 ^{ab}	15 ^{ab}
" " 1 30	—	—	15 ^{ab}	15 ^{ab}
" " 1 31-59	—	—	16-30 ^{ab}	16-30 ^{ab}
" " 1 59 in.	—	—	—	—
" " 1 60-65	—	—	30 ^{ab} -33 ^{ab}	30 ^{ab} -33 ^{ab}
" " 1 65 in	—	—	—	—
" " 1 66-67	—	—	33 ^{ab} -34 ^{ab}	33 ^{ab} -34 ^{ab}
" " 1 68	—	—	34 ^{ab}	34 ^{ab} in.
" " 1 69	—	—	35 ^{ab}	34 ^{ab}
" " 1 69 in.	—	—	—	—
" " 1 70-101	—	—	35 ^{ab} -51 ^{ab}	35 ^{ab} -50 ^{ab}
" " 1 101 in.	—	—	—	—
" " 1 102-8	—	—	51 ^{ab} -54	50 ^{ab} -53
" " 1 109-10	—	—	55	53 ^{ab} in.
" " 1 112-26	—	—	56-58	54-56
	—	—	—	56 ^{ab} in.

Crit. Ed.	Bom. Ed.	Kumbh. Ed.	Corrosio Ed.	Labore Ed.
Appa I. No. 1. 117-25	—	—	59-63 ^{ab}	57-61 ^{ab}
" " 1. 125 fn.	—	—	—	—
" " 1. 126-37	—	—	63 ^{cd} -69 ^{ab}	61 ^{cd} -67 ^{ab}
" " 1. 137 fn.	—	—	—	—
" " 1. 138-44	—	—	69 ^{cd} -72 ^{cd}	67 ^{cd} -70 ^{cd}
" " 1. 144 fn.	—	—	—	—
" " 1. 145	—	—	—	71 ^{ab}
" " 1. 146-55	—	—	73 ^{ab} -77 ^{cd}	71 ^{cd} -75 ^{cd}
" " 1. 156	—	—	—	76 ^{ab}
" " 1. 157-63	—	—	78 ^{ab} -81 ^{ab}	76 ^{cd} -79 ^{cd}
" " 1. 164	—	—	81 ^{cd}	79 ^{cd} fn.
" " 1. 164-67	—	—	82-83 ^{ab}	80-81 ^{ab}
" " 1. 168	—	—	83 ^{cd}	—
" " 1. 169-71	—	—	84-85 ^{ab}	81 ^{cd} -82 ^{cd}
" " 1. 171 fn.	—	—	—	—
" " 1. 172-74	—	—	85 ^{cd} -86 ^{cd}	83 ^{ab} -84 ^{ab}
" " 1. 174 fn.	—	—	—	—
" " 1. 175-202	—	—	87-100	84 ^{cd} -97 ^{cd}
" " 1. 202 fn.	—	—	—	—
" " 1. 203-26	—	—	101-112	98-109
" " 1. 227	—	—	113 ^{ab}	109 ^{cd} fn.
" " 1. 228-30	—	—	113 ^{cd} -114	110-111 ^{ab}
" " 1. 231	—	—	115 ^{cd}	111 ^c
" " prior half	—	—	—	—
" " 1. 231	—	—	—	111 ^d
" " post. half	—	—	—	—
" " 1. 232	—	—	113 ^b	112 ^a
" " prior half	—	—	—	—
" " 1. 232	—	—	—	112 ^b
" " post. half	—	—	—	—
" " 1. 233-35	—	—	115 ^{cd} -116 ^{cd}	112 ^{cd} -115 ^{cd}
" " 1. 235 fn.	—	—	117 ^{cd}	—
" " 1. 236-37	—	—	117 ^{ab} , 118 ^{ab}	114
" " 1. 238	—	—	118 ^{cd}	115 ^{ab}
" " 1. 238 fn.	—	—	—	—
" " 1. 239-263	—	—	119-131 ^{ab}	115 ^{cd} -127
" " 1. 263 fn.	—	—	—	—
" " 1. 264-70	—	—	131 ^{cd} -134	128-131 ^{ab}
" " 1. 270 fn.	—	—	—	—
" " 1. 271-89	—	—	135-144 ^{ab}	131 ^{cd} -140
" " 1. 290	—	—	144 ^{cd}	140 ^{cd} fn.
" " 1. 291-97	—	—	—	141 ^{ab}
" " 1. 297 fn.	—	—	145-148 ^{ab}	141 ^{cd} fn.
" " 1. 298-302	—	—	—	141 ^{cd} -144 ^{cd}
3 1-2 ^{ab}	3 1-2 ^{ab}	3 1-2 ^{ab}	3 1-2 ^{ab}	4 1-2 ^{ab}
3 ^{cd}	2 ^{cd}	2 ^{cd}	2 ^{cd}	2 ^{cd}
153 ^a	—	—	—	—
154 ^a	3-9	3-9	3 ^{cd} -4 ^{ab}	3
3	10	10	—	3 ^{cd} fn.
155 ^a	—	—	—	5 ^{ab}
4 ^{cd}	11 ^{ab}	11 ^{ab}	5 ^{cd}	4 ^{ab}
4 ^{cd}	11 ^{cd}	11 ^{cd}	5 ^{ab}	4 ^{cd}
5 ^{cd}	12 ^{ab}	12 ^{ab}	6 ^a	5 ^c
157 ^a	—	—	—	—
5 ^{cd}	12 ^{cd} -14 ^{ab}	12 ^{cd} -14 ^{ab}	6 ^{cd} -7 ^{ab}	5 ^{cd}
158 ^a 1. 1	—	—	—	—
158 ^a 1. 2	—	—	—	7 ^a fn. prior half

Cent. Ed.	Bom. Ed.	Kumbh Ed.	Corressio Ed.	Lahore Ed.
7 ^b	14 ^b	14 ^b	7 ^d	7 ^b
159 ^a	—	—	—	—
160 ^a	—	—	—	—
161 ^a	—	—	—	7 ^b fn post half
7 ^c	14 ^c	14 ^c	8 ^a	7 ^c
162 ^a	—	—	—	—
7 ^d 9 ^a	14 ^d -15 ^a	14 ^d -15 ^a	8 ^b	7 ^d -8 ^a
163 ^a	—	—	—	—
164 ^a	—	—	—	—
8 ^b 10 ^a 10 ^b	15 ^b 16 ^a -17 ^b	15 ^b 16 ^a -17 ^b	8 ^c -11 ^a	8 ^b 10 ^a 10 ^b
165 ^a 1 1	17 ^a	17 ^a	—	10 ^c fn. prior half
165 ^a 1 2	18 ^a	18 ^a	—	—
10 ^c 11 ^a	18 ^b	18 ^b	11 ^b	10 ^c -11 ^a
166 ^a	—	—	12 ^a -13 ^b	11 ^c -12 ^d
167 ^a	19 ^a	19 ^a	—	—
168 ^a	—	—	—	—
11 ^d -12 ^b	19 ^b -20 ^b	19 ^b -20 ^b	13 ^d -14 ^b	13
169 ^a	—	—	—	—
12 ^c	20 ^a	20 ^a	14 ^d	14 ^b
13	21	20 ^a -21 ^b	—	—
170 ^a	—	—	—	—
171 ^a	—	—	—	—
172 ^a	—	—	15-16 ^b	14 ^c -15
173 ^a	—	—	—	—
14 ^a	22 ^a	21 ^a	—	—
174 ^a 1 1 post. half	22 ^b	—	—	—
14 ^b	22 ^c	21 ^b	—	—
14 ^c	22 ^d	21 ^c	16 ^a	16 ^a
14 ^d	—	21 ^d	16 ^b	16 ^b
15 ^b -19 ^b	23 ^a -27 ^b	22 ^a -26 ^b	17 ^a -21 ^b	16 ^c -20 ^d
175 ^a	27 ^a	25 ^a	—	20 ^b fn. 1 1
176 ^a	28 ^a	—	—	20 ^b fn. 1 2
177 ^a	28 ^b	27 ^b	21 ^d	21 ^b
19 ^c -20 ^b	29	27 ^c -28 ^b	22	21 ^c -22 ^b
178 ^a 1 1 prior half	30 ^a	28 ^a	—	22 ^b fn. prior half
178 ^a 1 1 post. half	30 ^b	28 ^b	—	22 ^b fn post. half
179 ^a	—	—	—	—
20 ^a	30 ^a	29 ^a	23 ^b	22 ^c
21 ^a	31 ^a	29 ^b	24 ^b	23 ^d
21 ^b	31 ^b	29 ^c	24 ^a	23 ^a
21 ^c	31 ^c	30 ^a	23 ^a	23 ^a
21 ^d	31 ^d	30 ^b	—	—
280 ^a 1 1 post half	—	—	23 ^d	23 ^b
22	32	30 ^c -32 ^b	24 ^c -25 ^b	24
181 ^a	—	—	25 ^c -26 ^b	25
23 14 ^b	33-34 ^b	31 ^c -32 ^d	26 ^c -27 ^d	26-27 ^d
182 ^a	—	—	—	—
24 ^a	34 ^a	32 ^a	28 ^a	27 ^c
183 ^a	—	—	—	—
24 ^b	34 ^b	32 ^b	28 ^b	27 ^d
25	35	33 ^c -34 ^b	28 ^c -29 ^b	27 ^a (sec wrongly numbered)
184 ^a	—	—	—	—
26 ^a	36 ^a	34 ^d -35 ^a	29 ^a -30 ^a	28 ^b
185 ^a	—	—	—	29 ^b fn.
26 ^b	36 ^b	35 ^b	30 ^b	28 ^c
186 ^a	—	—	—	—
27 ^a	37 ^a	35 ^c	30 ^c	29 ^a
187 ^a	—	—	—	—
27 ^b	37 ^b	36 ^a	31 ^a	29 ^b

Cent Ed	Born Ed	Kumbh Ed	Ganges Ed	Lahore Ed
188*	37 rd -38 th	—	—	—
27 th	38 th	36 th	31 st	29 th
28 th	38 rd	36 rd	31 rd	30 th
189*	—	—	32	30 th fu
25 th	38 rd	35 rd	33 th	30 th
190* 1 r	—	—	—	—
190* 12-4	—	—	—	32 rd fn
29 th	39 th	37 th	33 rd	31 th
App I No 21 15	—	—	34 th	31 rd
191*	—	—	34 rd -35 th	32
192*	—	—	—	32 rd fn 14 post half & 15
190* 1 & 6	—	—	35 rd -36 th	33
App I No 21 9	—	—	36 th	34 th
App I No 21 10	—	—	—	—
App I No 21 11-14	—	—	37 th -38	34 rd -36 th
29 rd	39 th	37 rd	—	31 rd fn
193*	—	—	—	33 rd fn 12
190* 1 7	—	—	—	33 rd fn 12
191*	—	—	—	31 rd fn 13
195* 12-5	—	—	—	33 rd fn 14-8
194* 6	—	—	—	—
195* 17-11	—	—	—	33 rd fn 1 9-13
App I No 21 12-2	—	—	—	33 rd fn 1 14-15
—	—	—	—	33 rd fn 1 16-17
App I No 21 3-8	—	—	—	33 rd fn 1 18-23
—	—	—	—	33 rd fn 1 24
App I No 21 16-19	—	—	—	—
1	4 1	4 2	4 1	3 1
196*	2	2	—	—
2-3	3-4	3-4	3 39-40	4 36 rd -38 th
4 th	3 th	5 th	41 th	38 rd
203* 1 7-9	—	—	42 rd	39 th
203* 1 10	—	—	42-43 th	39 rd -40
4 rd 5 th	5 rd -6 th	5 rd -6 th	43 rd	41 th
197*	—	—	—	39 th fn
198*	—	—	47 th	44 rd
5 th -6 th	6 th -7 th	6 th -7 th	—	—
6 th -7 th	7 th -8 th	7 th -8 th	44	42 rd -42 th
203* 13 post half	—	—	45 th	42 rd
203* 14 post half	—	—	45 th	43 th
7 th	8 th	8 th	45 th	43 th
7 th	8 th	8 th	45 th	42 th
204*	—	—	—	—
8	—	—	—	—
203* 1 17-18	9	9	46	43 rd 44 th
9	—	—	47	44 rd 45 th
10 th	10	10	—	—
10 th	11 th	11 th	50 th &	41 th 45 th
10 th	11 rd	11 rd	51 th &	45 th
11 th	12 th	12 th	—	—
11 th	12 rd	12 rd	48 th	45 rd
201*	—	—	—	—
203* 1 10	—	—	48 rd	46 th
203* 1 21 prior half	—	—	49 th	46 rd
205*	—	—	—	—
203* 1 22 prior half	—	—	49 rd	47 th
12 th	13 th	13 th	49 th	47 rd 47 th
203* 1 23 prior half	—	—	50 th	47 th
203* 1 24 prior half	—	—	50 th	48 th

Crit. Ed.	Bom. Ed.	Kumbh. Ed.	Gorresio Ed.	Lahore Ed.
203 ^a l 26	—	—	51 rd	49 th
12 rd	13 rd	13 rd	52	49 th -50 th
203 ^a l 29-39	—	—	53	50 rd -51 th
12 rd	14 th	13 rd	—	—
13 th	14 th	14 th	54 th	51 rd
204 ^a	—	—	—	—
207 ^a	—	—	—	—
23 rd -16 th	15 th -17 rd	14 rd -17 th	54 rd -57 th	52 th -54 rd
203 ^a l 38	—	—	57 rd	55 th
16 rd	18 th	17 rd	58 th	54 rd
203 ^a l 40-43	—	—	58 rd -60 th	56 th -57 rd
17 th	18 rd	18 th	—	—
17 rd	19 th	18 rd	61 rd	58 th -59 th
203 ^a l 45	—	—	62 rd	58 rd
18 th	19 rd	19 th	62 rd	59 rd
18 rd	20 th	19 rd	62 rd	60 th
19 th	20 rd	[1] th	62 rd	60 rd
19 rd	21 th	[1] th	63 th	61 th
209 ^a	23 rd -26 th	[2] th -[6]	—	—
210 ^a	—	—	—	—
211 ^a	—	—	—	—
20	26 rd -27 th	20	63 rd -64 th	61 rd -62 th
212 ^a	—	—	—	—
213 ^a	27 rd -28 th	21	—	—
214 ^a	28 rd	22 th	64 rd	62 rd
215 ^a l 1	—	—	65 th	63 th
216 ^a	—	—	—	—
215 ^a l 2	—	—	65 rd	63 rd
21 rd	29 th	22 rd	—	—
22 th	29 rd	23 th	66 th	64 th
215 ^a l 5	—	—	66 rd	64 rd
22 rd	30 th	23 rd	—	—
215 ^a l 6-8	—	—	67-68 th	65-66 th
23 th	30 rd	24 th	68 th	65 rd
215 ^a l 10 & the prior half of L 11	—	—	69 th	67 th
23 rd	31 th	24 rd	69 rd	67 rd
215 ^a l 12	—	—	70 th	68 th
—	—	—	70 rd	—
21-25	31 rd -33 th	25-26	71-72	13 rd -69
217 ^a	33 rd -34 rd	27 th -28 rd	—	—
26-27	35-36	29-30	73-74	70-71
5 210 ^a	5 —	5 —	5 —	5 2 nd ln.
220 ^a	—	—	—	—
1 1	1-2	1-2	1-2	1-2
221 ^a	—	—	—	—
3-4 th	3-4 th	3-4 th	3-4 th	3-4 th
2/2 ^a	—	—	—	—
4 th	4 th	4 th	4 th	4 th
223 ^a	—	—	—	—
5-7 th	5-7 th	5-7 th	1-3 rd	1-3 rd
23 ^a post half L 1 } & prior half L 2 }	—	—	3 rd 4 th	3 rd 4 th
7 th	7 th	7 th	4 th	4 th
214 ^a	—	—	—	—
8 th	8 th	8 th	4 th	4 th
8 th	8 th	8 th	—	—
8 th	8 th	8 th	4 th	4 th
230 ^a l 4	—	—	5 th	5 th
230 ^a post halves of 1, 6 & 7	—	—	6 th	6 th

Cr. Ed.	Dom. Ed.	Kumbh. Ed.	Correio Ed.	Lahore Ed.
23 ^c	—	—	—	6 ^d in.
9	9	9	7	7
10 ^a	10 ^a	10 ^a	6 ^c	6 ^c
130 ^a prior half of L 10	—	—	8 ^a	8 ^a
10 ^{3a}	10 ^{3a}	10 ^{3a}	8 ^{3a}	8 ^{3a}
11 ^{ab}	11 ^{ab}	11 ^{ab}	—	9 ^{ab} in.
11 ^{cd}	11 ^{cd}	11 ^{cd}	9 ^{ab}	9 ^{ab}
12 ^{ab}	12 ^{ab}	12 ^{ab}	—	9 ^{ab} in.
12 ^{cd} -13 ^a	12 ^{cd} -13 ^a	12 ^{cd} -13 ^a	5 ^{cd} -6 ^a	5 ^{cd} -6 ^a
13 ^b	13 ^b	13 ^b	—	—
13 ^c	13 ^c	13 ^c	9 ^c	8 ^{cd} in. 1 r prior half
230 ^a 13 post half	—	—	5 ^d	8 ^{cd} in. 1 r post half
13 ^d -14 ^{ab}	13 ^d -14 ^{ab}	13 ^d -14 ^{ab}	—	—
14 ^{cd}	14 ^{cd}	14 ^{cd}	10 ^{ab}	—
15	15	15	13	12 ^{cd} -13 ^{ab}
227 ^a	—	—	—	—
16 ^a	16 ^a	16 ^a	14 ^{ab}	13 ^{cd}
16 ^b	16 ^b	16 ^b	11 ^d	11 ^b
230 ^a 16 post, half & L 17 prior half	—	—	14 ^d , 10 ^c	9 ^c , 10 ^a
230 ^a 18 & prior half of L 19	—	—	11 ^{cd}	10 ^{cd} , 11 ^a
230 ^a 20	—	—	12 ^{ab}	11 ^{cd}
216 ^a	—	—	—	—
230 ^a 21	—	—	12 ^{cd}	12 ^{ab}
16 ^a	16 ^a	16 ^a	14 ^c	9 ^c , 14 ^a
16 ^b	16 ^b	16 ^b	13 ^c & 10 ^d	10 ^b , 13 ^a
17 ^{ab}	17 ^{ab}	17 ^{ab}	15 ^{ab}	14 ^{cd}
228 ^a	—	—	—	—
17 ^{cd}	—	—	—	—
230 ^a 25-30 34	—	—	17 ^{ab}	16 ^d
16 ^{ab}	—	—	17 ^{cd} -19 ^{ab}	17-18
233 ^a	—	—	15 ^{cd}	15 ^{ab}
230 ^a 32-33	—	—	—	—
16 ^{cd} -19	—	—	16	15 ^c -16 ^{ab}
229 ^a	—	—	—	—
20-22 ^{ab}	—	—	—	—
22 ^c	21-22 ^{ab}	20-21 ^{ab}	—	—
22 ^d	22 ^c	22 ^a	19 ^c	19 ^a
23	22 ^d	22 ^d	19 ^d	19 ^b
23 ^a	23	23	20	19 ^c -21
23 ^b	—	—	—	—
6 1-4 ^{ab}	6 1-4 ^{ab}	6 1-4 ^{ab}	6 1-4 ^{ab}	6 1-4 ^{ab}
4 ^{cd}	4 ^{cd} , [26 ^{cd}]	4 ^{cd} , 26 ^{cd}	—	—
235 ^a	—	—	—	—
5-8 ^a	—	—	—	—
248 ^a 5 post, half & L 11 prior half	5-8 ^a	5-8 ^a	5-8 ^a	5-8 ^a
8 ^a	—	—	8 ^a	8 ^a
248 ^a 7 and 8	—	—	9	9
8 ^{cd}	8 ^{cd}	8 ^{cd}	—	—
9-10 ^{ab}	9-10 ^{ab}	9-10 ^{ab}	10-11 ^{ab}	10-11 ^{ab}
245 ^a 12	—	—	11 ^{cd}	11 ^{cd}
10 ^{cd}	10 ^{cd}	10 ^{cd}	—	—
11	11	11	12	12
12 ^{ab}	12 ^{ab}	12 ^{ab}	13 ^a	13 ^a
12 ^c	12 ^c	12 ^c	13 ^b	13 ^b
245 ^a 16 post half	—	—	13 ^c	13 ^c
12 ^d	12 ^d	12 ^d	21 ^d	22 ^d
13-14	13-14	13-14	11-15	14-15

Cnt. Ed	Bom. Ed	Kumbh Ed	Goreno Ed	Lahore Ed
248 ^a 1 21-26	—	—	16-18	16-18
248 ^a	15 ^{ab}	15 ^{ab}	13 ^a	13 ^a
15 ^{ab}	15 ^{ad}	15 ^{ad}	19 ^{ab}	19 ^{ab}
15 ^{ad}	16 ^{ab}	16 ^{ab}	—	—
15 ^{af}	16 ^{ad}	16 ^{ad}	19 ^{ad}	19 ^{ad}
16 ^{ab}	17 ^{ab}	17 ^{ab}	20 ^{ab}	20 ^{ab}
247 ^a	17 ^{ad}	17 ^{ad}	—	—
16 ^{ad}	18 ^{ab}	18 ^{ab}	20 ^{ad}	20 ^{ad}
248 ^a	18 ^{ad}	18 ^{ad}	—	—
248 ^a 1 31	—	—	—	22 ^{ab}
248 ^a	—	—	—	—
248 ^a 1 32	—	—	21 ^{ad}	22 ^{ad}
27 ^{ab}	19 ^{ab}	19 ^{ab}	21 ^{ab}	21 ^{ab}
27 ^{ad}	19 ^{ad}	19 ^{ad}	—	21 ^{ad}
28	20	20	22	23
247 ^a	—	—	—	—
19-22 ^{ad}	21-22 ^{ab}	21-22 ^{ab}	23-24 ^{ab}	24-25 ^{ab}
20 ^{ad}	22 ^{ad}	22 ^{ad}	24 ^{ad}	—
21	23	23	24	26
242 ^a	24 ^{ab}	24 ^{ab}	26 ^a	—
22 ^{ab}	24 ^{ad}	24 ^{ad}	26 ^{ad}	27 ^a
143 ^a	25 ^{ab}	25 ^{ab}	26 ^{ab}	27 ^{ab}
23 ^{ad}	25 ^{ad}	25 ^{ad}	27 ^{ab}	—
23	26	25 ^{ad} -26 ^{ab}	27 ^{ad} -28 ^{ab}	27 ^{ad} -28 ^{ab}
241 ^a	27	27	—	—
240 ^a	—	—	—	—
247 ^a	—	—	—	—
248 ^a 1 44	—	—	28 ^{ad}	28 ^{ad}
24	28	28	29	29
7 249 ^a 1 1	7 29 ^{ab}	7 29 ^{ab}	7 29	7 29 ^{ab} in 1 2
249 ^a 1 2 prior half	1 ^a	1 ^a	—	1 ^{ab} in 1 2 prior half
249 ^a 1 2 post half	2 ^{ab}	2 ^{ab}	2 ^{ad}	2 ^{ad}
1 ^{ab}	2 ^{ad}	2 ^{ad}	—	2 ^{ab}
1 ^a	3	3	—	1 ^{ab} in 1 4 post half.
2	4	4	3	3
3	5	5	2	2
251 ^a	6 ^{ab}	6 ^{ab}	—	1 ^{ad} in
252 ^a	6 ^{ad}	6 ^{ad}	—	—
253 ^a	7 ^{ab}	7 ^{ad}	4 ^{ab}	4 ^{ab}
4 ^{ab}	—	—	—	—
254 ^a	7 ^{ad}	7 ^{ab}	4 ^{ad}	4 ^{ad}
4 ^{ad}	—	—	—	—
255 ^a	—	—	—	—
256 ^a 1 1	—	—	—	—
257 ^a	—	—	—	—
258 ^a	—	—	—	—
5 7 ^{ab}	8-10 ^{ab}	7 ^{ad} -9 ^{ab}	5-7 ^{ab}	3-7 ^{ab}
259 ^a	—	—	—	—
7 ^{ad}	10 ^{ad}	9 ^{ad}	8 ^{ab}	5 ^{ab}
8 ^{ab}	11 ^{ab}	10 ^{ab}	9 ^{ad}	7 ^{ad}
6 ^{ad}	11 ^{ad}	10 ^{ad}	9 ^{ad}	8 ^{ad}
9-10	12-13	11-12	9-10	9-10
261 ^a	—	—	11	11
262 ^a	—	—	—	—
263 ^a	—	—	—	—
11 ^{ab}	14 ^{ab}	13 ^{ab}	—	—
11 ^{ad} -12 ^{ab}	14 ^{ad} -15 ^{ab}	13 ^{ad} -14 ^{ab}	14 ^{ad} -15 ^{ab}	14 ^{ad} -15 ^{ab}
16 ^{ab}	—	—	15 ^{ad}	15 ^{ad}
12 ^{ad}	15 ^{ad}	14 ^{ad}	16 ^{ab}	16 ^{ab}
13-14	16-17	15-16	12-13	12-13

Crit. Ed.	Dom. Ed.	Kumbh. Ed.	Gorresio Ed.	Lahore Ed.
258*	—	—	14 ^{ab}	14 ^{ab}
254*	—	—	—	—
269* l. 1	18 ^{ab}	—	—	—
269* l. 2	18 ^{cd}	17 ^{ab}	—	—
269* l. 3-4	19	17 ^{cd}	—	—
15-16 ^{ab}	20-21 ^{ab}	16-19 ^{ab}	16 ^{cd} -17 ^{cd}	16 ^{cd} -17
271*	21 ^{cd} -22	15 ^{cd} -20	—	—
26 ^{cd}	23 ^{ab}	21 ^{ab}	17 ^{cd}	18 ^{ab}
272*	23 ^{cd}	21 ^{cd}	—	—
17	24	22	18	19
8 1-4	8 1-4	8 1-4	8 1-4	8 1-4
[11. 5-11]	5-11	5-11 ^{cd}	—	—
[11 13 ^{ab}]	12 ^{ab}	11 ^{cd}	—	—
[11 12 ^{ab} -20 ^{cd}]	12 ^{cd} -21 ^{ab}	12 ^{cd} -20 ^{cd}	—	—
274*	21 ^{cd} -22 ^{ab}	21	—	—
[11. 21]	22 ^{cd} -23 ^{ab}	22	—	—
275*	23 ^{cd} -24 ^{cd}	23 ^{ab} -24 ^{cd}	—	—
2 ^{ab}	9 1 ^{ab}	9 1 ^{ab}	5 ^{ab}	5 ^{ab}
276* l. 2	1 ^{cd}	1 ^{cd}	—	—
27 ^{cd} -14	2 ^{ab} -5 ^{ab}	1 ^{cd} -8	5 ^{cd} -12	5 ^{cd} -12
280*	—	—	—	—
279*	—	—	—	—
13-14	9 ^{cd} -13 ^{ab}	9-10	13-14	13-14
283*	11 ^{cd}	11 ^{ab}	—	—
15-16 ^{ab}	12-13 ^{ab}	11 ^{cd} -12 ^{ab}	15-16 ^{ab}	15-16 ^{ab}
[15 ^{ab} (var. 1)]	17 ^{cd}	12 ^{cd}	—	—
15 ^{cd} -16 ^{ab}	13 ^{cd} -15 ^{ab}	12 ^{cd} -14 ^{ab}	16 ^{cd} -19 ^{ab}	16 ^{cd} -19 ^{ab}
28 ^{cd}	—	—	—	—
18 ^{cd}	15 ^{cd}	24 ^{cd}	—	20 ^{ab}
289* l. 4	—	—	19 ^{cd}	19 ^{cd}
28 ^{cd} l. 5	—	—	20 ^{ab}	19 ^{cd} fn.
28 ^{cd} l. 6	—	—	20 ^{cd}	20 ^{cd}
19-20	—	—	—	—
288* l. 2-3	16-17	15-16	21-22	21-22
21 ^{ab}	18 ^{ab}	17 ^{ab}	23	22 ^{cd} fn.
21 ^{cd}	18 ^{cd}	17 ^{cd}	24 ^{ab}	23 ^{ab}
21 ^{cd}	18 ^{cd}	17 ^{cd}	25 ^{ab}	24 ^{cd}
21 ^{cd} l. 2	—	—	26 ^{ab}	25 ^{ab}
289* l. 3 post. half	—	—	24 ^{cd}	24 ^{cd}
& l. 4	—	—	25 ^{ab}	24 ^{cd}
289* l. 5 prior half	—	—	26 ^{ab}	25 ^{ab}
289* l. 6	—	—	26 ^{cd}	25 ^{cd}
21 ^{cd}	19 ^{ab}	18 ^{ab}	27 ^{ab}	26 ^{cd}
22 ^{ab}	19 ^{cd}	18 ^{cd}	—	—
24 ^{cd}	—	—	29 ^{ab}	28 ^{ab}
291*	—	—	—	—
289* l. 7 post. half	—	—	27 ^{cd}	26 ^{cd}
& l. 8	—	—	—	—
292* l. 9-10	—	—	28	27
292* l. 12	—	—	29 ^{cd}	28 ^{cd}
290*	—	—	30	28 ^{cd} fn.
29 ^{ab}	20 ^{ab}	19 ^{ab}	31 ^{ab}	29 ^{ab}
294*	—	—	31 ^{cd}	29 ^{cd}
293*	—	—	—	—
29 ^{cd}	20 ^{cd}	19 ^{cd}	32 ^{cd}	30 ^{ab}
294*	—	—	—	—
295*	—	—	32 ^{ab}	30 ^{cd}
296*	—	—	—	—
9 1 ^{cd}	10 1 ^{cd}	10 1 ^{cd}	9 1 ^{cd}	8 31 ^{cd}
296* l. 1	1 ^{cd}	1 ^{cd}	2 ^{cd}	31 ^{cd}

Cnt. Ed.	Bom. Ed.	Kumbh Ed	Correns Ed	La'hore Ed
11 3-2 ^{ab} 347 ^a 1 2 2 nd -3 344 ^a 1 2-3 [25 ^{ab}] 45 ^a 4 346 ^a 1 2-3 5 6 7 ^{ab} 350 ^a 7 nd 6 nd 353 ^a 10 nd -11 nd [25 ^{ab}] 12-13 14 ^{ab} 358 ^a 14 nd 15 ^{ab} 15 nd 359 ^a 16 ^{ab} 360 ^a 16 nd 21 363 ^a	12 1-2 ^{ab} — 2 nd -3 — 4 ^{ab} — 4 nd -5 ^{ab} — 6 nd -7 ^{ab} — 5 nd -6 ^{ab} 7 nd — 8 nd -10 ^{ab} — 10 nd -12 ^{ab} — 12 nd — 13-14 15 ^{ab} — 25 nd — 16 ^{ab} 16 nd — 17 ^{ab} — 17 nd -22 — 13 1 ^{ab} 1 nd 2-4 — 5-11 ^{ab} 11 nd -12 nd 13-14 — 15 ^{ab} — 15 nd -16 ^{ab} 16 nd 17 — 18 ^{ab} 18 nd 19 21 [22 ^{ab}] 22 nd -23 24 27 nd 27 nd -29 ^{ab} 29 nd 30-33 ^{ab} — 33 2-35 ^{ab} 35 nd — 39-40 41 ^{ab} 41 nd — 14 1-2 ^{ab} — 2 nd -3 ^{ab}	12 1-2 ^{ab} — 2 nd -3 nd — [3 nd] — 4 — 6 — 5 7 ^{ab} — 7 nd -9 nd — 10-11 ^{ab} 10 nd -11 nd [11 nd] 12-13 14 ^{ab} — 14 nd — 15 ^{ab} 15 nd 15 nd — 16 ^{ab} — 16 nd -21 — 13 1 ^{ab} 1 nd 2-4 — 5-10 [11 nd -12 nd] 12 13 — 14 ^{ab} — 14 nd -15 ^{ab} 15 nd 16 — 17 ^{ab} 17 nd 18-20 ^{ab} 20 nd 21 ^{ab} -24 nd [25 26] 27-28 — 29-32 ^{ab} 32 nd 33 ^{ab} -37 nd 37 nd — 38-39 40 ^{ab} [40 nd] — 14 1-2 ^{ab} — 2 nd -3 ^{ab}	11 1-2 ^{ab} — 2 nd -3 — 4 19 nd — 5 6-7 8 9 10 ^{ab} — 10 nd -12 nd 13 ^{ab} 13 nd -15 ^{ab} 19 nd 17 nd -17 ^{ab} 17 nd 18 ^{ab} 18 nd 19 ^{ab} 20 nd — 20 nd — 21-22 nd — — — 21 nd -22 nd — 12 1 ^{ab} — 2 nd -4 ^{ab} — 4 nd -10 nd 11-12 — 13 ^{ab} — 13 nd -14 ^{ab} — 14 nd -15 ^{ab} — 15 nd — 16-17 nd 19 ^{ab} 19 nd -23 ^{ab} — 23 nd -25 ^{ab} — 25 nd -28 29 nd -31 ^{ab} — 34 nd -35 nd — — — 13 1-2 ^{ab} — 2 nd -3 ^{ab}	9 38-39 ^{ab} — 39 nd -40 — — — 41 42-43 44 45 45 ^{ab} — 45 nd -46 nd — 49-50 nd — 51-52 53 ^{ab} — 53 nd — 54 ^{ab} — 54 nd — 55-60 ^{ab} 60 nd 9 61 ^{ab} — 61 nd 64 ^{ab} — 64 nd -70 nd — 71-72 — 73 ^{ab} — 73 nd -74 ^{ab} — 74 nd -79 ^{ab} — 75 nd — 76-78 nd 79 nd 79 nd -83 ^{ab} — 83 nd -85 ^{ab} — 85 nd -88 89 nd 89 nd -94 ^{ab} — — — 10 1-2 ^{ab} — 2 nd -3 ^{ab}

Cnt Ed	Rom Ed	Kumbh	Correio Ed	Lahore Ed
3 rd -5	3 rd 5	3 rd -5	—	3 rd -5
385 ^a 1 1	—	—	3 rd	—
385 ^a 1 2-3	—	—	4	5 th fn 1 1-2
386 ^a	6-7	6-7	—	—
387 ^a 1 1-2	8	[8]	18	14 th fn 1 2 & 1
387 ^a 1 3-4	9	9	19	14 th fn 1 3-4
6 th	10 th	10 th	5 th	6 th
788 ^a	—	—	—	5 th fn 1, 5
6 th -7 th	10 th -11 th	10 th -11 th	5 th -6 th	6 th -7 th
389 ^a	—	—	6 th -7	5 th fn 1 6-8
7 th	11 th	11 th	8 th	7 th
390 ^a 1 1	—	—	8 th	6 th fn 1 6
390 ^a 1 2-3	—	—	9	5 th fn 1 9-10
390 ^a 1 4	—	—	—	—
390 ^a 1 5-6	—	—	10	5 th fn 1 11-12
390 ^a 1 7-8	—	—	—	—
391 ^a	—	—	—	—
8-11	12-15	12-15	11-14	8-11
397 ^a	—	—	—	—
398 ^a	16	16	—	—
11	17	17	15	12
400 ^a	—	—	—	—
13 14	18-19	18-19	16-17	13-14
15-16	20-23	20-23	20-23	15-16
405 ^a	—	—	24	18 th fn
19	24	24	—	—
406 ^a	25	25	—	—
407 ^a	—	—	—	—
20-21 ^a	26-27 ^a	26-27 ^a	25 26 ^a	19-20 ^a
21 ^a -22 ^a	27 ^a -28 ^a	27 ^a -28 ^a	—	—
22 ^a	28 ^a	28 ^a	26 ^a	20 ^a
22 ^a	29 ^a	29 ^a	26 ^a	20 ^a
409 ^a	—	—	27-28 ^a	—
23	29 ^a -30 ^a	29 ^a -30 ^a	28 ^a -29 ^a	21
411 ^a 1 1	—	—	—	—
411 ^a 1 2	—	—	29 ^a	—
24 ^a	30 ^a	30 ^a	30 ^a	22 ^a
24 ^a	30 ^a -31 ^a	30 ^a -31 ^a	—	—
412 ^a	31 ^a	31 ^a	30 ^a	23 ^a
25 ^a	—	—	30 ^a -31 ^a	—
25 ^a	31 ^a	31 ^a	—	23 ^a
25 ^a -26 ^a	32-33 ^a	32-33 ^a	31 ^a -32	23 ^a -24
26 ^a -27 ^a	33 ^a -34 ^a	33 ^a -34 ^a	—	25
413 ^a 1 3-4	—	—	33	—
27 ^a	34 ^a	34 ^a	34 ^a	26 ^a
28-29	35-36	35-36	—	26 ^a -28 ^a
30	37	37	—	—
413 ^a 1 6-7	—	—	34 ^a -35 ^a	—
414 ^a	—	—	—	—
413 ^a 1 8-11	—	—	31 ^a -37 ^a	—
31	—	—	37 ^a -38 ^a	28 ^a -37 ^a
420 ^a 1 1	38	38	—	—
420 ^a 1 2	—	—	39 ^a	—
426 ^a	—	—	—	29 ^a fn
32-35	39-42	39-42	—	29 ^a -33 ^a
427 ^a	—	—	—	33 ^a fn
36-37	—	—	39 ^a -41 ^a	33 ^a -35 ^a
428 ^a 1 1	43-44	43-44	—	35 ^a fn
39 ^a	—	—	38 ^a	35 ^a
39 ^a	45 ^a	45 ^a	41 ^a	36 ^a

Crī. Ld.	Bam. Ld.	Kumbh ॥	Gorraso Ld.	Lahore Ld.
१९७* 1 2	1 st	1 st	—	—
1 st	1 st	2 nd	—	—
2-5 th	2-5 th	2-5 th	2-5 th	32-33 th
300* 1 10	—	—	5 th	35 th
5 th 6	5 th 6	5 th 6 th	6-7	36-37
300* 1 15-18	—	—	8-9	37 th 12
7 th	7 th	7 th	10 th	38 th
7 th	7 th	7 th	10 th , 11 th	39 th
8 th	8 th	7 th	11 th	39 th
300* 1 22	—	—	12 th	40 th
300* 1 23-24	—	—	12	41 st 41 st
110*	—	—	—	—
300* 1 25-36	—	—	13-28	—
300* 1 37	—	—	19 th	—
300* 1 38	—	—	19 th	44 th
311*	—	—	—	—
300* 1 39	—	—	20 th	—
8 th 4	8 th 4	7 th 4	—	38 th 39 th
9	9	8	20 th 21 st	41 st 42 nd
208*	—	—	—	42 nd
10 th	10 th	5 th	21 st	43 rd
10 th	10 th	5 th	22 nd	43 rd , 45 th
11 th	11 th	10 th	22 nd	44 th
300* 1 45	—	—	23 th	53 th
21 st 12	11 th 12	10 th 11	23 rd 24	45-47 th
300* 1 49	—	—	23 th	—
312*	—	—	—	—
13-14	13-14	12-13	23 rd 24 th	47 th 49 th
313*	—	—	24 th 28 th	—
15-18 th	15-18 th	24-27 th	25 th 31 st	49 th 52 nd
18 th	18 th	27 th	32 nd	—
300* 1 62	—	—	32 nd	—
19 th	19 th	28 th	33 rd	53 rd , 54 th
19 th	19 th	28 th	33 rd	54 th
21 st	20 th	19 th	34 th	55 th , 59 th
300* 1 69	—	—	36 th	58 th
300* 1 70	—	—	36 th	—
20 th	20 th	20 th	37 th	55
300* 1 67	—	—	35 th	—
21 st	21 st	20 th	37 th	55 th
300* 1 72	—	—	37 th	—
21 st	21 st	20 th	38 th	55 th
300* 1 74-76	—	—	38 th 39	—
21	22	21	40 th	58 th , 59 th
300* 1 78	—	—	40 th	59 th
23 th	23 th	22 nd	41 st	60 th
300*	—	—	—	—
23 rd	23 rd	22 nd	—	60 th
301*	—	—	—	61 st
300* 1 80	—	—	—	61 st
314*	—	—	41 st	62 nd 12
302*	—	—	42 nd 50 th	62 nd 65 th
24 th	—	—	—	66 th
24 th	24 th	33 th	50 th	—
24 th 26 th	25-26	23 rd 25 th	—	67-68
305*	—	—	51-52	—
26 th 28 th	27 th	25 th 27	53-55 th	69-71 st
306*	—	—	—	—
315* 1 1-6	—	—	55 th 58 th	71 st 12
316* 1 1	—	—	—	71 st

Crit. Ed.	Bom. Ed.	Kumbh. Ed.	Gorresio Ed.	Lahore Ed.
316* L. 2	—	—	58 nd	71 st fn.
317*	—	—	—	—
315* L. 7-15	—	—	59 th -63 rd	71 st fn
309* L. 91-93	—	—	63 rd -64	71 st fn
29-30 th	30-31 th	28-29 th	65-66 th	71 st -72
309* L. 97-98	—	—	66 th -67 th	—
30 th -32 th	31 st -33 rd	29 th -31 st	67 th -69 th	73-74
32 nd	33 rd	31 st	69 th	75
320*	—	—	—	—
318*, 319*	—	—	—	—
308*	—	—	—	—
10 1-7	11 1-7	11 1-7	10 1-8	9 1-8
313*	—	—	—	—
8-12 th	8-12 th	8-12 th	9-13 th	9-13 th
319*	—	—	—	—
12 th	10 th	12 th	13 th	13 th
325*	—	—	14 th	14 th
327* L. 4-6	—	—	14 th -15	—
326*	—	—	—	—
13 th	13 th	[12 th]	—	14 th
327* L. 7	—	—	—	15 th
327* L. 8-9	—	—	—	15 th L. 11.
13 th -14 th	—	—	16 th -17 th	15 th -16 th
14 th	14	13 th -14 th	17 th -18 th	16 th
329* L. 2	15 th	14 th	—	17 th
15	15 th -16 th	15	18 th	17 th -18 th
330*	—	—	19	—
16 th	16 th	16 th	—	18 th
16 th	17 th	16 th	20	19 th
17 th	17 th	17 th	—	20 th
17 th	17 th	17 th	21 st	21 st
331* L. 1	18 th	17 th	—	22 nd
331* L. 2-6	—	—	24 th	—
18-20 th	18 th -20	18-20 th	24 th -27 th	23 rd -25 th
20 th -21 th	21	20 th -21 th	21-23 rd	25 th -27
332*	—	—	27 th -28 th	26
21 st	—	—	—	27 th
22 nd	22 nd	21 st	28 th	27 th
22 nd	22 nd	22 nd	—	28 th
333* L. 2	—	—	—	28 th
23 rd	23 rd	22 nd	—	—
23 rd	23 rd	23 rd	—	29 th
333* L. 4	—	—	—	29 th
23 rd	24 th	23 rd	31 st	30 th
23 rd	24 th	24 th	32 nd	30 th
334* L. 1-4	—	—	29-30	—
334* L. 5 prior half & L. 6 post half	—	—	32 nd	—
335*	—	—	—	—
334* L. 7	—	—	32 nd	—
335*	25 th	24 th	—	—
24-25 th	25 th -27 th	25-26 th	33-34 th	31-32 nd
336*	—	—	—	—
25 th -26 th	27 th -d	26 th -27 th	34 th -35 th	32 nd -33 th
26 th	28 th	27 th	—	33 rd
339* L. 2	—	—	35 th	—
340*	28 th	[27 th]	—	—
27-28	29-30	28-29	36-37	34-35
29	31	30	—	—
342*	—	—	—	36-37
308*	—	—	38	—

Cat. Ed.	Bom. Ed.	Kumbh Ed.	Gorresio Ed.	Lahore Ed.
422 ^a	46 ^{ab}	—	—	—
39 ^{ab}	46 ^{cd}	46 ^{ab}	—	36 ^{cd}
423 ^a	—	—	—	—
39 ^{cd}	47 ^{ab}	46 ^{cd}	—	37 ^{ab}
424 ^a	—	—	—	37 ^{cd}
40	47 ^{cd} -48	47 ^{ab} -7	—	38-37 ^{ab}
425 ^a	—	—	—	—
426 ^a	49-50 ^{ab}	48-49 ^{ab}	—	—
41 ^{ab}	50 ^{cd}	49 ^{cd}	—	39 ^{cd}
421 ^a 1 2-3	—	—	42	—
41 ^{cd}	51 ^{ab}	49 ^{cd}	43 ^{ab}	40 ^{ab}
425 ^a	—	—	43 ^{cd} -44	—
42	52 ^{cd} -52 ^{ab}	50	—	40 ^{cd} -42 ^{ab}
43 ^{ab}	52 ^{cd}	51 ^{ab}	45 ^{ab}	41 ^{cd}
430 ^a	—	—	—	42-43
43 ^{cd}	53 ^{ab}	51 ^{cd}	45 ^{cd}	44 ^{ab}
431 ^a	—	—	—	45 in 1 2-3
435 ^a	—	—	—	45 in L 4-7
438 ^a	—	—	—	44 ^{cd} -45 ^{ab}
433 ^a 1 2-3	53 ^{cd} -54	52 ^{ab} -53 ^{ab}	—	—
434 ^a	—	[53 ^{cd}]	—	—
433 ^a 1 4-8	55-57 ^{ab}	53 ^{cd} -55	—	—
44	57 ^{cd} -58 ^{ab}	56	—	—
45-46	58 ^{cd} -59 ^{cd}	57-58	46-47	45 ^{cd} -46 ^{ab}
437 ^a	—	—	—	46 ^{cd} -48 ^{ab}
435 ^a	60	[59]	—	48 ^{cd}
14 1	15 1	14 1	14 1 ^{ab}	10 49 ^{ab}
2 ^{ab}	2 ^{ab}	2 ^{ab}	1 ^{cd}	49 ^{cd}
441 ^a	—	—	—	—
3 ^{cd}	2 ^{cd}	2 ^{cd}	—	—
3 ^{ab}	3 ^{ab}	3 ^{ab}	2 ^{ab}	50 ^{ab}
443 ^a	—	—	2 ^{cd}	—
3 ^{cd}	3 ^{cd}	3 ^{cd}	—	50 ^{cd}
4	4	4	3	51
444 ^a 1 1	—	—	6 ^{ab}	51 ^{ab}
444 ^a 1 2	—	—	4 ^{ab}	52 ^{cd}
444 ^a 1 3-5	—	—	4 ^{cd} -5	53 ^{ab} in
445 ^a	—	—	—	53-56 ^{ab}
445 ^a 1 1	—	—	6 ^{cd}	—
445 ^a 1 2	—	—	—	—
445 ^a 1 3-4	—	—	7	—
445 ^a 1 5-7	—	—	8-9 ^{ab}	55 ^{ab} in.
446 ^a 1 8	—	—	9 ^{cd}	—
447 ^a 1 7	—	—	10 ^{ab}	56 ^{cd}
447 ^a 1 2-3	—	—	10 ^{cd} -11 ^{ab}	57
447 ^a 1 4	—	—	—	58 ^{ab}
447 ^a 1 5-7	—	—	11 ^{cd} -12	—
447 ^a 1 8	—	—	—	59 ^{cd}
5 ^{ab}	5 ^{ab}	5 ^{ab}	—	—
5 ^{cd} -6	5 ^{cd} -6	5 ^{cd} -6	13-14 ^{ab}	59-60 ^{ab}
448 ^a	—	—	—	—
7 ^{ab}	7 ^{ab}	7 ^{ab}	14 ^{cd}	60 ^{cd}
449 ^a	—	—	15 ^{ab}	60 ^{cd} in
7 ^{cd} -8 ^{ab}	7 ^{cd} -8 ^{ab}	7 ^{cd} -8 ^{ab}	15 ^{cd} -16 ^{ab}	61
8 ^{cd}	8 ^{cd}	8 ^{cd}	—	62 ^{ab}
9	9	9	16 ^{cd} -17 ^{ab}	62 ^{cd} -63 ^{ab}
10 ^{ab}	10 ^{ab}	10 ^{ab}	17 ^{cd}	63 ^{cd} in 1 3
450 ^a	—	—	18 ^{ab}	63 ^{cd} in 1 4
10 ^{cd}	10 ^{cd}	10 ^{cd}	18 ^{cd}	63 ^{cd}
451 ^a	—	—	19 ^{ab}	63 ^{cd} in 1 1

Cart Ed	Bom Ed	Kumbh Ed	Gorresio Ed	Labore Ed
452*	—	—	19 rd	63 rd in 1 2
11 th	11 th	11 th	—	64 th
11 th -16 th	11 th -16 th	11 th -16 th	20-24	64 th -69 th
457*	16 th	16 th	—	—
458*	17	[17]	—	—
17 th	18 th	18 th	25 th	65 th
461 st	18 th	18 th	—	—
462* 1 3	—	—	25 th	70 th
17 th	19 th	18 th	26 th	69 th in 1 3
461* 1 3	—	—	—	70 th
462* 1 4	—	—	—	71 th
462* 1 5	—	—	27 th	71 th
462* 1 6	—	—	27 th	69 th in 1 5
18 th	19 th	19 th	28 th	—
462* 1 6	—	—	—	72 th
462* 1 8	—	—	28 th	72 th in
18 th	19 th	19 th	29 th	72 th
461* 1 9-12	—	—	29 th -30	—
463*	—	—	31-33	—
18 th -19	20 th -21 th	20	—	73
19	21 th -22 th	21	34	74
464* 1 3-6	—	—	35-37	—
465*	—	—	—	—
464* 1 7-8	—	—	—	—
—	22 th -23 th	22	38	75
466*	—	—	39-42	—
467*	23 th -32 th	23 31	—	—
—	33	32	43	76
468*	34	33	—	—
15 1-5	16 1-5	16 1-5 th	—	11 1-5
469*	—	—	—	—
16	6 th	5 th	—	6 th
470*	6 th -7 th	6	—	—
6 th	7 th	7 th	—	6 th
7-8	8-9	7 th -8	15 1-2	7-8
471*	10	9	—	—
9-11	11-13	10 12	3-5	9-11
472*	—	—	—	—
12	14	13	—	12
23 th	15 th	14 th	6 th	23 th
13 th	15 th	14 th	6 th	23 th
477*	—	—	—	—
14	16	15	7	24
478* 1 1	—	—	8 th	—
—	—	—	8 th -19 th	—
478* 1 2 4	—	—	19 th -20 th	15-16 th
478* 1 5	—	—	—	16 th
478* 1 6 8	—	—	—	—
15-17	—	—	11 12 th	—
480*	17-19	16-18	12 th -15 th	17-19
479*	—	—	—	—
18	—	—	15 th -16 th	20
19-20	—	19	—	—
482*	21-22	20-21	16 th -17 th	21
21 th	—	—	18 th	25 th
483*	23 th	22 th	—	—
21 th	—	—	—	—
22	23 th	22 th	—	25 th
485*	24	23	17 th -18 th	22
—	—	—	—	23-25 th

Crit. Ed.	Bom. Ed.	Kemh. Ed.	Correso Ed.	Lahore Ed.
23	25	24	—	—
24	26	25	19 nd -20 th	26 nd -27 th
25 th	27 th	26 th	20 th	—
456 ^a	—	—	21 th	—
25 nd -27 th	27 nd -29 th	25 nd -27 th	21 nd -22 nd	27 nd -29 th
27 th	29 th	27 th	—	—
28	30	28	23, 24	—
487 ^a	—	—	—	29 nd -31 th
489 ^a	—	—	—	31 nd -33 th
488 ^a	—	—	—	—
16 1-6	17 31-32	17 29-30	20 1-6	15 1-6
490 ^a	1	6	—	—
7-8	8-9	7-8	7-8	7-8
401 ^a	10 th -12 th	9 th [16 th]	—	—
9 th	17 th	16 th	9 th	9 th
492 ^a	—	—	9 th	—
9 th -12 th	16 th -21 th	16 th -19 th	10 th -13 th	9 th -12 th
l. 1-3 of 495 ^a	21 th -24 th	21 th -21 th	—	—
{ 8 th r. after l. 3 of 495 ^a }	23 th	21 [or]	—	—
l. 4 of 495 ^a	23 th	21 th	—	—
[5 th r. after l. 4 of 495 ^a]	24 th	22 th	—	—
post. half of l. 5 of 495 ^a	24 th	22 th	—	—
prior half of l. 6 of 495 ^a	24 th	22 th	—	—
[5 th r. after prior half of l. 6 of 495 ^a]	24 th -25 th	23	—	—
l. 7-8 of 495 ^a	25 th -26 th	24 th -27 th	13 th -16 th	13 th -16 th
23 rd -26 th	—	—	—	—
490 ^a	29 th -30 th	27 th -28 th	17 th -18 th	16 th -17 th
l. 1 of 500 ^a	—	—	—	18 th
l. 2 of 500 ^a	30 th	29 th	—	—
501 ^a	—	—	18 th	—
27 th -19 th	31 th -33 th	29 th -31 th	19 th -21 th	19 th -21 th
502 ^a	—	—	—	21 nd
503 ^a	33 th	31 th	21 nd	—
504 ^a	34 th -36	32 th -34	—	—
20	37	35	22	—
515 ^a	—	—	—	—
17 1	18 1	18 1	16 1	16 1
2 nd	2 nd	2 nd	10 th	11 40 th
prior half of l. 6 of 514 ^a	—	—	10 th	11 41 st
3 rd	2 nd	2 nd	—	16 2 nd , 11
3	3	3	—	—
l. 3-4 of 514 ^a	—	—	2	—
App. I. No. 3 l. 1-7	—	—	3 rd -6 th	11 33 rd -35 th
" " l. 7 in	—	—	—	—
" " l. 8-14	—	—	6 th -9 th	11 37 th -40 th
505 ^a	4	4	—	—
4 th	5 th	5 th	11 th , 10 th	11 41 st
—	—	—	11 th	11 41 st
l. 9 of 514 ^a	5 th	5 th	11 th	11 41 st
5	6	5	17 1 st	12 1 st
App. I. No. 4 l. 1-37	—	—	1 st -2 nd	1 st -2 nd
" " l. 38-19	—	—	2 nd -20 th	2 nd -20 th
" " l. 40	—	—	21 st	21
				22 nd

Crit. Ed.	Bam. Ed.	Kambl. Ed.	Gommes Ed.	Lahore Ed.
App. I No. 4 l. 41	—	—	—	21 rd
" " l. 42-48	—	—	21 rd -24 th	23 rd -26 th
" " l. 48 fn.	—	—	—	—
" " l. 49-53	—	—	24 th -26 th	26 th -28 th
" " l. 53 fn.	—	—	—	—
" " l. 54-59	—	—	27 th -29 th	29 th -31 st
" " l. 60	—	—	27 th	29 th
" " l. 60 fn.	—	—	—	—
" " l. 61-73	—	—	29 th -31 st	31 st -33 rd
" " l. 73 fn.	—	—	—	—
" " l. 74-96	—	—	31 st -39 th	33 rd -41 st
" " l. 96 fn.	—	—	—	—
" " l. 97-108	—	—	40 th -45 th	42 nd -47 th
" " l. 109-111	—	—	45 th -46 th	—
" " l. 112	—	—	47 th	47 th
" " l. 112 fn.	—	—	—	—
" " l. 113	—	—	47 th	46 th
" " l. 113 fn.	—	—	—	—
" " l. 114-127	—	—	19 1-7	—
l. 11-13 of 514 ^a	—	—	—	14 1-2
l. 16-19 of 514 ^a	—	—	8-9	3-4
506 ^a	7 th -10 th	7 th -9 th	—	—
l. 20-22 of 514 ^a	—	—	10 th -11 th	5 th -6 th
600	10 th	10 th	11 th	6 th , 16 3 rd
601	11 th	10 th	—	16 4 th
507 ^a	21 st	[10 th]	—	—
7	22	11	12	14 7
l. 1-2 of 517 ^a	—	—	—	8
518 ^a	—	—	—	—
l. 3-6 of 517 ^a	—	—	—	9-10
l. 7-2 of 519 ^a	—	—	13	—
520 ^a	—	—	—	—
l. 3-4 of 519 ^a	—	—	14	—
800	13 th	12 th	17 th	13 th , 16 5 th
521 ^a	—	—	17 th	—
523 ^a	—	—	—	—
601	13 th	12 th	—	13 th
l. 32-33 of 514 ^a	—	—	18	14
606	14 th	13 th	15 th	11 th , 16 4 th
l. 27 of 514 ^a	—	—	15 th	—
604	14 th	13 th	16 th	12 th
521 ^a	—	—	16 th	12 th fn.
503 ^a	15	14	—	—
10	16	15	—	16 2 nd -3 rd
509 ^a	17-20	16 th -18 th	—	—
11 th -12 th	21-22	18 th -20 th	—	—
510 ^a	23	20 th	—	—
12 th	24 th	20 th	—	—
13	24 th -25 th	21	20	16
14	25 th -26 th	22	—	18
505 ^a	—	—	—	19-20
15 th	26 th	23 th	—	21 st
506 ^a	—	—	—	21 st -24 th
511 ^a	27 th -28 th	23 th -24 th	—	—
15 th -17 th	28 th -30 th	25 th -26 th	21 st -22 nd	25 th -26 th
17 th	30 th	27 th	—	—
17 th	31 st	27 th	23 th	27 th
l. 48 of 514 ^a	—	—	23 th	27 th
18 th -19 th	—	—	24 th -25 th	28 th -29 th
530 ^a	31 st -32 nd	28 th -29 th	—	—

Crit. Ed.	Boon. Ed.	Kumbh. Ed.	Gomreno Ed.	Lahore Ed.
19 rd	33 rd	29 rd	25 rd	23 rd
531 ^a	—	—	—	30-33
532 ^a	—	—	26-31	—
534 ^a	—	—	—	—
20	33 rd -34 th	30	19	15
21	34 th -35 th	31	—	17
513 ^a	35 th -37 th	32 nd -33 rd	—	—
22 ^a -23 ^b	37 th -38 th	34 th -35 th	—	16 5 th -6 th
23 rd	39 th	35 rd	21 1 st	7 th
1 2-6 of 536 ^a	—	—	1 st -3 rd	7 th -9 th
1 7-8 of 536 ^a	—	—	—	10
24-26	39 th -42 nd	36-38	4-6	11-13
538 ^a	—	—	—	—
27 ^a -28 ^b	42 nd -43 rd	36 th -40 th	7 th -8 th	14 th -15 th
28 rd	44 th	40 rd	—	15 th
1 2-3 of 539 ^a	—	—	8 th -9 th	16
29 rd	44 th	41 st	—	17 th
29 rd	45 th	41 rd	9 th	17 rd
540 ^a	45 th -47 th	42 nd -43 rd	—	—
30 th	47 th	44 th	10 th	18 th
30 rd	48 th	44 rd	—	—
541 ^a	—	—	10 th -11 th	18 th -19 th
31	48 th -49 th	45	11 th -12 th	19 th -20 th
1 2 of 542 ^a	—	—	12 rd	20 rd
543 ^a	—	—	—	—
1 2-5 of 543 ^a	—	—	13 th -14 th	21 st -22 nd
32	49 th -50 th	46	—	—
33 rd	50 th -51 th	47	15	23
544 ^a	—	—	—	24 th
33 rd	51 rd	48 th	16 th	24 th
545 ^a	—	—	—	25 th -26 th
33 th	52 th	48 rd	16 rd	25 th
550 ^a	—	—	—	27 th
34 rd	52 nd -53 th	49 rd	17	27 th -28 th
34 rd	53 rd	49 rd	20 th	28 th
551 ^a	—	—	—	30 th
552 ^a	—	—	20 rd	31
556 ^a	—	—	—	33 th
553 ^a	54 th	—	—	—
35	54 th -55 th	50	18	28 th -29 th
555 ^a	—	—	19	29 th -30 th
36	55 th -56 th	51	—	31
37	56 th -57 th	52	—	—
557 ^a	—	—	21	33 rd -34 th
35 th	57 rd	53 th	22 th	34 th
558 ^a	—	—	22 rd	35 th
36 th	58 th	53 rd	—	—
1 1 of 559 ^a	58 rd	54 th	—	—
560 ^a	—	—	—	—
1 2 of 559 ^a	58 rd	54 th	—	—
39	59	55	23	35 th -36 th
1 1-4 ^a	19 1-4 th	19 1-4 th	22 1-4 th	17 1-4 th
566 ^a 1. 6	—	—	4 th	—
4 th	4 th	4 th	—	4 th
5 th	5 th	5 th	5 th	—
5 th	5 th	5 th	—	5 th
561 ^a	—	—	—	—
5 th -7 th	6-7	5 th -7 th	5 th -7 th	5 th -7 th
7 th	8 th	7 th	—	7 th
566 ^a 1. 12-14	—	—	7 th -8	8-9 th

Crit. Ed.	Bom. Ed.	Kumbh. Ed.	Gomies Ed.	Lahore Ed.
8-13 ^a	8-13	8-13 ^b	9-14 ^b	9-14
563 ^a	—	—	—	—
13 ^a -13 ^b	14-15	13 ^a -15 ^b	14 ^a -16 ^b	15-16
15 ^a	16 ^a	15 ^a	16 ^a	—
567 ^a	—	—	—	—
16	16 ^a -17 ^b	16	18	18 ^a -19 ^b
17 ^a	17 ^a	17 ^a	—	17 ^a
17 ^a	18 ^a	17 ^a	17 ^a	17 ^a
565 ^a L. 32	—	—	17 ^a	18 ^a
18	18 ^a -19 ^b	18	19	19 ^a -20 ^b
19	19 ^a -20 ^b	19	—	20 ^a
564 ^a L. 1-2	20 ^a -21 ^b	20	—	—
564 ^a L. 3	21 ^a	—	—	—
20	22	21	20	21
565 ^a	—	—	—	—
19 2-4 ^b	20 2-4 ^b	20 2-4 ^b	23 2-4 ^b	18 1-4 ^b
4 ^a	4 ^a	4 ^a	4 ^a	—
5 ^a	5 ^a	5 ^a	—	4 ^a
5 ^a	5 ^a	5 ^a	5 ^a	5 ^a
6	6	6	5 ^a -6 ^b	—
7 ^a	7 ^a	7 ^a	6 ^a	5 ^a
571 ^a	—	—	—	—
7 ^a -8	7 ^a -8	7 ^a -8	7-8	6-7
1-10	9-11 ^b	9-10	14, 9	10, 8
11 ^a	11 ^a	11 ^a	10 ^a	9 ^a
573 ^a	—	—	10 ^a -13 ^b	—
11 ^a	12 ^a	11 ^a	13 ^a	10 ^a
12-13	12 ^a -14 ^b	12-13	15-16	11-12
14 ^a	14 ^a	14 ^a	17 ^a	13 ^a
576 ^a	—	—	17 ^a	—
14 ^a	15 ^a	14 ^a	—	13 ^a
15-16	15 ^a -17 ^b	15-16	—	—
17	17 ^a -18 ^b	17	18	14
18 ^a	18 ^a	18 ^a	19 ^a	15 ^a
18 ^a	19 ^a	18 ^a	—	—
581 ^a	—	—	—	—
18 ^a -19 ^b	19 ^a -20 ^b	18 ^a -19 ^b	—	—
19 ^a	20 ^a	19 ^a	19 ^a	18 ^a
20-21	21-22	20-21	20-21	16-17
585 ^a	—	—	—	—
22 ^a	23	22 ^a	22	18
586 ^a	—	—	23 ^a	19 ^a
22 ^a	24 ^a	22 ^a	—	—
23 ^a	24 ^a	23 ^a	—	19 ^a
23 ^a	24 ^a	23 ^a	—	—
23 ^a	25 ^a	23 ^a	23 ^a	19 ^a
23 ^a	25 ^a	23 ^a	23 ^a	20 ^a
24 ^a	25 ^a	24 ^a	24 ^a	20 ^a
24 ^a	26 ^a	24 ^a	—	—
588 ^a	—	[25 ^a]	—	—
25 ^a	26 ^a	25 ^a	24 ^a	21 ^a
589 ^a L. 1	—	—	25 ^a	21 ^a
589 ^a L. 2	—	—	25 ^a	—
25 ^a	27 ^a	26 ^a	26 ^a	21 ^a
590 ^a	—	—	—	—
592 ^a	27 ^a	[26 ^a]	26 ^a	22 ^a
593 ^a	—	—	—	—
20 1-5	21 1-5	21 1-5	24 1-5	19 1-5
595 ^a	—	—	—	—
6-7 ^b	6-7 ^b	6-7 ^b	6-7 ^b	6-7 ^b

Crit Ed	Bom Ed	Rumbh. Ed	Gorresio Ed.	Lahore Ed.
19 ^{ab}	23 ^{ab}	22 ^{ab}	—	—
629 ^a	—	—	21 ^{ab}	21 ^{ab}
19 ^{cd}	24 ^{ab}	22 ^{cd}	21 ^{cd}	21 ^{cd}
630 ^a	—	—	—	21 ^{cd} fn
631 ^a	24 ^{cd}	23	—	—
22 1-7	23 1-7	22 1-7	26 1-7	21 1-7
—	—	(7 ^{cd})	—	—
8-9	8-9	8-9 ^{cd}	8-9	8-9
10	10 ^{ab}	9 ^{cd}	10 ^{ab}	10 ^{ab}
11 ^{ab}	10 ^{cd}	10 ^{ab}	10 ^{cd}	10 ^{cd}
11 ^d	11 ^a	10 ^a	11 ^b	11 ^b
11 ^d	11 ^b	10 ^b	—	11 ^b fn
11 ^e	11 ^c	10 ^c	11 ^a	11 ^a
11 ^f	11 ^d	10 ^f	—	11 ^d fn
1 3 of 636 ^a	—	—	11 ^{cd}	11 ^{cd}
12-14	12-14	11-13	12-14	12-14
15 ^a	15 ^a	14 ^a	15 ^a	15 ^a
638 ^a	—	—	15 ^{bc}	15 ^{bc}
639 ^a	—	—	—	—
15 ^b	15 ^b	14 ^b	15 ^d	15 ^d
15 ^{cd}	15 ^{cd}	14 ^{cd}	—	—
640 ^a	—	—	16	16
16	16	15	17	17
1 1 of 641 ^a	17 ^{ab}	16 ^{ab}	18 ^{ab}	18 ^{ab}
642 ^a	—	—	—	—
1 2 of 641 ^a	17 ^{cd}	17 ^{cd}	18 ^{cd}	18 ^{cd}
1 3 of 641 ^a	18 ^{ab}	16 ^{cd}	—	—
17 ^{ab} -19 ^{ab}	18 ^{cd} -20 ^{cd}	17 ^{ab} -19 ^{ab}	19 ^{ab} -21 ^{ab}	19 ^{ab} -21 ^{ab}
643 ^a	21	19 ^{cd} -20 ^{ab}	—	—
19 ^{cd}	22 ^{ab}	20 ^{cd}	21 ^{cd}	21 ^{cd}
644 ^a	22 ^{cd}	21 ^{cd}	—	—
3 1-4	24 1-4	21 1-4	27 1-4	22 1-4
1 1 of 645 ^a	5 ^{ab}	5 ^{ab}	—	—
and the prior half	—	—	—	—
of 1 2	5 ^d	—	—	—
post. half of 1 2	—	—	—	—
of 645 ^a	6 ^a	—	—	—
prior half of 1 3	—	—	—	—
of 645 ^a	6 ^b	—	—	—
post. half of 1 3	—	5 ^d	—	—
of 645 ^a	—	—	—	—
5 ^a -10 ^b	6 ^a -11 ^d	6 ^a -11 ^b	5 ^a -10 ^b	5 ^a -10 ^b
649 ^a	—	—	—	—
650 ^a	—	—	—	—
10 ^c -11 ^d	12 ^a -13 ^b	11 ^c -12 ^d	10 ^c -11 ^d	10 ^c -11 ^d
1 3 of 651 ^a	—	—	12 ^{ab}	12 ^{ab}
12 ^{ab}	13 ^{cd}	13 ^{ab}	12 ^{cd}	12 ^{cd}
12 ^{cd}	14 ^{ab}	13 ^{cd}	—	13 ^{ab} fn
13 ^{ab} -21 ^{ab}	13 ^{cd} -22 ^{cd}	14 ^{ab} -22 ^{ab}	13 ^{ab} -21 ^{ab}	13 ^{ab} -21 ^{ab}
651 ^a	—	—	—	—
21 ^{cd} -25 ^d	23 ^{ab} -27 ^{ab}	22 ^{cd} -26 ^{cd}	21 ^{cd} -25 ^{cd}	21 ^{cd} -25 ^{cd}
652 ^a	—	—	—	—
653 ^a	—	—	—	—
25 ^{ab} -30 ^{cd}	27 ^{cd} -31 ^{cd}	27	26 ^{ab} -30 ^{cd}	26 ^{ab} -30 ^{cd}
21 1 ^{ab}	25 1 ^{ab}	25 1 ^{ab}	28 1 ^{ab}	23 1 ^{ab}
(654 ^a)	—	—	—	—
1 ^{cd}	1 ^{cd}	1 ^{cd}	1 ^{cd}	1 ^{cd}
2	2	2	2	2
(655 ^a)	3	3 ^{ab} [cd]	—	—

Cent. Ed	Born Ed	Kumbh, III	Correio Ed	Lahore Ed
3-8	4-9	4-9	3-8	3-8
9	10	10 th ed	9	8 th ed
1 1 of 667*	11 th	10 th	—	9
665*	—	—	—	—
1 2 of 667*	11 th	11 th	—	—
1 3 of 667*	—	—	—	—
10-15	12-17	12 th ed-11	10-15	10-15
670*	18	17	16	17
16	19	18	17	16
17 th	20 th	19 th	18 th	18 th
17 th	20 th	19 th	—	—
671*	—	—	18 th -19 th	18 th -19 th
18	21	20	20	20
19	22 nd ed	21 st ed	21	21 st ed
673*	—	—	—	21 st
674*	22 nd	21 st	—	—
25 1-2	26 1-2	26 1-2	29 1-2	24 1-2
3	5	5	—	—
4-6	4-6	4-6	3-5	3-5
7	7	8	—	6
8-9	8-9	[7]	—	—
679*	—	9-10	7-8	7-8
10	10	11	—	—
21 st	11 th	12 th	9	9
21 st	11 th	12 th	10 th	10 th
22	12	13	—	10 th ed
682*	—	—	10 th -11 th	10 th -11 th
683*	—	—	—	—
23	23	24	12	12
App 1 No 51 1-9	24 th -18 th	25 th -19 th	—	—
1 9 in	—	—	—	—
App 1 No 51 10-24	18 th -20 th	19 th -21 th	—	—
1 14 in	—	—	—	—
App 1 No 51 15-23	20 th -25 th	21 st -25 th	—	—
14 th	25 th	26 th	—	—
64*	—	—	13 th	13 th
24 th	26 th	26 th	13 th -14 th	13 th -14 th
65*	—	—	14 th	14 th
14 th	26 th	26 th	14 th -15 th	14 th -15 th
25 th -17 th	26 th -28 th	27 th -29 th	15 th	15 th
17 th	29 th	29 th	16 th -18 th	16 th -18 th
666*	—	—	18 th	18 th
17 th	29 th	29 th	18 th -19 th	18 th -19 th
18	29 th -30 th	30	19 th	19 th
667*	—	—	—	—
10 th	30 th	31 st	19 th -20 th	19 th -20 th
688*	—	—	21 st	21 st
19 th -22 nd	31 st -33 rd	31 st -34 th	—	—
689*	—	—	21 st -24 th	21 st -24 th
22 nd	34 th	34 th	—	24 th in
1 1-3 of 690*	34 th -35 th	35 th -36 th	24 th	24 th
1 1-3 of 691*	—	[36 th -37 th]	—	—
1 4 of 691*	—	—	—	—
1 4 of 690*	35 th	37 th	—	—
1 5-8 of 690*	36	38	—	—
26 1-2	27 1-2	27 1-2	30 1-2	III 1-2
701*	—	—	—	—
3-4	3-4	3-4	—	—

Crit. Ed.	Born. Ed.	Kamhh. Ed.	Correio Ed.	Labore Ed.
l. 5-9 of 700 ^a	—	—	3 ^{ab} -5 ^{ab}	3 ^{ab} -5 ^{ab}
5 ^{ab}	5 ^{ab}	5 ^{ab}	5 ^{ab} -6 ^{ab}	5 ^{ab} -6 ^{ab}
5 ^{ab}	5 ^{ab}	5 ^{ab}	6 ^{ab}	6 ^{ab}
6	6	6 ^{ab}	7	7
7 ^{ab}	7 ^{ab}	6 ^{ab}	—	8 ^{ab} in.
l. 15 of 700 ^a	—	—	8 ^{ab}	8 ^{ab}
l. 16 of 700 ^a	—	—	8 ^{ab}	8 ^{ab}
7 ^{ab}	7 ^{ab}	7 ^{ab}	9 ^{ab}	9 ^{ab}
6 ^{ab}	6 ^{ab}	7 ^{ab}	—	9 ^{ab} in.
8 ^{ab} -12 ^{ab}	8 ^{ab} -12 ^{ab}	8 ^{ab} -12 ^{ab}	9 ^{ab} -13 ^{ab}	9 ^{ab} -13 ^{ab}
13	13	12 ^{ab} -13 ^{ab}	—	14
14 ^{ab}	14 ^{ab}	13 ^{ab}	—	14 ^{ab} in.
692 ^a	—	—	—	—
24 ^{ab}	24 ^{ab}	24 ^{ab}	25 ^{ab}	26 ^{ab}
l. 31 of 700 ^a	—	—	26 ^{ab}	27 ^{ab}
25	25	24 ^{ab} -25 ^{ab}	24	25
702 ^a	—	—	—	—
16 ^{ab}	16 ^{ab}	15 ^{ab}	15 ^{ab}	16 ^{ab}
[24 ^{ab}]	16 ^{ab}	—	—	—
16 ^{ab}	16 ^{ab}	16 ^{ab}	16 ^{ab}	17 ^{ab}
l. 33-34 of 700 ^a	—	—	17	18
16 ^{ab} -17 ^{ab}	17 ^{ab} -18 ^{ab}	16 ^{ab} -17 ^{ab}	—	18 ^{ab} in.
17 ^{ab}	18 ^{ab}	17 ^{ab}	18 ^{ab}	19 ^{ab} in.
18-19	19-20	18-19	18 ^{ab} -20 ^{ab}	19-20
20 ^{ab}	21 ^{ab}	20 ^{ab}	20 ^{ab}	21 ^{ab}
694 ^a	—	—	—	—
20 ^{ab} -21 ^{ab}	21 ^{ab} -22 ^{ab}	20 ^{ab} -21 ^{ab}	21 ^{ab} -22 ^{ab}	21 ^{ab} -22 ^{ab}
695 ^a	23	22	—	—
21 ^{ab} -23 ^{ab}	24 ^{ab} -25 ^{ab}	23 ^{ab} -24 ^{ab}	22 ^{ab} -23 ^{ab}	23 ^{ab} -24 ^{ab}
703 ^a	—	—	—	—
21 ^{ab}	25 ^{ab}	24 ^{ab}	24 ^{ab}	24 ^{ab}
697 ^a	26	[25]	—	—
24-25	27-28	26-27	24 ^{ab} -25 ^{ab}	25-26
27	28	28	34	26
1-3	1-3	1-3	1-3	1-3
705 ^a	—	—	4	4
4	4	4	5	5
l. 3 of 705 ^a	—	—	6 ^{ab}	6 ^{ab}
5 ^{ab}	5 ^{ab}	5 ^{ab}	—	—
5 ^{ab}	5 ^{ab}	5 ^{ab}	6 ^{ab}	6 ^{ab}
6	6 ^{ab}	6 ^{ab} -7 ^{ab}	7 ^{ab} -8 ^{ab}	7 ^{ab} -8 ^{ab}
705 ^a	—	—	—	8 ^{ab} in 1
706 ^a	7 ^{ab}	7 ^{ab}	—	—
707 ^a	7 ^{ab}	7 ^{ab}	—	—
7 ^{ab}	8 ^{ab}	8 ^{ab}	—	8 ^{ab} in 2
7 ^{ab}	8 ^{ab}	8 ^{ab}	—	8 ^{ab}
8-9	9-10	9-10	9-10	9-10
710 ^a	—	—	10 ^{ab} -11 ^{ab}	10 ^{ab} -11 ^{ab}
7 ^{ab}	10 ^{ab}	10 ^{ab}	—	11 ^{ab} in 1
10 ^{ab}	11 ^{ab}	11 ^{ab}	—	11 ^{ab} in 2
l. 1 of 711 ^a	—	[11 ^{ab}]	—	—
l. 2-5 of 711 ^a	—	—	—	—
l. 1-3 of 711 ^a	—	—	—	—
10 ^{ab}	11 ^{ab}	12 ^{ab}	11 ^{ab} -12 ^{ab}	11 ^{ab} -12 ^{ab}
713 ^a	12	12 ^{ab} -13 ^{ab}	13 ^{ab}	13 ^{ab}
12	13	13 ^{ab}	13 ^{ab} -14 ^{ab}	13 ^{ab} -14 ^{ab}
714 ^a	—	—	—	14 ^{ab}
12-13	14-15	14-15	14 ^{ab} -15 ^{ab}	15 ^{ab} -16 ^{ab}
l. 1-3 of 717 ^a	—	[16 ^{ab} -17 ^{ab}]	—	—
l. 4 of 717 ^a	—	—	—	—
l. 5 of 717 ^a	—	[17 ^{ab}]	—	—

Cnt. Ed.	Bom. Ed.	Kumbh. Ed.	Gorresio Ed.	Lahore Ed.
14-18	16-20	18-22 ^{ab}	16 ^{ad} -20 ^f	17 ^{ab} -22 ^{ad}
719 ^a	—	—	—	21 ^{ad} fn.
1. 1-4 of 720 ^a	21 ^{ad} -22 ^{ad}	22 ^{ad} -23 ^{ad}	—	—
1. 5 of 720 ^a	—	—	—	—
23 1	29 1	29 1	32 1	27 1
721 ^a	2 ^a -3 ^b	2 ^a -f	—	—
2	3 ^a -4 ^b	3	2	2
3 ^{ab}	4 ^{ad}	4 ^{ab}	—	4 ^{ab} fn.
3 ^{ad}	5 ^{ad}	4 ^{ad}	—	—
3 ^{ad}	5 ^{ad}	5 ^{ab}	—	4 ^{ad} fn.
721 ^a	6 ^{ab}	[5 ^{ad}]	—	—
4	6 ^{ad}	—	—	5 ^{ad} fn.
723 ^a	—	—	3-5	3-5
5 ^{ab}	7 ^{ab}	7 ^{ab}	6 ^{ab}	6 ^{ab}
724 ^a	—	—	6-8 ^d	6-8 ^b
5 ^{ad}	7 ^{ad}	7 ^{ad}	—	7 ^{ad} fn.
6	8	8	9	8-9 ^{ab}
7	9	9	—	—
1. 3-4 of 725 ^a	—	—	10	9 ^a -10 ^b
App. I. No. 6 l. 1-10	10 ^a -14 ^d	10 ^a -15 ^b	—	—
" " 1 11	15 ^{ad}	15 ^{ad}	—	—
" " 1. 12-15	15 ^a -17 ^d	16 ^a -17 ^f	—	—
8	18	18	11	11
726 ^a	—	—	—	—
9 ^a	19 ^{ab}	19 ^a	12 ^a	11 ^a
9 ^b	19 ^b	19 ^b	—	11 ^b fn.
9 ^{ad}	19 ^{ad}	19 ^{ad}	12 ^{bc}	11 ^a , 12 ^a
—	—	[19 ^{ad}]	—	—
App. I. No. 7 l. 1-36	—	[20 ^a -34 ^f]	—	—
10 ^{ab}	20 ^{ad}	35 ^{ab}	12 ^c , 13 ^{ad}	12 ^b , 13 ^{ab}
10 ^{ad}	20 ^{ad}	35 ^{ad}	—	—
11	21	36	—	—
1. 5 of 727 ^a	—	—	15	14 ^a -15 ^b
1. 7-8 of 727 ^a	—	—	15 ^{ab}	12 ^{ad}
12 ^{ab} -14 ^{ab}	22 ^{ad} -24 ^{ab}	37 ^{ab} -39 ^{ab}	14	13 ^a -14 ^{ab}
14 ^{ad}	24 ^{ad}	39 ^{ad}	16 ^{ab} -18 ^{ab}	15 ^{ad} -17 ^{ad}
729 ^a	25 ^a -25 ^{ad}	40 ^{ab} (41)-40 ^{ad}	—	—
15-16	26-27	41-42	19-20	18-19
17 ^{ad}	28 ^{ab}	43 ^{ab}	21 ^{ab}	20 ^{ab}
—	—	—	—	ad fn.
17 ^{ad}	28 ^{ad}	43 ^{ad}	21 ^{ad}	20 ^{ad}
18 ^{ab} -20 ^{ad}	29 ^{ad} -31 ^{ab}	44 ^{ad} -46 ^{ab}	22 ^{ab} -24 ^{ab}	21 ^{ab} -23 ^{ad}
20 ^a	31 ^a	46 ^a	24 ^a	23 ^a
733 ^a	31 ^a -32 ^a	46 ^a -47 ^a	—	—
20 ^a	32 ^a	47 ^a	24 ^a	23 ^a
734 ^a	—	—	—	23 ^a
29 1-4	30 1-4	30 1-4	33 1-4	28 1-4
5 ^{ab}	5 ^{ab}	5 ^{ab}	5 ^{ab}	5 ^{ab}
5 ^{ad}	5 ^{ad}	5 ^{ad}	6 ^{ab}	6 ^{ab}
6	6	6	—	—
—	—	—	5 ^{ab}	7 ^{ab}
7 ^{ab}	7 ^{ab}	7 ^{ab}	6 ^{ab}	7 ^{ab}
—	—	—	7 ^{ab}	7 ^{ad}
1. 14 of 741 ^a	—	—	—	—
7 ^{ad}	7 ^{ad}	7 ^{ad}	—	—
8 ^{ab}	8 ^{ab}	8 ^{ab}	—	—
8 ^{ad}	8 ^{ad}	8 ^{ad}	—	—
735 ^a	9	9	—	7 ^{ad} fn.
9 ^{ad}	10 ^{ab}	10 ^{ab}	2 ^{ab}	7 ^{ad} fn.] 2
—	—	[10 ^{ad}]	—	—

Crit Ed.	Bom Ed	Kumbh Ed	Garreao Ed	Lahore Ed
9 rd	10 rd	10 rd	9 th	7 th fn 1 3
10 th	11 th	11 th	9 rd	7 th fn 1 4
10 rd	11 rd	11 rd	10 th	8 th
11 th	12 th	12 th	10 rd	8 th
11 rd	12 rd	12 rd	—	8 th fn
1 1 of 736 ^a	13 th	13 th	—	—
1 2 of 736 ^a	13 th	13 rd	—	—
1 3 of 736 ^a	13 rd	13 rd	—	—
14	14	14 th	11	9
1 25-26 of 742 ^a	—	—	12-13 ^b	10 rd -11 ^b
15	15	{ 14 rd }	12 th 13 rd	10 th , 11 rd
—	—	{ 15 rd }	—	—
737 ^a	16	{ 16 }	—	—
738 ^a	—	—	—	—
14	17	17	14	12
15 ^a	18 ^a	18 ^a	15 ^a	13 ^a
15 ^b	18 ^b	18 ^b	—	13 ^b
15 ^c	18 ^c	18 ^c	—	13 ^c
15 ^d	18 ^d	18 ^d	15 ^b	13 ^d
1 33 of 742 ^a	—	—	15 rd	14 th
16-18	19-21	19-21	16-18	15-17
737 ^a	22 ^a	{ 22 th }	—	—
10 th -20 th	22 rd -23 rd	22 rd -23 th	10 th -20 th	18 th -19 th
743 ^a	—	—	—	—
20 rd	23 rd	23 rd	20 rd	19 th
21 th	24 th	24 th	21 th	20 th
21 rd	24 rd	24 rd	21 rd -22 th	20 th -21 th
1 47 of 742 ^a	—	—	22 rd	21 rd
22 23	25 th -26 rd	25 th -26 rd	23-24	22-23
740 ^a	26 rd	{ 26 rd }	—	—
741 ^a	—	—	—	—
30 1-7 th	31 1-7 th	31 1-7 th	34 1-7 th	29 1-7 th
743 ^a	—	—	—	—
7 th -11 th	7 th -11 th	7 th -11 rd	7 th -11 rd	7 th -11 rd
749 ^a	—	—	12	12
12	12	12	—	10 th fn
750 ^a	13	13	—	—
13	14	14	—	12 th fn 13 rd fn
751 ^a	—	—	13	13
14	15	15	14	14
752 ^a	16 th	{ 16 th }	—	—
15 th	—	16 rd	15 th	15 th
15 rd	16 rd	16 rd	15 rd	15 rd
16-17	17-18	17-18 rd	16-17	16-17
755 ^a	19 th	19 th	—	—
18-19	19 rd -21 th	19 20	18-19	18-19
20 th	21 rd	21 th	20 th	19 th fn
20 rd	22 th	21 rd	20 rd	20 th
21-22	22 rd -24 th	22 23	21-22	20 rd -22 th
23 th	24 rd	24 th	23 rd	21 rd
23 rd	24 rd	24 rd	23 th	22 th
31 25 ^a	32 —	32 —	35 —	30 1 th
1 th	1 th	1 th	1 th	1 rd
755 ^a	2 rd -2 th	2 rd -2 th	—	—
1 rd -11 rd	2 rd -13 rd	2 rd -12 rd	1 rd -12 rd	2 th -23 th
12 th	14 th	13 th	13 th	13 rd
12 rd -13 th	14 rd -15 th	13 rd -14 th	—	—
13 rd -14 rd	15 rd -16 rd	14 rd -15 rd	13 rd 14 th	14 th -15 th
752 ^a	17	16	—	—

Crit Ed.	Rom Ed.	Kumhh Ed.	Gorresio Ed.	Labore Ed.
7 ^a	7 ^a	8 ^a	—	8 ^b
7 ^b	7 ^b	8 ^b	8 ^b	8 ^b fn
prior half of l 11	—	—	8 ^a	13 ^a
of 800 ^a	—	—	—	13 ^b fn.
post half of l 11	—	—	—	—
of 800 ^a	—	—	—	—
7 ^a 9 ^{ad}	7 ^a 10 ^{ab}	8 ^{ad} 10 ^{ad}	8 ^{ad} 11 ^{ab}	13 ^a 16 ^{ab}
801 ^a	10 ^{ad}	[11 ^{ab}]	—	—
10 ^{ab} 20 ^{ad}	10 ^{ad} 21 ^{ad}	11 ^{ad} 22 ^{ad}	11 ^{ad} 22 ^{ad}	16 ^{ad} 27 ^{ad}
21	22 ^{ad}	23	—	28 ^{ad} fn, 28 ^{ad} fn
803 ^a	—	—	23	28
804 ^a	22 ^{ad}	24	—	—
805 ^a	—	—	—	—
35 1	26 1	36 1	38 1	33 1
2 ^{ab}	2 ^{ab}	2 ^{ab}	2 ^{ab}	1 ^{ad} fn
l 3 of 806 ^a	—	—	—	2 ^{ab}
2 ^{ad}	2 ^{ad}	2 ^{ad}	—	2 ^{ab} fn l 1
2 ^{ad}	2 ^{ad}	3 ^{ab}	—	2 ^{ab} fn l 2
l 4-6 of 806 ^a	—	—	2 ^{ad} 3 ^d	2 ^{ad} 3 ^d
3-4 ^b	3	3 ^{ad} 4 ^b	4	4
807 ^a	—	—	—	4 ^{ad} fn
4 ^{ad} 6 ^{ad}	4 ^{ad} 6 ^{ad}	4 ^{ad} 6 ^{ad}	5 ^{ad} 7 ^b	5 ^{ad} 7 ^b
808 ^a	6 ^{ad}	7 ^{ad}	—	—
7 ^{ab}	6 ^{ad}	7 ^{ab}	7 ^{ad}	7 ^{ad}
809 ^a	—	—	—	—
7 ^a 8 ^b	—	7 ^a 8 ^b	8	8
811 ^a	7	—	—	—
8 ^a 9 ^b	8	8 ^a 9 ^b	—	—
812 ^a	—	—	9	9
9 ^{ad}	9	9	10 ^{ab}	10 ^{ab}
l 1 of 813 ^a	—	—	10 ^{ad} 11 ^b	10 ^{ad} 11 ^b
10 ^{ab}	10 ^{ab}	10 ^{ab}	11 ^{ad}	11 ^{ad}
10 ^{ad}	10 ^{ad}	10 ^{ad}	12 ^{ab}	12 ^{ab}
l 5 of 813 ^a	—	—	13 ^{ab}	13 ^{ab}
l 6 of 813 ^a	—	—	13 ^{ad}	13 ^{ad}
l 7 of 813 ^a	—	—	14 ^{ab}	14 ^{ab}
l 8-9 of 813 ^a	—	—	14 ^{ad}	—
11 ^a	11 ^a	11 ^a	15	—
11 ^b	11 ^b	11 ^b	—	14 ^{ad} fn.
11 ^{ad}	11 ^{ad}	11 ^{ad}	12 ^{ad}	14 ^b fn
12 ^{ab}	12 ^{ab}	12 ^{ab}	16 ^{ab}	14 ^{ad} fn
l 14 of 813 ^a	—	—	16 ^{ad}	15 ^{ab}
12 ^{ad}	12 ^{ad}	12 ^{ad}	—	15 ^{ad}
13 ^{ab}	13 ^{ab}	13 ^{ab}	17 ^{ab}	15 ^{ad} fn l 2
13 ^{ad}	13 ^{ad}	13 ^{ad}	17 ^{ad}	16 ^{ad}
14 ^{ab} 15 ^{ad}	14 ^{ad} 15 ^{ad}	14 ^{ab} 15 ^{ad}	18 ^{ad} 24 ^{ab}	16 ^{ad}
15 ^{ad}	20 ^{ab}	15 ^{ad}	—	17 ^{ab} 22 ^{ad}
815 ^a	—	—	24 ^{ad}	23 ^{ab} fn
20 ^{ab}	20 ^{ad}	20 ^{ab}	25 ^{ad}	23 ^{ad}
816 ^a	—	—	—	—
20 ^{ad} 21 ^{ad}	21 ^{ab} 22 ^{ab}	[20 ^{ad} 21 ^b]	25 ^{ad} 26 ^{ad}	24 ^{ab} 25 ^{ab}
21 ^{ad}	22 ^{ad}	21 ^{ad} 22 ^{ad}	—	25 ^{ad} fn
819 ^a	[22 ^{ad}]	—	—	—
22-26	23-27	23 ^{ad} 27 ^{ad}	27-31	15 ^{ad} 30 ^{ab}
824 ^a	—	—	—	—
825 ^a	—	—	—	30 ^{ad}
36 1-3 ^{ab}	37 1-3 ^{ab}	37 1-3 ^{ab}	39 1-3 ^{ab}	34 1-3 ^{ab}
826 ^a	—	—	—	—
3 ^a 4 ^{ad}	3 ^a 4 ^{ad}	3 ^a 4 ^{ad}	3 ^a 4 ^{ad}	3 ^a 4 ^{ad}
7 ^{ab}	7 ^{ab}	7 ^{ab}	7 ^{ad}	7 ^{ad}

Crit Ed	Born Ed.	Kumbh Ed	Gorresio Ed	Lahore Ed
post half of l 3 of 827 ^a	—	—	7 ^b	7 ^b
prior half of l 4 of 827 ^a	—	—	7 ^c	7 ^c
7 ^c post half of l 5 of 827 ^a	7 ^c	7 ^c	8 ^a 8 ^b	8 ^a 8 ^b
prior half of l 6 of 827 ^a	—	—	8 ^c	9 ^c
7 ^d 8 ^a 8 ^b 8 ^c 9 ^a 9 ^b	7 ^d 8 ^a 8 ^b 8 ^c 9 ^a 9 ^b	7 ^d 8 ^a 8 ^b 8 ^c 9 ^a 9 ^b	8 ^d — — — 9 ^a 9 ^b 9 ^c	9 ^d 8 ^c 8 ^d 9 ^a 10 ^a 10 ^b 10 ^c
prior half of l 8 of 827 ^a	—	—	—	—
9 ^c	9 ^c	9 ^c	—	—
10-12	10-12	10-12	10-12	11-13
13	13	13	—	13 ^{ad} fn, l 3-4
14	14	14	—	13 ^{ad} fn, l 5-6
15 ^{a-d}	15	15	13	14
15 ^e	16 ^a	15 ^d	—	14 ^{ad} fn
16 ^a -17 ^a	16 ^a -17 ^a	16 ^a -17 ^a	14 ^{ad} -15 ^a	15 ^{ad} -16 ^a
l 6-9 of 828 ^a	—	—	15 ^a -17 ^a	16 ^a -18 ^a
17 ^a -19 ^a	18 ^a -20 ^a	17 ^a -19 ^a	17 ^a -19 ^a	18 ^a -20 ^a
20	20 ^a	20 ^a	—	21 ^a
21	21	20	20	21 ^a -22 ^a
829 ^a	—	[21]	—	—
22	22 ^{a-d}	22 ^{a-d}	21	21 ^a -23 ^a
830 ^a	—	—	22	23 ^a -24 ^a
831 ^a	{ 22 ^e }	22 ^a	—	—
23-24	23-24	23-24	23-24	24 ^a -26 ^a
834 ^a	—	—	—	—
25 ^a -26 ^a	25 ^a -26 ^a	25 ^a -26 ^a	25 ^a -26 ^a	25 ^a -27 ^a
832 ^a	—	—	—	—
26 ^a -29 ^a	26 ^a -29 ^a	26 ^a -29 ^a	26 ^a -29 ^a	26 ^a -30 ^a
836 ^a	—	—	—	—
29 ^a -31 ^a	29 ^a -31 ^a	29 ^a -31 ^a	29 ^a -31 ^a	30 ^a -32 ^a
838 ^a	32	32	—	—
37 1-15	38 1-15	38 1-15	40 1-15	35 1-15
812 ^a	—	—	—	—
16 ^a -20 ^a	16 ^a -20 ^a	16 ^a -20 ^a	16 ^a -20 ^a	16 ^a -20 ^a
20 ^a -21 ^a	20 ^a -21 ^a	20 ^a -21 ^a	—	—
21 ^a	21 ^a	21 ^a	—	—
21 ^a -24 ^a	21 ^a -24 ^a	21 ^a -24 ^a	21 ^a -23 ^a	22 ^a -23 ^a
840 ^a	—	—	—	23 ^a fn
38 847 ^a	—	39 —	41 —	36 —
1-2	1-2	1-2	1-2	1-2
848 ^a	3 ^a	3 ^a	—	—
3 ^a -4 ^a	3 ^a -4 ^a	3 ^a -4 ^a	3 ^a -4 ^a	3 ^a -4 ^a
849 ^a	—	—	—	—
4 ^a -12 ^a	5 ^a -13 ^a	4 ^a -12 ^a	4 ^a -12 ^a	4 ^a -12 ^a
851 ^a	—	—	13 ^a -14 ^a	13 ^a -14 ^a
13	13 ^a -14 ^a	13 ^a -14 ^a	14 ^a -15 ^a	14 ^a -15 ^a
14	14 ^a	13 ^a	16 ^a	16 ^a
1-15 ^a	15 ^a	14 ^a	15 ^a	15 ^a
855 ^a	—	—	—	—
15 ^a -16 ^a	15 ^a -16 ^a	14 ^a -15 ^a	16 ^a -17 ^a	16 ^a -17 ^a
856 ^a	—	—	18	18

Crī Ed	Bom Ed	Kumbh Ed	Correio Ed	Lahore Ed
17 ^{ab}	17 ^{ab}	16 ^{ab}	19 ^{ab}	19 ^{ab}
857 ^a	[18 ^{ab}]	[17 ^{ab}]	—	—
858 ^a	—	—	—	—
17 ^{cd}	17 ^{cd}	16 ^{cd}	19 ^{cd}	19 ^{cd}
17 ^a -19 ^b	18 ^a -19 ^b	17 ^a -18 ^b	20 ^a -21 ^b	20 ^a -21 ^b
860 ^a	—	—	—	—
17 ^c -24 ^d	19 ^c -24 ^d	18 ^c -23 ^d	21 ^c -26 ^d	21 ^c -26 ^d
862 ^a	—	—	—	27 ^{ab}
25	25	24	27	27 ^c -28 ^b
25 ^{ab}	25 ^{ab}	25 ^{ab}	28 ^{ab}	—
26 ^{cd}	26 ^{cd}	25 ^{cd}	28 ^{cd}	28 ^{cd}
864 ^a	—	—	29	—
39 1-2 ^{ab}	40 1-2 ^{ab}	40 1-2 ^{ab}	42 1-2 ^{ab}	37 1-2 ^{ab}
865 ^a	2 ^{cd}	—	—	—
2 ^{cd}	3 ^{cd}	2 ^{cd}	2 ^{cd}	2 ^{cd}
867 ^a	3 ^{cd}	2 ^{cd}	—	—
3-10	4-11	3-10	3-10	3-10
869 ^a	—	—	—	—
11 ^a -15 ^b	12 ^a -11 ^b	11 ^a -15 ^b	11 ^a -15 ^b	11 ^a -15 ^b
15 ^a	16 ^a	15 ^a	15 ^a	15 ^a
15 ^{cd}	16 ^{cd}	15 ^{cd}	—	15 ^d in 1 : post half
16 ^a	17 ^a	16 ^a	—	" : prior half
16 ^b	17 ^b	16 ^b	15 ^d	15 ^d
871 ^a	—	—	—	—
16 ^a -23 ^b	17 ^a -24 ^b	16 ^a -23 ^b	16 ^a -22 ^d	16 ^a -22 ^d
23 ^{cd}	24 ^{cd}	23 ^{cd}	—	—
1 1-2 of 873 ^a	—	—	23	—
1 3 of 873 ^a	—	—	—	—
874 ^a	25 ^{ab}	24 ^{ab}	—	—
24	25 ^c -26 ^b	24 ^c -25 ^b	24	24
875 ^a	26 ^{cd}	25 ^{cd}	—	—
25 ^{ab}	27 ^{ab}	26 ^{ab}	25 ^{ab}	25 ^{ab}
876 ^a	27 ^{cd}	26 ^{cd}	—	—
25 ^{cd}	28 ^{ab}	26 ^{cd}	25 ^{cd}	25 ^{cd}
877 ^a	—	—	—	26 ^{ab}
26-27	28 ^a -30 ^b	27-28	—	—
28	30 ^a -31 ^b	29	26	26 ^a -27 ^b
878 ^a	—	—	—	—
40 1	41 1	41 1	43 1	38 1
2 ^{ab}	2 ^{ab}	2 ^{ab}	4 ^{cd}	4 ^{cd}
879 ^a	—	—	—	5 ^{ab}
2 ^{cd}	2 ^{cd}	2 ^{cd}	2 ^{cd}	2 ^{cd}
3-4	3-4	3-4	2 ^c -4 ^b	2 ^c -4 ^b
5 ^{ab}	5 ^{ab}	5 ^{ab}	5 ^{ab}	5 ^{ab}
5 ^c -12	5 ^c -12	5 ^c -12	5 ^c -12	6 ^a -13 ^b
884 ^a	—	—	—	—
13	13	13	13	13 ^{cd} -14 ^{ab}
14 ^{ab}	14 ^{ab}	14 ^{ab}	14 ^{ab}	14 ^{cd}
14 ^{cd}	14 ^{cd}	14 ^{cd}	14 ^{cd}	14 ^{cd} in
15-19 ^b	15-19 ^b	15-19 ^b	15-19 ^b	15-19 ^b
887 ^a	—	—	—	—
888 ^a	—	—	—	—
889 ^a	19 ^{cd}	19 ^{cd}	—	—
19 ^c -20	20 ^a -21 ^b	20 ^a -21 ^b	19 ^c -20	19 ^c -20
890 ^a 1 2-3	—	[21]	21	21
21-24 ^d	21-24 ^b	22-25 ^b	22-25 ^b	22-25 ^b
891 ^a	—	—	—	—
24 ^c -26	24 ^c -26	25 ^c -27	25 ^c -27	25 ^c -27
892 ^a	—	—	—	26
893 ^a	—	—	—	—

Crit. Ed.	Bom. Ed.	Kumbh Ed.	Corresso Ed.	Lahore Ed.
41 1-3 874 ^a 4-5 ^b 5-7 8-11 ^b 896 ^a 11 nd 897 ^a 12 898 ^a 13 ^{ab} 899 ^a 13 ^a -16 901 ^a 17-21 904 ^a 22 ^{ab} 906 ^a 22 ^a -23 ^b 907 ^a 23 rd 909 ^a 24 ^{ab} 910 ^a 912 ^a 24 rd 42 1 913 ^a 2-3	42 1-3 — 4-5 ^b 5-7 8-11 ^b — 11 nd 12 ^{ab} 12 ^a -13 ^b — 13 nd 14 ^{ab} 14 ^a -17 — 18-22 — 23 ^{ab} — 23 ^a -24 ^b — 24 rd — 25 ^{ab} — 25 rd 43 1 — 2-3 —	42 1-3 — 4-5 ^b 5-7 8-11 ^b — 11 nd 11 rd 12 — 13 ^{ab} 13 rd 13 ^a -16 — 17-21 — 22 ^{ab} — 22 ^a -23 ^b — 23 rd — 24 ^{ab} — 24 rd 43 1 2 3-4 ^b , 5 rd [4 rd , 5 ^{ab}]	44 1-3 4 5 — 6 ^a -9 — 9 rd — 10 11 12 ^{ab} — 12 ^a -15 — 16-20 — 21 ^{ab} 21 rd 22 — 23 ^{ab} 23 rd 24 ^{ab} — 24 rd 45 1 2 3-4 —	39 1-3 4 5-6 ^b 6 ^a -8 9-12 ^b — 12 nd — 13 14 15 ^{ab} — 15 ^a -18 — 19-23 — 24 ^{ab} 24 rd 25 25 ^{ab} 26 nd 27 ^{ab} 27 rd — 27 (n 27 rd 40 1 2 3-4 —

Cr. Ed.	Bom. Ed.	Kumbh. Ed.	Corresio Ed.	Lahore Ed.
10 ^a -12 ^b	19 ^a -21 ^d	22 ^a -24 ^b	14, 15, 17 ^{ad}	14 ^a -16 ^b , 18 ^{ab}
925 ^a	—	—	—	—
12 ^a -13	22-23 ^b	25 ^a -25	18-19 ^b	18 ^a -19
14-15 ^b	23 ^a -24	26-27 ^b	16-17 ^b	16 ^a -17
926 ^a	—	—	27	28
15 ^{ad}	25 ^{ab}	27 ^{ad}	19 ^{ad}	20 ^{ab}
927 ^a	—	—	—	—
16-17 ^b	25 ^a -26	28-29 ^b	20	20 ^a -21
17 ^{ad}	27 ^{ab}	29 ^{ad}	21 ^{ad}	22 ^{ad}
18-19 ^{ab}	27 ^a -28	30-31 ^b	22-23 ^b	23-24 ^b
19 ^{ad}	29 ^{ab}	31 ^{ad}	—	—
20 ^{ab}	29 ^a	32 ^{ab}	25 ^{ab}	26 ^{ab}
20 ^{ad}	30 ^{ab}	32 ^{ad}	—	—
21 ^{ab}	30 ^{ad}	33 ^{ab}	25 ^a	26 ^{ad}
929 ^a	—	—	—	—
21 ^{ad}	31 ^{ab}	33 ^{ad}	26 ^{ab}	27 ^{ab}
930 ^a	—	—	26 ^a	27 ^a
931 ^a	—	—	28 ^{ab}	29 ^{ab}
22-23	31 ^a -33 ^b	34-35	28 ^a -30 ^a	29 ^a -31 ^b
933 ^a	—	—	—	—
24	33 ^a -34 ^b	36	30 ^a -31 ^b	31 ^a -32 ^b
934 ^a l. 1-7	34 ^a -37	37-39 ^a	—	—
935 ^a	—	—	—	—
934 ^a l. 8	38 ^{ab}	40 ^{ab}	—	—
936 ^a	—	[40 ^a -41 ^b]	—	—
934 ^a l. 9-12	38 ^a -40 ^b	41 ^a -42 ^a	—	—
934 ^a l. 13 the prior half	40 ^a	43 ^a	—	—
937 ^a	—	—	—	—
934 ^a l. 13 the post. half	40 ^a	43 ^a	—	—
934 ^a l. 14-15	41 ^a -42	43 ^a -44	—	—
43 1	44 1	44 1	45 31 ^a -32 ^b	40 32 ^a -33 ^b
939 ^a	—	—	32 ^a -34 ^b	33 ^a -35 ^b
2-3	2-3	2-3	34 ^a -36 ^b	34 ^a -37 ^b
940 ^a	—	—	36 ^a -37 ^b	37 ^a -38 ^b
941 ^a	—	—	—	—
4	4	4	37 ^a -38 ^b	38 ^a -39 ^b
942 ^a	—	—	—	39 ^{ab} in
5-b	5-6	5-6	38 ^a -40	39 ^a -41
943 ^a l. 1, 4	—	—	41	42
945 ^a l. 5	—	—	42 ^{ab}	43 ^{ab}
945 ^a l. 6	—	—	42 ^{ad}	43 in. l. 2
945 ^a l. 7-8	—	—	43	43 ^a -44 ^b
946 ^a	—	—	—	—
7-12 ^b	7-12 ^b	7-12 ^b	44 ^a -54 ^b	44 ^a -54
947 ^a	—	—	—	—
17 ^a -18 ^b	17 ^a -18 ^b	17 ^a -18 ^b	54 ^{ad}	55 ^{ab}
18 ^a -19 ^b	18 ^a -19 ^b	18 ^a -19 ^b	55	55 ^a -56 ^b
18 ^a	19 ^{ad}	19 ^{ad}	—	56 ^{ab} in.
19 ^a -20 ^b	20 ^a -21 ^b	20 ^a -21 ^b	56 ^a -57 ^b	57 ^a -57 ^a
949 ^a	21 ^a -22 ^b	21 ^a -22 ^b	57 ^{ad}	—
20 ^{ad}	22 ^{ab}	22 ^{ab}	—	—
950 ^a	23	22 ^a -23	—	—
951 ^a	—	—	—	58
44 1-2	45 1-2	45 1-2	46 1-2	41 1-2
952 ^a	—	—	—	—
3-5 ^a	4-6 ^b	4-5 ^a	4-6 ^b	4-6 ^b
5 ^{ad}	3	3	3	3
6-8 ^b	6-7 ^b	6-8 ^b	6-7 ^b	6-7 ^b

Crit. Ed.	Bom. Ed.	Kumbh. Ed.	Gorresio Ed.	Lahore Ed.
957 ^a	—	—	—	—
958 ^a	—	—	—	—
8 ^c -14	9 ^c -15	8 ^c -14	9 ^c -15	9 ^c -15 ^b
959 ^a	—	—	16	15 ^c -16 ^b
15-16	16-17	15-16	17-18	16 ^c -18 ^b
961 ^a 1, 1-4	—	—	19-20	18 ^c -20 ^b
17	18	17	21	20 ^c -21 ^b
App I No 81 1-2	19	[18]	—	—
" " 1 2(9)	—	—	—	—
" " 1 3-11	20-24 ^b	[19-23 ^b]	—	—
" " 1 12 fn	—	—	—	—
" " 1 13-18	24 ^c -27	[23 ^c -26]	—	—
" " 1 18(9)	—	—	—	—
" " 1 19-24	28-30	[27-29 ^d]	—	—
" " 1 24(9)	—	—	—	—
" " 1 24(9)	—	—	—	—
" " 1 25	31 ^{ab}	[29 ^c]	—	—
" " 1 25(9)	31 ^c -32 ^b	[30 ^c -d]	—	—
" " 1 25(12)	—	—	—	—
18 ^{ab}	32 ^{cd}	30 ^{cd}	—	—
18 ^c -19 ^b	33 34 ^b	31 ^c -32 ^b	22-23 ^b	21 ^c -22
962 ^a	—	—	23 ^c -24 ^b	23
19 ^c -23	34 ^c -38	32 ^c -36	24 ^c -28	24 ^c -28 ^b
965 ^a 1 2	—	—	—	—
24 ^{ab}	39 ^{ab}	37 ^{ab}	29 ^{ab}	28 ^{cd}
966 ^a	—	—	—	—
24 ^{cd}	39 ^{cd}	37 ^{cd}	29 ^{cd}	29 ^{ab}
967 ^a 1, 2-5	—	—	30-31	29 ^c -31 ^b
968 ^a	—	—	—	31 ^{ab} fn.
25 ^{ab}	40 ^{ab}	38 ^{ab}	32 ^{ab}	31 ^{cd}
969 ^a 1 7-8	—	—	—	—
25 ^{cd}	40 ^{cd}	38 ^{cd}	32 ^{cd}	32 ^{ab}
969 ^a	41-43	39-41	—	—
26-27 ^b	44-45 ^b	42-43 ^b	33 34 ^b	32 ^c -33
971 ^a	—	—	—	—
27 ^{cd}	45 ^{cd}	43 ^{cd}	34 ^{cd}	33 ^{cd}
45 1-3 ^b	46 1-3 ^b	46 1-3 ^b	17 1-3 ^b	42 1-3 ^b
972 ^a	—	[3 ^{cd}]	—	—
3 ^c -6 ^b	4 ^c -6 ^b	3 ^c -6 ^b	3 ^c -6 ^b	3 ^c -6 ^b
6 ^{cd}	6 ^{cd}	6 ^{cd}	—	6 ^{cd}
7	7	7	6 ^c -7 ^b	7
973 ^a	—	—	—	—
8-10 ^b	8-10 ^b	8-10 ^b	9 ^c -11	8-10 ^b
10 ^{cd}	10 ^{cd}	10 ^{cd}	10 ^{cd}	11 ^{ab}
11 ^{ab}	11 ^{ab}	11 ^{ab}	10 ^{cd}	12 ^{ab} †
11 ^c -12	11 ^c -12	11 ^c -12	11-12 ^b	11 ^c -12
13-14	13-14	14-15	12 ^c -14 ^b	13-15 ^b
975 ^a	15	13	—	—
15 ^{ab}	16 ^{ab}	14 ^{ab}	14 ^{cd} , 15 ^b	25 ^{cd} , 16 ^b
15 ^{cd}	16 ^{cd}	16 ^{cd}	15 ^{cd}	26 ^{cd}
16-17	17-18	17-18	16-17	17-18
975 ^a	—	—	18	19
18	19	19	19	20
979 ^a	—	—	—	—
20-22	20-23	20-23	20-23	21-24
46 981 ^a	47 —	47 —	48 —	43 —
1-3 ^b	1-3 ^b	1-3 ^b	1-3 ^b	1-3 ^b

† In Lahore Ed no. 11 is wrongly repeated

Crat. Ed.	Bom. Ed.	Kumbh. Ed.	Goregaon Ed.	Lahore Ed.
5 nd	5 nd	5 nd	—	2 nd fn 6
6 nd	6	6 nd	5 nd 6 ^b	5 nd 6 ^b
684 ^a	—	—	—	—
985 ^a 2-3	—	—	—	—
67 ^a	7 th	6 th	6 th	6 th
983 ^a	—	—	—	—
7	7 th 8 ^b	7	7	7
986 ^a	—	—	8-9	8-9
8 th	8 th	8 th	11 th	11 th
8 th	9 th	8 th	10	10
9-10	9 th 11 ^b	9-10	11 th 13 ^b	11 th 13 ^b
988 ^a	—	—	—	—
11-22	11 th 22	11-21	13 th 21	13 th 24
991 ^a	—	—	25	25
47 1-2 ^b	48 1-2 ^b	48 1-2 ^b	49 1-2 ^b	44 1-2 ^b
2 nd 3	2 nd 3	2 nd 3	3-6 ^b	3-6 ^b
6 th	6 th	6 th	2 nd	2 nd
6 th 7 ^b	6 th 7 ^b	6 th 7 ^b	6 th 7 ^b	6 th 7 ^b
993 ^a	—	—	—	—
994 ^a	—	—	—	—
(7 th)	7 th	7 th	7 th	7 th
8 th	7 th 8 ^b	8 th	8	8
8 th	8 th	8 th	—	8 th fn
9-13 ^b	9-13 ^b	9-13 ^b	9-13 ^b	9-13 ^b
13 th	13 th	13 th	13 th	13 th fn
997 ^a 4	—	—	—	—
14-15	14-15	14-15	14-15	13 th 14
998 ^a	—	—	—	—
16	16	16	16	15
1000 ^a	—	—	—	16
1001 ^a	—	[17 th]	—	—
17	17	17 th	17	17
18-20 ^d	18-20	18-20	18-20	18-20
20 th	21 th	21 th	21 th	20 th 21 th 2
21-23 ^f	21 th 24	21 th 24 ^b	21 th 24	21-24 ^b
23 th	25 th	24 th	—	24 th
24-25 ^b	25 th 26 ^b	24 th 25 ^b	25	25
25-26 ^b	26 th 27 ^b	25 th 26 ^b	26	25 ^b
26 th	27 th	26 th	27 th	26 th
1004 ^a	—	—	—	—
27	28	27	27 th 28 ^b	26 th 27 ^b
1005 ^a	—	—	28 th 29 ^b	27 th 28 ^b
28-29	29-30	28-29	29 th 31 ^b	28 th 30 ^b
1007 ^a	—	—	—	—
30-32 ^b	31-33 ^b	30-32 ^b	31 th 33	30 th 32 ^b
32 th	33 th	32 th	34 th	32 th fn
32 th	33 th	32 th	34 th	33 th
48 1-5	49 1-5	49 1-5	50 1-5	45 1-5
1013 ^a	—	[6-7 ^b]	—	—
6-7	6-7 ^b	7 th 8 ^b	6-7	6-7
1017 ^a	—	—	8	7 fn
1018 ^a	7 th	9 th	—	—
8-11 ^b	8-11 ^b	10 11 ^b	9-15 ^b	8-14 ^b
11 th	14 th	[17 th]	15 th	14 th
15 th	15 th	16 th	16 th	15 th
15 th	15 th	17 th	16 th	15 th
16	16 th	18 th	17	16
1023 ^a	16 th	18 th	—	—

↑ In Lahore Ed no 25 is wrongly repeated

Cnt. Ed.	Bom. Ed.	Kumbh Ed.	Gorresio Ed.	Labore Ed.
17-20	17-20	19-22	18-21	17-20
1028*	—	—	—	—
21	21	23	22	21
1029* 3 4	—	—	23	22
22	22	24	24	23
1030*	—	—	—	Before 1 of 46 Sarga fn
49 1-2	1-2	50 1-2	51 1-2	46 1-2
2 ^{ab}	2 ^{ab}	3 ^{ab}	3 ^{ab}	3 ^{ab}
3 ^{cd}	3 ^{cd}	3 ^{cd}	3 ^{cd}	3 ^{cd} fn
1031* 2, 3	—	—	—	—
1032*	—	—	—	—
4-7 ^{ab}	4-7 ^{ab}	4-6 ^{cd} , 7 ^{ab}	4-7 ^{ab}	3-5
1033*	7 ^{cd}	6 ^{cd}	—	—
7 ^{cd} -12	8-13 ^b	7 ^{cd} -12	7-12	7-12 ^b
1037* 4	—	—	—	—
13 ^{ab}	13 ^{cd}	13 ^{ab}	13 ^{ab}	12 ^{cd}
13 ^{cd}	14 ^{ab}	13 ^{cd}	13 ^{cd}	12 ^{cd} fn 3
14-15	14 ^{cd} -16 ^b	14-15	14-15	13-14
16	16 ^{cd} -17 ^{ab}	16	—	—
1042* 1-2	—	—	16	14
17 ^{ab}	17 ^{cd}	17 ^{ab}	17 ^{ab}	16 ^{ab}
17 ^{cd}	18 ^{ab}	17 ^{cd}	—	—
18 ^{ab}	[18 ^{cd}]	18 ^{ab}	18 ^{ab}	17 ^{ab}
1041* 1, 4 the post. half	—	—	17 ^{cd}	16 ^{cd}
18 ^{cd}	18 ^{cd}	18 ^{cd}	18 ^{cd}	17 ^{cd}
19 ^{ab}	19 ^{ab}	19 ^{ab}	—	—
1039*	—	—	—	—
19 ^{cd}	19 ^{cd}	19 ^{cd}	19 ^{ab}	18 ^{ab}
1041* 8 the prior half	—	—	19 ^{cd}	18 ^{cd}
20 ^{ab}	20 ^{ab}	20 ^{cd}	—	—
20 ^{cd}	20 ^{ab}	20 ^{cd}	18 ^{cd}	17 ^{cd}
21 ^{ab}	21 ^{ab}	21 ^{ab}	—	—
1040*	—	—	—	—
21 ^{cd}	21 ^{cd}	21 ^{cd}	17 ^{cd}	16 ^{cd}
21 ^{cd}	21 ^{cd}	21 ^{cd}	19 ^{cd}	18 ^{cd}
22	22	22	20	19
23 ^{ab}	23 ^{ab}	23 ^{ab}	21 ^{cd}	20 ^{cd}
23 ^{cd}	23 ^{cd}	23 ^{cd}	21 ^{ab}	20 ^{ab}
23 ^{cd}	23 ^{cd}	23 ^{cd}	21 ^{cd}	20 ^{cd}
24 ^{ab}	24 ^{ab}	24 ^{ab}	21 ^{ab}	21 ^{ab}
24 ^{cd}	24 ^{cd}	24 ^{cd}	22 ^{cd}	21 ^{cd}
25	25	25	22 ^{cd}	21 ^{cd}
1041*	—	—	23	22
50 1-6	51 1-6	51 1-6	52 1-6	47 1-6
1047 ^b	—	—	—	—
7-15	7-15	7-15	7-15	7-25
16 ^{ab}	16 ^{ab}	16 ^{ab}	16 ^{ab}	16 ^{ab}
1049*	—	—	—	—
16 ^{cd}	16 ^{cd}	16 ^{cd}	16 ^{cd}	16 ^{cd}
17 ^{ab}	17 ^{ab}	17 ^{ab}	17 ^{ab}	16 ^{cd}
17 ^{cd} -19	17 ^{cd} -19	17 ^{cd} -19	17 ^{cd} -19	17-19 ^b
20 ^{ab}	20 ^{ab}	20 ^{ab}	20 ^{ab}	19 ^{cd} , 20 ^{cd}
1051*	—	—	—	—
20 ^{cd}	20 ^{cd}	20 ^{cd}	20 ^{cd}	20 ^{cd}
1052*	—	—	—	—

Cent. Ed.	Rom. Ed.	Kumbh. Ed.	Gorresio Ed.	Lahore Ed.
21-23 1054 ^a 24 25 ^{ab} 25 ^{cd} 26 ^{ab} 26 ^{c-27^b} 1055 ^a 27 ^{cd} 1056 ^a 28 1057 ^a 81 1058 ^a 1-23 1060 ^a 1, 2 82 1 ^{ab} 1062 ^a 1 ^{c-5} 1064 ^a 6-8 1066 ^a 9 ^{cd} 1067 ^a 10-13 ^b 15 ^{cd} 16-20 1068 ^a 21 22 ^{ab} 22 ^{cd} 1071 ^a 23-24 ^b 24 ^{cd} 83 1-4 5 ^{ab} 5 ^{cd} 6-7 1073 ^a 1, 2-4 6 ^{cd} 7 ^{cd} 1073 ^a 1, 5 10-12 1074 ^a 13-15 ^b 15 ^{cd} 16-17 1076 ^a 18 1077 ^a 18 ^{cd} 18 ^{c-22^b} 1078 ^a 19 ^{cd} 1079 ^a 20-22 23 ^{ab} 23 ^{cd} 1080 ^a 24 ^{ab} 1081 ^a 25 ^{cd} 84 1-2 11-12	21-23 — 24 25 ^{ab} 25 ^{cd} 26 ^{ab} 26 ^{c-27^b} — 27 ^{cd} 28 ^{ab} 28 ^{cd} — 52 — 1-23 53 1 ^{ab} — 1 ^{c-5} — 6-8 — 9-10 ^b — 10 ^{c-15} 16 ^{ab} 16 ^{c-20^f} 21 22 23 ^{ab} 23 ^{cd} — 24-25 ^b 25 ^{cd} 54 1-4 5 ^{ab} 5 ^{cd} 6-7 — 8-10 ^b 9 ^{cd} — 10-12 — 13-15 ^b 14 ^{cd} 16-17 1 ^{c-18} 18 ^{cd} — 20-22 — 23 ^{ab} — 23 ^{cd} — 24 ^{ab} — 25 ^{cd} — 55 1-2	21-23 — 24 25 ^{ab} 25 ^{cd} — 26 — 27 ^{ab} 27 ^{cd} 28 — 52 — 1-23 — 53 1 ^{ab} — 1 ^{c-5} — 6-8 ^d — 8 ^{c-9} — 10-13 ^b 15 ^{cd} 16-20 21 22 23 ^{ab} 23 ^{cd} — 24-25 ^{cd} 25 ^{cd} 54 1-4 [5 ^{ab}] — 5 ^{c-f, 6} — 7-8 ^b 8 ^{cd} — 9-12 — 12-14 ^b 14 ^{cd} 15-16 ^d 16 ^{cd} 17 — — 1 ^{c-18} 1 ^{cd} 18 ^{c-21^b} — 21 ^{cd} — 22 ^{ab} — 22 ^{cd} — 55 1-2	21-23 — — — 24 ^{ab} 24 ^{cd} 25 26 ^{ab} 26 ^{cd} — 27 — 53 — 1-23 — 54 1 ^{ab} — 1 ^{c-5} 6-7 ^{ab} 7 ^{c-10^b} — 10 ^{c-11} — 12-17 ^b 17 ^{cd} 18-22 — 23 24 ^{ab} 24 ^{cd} — 25-26 ^b 26 ^{cd} 55 1-4 5 ^{ab} 5 ^{cd} 6-7 — 8-9 ^b 9 ^{cd} — 10-12 — 13-15 ^b 15 ^{cd} 16-17 — 18 — — 19 ^{ab} — 19 ^{c-22^b} — 22 ^{cd} 23 ^{ab} 23 ^{cd} — — 24 1-2	20 ^{c-23^b} 23 ^{ab} fn. 23 ^{cd} fn. 23 ^{cd} 24 ^{ab} 24 ^{cd} 25 26 ^{ab} 26 ^{cd} — 27 28 48 1 ^{ab} 1 ^{c-24} 25 ^{ab} 48 25 ^{cd} — 26-30 ^b 30 ^{c-32} 32-34 — 35-36 ^b — 36 ^{c-42} — 42-46 — 47 47 ^{cd} fn. 48 ^{ab} — 48 ^{c-49} — 49 1-4 5 ^{ab} 5 ^{cd} 6-7 — 8-9 ^b — — 9 ^{c-14^d} — 13-15 ^b 15 ^{cd} 16-17 — 18 — 19 ^{ab} — 19 ^{c-21^b} 21 ^{cd} 22 ^{ab} — 23 ^{cd} — — 50 1-2

Ent Ed	Ben Ed	Kumbh Ed	Corremo Ed	Lahore Ed
3-4 ^e	3 4 ^e	3 4 ^e	3 4 ^e	3-4 ^e
App 1 No 9	—	—	—	—
4 ^e 12	4 ^e 12	4 ^e 12	4 ^e 12	4 ^e 12
1083 ^e 1 2 4	—	—	—	13-14 ^e
13 27	13-27	13 27	13 27	14 ^e -29 ^e
28 ^{ab}	28 ^{ab}	28 ^{ab}	28 ^{ab}	29 ^{ad}
1084 ^e	—	—	—	—
28 ^d	28 ^{ad}	28 ^d	28 ^d	29 ^{ad}
55 1	56 1	56 1	57 1	51 1
1085 ^e	2 ^{ab}	2 ^{ab}	—	—
2 ^{ad}	2 ^{ad}	2 ^{ad}	—	—
3-7	3-7	3 7	2 ^{ab}	2 ^{ad}
8	8	8	7 ^{ad} 10 ^{ab}	7 ^{ad} 8 ^{ab}
9	9	9	10 ^{ad} 8 ^{ab}	9 ^{ad} 8 ^{ab}
10	10	10	11 ^{ad}	6 ^d 10 ^{ab}
11	11	11	6 ^d 9 ^{ab}	10 ^{ad} 11 ^{ab}
12 10	12-20	12-19	11 ^{ad} 20 ^{ab}	11 ^{ad} 20 ^{ab}
21 ^{ab}	21 ^{ab}	20 ^{ab}	20 ^{ad}	20 ^{ad}
21 ^{ad} -22 ^{ab}	21 ^{ad} 22 ^{ab}	20 ^{ad} 21 ^{ab}	21	—
22 23 ^{ab}	22 ^{ad} 23 ^{ab}	21 ^{ad} 22 ^{ab}	22	21
1088 ^e	—	—	—	—
23 ^{ad} -24	23 ^{ad} -24	22 ^{ad} -23	23-24 ^{ab}	22-23 ^{ab}
1089 ^e	—	—	—	—
1090 ^e 1	—	—	24 ^d	23 ^{ad}
1091 ^e	—	—	25 ^{ab}	23 ^{ad} in
1092 ^e 1 2	—	—	25 ^d	23 ^{ad}
56 1 ^{ad}	57 1 ^{ab}	57 1 ^{ab}	58 1 ^{ad}	52 1 ^{ad}
1 ^{ad}	1 ^{ad}	1 ^{ad}	—	—
1092 ^e 1 2 4 5	—	—	—	—
2	2	2	2 ^{ab} 1 ^{ad}	2 ^{ab} 1 ^{ad}
2 ^{ad}	3 ^{ab}	[3 ^{ab}]	2 ^d	2 ^{ad}
1093 ^e	—	—	3 4	3 4
3	3 ^{ad} -4 ^{ab}	3 ^{ad} -4	5	5
1094 ^e 2 3	—	—	6	6
1094 ^e	—	—	7	7
1095 ^e	—	—	—	—
4 ^e	4 ^e	4 ^e	59 1 ^e	53 1 ^e
1096 ^e	—	—	—	1 ^e in the post half of 1 and prior half of 2
4 ^{ab}	4 ^{ad}	4 ^{ad}	1 ^{ab}	1 ^{ab}
4 ^{ad} -5 ^{ab}	5-9	4 ^{ad} 9 ^{ab}	2 ^{ad} -5 ^{ab}	1 6 ^{ab}
1098 ^e	—	[9 ^{ad}]	—	—
5 ^{ad} -13 ^{ab}	10-13	9 ^{ad} 13 ^{ab}	6 10 ^{ab}	6 ^{ad} -10 ^{ab}
1099 ^e	14 ^{ad}	13 ^d	—	—
13 14	14 ^{ad} 15	14 ^{ad} 15	10 ^{ad} 11	10 ^{ad} 11
15 ^{ab}	16 ^{ab}	15 ^{ab}	1 ^{ab}	12 ^{ab}
1102 1 2	—	—	12 ^d	12 ^d
15	16 ^{ad}	15 ^{ad}	—	—
15 ^d	—	—	13 ^{ad}	13 ^{ad}
1102 ^e the prior of 1 4	—	—	13 ^{ad}	13 ^{ad}
15 ^{ad}	17 ^{ab}	15 ^{ad}	13 ^{ab}	13 ^{ab}
16 ^{ab}	17 ^{ad}	16 ^{ab}	14 ^{ab}	14 ^{ab}
1103 ^e 1 2	—	—	14 ^{ad}	14 ^{ad}
16 17	18 19 ^{ab}	16 17	15 16 ^{ab}	15 16 ^{ab}
1104 ^e	—	—	—	—
18-20 ^{ab}	19 ^{ad} 22 ^{ab}	18-20 ^{ab}	16 ^{ad} 19 ^{ab}	16 ^{ad} 19 ^{ab}
1105 ^e	—	—	—	—
20 ^d	22 ^{ad}	20 ^{ad}	19 ^{ad}	19 ^{ad}

Crit. Ed.	Bom. Ed.	Kumbh. Ed.	Correio Ed.	Lahore Ed.
1106 ^a	—	—	—	107 ^d fn.
57 1-2	58 1-2	58 1-2	60 1-2	54 1-2
1107 ^a l. 2, 3	—	—	3	3
3-5	3-5	3-5 ^d	4-6	4-6
1108 ^a	6 ^{ab}	6-8 ^f	—	—
6-8 ^f	6-9	6-8 ^f	7-10 ^d	7-10 ^b
1109 ^a	—	[9]	—	—
9 ^{ab}	10-11 ^b	10 ^{ab-f}	10 ^{ab} , 11 ^{ab} , 12 ^{ab}	10 ^{ab} , 11 ^{ab} , 12 ^{ab}
1110 ^a l. 2	—	—	11 ^{ab}	11 ^{ab}
1110 ^a l. 4	—	—	12 ^{ab}	12 ^{ab}
10-11 ^b	11 ^{ab} -12	11-12 ^b	13-14 ^b	13-14 ^b
1111 ^a	—	—	—	—
11 ^{ab}	13 ^{ab}	13 ^{ab}	14 ^{ab} , 15 ^{ab}	14 ^{ab} , 15 ^{ab}
1112 ^a the prior	—	—	14 ^{ab}	14 ^{ab}
half of l. 2	—	—	—	—
1112 ^a the post.	—	—	15 ^{ab}	15 ^{ab}
half of l. 2 and l. 3	—	—	—	—
12-21	13 ^{ab} -23 ^b	13-22	16-25	16-25
1113 ^a	—	—	—	—
22-23	23 ^{ab-f} , 24	23-24	26-27	26-27
1114 ^a	—	—	—	28
58 1-5	59 1-5	59 1-5	61 1-5	55 1-5
6	6	6 ^{ab}	6 ^{ab} , 7 ^{ab}	6 ^{ab} , 7 ^{ab}
7 ^{ab}	7 ^{ab}	6 ^{ab}	6 ^{ab}	6 ^{ab}
8	7-8 ^b	7	8	8
1118 ^a	—	—	—	8 ^{ab} fn. l. 2
1119 ^a l. 4	—	—	7 ^{ab}	7 ^{ab}
9-23	8 ^{ab} -22 ^f	8-22	9-23	9-23
1121 ^a	60	60	62	56
1124 ^a	—	—	1 ^{ab}	23 ^{ab} of 1124 Sarga fn.
1-2 ^d	1-2	1-2 ^d	1-3 ^b	1-2
1125 ^a	—	—	—	—
2 ^{ab}	3 ^{ab}	2 ^{ab}	3 ^{ab}	3 ^{ab}
1126 ^a	3 ^{ab} -4 ^b	3	4 ^{ab}	3 ^{ab}
3	—	—	—	3 ^{ab} fn.
1127 ^a	—	—	—	—
1128 ^a	—	—	—	—
4-5 ^b	4 ^{ab} -5	4-5 ^b	4-5	4-5 ^b
1130 ^a	—	—	—	—
5 ^{ab} -6 ^b	6	5 ^{ab} -6 ^b	6	5 ^{ab} -6 ^b
1130 ^a	—	—	—	—
6 ^{ab}	7 ^{ab}	6 ^{ab}	7 ^{ab}	6 ^{ab}
1131 ^a	7 ^{ab}	6 ^{ab}	7 ^{ab}	6 ^{ab}
6 ^{ab}	7 ^{ab}	6 ^{ab} , 7 ^{ab}	7 ^{ab} , 8 ^{ab}	7 ^{ab}
7 ^{ab}	8 ^{ab}	7 ^{ab}	8 ^{ab}	8 ^{ab}
8 ^{ab}	9-12	8 ^{ab} -11 ^d	9-12	8 ^{ab} -12 ^b
8 ^{ab} -12 ^d	—	—	—	—
1133 ^a	13	12 ^{ab} -d	13	12 ^{ab} -13 ^b
12 ^{ab} -13 ^b	14 ^{ab}	12 ^{ab}	14 ^{ab}	—
13 ^{ab}	14 ^{ab} -21	13-20 ^b	14 ^{ab} -21 ^b	15 ^{ab} -20
14-21 ^b	22 ^{ab}	20 ^{ab}	22 ^{ab}	20 ^{ab} fn. l. 2
21 ^{ab}	22 ^{ab}	21 ^{ab}	23 ^{ab}	20 ^{ab} fn. l. 2
22 ^{ab}	23 ^{ab}	21 ^{ab}	—	—
22 ^{ab} -23 ^b	23 ^{ab} -24 ^b	21 ^{ab} -22 ^b	23 ^{ab} -24 ^b	21
1135 ^a	—	—	—	—
23 ^{ab} -24	24 ^{ab} -25	22 ^{ab} -23	24 ^{ab} -25	22-23 ^b
1136 ^a	—	—	26	23 ^{ab} -24 ^b
25-27 ^b	26-28 ^b	24-26 ^b	27-29 ^b	24 ^{ab} -26 ^b
1137 ^a	—	—	—	—

Crit. Ed.	Rom. Ed.	Kumbh. Ed.	Correcao Ed.	Lahore ■■
3-4 ^a	3-4 ^a	3-4 ^a	3-4 ^a	3-4 ^a
App. I. No. 9	—	—	—	—
4 ^b -12	4 ^b -12	4 ^b -12	4 ^b -12	4 ^b -12
1083 ^a l. 2-4	—	—	—	13-14 ^b
13-17	13-17	13-17	13-17	14 ^a -20 ^b
25 ^{ab}	28 ^{ab}	28 ^{ab}	28 ^{ab}	29 ^{ab}
1084 ^a	—	—	—	—
26 ^{ad}	28 ^{ad}	28 ^{ad}	28 ^{ad}	29 ^{ad}
55 i	56 i	56 i	57 i	51 i
1085 ^a	2 ^{ab}	2 ^{ab}	—	—
2 ^{ab}	2 ^{ab}	2 ^{ab}	—	—
3-7	3-7	3-7	2 ^{ab}	2 ^{ab}
8	8	8	2 ^{ab} 10 ^{ab}	2 ^{ab} 10 ^{ab}
9	9	9	10 ^{ab} , 8 ^{ab}	9 ^{ab} , 8 ^{ab}
10	10	10	9 ^{ab} , 11 ^{ab}	9 ^{ab} , 10 ^{ab}
11	11	11	9 ^{ab} , 9 ^{ab}	10 ^{ab} , 11 ^{ab}
18-20	18-20	18-19	11 ^a -20 ^{ab}	11 ^a -20 ^{ab}
21 ^{ab}	21 ^{ab}	20 ^{ab}	20 ^{ab}	20 ^{ab}
21 ^a -22 ^b	21 ^a -22 ^b	20 ^a -21 ^b	21	—
22 ^a -23 ^b	22 ^a -23 ^b	21 ^a -22 ^b	22	21
1088 ^a	—	—	—	—
23 ^a -24	23 ^a -24	22 ^a -23	23-24 ^b	22-23 ^b
1089 ^a	—	—	—	—
1090 ^a l. 1	—	—	24 ^{ad}	23 ^{ad}
1091 ^a	—	—	25 ^{ad}	23 ^{ad} ln.
1090 ^a l. 2	—	—	25 ^{ad}	23 ^{ad}
1 ^{ab}	57 1 ^{ab}	57 1 ^{ab}	—	52
1 ^{ad}	1 ^{ad}	1 ^{ad}	1 ^{ad}	2 ^{ad}
1092 ^a l. 1, 4, 5	—	—	—	—
2	2	2	2 ^{ab} , 2 ^{ab}	2 ^{ab} , 1 ^{ab}
2 ^a	3 ^{ab}	[3 ^{ab}]	2 ^{ad} , 2 ^{ad}	2 ^{ad}
1093 ^a	—	—	3-4	3-4
3	3 ^a -4 ^b	3 ^a -4 ^b	5	5
1094 l. 2, 3	—	—	6	6
1094 ^a	—	—	7	7
1095 ^a	—	—	—	—
4 ^a	4 ^a	4 ^a	59 1 ^a	53 1 ^a
1096 ^a	—	—	—	1 ^{ad} ln. the post. half of l. 1 and prior half of l. 2
4 ^b	4 ^b	4 ^b	2 ^b	2 ^b
4 ^a -5 ^b	5-9	4 ^a -5 ^b	1 ^a -6 ^b	1 ^a -6 ^b
1098 ^a	—	[9 ^{ab}]	—	—
9 ^a -13 ^b	10-13	9 ^a -13 ^b	6 ^a -10 ^b	6 ^a -10 ^b
1099 ^a	14 ^{ab}	13 ^{ab}	—	—
13 ^a -14	14 ^a -15	14 ^a -15	10 ^a -11	10 ^a -11
15 ^{ab}	16 ^{ab}	15 ^{ab}	12 ^{ab}	12 ^{ab}
1102 l. 2	—	—	12 ^{ad}	12 ^{ad}
15 ^a	16 ^a	15 ^a	—	—
15 ^b	16 ^b	15 ^b	13 ^d	13 ^d
1102 ^a the prior of l. 4	—	—	13 ^c	13 ^c
15 ^d	17 ^{ab}	15 ^d	13 ^{ab}	13 ^{ab}
16 ^{ab}	17 ^{ab}	16 ^{ab}	14 ^{ab}	14 ^{ab}
1103 ^a l. 2	—	—	14 ^{ad}	14 ^{ad}
16 ^a -17	18-19 ^b	16 ^a -17	15-16 ^b	15-16 ^b
1104 ^a	—	—	—	—
18-20 ^b	19 ^a -22 ^b	18-20 ^b	16 ^a -19 ^b	16 ^a -19 ^b
1105 ^a	—	20 ^{ad}	—	—
20 ^{ad}	22 ^{ad}	20 ^{ad}	19 ^{ad}	19 ^{ad}

Cent. Ed.	Bom. Ed.	Kumbh. Ed.	Gorresio Ed.	Lahore Ed.
1106 ^a	—	—	—	10 rd in.
57 1-2	1-2	58 1-2	60 1-2	54 1-2
1107 ^a l 2, 3	—	—	3	3
3 5	3-5	3-5 ^d	4-6	4-6
1108 ^a	6 th	6-8 ^f	—	—
6-8 ^f	6-9	6-8 ^f	7-10 ^b	7-10 ^b
1109 ^a	—	[9]	—	—
10-11 ^b	10-11 ^b	10-11 ^b	10 rd , 11 rd , 12 rd	10 rd , 11 rd , 12 rd
1110 ^a l 2	—	—	11 th	11 th
1110 ^a l 4	—	—	12 th	12 th
10-11 ^b	11 th -12	11-12 ^b	13-14 ^b	13-14 ^b
1111 ^a	—	—	—	—
11 th	13 th	12 th	14 th , 15 th	14 th , 15 th
1112 ^a the prior	—	—	14 th	14 th
half of l 1	—	—	—	—
1112 ^a the post.	—	—	15 th	15 th
half of l 2 on J l 3	—	—	—	—
13-21	13 th -23 th	13-22	16-25	16-25
1113 ^a	—	—	—	—
23-23	23 th -24	23-24	26-27	26-27
1114 ^a	—	—	—	28
65 1-5	59 1-5	59 1-5	41 1-5	55 1-5
6	6	6 th	6 th , 7 th	6 th , 7 th
7 th	7 th	6 th	6 th	6 th
8	7 th -8 th	7	8	8
1118 ^a	—	—	—	8 th in l 2
1119 ^a l 4	—	—	9 th	9 th
9-23	8 th -22 th	8-22	9-23	9-23
1123 ^a	60 —	60 —	62 —	56 —
1124 ^a	—	—	1 st	23 rd of 55 Surge in.
1-2 ^a	1-2	1-2 ^a	2 nd -3 rd	1-2
1125 ^a	—	—	—	—
1 st	3 rd	2 nd	3 rd	3 rd
1126 ^a	—	—	4 th	3 rd
3	3 rd -4 th	3	—	3 rd in
1127 ^a	—	—	—	—
1128 ^a	—	—	—	—
4-5 ^b	4-5	4-5 ^b	4 th -5	4-5 ^b
1129 ^a	—	—	—	—
5 th -6 th	6	5 th -6 th	6	5 th -6 th
1130 ^a	—	—	—	—
6 th	7 th	6 th	7 th	6 th
1131 ^a	—	—	7 th , 8 th	6 th , 7 th
6 th	7 th	6 th , 7 th	7 th , 8 th	7 th , 8 th
7 th	8 th	7 th	8 th	8 th
8 th	8 th	8 th	—	—
8 th -12 th	9-12	8 th -11 th	9-12	8 th -12 th
1133 ^a	—	—	—	—
12 th -13 th	13	12 th -13 th	13	12 th -13 th
13 th	14 th	12 th	14 th	—
14-21 ^b	14 th -21	13-20 ^b	14 th -22 ^b	13 th -20
21 st	22 nd	20 th	22 nd	20 th in l 1
21 st	22 nd	21 st	23 rd	20 th in l 2
22 nd	23 rd	21 st	—	—
22 nd -23 rd	23 rd -24 th	21 st -22 nd	23 rd -24 th	—
1135 ^a	—	—	—	—
23 rd -24	24 th -25	22 nd -23	24 th -25	22-23 ^b
1136 ^a	—	—	26	23 rd -24 th
25-27 ^b	26-28 ^b	24-26 ^b	27-29 ^b	24 th -26
1137 ^a	—	—	—	—

Crit. Ed.	Born. Ed.	Kumbh. Ed.	Correio Ed.	Labore Ed.
27-29 ^b	28-30 ^b	26-27 ^f	27-31 ^e	27-28
30 ^a	30 ^c	28 ^a	31 ^c	29 ^a
30 ^b	30 ^d	28 ^b	—	28 ^a (in the post. half of l. 3)
30 ^c	31 ^a	29 ^c	—	—
30 ^d	31 ^b	29 ^d	31 ^d	29 ^b
31 ^{ab}	31 ^{cd}	29 ^{ab}	32 ^{ab}	30 ^{ab}
31 ^{cd}	32 ^{ab}	29 ^{cd}	32 ^{cd}	29 ^{cd}
1133 ^a	32 ^c -33 ^b	30	—	—
32 ^a	33 ^a	31 ^a	33 ^a	30 ^a
32 ^b	33 ^b	31 ^b	33 ^b	31 ^b
32 ^c	31 ^c	31 ^c	—	—
32 ^d	—	—	33 ^c	30 ^d
33 ^{ab}	34 ^a	31 ^d	33 ^d	31 ^a
1139 ^a	34 ^b	32 ^{ab}	34 ^{ab}	31 ^b
33 ^{cd}	34 ^c	32 ^{cd}	34 ^{cd}	—
60 1-4	61 1-4	61 1-4	63 1-4	57 1-4
5 ^{ab}	5 ^{ab}	5 ^{ab}	—	—
1142 ^a l. 1	—	—	5 ^{ab}	5 ^{ab}
5 ^{cd}	5 ^{cd}	5 ^{cd}	5 ^{cd}	5 ^{cd}
1142 ^a l. 5	6	6 ^{ab}	6 ^{ab}	6 ^{ab}
1142 ^a l. 6	—	—	6 ^{cd}	6 ^{cd}
7	7	7	8	7 ^{ab}
8	8	8	9	8 ^{ab}
9	9	9	10	9 ^{ab}
10	10	10	11	10 ^{ab} -11 ^{ab}
11	11	11	12	11 ^{ab} -12 ^{ab}
12 ^a	12 ^a	12 ^a	13 ^a	12 ^a
12 ^b	12 ^b	12 ^b	13 ^b	12 ^b
12 ^c	12 ^c	12 ^c	13 ^c	12 ^c
12 ^d	12 ^d	12 ^d	—	—
13 ^a	13 ^a	13 ^a	13 ^d	13 ^a
13 ^b	13 ^b	13 ^b	—	—
13 ^{cd}	13 ^{cd}	13 ^{cd}	14 ^{ab}	13 ^{cd}
1145 ^a l. 3-4	—	—	15	14 ^{cd} -15 ^{ab}
13 ^{ab}	14 ^{ab}	13 ^{ab}	17 ^{ab}	16 ^{cd}
14 ^{ab}	14 ^{cd}	14 ^{ab}	16 ^{ab}	13 ^{ab}
14 ^{cd}	15 ^{ab}	14 ^{cd}	17 ^{cd}	16 ^{ab}
15 ^{ab}	15 ^{cd}	15 ^{ab}	18 ^{ab}	17 ^{ab}
15 ^{cd}	16 ^{ab}	15 ^{cd}	19 ^{ab}	18 ^{ab}
16 ^{ab}	16 ^{cd}	16 ^{ab}	19 ^{cd}	19 ^{ab}
16 ^{cd}	17 ^{ab}	16 ^{cd}	20 ^{ab}	20 ^{ab}
1147 ^a	17 ^{cd}	17 ^{ab}	21 ^{ab}	21 ^{ab}
17	18 ^{ab}	17 ^{cd}	22 ^{ab}	22 ^{ab}
1149 ^a	18 ^{cd}	17 ^d	—	—
18	19	18	20 ^a -21 ^{ab}	20
19	20	19	21 ^{cd} -22 ^{ab}	21
20	—	20	22 ^{ab} -23 ^{ab}	22
1150 ^a	22	21	—	—
21	23	22	23 ^a -24 ^{ab}	23
22	24	23	—	24
1152 ^a	—	—	—	—
61 1-2	62 1-2	62 1-2	64 1-2	59 1-2
1153 ^a	3 ^{ab}	2 ^{cd}	—	—
3	3 ^{cd}	3	3	3
4	4 ^{ab}	4	4	4
5 ^{ab}	5 ^{cd}	4 ^d	—	—

Crit. Ed.	Born. Ed.	Kumbh. 1 d.	Gorresio Ed.	Lahore Ed.
5 rd	6 th	5 th	5 th	5 th
6 th	6 th	5 rd	—	—
1155*	—	—	5 rd	5 rd
6 th	7	6	6	6
7-9	3-10	7-9	7-9	7-9
10	11	10	10 th , 11 th	10 th , 11 th
1156*	—	—	10 rd	10 rd
1157* 1 3-4	—	—	12 th	12 th
11	12	11	11 rd , 12 rd	11 rd , 12 rd
12-17	13-15	12-17	12-15	13-15
18	19	15	—	—
1159*	—	[15 rd]	—	—
19	—	19	—	—
1161* L 6-9	—	—	19-20	19-20
20-23	21-24	20-23	21-24	21-24
1162*	—	—	—	—
24-27	25-28	24-27	25-28	25-28
62 1-4	63 1-4	63 1-4	65 1-4	69 1-4
5	5	5	6	6 rd , 7 th
1166*	—	—	—	8 th fn.
1173* 1 9-10	—	—	5	5
1174*	—	—	—	—
6 th	6	5 th -6 th	8 th 9 th	8 rd 9 rd
6 th	7 th	6 th	—	—
1167*	—	—	—	—
7	7 th -8 th	7	—	—
1173* 1 13-14	—	—	—	7 rd -8 th
1173* 1 16	—	—	6 th	9 th
1173* 1 18	—	—	9 rd	10 th
1173* 1 21-24	—	—	10-11	10 rd -11-12 th
8	8 th -9 th	8	12	12 rd , 13 th
9 th	9 th	9 th	14 rd	14 th , 15 th
9 rd	10 th	9 rd	—	—
10 th	10 rd	10 th	—	—
1168*	—	—	—	—
1173* 1 25-26	—	—	13	13 rd -14 th
2723* post half of	—	—	14 th	14 th , 15 th
1 27 & prior half	—	—	—	—
of 1 28	—	—	—	—
1173* 1 29-30	—	—	15	15 th -16 th
10 th	11 th	10 rd	16 th	16 th
11-12	11 rd , 12-13 th	11-12	—	—
13 th	13 rd	13 th	17 th	17 rd
1173* 1 32	—	—	16 rd	17 th
1173* 1 34	—	—	17 rd	18 th
13 th	14 th	13 rd	—	—
14 th	14 rd	14 th	18 th	18 th
14 rd	15 th	14 rd	18 rd	17 th
15	15 rd -16 th	15	19	19 rd -20 th
16	16 rd -17 th	16	20	20 rd -21 th
17	17 rd -18 th	17	21	21 rd -23 th
1173* 1 41-42	—	—	21	21 rd -22 th
18	18 rd -19 th	18	23	23 rd -24 th
19 th	19 rd	19 rd	24 th	24 rd
19 rd	20 th	20 th	24 rd	25 th
1169*	—	—	—	—
1170*	[20 rd]	20 rd	—	—
20	20 rd -21 th	21	25	25 rd -26 th
21 th	21 rd	21 th	26 th	26 rd
1171*	—	—	—	—

Cnt Ed	Bom. Ed	Lumbh Ed.	Gorresio Ed.	Lahore Ed.
1176*	—	—	—	—
21 st	22 nd	22 nd	—	—
1173* 1 52-56	—	—	26 nd -28	27-29 th
22 nd	22 nd	23 rd	—	—
22 nd	23 rd	23 rd	29 th	29 th , 30 th
23 rd	23 rd	24 th	30 th	30 th
1173* post half of 1 57, 58	—	—	29 th	29 th , 30 th
23 rd	24 th	25 th	30 th	31 st
24	24 th	24 th	31 st	31 st
25 th	25 th	25 th	—	—
25 th	25 th	25 th	31 st	32 nd
1173* 1 63-64	—	—	32	32 nd -33 rd
26	26	26	33	33 rd
1172*	—	—	—	—
63 1-3	64 1-3	64 1-3	66 1-3	60 1-3
1178*	4 th	4 th	4 th	4 th
1179*	—	—	4 th	4 th
1180*	4 th	4 th	—	—
4-7	5-8	5-8	5-8	5-8
8 th	9 th	9 th	10 th	9 th
8 th	9 th	9 th	—	—
9 th	10 th	10 th	11 th , 12 th	11 th , 12 th
10 th	10 th	10 th	12 th , 13 th	11 th , 12 th
1181* 1 5-14	—	—	9 th -13 th	9 th -12 th
10-11	11-12	11-12	14-15	13-14
12	13	13	—	—
1181* 1 19-20	—	—	16	15
1182*	—	—	—	—
13	14	14	—	—
1181* 1 21-24	—	—	17-18	16-17
14-15	15-16	15-16	—	—
1181* 1 25-26	—	—	19	18
1183* 1 2-10	17-20	16 th -20	—	—
64 1	65 1	65 1	66 20	60 19
2 nd	2 nd	2 nd	21 st	20 th
2 nd	2 nd	2 nd	—	—
1187* 1 1	—	—	21 st	20 th
3	3	3	—	—
1185* 1 1-11	4-9 th	3 rd -7	—	—
4	9 th -10	8	—	—
1186*	—	—	—	—
1187* 1 1-7	—	—	67 1-3	61 1-3
5	11	9	4	4
6	12-13	9 th -11 th	5-6	5-6
7	14	11 th -12 th	7	7
1188*	15	12 th -13 th	—	—
1189*	16 th	13 th	—	—
8 th	16 th	14 th	8 th	8 th
8 th	17 th	14 th	—	—
9 th	17 th	15 th	—	—
9 th	18 th	15 th	8 th	8 th
10-14	18 th -23 rd	16-19	9-13	9-13
1190* 1 8-16	—	—	14-18 th	14-18 th
15	23 rd -24	20	—	—
16	25	21	—	—
17 th	26 th	22 nd	—	—
17 th	26 th	22 nd	18 th	18 th
18 th	27 th	[23 rd]	19 th	19 th
18 th	27 th	[23 rd]	—	—

Cril. Ed.	Rom. Ed.	Kumbh. Ed.	Gortean Ed.	Lahore Ed.
19 ^{ab}	25 ^{ab}	[23 ^d]	19 ^d	19 ^d
19 ^d	25 ^d	24 ^{ab}	—	—
20 ^{ab}	26 ^{ab}	24 ^d	20 ^d	20 ^{ab}
20 ^d	27 ^d	25 ^{ab}	—	—
1193 ^a post. half of l. 2, 2	—	—	20 ^{ab}	20 ^{ab}
1194 ^a	—	—	21 ^{ab}	—
1194 ^b	30 ^{ab}	25 ^{ab}	—	—
21 ^{ab}	30 ^d	26 ^{ab}	21 ^d	21 ^{ab}
1195 ^a , 1196 ^a	—	—	—	—
21 ^d	31 ^{ab}	26 ^d	22 ^{ab}	21 ^d
—	31 ^d -32 ^{ab}	27	22 ^d -23 ^{ab}	22
1197 ^a	—	—	—	—
23 ^{ab}	32 ^d	25 ^{ab}	24 ^{ab}	23 ^d
1198 ^a	—	[29 ^d]	—	—
23 ^d	33 ^{ab}	28 ^d	23 ^d	23 ^{ab}
1199 ^a l. 2	—	—	—	—
24 ^{ab}	33 ^d	29 ^{ab}	24 ^d	24 ^{ab}
24 ^d	34 ^{ab}	29 ^d	25 ^{ab}	24 ^d
25	34 ^d	29 ^{ab}	25 ^d	25 ^{ab}
26	35	30	26	25 ^d -26 ^{ab}
1200 ^a	—	[30 ^d]	—	—
27	36	31	27	26 ^d -27 ^{ab}
1201 ^a	—	[32 ^d]	—	—
28	37	32 ^{ab}	28	27 ^d , —
1202 ^a	38	33	—	fn. 12 l. 2-3
29	39	34	29	28
30	40	35	30	29
1203 ^a	—	—	—	fn. 4
65 1-5	66 1-5	66 1-5	68 1-5	62 1-5
1205 ^a	—	—	—	—
6-11	6-11	6-11	6-11	6-11
12	12 ^{ab}	12 ^{ab}	12 ^{ab}	12 ^{ab}
1207 ^a	—	—	—	fn 10 l. 2
1212 ^a l. 5	—	—	12 ^d	12 ^{ab}
13 ^{ab}	12 ^d	12 ^d	13 ^{ab}	13 ^{ab}
1208 ^a	—	—	—	—
13 ^d	13 ^{ab}	12 ^d	—	—
1212 ^a l. 7	—	—	13 ^d	13 ^d
14	13 ^d -14 ^{ab}	13	—	—
15 ^{ab}	14 ^d	14 ^{ab}	14 ^d	14 ^d
15 ^d	15 ^{ab}	14 ^d	14 ^{ab}	14 ^{ab}
16 ^{ab}	15 ^d	15 ^{ab}	—	—
1209 ^a	—	—	—	—
16 ^d	16 ^{ab}	15 ^d	15 ^{ab}	15 ^{ab}
17 ^{ab}	16 ^d	16 ^{ab}	—	fn 3 l. 6
17 ^d	17 ^{ab}	16 ^d	15 ^d	15 ^d
18 ^{ab}	17 ^d	17 ^{ab}	16 ^{ab}	16 ^{ab}
18 ^d	18 ^{ab}	17 ^d	16 ^d	fn 4 l. 3
19	18 ^d -19 ^{ab}	18	17	16 ^d -17 ^{ab}
20	19 ^d -20 ^{ab}	19	18	17 ^d -18 ^{ab}
21 ^{ab}	20 ^d	20 ^{ab}	19 ^{ab}	18 ^d
21 ^d	21 ^{ab}	20 ^d	—	—
1212 ^a l. 19	—	—	19 ^d	—
1212 ^a post. half of l. 23	—	—	22 ^{ab}	19 ^d
22 ^{ab}	21 ^d	21 ^{ab}	20 ^{ab}	fn. 5 l. 2
22 ^d	22 ^{ab}	21 ^d	20 ^d	19 ^{ab}
23 ^{ab}	22 ^d	22 ^{ab}	21 ^{ab}	19 ^d , 20 ^{ab} , fn 6 l. 1

Cnt Ed	Bom Ed	Kumbh 卐	Correno Ed	Lahore Ed
1176*	—	—	—	—
21 nd	22 nd	22 nd	—	—
1173* 1 52-56	—	—	26 nd -28	27-29 th
22 nd	22 nd	23 rd	—	—
22 nd	23 rd	23 rd	29 th	29 th 30 th
23 rd	23 rd	24 th	30 th	30 th
1173* post half of 1 57 58	—	—	29 th	29 th 30 th
23 rd	24 th	24 th	30 th	31 st
24	24 th	24 th	31 st	31 st
25 th	25 th	25 th	—	—
25 th	25 th	25 th	31 st	31 st
1173* 1 63-64	—	—	32	32 nd -33 rd
26	26	26	33	33 rd
1172*	—	—	—	—
63 1-3	1-3	64 1-3	66 1-3	60 1-3
1178*	4 th	4 th	4 th	4 th
1179*	—	—	4 th	4 th
1180*	4 th	4 th	—	—
4-7	5-8	5-8	5-8	5-8
8 th	9 th	9 th	10 th	9 th
8 th	9 th	9 th	—	—
9 th	10 th	10 th	12 th 13 th	11 th 12 th
9 th	10 th	10 th	12 th 13 th	11 th 12 th
1181* 1 5-14	—	—	9 th -13 th	9 th -13 th
10-11	11-12	11-12	14-15	13-14
12	13	13	—	—
1181* 1 19-20	—	—	16	15
1182*	—	—	—	—
13	14	—	—	—
1181* 1 21-24	—	—	17-18	16-17
14-15	15-16	15-16	—	—
1181* 1 25-26	—	—	19	18
1183* 1 2-10	27-20 th	16 th -20	—	—
64 1	65 1	65 1	66 20	60 19
2 nd	2 nd	2 nd	21 st	20 th
2 nd	2 nd	2 nd	—	—
1187* 1 1	—	—	21 st	20 th
3	3	3	—	—
1185* 1 1-11	4-9 th	3 rd -7	—	—
4	9 th -10	8	—	—
1186*	—	—	—	—
1187* 1 2-7	—	—	—	—
5	11	9	67 1-3	61 1-3
6	12-13	9 th -11 th	4	4
7	14	11 th -12 th	5-6	5-6
1188*	15	12 th -13 th	7	7
1189*	16 th	13 th	—	—
8 th	16 th	14 th	—	—
8 th	17 th	14 th	8 th	8 th
9 th	17 th	15 th	—	—
9 th	18 th	15 th	8 th	8 th
10-14	18 th -23 rd	16-19	9-13	9-13
1190* 1 8-16	—	—	14-18 th	14-18 th
15	23 rd -24	20	—	—
16	25	21	—	—
17 th	26 th	22 nd	—	—
17 th	26 th	22 nd	18 th	18 th
18 th	27 th	[23 rd]	19 th	19 th
18 th	27 th	[23 rd]	—	—

Crat. Ed.	Rom. Ed.	Kumbh. Ed.	Gortasio Ed.	Lahore Ed.
19 ^{ab}	25 ^{ab}	[23 ^d]	19 ^d	19 ^d
19 ^{ad}	25 ^d	24 ^{ab}	—	—
20 ^{ab}	25 ^{ab}	24 ^d	20 ^d	20 ^{ac}
20 ^{ad}	25 ^d	25 ^{ab}	—	—
1103 ^a post. half of l. 1, 2	—	—	20 ^{ad}	20 ^{ab}
1104 ^a	—	—	21 ^{ab}	—
1104 ^a	30 ^{ab}	25 ^d	—	—
21 ^{ad}	30 ^d	26 ^{ab}	21 ^d	21 ^{ab}
1105 ^a , 1106 ^a	—	—	—	—
21 ^{ad}	31 ^{ab}	26 ^d	22 ^{ab}	21 ^d
22	31 ^d -32 ^{ab}	27	22 ^d -23 ^{ab}	22
1107 ^a	—	—	—	—
23 ^{ab}	32 ^d	28 ^{ab}	24 ^{ab}	23 ^d
1108 ^a	—	[25 ^d]	—	—
23 ^d	33 ^{ab}	28 ^d	25 ^d	23 ^{ab}
1109 ^a l. 2	—	—	—	—
24 ^{ab}	33 ^d	29 ^{ab}	24 ^d	24 ^{ab}
24 ^d	34 ^{ab}	29 ^d	25 ^{ab}	24 ^d
25	34 ^d	29 ^d	25 ^d	25 ^{ab}
26	35	30	26	25 ^d -26 ^{ab}
1200 ^a	—	[30 ^d]	—	—
27	36	31	27	26 ^d -27 ^{ab}
1201 ^a	—	[32 ^d]	—	—
28	37	32 ^{ab}	28	27 ^d , —
1202 ^a	38	33	—	ln. 12 l. 2-3
29	39	34	29	28
30	40	35	30	29
1203 ^a	—	—	—	ln. 4
65 1-5	66 1-5	66 1-5	68 1-5	62 1-5
1205 ^a	—	—	—	—
6-11	6-11	6-11	6-11	6-11
12	12 ^{ab}	12 ^{ab}	12 ^{ab}	12 ^{ab}
1207 ^a	—	—	—	ln. 10 l. 2
1212 ^a l. 5	—	—	12 ^d	12 ^{ad}
13 ^{ab}	12 ^d	12 ^{ad}	13 ^{ab}	13 ^{ab}
1208 ^a	—	—	—	—
13 ^d	13 ^{ab}	12 ^d	—	—
1212 ^a l. 7	—	—	13 ^d	13 ^d
14	13 ^d -14 ^{ab}	13	—	—
15 ^{ab}	14 ^{ad}	14 ^{ab}	14 ^d	14 ^{ad}
15 ^{ad}	15 ^{ab}	14 ^d	14 ^{ab}	14 ^{ab}
15 ^{ab}	15 ^d	15 ^{ab}	—	—
1209 ^a	—	—	—	—
16 ^{ad}	16 ^{ab}	15 ^{ad}	15 ^{ab}	15 ^{ab}
17 ^{ab}	16 ^d	16 ^{ab}	—	ln. 3 l. 6
17 ^{ad}	17 ^{ab}	16 ^d	16 ^d	15 ^d
18 ^{ab}	17 ^d	17 ^{ab}	16 ^{ab}	16 ^{ab}
18 ^{ad}	18 ^{ab}	17 ^d	16 ^d	ln. 4 l. 3
19	18 ^d -19 ^{ab}	18	17	16 ^d -17 ^{ab}
20	19 ^d -20 ^{ab}	19	18	17 ^d -18 ^{ab}
21 ^{ab}	20 ^d	20 ^{ab}	19 ^{ab}	18 ^d
21 ^{ad}	21 ^{ab}	20 ^d	—	—
1212 ^a l. 19	—	—	19 ^d	—
1212 ^a post. half of l. 19	—	—	21 ^{ab}	19 ^d
22 ^{ab}	21 ^d	21 ^{ab}	20 ^{ab}	ln. 5 l. 2
22 ^d	22 ^{ab}	21 ^d	20 ^d	20 ^{ab}
23 ^{ab}	22 ^d	22 ^{ab}	21 ^d	20 ^d , 20 ^{ab} , ln. 6 l. 1

Crit Ed	Boo Ed.	Kumbh Ed	Corrosu Ed	Lahore Ed
1212* post half of 1 13	—	—	21 ^e	20 ^e
23 rd	23 ^{ab}	22 nd	—	in 71 1
24 th	23 ^{cd}	23 ^{ab}	22 ^{ba}	20 nd
24 th	24 ^{ab}	23 ^d	22 nd	21 ^{ab}
25	24 ^{cd} 25 ^{ab}	24	23	21 ^{cd} 22 ^{ab}
26	25 ^{cd} 26 ^{ab}	25	24	22 ^{cd} 23 ^{ab}
27 th	26 ^{cd}	26 ^{ab}	25 ^{ba}	23 ^{cd}
27 th	26 ^{cd}	26 ^{cd}	25 ^{cd}	23 ^{cd}
1213*	—	—	—	63 in 2
66 1	67 1	67 1	69 1	63 1
1214*	—	—	—	—
2	2	3	2	—
1215*	—	—	—	in 61 2
3-9	3-9	3 9	3 9	3-9
1223*	—	—	—	in 111 2-3
10	10	10	10	10
11	11	11	11	11 th in 5
1227*	—	—	—	—
12	12	12	12 ^{ab}	11 ^{cd} 13 ^{ab}
1228*	—	—	12 ^{cd} 13	12 in 7
13-26	13-26	13 25	14 27	13 ^{cd} 27 ^{ab}
27	27 ^{ab}	15 ^{cd}	15	27 ^{cd} 28 ^{ab}
1235*	27 ^{cd}	26 ^{cd}	—	64 in 11 1
67 1	68 1	68 1	70 1	64 1
1236*	—	[2 nd 3 rd]	—	—
2	2	4	2	2
1237* 1 2-5	—	—	3-4	—
3	3	5	5	3
4 th	4 ^{ab}	5 ^{ab}	5 ^{cd}	4 ^{ab}
4 th	4 ^{cd}	5 ^{ab}	—	5 ^{ab}
5 th	5 ^{ab}	6 ^{cd}	6 ^{cd}	4 ^{cd}
5 th	5 ^{cd}	6 ^{cd}	—6 ^{ab}	5 ^{cd}
6-13	6-13	8-15	7-14	6-13
1241*	—	[15 th]	—	—
14	14	16	15	14
1242*	—	—	—	—
15-19	15-19	17-21	16-20	15-19
68 1-5	69 1-5	69 1-5	71 1-5	65 1-5
1243*	—	[6]	—	—
6	6	7	6	6
7	7	8	7 ^{ab}	7 ^{ab} 8 ^{ab}
1246*	—	—	7 ^{cd}	—
8 th	8 ^{ab}	9 ^{ab}	8 ^{ab}	8 ^{cd}
8 th	8 ^{cd}	9 ^{cd}	—	—
8 th	9 ^{ab}	9 ^{cd}	8 ^{cd}	9 ^{ab}
9	9 ^{cd} 10 ^{ab}	10	9	9 ^{cd} 10 ^{ab}
10 th	10 ^{cd}	11 ^{ab}	10 ^{ab}	10 ^{cd}
10 th	11 ^{cd}	11 ^{cd}	—	—
1249*	—	—	10 ^{cd}	11 ^{ab}
11	11 ^{cd} 12 ^{ab}	12	11	11 ^{cd} 12 ^{ab}
1250* 1 2-5	—	—	12-13	12 ^{cd} 14 ^{ab}
12-16	12 ^{cd} 13 ^{ab}	13-17	14 18	14 ^{cd} 15 ^{ab}
1252* 1 1-12	—	—	19-24	15 ^{cd} 15 ^{ab}
1253*	[17 th 18 th]	[18]	—	—
17	17 ^{cd} 18 ^{ab}	19	25	25 ^{cd} 26 ^{ab}
18	18 ^{cd}	20	26	26 ^{cd}
1255*	—	—	—	in 31 3
69 1-4	70 1-4	70 1-4	72 1-4	66 1-4
1259*	5	[5]	—	—

Crit. Ed.	Bom. Ed.	Kumbh. Ed.	Correio Ed.	Lahore Ed.
5	6	6	5	5
1261 ^a	7-8 ^b	[7-8 ^b]	6 ^{ab}	6 ^{ab}
6	8 ^{ad}	8 ^{ab}	6 ^{ad-7^{ab}}	6 ^{ad-7^{ab}}
7	9	8 ^{ad-9^{ab}}	7 ^{ad-8^{ab}}	7 ^{ad-8^{ab}}
8	10	9 ^{ad-10^{ab}}	8 ^{ad-9^{ab}}	8 ^{ad-9^{ab}}
9	11-12 ^{ab}	10 ^{ad-11^{ab}}	10-12	10-12
10-12	12 ^{ad-15^{ab}}	12-14	10-12	10-12
13 ^{ab}	15 ^{ad}	15 ^{ab}	13 ^{ab}	13 ^{ab}
1264 ^a	—	—	13 ^{ad}	13 ^{ad}
13 ^{ad}	16 ^{ab}	15 ^{ad}	13 ^{ad}	13 ^{ad}
14-15	16 ^{ad-18^{ab}}	16-17 ^{ad}	14-15	14-15
—	—	[17 ^{ad}]	—	—
16-18	18 ^{ad-21^{ab}}	18-20	16-18	17-19
19 ^{ab}	21 ^{ad}	21 ^{ab}	19 ^{ab}	19 ^{ab}
19 ^{ad}	22 ^{ad}	21 ^{ad-22^{ab}}	19 ^{ad}	19 ^{ad}
1267 ^a	22 ^{ab}	21 ^{ad-22^{ab}}	—	—
20	23	22 ^{ad-23^{ab}}	20	—
1268 ^a	—	—	—	—
21	24	23 ^{ad-24^{ab}}	21	21
1269 ^a ; 1270 ^b	—	—	—	—
22-24	25-27	24 ^{ad-26^{ab}}	22-24	22-24
1272 ^a , 1273 ^b	—	—	—	—
1274 ^a	28-30 ^{ab}	27-33, 35 ^{ab}	—	fn. 3
1276 ^a	—	[34]	—	—
1277 ^a	36 ^{ad-37^{ab}}	35 ^{ad-36^{ab}}	25 ^{ab}	—
25	37 ^{ad-38^{ab}}	36 ^{ad-37^{ab}}	25 ^{ad-26^{ab}}	—
26 ^{ab}	38 ^{ad}	37 ^{ad}	26 ^{ad}	26 ^{ab}
1279 ^a	—	—	—	—
1280 ^a	—	—	—	—
26 ^{ad}	39 ^{ab}	37 ^{ad}	27 ^{ab}	26 ^{ad}
27-30	39 ^{ad-43^{ab}}	38-42	27 ^{ad-31^{ab}}	27-31 ^{ab}
1281 ^a	—	—	—	33 ^{ab} fn. 3
31	44	42	32	31 ^{ad-32^{ab}}
1281 ^a l. 3-4	—	—	33	32 ^{ad-33^{ab}}
32	45	43	34	33 ^{ad-34^{ab}}
70 1	71 1	71 1	72 35	66 34 ^{ad-35^{ab}}
2 ^{ad}	2 ^{ab}	2 ^{ab}	36 ^{ad}	35 ^{ad}
1284 ^a	—	—	36 ^{ad}	—
2 ^{ad}	2 ^{ad}	2 ^{ad}	—	1 ^{ad} fn.
1285 ^a	—	—	73 1	67 1
3-21	3-21	3-21 ^{ab}	2-20	2-20
1289 ^a	—	—	21	21
22	22	21 ^{ad} [2 ^{ad}]	—	21 fn.
23-24 ^d	23-24 ^d	22-23 ^d	22-23	22-23
24 ^{ad}	24 ^{ad}	23 ^{ad}	—	23 ^{ad} fn.
71 1-5 ^b	72 1-4	72 1-4 ^b	74 1-4	68 1-4
1293 ^a	—	—	—	—
5 ^{ad-7^{ab}}	5-7	4 ^{ad-6^{ab}}	5-7	5-7
1295 ^a l. 4-5	—	—	8	8
8-9	8-9	7-8	9-10	9-10
1296 ^a	10 ^{ab}	9 ^{ab}	—	—
10 ^{ad-11^{ab}}	10 ^{ad-11^{ab}}	9 ^{ad-10^{ab}}	11-12 ^b	11-12 ^b
1299 ^a l. 1	—	—	—	—
1299 ^a l. 2	—	—	12 ^{ad}	12 ^{ad}
11 ^{ab}	12 ^{ab}	11 ^{ab}	13 ^{ab}	13 ^{ab}
11 ^{ad}	12 ^{ad}	11 ^{ad}	13 ^{ad}	13 ^{ad} fn.
12 ^{ab}	13 ^{ab}	12 ^{ab}	14 ^{ab}	13 ^{ad} fn.
12 ^{ad}	13 ^{ad}	12 ^{ad}	14 ^{ad}	13 ^{ad}
1301 ^a l. 1	—	—	—	14 ^{ab}
13	14	13 ^{ad}	15	14 ^{ad-15^b}

Crit. Ld.	Hom. Ed.	Kumbh. Ed.	Garreño Ed.	Lahore Ed.
1 ^{ab}	15 ^{ab}	15 ^f	15 ^{ab}	15 ^d
1302 ^a	—	—	16 ^f -18	16-18 ^a
14 ^{cd}	15 ^{cd}	14 ^{ab}	—	—
15	16	14 ^{abf}	—	16 ^d 17 ^{cd} fn
16	17	15	19	18 ^f -19 ^f
1303 ^a	—	—	20-22	19 ^f -21
17	18	16	23	22
18	19	17	24	23
1305 ^a 2-3	—	—	25	24
19-21	20-22	18-20	26-28	25-27
1309 ^a	—	—	—	26 ^d fn 2
22	23	21	29	28
1310 ^a	—	—	—	28 ^{ab} fn
23	24	22	—	28 ^d fn
1313 ^a	—	—	—	—
24	25	23	30	29
1314 ^a	—	—	—	29 ^d fn
72 1-2	73 1-2	73 1-2	73 1-2	69 1-2
1315 ^a	—	—	3	3
1316 ^a	—	—	—	4 ^{ab}
3-5 ^b	3-5 ^b	3-5 ^b	4-6 ^b	4 ^c -6
5 ^{cd}	5 ^{cd}	5 ^{cd}	—	—
5 ^f -7 ^b	6-7 ^b	5 ^f -7 ^b	6-8 ^b	7-8
1318 ^a	8 ^{ab}	7 ^{cd}	—	—
7 ^c -8 ^f	8 ^c -10 ^b	7 ^{cd} -8 ^f	8 ^c -10 ^b	9-10
1319 ^a	—	9 ^{ab}	—	—
9 ^{ab}	10 ^{cd}	9 ^{ab}	10 ^{cd}	11 ^{ab}
10 ^{ab}	11 ^{ab}	10 ^{ab}	—	11 ^{cd} fn
10 ^{cd}	11 ^{cd}	10 ^{cd}	—	12 ^d fn
11 ^{ab}	12 ^{ab}	11 ^{ab}	—	12 ^{cd} fn
11 ^{cd}	12 ^{cd}	11 ^{cd}	12 ^{cd}	13 ^{ab}
1310 ^a 6-8	—	—	11-13 ^b	11-13
12-16	13-17	12-16	13-17	13 ^c -15 ^b
1321 ^a	—	—	—	—
1323 ^a 4 and 1 6-10	—	[17-19]	—	—
1324 ^a 1-15	18-25 ^b	20-26 ^b [26 ^c -27 ^d]	—	—
1321 ^a 16	25 ^{cd}	27 ^{cd}	—	—
17 ^{ab}	26 ^{ab}	28 ^{cd}	18 ^{ab}	18 ^{cd}
1325 ^a 3	—	—	18 ^{cd}	19 ^{ab}
17 ^c -21 ^b	26 ^c -29 ^b	29	19	19 ^f -20 ^b
1327 ^a	27 ^c -30 ^b	30-32	—	—
15-23 ^d	30 ^c -33 ^b	33-35 ^d	20-25	20 ^c -26 ^b
23 ^f	36 ^{cd}	35 ^{cd}	—	—
1329 ^a	—	39 ^{ab}	—	—
24 ^{ab}	37 ^{ab}	37 ^{cd}	26 ^{ab}	26 ^{cd}
1330 ^a 4	—	—	26 ^{cd}	27 ^{ab}
24 ^c -26 ^a	37 ^c -39 ^b	39 ^c -41 ^b	27-29 ^b	27 ^c -29
1331 ^a	—	—	—	—
1332 ^a	—	—	—	—
26 ^f -27	39 ^c -40	41 ^c -42	29 ^f -30	30 ^c -f
1333 ^a	—	—	—	30 ^f fn
73 1	74 1	74 1 ^{cd}	76 1	70 1
1331 ^a	—	2 ^f	—	—
2	2	3 ^{ab}	2	2
1335 ^a	[3 ^{ab}]	3 ^{cd}	—	—
3 ^{ab}	3 ^{cd}	3 ^{cd}	3 ^{ab}	3 ^{ab}
3 ^{cd}	3 ^f	4 ^{ab}	5 ^{ab}	3 ^{cd}
4 ^{ab}	4 ^{ab}	4 ^{cd}	3 ^{cd}	3 ^{cd}

Crut Ed.	Born Ed.	Kumbh Ed.	Corresso Ed.	Lahore Ed.
1337* 1 2	—	—	4 th	4 th
1338*	—	—	—	—
4 th	4 th	5 th	4 th	4 th
1337* 1 5. 6	—	—	5 th -6 th	5 th -6 th
5 th	5 th	5 th	6 th	6 th
1339*	—	—	—	—
5 th -10 th	5 th -10 th	6-10	7-11	7-11
1342* 1 1-5	—	—	—	11 th fn
1343*	—	—	—	—
1342* 1 6-8	—	—	—	11 th fn
10 th -13	10 th -14 th	11-14	12-15	12-15
1347*	—	—	—	—
14-16	14 th -17 th	15-17	16-18	16-18
1348*	17 th	18 th	—	—
17-16 th	18-20 th	18 th -20 th	19-21 th	19-21 th
1349* 1 6	—	—	21 th	21 th
19 th	20 th -21 th	20 th -21 th	22	22
1350*	—	—	—	—
20 th -21 th	21 th -22 th	21 th -22 th	23	23
1351* 1 2	—	—	24 th	24 th
20 th -21	22 th -23	22 th -23	24 th -25	24 th -25
1351* 1 6-7	—	—	26	26
22 th	24 th	24 th	27 th	27 th
1352*	—	—	—	27 th fo 1 2
22 th	24 th	24 th	27 th	27 th
74 1	75 1	75 1	77 1	71 1
2 th	2 th	2 th	2 th	2 th fn
2-3 th	2 th -3 th	2 th -3 th	2 th -3 th	2
1353* 1 5	—	—	4 th	4 th
1353* 1 6	—	—	—	—
3 th	5 th	3 th	3 th	3 th
1353* 1 4	—	—	4 th	4 th
4	4	4	5	4 th -5 th
1354* 1 1	—	[5 th]	—	—
1354* 1 2	—	—	—	—
5-7 th	5-7 th	5 th -7 th	6-8 th	5 th -7
1356* 1 2-3	—	—	8 th -9 th	6
7 th -9	7 th -9	7 th -9	9 th -11	9-11 th
1357*	—	—	12	11 th -12 th
1358*	—	—	—	—
10	10	10	13	12 th -13 th
1359*	—	—	—	—
11-12 th	11-12 th	11-12 th	14-15 th	13 th -14
1361*	—	—	—	15 th fn
12 th -13 th	12 th -13 th	12 th -13 th	15 th -16 th	15
1362*	13 th	13 th	16 th -20 th	16-19
13 th -17 th	14-17	13 th -17 th	—	—
1364*	—	—	—	—
17 th -19	18-20 th	17 th -19	20 th -22	20-22 th
1368*	—	20	—	—
20	20 th -21 th	21	23	20 th -23 th
1369*	—	[22]	—	—
21-24 th	21 th -24 th	23-26 th	24-27 th	23 th -26
1370* 1 1	—	[26 th]	—	—
1370* 1 2	—	—	—	—
1370* 1 3	—	[27 th]	—	—
24 th -25 th	24 th -25 th	27 th -28 th	27 th -28 th	27 th -28 th
1373* the post half	—	—	28 th	27 th , 28 th
1 1 and the prior	—	—	—	—
half of 1 2	—	—	—	—

Ent Ed	Bono Ed	hum3b Ed	Gortee o Ed	Labore Ed
25 ^b	25 ^b	28 ^b	28 ^d	28 ^b
25 ^d	25 ^d	28 ^d	29 ^{ab}	28 ^d
26 ^d	26 ^d	29 ^d	—	28 ^d in
1373 ^a 1 4 and the prior half of 1 c	—	—	29 ^d 30 ^d	29 ^d c
26 ^b	26 ^b	29 ^b	30 ^b	29 ^d
1371 ^a	—	29 ^d -30 ^b	—	—
26 ^d	26 ^d	30 ^d	30 ^d	30 ^d
1372 ^a	—	30 ^{ab}	—	—
26 ^d	—	30 ^d	—	—
27-28	27-28	31-32	30 ^d	30 ^b
1374 ^a	—	—	31-32	30 ^d -32 ^b
75 1-3 ^b	76 1-3 ^b	76 1-3 ^b	77 33-35 ^b	71 32 ^d -31 ^d
1 6 of 1379 ^a	—	—	35 ^d	33 ^{ab}
3 ^{ad}	3 ^{ad}	3 ^{ad}	35 ^{ad}	35 ^{ad}
1 8 of 1379 ^a	—	—	35 ^{ad}	35 ^{ad}
4 ^{ad}	4 ^{ad}	4 ^{ad}	37 ^{ad}	35 ^{ad}
1 10 of 1379 ^a	—	—	37 ^{ad}	37 ^{ad}
4 ^{ad}	4 ^{ad} -5 ^b	4 ^{ad} -5 ^b	38	37 ^{ad} -38 ^b
1 13 of 1379 ^a	—	—	39 ^{ad}	38 ^{ad} -39 ^b
5-7 ^b	5-7 ^b	5 ^{ad} -7 ^b	39 ^{ad} -41 ^b	39 ^{ad} -40 ^d
1370 ^a	—	—	—	—
7 ^{ad} -8 ^d	7 ^{ad} -8 ^d	7 ^{ad} -8 ^d	41 ^{ad} -42 ^d	41 ^{ad} -42 ^b
1 1 of 1375 ^a	—	(9 ^{ad})	—	—
1 2 of 1375 ^a	—	—	—	—
9	9	9 ^{ad}	—	42 ^{ad} -43 ^b
10	10	10	43	43 ^{ad} in 1 2 43 ^{ad} in 1 c
11	11	11	—	46 in 1 3 46 ^{ad} in
1 23-24 of 1379 ^a	—	—	—	43 ^{ad} -44 ^b
12 ^{ad} -13 ^b	12 ^{ad} -13 ^b	12 ^{ad} -13 ^b	44	44 ^{ad} -47 ^b
15 ^{ad} -16 ^b	15 ^{ad} -16 ^b	15 ^{ad} -16 ^b	45-45 ^b	47 ^{ad} in 1 2-2
1376 ^a	—	—	—	—
1 16-18 ^b	16 ^{ad} -18	16 ^{ad} -18 ^b	46 ^{ad} -50 ^b	45 ^{ad} -47 ^{ad}
1 36 of 1379 ^a	—	—	50 ^{ad}	50 ^{ad}
1 ^{ad}	18 ^{ad}	18 ^{ad}	—	50 ^{ad} in
19	19	19	51	50 ^{ad} -51 ^b
20 ^{ad} -21 ^b	20 ^{ad} -21 ^b	20 ^{ad} -21 ^b	—	51 ^{ad} in 1 1-3
21 ^{ad}	21 ^{ad}	21 ^{ad}	52 ^{ad}	52 ^{ad}
1377 ^a	22	22	—	—
1 40 of 1379 ^a	—	—	52 ^{ad}	52 ^{ad}
1 41 of 1379 ^a	—	—	53 ^{ad}	—
2 ^{ad}	23 ^{ad}	23 ^{ad}	54 ^{ad}	53 ^{ad}
1378 ^a	—	—	—	53 ^{ad} in
22 ^{ad}	23 ^{ad}	23 ^{ad}	55 ^{ad}	54 ^{ad}
1 43 of 1379 ^a	—	—	56 ^{ad}	55 ^{ad}
23	24	24	57	56 ^{ad}
76 1 3	77 1-3	77 1-3	78 1-3	72 1-3
1379 ^a	—	—	—	—
4	4	5	4	4
1380 ^a	—	—	—	—
5 ^{ad}	5 ^{ad}	6 ^{ad}	5 ^{ad}	5 ^{ad}
13 3 ^a	5 ^{ad}	6 ^{ad}	—	—
6 ^{ad}	6 ^{ad} 10	6 ^{ad} 10	5 ^{ad} -7 ^d	5 ^{ad} -7 ^d
1 1-2 of 1380 ^a	—	9	—	—
1381 ^a	—	—	—	—
1 3 4 of 1380	9 ^{ad} -10 ^b	10	—	—
15 5 ^a	—	—	—	—
8	10 ^{ad} -11 ^b	11	8	8
1382 ^a	—	—	—	—
9	11 ^{ad} -12 ^b	12	9	9

Cat Ed	Bom Ed	Kumbh Ed	Goeremo Ed	Lahore Ed
1390 ^a	—	—	10 ^{ab}	10 ^{ab}
10 ^a -11 ^b	12 ^a -13 ^d	13 ^a -14 ^b	10 ^a -11 ^d	10 ^a -11 ^d
1391 ^b	—	[14 ^a -15 ^b]	—	—
11 ^{cd}	14 ^{ab}	15 ^{cd}	12 ^{ab}	12 ^{ab}
1392 ^a	[14 ^d]	16 ^{ab}	—	—
12	14 ^a -15 ^b	16 ^a -17 ^b	—	12 ^{ab} in 1 1-2
1393 ^b	—	[17 ^{cd}]	—	—
13	24 ^a -25 ^b	28	—	11 3 7 ^a -8 ^b
14	25 ^a -26 ^b	29	13 ^{cd}	15 ^{cd}
15	26 ^a -27 ^b	30 ^{cd}	13 ^a -14 ^b	13 ^a 14 ^b
—	—	[30 ^{cd}]	—	—
16	27 ^a -28 ^b	31	14 ^a -15 ^b	14 ^a -15 ^b
17	28 ^{cd}	32	12 ^a -13 ^b	12 ^a -13 ^b
18	29	33	16	16

॥ वाल्मीकिरामायणम् ॥
॥ बालकाण्डम् ॥

तपस्त्राध्यायनिस्तं तपस्वी वाग्निदां वरम् ।

नारदं परिप्रच्छ वाल्मीकिर्मुनिपुंगवम् ॥ १

G r i t
B r i t
L r i t

Before st 1, Si ms — ॐ नमः कमलदलविभूतमध्या-
यमाय श्रीरामचन्द्राय ॐ नमः शिवाय ॥ ॐ नमः सत्सत्सत् ॥
स्फटि ॐ and thereafter follow

1* अयं रघुवंशालोकः कौस्तुभद्वयचन्द्रो रामः ।

व्यासवृत्तमिषमकारी हारारविः पुण्डरीककलः ॥

2* नमस्तस्मै मुनीनाय श्रीगुणाय तपस्विने ।

सर्वज्ञाननिदाय तपस्वीतिपुंगवे नमः ॥

3* कृष्णं रामरामेति नमसु मनुजसाम् ।

मालाया वसिष्ठासाधुं वन्दे वाल्मीकिभ्योऽपि नमः ॥

4* वाल्मीकिर्मुनिभूय कवितामयकविः ।

धृष्ट्या रामकथानन्दं को नु याति पदं वक्तिम् ॥

5* यः पितृभक्तो कोऽपि रामायणकथामृतम् ।

मनुजसुं मुनिं वन्दे प्रचेतः सप्तविंशत्यम् ॥

6* योगरीक्षावारीणं मशकोह्वारात्मन् ।

रामायणमनुमालारवं वन्देऽतिशयमनम् ॥

—Si fol missing up to st 12 (cf v l 1)

—Before st 1, Si ms. नमः श्रीरामचन्द्राय, then

flows 1* (v l 1 before उपदि, कौस्तुभद्वयचन्द्रो,

स्फटि: (corrupt) and thereafter

7* जिहं भगवता देव इति नो कथादीनां ।

मनेन विप्रकथेन निर्गुणेन गुणामना ॥

—m reads 2* with v l सर्वज्ञानविदाय नमः

स्फटिके नमः.

—Before st 1, V1 ms 2* only with variant in

second line as सर्वज्ञानविदाय नमः स्फटिके नमः.

—Before st 1, V1 ms ॐ नमो योगेश्वर ॥ ॐ सत्सत्सत्-

सत्सत्सत्सत् नमः । श्रीगुणाय नमः; then follow 1* 2*

second line as in V1).

—Before st 1, V1 ms ॐ नमो मण्डले कस्यदेव्य-

then follow 1* 3* (v l first line रामरामेति रामेति

रामं मनुजसाम्) 2* (v l कृष्णाय for श्रीगुं in the first

line; second line शोभाय वीरगाय वन्देऽनन्तवन्दे नमः.)

and thereafter;

8* ये देवाः सन्नि येषां वरकनकमये तदने ये च यथा-

पावते ये गुह्येणाः पणिमपि विप्रस्यस्तत्सर्वमिषकाः ।

कैलासे श्रीभिरामे प्रमुदितद्वया ये च विद्याधरास्ते

कण्ठोद्यद्भूतं मुनिवाचने श्रोतुमास्तु सर्वे ॥

9* रामायणभराभस्तं दुर्लभं हे मुनेर्षवः ।

य च तेन विना मोक्षस्तस्माच्छ्रोतव्यमनन्दम् ॥

—Before st 1, V1 ms ॐ नमो योगेश्वर ॥ ॐ नमः,

श्रीरामाय ॥ ॐ नमो हनुमते; then follow 1* (with

lacuna for ते in first line) 2* (with वेदगाय for श्रीगुणाय

and second line as in V1).

—Before st 1, B1 ms. ॐ नमो योगेश्वर; then

follow 1* (v l कौस्तुभद्वयचन्द्रो) 2* (with second

line as in Si).

—Before st 1, B1 ms. ॐ नमः श्रीरामचन्द्राय;

then follow 1* (as in B1) 7* 2* (v l "नमः" for "वा"

m and second line as in V1). After 2* रामरामेति

in marg

—Before st 1, B1 ms ॐ रामचन्द्राय नमः; then

follow 1* (as in B1) 7* 2* (v l "नमः" for "वा" in

m) as in B1 (v l m for second line शोभाय वीर

गाय वाल्मीक्य नमो नमः).

—Before st 1, B1 ms नमः श्रीरामचन्द्राय, then

follow 1* (as in B1) 7* (v l मनुजसाम् for गुणामना)

2* as in Si

—Before st 1, Dt ms श्रीगुणाय नमः ॥ ॐ ॥

—Before st 1, D1 ms ॐ नमो विप्रवर्द्धिनिपुणाय;

then reads

10* अथैव मनुजसाम्पदः प्रथममिदं नमः. स वाल्मीकिः ।

गुरुदेवपदमिदं श्रुत्वा नमः रामाय नमः ॥

Then 1* and thereafter

11* नमो योगेश्वर पणिभक्त्यर्थं

सौभाग्यं भित्ति गुरुयविर ।

वाग्मीनिना कविनाथपरेण गौते

रामायणे नमः केऽत्र गुणाय नमः ॥

—Before st 1 De ms श्रीगणेशाय नमः and there
after

12* शुक्लाम्बरधर विष्णु वासिष्ठस्य शत्रुसुंनम् ।
प्रसन्नपदत्रय्यायैस्तर्पयिष्योपसन्तान्ते ॥

Then follows II* (v) पतिप्रताप for 'पतिः',
सौभाग्यम् for सौभाग्यम्, वृष for वरु, न ॥* (on ॥*)

—Before 'st i Da ana, **अ** वा **॥** भीयबेलायम् ,
then follow ro* (v) सु for स, बध for बद्धे, हह
for हई]

३३* सङ्ख्ययादि विदोऽपि सत्त्वादि शुद्धीमता ।
तमस्तस्मै कृता येन रम्या रमावली कथा ॥

Then follow $3^* 7^* 12^*$ (w/ ac in D₂)

—Before at 7 Diars. श्रीमते रामानुजाय नमः, then follow 3* (v) स पश्यति 3* 5* (v) रामपरीक्षादयः क्षणम् in the first line प्रायेतसमकामये in the second line) 4* (v) सिंहस्य for भृङ्गस्य in the first line मन्थनम् for क्षुधा, को न for को नु in the second line) 8* and thereafter

14* यत्र यत्र स्तुतापसीतनं तत्र तत्र कृतमनकाश्रयिम् ।
 वायव्यारिषतिर्गौलोयने भारतिं नमः शशितप्तकम् ॥

Then follows γ^* (vi लोकाद्वयम् in line 1) and thereafter

15* येनवेद्ये परे मुसि जाते दशरथात्मये ।

पेद प्रापेत्साक्षीनाशास्त्राभायणा मन्त्र ॥

—Before it is D: ins ॐ श्रीगणेशाय नमः ॥ जयति
सुसागर्हि, then follow १* २* (v) first two letters
are moth-eaten in line 1 line 2 सर्वज्ञानाधिपत्यम्)

—Before st 1 Devras श्रीमते रामानुजाय नमः 1 then follow

16* श्रीमद्वायव्यादुपनिषत् पञ्चमोऽध्यायः
 पञ्चमेऽध्याये तु पञ्चमेऽध्याये विवृतं पञ्चमोऽध्यायः ।
 पञ्चमेऽध्याये तु पञ्चमेऽध्याये विवृतं पञ्चमोऽध्यायः ।
 पञ्चमेऽध्याये तु पञ्चमेऽध्याये विवृतं पञ्चमोऽध्यायः ।

१७* श्रीमद्भक्त तदेव श्रीनमस्तं यद्यथाशुचिनाथ
काष्टे सन्निविष्टोऽपि विप्रो ह्यप्यपल्लवतोदिव ।
धरैस्तत्पदसङ्घट्टे सुविहङ्गपदास्त्रागते पञ्चमि-
श्रान्नामसिद्धिपथो विनयते दामोदरं स्वस्वम् ॥

18* वासुदीहिगिरिसमूहा राजाज्योतिषिसयदा ।
श्रीमन्नामायणौ गङ्गा दुनानि मुक्ताग्रयम् ॥
Then follows 19* and thereafter

१७* रामे रामानुजं सीतां भारते भरतानुजम् ।
सुग्रीवं शयसुतं च ब्रह्मसामि पुनः ॥

Then follow 3° 4° 5° (both as in Da) 6° and thereafter

20* ब्रह्मनीचन्दर्पे वीर तानकीशोकनाशनम् ।
कपीशमालम्ब्य वन्दे लज्जानयकम् ॥

२१* उहहृव सिन्धो सलिलं सलीलं
य शौक्वर्तुं जनकामया ।
आश्रय सेनैव ददाइ लभ्वा
नमस्मि त प्राञ्जलिजनैश्च ।

३३* सर्वोच्च्य मारुतगुह्यदेवं जितेन्द्रिय बुद्धिमता वरिष्ठम् ।
 आत्मा मर्त्यं वनरस्यधनुष्य श्रीरामदूत शिरसा वन्नामि ॥

२३* रामाय रामभद्राय रामचन्द्राय नमः ।
रघुनन्ध्याय बाधाय सीताया पतये नमः ॥

Then follow $1^* 2^*$ and thereafter

२४" यथा राम दिवं तान् रामो राम्यर्वाहितः ।
रामायणस्य हितक हस्ते रामतृये ॥

—Before st 1 Drums श्रीगणेशाय नमः ॥ श्रीसदाशिवाय
नमः ॥ श्रीरामाय नमः, then follow

३५* अशितमदनलनिवृत्त
अमरदुःखानेकसहितकपोलम् ।
अस्मिन्मयसहस्राक्षर
कर्मैर्ष गजपतिं धाम्ने ॥

26* या कुन्देभुवपाहोतपयला या हुप्रवकाहृण
या धीगावदुपमगिहकरा या श्वेतप्रासता ।
या मद्यापुताकामभुविनिर्वै सदा मन्दिल
या मं पातु सरस्वती भगवती निरोधकास्त्राया ॥

२७* विनाति यथास्वपे नामिपयैकनिषेण
 विमुक्तयुग सिधाय धर्य प्रतिध्वयामत्रम् ।
 विमथिधरना पीदयस्य वयसिधितिरिधयना
 सुदरनितित्वज्ज वसै नागविधये नमः ॥

Then reads 3* (v.l. वास्तविक for *वि-) 10*
(v.l. second line कृतमिह) 1* (doesn't read हृदय
after कौतुहल) 11* (v.l. *यदिद्वयसिद्धिमात्रे, प्रसादनम
कनित्व*) then reads

३४* अथेति परासत्सु सचर्यादुदयवन्दो ग्यास ।
वापसवकमलपतिद वास्यस सउ जगपिबति ।

Then follows 2^6

—Before st 1 Da which contains रामायणदासविधि विधि and वासुदेवविराजविधि in the beginning and श्रीवन्देनाम नमो श्रीगणेशाय नमो श्रीनारायणाय नमो, then reads as in Da couplet 24°

—Before st 1 De ana. धीरमेवाय नमः ॥ सीतारवणे
नमः ॥ श्रीगुरुभ्यो नमः, then follow 1* 2* (v.l.
सर्वजनाभिषेकते महाशक्तिगुणये नमः) 3* 4* (v.l. गिरिव,
मण्डल रामकथा लोक) 5* (v.l. माण्डलमहाकनरी) 6* (v.l.
राजम low-साम्नाम) then follow

29* अमृतं शुभानामस्य सारकोटिप्रसिद्धम् ।
पुनैकमर्ध्वं पुंसां महासाधकनाशनम् ॥

(7th) 30* यहो दुर्लभाश्रिते रक्षा ये कीर्तिव गुणा ।
पुनरिमर्हि शत्रुरोके गुणा एते सुदुर्लभा ।
देवेष्वपि न पश्यामि मित्रिदेमिषुर्लभम् ॥

[lines 2 3 as (var) 5x*]

Then follows 7*

—Before st 1, Du ms श्रीमणेन्नाय नम ॥ श्री नम
श्रीरामचन्द्राय, then follow 1* 7* 2* (v1 [न] विनाशाय
तस्मै वाल्मीक्ये) 3* 4* (v1 'रिमुमिषदस्य, then as in
Du)

—Before st 1 Du ms श्रीमणेन्नाय नम ॥ श्रीरामचन्द्राय
नम, then follow 1* 7* (v1 विनाशाय in the
first line) 2* 3* 4* as in Du 5* (first line as
in Du) 6* 20* (v1 अप्ता for अज्ञानी) 29* (v1 शोक
for गुणा in the second line)

—Before st 1 Du ms श्रीमणेन्नाय नम ॥ श्रीरामाय
नम, then follow 31* (om ॐ) 1* 2* (v1 वारमीक्य
हृदये नम hypermetric) 3* (v1 कविप्रसादौ) 4* (v1
पारमीरह्मि, then as in Du) 5* as in Du 6* 20* 29*
as in Du

—Before st 1 Du ms ॐ स्वरितः ॥ ॐ नम सरस्वते ॥
श्रीमणेन्नाय नम ॥ श्रीगुप्ते नम ॥ ॐ नम कमलदण्डशिख
नयनान्नामाय श्रीरामचन्द्राय नम (cf Su) then follows

31* ॐ नारायण नमस्तुभ्य नम शैव शोचनम् ।

देवी सरस्वती न्यास कृतो जयमुदीरयेत् ॥

Then follow 1* 2* 3* 4* (v1 'नरसिन्हा, क न
पाणि) 5* 6* as in Du 20* (v1 होरा for हृदा) 29*
as in Du 7* then follows ref श्रीसूत उवाच

—Before st 1 Du ms ॐ नमः ॥ श्रीरामचन्द्राय
नम ॥ श्रीगुप्तये नम, then reads 12* and thereafter

12* भावुराशौचपुत्रपुत्रान्वरन्नुपसृज्य ।

मधुगुप्ते मे सदा विष्णो मन्त्राद्वहसापि न ॥

Then follow 23* 3* 4* 5* both as in Du 6* 20*
as in Du 21* 22* 14* and thereafter

33* मातृदेवमविषाणवर्तन काष्ठनादिकमनीयमिदम् ।

परिचिततरुमूलपाणि भावपाणि पञ्चमस्तनून्म ॥

Then follows 18* (v1 रामसंगममिनी in the first
line पुनरि मुचन पुष्पा रामलपामहन्तरी second line)
thereafter reads

34* सोऽसारायमार्गिर्नै स्त(स्)र्ग्यदोलेनकुलम् ।

दासमाहमर्षाभीष्टं पन्द् रामायणार्कम् ॥

Then follows 15* then reads

35* बाणदामपट्टारं दारारं सप्रेषपट्टम् ।

शेखरिणाम धीराम् भूधो भूधो नमस्तुभ्यम् ॥

36* शृङ्गनामापणे नमः प पादं पदमेव वा ।

स पादं ब्रह्मण स्थान मङ्गल्य पृथगे वदा ॥

Thereafter follows 29*, then reads

37* य कर्माज्जलिस्तु रहरह सम्पत्तिपञ्चदश
द्राव्यमिषैर्बद्धनास्तिदुर्गलित रामायणाय नमः ।
कन्यापतिनसाविषिममनैरुद्यन्तसोपद्रव

स्तार स विज्ञाय गच्छति पुमान् विष्णो पद दाशतम् ॥

38* वैदेहीसहितं सुमुखवले दैमि महाभगवते
सत्ये पुण्यकथने मणिमये वीरासने सुस्थितम् ।

अमे वाचवर्ति प्रभजनसुते उत्तर मुनिभ्य पर
न्यान्वात भरतर्दिमि परिहृत राम भजे इवामहम् ॥

39* श्रीराम दत्ताराम मन्मथेय
श्रीवर्षति रघुपु जन्मभारदीपम् ।

अपचुबाहुमरिन्ददहापगारं
राम मितावतिमन्त्रक ममामि ॥

40* नमोऽस्तु रामाय तत्तत्क्षणं देव्यै य एवै कनकाभार्यै ।
नमोऽस्तु रत्नेभ्यस्तलिभ्यो दमाह पन्नाकैर्मरुणेभ्यम् ॥
(vulg 3 23 57)

Then follows हरि ॐ and thereafter reads

41* धर्मान्ना स्वस्वपथ रामो दातव्यिदैरि ।

पौरै चक्रेविद्वन् बर्मे यद्वि राणिम् ॥

(vulg 6 30 69th)

Ends with हृदि वृक्षहृते अनेह ॥

—Before st 1 Te ms श्रीरामचन्द्राय नम ॥ हरि ॐ,
Te ॐ, Te (in) बरिप्रमस्तु श्रीरामाय नम श्रीरामचन्द्र
परमपणे नम, followed by 12* 3* 4* as in Du 5* as
in Du 6* (v1 वार्षिकि राक्षस) 20* as in Du Then
Te reads

42* आदिर्पार्श्वमार्तं चोपार्श्वमस्तु नमः ।

वृक्षोवृक्षप्रमोदप्रमोदप्रमोदम् ॥

Then T read 21* 22* 14* Then Te reads 33*

Then T read 18* as in Du 34* 35* Then T reads

35* Then T read 36* Then Te ends with श्रीरामाय
नम

—After 36* Te ms 29* as in Du then read

23* Te ends with ॐ, Te with ॐ श्रीरामचन्द्राय नम ।
हरि ॐ

—Before st 1 Ga ms हरि ॐ, Ga पुत्रमस्तु बरिप्रमस्तु
श्रीमते रामाय नम श्रीरामाय नम (Ga missing this
portion) Ga १६ read 12* (Ga up to विष्णो, Ga up to
ये and then up to कर्णे just due to injured fol)

—Before st 1 Ga ms.

43* असीनिषाधेनिषधे भूजिते य भूरि ।

मर्षिभ्यश्चिन्द कर्मे धीमन्नापिपथे नम ॥

Then G read 3* 4* (G १५ as in Du G १५ as in Du)
5* as in Du 6* (G २५ as in Du, G ३३ in T) 20*
(as in Du G ३०.) 42* —After 42* G ३३ read 33*

को न्वस्मिन्सांशं लोके गुणान्कथ्य वीर्यवान् ।

धर्मज्ञश्च कृतज्ञश्च सत्यशायको दृढश्रमः ॥ २

चारिणश्च च को युक्तः सर्वभूतेषु को हितः ।

G₁ cont 14* Then G₂ reads 23* then ms सी
गुरुन्मो वम । मतिमन्तु Then follow 21* 22* 39*
15* 40*

—After 42* G₂ reads 21* 22* 14* 29* as in D₁₁
18* as in D₁₁ 15* 36* 37* and thereafter reads

४४* वदुगमस्यमस्यमपिरोय
राममनुरोपनयार्थं रावणद्वयम् ।

रघुवरचरित मुनिमोक्ष
दशपरिचय वध निजामकम्पम् ॥

(Vulg I 2 43)

—After 33* G₂ reads 14* 29* as in D₁₁ 36* 15*
39* 44* 41* and ends with ॐ —After 33* G₂ ms
21* 22* 14* 38* 34* 39* 40* (v1 in the second line
ममोस्तु for ममश्च) 36* 44* 41* and ends with ॐ

—Before at 1 M₁ ms (M₂ damaged for this
portion.) हरि श्रीगणपदे नमः अविजयस्तु

Thereafter M₁ reads 43* 3* 4* as in D₁₁ 5* as in
D₁₁ 6* as in D₁₁ 20* as in D₁₁ 42* 21* 22* 14* 29* as
in D₁₁ 18* 15* 36* 37* 44* M₁ reads from 43* to
22* (1* 4* 20* 21* 22* are partially damaged) as in
M₂ Then cont 39* (partially damaged) 15*
29* as in D₁₁ 37* 40* (partially damaged) 14*
44* M₁ reads from 3* to 22* as in M₂ then 39*
15* 29* as in M₂ and thereafter 36* 18* 14* 37*
40* 35* 44*

—Before at 1 M₂ ms श्रीमद्भगवत्पदे नमः श्रीतत्त्वज्ञे
नमः श्रीरामाय नमः श्रीगुरुदे नमः श्रीवेदपासने नमः अविजय
स्तु

1 In N₁ st 1 2 are lost on a missing [] —")
V₁ om word after लय, S वय (for लय) N₁ V₁ =
B D₁ = 11 दिवः D₂ = कथं D₃ = लुक्ता (for दिवः)
—") V₁ om first letter N₁ V B D₁ = 4 D₂ = 7 11 वः,
M₁ moth eaten (for वयम्) S₁ सर्वज्ञमविज्ञानम् M₂
missing " on an injured fol —") S₁ N₁ V₁ = B
D₁ = 11 12 13 "सचम, V₁ D₂ = 11 "गुण (D₁ "व) G₂
"गुण" (for "गुणवत्")

2 N₁ missing (cf v1 1) Before 2 D₁ ms
ref श्रीराज्ञीनिश्चयम् —") M₂ fol damaged for " V₁
om second letter S₁ V₁ = B = D₁ = 10 को द्रवित्,
D₁ = कोदित, D₂ = कापित, G₂ = 11 किन् (for को न्वस्मिन्)

विद्वान्कः कः समर्थश्च कथैकप्रियदर्शनः ॥ ३

वात्मनस्को जितक्रोधो मतिमान्योऽनन्यपक्वः ।

कस्य निष्पद्य देवाय जातरोपस्य संयुगे ॥ ४

S₁ N₁ (N₁ missing) V B D₁ = 3 7 10 11 दयितो (for समर्थ)
—") S₁ वात्मनो N₂ V B D₁ = 10 11 तदुन्, D₂ = 7 दैर्घ्ये
(for गुणवत्) S₁ N₁ V₁ = B₁ = 11 12 13 गुणवत्
(N₂ B₂ D₂ "म) V₁ = B₁ गुण (D₁ "मि) सचम, D₂
गुणवत् (for कथ्य वीर्यवान्) —") N₁ om अ T₁ om
म 10 हृत्स्व In M₂ after सच four letters are moth
eaten D₁ = 10 गुण कथ धात् क सच को दृष्टम्
—After 2 V₁ ms

४५* वाणी विप्रद्वये सौम्यः विप्रतौ ।

—After 2 M₂ ms 46* as in V₁

3 N₁ missing (cf v1 1) V₁ transp 3 and 4
M₁ transp 3⁶ and 3⁶ D₁ repeats 3 and 4⁶ after
49* —") D₂ को (for को) —For 3⁶ S₁ N₁ (N₁ mis-
sing) V B D₁ = 10 11 subst

४६* उदयचरितस्य सर्वभूतहितम् ।

[S₁ व ल (for उदय) V₁ = B D₁ = 11 हि ल
(for हितम्)]

—") V₁ om from वृ in " up to श्री in " M₂
रूपवान् (for विद्वान्) S₁ वीर्यवान् वयमाश्रयि, N₁ V₁ =
B D₁ = 10 11 वीर्यवान् (D₂ "वाग्मू) वृत्ता (D₁ = 10 वृत्त)
नञ्च, V₁ वीर्य सत्यवयम् —") S₁ N₁ V B D₁ = 11 कथानि,
D₂ = क, D₃ = M₁ कथम्, D₄ सदा च (for कथम्)
D₅ विप्रद्वये (for "द्वय) D₆ = 10 दयित (D₁ = सवि)
वात्मनो (D₂ = व) वयम् (cf I 1 4⁶) —After 3 M₂ ms

४७* क श्रीराज्ञे वतस्वीर्य ॥ श्रीवोऽभिमतं विव ।

4 N₁ missing (cf v1 2) V₁ transp 3 and 4 D₁
repeats 3 and 4⁶ after 49* —") S₁ N₁ V₁ = B D₁ = 11
= 11 विवरीयो वतस्वीर्य, V₁ विवरीयश्च सुमहान्, D₂ = विव
लोको मदान् दय (D₁ सदाश्च) —") S₁ हृत्स्व N₁ V B
D₁ = 10 M₂ दयितम्, D₂ = 10 कथानि (D₁ = "मि), D₃ दयि
स्तु (for दयितम्) S₁ वाच V₁ को न्व, V₂ नोत् B₁ =
(mag see ms as in text) D₂ = (D₁ om व) 11
गुणवत् (for कोऽन्यपक्व) —After 4⁶ D₁ ms

४८* दैर्घ्यैक समर्पितं हायुगेऽभिमतं ।

D₂ = om 4⁶ —") S₁ N₁ (N₁ missing) V B D₁ = 11
सजातोपोलम्बा (V₁ "करी (sic) च देवता अ (V₁ = दे (V₂
दे) वत्तम्) हि विवरी, D₂ विविपुर्वातोपः कस्य देवापि, D₃
निधीपुर्वातोपस्य वत्स देवापि, D₄ विप्रद्वयोऽन्यपक्व कस्य
देवत्स, M₂ जातरोपस्य सम्ये वत्स देवोऽपि विवति —D₅
cont S₁ N₁ V (V₁ reads line 4 after 3) D D₁ = 10 11
M₂ ms after 4 D₂ after 4⁶

G r i 12
B i i 9
L i i 33

बुद्धिमानो विमान्वायी श्रीमान्छुनिरर्हणः ।

विपुलांसो महासाहः कम्बुग्रीवो महाहनुः ॥ ९

महोरस्यो महेश्वरामो मूढवदुस्तिष्ठः ।

आजातुराहुः सुविराः सुललाटः सुविक्रमः ॥ १०

समः समविभक्ताङ्गः स्निग्धवर्णः प्रतापमान् ।

पीनवक्त्रा विद्यालावो लक्ष्मीराजुभक्तवर्णः ॥ ११

धर्मज्ञः सत्यसंपन्नः प्रज्ञानां च द्विते स्तः ।

Sa Si (Si missing) 12-13 B De 12-13 एतिष्ठान् सुविजान्
(by transp) 12 दही, De समी, De वदु (for वशी)
12 सुविजान् श्रीमन्वायु De 13 छविजान् हनु (De
वदु) वादु समी, De धर्मज्ञान् सुवर्णम्

9 Si missing (cf v l 1) —^a De missing. De
सुवि* (for सुविजान्) De पीनवक्त्रायी च (for पीन
मन्वाययी) —^a Vi 1-वायु, De दूर (for वीजान्) 12
वदु (for वदु) —^a Si De 7 विपुलांसो Vi विपुलांसो
De विपुलांसो (for विपुलांसो) Vi De missing (for
वायु) —^a Vi De missing (for वदु वीजो) Vi 1-मन्वा,
De सुव, De वक्त्रा (for महावदु)

10 Si missing (cf v l 1) —^a Si Si (Si miss-
ing) V B De 12-13-14 Me म् 12 missing. 12-13-14 मे
देवा (Me 1-देवा) —^a B 12 (m. 12 as in text) 4
वदुल्लु De 11 वदुल्लु, De सुविरो हि (for वदुल्लु) —^a
Si B De 11 वदुल्लो, Vi स्वविजान्, De सुविजान्, Me सुविजान्
(for सुविजान्) —^a Si Si (Si missing) V B De 12-13-14
-14 वदुल्लु लय (De 12-13-14 विदु) विजान्

11 Si missing (cf v l 1) —^a De लयान् De लय
(for लय) De विपुला, Me 1-मन्वा (for मन्वा) —^a
De विपुला (for विपुला) —^a De partially missing. Si
Si (Si missing) 12 B De 12-13-14 Me transp पीनवक्त्रा
and विपुलाण्ड De विपुलाण्ड (for विपुलाण्ड) Vi 1-वक्त्रो
De वक्त्र (for वक्त्रा) —^a De वदुल्लु, De वदुल्लु
(for वदुल्लु)

12 Si missing (cf v l 1) Me reads 24th
after 12 —^a 12 वदुल्लु, De वदुल्लु (m. 12 for
वदुल्लु) —^a Si Si (Si missing) V B De 12-13-14
विपुलांसो विपुलांसो, Me 1-मन्वा (for मन्वा) —^a Si Si (Si
missing) 12 B De 12-13-14 वदुल्लु, Ge 1-वदुल्लु, Me
वदुल्लो (for वदुल्लु) De वदुल्लु (for वदुल्लु) —^a Si 12
De 11 सुवि (for सुविजान्) Si Si (Si missing) 12 B
De 12-13 वीज (12-13-14) वदुल्लु, Me 1-मन्वा (for
वदुल्लु) De 12-13 वदुल्लु वदुल्लु (De 12-13) —
—After 12, De De 12-13 S (except Me) ins

55* वदुल्लु वदुल्लु वदुल्लु वदुल्लु

वदुल्लु वदुल्लु वदुल्लु वदुल्लु ॥ १२

वदुल्लु वदुल्लु वदुल्लु वदुल्लु ।

वदुल्लु वदुल्लु वदुल्लु वदुल्लु ॥ १३

वदुल्लु वदुल्लु वदुल्लु वदुल्लु ।

वदुल्लु वदुल्लु वदुल्लु वदुल्लु ॥ १४

वदुल्लु वदुल्लु वदुल्लु वदुल्लु ।

वदुल्लु वदुल्लु वदुल्लु वदुल्लु ॥ १५

[T (except Ti) G-स्य (for-स्य) De 12-13 विपुला
(विपुला for post half)]

—After 12 De 12

56* वदुल्लु वदुल्लु वदुल्लु वदुल्लु ।

13 —^a De वदुल्लु (for वदुल्लु) Si Si (Si missing)
12 B De 12-13-14 वदुल्लु, De वदुल्लु (for वदुल्लु) De
वदुल्लु, De वदुल्लु (for वदुल्लु) —^a 12 वदुल्लु
Ge 1-वदुल्लु (for वदुल्लु) De वदुल्लु, De वदुल्लु (for वदुल्लु)
वदुल्लु —After 13th, De De 12-13-14 S ins

57* वदुल्लु वदुल्लु वदुल्लु वदुल्लु ।

[De वदुल्लु, De 12 वदुल्लु, Me 1-वदुल्लु (for वदुल्लु) De
वदुल्लु वदुल्लु वदुल्लु (for post half) De 12-13 वदुल्लु वदुल्लु
(De 12-13) (for post half)]

Si om —^a Si Si Vi 12 B (m. 12 as in text)
De 12-13-14 वदुल्लु (for वदुल्लु) Si Si V B De 12-13
-14 वदुल्लु, De missing. Me 1-वदुल्लु (for वदुल्लु)
—^a Si Si V B De 12-13-14 वदुल्लु वदुल्लु, Me 1-वदुल्लु
वदुल्लु वदुल्लु

14 De transp 24th and 24th Me reads 24th
after 12 —^a 12 वदुल्लु, De वदुल्लु (for वदुल्लु)
(for वदुल्लु) (for वदुल्लु) Ti Ge 12-13-14 वदुल्लु (for
वदुल्लु) —^a Si De वदुल्लु, Si 12 B De 12-13-14 Me 1-वदुल्लु
(for वदुल्लु) Vi 12 De 12-13-14 वदुल्लु, De वदुल्लु, De
विपुलाण्ड, De वदुल्लु, De वदुल्लु (for वदुल्लु)
वदुल्लु —^a 12 वदुल्लु, Ge 1-वदुल्लु (for
वदुल्लु) Si Si V B De 12-13-14 वदुल्लु, Ge 1-वदुल्लु
(for वदुल्लु)

15 —^a Si Si Vi 12 B De 12-13-14 वदुल्लु Si 12
(B m) वदुल्लु 12 वदुल्लु, De 12-13-14 वदुल्लु, De
वदुल्लु, De वदुल्लु, De वदुल्लु, Me 1-वदुल्लु (for
वदुल्लु) —^a Si 12 B De 12-13-14 वदुल्लु, De
(B m) m. 12 as in B) वदुल्लु (De वदुल्लु) वदुल्लु (for
वदुल्लु) De 12-13 वदुल्लु, 12 वदुल्लु वदुल्लु 12 V वदुल्लु
वदुल्लु वदुल्लु 12 वदुल्लु वदुल्लु 12 B Me 1-वदुल्लु
वदुल्लु वदुल्लु De वदुल्लु वदुल्लु वदुल्लु —^a Si Si Vi
De 12-13-14 Ge Me 1-वदुल्लु De वदुल्लु (for वदुल्लु) Si Si

G : 1 27
B : 1 24
L : 1 27

पितुर्वचननिर्देशात्कैनेय्याः प्रियाराणात् ॥ २२
तं व्रजन्तं प्रियो आता लक्ष्मणोऽनुजग्राम इ ।
सोहादिनयसंपन्नः सुमित्रानन्दवर्धनः ॥ २३
सर्पलक्ष्मणसंपन्ना नारीषामुत्तमा वधूः ।
सीताप्यनुवता रामं दक्षिणं रोहिणी यथा ॥ २४
पौरैरनुगतो दूरं पिता दशरथेन च ।

सङ्घनेपुरे सतं गङ्गाक्षले व्यसर्जयत् ॥ २५
ते वनेन वनं गत्वा नदीतीर्त्ता बहूदकाः ।
चित्रकूटमनुप्राप्य भद्राजस्य शासनात् ॥ २६
रम्यमावस्यं कृत्वा रमामाणा यने नयः ।
देवगन्धर्वसमादास्तत्र ते न्यसस्तसुरम् ॥ २७
चित्रकूटं गते रामे पुनरोमाहुरस्तदा ।

५५ *Da* (for *दुःख*) —^a *Da* om from *दुःख* in 21^a up to *विधे* in 23^a *Ma* *Vi* *Ba* 1 (Ba in set *an*) *Di* 11111 *राजा* *Vi* *शिला* *Ma* *युद्ध* (for *रामे*) *Vi* *वृद्ध* १२४ *Bi* *सुते*, *Da* (orig. *as* in text in set *an*) *सर्वे* (for *प्रियम्*)

22 *Da* om *an* (cf. v. 1 21) *Ba* om 23^a *Da* repeats 22 —^a *Vi* *Da* 11 *अग्रामस* (by transp.) *Di* *वने* (for *वने*) *Vi* *Ta* *सौर*, *Da* *राम* (for *वीर*) —^b *Vi* om *पञ्चमम्* —^c *Ma* *निमाम्* *Da* *निदाम्* —^d *Di* 1 *कैनेय्या*, *Da* *कैनेया* (sic) (for *कैनेय्या*) *Vi* *द्वर्णम्* *Da* 111 *अग्रामा* (for *अग्रामम्*) —After 22 *Ba* om

35^a सर्वं सत्त्वा महासहो हृद्यो धर्मस्य पारमे ।

23 *Da* om up to *विधे* (cf. v. 1 21) —^a *Ma* *व्या* 11 (for *व्यास इ*) —^b *Ma* missing up to *सुमित्रा* in ^d (fol. damaged) *Di* *सदा* (for *सोहाइ*) —^d *Di* 1 om ^d *Gi* *Ma* 1 *नदी* (for *नन्द*) *Vi* *Da* 11 *सीताप्यनुवर्तयन्* —For 23 *Si* *Bi* *Vi* 11 *B* *Da* 11111 *subet* (*Da* *subet* 1 7 for 23^a and cont. 1 2)

56^a मे परमपुनो धीमत् आता रामप्रजम् ।
सहस्रौ नाम भिन्नानुपमान वीर्यम् ।

—After 23 *Di* *Da* 11111 *S* (except *Ma*) ins.

57^a आता दक्षिणे आता सीताग्रजमुपसृजम् ।
रामस्य दक्षिणं मार्गं निर्व्यं प्रालम्बा दित्ता ।
अग्रप्रस कृते जायते देवमायेन भिदित्ता ।

{ (*Da* om. 1 3 *Da* om lines 23) —(1 3) cf. 23^a in *Vi* for the post half —(1 3) *Da* *देवमायेन* }

24 ^a *Di* *सुमुखा* (for *संख्या*) —^b *Da* *रामस्य च* (for *गार्गात्*) *Ba* 11 *सही* (for *सु*) *Si* *N* *V* (except *Vi*) *Ba* 1 (*Ba* in. 25 in text) *Da* 11111 *आयो येन* (*Vi* 11 *Da* *च*, *Vi* *an* *न*) *मज्जु* 11 *पति* *मज्जु* *Da* *मार्गं* *सीताप्यनुवर्तयन्* (hypermetric) —After 24^a, *Si* *N* *V* *B* *Da* 11111 *Ma* ins.

58^a अनुप्रातः वेदरी सीता ताव अनुवता ।
सुपरीवदनापुपरीवदनासम्भित्ता ।

{ *Si* om. line 2 *Ma* om. line 1 —(1 2) *Si* *Si* *Da* *राम* (*Da* *न*) *सुमुखा*, *Si* *B* *न* *द* *सम्भित्ता* *Da* *अग्रप्रस*

शिला (for *न* *अनुवता*) —(1 2) *Vi* *सीता* (for *न* *अनुवता*) *Ma* *सुमुखा* (for *सम्भित्ता*) }
—^a *Si* *N* *V* *B* *Da* 11111 *यमौ सा* *Da* 1 *मौ सा* (for *सीता*) *Ma* *वरी* (for *गता*) *Da* *वृद्ध* (for *रामे*) —^d *Ma* in sing. *यथा* *Si* *N* *V* *B* *Da* 11111 *Ma* *मित्राकरमिव* (*Di* *मनु*) *प्रया*

25 *Ma* missing from 25^a up to *विना* in 25^b —^a *Da* 11 *यथा* (for *यतो*) *Vi* *Da* *Ma* *राम* *Da* (before corr. *देव*) *निर्वे* (for *सु*) —^b *Da* om *सु* in *व्यायेन* *Da* 11111 25^a —^c *Si* *Da* *वीर*, *Vi* *मेर*, *Da* *Ta* *Gi* *Vi* 11 *सुमि*, *Ta* *Gi* *Ma* *युगिये* (for *युगिये*) *Vi* *स* *वरे* (for *सुते*) *Da* (before corr.) *रम्ये* (for *सुत*) —^d *En* *Vi* from 25^a (except first three letters) to 35 are lost on missing fol. *Vi* *वीर* (for *हृते*) *Da* 11 *सि* (for *व्यास*) —After 25 *Vi* 11 *Ma* *Di* *Da* (om. line one) 11111 *S* (except *Ma*) ins. while *Da* 11111 ins. after 25^a

59^a सुपमाप्य धर्मो मा विप्रापिपतिं विप्रम् ।
शुदेव सखिणे रामो सहायेन च सीताया ।

{ (1 2) *Gi* from *सु* to *वि* lost *Vi* *वीर* *Da* *परे* (for *वीर*) —(1 2) *Da* *स* (for *स*) *Da* *सु* *सिख* (hypermetric) (for *स* *सीता*) }
Vi *Ba* *Da* cont

60^a उत्तार सखे यज्ञं वन धन विप्रेत इ ।

26 *Vi* missing (cf. v. 1 25) —^a *Vi* *देव* *सर्वे* *Da* *वेदेवेन* *Da* (before corr.) *स* *वेदेवेन* (sic) (for *वे* *वेदेन*) *Ma* *सीता* (for *सीता*) *Ma* *समुद्राय* (for *बहूदका*) *Si* *N* *Vi* 11 *B* *Da* 11111 *सीताया* (*Da* *सीता* *Da* *सीताया* (sic)) *समुद्राय* *सखि* *सखि* *—^a* *Si* *Vi* *B* *Ma* 11111 *ययो* *वीर* *Vi* *Da* 11 *Vi* *अनुवता* *Vi* *वरी* *राम* *Da* *अनुवतो* (for *अनुवत्*) —^d *Vi* *Da* 11111 *आता* *रामस्य* *Ma* *lost* *सम्भित्ता*

27 *Vi* miss. *ag* (cf. v. 1 25) —^a *En* *Gi* *Ma* 27^a is partially lost on a damaged fol. *Si* *N* *V* *B* *Da* 11111 *सु* (for *सुख*) —^b *Da* *स* *स* *रमामाणा* *ag* *an* *Da* *सहस्रौ* *Si* *N* *Vi* *B* *Da* 11111 *सुख* *स* *सहस्रौ* —^c *Di* *सहस्रौ* (for *सहस्रौ*) —^d *Gi* *सहस्रौ* (for *सह*) *Ma* *ते* (sic. *an*) *Vi* *Ba* *Da* *अनुवत्* *अपरे* *सु* *Da* *सु* *ते* *च*

G 1 : 41
D 1 : 38
L 1 : 39

स काममनसायैव रामपादापुपसृजन् ।
नन्दिप्रमोक्षरोद्राज्यं रामायामनसकृत्वा ॥ ३१
रामस्तु पुनरालक्ष्य नाभस्य जनस्य च ।
तवामनमेकाग्रो दण्डकान्प्रविवेक्ष ह ॥ ३२
विराधं राक्षसं हत्वा सरपङ्कं ददर्श ह ।

सुतीक्ष्णं चाप्यमस्त्यं च अमस्त्यत्रातरं तथा ॥ ३३
वगस्त्यवचनचैव अप्राद्वैन्द्रं शरासनम् ।
सङ्घं च परमप्रीतिस्तृणी चाक्षयसायकौ ॥ ३४
वसतस्तस्य रामस्य वने वनचरैः सह ।
रूपयोऽभ्याममन्तारौ यथायासुरारक्षताम् ॥ ३५

रामाय] G missing ^h on a broken fol —^h) D¹ om (m) s (for [मयस्य] M¹ repeats मयस्य D² २१ लक्ष (for first पुन) D³ (च) वि राधन (for पुन पुन) —^h) D⁴ लोचय स तु (for विवेक्षयामस्य) S¹ N¹ V (V₁ missing) B D¹ २२-२३ लक्ष (for लक्षो) —^h) V₂ लक्ष (for लक्ष)

31 V₁ missing (cf v1 25) —^h) D¹ 'वाये च G¹ 'सायैव (for लनवायैव) V₂ D² २० [व] (for [व]) In M¹ last; two letters are lost (fol injured) D² स रामस्त चाप्येव —^h) S¹ N¹ V (V₁ missing) M¹ D¹ २२-२३ लक्षिता तं (D² 'म) मयस्युक्त —^h) D³ 'नन्दि' (for नन्दि) N¹ repeats लक्ष —^h) G¹ रामायामनस —^h) After 32 B¹ D¹ २२-२३ S (except M¹) om

76* लोते तु भारे श्रीमान्मलमयो निवेष्टिष्य ।

[In G¹ letters up to २ are lost In M¹ portion after २ is lost on a damaged fol B¹ राणे (for श्रीमान्) D¹ 'नन्दि' (for 'लोते) B² वीरसेनो वीर]

32 V₁ missing (cf v1 25) —^h) D¹ २२-२३ M¹ [म] नि (for तु) D² २२ M¹ लक्षयन् (D² 'ल') D³ लक्षयन् (for लक्षयन्) —^h) G¹ लक्षयन् (for लक्षयन्) D² २२ M¹ 'दे' (for 'च) —^h) D³ लक्षयन् (for 'लक्षयन्) —^h) G¹ missing (fol damaged) D² दण्डक, D³ दण्डक (for दण्डक) T₁ G¹ ह (for ह) —^h) For 32 S¹ N¹ V (V₁ missing) B D¹ २२-२३ subst

77* भासुमन्मय पुन वीरपदममयम् ।

रामोऽपि हि वा स वीरं प्रपन्नी दण्डकं वनम् ।

[(1 2) D¹ लक्ष (for लोते) V₂ विहास (for 'लोते) V₂ दण्डक V₂ D² दण्डक]

D¹ D² cont D³ D⁴ २२-२३ S (except M¹ G¹ missing) m. after 3*

78* प्रविष्टं तु महापथं रामो रावीवलोच ।

[B¹ ह D¹ च M¹ तु (for तु)]

■ V₁ missing (cf v1 25) —^h) S¹ १२ B¹ विहास, D² विहास (for विहास) —^h) M¹ missing last three syllables. G¹ ह (for ह) —^h) G¹ missing last four syllables. D² ह (for first च) —^h) B¹ om च लक्षय S¹ D² G¹ [म] लक्षय, D³ लक्षय D⁴ लक्षय च महापथ

34 V₁ missing (cf v1 25) D¹ om 34 —^h) G¹ damaged from २ to ३ D² लक्षय D³ लक्षय (for लक्षय) —^h) M¹ missing ^h from ३ to ४ (fol damaged) D² 'दे' S¹ B¹ २२-२३ D³ २२-२३ D⁴ २२-२३ V₂ D² 'दे' (for 'दे') S¹ N¹ V B¹ D¹ २२-२३-२३ चनुयदा (D² 'च' (for लक्षय) —^h) G¹ partially damaged S¹ लक्षय N¹ V B¹ (B¹ m स लक्षय) D² २२-२३ लक्षय, D³ २२-२३ लक्षय D⁴ लक्षय (for लक्षय) S¹ 'प्रीति' V₂ लक्षय, T₁ 'प्रीति' (for परमप्रीति) —^h) S¹ N¹ V B¹ D¹ २२-२३-२३-२३ लक्षय D² लक्षय (for लक्षय) D³ २२-२३ लक्षय (for लक्षय) N¹ D² लक्षय, V₂ B¹ लक्षय D³ लक्षय (for लक्षय) N¹ D² लक्षय, V₂ B¹ लक्षय D³ लक्षय (for लक्षय) —^h) After 34 S¹ B¹ D¹ २२-२३

79* लवील सरपङ्कं च लक्षयन् महापथम् ।

श्रीमान्मलमयो वीरं श्रीमान्मलमयो च सुमन्म ।

[D¹ om 1 २ —(1 2) S¹ लक्षय D² २२ लक्षय (for लक्षय) S¹ लक्षय (for लक्षय)]

S¹ B¹ २२-२३ cont while S¹ V₂ २२-२३ after 34

80* देव वक्षसी वाय तव वलममममम ।

[V₂ B¹ २२ (B¹ m 'व') D² २२ V₂ वक्षसी B¹ 'व' S¹ om वाय N¹ लक्षय D² 'व' B¹ (m) लक्षय]

35 V₁ missing (cf v1 25) —^h) V₂ लक्षय D² लक्षय (sic) (for लक्षय) S¹ B¹ २ (B¹ m om as in text) D² २२ (as in text) २२-२३ लक्ष (for लक्ष) —^h) G¹ M¹ damaged for ^h In M¹ २२-२३ वक्षसी next २ are both eaten D² वक्षसी (for वक्षसी) —^h) G¹ damaged for लक्ष वक्षसी In G¹ 35* from लक्ष up to लक्ष २२-२३ 39* alleg M¹ damaged for ^h M¹ २२ [म] लक्षय D² (before cont) [म] लक्षय D³ [म] लक्षय (for [म] लक्षय) M¹ लक्ष (for लक्ष) S¹ १२ V₂ B¹ D² २२-२३ लक्षय लक्षय लक्षय लक्षय (B¹ m D² 'लक्षय' लक्षय —^h) After 35 S¹ B¹ २२-२३ B¹ D² २२-२३ (V₂ after 35*) m.

81* लक्ष लक्षय लक्षय लक्षय लक्षय ।

वक्षसी वक्षसी लक्षय लक्षय लक्षय ।

[V₂ missing up to ३ in line २ —(1 2) S¹ S¹ लक्ष (for लक्ष) B¹ लक्ष V₂ २२-२३ लक्ष D² लक्ष (for लक्षय) —(1 2) B¹ B¹ D² २२-२३ लक्ष (for लक्ष)]

तेन तमैव वसता जनस्थाननिवासिनी ।
 निरुपिता शूर्पणखा राक्षसी कामरुपिणी ॥ ३६
 ततः शूर्पणखाम्यादुद्युक्तान्तरराक्षसान् ।
 खरं विधिरसं चैव दूष्णं चैव राक्षसम् ॥ ३७
 निजधान रणे रामलेपां चैव पदालुमान् ।
 रक्षसां निहतान्यासन्सहस्राणि चतुर्दश ॥ ३८

Ve Be Dm cont while Di De + 11 S (Ga illeg) ms after 35

३६* स लेपा प्रविष्टुधाय राक्षसां तदा बने ।
 प्रतिशतश्व समेन वध संयति राक्षसान् ।
 कर्षणीमभिनिरक्षसा दृष्टकालं यथावेतिनाम् ।

[(1 2) Vc Di De "हृत्वा" Di Me वध Di वध (for हृत्वा) Be om (m "ने) Me वध (for बने) — (1 2) Me om line 2 Di Tr Ge Ma प्रविष्टा Be गु (for व) Di वध (for व) Vc वधति (for वधति) — (1 3) Vc Be om line 3 In Gs first six letters are lost (fol injured) Di महात्मनिवासि, Ms missing (for the post half)]

36 Ga illeg (cf v1 35) —" In Ms first four letters are lost on an injured fol Ga हृत्वा Me वधेप Si N V B Di 11 10-12 तेन तत्र सह प्राण्य (Vc "हा) —" Vc बाळकान्, Di 11 कन्ययाना (for कन्यया) Vc Di 11 "तिना (for विवाहिणी) Di om वा 11 विरुपिण Di विरुपिण (for विरुपिण) Si Vc Di 11 शूर्पणखा, N Di 11 12 शूर्पणखा, Vc B Di 11 12 शूर्पणखा, Di 11 12 शूर्पणखा (corrupt) Ge 3 E 3 शूर्पणखी (for शूर्पणखा) —" Gs Ms partially damaged Ms lost 11 12 शूर्पिणी

37 Ga illeg (cf v1 35) —" Ns om वा, Be Di 11 12 शूर्पणखा Vc B Di 11 12 सु (Vc Di 11 12 शूर्पणखा (for शूर्पणखा) —" Si क्षणाय, N V B Di 11 12 क्षणाय, Di 11 12 प्रविष्टा, Di 11 12 प्रविष्टा (for वधुषा) Be om Si Di 11 12 शूर्पणखा (for "क्षणाय) Si om 37 38 —" Di सख (for ख) N V B Di 11 12 37 38 (for विधिरस) —" N V B Di 11 12 37 38 रक्षसि (Di "वि" विर (Vc "व" वध, Bc [Be many) Di 11 रक्षसि (Di "वि" विरस उप, Di चरिणिविरस उप, Di रक्षस विधिरादिपे

39 Si om 38 (cf v1 37) Ga illeg (cf v1 35) —" Bc निवेद्यान Di वधान च Di 11 विद्वत् च Di विद्वत् ह, Di विद्वान् (sc) Ms 11 वधान (for विद्वान्) Di स्ते (for स्ते) —" Ns Bc 11 (Be 11 11) Di 11 11 योरेस्तान्तरराक्षसान्, Ns V Bc 11 (before m cor) Di 11 11 वधता (11-4 "व्या" मयरेवधाम्, Di योरेस्तान्तरराक्षसान्, Di वधस्तान्तरराक्षसान् (sc) —After 38

ततो ज्ञातिवर्षं श्रुत्वा रामणः क्रोधमूर्छितः ।
 सहायं वरयामास गरीचं नाम राक्षसम् ॥ ३९
 वार्यमाणः सुसुदुहो गरीचनेन स रामणः ।
 न निरोधो बलवता क्षमो रामण तेन ते ॥ ४०
 बलादप्य तु तदात्म्यं रामणः कालचोदितः ।
 जगाम सहमारीचस्तस्याधमपर्दं तदा ॥ ४१

Di De + 11 S (Ga illeg Ms missing) ms

४१* बने कर्मिणिवर्षं श्रुत्वा रामणमभिनिरासिनाम् ।

[Ga missing from Di to वा Ms तेन (for बने) Di Tr 3 Gs Me विद्वत् (for विद्वत्) Di reads portion after "म in marg]

—" Ms partially damaged Si N V B Di 11 11 12 तेनानुपुत्र चैव Di 11 12 तेनानुपुत्र सर्व Di तेनानुपुत्रा तैव —" Di "दिता, Di "दिता (for वधुषा) —After 38 Bc ms

४१* ख व दूष्णं चैव बने राक्षो वधाय च ।

39 Ga illeg for 39 (cf v1 35) —" Gs damaged for " except सुखा Bc Bc वाति (for वाति) Vc रक्षा (for सुखा) —After 39, Si N V B Di 11 12 ms

४१* रक्षयैरेवमभिपुष्टम् ।

वासतो रामणो नाम कामरुपी महाबल ।

छत्रवर्षिपति धुरी

[(1 2) Vc Bc Di 11 विद्वत् — (1 2) Di 11 राक्षो (sc) (for राक्षो) Bc Di 11 "बने, Di "वध (for कामरुपी) — (1 3) Vc बने Di की (for धुरी)]

—" 11 सहाय, Di 11 (Di before cor) सहाय (for सहाय) Di वधाय —" Gs missing up to नाम Vc राक्षस Di कामरुपी महाबल (cf 85 1 2)

40 Di om 40 —" Vc Di 11 वीर्यमात्रो (Vc "वो) 11 वायव्ययो (sc) (for वायव्य) Si Ns V Bc 11 Di 11 11 12 [व वि (Di 11 12, Di स) वधुषो Ns Bc Di 11 11 12 व वि वधुषा (for वधुषयो) —" Gs गरीचने Vc (for स) Vc (m orig as in text) महाबला (for स रामण) —" Si वधाय Gs वधाय (for वध) —" Di 11 Gs 11 (for वधो) Di 11 11 रामेन (for रामण) Di 11 11 (Di स) विरसि Di 11 11 वधो (for तेन ते)

41 " Di रोदराय (for वधाय) Ms [व (for व) —" V Bc 11 "विद्वत्, Bc (m orig as in text) विद्वत्, Di 11 11 "विद्वत्, Di "विद्वत् (sc) Di "विद्वत् Di मोव (for कामरुपी) Ms गरीचने स रामण —" Ns Bc 11 सहाय की (for सहायिण) Vc वधाय सहायिणे —" Ms तथा (for वध) Si N V Bc 11 11 12 सहाय्या Bc "व" वध

G 1 1 54
B 1 1 54
L 1 1 54

पम्पातीरे हनुमता संगतो रामेव ह ॥ ४७

इन्दुमद्वचनायै सुग्रीवेण समागतः ।

सुप्रीनाय च तत्सर्वं शंभद्रामो महासुतः ॥ ४८

ततो वानरराजेन भैरानुजयनं श्रुति ।

रामायणेदितं सर्वं श्रणयाद्भक्तिनेन च ।

—After 46th Days

५१° रूद्रा नाः शरपरीं याया ब्रह्मसे वागार लव ।

[D३ वाचम् (for वाचा)]

Dān 458' —*) Śi N V Ds : Ds 10-12 वाच्यं, Bs
 वाच्यं Ds मोदिमि Me मोद्यन् (for मोदयन्वाच्यन्) Dt 37
 Me वाहु (for वेत्ता) —*) Dt Ds वाच्यी, Ds वाच्य
 (for वाच्यी) Me नयेन (for नयेन)

47 Śa om 47—^a) १: ए सया V: सया, De
 Da 710 सया Di सया Di सया, De सया (for
 सया) De सया, De [अ]सुत (for सुत) De
 ग, De राम (by transp) (for सया) —^b) De
 सया (by transp) (for राम) —^c) १: सया, De
 ह (for हयमा) —^d) १: सया (for सया) De
 हि, De स, Te Ga (for ह) २: १: Be— (Be m
 as in text) De 10-18 सया ए सया (Śa Be De
 सया Be सया, De सया)

48 Bz reads 48^{aa} in m.—^a) Va Daz Taz M
(except Ma) इन्द्वा (for इन्दुव्) —^b) Va यम, Da
महान्वय Ga दित (for समान्व) Des Me om 48^{ab}
^c) S: S: I B Dz 10-11 सुप्रिय, Des: सुप्रिय Ya
om त in ल्प Bz च महारण्य D: च ठक्क, Da तदु
मरं De च तरं स (for च वरार्थ) —^d) Dz 27 तुषी
(for सोमर्ष) D: (before corr.) रामे (for रामी) S: राम
तुषी, S: I B Dz 10-11 रामो (S: राम) वासन् S: अल्ल
(for महात्मा) —After 48 Bt Des om S (except
Ma) int.

१९* आर्तिमन्त्रप्रथाद्वारा सीतापाद विद्वत् ।

[D4 व [होर ह्द]]

and thereafter continued while $S_r \leq 1$ in $D_{1/2}(z)$.
 Finally, after 48

११* सुदीपयति तामयं भुजः राज्यस्य चक्रः ।

[D₁ व 10 मं० *sup* *ten* ५ १ १ B D₁—10 मं०
 (१ १ १ D₁ *sup* *the*) *sup* (*for* *sup*) १ १ १
 10 D₁ 10 10 मं० *sup* (१ १ १ D₁ *sup* *the*)
 10 D₁ D₁ 10 10 5 *cont* *the* *after* 4th D₁ 10 10
 10 10

११* चक्रं गतं सत्यं हि प्रीतिमयं विभम् ।

वालिनीय वलं तत्र कवयामात्र वान्तरः ॥ ४९

श्रुतिज्ञातं च रामेष तदा शालिग्रहं प्रति ।

सुप्रतिः श्रद्धित्यामीभित्तुं वीर्येण राघवे ॥ ५०

राख्यः क्रत्यगार्थं तु दुन्दुभेः कायमुत्तमम् ।

पादाहुष्टेन चिक्षेप संपूर्णं दशगोत्रनम् ॥ ५१

[Ba Di 375 एडोले (for एडोले) Di 375 (for डी 375)
Ba Di 375 एडोले यदापन for the post half]

49 Ds om 49^{ab} —" S: १ २ B Ds 13 ५८, १;
 चये (hypocretic) (for जने) B: १ 10 वा १०
 11 12 13 14 15 16 17 18 19 20 21 22 23 24 25 26 27 28 29 30 31 32 33 34 35 36 37 38 39 40 41 42 43 44 45 46 47 48 49 50 51 52 53 54 55 56 57 58 59 60 61 62 63 64 65 66 67 68 69 70 71 72 73 74 75 76 77 78 79 80 81 82 83 84 85 86 87 88 89 90 91 92 93 94 95 96 97 98 99 100 101 102 103 104 105 106 107 108 109 110 111 112 113 114 115 116 117 118 119 120 121 122 123 124 125 126 127 128 129 130 131 132 133 134 135 136 137 138 139 140 141 142 143 144 145 146 147 148 149 150 151 152 153 154 155 156 157 158 159 160 161 162 163 164 165 166 167 168 169 170 171 172 173 174 175 176 177 178 179 180 181 182 183 184 185 186 187 188 189 190 191 192 193 194 195 196 197 198 199 200 201 202 203 204 205 206 207 208 209 210 211 212 213 214 215 216 217 218 219 220 221 222 223 224 225 226 227 228 229 230 231 232 233 234 235 236 237 238 239 240 241 242 243 244 245 246 247 248 249 250 251 252 253 254 255 256 257 258 259 260 261 262 263 264 265 266 267 268 269 270 271 272 273 274 275 276 277 278 279 280 281 282 283 284 285 286 287 288 289 290 291 292 293 294 295 296 297 298 299 300 301 302 303 304 305 306 307 308 309 310 311 312 313 314 315 316 317 318 319 320 321 322 323 324 325 326 327 328 329 330 331 332 333 334 335 336 337 338 339 340 341 342 343 344 345 346 347 348 349 350 351 352 353 354 355 356 357 358 359 360 361 362 363 364 365 366 367 368 369 370 371 372 373 374 375 376 377 378 379 380 381 382 383 384 385 386 387 388 389 390 391 392 393 394 395 396 397 398 399 400 401 402 403 404 405 406 407 408 409 410 411 412 413 414 415 416 417 418 419 420 421 422 423 424 425 426 427 428 429 430 431 432 433 434 435 436 437 438 439 440 441 442 443 444 445 446 447 448 449 450 451 452 453 454 455 456 457 458 459 460 461 462 463 464 465 466 467 468 469 470 471 472 473 474 475 476 477 478 479 480 481 482 483 484 485 486 487 488 489 490 491 492 493 494 495 496 497 498 499 500 501 502 503 504 505 506 507 508 509 510 511 512 513 514 515 516 517 518 519 520 521 522 523 524 525 526 527 528 529 530 531 532 533 534 535 536 537 538 539 540 541 542 543 544 545 546 547 548 549 550 551 552 553 554 555 556 557 558 559 560 561 562 563 564 565 566 567 568 569 570 571 572 573 574 575 576 577 578 579 580 581 582 583 584 585 586 587 588 589 590 591 592 593 594 595 596 597 598 599 600 601 602 603 604 605 606 607 608 609 610 611 612 613 614 615 616 617 618 619 620 621 622 623 624 625 626 627 628 629 630 631 632 633 634 635 636 637 638 639 640 641 642 643 644 645 646 647 648 649 650 651 652 653 654 655 656 657 658 659 660 661 662 663 664 665 666 667 668 669 670 671 672 673 674 675 676 677 678 679 680 681 682 683 684 685 686 687 688 689 690 691 692 693 694 695 696 697 698 699 700 701 702 703 704 705 706 707 708 709 710 711 712 713 714 715 716 717 718 719 720 721 722 723 724 725 726 727 728 729 730 731 732 733 734 735 736 737 738 739 740 741 742 743 744 745 746 747 748 749 750 751 752 753 754 755 756 757 758 759 760 761 762 763 764 765 766 767 768 769 770 771 772 773 774 775 776 777 778 779 780 781 782 783 784 785 786 787 788 789 790 791 792 793 794 795 796 797 798 799 800 801 802 803 804 805 806 807 808 809 810 811 812 813 814 815 816 817 818 819 820 821 822 823 824 825 826 827 828 829 830 831 832 833 834 835 836 837 838 839 840 841 842 843 844 845 846 847 848 849 850 851 852 853 854 855 856 857 858 859 860 861 862 863 864 865 866 867 868 869 870 871 872 873 874 875 876 877 878 879 880 881 882 883 884 885 886 887 888 889 890 891 892 893 894 895 896 897 898 899 900 901 902 903 904 905 906 907 908 909 910 911 912 913 914 915 916 917 918 919 920 921 922 923 924 925 926 927 928 929 930 931 932 933 934 935 936 937 938 939 940 941 942 943 944 945 946 947 948 949 950 951 952 953 954 955 956 957 958 959 960 961 962 963 964 965 966 967 968 969 970 971 972 973 974 975 976 977 978 979 980 981 982 983 984 985 986 987 988 989 990 991 992 993 994 995 996 997 998 999 1000 1001 1002 1003 1004 1005 1006 1007 1008 1009 1010 1011 1012 1013 1014 1015 1016 1017 1018 1019 1020 1021 1022 1023 1024 1025 1026 1027 1028 1029

50 Ut Diensia S transp 49th and 50th —^a
 Se 5: 124 (m ong as in text) D: 124.11 'वाते
 तु (Dn 'तु) 12 Di 124.11 'वाते तु Ma (12th) 124
 m ong as in text) 'वसवः (for वसवः च) —^b
 Se 124.12 'वसवः (for वसवः) In D: after वाते 'वाते
 वसवः 124.12 is removed by pigment —^c
 D: 124.12 (D before corr) वाते (for वाते)
 D: 124.12 (D repeats) वाते (for वाते)
 124.12 (for वाते) D: 124.12 (D repeats)
 वाते (D: 124.12) वाते (D: 124.12) वाते (D: 124.12)
 वाते (D: 124.12) वाते (D: 124.12) वाते (D: 124.12)

58 *) Di Di + s + Tr + G Ma रावण Di रावणम्
(hypermetne) (for रावण) Di + s (for गु) Di
रावणाय (for) Ma प्रववाण (for 'वर्ष' गु) -d) Di
गुमे वावम् (for) (for गुगुमे वावम्) -After 51st
III Di + s + s (except Ma) s.

१३* दग्धप्राणमुपेक्षो मद्भारं न विभ्रम् ।
उपनिष्ठा मद्भारं हृद्रेण ध्यायि मद्भारम् ।

{ (1 x) Du १००० (for १०००) → (1 x) Du १०००
ne २ Du reads the post half an hour. Du १००० १
for १००००० Du १००००० (for १०००००) }

-^{१८}) D₁ मृदुयं (low मृदुयं) M₁ धनसोपानं D₂ मृदुयोरुद
विशेष मृदुयं न धनसोपानं (inc)

ततो गृहस्य वचनात्संपातेर्हनुमान्त्वली ।

अतयोजनविस्तीर्णं पुष्टवे स्वपार्श्वम् ॥ ५७

तत्र लङ्कां समासाद्य पुरीं रावक्षपास्त्रिताम् ।

ददर्श सीतां ध्यायन्तीमशोकवनिनां यताम् ॥ ५८

निवेदित्वाभित्तां प्रशुचिं च निवेद्य च ।

समाधास्य च वैदेहीं मर्दयामास तोरणम् ॥ ५९

पञ्च सेनाग्रगान्धत्वा मम मन्त्रिसुतानपि ।

प्रस्थापयामास. —^d D: २११ स्वर्णपदः D: विवेदुं (for दिव्युं). M: वैदेहा परिमलोने.

57 M: reads 57 inf lin sec. m. —^a D: [अ]स्व पुनः (for पुनस्त). —^b D: हनुमन्- D: हन्वाम् (for हनुमन्). S: N V B D: २१०-२१ कवि. (for कवी). —^c M: -योज- (for -योज-). V: 'शिवनीय' (hyper-metric). V: D: २११-विहारं (for विहारं). —^d V: D: वपुषे. T: डुपरे (for डुपरे). S: N V B: २१०-२१०-२१ मन्त्रालयः B: (m). १. १ (B: om) एतत्कालः D: मन्त्रालयः. M: ललितार्णवः.

58 ^a S: N V B D: २११-२११ M: वपुषे (for वपु). B: 'तदः' M: 'न्य' (for तमासाद्य). —^b M: दम्ब्यं (for पुरीं) V: रामनः (for रावन्). B: (m as in text) -राष्ट्रिनां (for -राष्ट्रिणां). —^c S: V: २११ B: २११-२११ 'अभिवानः' V: 'वास्तविक' (for वास्तविक). D: वास्तविकमन्त्रम्. M: दम्ब्यं भाषां रामस्य सीतां मन्त्रिण्यसिनी.

59 ^a S: N V B D: २११-२११ निवेद्य चापि: M: स्ववेदयित्वा (for निवेदयित्वा) D: विहारं (for [अ]भित्तां). S: om. 59^b. T: missing up to समा —^b S: V B: २११ D: २११-२११ M: वि (D: वी) निवेद्य (V: इव) D: २११ निवेद्य: D: स निवेद्य. G: as in text (for च निवेद्य) D: तत्र वृत्ति निवेद्य —^c D: २११ समासाद्य च. D: स समासाद्य (for समासाद्य च). S: V B D: २११-२११ 'अभिवानः' —^d V: D: दम्ब्यं. V: B D: G: मर्दयः (for मर्दयामास) S: S: V B: २११-२११ वैदेहा: D: D: २११ रावक्षम् (for वपुषम्).

60 ^a S: N V B D: २११-२११ मन्त्रिसुतम् D: सेनाग्रः ० (for सेनाग्रम्). —^b D: दम्ब्यं वपुः. D: वपु वपुः (for वपु मन्त्रि). S: N V B D: २११-२११ वपु सेनाग्रम् (B: 'वपु', B: (m). १ 'वपु') मन्त्रि. S: alleg (except वपु and m). —After 60^a, V: २११

205^a उपयुक्तमिमांशु प्रश्नस्य सुप्तं वपुः ।

—^a G: २११ (for वपु). S: N V B D: २११-२११ वपुः (for वपुः वपु). V: २११ वि विपु. D: दम्ब्यं (for विविपु).

यूरमर्धं च निजिप्य ग्रहणं सधुपामास ॥ ६०

अश्वेषोन्मुक्तमात्मानं वात्सा पैतामहाद्वारा ।

मर्षपद्मावसान्नीयो यन्त्रिणस्तान्यच्छया ॥ ६१

ततो दग्धा पुरीं लङ्कायुते सीतां च मैथिलीम् ।

रामाय प्रियमाख्यस्तु पुनरग्रान्महाकविः ॥ ६२

सोऽभिगम्य महात्मानं कृत्वा रामं प्रदक्षिणम् ।

न्यवेदयदमेयात्मा दृष्टा सीतिति तत्ततः ॥ ६३

D: २११ दग्धम् निद (D: 'वि' न्य) च (D: 'वपुषः'). —^a V: वपुषे (for वपुषं). M: D: M: 'वपुः' (for 'वपुषः').

M: D: २११ om 61^a. —^a S: V D: २११ मन्त्रिणः (S: 'नि'. V: २११ 'नि' न्येप्य च: M: दग्धमिदं वपु च: B: D: २११ मन्त्रिणः (S: 'वपुषः', B: २११ (m). 'दग्ध', B: 'दग्ध' न्य च (for वपुषोन्मुक्तम्). —^b S: D: २११ वपुषः, V: २११ (m) B: (m) (V: B: २११ as in text) वपुषः (for वपुषः). S: N V (V: m, २११ पैतामहाद्वारा: B: D: २११ पैतामहाद्वारा: D: पैतामहाद्वारा: (ac). —^c S: N V B D: २११-२११ वपुषः. D: वपुषः (for वपुषः). S: N V B D: २११-२११ वपुषः. B: वपुषः. D: वपुषः (for वपुषः). —^d S: N V: २११ B: २११-२११ वपुषः. B: वपुषः. D: वपुषः (for वपुषः). S: N V B D: २११-२११ वपुषः. B: वपुषः. D: वपुषः (for वपुषः). V: २११ 'वपुषः' (ac) (for वपुषः). —For 61^a, M: subst

106^a रावक्षमर्दयामास समेतां वपुषः ।

M: ^a D: दग्धं (for दग्धः) D: वपु (for वपुः). D: २११ 'दग्ध' (D: 'वपु') पुरी वपु —^b S: N V B: २११-२११ वपुषः (D: om. च submetric). S: B: वपुषः सीतां वपु. D: २११ M: दग्धः सीतां ॥ वपुषः. —After 62^a, B: 62^a as in S: S: om 62^a-63^a. —^c M: रामस्य (for रामाय). S: B: भाषां दग्धः (D: च) रामस्य. S: V: २११ B: २११-२११ रामस्य च वैदेही: V: २११ रामस्य वैदेही (cf 59^a). D: २११ दग्धः चाप्यभिदः (D: च चाप्यभिदः) वपुषः (D: वपुषः). —^d S: B: वपुषः (for वपुषः) B: महावपुः.

M: S: om 63^a (cf v. 1 62). —^a B: २११ 'वपुषः', T: वपुषः. B: 'वपुषः' (for वपुषः). —^b V: D: २११ M: रामं दग्धः (by transp). —^c D: वपुषोन्मुक्तः (for वपुषोन्मुक्तः) M: N V B D: २११-२११ निवेदयामास वपुषः D: २११ M: न्य (D: वि विपु च वपुषः) (D: वपुषोन्मुक्तः) D: वपुषः (for वपुषः) D: om. वि S: N V B D: २११-२११ वपुषः (S: च) (for [च] वि वपुषः).

G 1 3 81
B 1 1. 79
L 2 3 79

ततः सुग्रीवसहितो गत्वा तीरं महोदधेः ।
समुद्रं क्षोभयामास शैरसादित्यसन्निभैः ॥ ६४
दर्शयामास चात्मानं समुद्रः सतितां पतिः ।
समुद्रवचनाद्यैर् नलं सेतुमग्रपथम् ॥ ६५
तेन गत्वा पुरीं लङ्कां हत्वा राममहाहरे ।
अम्पपिञ्जत्स लङ्कायां रावणेन्द्रं निभीषणम् ॥ ६६

64 ^a) B: रावेत् (for रावे) १० वासीमिषये

65 ^a) G: *सुप, M: repeats (for समुद्र) S: N
1 B D: 117-118 रावणस्य च (10 D: 118 तु D: 119
ह) —^a) V: क्षोभय D: M: (sup lin sec 11 as
in text) यपना (for यपयत्) १० रावे (for रावे)
—^a) S: 11 V: 1 B D: 117-118 119 G: 118 (G: 118
D: 118 119 120 M: 118) T: 11 G: 118 119 120 (for लं)
V: सेतु (for सेतुम्) १० महाहारे (for महाहरे)
V: सेतु महाहारे D: 118 नलं सेतुम् in margin

66 ^a) D: 117-118 तु वै, M: रावे (for तेन) D:
transp रावण and रावे १० om 66^a —^a) S: N V: 1
B D: 117-118 हत्वा च (D: 118 हत्वा by transp D:
ह) रावणेपर (V: 1) —After 66^a 11 D: 117-118 S
(except M: 118 while D: 118 M: 118 after 66 N:
V: B D: 118 119 after 66^a V: 11 after 69^a

107^a) राम सीतानुग्रह्य परोक्षीरामुपगमम् ।
समुपायतो राम परम अवसर्गम् ।
मनुजस्य सा सीता विप्रेक्ष्य जलनं कलौ ।
हरी वसु प्राणसीद्वागुवाकसीतीक्ष्णी ।
ऐनमुपयो वेतु दुस्वर्गि पणः ह । [5]
ततो विप्रेक्ष्य सीतौ सा वा विमलकनकायम् ।

[N: V: B D: 118 119 om line 3 V: 1 om lines 3 4 5
D: D: 118 119 S om lines 4 5 —(1 1) G: missing
राम M: गुण रावण (for अनुग्रह्य) D: राम सीता समुपाय (for
the prior half) D: सीतम् T: 1 G: M: सीतम् (G: sec 11
as in D: 11) (for सीतम्) D: सीतम् (for पणः) —(1 2)
V: समुपाय D: सीतम् (for समुपाय) V: G: सीत
(for पणः) N: B: 1 (B: 11 as in V: 1) D: 118 119
V: 11 सीतम् रव V: B: 118 (for सीतम्) —(1 3) V:
मनुजस्य D: मनुजस्य (for सीतम्) N: B
D: 118 सीतम् V: 1 सीत V: सीतम् D: 118 सीत
G: सीतम् (for सीतम्) M: 118 सीतम् सीतम् (submetric)
G: सीतम् (for सीतम्) V: 118 119 सीतम् (for सीतम्)
N: V: 1 B D: 118 119 D: 118 119 (for सीतम्) V: 118 119
सीतम् D: 118 119 सीतम् (for the post half) —
(1 4) N: V: 118 119 —(1 5) V: 118 (for सीतम्)
B: 118 119 120 (for सीतम्) —(1 6) N: V: B D: 118 119
सीतम्, D: 118 119 B: 118 119 सीतम् (for सीतम्)]

कर्मणा तेन महता त्रैलोक्यं सचराचरम् ।
सदेवविष्णुं तुर्यं रावणस्य महात्मनः ॥ ६७
तथा परमसंदुष्टः पूजितः सर्वदेवतैः ।
कुलकृत्यलङ्घा रामो विजयः प्रभुमोद ह ॥ ६८
देवताभ्यो वरान्नाथ्य समुत्थाप्य च बानरान् ।
पुष्पकं तत्समारुह्य नन्दिग्रामं ययौ तदा ॥ ६९

V: 1 cont

108^a) अथोपायं पुनरागम्य रामो राज्यमवाप ह ।

[V: 118 119]

D: D: 118 119

109^a) अग्रहीदमरः रामो वचनात् गुहोच्छ्रिता ।

[D: 118 119 D: 118 119]

M: cont line 1 and 3 of 110^a

D: D: 118 119 S (except M: 118) read 66^a after 66^a
—^a) S: D: D: 118 119 S 118 (D: 118 119 120 V: 118
(S: M: 118 D: 118) V: 118 120 121 (V: 118 120 121
B: 118 120 121 D: 118 120 121 V: 118 120 121
(sec) (for वचनात्) —^a) V: 118 120 121, D: 118 120 121,
M: 118 120 121 (for वचनात्)

67 M: 118 119 67^a 68^a —^a) S: N V B D: 117-118-119
देव (V: 118 119 120 B: 118 119 120 D: 118 119 120
67^a as in S: after 67^a —^a) S: N V B D: 117-118-119
सदेवविष्णुं (B: 118 119 120 समुपायं) वसु, D: 118 119 120
यथा च देव वसु (for सदेवविष्णुं) S: 118 119 120
B D: 117-118-119 वसु V: 118 119 120 वसु, D: 118 119 120
—^a) S: N V B D: 117-118-119 रावणं त्रैलोक्यम् (D: 118 119 120
वसु)

68 M: 118 119 68^a (cf v. 1 67) D: D: 118 119 S
(except M: 118) read 66^a after 68^a T: reads 68^a in
margin —^a) D: 118 119 D: 118 119 (for वसु) B: D: 118 119
समुपाय, D: 118 119 (for वसु) D: D: 118 119 S
(except M: 118) वसु राम समुपाय —^a) D: 118 119 (for वसु)
V: D: 118 119 T: G: 118 119 (for वसु) —After 68^a,
N: V: B D: 118 119 120 121^a —^a) D: 118 119 120 121
(for वसु) S: D: 118 119 120 121 B: M: 118 119 (for वसु)
—^a) S: N V B D: 117-118-119 समुपाय, D: समुपाय G:
118 119 120 समुपाय (for वसु) —After 118 119 120
line 4 of 110^a

69 M: 118 119 69^a —^a) T: समुपाय D: वसु
सचराचर्य S: N V B D: 117-118-119 120 वसु सचराचर्य
(D: 118 119 120 B: 118 119 120 सी (V: 118 119 120 121
[V: 118 119 120] —After 69^a V: 118 120 121 D: 118 119 120
69^a after 69^a —After 69^a, D: D: 118 119 120 T G M: 118 119 120

नारदस्य तु वदाम्यं श्रुत्वा वास्यारिभारदः ।
 पूजयामास धर्मारमा सहश्रिण्यो महाभुनिः ॥ १
 ययात्पूजितस्तेन देवर्षिर्नारदस्तदा ।
 आपृष्टैराम्यनुव्रातः स जगाम निदायसम् ॥ २
 स मुहूर्ते गवे तस्मिन्देवलोकं भुजितस्तदा ।
 जगाम तमसतीरं जाह्नव्यास्त्रविदूरतः ॥ ३

2

1. *Ni* for missing for 1 23rd (cf vi 1 1 69) —
 Before st 1 *Di* int. rel श्री (lacuna) ॥ श्री (lacuna)
 च *Ti* begins with श्री, *Ti* श्रीरामचेदाय सय । श्री —
 श्री हया, श्री (Śrī missing) V Bā (m. as in B)
Di 10-11 (स) यत्तद्, Bā चत्तद् (for तु यत्तद्) Dā चत्तद्
 साहाय्य —
 Dā (विश्वे वा (for "विश्वे वा") —After
 1st Śrī (marg) ॥ *Di* missing V B Dā 10-11 int

128th वाल्मीकि शिष्यवर्गिणो विस्मय पात्रे वयो ।

मन्वेत य रामाय पूजे चके महाभुनि ।

[[1 2] Dā वत् (for वत्) Vā Dā १, Dā १ (for च)
 Vā Dā "च" (for "भुनि")]

Dā cont

129th ले च^१ ॥ १०५ मने स पायि भुजितुगण ।]

—^१ Śrī reads १०५ m marg Dā १०५ Gā Mā शिष्य
 (for शिष्यो) Dā Dā Gā Mā Gā भुजि, Dā १०५ मने, Dā
 भुनि (for महाभुनि) Śrī Śrī V B Dā 10-11 च पायि (Bā
 हयावि Dā वाल्मीकि) शिष्यवर्गिणो वाद (Śrī "च" ॥ १०५
 (Dā "वि" ॥ १०५)

2. Śrī missing (cf vi 1 1) Śrī om 2nd —
 (m. as in text) हया दि, Dā तथा च (for यथाच) Dā
 (before cor) भुजिते (for भुजित) —
 Dā बहिरि
 (for देवर्षि) Śrī Vā Bā Dā 10-11 हया, Dā Dā 10-11
 Tā Gā Mā हया Gā 10-11 text (for हया) Vā Bā
 (m. orig as in text) मय वाद (for वादस्तदा) —
 Śrī Śrī Vā B Dā 10-11 वादस्तदा, Dā Dā Mā वादस्तदा
 (Mā before cor "हृ" ॥ Dā 10-11 वादस्तदा च, Tā Gā
 वादस्तदा (Gā before cor "हृ" ॥ Gā 10-11 text (for
 वादस्तदा) Śrī वादस्तदा Bā 10-11 (Bā "च" ॥ १०५
 वादस्तदा) —
 Mā वादस्तदा (by transp) Śrī Śrī
 V B D (except Dā Dā 10-11) वादस्तदा विस्मय Vā Bā
 (m) Dā 10-11 विदू (Dā "वि" ॥ १०५)

3. Śrī missing (cf vi 1 1) —
 Vā १०५ मने, Dā १०५ मने, Dā १०५ मने (for स मुहूर्ते)
 Vā १०५, Dā १०५ (for मने) ॥ १०५ मुहूर्ते मने वादस्तदा

स तु तीरं समासाद्य तमसाया महाभुनिः ।
 शिष्यमह्नि स्थितं पार्श्वे दृष्ट्वा तीर्थमर्द्धमम् ॥ ४
 अर्द्धमर्द्धमिदं तीर्थं भद्रान् निशामय ।
 रमणीयं प्रसयाम्बु सन्मनुष्यमनो यया ॥ ५
 न्यसत्वां कलशस्वात दीपतां दत्तलं मम ।
 इदमेवाग्राहिष्ये तममातीर्थमुत्तमम् ॥ ६

कलित ॥ १०५th Dā देवर्षिणे Tā (before int/ int
 cor) "देव" (for देवर्षिणे) Śrī Śrī V B Dā 10-11
 दे (Dā १०५) देवर्षिणे वाद —
 Dā १०५ Mā च (for तु) Dā १०५ Dā १०५ (for
 बहिरि) Śrī Śrī V B Dā 10-11 वाल्मीकि (Śrī "वि",
 Dā "वि" ॥ १०५)

4. Śrī missing (cf vi 1 1) —
 Dā १०५ च, Dā १०५, Dā १०५ Tā १०५ (for स तु) Śrī
 स चत्त (m. as in text) शिष्यवर्गिणो, Vā Bā स चत्त
 शिष्यवर्गिणो, Dā १०५ स चत्त (Dā "देव" शिष्यवर्गिणो —
 Vā Dā १०५ समासाद्य (for समासाद्य) Dā Dā १०५ Gā Mā
 मुहूर्ते (for महाभुनि) —
 Dā १०५ वादस्तदा शिष्य
 पार्श्वे —
 Vā Dā १०५ तीर्थम् (for तीर्थम्) Dā १०५
 (10५) (for अर्द्धमम्)

5. Śrī missing (cf vi 1 1) —
 Dā १०५ वि (Dā १०५ वि) शिष्यवर्गिणो, Dā १०५ अर्द्धमम्, Dā १०५
 शिष्यवर्गिणो, Dā शिष्यवर्गिणो, (10५) Mā शिष्यवर्गिणो (for
 अर्द्धमम्) Vā १०५ (for तीर्थम्) —
 Śrī Vā Bā Dā १०५ Mā शिष्यवर्गिणो Dā शिष्यवर्गिणो —
 Śrī Śrī V B Dā १०५ पुण्य देव (for रामादेव) Śrī Śrī Vā B
 Dā १०५ १०५ प्रसय च Vā परिच च (for प्रसयाम्बु) —
 Śrī Śrī V B Dā १०५ १०५ समासाद्य हया मने (Dā मने
 हया by transp) —After 5. Śrī Śrī (Śrī missing) V
 B Dā १०५ १०५ int

130th हर तीर्थस्यैव लोभ्य सुखं सुखमाहुवत् ।

[Śrī १०५ (10५), Dā १०५ (for हर) Śrī Vā B Dā १०५ १०५
 लोभ्य Dā १०५ (for तीर्थस्य) Śrī Vā B Dā १०५ १०५
 लोभ्य Dā लोभ्य, Dā लोभ्य (for लोभ्य) Vā लोभ्यलोभ्य लोभ्य
 (for the lower half) Dā लोभ्य Dā लोभ्य (for सुखं)
 Dā लोभ्य Dā लोभ्य (for लोभ्य)]

—After 130th Dā 130th 6th as in Śrī with variant
 यो for लोभ्य

6. Śrī missing (cf vi 1 1) Śrī Śrī V Bā Dā १०५ १०५
 om 6th Bā Dā transp 6th and 6th —
 Dā शिष्यवर्गिणो, Dā शिष्यवर्गिणो (for शिष्यवर्गिणो) Dā शिष्यवर्गिणो (for
 शिष्यवर्गिणो) Bā Dā १०५ १०५ लोभ्य Dā लोभ्य (10५) Tā

एवमुक्त्वो भरद्वाजो वाल्मीकिं महात्मना ।
प्रायच्छत् मुनेस्तस्य बल्ललं निपतो गुरोः ॥ ७
स शिष्यहस्तादादाय बल्ललं निपतेन्द्रियः ।
निचचार ह पश्यंस्तत्सर्वतो विभुलं वनम् ॥ ८
तस्मान्माथे तु मिथुनं चरन्तमनपदिनम् ।

ददर्श भयवांस्तत्र कौशपयोवर्तिनःस्वनम् ॥ ९
तस्मात्तु मिथुनादेकं पुष्पांशं पापनिश्रयः ।
वधानं वैरैर्निलयो निपादस्तस्य पश्यतः ॥ १०
तं शोभितपरीताङ्गं वेष्टमानं महीवते ।
भाषां तु निहतं दृष्ट्वा हसन् कल्याणं गिरम् ॥ ११

G. 1. 2. 14
B. 1. 2. 11
L. 1. 2. 14

damaged; Ts वल्ल (sic) (for वल्ल). Ds कल्लवत्त
(sic) (for कल्लवत्त) —⁴ Gs Ms Cp वल्लवत्त
(Ms set. m. m. in text). Ds > transp. कल्ललं and मम.
Ms वल्लवत्त दीवतो मम, Ms दीवतो मम वल्ललं. Bs Ds
transp. ⁴ and ⁴. —⁵ Ss Ns V B Ds 10-12 वल्लिन्
(for वल्लिन्). Vs रिता (for [स] वपा) —⁶ Ds रौतम्
(for रौतम्). Ss Ns V B Ds 10-12 रौतम् नमस्तवते
(Ds 'वते'). —After 5, Ss N (Ns missing) V B Ds 12-13
ins., while Ds > 7 ins. after 6 ⁶;

१३१ पश्यन्तं स्वविद्वत्पुत्रं शोभितपरीताङ्गम् ।

पद्मा कलायथो न स्वपथा तप्तु विचिन्वते ।

[(L. 1) Ds वल्ले. Vs पान (for पानि). Ds reads for
L. 1 स्वविद्वत्पुत्रं शोभे स्वपथकन पुत्र. —(L. 2) Ds >
कलायथे पद्मा (by transp.). Vs नीतिर्. Ds स्वथे (for
पद्मा).]

7 Ns missing (cf. v.l. 1). Ms om 7. —¹ Ds वल्ले
(for वल्ले). —² Ts पाल्मिके; Ms पाल्मिके. —³ Gs
Ms वल्लवत्त (here and elsewhere below) Ts विद्वे
(for विद्वे). Gs Ms मुने. (for गुरोः). —For 7, Ss N
(Ns missing) V B Ds 10-12 subat.;

१३२ स मुनेर्वचनमोहो बुधरागम्य बाधप्रलम् ।

आनीय वल्लवत्तं वल्ले गुरोर् प्रवेष्टवत् ।

[(L. 1) Vs वल्ले; Ns Vs B Ds 10-12 transp
कल्ल (Ns Vs Bs (m. m.) Ds 'व') and वल्ल. Ns Vs B
Ds 10-12 om. व. Vs पुनपुनवत्त (for पुनपुन व)
Ds 10-12 कल्ल. —(L. 2) Ds वल्ले. Ds > वल्ले (for
वल्ले). Vs व 'व'; Vs (m. m.) ⁴, Vs Bs वल्लवत्त (Bam.
'वल्लवत्त). Ds वल्लवत्त (for वल्लवत्त).

8 Ns missing (cf. v.l. 1). —¹ Ds वल्लवत्त. —²
Ss Ns V B Ds 10-12 वल्लिन् व (Bam. 'वल्लिन्') वल्लवत्त;
Ds 10-12 वल्लवत्त व (Ds 'व') वल्लवत्त; Ms वल्लवत्त वल्ले
मुने. —After 8⁴, Ss N (Ns missing) V B D (except
Ds Ds 10-12) ins.;

१३३ अवाप्य नरे तस्यां च गुरोर् वल्ले व वल्लवत्त ।

नरेणिया व विविक्तोदरे निरुदेयतः ।

[(Ds 10-12 om. L. 1. —(L. 2) Ds > व (for व).]
—¹ Ds > 'विद्विक्ता' (m. m.) वल्लवत्त Ms 'व' वल्लवत्त
(for 'व' वल्लवत्त). Ss Ns V B Ds 10-12 विद्विक्ता (Vs
Ds 10-12 वल्लवत्त वल्लवत्त (Ds 10-12 वल्लवत्त Ds om. 8
up to ददर्श in 9⁴. —² Vs Bs वल्ल वल्ले वल्ले

(for वल्ले) Ss Ns V B Ds 10-12 वल्लवत्त (Ds 'व')
(for वल्ले). Vs Bs (m. m.) ⁴ as in text) वल्ले; Vs
—³ Ds व वल्ले (for वल्ले).

9 Ns missing (cf. v.l. 1). Ds om 9⁴ and
partially ⁵ (cf. v.l. 5). —⁶ Ds वल्लवत्त; Ms वल्लवत्त
(for वल्लवत्त). Ms व (for व). Ss Ns V B Ds 10-12
वल् = वल्लवत्त (Ds वल्) वल्ले (Vs 'व') वल्ले (Vs Ds
वल्लवत्त) (Ns Bs m. Ds 10-12 वल्लवत्त; Bs Ds 10-12 वल्लवत्त
(Ds 'व') वल्ले (Ds 'वल्') —⁷ Ss Ns V B Ds 10-12
वल्ले (Vs वल्ले. Ds om वल्ले (Bs m. Ds om) वल्ले
(for वल्लवत्त). —⁸ Ss Ns V B Ds 10-12 वल्लवत्त
(for वल्लवत्त). Ss व वल्लवत्त; Vs B Ds 10-12 वल्लवत्त
'वल्ले' (Ds 'व'). Vs वल्लवत्त; Ds Ds S 'वल्ले' (for
वल्ले वल्ले)

11 Ns missing (cf. v.l. 1). —¹ Ss Ns V B
Ds 10-12 वल्ले (for वल्ले). —² Ds वल्लवत्त (for वल्लवत्त).
Ds (before cor.) वल्ले (for वल्ले) Ss Ns V B Ds 10-12
वल्लवत्त वल्लवत्त. —³ Ss Ns V B Ds 10-12 वल्लवत्त
Ds 10-12 वल्लवत्त (Ns 'व'), Ds वल्लवत्त वल्ले, Ms वल्ले
(for वल्लवत्त) —⁴ Ds om वल्लवत्त. Ss Ns V B D
(except Ds Ds 10-12) Ms वल्ले (Ds वल्ले, Ds Ms
वल्ले वल्ले (for वल्ले वल्ले). Ds वल्ले (crossed)
वल्ले (submetre).

12 Ns missing (cf. v.l. 1). —¹ Ds 10-12 वल्ले
वल्लवत्त. —² Ns Vs B Ds 10-12 वेष्टमानं Vs
वल्लवत्त. Gs as in text (for वेष्टमानं). Vs 'वल्' (om.
as in text) (for वल्ले वल्ले) —After 12⁴, Ds 10-12

१३४ वल्लवत्त वल्लवत्त वल्लवत्त वल्लवत्त

[(Ds वल्ले (m. m.). Ds वल्ले (for वल्ले))
—¹ Ds 10-12 Ts व, Gs [व] व, Ms inf. ins. set.
m. Ms [व] व (for व) Ds वल्ले (for वल्ले). Ds
वल्लवत्त वल्ले वल्ले. —² Ds 10-12 वल्लवत्त वल्ले; Ds
व (sic) वल्ले. Ms वल्ले वल्ले (m. m.) Cp 'वल्लवत्त'.
—For 13⁴, Ss N (Ns missing) V B Ds 10-12 subat.;

१३५ वल्ले वल्ले वल्ले वल्ले वल्ले वल्ले वल्ले

[(Ns Vs वल्ले (for वल्ले) Ss Vs Ds 10-12 वल्ले (for
वल्ले) Ds वल्ले (for वल्ले) Ss Bs 'वल्ले'; Vs 'वल्ले'
Vs 'वल्ले', Bs (m. m.) वल्लवत्त (om. 'वल्ले'); Ds व
वल्लवत्त, Ds वल्ले वल्ले, Ds वल्ले वल्ले (for वल्ले वल्ले).]
—After 13, Ds Ds 10-12 S (except Ms) ins.;

तथा तु तं दिवं दृष्ट्वा निपादेन निपातितम् ।
 श्लेषैर्मोत्सन्नस्तस्य वसन्त्य मयपवत ॥ १२
 ततः कस्मिन्दिवाद्यधर्मोऽयमिति दिवः ।
 निशाम्य स्वर्गोऽर्थोऽस्मिन् वचनमनन्तरम् ॥ १३
 मा निषाद प्रतिष्ठां दयमयः प्राचयीः गयाः ।
 यत्कौत्समिधुनादेः मरुतोऽयममोहितम् ॥ १४

135^a मिथुना चित्ता तेन दिवेन मयपवतः ।
 तत्प्राप्तयेन मयेन वसितः सवितेन वै ।

[(1 2) Da मिथुना Vb चित्ता (for चित्ता) Ts चित्ते
 (for चित्ते) — (1 2) Ga मय (for मय) Ga मय
 (for मय) Da Ga मय (for मय)]
 On the other hand Da 2.1 ms.

137^a तथा ता मित्पवतो दिवोऽर्थो वचनं मुनिः ।

[Di मिथुना (for मिथुना) Di मय, Da च (for च)
 Di मय Da च मय (for मय)]

12^a Na missing (cf. 1 1) —^a Di च वचनं च तः ।

Da च तः, Da 2.1 मयपवतः, Da तथा च तः, Ts Na तथा च तः
 Ga तथा च तः, Na 2.1, Ga as in text (for तथा च तः)
 Di 2.1 ततः, Ga 2.1 (for दृष्ट्वा) Si 2.1 V B Da 2.1
 Da 2.1-12 तथा (Na 2.1) Da 2.1-12, Na तथा च तः
 वचनं निपादः दृष्ट्वा —^a Ga missing on a damaged
 fol. Si 2.1 1.1 2.1 B Da 2.1-12 निपादे (Na 2.1) निपादे
 (Da 2.1) वचनं, Na निपादेनामुने मुनि Na missing
 from text to text (fol. damaged) —^a Si 2.1 (Na
 missing) V B Da 2.1-12 मुने, Da 2.1 दृष्ट्वा, Da मुनि
 (for दृष्ट्वा) Si 2.1 (Na missing) V B Da 2.1-12
 निपादः दृष्ट्वा —^a Na कृतम् (for कृतम्) Si 2.1 (Na
 missing) V B Da 2.1-12 मयपवतः (for मयपवतः) Da 2.1
 मुने मयपवतः (Da 2.1 मयपवतः, Da 2.1 मयपवतः)

13^a Na missing 13^a (cf. 1 1) —^a B
 'मिथुना' (sic) Di कृतम् Di कृतम् Di कृतम्
 दिवाद्य (sic) (for कृतम्) —^a Na दृष्ट्वा (sic)
 (for दिवः) Si 2.1 V B Da 2.1-12 प्रतीक्षा स दिवोत्सवः
 Da 2.1 दृष्ट्वा (Da 2.1) वचनमनन्तरम्
 — After 13^a Da 2.1-12

138^a मरुतो यत् निपादेन नृसैन्यस्य विजिताः ।

मयपवतः दृष्ट्वा लोकं यत् निपादितम् ।

[(1 2) Di नृसैन्य निपादेन (by transp) Da मय
 (for मय) — (1 2) Da च कृतम् (for कृतम्) Da
 लोकं (for लोकं) Da यत् (for यत्)]
 —^a Si 2.1 V B D (except Di Da 2.1-12) निपादः (for
 निपादः) Si 2.1 V B Da 2.1-12 कृतम् (Da 2.1 च)
 (for दृष्ट्वा) Na कृतम्, Na कृतम्, Da 2.1 कृतम् (for
 कृतम्) —^a Da च (for दृष्ट्वा) Si 2.1 V B Da 2.1

तस्मिन् वृत्तविन्ता वभून् हृदि वीर्यतः ।

श्रोतवन्तास्य वृत्तः शिभिर्दं व्याहृतं गया ॥ १५

चिन्तयन्त्य महाप्राप्यतः मतिमान्मतिम् ।

शिष्यं पौत्रादीन्मतिमिदं स मुनिपुंगवः ॥ १६

पादपद्मोऽयमस्तन्वीर्यमनन्तरः ।

श्रोतवन्तास्य वृत्तः मे श्रोतो भवतु नान्यथा ॥ १७

Da 2.1-12 (1 1) Da 2.1 र्दं (1 1) (1 1) (1 1) (1 1)
 (1 1) (1 1) (1 1) (1 1) (1 1) (1 1) (1 1) (1 1) (1 1) (1 1)
 (1 1) (1 1) (1 1) (1 1) (1 1) (1 1) (1 1) (1 1) (1 1) (1 1)

14^a Da च (for दृष्ट्वा) —^a Si मयपवतः (for
 मयपवतः) Da मयपवतः (for मयपवतः) (for मयपवतः)
 —^a Di च (for दृष्ट्वा) Da मयपवतः (for मयपवतः) —^a V
 om d, Dt om m m मयपवतः Da चित्ता (for मयपवतः)
 1.1 Da 2.1 मयपवतः Ga missing (for मयपवतः)

15^a Ga missing up to वचनं in ^a on a damaged fol.
 —^a Di Da दृष्ट्वा (for दृष्ट्वा), Da वचनं (for वचनं)
 Di चित्ता (sic) (for चित्ता) Di चित्ता, Da 2.1 Na
 चित्ता (Da 2.1) Di Na चित्ता (Na 2.1) (for चित्ता)
 Ts Na चित्ता, Da चित्ता (for चित्ता) Si 2.1 V
 B Da 2.1-12 मयपवतः वचनं निपादः दृष्ट्वा —^a Da
 चित्ता च (for चित्ता) Di 2.1 दृष्ट्वा (for मयपवतः) Da
 चित्ता, Na चित्ता (for चित्ता) Si 2.1 V B Da 2.1-12
 चित्ता (Si चित्ता, Da चित्ता) चित्ता (Si Da चित्ता)
 चित्ता —^a Si चित्ता, Si V B Da 2.1-12 चित्ता, Na
 damaged, Na चित्ता (for चित्ता) Da 2.1 चित्ता Na
 चित्ता (for चित्ता)

16^a Da reads मति in many Ga मतिमुत्सवः Ga
 repeats मयपवतः —^a Na मति (for मति) —^a Na च
 (for च) Na 2.1 मयपवतः — For 16 Si 2.1 V B D (except
 Dt Da 2.1-12) subst (Da subst L x only for 16^a)

139^a मुनिपुंगवः च व्याप्य पादपद्मं दृष्ट्वा दृष्ट्वा च ।

चिन्तयन्त्य विजितं पौत्रं महाप्राप्यं दृष्ट्वा ।

[(1 2) Na च (for च) Si 2.1 B (m as in text) ^a
 Da 2.1 दृष्ट्वा, Da च (for च) V Da 2.1-12 मुनिपुंगवः (Da
 चित्ता) चित्ता (for the prior half) B (m as in text)
 Da च (for च) Da चित्ता (by transp) V B (m,
 ong दृष्ट्वा) Da चित्ता B चित्ता (for मयपवतः) V
 चित्ता चित्ता, Da चित्ता च (for the post half) —
 (1 2) Di 2.1 चित्ता चित्ता चित्ता (for the prior half)
 1.1 V B Da 2.1-12 दृष्ट्वा]

17^a Da om 17^a — 18^a —^a Di मयपवतः (for
 मयपवतः) Da चित्ता (for चित्ता) Na मयपवतः
 चित्ता —^a Ga partially missing Da चित्ता Da चित्ता

तनुवाच ततो ब्रह्मा प्रहसन्मुनिपुंगवम् ।
श्लोक एव त्वया पदो नात्र कर्ष्या विचाराया ॥ २९
मच्छन्दोदेव ते ब्रह्मन्प्रवृत्तये सरस्वती ।
रामस्य चरितं कृत्स्नं कुरु त्वष्टृमिसत्तम ॥ ३०
धर्ममनो गुणवतो सोमे रामस्य धीमतः ।
इत्तं कवय धीरस्य यथा ते नारदास्तुतम् ॥ ३१

रहस्यं च प्रकाशं च बहुतं तस्य धीमतः ।
रामस्य सहसौमित्रे राखसानां च सर्वशः ॥ ३२
वैदसायैव बहुतं प्रकाशं यदि वा रहः ।
तच्चाप्यनिर्दिष्टं सर्वं निर्दिष्टं ते भविष्यति ॥ ३३
न ते वामनृता वक्ष्ये कानिदत्र भविष्यति ।
कुरु रामकथां पुण्यां श्रोत्रवद्वा मनोरमाम् ॥ ३४

29 ^a) Ds 10-11 Ms प्रहसन् (for प्रहसन्). Śs N̄ V B
Ds 10-11 'सप्तमे' (for 'पुनरास्तु'). —After 29^a, Śs N̄ V
D Ds 10-11 ms.

147^a मूर्धे पदं प्रोक्तत्पदा औद्यत्यवधनः ।

[Ds सप्त (sic) (for सप्त). Bs 'मि' (for 'मप').]
—^a) Śs N̄ V B Ds Ds 11 Ct पदस्यपदः Ds 10-11 पद,
Ds पदस्यपद, Ms पदस्यपद, Gs as in text (for पदस्यपद).
Ds सौक्यः स वास्तव्यं संधाः. Ct Ct इत्यनेनपि श्लोकमन्त्रेण
तथा श्लोक एव ब्रह्मः. Ct श्लोक एव तस्या इति पाठेपि पदोक्त्य
पुनरं तस्या ब्रह्मः. —^a) Śs N̄ V 24 Bs 4 Ds 11 Ms
तत्र वास्तव्यं शोचताः Vs Bs तत्र वास्तव्येपदः. Ds 10-11
तत्र वास्तव्यं (Ds शौचता Ds वास्तव्यं, Ds चरस्य)
शौचताः (Ds 'मः'); Ds [5] भूतवास्तव्यं शोचताः.

30 ^a) Śs N̄ V 4 B 4 Ds 11-12-13 स्वरूपं दृष्ट्वा. Bs
स्वरूपं. Ds 11 स्वरूपं. Gt as in text (for
मप्यनुत्तरं). —^a) Bs (m) मप्यनुत्तरं, Ds स्वरूपं (sic).
—^a) N̄: मप्यनुत्तरं (as in text also); Ds S (except
Ms.) Gs सप्त (for सप्त). —^a) Vs Ds 'सप्तमः' (for
'सप्तम') Ds सप्तमं इतिपुनरा.

31 ^a) N̄: धर्मात्मनो गुणवते (sic) —^a) N̄: V 2 Ds
श्लोक, Śs B 2 (after corr. as in text) Ds 10-11
श्लोक, Ds श्लोकानुपद (for श्लोके रामस्य). —^a) N̄: V 2
Bs 4 Ds 11-12 प्रथम, V 2 Ms प्रथम; Ds प्रथमः. Gs as
in text (for कवय). Śs N̄ V 24 B Ds 10-11-12 Gs
Ms रामस्य Ds 11 V 2 Gs Ms धीमतः. Gt as in text
(for धीमतः). V 2 रामस्य चरितं कृत्स्नं (cf. 30^a), Ds
रामस्य सहसौमित्रं —^a) Ds यदा (for यथा).

32 ^a) V 2 विहस्य च; V 2 B Ds सद्यैव (for सद्यस्य च).
Śs Ds 11 प्रकाशं, V 2 B Ds प्रकाशः (for प्रकाशं). —^a)
Śs N̄ V B 1-2 Ds 10-11-12 Ms सप्तमस्यपद, Bs सप्तम
पदः. Gs as in text (for सप्तमस्यपद). —^a) Ds सप्तमस्य
च स च सप्तमः (hypometric).

33 ^a) M (except Ms) Gt [म]पि (for [म]पि). Śs
इत्यनेन Gs पदं (for सप्तमं). —^a) Gs प्रकाशवतिनारः.
—After 33^a, Ds 10-11 ms, while Śs N̄ V B
Ds 10-11 ms. after 33.

148^a तस्योक्तं सप्तमं सप्त दृष्टव्यं कर्तुं
भाषितं भाषितं सप्तं यत्तं यथास्तुतिप्रसन्नम् ।

[CL. 2-3 of 154^a—(1 1) V 2 सप्तमं (for सप्तमं).
N̄: B 2 Ds 11 सप्तमं सप्तमं (by transp.); B 2 सप्तमं
सप्तमं (hypometric). Ds सप्तमं सप्तमं (for the prior
half). Ds 11 ms सप्तमं V 2 B 2 Ds 11 ms प (for प).
—(1 2) V 2 सप्तमं, Ds (before corr. as in text) इति
(for सप्तमं). Śs N̄ V 2 B 2 Ds 11 ms सप्त, V 2 सप्त, Ds
सप्त, Ds [] (for सप्त). V 2 सप्त, B 2 सप्त, Ds सप्त, Ds
सप्त (for सप्त).]

Bs cont.:

149^a सर्वं भविष्यमेवैव मप्रकारादितिप्रति ।

[B 2 कवयश्च]

—After 148^a, N̄: V 2 B 2 (after 149^a) Ds 11-12
repeat 33^a. —^a) N̄: V 2 B 2 (all both times) Ds 11
(both second time) Gs Ms कवयः Ds 11 सप्त, Ds (first
time) यदा (for सप्त). Śs N̄ V 2-3-4 (m as in
text) Ds 10-11 [] इतिप्रति (for [] इतिप्रति). N̄: Ds
Ds 11-12 (second, Ds first time) इतिप्रति (for सर्वं).
—^a) B 2 सप्तमं (for सप्तमं). V 2 सप्त (for सप्त). —After
33, Ds 10-11 ms; Śs N̄ V B Ds 10-11 ms after 40

150^a धर्मात्मनोसप्तमे बहुविधोपनिषत्तम् ।
समुद्रमिव रत्नासं शोचन्मुनिस्तपस्यम् ।

(cf. L. 11-12 of 154^a and L. 12-13 of the passage
given in App. 1 (No 2)—(1 1) N̄: illeg. after सप्तमे
up to 2 in the prior half N̄ transp. सप्तमं and सप्तमं सप्त
सप्तमं N̄: V 2 B 2 सप्तमं, Ds सप्तमं (for सप्तमं). Śs
'मि'पि, B 2 (m, orig. as in text) मपि (for मि'पि).
—(1 2). B 2 Ds सप्त सप्त Ds 11-12 सप्त (for समुद्रमिव).
Ds सप्तमं (for सप्तमं). N̄: V 2 Ds 10-11 सप्त (for
सप्त) B 2 सप्तमं (for सप्तमं).]

34 B 2 ms. (bapt) 34^a. —^a) Ds सप्तमे (for
सप्तमं). Ms सप्तमे (sic) (for सप्तमे) Ds सप्तमे (for
सप्तमे) Gs सप्त (for सप्त) Śs N̄ V B 2 Ds 10-11
transp. सप्तमे (Śs सप्तमे) and सप्तमे. —^a) N̄: illeg.
(for सप्तमे). N̄: V 2 B 2 (B 2, orig. सप्तमे) Ds 10-11
V 2 Ms सप्तमे. Gs as in text (for सप्तमे). Ds
सप्तमे सप्तमे सप्तमे (sic). —^a) Śs 'सप्त', V 2 सप्त, Ds 'सप्त'
(for सप्तमे) Ms 'सप्त' (for सप्तमे).

शस्तुर्कर्मनिषेधं च भरतागमनं तथा ।
 प्रसादनं च रामस्य पितृव्य सलिलक्रियाम् ॥ ९
 पादुहन्त्याभिषेकं च नन्दिश्रामनिप्रसन्नम् ।
 दम्भकारण्यरामनं सुतीक्ष्णेन समाममम् ॥ १०
 अनवपातमस्यां च अङ्गरामस्य चार्णवम् ।

शूर्पकस्याथ संग्रहं निरूपकरणं तथा ॥ ११
 वयं रामनिष्ठिरतोस्तृत्तानं राममस्य च ।
 मारीचस्य वयं चैव वैदेहा हरणं तथा ॥ १२
 राघवस्य नितापं च मृष्टराजनिर्दोषम् ।
 वरुणदर्शनं चैव कम्पायाथापि दर्शनम् ॥ १३

G 3 15
 B 3 16
 L 4 15

212 S (except G4) चाणि^० Ds चाणिवाह (for चाणि
 सन्धार) —After 8th Ds ms

260^a सुदृग्म निविर्तनम् ।

प्रमाणमनादेन

On the other hand Ds ms

264^a सुमन्त्रस्य निर्वर्तनम् ।

निपादकप्रवादेन

—^a) Ds 212:12 Ms माहात्म्यस्य —^a) Ms V2 माहात्म्य
 (for माहात्म्य) V1 Ds 212:12 गुहा (Ds 212:12) च, V2 Ms
 गुहा, V3 गुहा, Ds गुहा G4 गुहा (for
 गुहा) Ds माहात्म्यस्य कथा Ds माहात्म्यस्य गुहा
 —^a) V1 212:12 च (hypometic) B2 212:12 (sub-
 metic) (for 212:12) V3 212:12

9^a) V1 निषेध, G2 निषेध (for निषेध) V2 Ds
 'नदीनि देशं च' G2 G4 बाह्यकर्म निषेधे फलमनामिमाने
 कथ्यमाने निषेध (G2 —^a) Ss Ds अनात्मन, Ts माहात्म्य
 (for माहात्म्य)

10^a) Ss 212:12 B2 Ds 212:12-13 अलि (Ms illeg)
 निषेध, V1 निषेध (submetic) V2 B2 Ds अलि V3
 B2 च B1 अलि, G1 अलि (submetic) Ms
 अलि (for अलि) V3 अलि (submetic) —^a) Ss
 Ds अलि Ms V1 212:12 Ds 212:12 नि (Ms illeg) Ds
 अलि Ms V1 212:12 Ds 212:12 Ds 212:12 Ds 212:12
 and 11^a —^a) V1 अलि (for अलि) —After 10^a
 Ds Ds 212:12 S (except Ms) ms

165^a विराजस्य वयं तथा ।

द्वौरे रामस्य

[(1 1) Ts G4 Ms तथा]

—^a) V1 सुतीक्ष्णाय (sc) Ds सुतीक्ष्ण (sc) Ds
 सुतीक्ष्ण Ds [म]सिमाय (for समायम्)

If Ts transp 10^a and 11^a Note hiatus
 between ^a and ^b —^a) Ds अनुत्था, Ds अनुत्था Ss
 Ds अनात्मन च Ss 212:12 अनात्मन च Ds अनात्मन,
 Ds G2 G4 अनात्मन च, Ds अनात्मन, Ds Ts G2
 अनात्मन (Ds 'त्था') च, Ms अनात्मन, G4 ms
 no text (for अनात्मन च) 12 B2 अनुत्थात्तात्ता
 (B4 'त्था') च Ds 212:12 'त्था' अनुत्थात्तात्ता
 G2 G4 अनात्मन च अनुत्थात्तात्तात्ता (1) अनुत्थात्ता
 अनात्मन अनात्मन (1) अनात्मन (1) V1 अनात्मन (sc)

Ds (to avoid hiatus) [च अनात्मन B2 अनात्मन
 —After 11^a Ss 212:12 V (V4 om 11^a—21) B Ds 212:12
 —12 ms

166^a धर्मद्वाराय वयं वयं वयं च दत्तम् ।
 वयं वयं वयं वयं च वयं वयं वयं वयं
 वयं वयं वयं वयं च वयं वयं वयं वयं

[(1 1) Ds [च] वयं (2) (for वयं) 12 अनात्मन V4
 वयं वयं (for वयं वयं) Ds 212:12 वयं वयं (D2 12)
 (for the post half) —(1 2) Ds 212:12 (for वयं वयं) Ds
 वयं वयं वयं वयं (for the prior half) V4 (2) वयं वयं,
 11 अनात्मन (for वयं वयं) V4 B1 (2) वयं वयं (for
 वयं वयं) —(1 3) Ss वयं वयं B2 वयं वयं (for वयं वयं)
 12 V4 B1 Ds 212:12 वयं वयं (for 'वयं')
 —After 11^a Ds Ds 212:12 ms

167^a दर्शनं वयं वयं वयं वयं वयं वयं
 On the other hand Ds Ts G4 Ms ms

168^a वयं वयं वयं वयं वयं वयं वयं वयं
 V4 om (hapl) from 11^a up to 21 —^a) Ds वयं
 वयं (for वयं वयं) Ms वयं वयं (for वयं वयं) Ss
 N V1 212:12 Ds 212:12 वयं वयं Ss V1 212:12 वयं वयं
 Ds 212:12 'वयं' (D2 212:12) वयं Ds 212:12 वयं वयं
 वयं वयं Ts वयं वयं वयं वयं —^a) Ds om 11^a 21^a

12 V4 om 12 Ds om 12^a (cf v 1 11) —^a)
 Ms illeg V4 वयं (for वयं) Ds वयं वयं, Ds वयं वयं
 वयं वयं (for 'वयं वयं') —^a) Ss N 212:12 B Ds 212:12
 वयं, Ds 212:12 वयं वयं (for वयं वयं) Ds वयं वयं वयं वयं
 —After 12^a, V4 ms

169^a मारीचस्य च वयं वयं वैदेहा जनेन वयं ।

170^a Ds om 12 from 12^a up to the 5th Sarga
 After 12^a it ms from line 100 up to the end of
 the Anubhanga Sarga (App 1 No 1) For v 1
 see App 1 (No 1)

—^a) B2 V1 212:12 B Ds 212:12 Ms वयं वयं (for वयं
 वयं) Ss Ds मारीचस्य वयं —^a) Ss Ds वयं वयं
 (for वैदेहा) —After 12 V4 ms line 3 of 171^a with
 v 1 वयं वयं (for वयं वयं)

11 V4 om 13 (cf v 1 11) G4 वयं वयं (for
 वयं वयं) —^a) Ds वयं वयं Ms वयं वयं वयं वयं —^a) G2
 वयं (for वयं) —^a) Ds G2 212:12 (for वयं वयं) —
 for 13^a Ms subject

आपानभूमिगमनमचरोधस्य दर्शनम् ।
अथोक्त्वनिष्ठापानं सीतायाथापि दर्शनम् ॥ २०
अभिज्ञानप्रदानं च सीतायाथापि भाषणम् ।
राक्षसीवर्जनं चैव विजटास्वप्रदर्शनम् ॥ २१
मणिप्रदानं सीताया वृक्षमङ्गं तथैव च ।

राक्षसीविद्वं चैव किंताणां निर्वहणम् ॥ २२
ग्रहणं वायुक्षुतोय लङ्कादाहाभिगमनम् ।
प्रतिष्ठनमेवाथ मयूनां हरणं तथा ॥ २३
राजवाथासनं चैव मणिनिर्वाहनं तथा ।
संममं च समुद्रस्य नलसेतोय बन्धनम् ॥ २४

177* सिद्धिकायाश्च निघटं लङ्कामेतदर्थम् ।

[Śī missing up to लङ्का. De निघटम् De सिद्धि (for निघट). Śī B De 1111 सिद्धि (De 1111 सिद्धि) चर्जनं चैव (for the prior half). Śī B 1 De 12 -निघट- (for -मय-). B 1 De 12 चर्जनं (for the post. half).]

Note hiatus between " and " —^a) De एवम् च, Ma एवम् (for एवम्) De च चित्तं (for चित्तम्). Śī N Vi-1 B De 1111-12 चित्तं (Śī De "चो) प्रवेष्टं (B De "चो, De "च hypermetric) संज्ञाया जिज्ञा (Vi-1 B De 1111 "च) इन्द्रमत्स्या (Vi चैव इन्द्रम्). —After 19, T 1111 176*.

20 Vi De om 20 (cf v l 11 and 19 resp). —^a) Vi B De Dt De मयूनाः Vi लयापन- (hypermetric) (for मयूनाः). Dt -मूनी (for -मूनी). —^b) Dt सातोभस्य, G 1 मरुतोभस्य च (hypermetric) (for मरुतोभस्य). —After 20^{ab}, Dt De 1111 S (except Ma, T 11 after 19) 1111.

178* एतन्ने राक्षस्यस्य विपुलस्य च दर्शनम् ।

[G 1 राक्षस्य (for राक्षस्य). T 1 G 1 Ma 1 (विपुल) (for च).]

—After 20^{ab}, De 1111

179* मालाचर्चवृक्षानां देवराजसुरराजानम् ।

Śī (hapl.) De om 20^{ab}. —^a) Śī Vi B De 1111 -मालाया (Śī "मा also) च (Vi दुः) (for -मालाया) —^b) Vi दौघपादा (here and elsewhere below) N 1 B De 1111 11 [च] (for [च] वि)

21 Vi om. 21 (cf v l 11) —^a) De T 1 मणि (for मणि) De 11 (except T 1) राजस्य च (G 1 Ma "स्वपति) दर्शनं, De om, Ma om (hapl.) 21^{ab}. —^b) De G 1 "दर्शनं, Ma Ma मणि (for मणि) —^c) De -मन (for मयूनाः). —For 21, Śī N V (Vi om) B De 11 (De 1 2 for 21^{ab}) 1111 1111.

180* राक्षसीवर्जनं चैव राक्षस्य च दर्शनम् ।
संममं च मणिनिर्वाहनं तथैव च ।

[De om line 11 —(1 1) Śī Vi-1 B De 1111 "दर्शनं Śī Śī B 1 De 1111 1111 चरि (for चैव) B 1 चर्जनं (for चर्जनं). —(1 2) B 1 transp the prior and

the post. halves Vi सत्यम् चैव (hypermetric), De सत्यम् (submetric), De सत्यम् चैव (for सत्यम् च). De-1 सीताया (for मणिनिर्वाहनं)]

22 ^a) De प्रष्टुं (sic) (for मणिनिर्वाहनं). De-1 सीतायै (for सीताया) —^b) Ma damaged for ^c. Śī N 1 De (many as in text) 1 De 1111 1111; Vi-1 B De 11 "मणिनिर्वाहनं (for वृक्षमङ्गं) —^c) De रक्षसा (for राक्षसी) G 1 Ma -विपुल चरि (for विद्वं चैव). De राक्षसीविद्वं चैव. —^d) Śī De 1111 1111 (De "वृक्षमङ्गं) (for निर्वहणं). Vi राजस्य च इन्द्रं. —After 22, Śī Śī V D De 1111 1111.

181* समुद्रपुत्रविघटं सेनायविघटं तथा ।
मत्स्य निघटं चरि वरुणविघटिस्तथा ।

[(1 1) 1111 मयूनाः (sic) (for मयूनाः). Vi-1 "मयूनाः (for "मयूनाः) —(1 2) B 1 मयूनाः (for मयूनाः) De चैव (for चरि) Śī Vi-1 B 1 De 1111 1111 (for "मयूनाः, B 1111 "मयूनाः (B 1 "मा, Vi मयूनाः) (hypermetric) B 1 "मयूनाः (for the post. half)]

23 ^a) Śī N V B De 1111 1111 Ma मयूनाः (for मयूनाः) —^b) De om विघटं, G 1 -मयूनाः, G 1 -मयूनाः. Śī N Vi-1 B De 1111 1111 संज्ञादाहमि (De "मयूनाः) (Vi दर्शनं, De दर्शनं, De मयूनाः) In G 1 23^{ab}-25^{ab} are written and in acc. m —^c) Śī N Vi B 1 De 1111 1111 प्रतिप्रधानम्, Vi प्रतिप्रधानम्, Vi प्रतिप्रधानम्, De प्रतिप्रधानम्, De प्रतिप्रधानम्, De प्रतिप्रधानम्, De प्रतिप्रधानम् (sic) De प्रतिप्रधानम् (for प्रतिप्रधानम्) Śī N V B De 1111 1111 [मयूनाः, De [मयूनाः (for [मयूनाः) —^d) Śī N V B De 1111 1111 Ma मयूनाः, De (before corr as in text) G 1 मयूनाः (for मयूनाः) T 1 मयूनाः (for मयूनाः)

24 G 1 reads 24 and in acc. m (cf v l 23) —^a) De राजस्यस्य (sic) Ma "मयूनाः (for राजस्यस्य). Śī Vi B 1 De 1111 1111 T 1 चरि, De चरि (for चैव). —^b) Ma मयूनाः (for मयूनाः) Vi मयूनाः, B 1 मयूनाः (sic) De मयूनाः (sic) (for मयूनाः) T 1 मयूनाः (for मयूनाः) —After 24^{ab}, B 1 (many) 1111

182* तत्र समुद्रपुत्रं समुद्रस्य च दर्शनम् ।
मणिनिर्वाहनं चैव मणिनिर्वाहनं तथैव च ।

अनगतं च यत्किंचिद्गमस्य वसुधातले ।

तच्चकारोचरे कान्ये वाल्मीकिर्महाश्रुतिः ॥ २९

इति श्रीरामायणे बालकाण्डे तृतीयः सर्गः ॥ ३ ॥

C. 2 3. 33
P. 2 3 39
L. 2 4 42

29 D₂ reads 29st in margin (cf v 1 28) —^a)
D₂ 'गमस्य, D₂ 'गमः G₁ 'गम च (for गमस्य च) G₂
मन्त्रागमपर किंचिद् —^b) D₂ वसुधा (for वसुधा)
—After 29st S₂ N₂ V B D₁ 10-22 ms line 15 of the
passage given in App 1 (No 2) N₂ V B D₂ 12
cont S₂ N₂ D₂ 1-11 ms after 29

191^a अन्त्यामसुपीया च हनुमन्त्य विलीनम् ।

इते प्रसूति संतापा लक्षणस्य इते वधम् ।

[S₂ D₂ om 1 1 D₂ om 1 2 —(1 2), V₂ रज
(for रते) N₂ प्रसूति D₂ प्रसूति D₂ वधम् V₂ वधम्
(for रते वधम्)]

Be cont lines 2 4 (var) of 190^a —After 191^a,
D₂ ms the prior half of 1 2 of 190^a and then
cont

192^a वयस्यमलक्षयै च ।

पश्यामे वैद्य सौतापा पताकाग्रम वधा ।

—After 191^a S₂ N₂ V B (Be after 1 4 of 190^a)
D₂ 10-22 (D₂ after 190^a) read 1 5 6 (var) of 190^a
then read 1 9-14 (omitting 10) (var) of the pass
age given in App 1 (No 2) N₂ V B D₂ 12 om
29st —^a) S₂ N₂ D₂ 10-11 ms T₂ G₂ इते, G₂ k i 25 ms
text (for कान्ये) G₂ 1-2 कारोचरे कान्ये M₂ लक्षणेकरो
कान्ये G₂ G₂ हनुमन्ते कान्ये उचरकारे चकार, G₂ रे
कान्य इति। समप्रकाशपरसप्तलक्षितकाल अन्त्योत्तमे, Ct
शक्तपुत्रोचरे सर्वतो विविधे कान्ये चकार नियन्त्रणाय G₂
—^b) D₂ 10-11 ms M₂ वरिच (for वरसिद्धि) G₂ वरि
चमन (for वरसिद्धि) —After 29 D₂ ms 1 1 of
192^a thereafter read 1 6 (var) of 190^a and
then ms

193^a नक्षत्रान्तर्गोषु चैतस्या चरचरैरिति ।

—Thereafter read 1 7 (var) of 190^a and then
ms while D₂ subst for 29st

194^a वरिच सत्यसत्यस्य सत्य कान्ये चकार ह ।

[D₂ 1 6 (for 1 7) D₂ कान्य]

D₂ cont while D₂ ms before 1 4 1

195^a सप्त पुत्रस्य किंचिदुपलोक्यते मुनि ।

च यदा सप्तहस्तैश्च श्लोक इत्यमवीदृच ।

अतः सिध्दाश्च हनुमन् सर्वे शान्ते उपनिन ।

अभिवासा महा माससुनिवन्त विचारयत् ।

पादकञ्चुतुपाद् भुक्कान्ते च महर्षिणा । [5]

अत्र व्याहरणार्थे वै शोक भुक्कालमगात् ।

अस्य बुद्धिरपि तादा कामोक्तिर्भाविताग्रज ।

हस्त्य रागाग्नयः सम्पन्नस्यैव करोम्यद् ।

यथा मे दृष्ट्वा लोक कतराव च वृद्धे ।

(1 3 1) श्रुत्वा स वसुधाव दि वरिचो वरसिद्धिर्दत्त (n) । [10]

वसुधमिष्यते भुक्ते वदुच सप्त तावत् ।

[For 1 3-8 cf 1 2 38-40 —(1 4) D₂ मोक्षोत्त

—(1 5) D₂ श्लोक लक्षितसिद्धि (for the post half)

—(1 6) D₂ वसु (for वस) —(1 8) D₂ वर वै वरसोत्त

(for the post half) —(1 9) D₂ दत्त (for दत्ते)

—(1 10) D₂ वसुधा (for वसुधे) —(1 11) D₂

वसुधमिष्य वै D₂ वर दि (for वरस)]

—After 29 D₂ ms 190^a S₂ N₂ D₂ 10-11 ms 191^a

Colophon S₂ N₂ V B D₂ 20-10-12 cont the Sarga

D₂ om —Kanda name D₂ D₂ इत्यर्थे श्री(D₂ om

श्री)राज्यस्ये वाल्मीकिये (D₂ om वा) D₂ इत्यर्थे

श्रीराजावधे (om वर) D₂ 1 2 इति श्रीमहाकावे (D₂

M₂ om श्रीमद् —Sarga no (figures towards or

both) D₂ D₂ 10-11 both as in text S (words)

—After colophon G₂ 1 M₂ conclude with श्रीरामाय नम् ,

G₂ इति ते रामायणाव नम् G₂ श्रीरामाय नम्

G : 4 x
B : 1 4 2
L : 1 2 3

प्रातराज्यस्य रामस्य वाल्मीकिर्भगवानृषिः ।
चकार चरितं कृत्स्नं विचित्रपदमात्मरान् ॥ १
कृत्वा तु तन्महाप्राज्ञः समभिष्यं सद्बोधसम् ।
चिन्तयामास को न्येतत्प्रयुजीयादिति श्रद्धः ॥ २
तस्य चिन्तयमानस्य महर्षेर्भावितात्मनः ।

4

For D^a om. Sarga 4 (cf v l 13 12) T^a begins with श्रीरामचन्द्राय नमः D^a begins Sarga 4 with 195° then repeats 13 2 Then cont. lines 14 of 154° Thereafter reads lines 3-8 of the passage given in App 1 (No 2) Then repeats 17 of 154° then reads 19 of the passage given in App 1 (No 2) and thereafter repeats 18 of 154°

Śi. N. V. B. D^a 10-12 contains the Sarga with st 2 For 1st in Śi. N. V. B. D^a 10-12 cf line 15 (cf v l 13 29) and for st 1 in D^a cf lines 15 16 of the passage given in App 1 (No 2) The variants of the above MSS (for D^a cf v l App 1 (No 2)) are mentioned here along with others

1 °) Śi. N. B. D^a D^a "राजस्य, D^a "राजस्य D^a बाल" (for प्रातराज्यस्य) B^a प्रातराज्यस्य राजस्य (sic) —²) Śi. N. V. B. D^a 10 चरितं यच्च (Śi. D^a 10 तस्य) पीला (14 कीर्तित) —For 1st in Śi. N. V. B. D^a 10-12 cf lines 22 24 (App 1 No 2) (cf v l 13 29) —³) M^a यन्मा (for चरित) D^a 10 तस्य D^a 11 विद (for वृत्ते) —⁴) D^a विचित्रपदम्, G^a ल विचित्रपदम् (for विचित्रपदम्) G^a मातृपाद्; G^a मातृ 22 M^a मातृपाद्, G^a 22 as in text C^a लभयत् (for मातृपाद्) C^a C^a मातृपादिति पाठे भरविश्वम् कल्प । प्रातराज्ये गतम् आत्मचन्द्रमात्म कल्पयन्ती । —For 1st D^a subst 194° —After 3 B^a (after 1 2) of the passage given in App 1 (No 2) D^a D^a 10-12 S (except M^a) C^a m g t ms

196° अनुविष्ट सदाशिवी श्रीकृष्णाय नमः ।
तदा सगन्तव्यं यच्च यदुपपन्नं यद्योपायम् ।

[Although Kataka comments he views that this is interpolated T^a quotes Kataka as below "काश्याय अनुविष्ट सदाशिवी श्रीकृष्णाय —(1 1) G^a damaged for the prior half B^a अनुविष्ट (for विष्ट) B^a G^a M^a मुनि (for कवि) —(1 2) G^a damaged for the prior half B^a D^a 11 G^a 2 M^a 22 (for उपपन्न) B^a वैद (for यच्च) B^a यद्योपाय (sic) (for यद्योपायम्)]

अगृहीतां ततः पादौ मुनिवैपौ वृशीलौ ॥ ३
वृशीलौ तु धर्मज्ञौ राजपुत्रौ यशस्विनौ ।
आतुरौ स्वस्त्यं यौ ददश्रयमवाप्तौ ॥ ४
स तु मेघारिणौ दृष्ट्वा वेदेषु परिनिष्ठितौ ।
वेदेष्वहंकार्याय तत्राग्राहयत प्रभुः ॥ ५

[For 2 18 the MSS Śi. N. V. B. D^a (for 7 18) —10-12 representing Northern recension have a longer version which is given at the end of st 18]

2 °) D^a 10 M^a च D^a 11 T^a G^a M^a 2 [अ]नि (for मु) D^a की G^a तु C^a [ह]म् (for हम्) —²) C^a m g t सन्निवृत्त (as in text) C^a सन्निवृत्त T^a लोचन D^a 10 M^a कर्ण रामकर्णं द्रुम (M^a मातृ) C^a C^a सदायम् सदायम् भविष्येति बहु सदायं विनाह यदुत्तरं तेन सदायमिदं कर्म ॥ सदायमिदम् अक्षयपदार्थक सन्निवृत्तिमिति सन्निवृत्तमिदम् सदायम् । C^a —³) D^a 10 की नि D^a 10 के नि प्रयमे कोके प्रयुक्तौ D^a 10 कल्प विष्टम् D^a 10 यम्

3 Cf v l 2 and 18 —⁴) G^a damaged —⁵) D^a D^a C^a कल्प D^a 10 विष्टा M^a 10 सदायम् G^a 10 कल्प C^a as in text (for सदायम्) M^a 10 (for ल) D^a 10 कल्प यदुत्तरं यदुत्तरं M^a 10 यदा यदायुक्तौ —⁶) T^a राजपुत्रौ वृशीलौ (cf 4th)

4 Cf v l 2 and 18 —⁷) D^a च (for तु) D^a 10 चरितम् (for तु चरितम्) M^a 10 चरितम् राजपुत्रौ —⁸) D^a 10 राम, G^a M^a 10 यदौ (for राजपुत्रौ) T^a कल्पौ कल्पौ M^a कल्पौ सदायम् —G^a om 4th —⁹) (cf 14 9th) D^a तस्य, D^a तस्य (for सदायम्) —After 4th M^a reads 9th and 10th repeating them in their proper place —¹⁰) G^a 22 22 (for कल्पौ) D^a reads 10th after 4

5 Cf v l 2 and 18 —¹¹) D^a 10 M^a 10 (for तु) G^a damaged from वेदेषु up to प्राद 10th —¹²) T^a दृष्ट्वा (by metalthesis) (for दृष्ट्वा) —After 5th D^a 10 10

297° मुनिवैपयुष्माद्यय चरतौ वेदमन्वीरौ ।

वृत्तं रामवर्णं यत्नमयं कल्पयितुं वृत्तम् ।

[Cf lines 7 9 of 203° —(1 2) D^a वृत्तं (for वृत्तम्) D^a 10 वेद कल्पयितुं (for the post half)]

Thereafter cont 1 10 of 203°

Then read

298° यत्नमयं तु यत्नमयं यत्नमयं यत्नमयं यत्नमयं

Thereafter cont 1 16 of 203°

—¹) D^a 10 (after 10 as corr as in text) यत्नमयं (for यत्नमयं) —²) D^a यत्नमयं यत्नमयं यत्नमयं

काव्यं रामायणं कृत्स्नं सीतायाश्चितं महत् ।
 पौलस्त्यपथमित्येव चकार चरितव्रतः ॥ ६
 पाठ्ये गेये च मधुरं प्रमाणैस्त्रिभिरन्वितम् ।
 जातिभिः सप्तमिर्बुक्तं दधीलयसमन्वितम् ॥ ७
 हास्यकृद्भारकास्पर्शौद्रीरमयन्नरैः ।
 श्रीमत्सादिरसैर्बुक्तं काव्यमेतदगायकम् ॥ ८
 तौ तु गान्धर्वतचद्वौ स्यान्मूर्च्छनक्रोदितौ ।
 भ्रातरी शरसंपन्नौ गान्धर्वारिरुपिणौ ॥ ९
 रूपलक्षणसंपन्नौ मधुरस्वरभाषिणौ ।
 निम्गादिषोद्वेतौ किमौ रामदेहात्तयास्तौ ॥ १०

तौ रात्रपुत्रौ कात्स्न्येन धर्म्ययास्त्यानघुतम् ।
 बाचो विधेयं तत्परं कृत्वा काव्यमनिन्दितौ ॥ ११
 शरणां च द्विजातीनां साधूनां च समागमे ।
 यथोपदेशं तत्पद्मौ जगत्सुखी समाहितौ ।
 महात्मानौ महाभाषी सरलधृष्टशक्तिौ ॥ १२
 तौ कदाचित्तपेदानामृणीणां मारितात्मनाम् ।
 ज्ञातीनानां समीपस्थानि काव्यमगायकम् ॥ १३
 तच्छ्रुत्वा मुनयः सर्वे बाष्पसर्पाकुलेक्षणाः ।
 साधु सन्धितिं तावुः परं निस्सयनमगताः ॥ १४

G 1 3 55
 B 1 4 16
 L 1 4 54

6 Cf v1 2 and 18 —⁷ De कृतं (for काव्यं) Ms
 रा० कण Ds कृत, De कृत (for कृतं) Gs Ms काव्य
 रमाभिरुक्त —⁸ Dt Ds : Ts Ms Ct कृत्, Gt k as in
 text (for कृत्) Ds : पौलस्त्यपथ इत्यर्थः (De इत्यर्थः)
 विषय विषयात्मक

7 Cf v1 2 and 18 —¹ De पथे (for पाठ्ये) Ds
 पथ, Ms पथे (for गेये) —² Ms प्रयोक्तृ (for प्रमाणैः)
 Ts is moth-eaten in हस्तितम् —³ Ds : Ts Gm G
 वद (for वृत्त) —⁴ Gs सम ०० (for समन्वितम्)

8 Cf v1 2 and 18 De reads 8 in marg (see
 10) Gs damaged for ०० —¹ Dt Ds : Ts Ms Crfj
 g klt : स्त्री (for वृत्त) Dt Ds : करण (for चरणम्)
 —² Dt Ds : Ts Ms हास्यकृद्, De Gs : Ms transp रीद
 and श्री, Gs हास्यकृद् (for रीदवीर) Ms रीदवीरमयन्नरैः
 कुर्वे —³ Gs damaged up to २ in स्त्री Dt Ds : Ms
 Ct : पौलस्त्यौ, Ds T श्रीमत्साधुः Ts : पौत्र (मधुच, Ms
 पौत्रादिभिः सपुत्र —⁴ Ms कृत, Ms "कृतम्" (for
 कृतगायकम्)

9 Cf v1 2 and 18 —¹ De "जुगलौ" (for "तज्जलौ")
 —² Dt S (except Ms) Gm G मूर्च्छे (Gs lacuna)
 भाषण, De वाचप्रवृत्त, Ds मूर्च्छितभाषण, Ms वाचमूर्च्छे,
 Ct as in text (for स्थानमूर्च्छे) Ms om (hapl)
 ००—१००

10 Cf v1 2 and 18 Ms om 10⁰ (cf v1 9)
 Gs damaged from first २ up to सि —¹ Ms सिद्ध
 (for स्वर) Ds यथा सपुरसपिणौ Ds reads 10⁰ after
 4 —² Dt सिद्धे ह्य, Gs ०००० (for सिद्धादि) Dt
 Ds : Ts Gt k t (उद्गीर्णौ, Gs as in text (for उद्गीर्णौ)
 Ds विषाद (for सिद्धौ) ०० Gs साधुद्वयैः साधुद्वयोः
 सौम्य सविधेः उद्गीर्ण सपरी सिद्धौ, Gs विष्णुसूक्तसिद्धौ
 विष्णुसूक्तं प्रतिविशति रूपं रामदेहद्वयौ श्री रामदेहा

विरचं ॥ ०० —¹ ॥ ॥ ॥ इव (for तथा) Ds रात्रपुत्रौ यशस्विनौ
 (cf 4¹) Ms रामविश्वामित्रौ

11 Cf v1 2 and 18 —¹ De Ts : कात्स्न्येन (for
 कात्स्न्येन) —² De धर्म्ययास्त्यानम् (symmetric) Ts : Gs
 पथैः साधुनाम्, Gt k t as in text (for धर्म्ययास्त्यानम्)
 Gs : Ms पथैः (Ms "पथैः") कथनमनुवृत्तम् —³ For 11⁰, Ms
 subst

199⁰ पाठ्ये गेये च विषयो बाल्येन सहविषा ।
 —¹ For 11 Ds subst

200⁰ सुखं रामायणं काव्यं हस्तं तच्छ्रुत्वा भ्रातरौ ।
 बाचो विधेयं तत्परं कृत्वा बद्धरात्रपुत्रौ ।

Then cont

201⁰ बहुभाषायाः शायिकीः वाचनं च सुवचनम् ।

Therewith ins (var) lines 19-21 of 205⁰

12 Cf v1 2 and 18 —¹ Ms कवीनां समानेषु
 द्विजस्त्रीनां समागमे —² Gs ०० पथे (for पथोपदेश) Ms
 यथावदर्थं पथौ —³ Ts यथावदर्थे (for) (for यथावदर्थे)
 Ds Ts : Gs Ms श्री दुर्वालेषु Gs सुनिपेक्षितौ, Ct सुसमाहितौ
 (for दोस्त्रादिभ्यो) Ms om (hapl) 12⁰ —⁴ Gs Ms
 यथावदर्थे (for यथावदर्थे) —⁵ Dt om स्थानं Gt कृत्
 लक्षणशक्ति

13 Cf v1 2 and 18 —¹ Gs Ms कदाचित्तपेदाना
 —² Ts च जगत्सुखी, Ms देवार्थता (for भाषिकारणम्)
 —³ Dt Ds : यथोपदेश (for जगत्सुखी) Ms समीपे तु
 (for समीपस्थौ)

14 Cf v1 2 and 18 —¹ Gs [स्य] (for [ह] ति) Ds
 विष्णु in marg (see 10) Ds¹ Ts : Ms वाचपुत्र, Ts
 [व] वाचपुत्र, Gs [व] वाचपुत्र, Ms [व] यो उषु (for
 वाचपुत्र) —² Ts वाचपुत्र (for वाचपुत्र) Ds Gs : वचन
 विष्णु वचन ०० Gs लक्षणम् सुखा पर विष्णुमगता
 वाचपुत्रकुलेक्षणा सर्वे मुनयस्तौ वाच सन्धिनिः कृत ००

ते शीतमनसः सर्वे स्वनयो घर्भरत्सलाः ।

प्रशस्तुः प्रशस्तव्यौ गायमानौ कुञ्जीरौ ॥ १५

अहो गीतस्य माधुर्यं श्लोकानां च मिश्रेषुतः ।

चिरनिर्वचमप्येतत्प्रत्यक्षमिव दर्शितम् ॥ १६

11 Cf v. 1 and 18 —^a Da शीत मनुज (for शीतमनस) —^b Da तथा वै (for स्वनयो) —^c Da T₁ s गायतौ तौ, Cf as in text (for गायमानौ)

16 Cf v. 1 and 18 T₁ repeats 16^{ab} after 20^{ab} —For 16^{ab} M: subst

202^a अहो भगवत् सम्प्रशस्तस्य परितः महत् ।

—^a D₁ s शिर (for शिर) D₂ s निवृत्तम् (for निर्वृत्तम्)

17 Cf v. 1 and 18 —^a D₁ Da T₁ s G₁ s Cf तथा Cf as in text (for तथा) T₂ M₁ कामम् (for भावम्) M₂ अहो सुहृ प्रशिक्षितपुत्रौ —^b D₁ सदिशे (sc) D₂ M₁ सहित, M₂ सहत (for सहितौ) G₁ (before corr) मयुरौ (for मयुर) G₂ रयौ, M₁ व्यच, Cf तार (for रय) —^c D₁ T₁ s G₁ M₁ s सरयौ, Cf k t as in text (for सरय) Cf D₂ सारसपद्म पद्मसिंहसरपदा सप्त सप्त पद्म मयुर रमणीय रत्न रामयुक्त च यथा भवति तथा भवति, Cf सारस्यै सरसं यथा दया भवति, Cf मयुर पालो गायतः । एतदुच्ये सारसपद्म पद्मसिंहसरपदा सप्त यथा भवति तथा भवति

18 ^a D₁ प्रशस्तमानौ (for प्रशस्तमानौ) D₂ s तु, D₁ T₁ s G₁ s M₁ s तैर (for तौ) —^b D₂ सप सारयै, D₁ शीतमानौ (for तप क्षायेर) D₂ s S (except T₁ M₁ s) G₁ महाभवि (for महर्षिभि) —^c T₁ missing from text up to वाच in ^d

For 2-18 S₁ N V B D₁ s 10-11 subst a passage diverging from the text which is given below as one unit for the sake of convenience D₁ subst for 7 18

203^a { कृत्वा वेदमशेषैः वायु रामायणाद्वहम् ।
(2) { कित्वाप्राप्तं क इह त्योकेऽभिप्रायस्थिति ।
(3^{ab}) { अथ चित्तवत्तलस्य मर्त्यमभिविद्यमान ।
(3^{cd}) { तदा मयुदत्तः शरीरं मुनिदेव(पु)त्रौ चने ।
वाल्मीकिरिण्यै तरणी स्वीहार्गुण्यन्विशौ । [5]
(4^{ab}) { कुञ्जीरवर्धितं द्यावी सौमहाग्राजसैन्यौ ।
स सौ मूर्धन्युप्राप्त्यः शतमीति यैष्यताम् ।
चकारे तदा वाचं प्रशस्तव्यम् दिव्यौ ।
अहो रामायणं काम्यमिदं शान्तं यथा कृतम् ।
गुह्यं सदिशेनैव दुष्प्रसन्नमभिविद्यम् । [10]
(6^{ab}) { रौतस्यवपस्युच्यं पद्मैः प्रत्यक्षमिव ।
(7^{ab}) { राजे गेये च मयुरः प्रशस्तोऽभिविद्यमानम् ।

अस्मिन् तद्युगौ मुमुक्षु तदा भागमगायताम् ।

सहितौ मयुरं रक्तं संपन्नं स्वरसंपदा ॥ १७

एवं प्रशस्तमानौ तौ तपःक्षायैर्महर्षिभिः ।

संरक्तममत्यर्थं मयुरं तारगायताम् ॥ १८

(7^{ab}) { क-जीरवर्धितं मयुरसहितं सप्तभिः स्त्री ।
{ नानिभिः सप्तमर्षिभ्यः श्रोतुं मुनिमनोहरम् ।
(8) { शृङ्गावतीरवीमवतारौ ब्रह्मात्मनयानौ । [15]
{ कल्याणतुल्यशान्तैश्च युक्तं काम्यमसौ ।
पद्मयुक्ता तु तौ बालौ भगवन्नुपि सतम् ।
सम्प्रशस्तव्यमगायतस्य काम्यं रामायणाद्वहम् ।
(11^{ab}) { सविदेभ्यो तदा रामः कृतं वचं शिरसि ।
दुष्प्रसन्नमभिविद्यं तदा तौ मुनिप्रवीरौ । [20]
वीरवामिदमाचक्षते भवद्भ्यामुपि सतम् ।
(12^{ab}) { शतपीता दुष्प्रसन्ना साधुना च समागमे ।
गुरौ नमस्कृतौ तौ वारुणौ वपस्विनौ ।
कुञ्जीरौ तान्पुत्रौ बहूनां मयुरस्यतौ ।
(13^{ab}) { सप्तमयुक्तौ रामस्य विष्वादिभ्योऽभिप्रीतौ । [25]
(14^{ab}) { वेदपेदुद्दिष्टास्तवासेषु परिमिश्रितौ ।
(15^{ab}) { मयुरादौ तदा काम्यं मयुरं मयुरस्यतौ ।
वयोर्द्विदम्भुजौ स्तन्यौ महाप्राज्ञौ ।
वयोर्महामहवीरौ सौमहाग्राजस्यतौ ।
वयोर्महामहवीरौ सौमहाग्राजस्यतौ ।
(16^{ab}) { तयोर्महामहवीरौ सौमहाग्राजस्यतौ । [30]
(17^{ab}) { तौ कदाचि सौमहाग्राजस्यतौ सौमहाग्राजस्यतौ ।
(18^{ab}) { काम्यं रामायणं सप्तैः सहितं रामायणाद्वहम् ।
(19^{ab}) { शृङ्गावती तदा काम्यमप्रीता इषेभ्यः ।
(20^{ab}) { सप्तमयुक्तस्य साधुना च समागमे ।
(21^{ab}) { सुप्रशस्तमभिविद्यं मुनिभ्यो वपस्विनौ । [35]
(22^{ab}) { सप्तमयुक्तौ तदा गायतौ तौ कुञ्जीरौ ।
(23^{ab}) { अहो भागवतौ सौमहाग्राजस्यतौ गीतमभिविद्यम् ।
(24^{ab}) { अहो भागवतौ सौमहाग्राजस्यतौ गीतमभिविद्यम् ।
(25^{ab}) { शिरसि सप्तभिः सप्तमर्षिभ्यः श्रोतुं ।
सप्तभिः सप्तभिः सप्तमर्षिभ्यः श्रोतुं । [40]
(26^{ab}) { सप्तमर्षिभ्यः श्रोतुं सप्तमर्षिभ्यः श्रोतुं ।
(27^{ab}) { सप्तमर्षिभ्यः श्रोतुं सप्तमर्षिभ्यः श्रोतुं ।
(28^{ab}) { सप्तमर्षिभ्यः श्रोतुं सप्तमर्षिभ्यः श्रोतुं । [45]
(29^{ab}) { सप्तमर्षिभ्यः श्रोतुं सप्तमर्षिभ्यः श्रोतुं ।
(30^{ab}) { सप्तमर्षिभ्यः श्रोतुं सप्तमर्षिभ्यः श्रोतुं ।

अन (for वे) Ds मुनिकपरी न ती, Ds अमलपरी तुने
(for the post half) —(1 5) Bz नि (m) in
राजपति. Bz (m) "समिपति" —(1 6) Vz उपव (for
राजपति) —(1 7) Vz ती च, Ba एव Ds तुने (for तुने)
Si Ds मुनि (for मुनि) —(1 8) Va Bz मोवाच (for
प्राच) Ds (ग)ने (for (र)ने) Si Va Ds ह्यो, N Bz
व्या (for व्या) —(1 9) Ds प्रसन्न (for प्रसन्न) Ds "तातो
व्यान्न (for the post half) —(1 10) Si Ns (m)
Bz Ds तुने Vz Bz Ds तुने, Vaz Bz तुने (for
तुने) Vaz तुने, Ds मुनि (for तुने) —(1 11)
Ns Vt Bz Ds अमुन (for अमुन) —(1 12) Si Vt
Bz Ds Ds 12 तुने Ds एव, Ds (after coor sac m)
as in text (for तुने वे) Bz तुने वे (hyp) Bz वे च
शुन (hypemetric) (for the prior half) Vz नमि
निदि (by transp) Ds नमि (sac) (for नमि) —
(1 13) Vt नीति, Ds नमि (for नमि) —(1 14) N Va
Bz नमि, Vt Ds 12 नमि, Bz नमि (for
नमि) Ds 12 नमि, Ds नमि, Ds नमि (for
the post half) —(1 15) Ds erroneously om नी
Vz नीति (for नीति) Vz नीति, Bz नीति (for
नीति) Ds नमि (for नीति) Ds नीति (for नीति) —
(1 16) Si Bz नमि, Bz नमि (for नमि) Ds
नमि (for नीति) Ds नमि (for नीति) Ds नमि (for
नीति) —(1 17) Ds नमि (for नीति) Si Va
Bz Ds नमि, Ns [न]मि, Ds नमि (for नीति) Si Ds
नमि (for नीति) —(1 18) Ds नमि (for नीति) (for
the prior half) Va "नमि Bz नमि" (for नमि)
—(1 19) Ds नमि (for नीति) Si Vaz नमि, Ns
Bz नमि Ns Vaz Bz Ds 12 नमि Ds नमि, Ds नमि
Ds नमि (for नमि) Ds नमि (no as in text) (for
नमि) Bz नमि (for नमि) Ds नमि (for नमि) —
(1 20) Vt Ds नमि (for नीति) —(1 21) Ds नमि
(for नीति) Ds नमि (for नीति) Ds नमि (for नीति)
(hypemetric) (for नमि) Ds नमि, Ds नमि (for
नमि) —(1 22) Ds नमि (for नीति) (for the prior
half) Ns नमि, Ds नमि (for नमि) —(1 23)
Vt नमि (for नीति) (for the prior half) Ds नमि
नमि (for नीति) —After 1 23 Ds which om 1
24 27 reads hms 31 32 —(1 24) Vt Bz (m) Ds
नमि Ds नमि (for नीति) Ns om from the post
half up to the prior half of 1 25 Vt om 1 25 27 —
(1 25) Ns om from the prior half Si Va Ds नमि (for
नमि) Ds नमि Ds नमि (ditto) (for नमि)
Si Ns Vt Ds 12 नमि, Vt Bz Ds नमि (for नमि)
नमि Vt "नमि (for नीति) Ds नमि (for नीति) (sac) Ds
नमि (for नीति) (for the post half) —(1 26) Bz Ds
नमि (for नीति) —(1 27) Vt नमि (for नीति) Bz नमि
(by metathesis) (for नमि) Bz Ds नमि (for

नमि) Ds नमि (for नीति) —(1 28) Vt repeats
(var) 1 28 after 1 42 Si नमि Vt (second
time) "नमि, Ds नमि" (for नीति) Si Ns Vt B
Dz 12 12 नमि (for नीति) Ds नमि (for नीति)
—(1 29) Ns नीति (sac) (for नीति) Bz नमि (for
नमि) Ds नमि (for नीति) (for the post half) —(1
30) Ns Vt Bz Ds नमि (for नीति) Vt "नमि", Vt Bz
(m) Ds 12 नमि (for नीति) Ds नमि (for नीति) (for
the prior half) Ns Bz Ds नमि, Ds
नमि (for नीति) Vt नमि (for नीति) (symmetric)
Ds नमि (for नीति) (for the post half) Si Ds नमि
नमि (for नीति) —(1 31) Va "नमि" (for the
prior half) Si Ds नमि (for नीति) Ns Vt Bz 12 12
"नमि" (for नीति) —(1 32) Ns alleg from नमि
N Si Ds नमि (for नीति) Ds नमि (for नीति) Vt
नमि "sac" Ds 12 नमि (for नीति) Ds नमि (for नीति)
(sac) (for the post half) —(1 33) Ns Vt Bz
Dz 12 नमि, Vt (before coor) नमि (for नीति)
Dz 12 नमि (for नीति) Bz नमि (by metathesis)
(for नीति) Vt "नमि" (for नीति) Ds नमि (for नीति)
—(1 34) Ns Bz (m) as in text 4 Ds 12 नमि,
Vt नमि, Bz नमि, Ds नमि, Ds नमि (sac) (for
नमि) Ds Ds नमि, Ds नमि (sac) (for नीति) Ns
Vt Bz नमि, Ds नमि (sac) (for नीति) Ds नमि, Ds
नमि (for नीति) —(1 35) Bz (m) "नमि (for नीति)
Bz नमि (for नीति) Vt नमि (hypemetric)
Bz 12 नमि (for नीति) Ds नमि (for नीति)
—(1 36) Ds नमि (for नीति) Vt "नमि Ds नमि,
Ds (after coor) 12 नमि (for नीति) Si Ds
om 1 37 41 —(1 37) Ds नमि (sac) (for नीति) Vt
Ds नमि, Vt नमि, Bz नमि (as in text also)
नमि Ds 12 नमि, Ds नमि (for नीति) (for नीति)
Vt नमि (for नीति) Ds नमि (for नीति) Ds नमि
(for नीति) Bz (naming) "नमि (for नीति) Ds नमि
नमि, Ds नमि (for नीति) Ds नमि (for नीति) (for the
post half) —Dz om 1 38 —(1 38) Ns Vt Bz
Dz 12 नमि (for नीति) Ds नमि (for नीति) Bz
(naming) नमि (for नीति) Ds नमि (for नीति) (for the
post half) —(1 39) Vt नमि (for नीति) Ds
नमि (for नीति) (for the prior half) Vt नमि (for नीति)
Vt नमि Ds 12 नमि (for नीति) —(1 40) Ds नमि
(for नीति) Ds नमि (for नीति) Ds om (hapl) from
the post half of 1 40 to the prior half of 1 44 Ns
alleg for नमि (for नीति) —(1 42) Ds reads
1 42 43 n. n. n. (for नीति) —(1 42) Vt repeats 1 28
(var) after 1 42 Bz "नमि (for नीति) Bz नमि (for
नीति) —(1 43) Si Vt Bz Ds नमि (for नीति)
Vt नमि, Bz नमि (for नीति) Ds नमि (for नीति)

G 1 3 72
D 1 4 12
L 1 4 70

श्रूयतामिदमाख्यानमनयोर्देववरचसोः ।
विचित्रार्पदं सम्प्रग्राप्यतोर्मधुरस्वरम् ॥ २५
इमौ मुनी पार्थिवस्तुषामन्वितौ
कुशीलौ चैव महावपस्विनौ ।
ममापि तद्वृत्तिरुं प्रचक्षते

महानुभावं चरितं निरोधत ॥ २६
ततस्तु तौ रामनचःप्रचोदिता-
वगाथतां मार्गपरिधानसंपदा ।
स चापि रामः परिपद्यतः शनै-
र्बुभूयसस्तकमना बभूव ॥ २७

इति श्रीरामायणे वातकण्ठे षष्ठ्यः सर्गः ॥ ४ ॥

25 Ds transp 24 and 25 —¹) D1 Ds G1 कृत्, Cm g as in text (for इत्) —²) V4 देवस्वितो, Ds देवस्वितो (by metathesis) Ds-23 उमपोरु (D1 "र) गानवो (D1 "र) —³) V5 विचित्रावुपर —⁴) V5 वायवा, Ds गायत्री, Ds गायत्री (for गायत्रे) V5 गायत्री यपुरे स्वर, B1 भूयते मधुरस्वर, D1 Ds-11 S (except T2 M4) Cm k. गायितो (D1 Ds-11 Cm "वो) समचोदयत्, Ds गायत्री मधुरस्वर, Ds-11 कनपोर्मधुरस्वर, Ds T2 वायवावाचोदयत्, M4 गायत्री वायवोदयत्, G6 गायत्री वायवोदयत् —After 25 D1 Ds-14 S ms

27* तौ चारि मधुर एव स्वर्गसाधनोपक्रमम् ।
कनीनयवद्वयं विष्णुप्राधनमवगात्रम् ।
ह्लादयन्तर्वात्रापि मयापि इदमपि च ।
धीमाध्वयुक्तं मेव तद्वमौ जनसंघः ।

[M1 cm 1 2 —(1 3) Ds वीरि (for चारि) M1 वृत्त (for एव) Ds T2 Ga Ma ल (Ga Ma सं) विष्णु (M1 "व) लिखन् (D1 "वी) T2 Ga-1 M1 स लिखन्ति स्वर (for the post half) —(1 3) Ds-1 T2 Ga-1 M1-4 इत्यन् T2 transp ममि and इत्यपि —(1 4) Ds सेवन् T2 सेवन् G1 सेवन्, G1 सेवन् (for सेवन् अन्तः) M1 वीर, M1 गान (for वीर) M1 अन्तः गान्तरि (for the post half)]

28 *) D1 कालाग्नौ (for इमौ मुनी) Ss N V-2 B Ds-19-12 द्वि (D1 तु) कालीन्य V4 द्वि (submetric) (for मुनी पार्थिव) Ds-23 कालाग्नौ —¹) Ns V-4 B-4 Ds-12 कुलो (Ns Ds "वी) जयन् V4 कुललो B1 Ga Ma-1 चारि (for चैव) Ss N V B Ds-19-12 उपोद (D1 "व) गायत्री G4 मधुरस्वितौ —²) Ds-11 S (except G1 M4) Cm g प्रचक्षते G1 प्रचक्षते Ct as in text (for प्रचक्षते) M1 ममापि उपोदितं प्रचक्षते —³) T1-2 मधुरा भावौ, Gs M1 मधुराभावात्, M1 मधुराभावात् (sc) —For 26th, Ss N V B Ds-19-12 sub

28* अर्धेतिवृत्तं विष्णु रोपमनुज
महर्षिपत्नीकिकृतं प्रगासत ।

[(1 3) Ds [र] इत् V4 "कल्पन्, B1 भीमन्, Ds "कल्पन्, Ds कल्पन् (for भीम रोप) Ds-19 कल्पन् (D1 "र) विष्णु —(1 2) Ss कल्पन्, V1 मधुरा, Ds-19-12 प्रगासत (D1 "र)]

27 *) T2 M1 रामस्व (for तौ राम) D1-ममोदितौ Ds प्रचोदितौ (for प्रचोदितौ) Ss N V-4 B Ds-19 रामस्व प्रचोदितौ V4 काली रामस्वदेहिनी (submetric) —¹) Ss N V B Ds-19-12 व [Ss M1 Ds-19 व] गायत्री कल्पन्ति (for राम) —²) Ss Ds सवित्र समारि, Ns V-4 B (maru as in Ns) सवित्र (Vs B1 "वृ) सवित्र, Ns V-4 B Ds-19 सवित्र Ns V-4 Ds-19 "वि"ति सवित्र, M1 सवित्र सवित्र Ds-19 सवित्र समारि Ds-19 "रामा सवित्र (D1 "न) समारि (D1 "राम) —³) Ds-11 S (except G1) G6 मधुर व (madrav) Ct as in text Ss N V B Ds-19-12 व मधुर सवित्रोदयत् (D1 "ममस्व) सवित्र

Colophon Ns V-4 cm Ss cm up to रामायणे Ds cm up to kanda name V1 Ds cm इति V-4 B D1 Ds-19-12 add अर्धे before रामा Ss Ns V-4 B Ds-19 cm भी, Ns cm रामायणे V4 B1 D1 Ds-19 add ममोदितौ (B1 ममोदितौ) after रामायणे —Kanda name V1 B1 Ds-19 cm Ns V-4 B Ds-19-12 कालाग्नौ (V4 "वो) Ds-11 S इति भीमहाकपादे (M1 cm भीम) —Sarga name Ss Ds-19 कालाग्नौ Ns V-4 B Ds-19 कालाग्नौ (B1 "मम) V4 कालाग्नौ सवित्र, V4 पते (sc) Ds कल्पन्ति नम Ds कल्पन्ति नाम Ds कल्पन्ति नाम Ds कल्पन्ति नाम Ds कल्पन्ति नाम —Sarga no (figures, words or both) V1 B1 Ds-19 cm Ns 5 V-4 V-4 (sc) B-4 Ds-19 figure (as in text) Ds 3 Ds-19 काली Ss D1 Ds-19-12 both (as in text) —After colophon Gs-4 M1 conclude with श्रीरामाय नम, Gs भीमो रामानुजाम नम

सर्वोर्ध्वमियं येपामासीत्कृत्स्ना यमुंथरा ।
 प्रजापतिमुपादाय नृपाणां जयशालिनाम् ॥ १ ॥
 येषां स सगरो नाम सगरो येव सन्निवः ।
 पथिः पुत्रसहस्राणि यं यान्तं पर्यवस्यन् ॥ २ ॥
 इक्ष्वाकुणामिदं तेषां राज्ञां वंशे भद्रात्तनूम् ।

महदुत्पन्नमाख्यानं रामायणमिति युतम् ॥ ३
तदिदं वर्तयिष्यामि सर्वं निरिच्छमादितः ।
धर्मकामार्थसहितं श्रोतव्यमनख्यया ॥ ४
कोसलो नाम मुदितः स्फुरितो जनपदो महान् ।
निवेशः सस्युर्वीरः प्रभुतपनयान्यवान् ॥ ५

C.	5	5.	2
R.	1.	5.	5
L	1	1	1

5

Dr. cm. Sarga 5. (cf v l. 1. 3 12). Nā Vā
cent. 4th Sarga. Ts begins with श्रीगणेशाय नमः ॐ.

1 Before 1, $\hat{S}_1 \hat{N}_1 B_1$ & Dec 17 10 1955 :

३१९* चतुर्थी स्वाम्यपत्नी कुमारी। राज संसदि।
भाग्यवतं त्वं कार्यं दास्यमिति स्मृतम्।

[(L, α) B: α GA (for α GA).]

Thereafter \tilde{N} 's glosses हूँ वादपुत्रे पुनश्चे. Br cont :
 \$a \tilde{N}\$ V B: 1: D: 12: 12: 12: subst. for x; D: 9: ins.
 before x, while D: 12: subst. 1. x for x² then cont.
 1. 2:

210* सत्यमेव जयते । सत्यमेव जयते । सत्यमेव जयते ।
सत्यमेव जयते । सत्यमेव जयते । सत्यमेव जयते ।

[(1. x) Və beqam (for beqam), Və qəməqimla, Də qəməqimla, Də qəməqimla (for qəməqimla). — (1 a) Šə Dəz qəməqimla, Və qəməqimla, Və Dəz qəməqimla (sic), Də qəməqimla (for qəməqimla), Də qəməqimla (sic) (for qəməqimla)]

Daom 1st. —^a B० दादा D० दा (for दादा). D० दादा (for दादा). —^a B० D० दादा D० दादा (for दादा). —^a D० transp 1st and 2nd. B० दादादादा (for दादादादा). D० दा दादा in. in. उदादा. —^a G M० दादादा (for दादादादा). B० Daom M० दादादा दादादादा.

३ ^a) Da unap. १st and २nd. Ts तेषां Ts एषां
(for वेषां). Ts राशः (for नामः). See V B D: २२-१९
म [Da: २२ म]: एषां को वेषां Ma वेषां १ समो नाम. —After
२^b), Da reads the post. half of l. २ of २२^a. —
Ts तस्यैतः Ts सोपिणः G स्यैतः (for तस्यैतः) G Ma
मः समुद्रमालया. Ba २२ २^a — V B D: २२ २ १९-२०
Et एतः B: D: २२ एतः G: t.p.s. as text (for एतः)
Ba reads पुन in marg. —^c) Da एषां (for एषां). See
V B: २२ Da: २२ एषोऽन्यतः (S: अन्यतः [sic]) V Ba
[Ba:] एषु Da एषु^२ Da Ts Ma एषोऽन्यतः Ma एषु
म [hypermetric]. —After ३. Ba: २२ २० ms.

२२१* महाप्रज्ञाने वारंभे एवमेव अर्थात्तरिणः ।

[D₁*तान् D₁पुनः, D₂पुनः] (for ययौ).]

[illegible]

6 Ba. ca. 4 (cf v.l. x). —) Gs सई (for हई).
Dt Dss & Et नैः Ds सर्वे; Gg as in text (for सर्व-
शिवारि) —) Dt समम्ह (for हई), Gs निपमोक्ष, (for
नितिरुद्धति); —) Dss संयुक्तं (for सविता), —)
Dt Dss मे G अवस्यता (Ds शी), Ds मनुस्मिता Ds
अवस्यता (acc), Gg as in text (for अवस्यता). —For
4. Ss N V B-s Dt s co-ter subst., while Dss + ins
after

२२३* इतिदिं सतामार्गं पुनर्वापयतामहम् ।
धर्माग्रामायतेतपुनः सुनिश्चयवर्ततेतिहम् ।

[Dative transp 1 r and 2. — (1.2) \tilde{N}_1 Ds (m as in text) वाय (for वाय) Ds तिर (D: धूम्रं) पुन-
मन्वन्तर (for the prior half) V वाय, D: धूम्रं, Ds वाय
(for पुन) Ds transp. वाय and पुन — (1.2) Ds-धूम्रं
(for मन्वन्तर). Ss B: Ds धूम्रं वाय, \tilde{N}_1 Ds वाय धूम्रं
(for the prior half), \tilde{N}_1 "स्युद्धितस्युद्धि" (sec), Ds-
वाय, Ds वाय धूम्रं (sec) (for the post half)]

☞ G and I, begun fresh numbering from at 5 which is given in the marginal concordance

Se reads ॐ नमो राजलक्ष्मणे, the collection बार्वादासने
राजलक्ष्मणे बुद्धिलक्ष्मणे, the अक्षयपत्रे नमः. Then the
cont.

३१५* ॐ नमोऽर्घ्यं यमकृतं तर्हि धैर्यं योऽप्यनमः ।

देवी स्यास्वनीं व्यापे ततो यच्चुदे(दी)रपे ।

[illegible]

G : 3 3
B : 5 6
L : 5 1

ज्योध्या नाम नगरी तत्रासीच्छोकविभुता ।
मनुता मानरेन्द्रेण या पुरी निर्मिता स्वयम् ॥ ६
शपता दश च द्वे च योजनानि महापुरी ।
श्रीमती श्रीणि निर्लीर्णा सुविमलमहापथा ॥ ७
रानमागेण महता सुविमलेन शोभिता ।
मुक्तपुष्पावलीर्णेन कलसिपतेन नित्यम् ॥ ८
ता तु रात्रा दशमयो महाराष्ट्रमिवर्धन ।
पुरीमावासायामास दिभि देवसिर्षया ॥ ९

सार्ध Vt सार्ध (for सार्ध) Ds नृते (for नृते) —⁴ Ss
N V B Ds 10-12 सार्धान्धवर्धन (Ds 11 12 सार्ध) मास

6 ⁴⁴ Ts सार्ध 10s 10s 10s 10s 10s ज्योध्या Ds 10
[नृते] (for [नृते]) Ss N V B Ds 10-12 Ms तत्रासी
शरी (by transp) Ds "सी (sc) Gs "न (for नृते)
विभुता —¹ Ns Ds Ds 10s सार्ध (Ds 10 10) मास नृते
—² Ms पुते नृते (for या पुरी) Ss N V B Ds 10 12 पुते
(Vs Bs Ds 10 नृते Ds पुते) श्रीमिता Ds 10 11 पुते
समितिर्गिता (Ds "दित्ता)

7 ⁴ Vs सार्ध (symmetric) Ds सार्ध (sc) च (for
दश च) —¹ GMs "न (for नृते) —² For 7th 22 Ss
N V B Ds 10-12 read a parallel passage which is
given at the end of 22 —³ After 7th Ds 10 12 the
post half of l 1 and the prior half of l 2 of 230th
(for variants of vl 230th) —⁴ Ds 10 12 in marg
in सुविमल Ds "न (for सुविमल) —⁵ After 7 Ds
10 12 while Ds 10 12 after 10th

224th सार्ध समुद्र विमलमहापथा सो सुविमल
(20th) मासमास च विमलमहापथा सुविमल
(22th) सार्धान्धवर्धन सार्धान्धवर्धन

[(1) 1] Ds 10 12 सार्ध (sc) (for the post
half)]

8 Cf vl 7 and 22 Ds om 8-9 —¹ Ms
सुविमल (hypermetric) Ds 10 12 सुविमलमहापथा Ms
सुविमलमहापथा —² Ds 10 12 सुविमल Ts "विमल Ms
(before corr sc =) "विमल —³ Ms सार्ध (for सार्ध)
Ds 10 12 सार्धान्धवर्धन (Ds 10 12 सार्धान्धवर्धन)

9 Cf vl 7 and 22 Ds 10 12 om 9 (for Ds cf vl
8) —¹ Ts Gs 10 12 सार्ध (for सार्ध) Ms 10 12 sār
10 12 सार्ध Ms सार्धान्धवर्धन —² Ds 10 12 Ms Gs
विमल (as in text (for विमल) —³ For 9th Ms subat
225th सार्धान्धवर्धन सार्धान्धवर्धन सुविमल

10 Cf vl 7 and 22 —¹ Ds सार्ध Ds Ts Gs
सार्ध (for सार्ध) Ds 10 12 सार्धान्धवर्धन Ds 10 12 सार्धान्धवर्धन
(for सार्धान्धवर्धन) Ds 10 12 सार्धान्धवर्धन —² Ds सुविमलमहापथा

कपाटवोरमती सुविमलमहापथा ।
सर्षिकाधुपरीधुपेता सर्षिकाधुपिभिः ॥ १०
सलमागवसन्धा श्रीमतीमलुप्रभा ।
तत्राहलधुपवर्धन श्रुतीश्रुतसंशुलम् ॥ ११
वपुनाटवमद्वैय संशुका सर्षत पुरी ।
उद्यानाप्रवर्धन महती सलमेरुलम् ॥ १२
दुर्गायमभीरपरिधा दुर्गायमभीरुतादम् ।
वाजिराजसंपूर्णा सोमिहृष्टैः खरैस्तथा ॥ १३

Ds 10 12 सार्धान्धवर्धन —¹ After 10th Ds 10 12 224th
and thereafter Ds 10 12 of 230th —² Ds
-सार्ध (for -सार्ध) Ds 10 12 सार्धान्धवर्धन Ms
सार्धान्धवर्धन (for सार्धान्धवर्धन) —³ Ds 10 12 सार्धान्धवर्धन Ds 10 12
Ds 10 12 सार्धान्धवर्धन —⁴ After 10 Ds 10 12 1 16
5 of 230th (for variations of vl 230th)

11 Cf vl 7 and 22 Ds om 11 12 Ds om
11 12 ⁴⁴ Ds 10 12 transp 11 ⁴⁴ and 12 ⁴⁴ —¹ Ds
-सार्ध Ds -सार्ध (for -सार्ध) —² Ds 10 12 सार्धान्धवर्धन
(for सार्धान्धवर्धन) —³ After 11 ⁴⁴ the sequence in Ms 10
12 ⁴⁴ 11 ⁴⁴ 12 ⁴⁴ 13 ⁴⁴ 14 ⁴⁴ and 15 ⁴⁴ —⁴ Ds 10 12
(for सार्धान्धवर्धन) Ds 10 12 सार्धान्धवर्धन —⁵ Ds 10 12
(for सार्धान्धवर्धन) Ds 10 12 सार्धान्धवर्धन Ts Gs Ms सार्धान्धवर्धन
(for सार्धान्धवर्धन)

12 After 12 ⁴⁴ (which is om in Ds) the
sequence in Ds 10 12 (including the star
passages) is 13 14 ⁴⁴ 15 (Ds om 16⁴⁴) 17 of
230th (Ds om) 18 ⁴⁴ (Ds om partially) 1 18
(230th) 19 ⁴⁴ 1 20 (230th) 22⁴⁴ 22 ⁴⁴ 1 21
(230th) 15 ⁴⁴ 19 ⁴⁴ 16 ⁴⁴ 1 24 (230th) (Ds om)
1 25 (230th) 17 ⁴⁴ om 1 33 34 28-30 (230th)
228th (Ds om)

12 Cf vl 7 and 22 Ds om 12 Ds 10 12 12 ⁴⁴
(cf vl 11 for Ds) —¹ Ts सार्ध (for सार्ध) Ms
सार्धान्धवर्धन —² Ds Gs सार्ध Ms सार्धान्धवर्धन (for सार्धान्धवर्धन)
—³ Ts सार्ध (for सार्ध) Ms 10 12 12 ⁴⁴ and
repeats 10th in its place Ds 10 12 सार्धान्धवर्धन Ds 10 12
सार्ध (Ds 10 12 सार्धान्धवर्धन) (Ds 10 12)

13 Cf vl 7 and 22 For sequence in Ds cf
vl 12 —¹ Ds 10 12 सार्ध (Ds 10 12) (sc) Ms सार्ध (for
सार्ध) Ds 10 12 सार्ध Ms सार्धान्धवर्धन (for सार्धान्धवर्धन)
—² Ts सार्ध (for सार्ध) Ts सार्ध (for सार्ध) Ms 10 12 सार्ध
Ms सार्ध (Ds 10 12) (for सार्ध) Ds सार्ध (for सार्ध)
Ds 10 12 सार्धान्धवर्धन (Ds 10 12) —³ Ds 10 12 सार्धान्धवर्धन
—⁴ Ds 10 12 सार्धान्धवर्धन Ds Gs Ms सार्ध (for सार्ध)
Ds सार्ध Ms सार्ध Ds सार्ध Ts सार्ध (for सार्ध)

{*sc*), *Ba* *प्रोक्ष* (for *प्रोक्षित*). *Sa* *Dis* *सुवि-*
(*Sa* *marg.*) *रत्न*. *Si* *Ba* *रत्न*. *Va* *द्वयम्*; *Va* *पञ्च*; *Dis*
सुवि * *रत्न* * *पञ्च* (for the post half). —(1. 11) *Va*
रत्न (for *रत्न*). *Va* *रत्न* (*sc*), *Dis* *म* *रत्न* (for *रत्न*).
Vi * *Dis*, *Si* *रत्न*; *Dis* *रत्न* (*sc*) (for *रत्न*). *Sa*
Va *रत्न*; *Vi* *Dis* *रत्न*; *Dis* *रत्न* (*sc*) (for *रत्न*).
Dis *रत्न* (after *sc* *m.* *corr.* "रत्न") (for the post half).
—After 1. 11, *Dis* *ms.* 11⁴¹. *Sa* *Dis* *om.* 1. 12. —
(1. 12) *Dis* *रत्न* (for *रत्न*). *Ba* *Dis* *रत्न*; *Dis*
रत्न (for *रत्न*). *Dis* *रत्न* (for *रत्न*). *Dis* *रत्न* (for
prior half). *Ba* (*marg.*) *रत्न* also (for *रत्न*). *Dis*
रत्न * *रत्न* *Dis* *सुवि* *रत्न* (*sc*) (for the post
half). —After 1. 12, *Dis* *ms.* 23⁴². *Si* *Vi* * *Dis* *ms.*
om. 1. 23-25 —(1. 23) *Va* *रत्न* (for *रत्न*). *Ba*
(*marg.* as in text), *Si* *रत्न*, *Dis* *रत्न* (for *रत्न*). *Va*
रत्न (for *रत्न*). —After 1. 23, *Ba* repeats 1. 5
with adjectives in accusative qualifying *रत्न*, then
cont. 13⁴³. —(1. 24) *Va* *Ba* *रत्न* (for *रत्न*). *Si*
Ba * *Dis* *रत्न* (*Dis* *रत्न*) (for the prior
half). *Va* *रत्न*, *Ba* *रत्न*, *Dis* *रत्न* (both *sc*)
(for *रत्न*). *Si* *Ba* (*marg.* as in text) *रत्न* (for
रत्न). —After 24, *Si* *Dis* *ms.* 1. 28. —(1. 25)
Va *Ba* *रत्न*, *Ba* *रत्न*, *Ba* *रत्न* (for *रत्न*). *Ba*
रत्न (for *रत्न*). *Va* *रत्न* (for *रत्न*). *Dis* *रत्न*
(for *रत्न*). —*Sa* *Dis* *ms.* 26. *Va* *Dis* *ms.* 26 after
1. 28 (*Dis* after 23⁴⁴). *Dis* *ms.* 1. 26 after 10 —
(1. 26) *Dis* *रत्न* (for *रत्न*). *Dis* *रत्न* (for *रत्न*).
Dis *रत्न* (*sc*). *Dis* *रत्न* (*sc*). —After 1. 26, *Ba*
reads 1. 20. —After 26, *Dis* *ms.* 1. 27 —(1. 27) *Ba*
reads 1. 27-29 in *marg.* *Dis* *रत्न*, *Dis* *रत्न* (for *रत्न*).
Dis *रत्न* (for *रत्न*). *Va* *रत्न* (for *रत्न*). *Si*
Va *Dis* *ms.*, *Si* *Va* *Ba* *रत्न*, *Ba* *Dis* *रत्न* (for *रत्न*).
—After 27⁴⁵, *Dis* *ms.* 1. 28, *Dis* 1. 28-29 —(1. 28)
Dis reads 1. 28 in *marg.* (cf. v. 1 line 17). *Sa* reads
1. 28 after 1. 24. *Va* *रत्न*, *Va* *रत्न*, *Dis* *रत्न*. *Dis*
रत्न, *Dis* *रत्न* (*hypermetric*) (for *रत्न*).
Va *Dis* *ms.* *रत्न* (for *रत्न*). *Ba* *ms.* *sc.*
Dis *रत्न*, *Dis* *रत्न* (*sc*) (for the post
half). *Dis* *रत्न* (for *रत्न*). —(1. 29) *Dis* reads
1. 29 in *marg.* (cf. v. 1 line 17) *Dis* *रत्न* (for
रत्न). *Si* *Ba* *Dis* *ms.* *रत्न* (*Si* *Dis*, *Dis* *रत्न*). *Va*
रत्न, *Ba* *Dis* *रत्न* (for *रत्न*). *Va* *रत्न*, *Dis* *रत्न*.
Dis *रत्न* (for *रत्न*). —After 29, *Ba* *ms.*
1. 2 of 23⁴⁶. —After 29⁴⁷ *Dis* *ms.* 1. 20. —(1. 20)
Ba reads 1. 20 after 1. 26. *Dis* *ms.* (for *रत्न*) *Va* *
Ba (*marg.* orig. as in text) *Dis* *रत्न*, *Dis*
रत्न (*sc*) (for *रत्न*). *Ba* *रत्न*, *Dis* *रत्न*
(both *sc*) (for *रत्न*). *Va* *रत्न* (*sc*), *Dis* *रत्न*

(for the post half). —After 1. 20, *Dis*
ms. 23⁴⁸ (for variants cf. v. 1. 23⁴⁹). —(1. 21) *Dis*
ms. 1. 21 after 12⁵⁰, *Dis* after 23⁵¹. *Si* *रत्न*;
Va *Dis* *रत्न* (*Dis* *रत्न*) *sc*; *Va* *रत्न*; *Ba* *रत्न*
(*sc*). *Dis* *रत्न*, *Dis* *रत्न* (for *रत्न*). *Dis* *रत्न*
(*m.* *for* *m.* as in text). *Dis* *रत्न* (for *रत्न*). *Va* *रत्न*
sc, *Dis* *रत्न* (*for* the post half). —(1.
22) *Dis* *रत्न* (for *रत्न*). *Va* *रत्न*, *Dis* *रत्न*
(*sc*) (for *रत्न*). *Si* *Ba* (also as in text) *Dis* *रत्न*;
Dis *रत्न* (for *रत्न*). *Ba* *रत्न*, *Dis* *रत्न* (for *रत्न*). —
After 1. 22, *Dis* *ms.* 19⁵² with v. 1 *रत्न* for *रत्न*. *Dis*
om. 1. 23. —(1. 23) *Va* *रत्न* (for *रत्न*). *Si* *Va* *
Ba * *रत्न* (for *रत्न*). *Va* *रत्न* (*sc*) (for *रत्न*).
—(1. 24) *Dis* *ms.* 1. 24-26 for 26-27⁵³. *Dis* *ms.*
1. 24 after 16⁵⁴. *Ba* (before *corr.*) *रत्न*, *Dis*
(before *corr.*) *रत्न* (by *metathesis*) *Dis* *रत्न*
(*sc*) (for *रत्न*). *Dis* *रत्न* (*sc*) (for *रत्न*).
Ba *रत्न*, *Dis* *रत्न* (*sc*) (for *रत्न*). *Dis* *रत्न*,
Va *रत्न* (for *रत्न*). *Va* *रत्न* (*sc*) (for *रत्न*).
—(1. 25) *Dis* *ms.* 1. 25 for 26⁵⁵. *Dis* *ms.*
Dis *रत्न* (for *रत्न*). *Ba* *ms.* (for *रत्न*). *Dis*
Dis *रत्न* (for *रत्न*). *Dis* *ms.* (for *रत्न*). *Si*
Va *Ba* *Dis* *ms.* *रत्न* (*Si* *Dis*, *Va* *रत्न*, *Va*
रत्न, *Va* *रत्न*, *Dis* *ms.* (for *रत्न*). —After 1.
25, *Dis* reads 1. 33 —*Dis* *om.* 1. 26. —(1. 26) *Dis*
रत्न (for *रत्न*). *Si* *Dis* *ms.*, *Va* *रत्न* (for
रत्न). *Dis* *रत्न* (for the prior half) *Si* *रत्न*
(for *रत्न*). *Va* *रत्न*, *Dis* *रत्न* (for *रत्न*). —
After 1. 26, *Va* *Dis* *ms.* read 1. 31-33 —(1. 27) *Ba*
रत्न, *Dis* *रत्न*, *Dis* *रत्न* (*sc*) (for *रत्न*). *Si*
Va *Ba* *Dis* *ms.* *रत्न* (*Dis* *ms.* as in text) *Dis*, *Va*
रत्न (for *रत्न*). *Va* *रत्न*, *Va* *रत्न*, *Dis*
रत्न (for *रत्न*). —(1. 28) *Dis* *ms.* read 1. 28-30
after 1. 32. *Dis* *रत्न* (*Dis* *ms.*), *Dis* *रत्न* (for
रत्न). *Dis* *रत्न* (for *रत्न*). *Dis* *रत्न* (*sc*),
Dis *रत्न* (for the prior half). *Dis* *रत्न*
(for *रत्न*). *Va* *रत्न* (for *रत्न*). *Ba* * *रत्न*, *Dis* *रत्न*
रत्न (for the post half). —(1. 29) *Dis*
रत्न (*sc*) (for *रत्न*). *Va* *रत्न*, *Dis* *रत्न* (for
रत्न). *Si* *Va* *Dis* *रत्न* (*Va* *Dis* *रत्न*) *Dis*, *Dis*
रत्न (for the post half). —(1. 30) *Dis* *रत्न*
(*sc*) (for *रत्न*). *Si* *Dis* *ms.* (for *रत्न*) *Dis* *ms.*
1. 31 *Va* *Dis* *ms.* read 1. 31-33 after 1. 20 —(1. 31)
Ba *रत्न* (*sc*) (for *रत्न*). *Ba* *रत्न* (for *रत्न*).
—After 1. 31, *Dis* *ms.* 233⁵⁶ —*Dis* *om.* 1. 32 —
(1. 32) *Dis* *ms.* 1. 32 and 33 *Va* *Dis* *ms.*
(for second *ms.*) *Si* *Va* *Ba* *Dis* *ms.* *रत्न*
(*Dis* *ms.*), *Va* *रत्न*; *Va* *रत्न*, *Dis* *ms.*

६

पुर्वा दक्षामयोप्यायां वेदसित्तसंग्रहः ।
दीर्घदर्शी महतेजाः पौरजानपदविभः ॥ १
इक्ष्वाकृणामतिरयो यच्चा धर्मरतो वशी ।
महर्षिस्त्यो राजर्षिस्तु लोकेषु विद्युतः ॥ २
यत्नान्विद्वतामित्रो मित्रान्विजितेन्द्रियः ।
धैर्यं सत्यैवान्यैः उग्रैश्चदणोष्मः ॥ ३
यथा मनुर्महतेजा सोरस परिस्थिता ।

तथा दक्षरयो राजा क्षत्रगदपालयत् ॥ ४
तेन सत्याभिसेवेन विर्ममनुविष्टा ।
पालिता सा पुरी श्रेष्ठा इन्द्रेणोपरागता ॥ ५
तस्मिन्पुरगे ह्यष्ट धर्मात्मानो बहुयुताः ।
नरास्तुष्टा धनैः सैः सौख्यैः सत्यादिनाः ॥ ६
नात्यसक्तिचयः कथिदासीचस्मिन्पुरोत्तमे ।
कुटुम्बी यो क्षत्रिदाप्योष्मराधवनधान्यमात् ॥ ७

G : 6 7
B : 6 7
L : 6 7

1 Śa begins with ॐ Ts श्रीरामचन्द्राय नमः Dc continues the Sargo —¹) Śi पुने Vg पुने B4 Dt Ds 4-6 Ms Cg k तस्या पुत्राय (by transp) Ds हृणा (for पुत्रां तस्यैव) Gs संपत्ति (for वेव) Ms संपन्नय (for संपन्नय) Śa N V B Ds 1-10-11 कथेद्वाराणा (Ds Vg Bc [m also] Ds 'सिद्धय') Ds ह्यराय दक्षरयो क्षत्रिदाप्येव —²) Vg [म]जय, Ms निर्मे (sic) (for वि) Ds 'राजपुत्रि'.

2 Ds repeats 2 after 3 —¹) Ms हृणा (for इक्ष्वाकृणाम्) —²) Vg राजा (for कया) Śi N V B Ds 10-11 धर्मो (Ms illeg) पुत्रा (Ds 'पुत्रा') Ds Dt Ds 1-2 Ts Ms धर्मरतो Cg as in text (for 'रतो वशी') —³) Ds 1-2 सप, Ds पुत्र Cg as in text (for विद्यु) Ds (second time) विद्युता (sic) (for विद्युतः)

3 —¹) Śi Bc Ds 1-2 Gs Ms विजितान्विजे (Ds 'जं मैत्रो (sic)) Śi Vg 1-2 Bc Ds 'माचो, Vg विजितान्विजे Cg as in text (for विद्वतामित्रो) —²) Śa N V B Ds 1-11 नैदिताम्, Ds 1-11 सत्यमात् (for विप्राय) Śi V Bc Ds 1-11 Ms विमतेदिय, Ds स सत्यय (for विमतेदिय) —³) Ds धनस, Ds धन स, Ms धनस (for धनस) Ds [म]वि (for [म]वे) Śa N V B Ds 1-11 सत्यमात् (Śi Ds 'मादि, Vg Bc 'मदि' विमते Vg 'विपे) —After 3 Ds (which om 4-6¹) repeats 2 reading it (vss) for the first time in its proper place while Ds reads (first time) 4¹ as in Ds.

4 Ds om (hapl) 4-6¹ Ds om 4¹ Ds transp 4¹ and 4¹ —¹) Śa N V B Ds 1-11 क्षत्रिदापो मनुयि —²) Śa N V B Ds 1-11 क्षत्रिदापो मनुयि (for सेवय) Ds 'रय' Gs 'रयि' (for क्षत्रिदापो) Ds om 4¹ Ds 1-5 repeat 4¹ after 2¹ —³) Śa N V B Ds 1-11 राजा Ds राजा Ds 1-5 T G Ms 2 (all second time) दक्षः Ms (second time) तस्या

(for तथा) Śa N V B Ds 1-11 क्षत्रिदापो (for राजा) —⁴) Śa N V B Ds 1-11 क्षत्रिदापो (Vg 1-11 'क्षत्रिदापो' Ds Ds 1-11 Ms (first time) क्षत्रिदापो (Ds 'क्षत्रिदापो' परिस्थिता Ds 1-11 क्षत्रिदापो (for Ds cf 1 8 of 20¹) Ms (second time) क्षत्रिदापो (for Ds cf 1 8 of 20¹) Ms (after 4¹ read after 3) 1-11.

235¹ सत्योष्मा पुत्राय नमः सक्षत्राय सत्युदियः ।

5 Ds om 5 (cf v 1 4) Ds om (hapl due to transp) 5¹ —¹) Mammung (for वेव) Ms सत्योष्मेन —²) Śi N Vg 1-2 B Ds 1-11 'सत्योष्मा' (for सत्युदियः) —Note hiatus between " and " —³) Ms क्षत्रिदापो Śa N Vg 1-2 Ds 1-11 [म]क्षत्र, Vg 1-2, Ms [म]क्षत्र (for क्षत्र) Vg 1-2 (sic) Śa Bc 1-2, Vg 1-2, Bc 1-2 (for क्षत्र) —⁴) Śa N V B Ds 1-11 Ms क्षत्रिदापो Ts ह्यराय (for इन्द्रेण) Vg Gs 1-2 (क्षत्र) Bc Ds 1-2 क्षत्र (for इन्द्रेण)

236 For 6-24 Śi N V B Ds 1-11 subst a passage of 48 lines which differs from the text and appears at the end of 24

6 Ds om 6¹ (cf v 1 4) —¹) Ds 1-11 सत्यो (for ह्यराय) —²) Ts क्षत्र Cg 1-2 as in text (for क्षत्रो व्याधे) —³) Gs क्षत्राय (for क्षत्राय) Ds alleg (for क्षत्रे स्त्री)

7 —¹) v 1, 6 and 24 —²) Ts क्षत्राय विपय, Gm 1-2 'सत्योष्मा' (as in text) (for नात्यसक्तिचयः) Ds क्षत्राय Ds क्षत्राय Ds क्षत्राय (for क्षत्राय) Gs 1-2 क्षत्राय विपय Gm 1-2 क्षत्राय विपय विपय Gm 1-2 क्षत्राय विपय विपय Gm 1-2 क्षत्राय विपय (by transp) Ds क्षत्राय विपय (for क्षत्राय विपय) —³) Gm 1-2 Gs 1-2 क्षत्राय (for क्षत्राय) Ds क्षत्राय विपय Ds क्षत्राय Ds क्षत्राय विपय, Ds Ms क्षत्राय, Ms क्षत्राय (for क्षत्राय विपय) —⁴) Ds 1-2 क्षत्राय विपय (sic) Ms [म]क्षत्राय (for क्षत्राय) Ds [म]क्षत्राय (for क्षत्राय) —The sequence from 7 16 m Ms 17 13 14 11¹ 15¹ 15¹ 8 9 10¹ 10¹, 11¹ 12 16

कामी वा न कद्यों वा नृसंसः पुरुषः कचित् ।
 द्रष्टुं शुक्यमयोध्यायां नापि द्वाप च नास्तिकः ॥ ८
 सर्वे नराथ नार्यथ धर्मशिलाः सुसंयताः ।
 मुदिताः शीलवृत्ताभ्यां मदर्षय इवामताः ॥ ९
 नाहुषली नामुहरी नान्तमी नात्यभोगमान् ।
 नासृष्टो नातुलितहो नासुगन्धश्चिबते ॥ १०
 नासृष्टमोजी नादाता नाप्यनङ्गदनिष्कृष्टः ।
 नाहस्ताभरणो वापि दृश्यते नाप्यनात्ममान् ॥ ११
 नानाहिताग्निर्नापज्या मिथो नाप्यसहस्रदः ।

8 Cf v l 6 and 24 and 11 For sequence in Ma cf v l 7 —^a) Ds Ms वरुणानी Ms का*या न Ms कद्यों (submetric) (for कद्यों वा) —^b) Ga damaged (for दृष्ट) Ds [म] वि या. Ms युग (for कचित्) —^c) c=15^a Ds 'शुक्यमयोध्याया स विद्वान्नास्तिकोपि वा

9 Cf v l 6 and 24 and 11 For sequence in Ma cf v l 7 —^a) Ds Ms दृष्टश्रीना सुसंयिता —^b) Ts Ms इतिहा (for सुविता) Ds वैदवा वृत्ताजीव्या —^c) Ms [म] नरा (for [म] नरा)

10 Cf v l 6 and 24 and 11 For sequence in Ma cf v l 7 Ga missing up to नाप्य on a damaged fol —^a) Ds [म] विद्वेषी Ms [म] युगेमकार (for [म] स्वभोगवार) Ds om 20^a —^b) Ds नाहुषी. Ga नाहुषे (for नाहुषे) Ds Ds 4t न नति, Ds न ति (wrongly om one न) Gs नावति. Ts [म] ननुति, Ms वावति. Gt as in text (for नातुलितहो) Ms transp 30^a and 22^b —^c) Ds Ga 'नपिथ. Ga Ms नासुगन्ध, Ms नासृष्ट आपि (for नासृष्टमोजी)

11 Cf v l 6 and 24 For sequence in Ma cf v l 7 Ds reads 12^a after 14 —^a) Ds 'नोवा Ms नाप्यश्रीनी (for नाप्यश्रीनी) Ds वा (for न) Ds 'श्रीनो दाया —^b) Ds नासृष्टो न चानुष्टु —After 11^a Ds ms. l = 26 of 248^a (cf v l 24) —^c) Ds Ms [म] नावत्, Ga [म] ना* (for [म] नावत्) —For 8-11 Ds 11^a subst l 23 (prior half) 11 (post half) 12 9 10 23 and 29 of 248^a (cf v l 24) then read 15^a

12 Cf v l 6 and 24 For sequence in Ma cf v l 7 —^a) Ds नाहिना (submetric) Ga *** खमिर (for नाप्यहिनाहिर) Ds योयजा Ds Ts वानसे Ds नावजरी (for नावजरी) —^b) Gt t सुते (for सिने) Ds Ts वा (for न) Ds Ds 11^a Ts 2 Ga 4 Ms 2 न सुते (Ga 2 *) वा न वत्सर, Ds विद्वेधे वा Ds सिनेवर्ष

कथिदासीदयोध्यायां न च निर्दन्तसंकरः ॥ १२

स्वर्मानिरता नित्यं ब्राह्मणा विविनेन्द्रियाः ।

दन्ताध्ययनशीलाश्च संयताश्च प्रतिग्रहे ॥ १३

न नास्तिको नानृक्को न कथिदबहुधृतः ।

नासृष्टको न चापृक्तो नापिद्वान्विद्यते तदा ॥ १४

न दीनः क्षिप्रचित्तो वा व्यथितो वापि कथन ।

कथिक्को वा नारी वा नारीमाध्याम्यरूपवान् ।

द्रष्टुं शुक्यमयोध्यायां नापि राजन्यभक्तिमान् ॥ १५

—^a) Gs [म] निर्दन्त, Gt tp as in text Cf [म] र्को न (for निर्दन्त) Gs 2-संकर (for संकर) Ds Ds 2 न नाहुषी न Ds नाहुषाहितो न, Ds नाहुषाचार Ds नाहुषाहितो न च Ds सय बो वृत्ति Ds न सयोक्त्वा Ms व स्थिते वर्षसकरो

13 Cf v l 6 and 24 For sequence in Ma cf v l 7 Dr reads 13^a after l 32 of 248^a which it om. after 10^a —^a) Ds न कथिनि Ts Ms स्वर्मानि Ms स्व 22 ति (for स्वर्मानिरता) —^b) Ds च नि Ds निव (for विविनेन्द्रिया) —^c) Ds सनुका, Ms सुगज (for शीसाज) Ds यज्ञायमनविचार Ds 2 सुगज (Ds 'शीसा) सवर्षक —^d) Ds 2 विरहाश्च, Ds संयुता, Ts संयुताश्च, Ms सवर्षाश्च Gt 2 in text (for सवर्षा) Ds 2 च प्रतिग्रह, Ds सयप्रतिग्रहे (for च प्रतिग्रहे) —For 13^a Ds subst l 18 of 248^a (cf v l 24)

14 Cf v l 6 and 24 For sequence in Ma cf v l 7 —^a) Ds नो Ms Ts Ms 2 ना (for न नास्तिको) Ds 2 Ts नासृष्टाश्च (Ds Ts 'वार) Ds नासृष्टो (sc) Ms नासृष्टे वा, Ms [म] वृत्तवाङ् (for नासृष्टो) Ds Ga 2 Ms 2 नासृष्टो नासृष्टो (Cf 'ही Gt 'नो) वापि, Gt as in text Ds repeats (by oversight) 14^a after 23^a —^b) Ds नासृष्टो (for वा) Ds नासृष्टो Ds 2 नासृष्टो (Ds 'कथाश्च sc) Ds नासृष्टो वा Ds वासको वा (for न वासको) —^c) Ds (both times) Ds वत्सर, Ds सय, Ts सदा (for सदा) Ds 2 Ms नासृष्टिस्वयं दृश्यते Ds reads 11^a after 14 —After 14 Ds Ds 11 S (except Ms) ins

23^a नासृष्टिस्वयं दृश्यते नासृष्टिस्वयं ।

[Ds Ds 2 [म] निव (for [म] निव) Gs नासृष्टो Ms नासृष्टो (for नासृष्टो) Ds Ds 2 Gs [म] नासृष्टो Gs Ms [म] पनासृष्ट, Gs [म] पनासृष्ट (for [म] पनासृष्ट) (for Ds see above)]

15 Cf v l 6 and 24 For sequence in Ma cf v l 7 Ds 2 Ms transp 13^a and 22^a —^a) Gs

half of l 24 to the prior half of l 26 Dr गुणिव
(for वामन) —(l 25) V₁ वायुवत् (for वामनवत्)
S₁ V₁ B₁ D₁ 11 [न]द्वे (for द्वे) D₁ 12 [न]द्विस्ते (for
द्विस्ते) V₁ D₁ 13 दक्षिण (for वामन) D₁ subst
l 25 for 25th —(l 26) S₁ वामन V₁ [न]द्विस्ते
(submetric) V₁ B₁ [न] दक्षिण V₁ B₁ [न]द्विस्ते
वामन B₁ [न]द्विस्ते D₁ 11 [न]द्विस्ते (for
वामन) D₁ subst l 27 for 25th —(l 27) S₁ D₁
१० S₁ V₁ D₁ १० (for वामन) D₁ 12 29 after
subst for 25 —(l 29) V₁ B₁ (m) D₁ 11 ३०
(for वामन) V₁ 12 B₁ D₁ 11 ३० (for वामन) B₁
३० (for वामन) V₁ B₁ (m) D₁ ३० (for वामन) D₁
subst l 30 for 16th —(l 30) D₁ ३० (for वामन)
D₁ ३० (for वामन) —After l 30 S₁ D₁ ३०
17th as in Dr while D₁ 11 ३० read it for l 31 then
all cont 239th —(l 31) V₁ ३० V₁ ३० (both sc)
(for वामन) B₁ ३० D₁ ३० (for वामन) B₁ ३०
वामनवत् (for the post half) D₁ 11 32 after
27 D₁ 11 32 after 16th —(l 32) D₁ 11 32 [वा] ३० D₁
[वा] ३० (for [वा] ३०) D₁ ३० [वा] ३० (for [वा] ३०) (sc)
(for the prior half) S₁ [वा] ३० (sc) (for [वा] ३०) —
(l 33) S₁ ३० (for वामन) V₁ [वा] ३० (for
वामन) —(l 34) V₁ ३० (for वामन) S₁ ३०
(sc) (for वामन) V₁ ३० (for वामन) —(l 35)
V₁ ३० (for वामन) D₁ subst l 36 for 19th
—(l 36) D₁ ३० (for वामन) (For l 35 36 cf 226th)
—(l 37) S₁ B₁ 3 D₁ ३० (for वामन) B₁ D₁ 11 ३०
वामन (for वामन) S₁ D₁ 11 ३० (for वामन) V₁ B₁
वामन (V₁ [वा] ३०) D₁ ३० (sc) (for वामन) S₁
D₁ 11 ३० 1 38-41 D₁ 11 ३० 1 38 —(l 38)
V₁ ३० (for वामन) D₁ ३० (for वामन) V₁ B₁ D₁
[वा] ३० (for [वा] ३०) D₁ ३० (for [वा] ३०) D₁ 11 ३०
l 40 20 41 D₁ 11 ३० after 22th —(l 40)
D₁ 11 ३० (for वामन) S₁ B₁ D₁ ३० (for
वामन) S₁ D₁ 11 ३० (for वामन) (for वामन) D₁
D₁ ३० (sc) (for the post half) —After l 40
D₁ 11 ३० 11 22th as in Dr D₁ 11 ३० after
24th (cf v l 21) V₁ 11 ३० (hapl !) from the post
half of l 41 to the prior half of the line of 23th

(cf v l 23) —(l 41) D₁ ३० (for वामन) B₁
(m) ३० (for वामन) B₁ ३० (for वामन) —B₁ 11 ३०
the line of 23th after l 41 (cf v l 23) —After
l 41 B₁ 11 ३० 22th the line of 22th then B₁
alone cont the line of 23th D₁ subst l 42 for
23th —(l 42) D₁ ३० (by transp) S₁ D₁ 11 ३०
वामन (for वामन) —After l 42 V₁ 11 ३० B₁ 11 ३०
then V₁ 11 ३० the line of 22th —(l 43) S₁
वामन वामन V₁ B₁ वामन वामन (B₁ ३०) (for वामन)
B₁ (before corr as in text) D₁ ३० (for वामन) V₁
वामन वामन वामन, D₁ ३० (for वामन) D₁ 11 ३०
वामन वामन (sc) S₁ D₁ 11 ३० 1 44 —(l 44)
B₁ 11 ३० ३० (for वामन) D₁ 11 ३० 24th for
l 44 —(l 45) D₁ ३० (sc) (for वामन) S₁ D₁
वामन वामन V₁ B₁ वामन (B₁ ३०) V₁ B₁ (m) वामन
वामन (for वामन) V₁ 11 ३० वामन, D₁ ३०
वामन (sc) (for वामन) —(l 46) D₁ ३० वामन
(for वामन) D₁ ३० वामन वामन वामन —(l 47) V₁
वामन, V₁ वामन (for वामन) D₁ ३० वामन वामन
वामन (sc) —(l 48) D₁ ३० वामन (for वामन)
S₁ B₁ V₁ B₁ D₁ 11 ३० (S₁ D₁ ३० V₁ ३०) वामन, D₁
वामन वामन वामन]

Colophon S₁ S₁ V₁ D₁ 11 ३० S₁ D₁ 11 ३०
om श्रीरामायणे S₁ V₁ 11 ३० D₁ 11 ३० om श्री S₁
V₁ 11 ३० B₁ D₁ 11 ३० 11 ३० 11 ३० before वामन D₁
श्रीरामायणे Ut D₁ 11 ३० वामन वामन after वामन
—Kāṇḍa name D₁ 11 ३० S₁ (except S₁ 11 ३०
श्रीराम before वामन V₁ B₁ 11 ३० वामन D₁ 11 ३०
—Sarga name S₁ 11 ३० वामन वामन, S₁ V₁ B₁ D₁ 11
३० 11 ३० वामन (D₁ 11 ३०, D₁ 11 ३०) वामन (S₁ V₁
B₁ D₁ 11 ३०) V₁ वामन वामन V₁ ३० वामन वामन —Sarga
10 (figures words or both) S₁ S₁ B₁ 11 ३० 6 ३०
8 ३० 5 D₁ 11 ३० वामन, S₁ वामन, D₁ D₁ 11 ३० both
[as in text] D₁ 11 ३० वामन वामन वामन वामन वामन
*** वामन वामन वामन वामन *** G₁ 11 ३०
with श्रीरामायणे वामन Go with श्रीरामायणे वामन

अथै वधूवर्षस्य तस्यामात्या यशस्विनः ।
शुचयथास्तुतस्तथा राजकुल्येषु नित्यम् ॥ १

वृष्टिर्वयन्तो निजयः सिद्धार्थो अर्थसाधनः ।
अशोभो मधुपालय सुमन्त्रशार्दूलोभम् ॥ २

G 1 7 3
B 1 7 3
L 1 7 3

7

☞ In D 1 : 7 the sequence of stanzas in Sarga 7 (along with substitutes and insertions) is so complicated that it is given separately in a tabular form for the guidance of the reader and is ignored in these notes

Tabular conspectus of the sequence of stanzas in D 1 : 7

D1	D2	D3	D4
249 ^a		249 ^a	
3	3	3	3
1	1	1	1
2	2	2	2
234 ^a (4 ^{ad})	252 ^a (4 ^{ad})	252 ^a (4 ^{ad})	252 ^a (4 ^{ad})
1 2 of 249 ^a	1 2 of 249 ^a	1 2 of 249 ^a	1 2 of 249 ^a
205 ^a	205 ^a	205 ^a	205 ^a
253 ^a	253 ^a	253 ^a	253 ^a
10	10	10	10
264 ^a	264 ^a	264 ^a	264 ^a
13 ^{ad}	13 ^{ad}	13 ^{ad}	13 ^{ad}
14 ^{ad}	14 ^{ad}	14 ^{ad}	14 ^{ad}
254 ^a	254 ^a	254 ^a	254 ^a
4 ^{ad}	4 ^{ad}	4 ^{ad}	4 ^{ad}
236 ^a	256 ^a	256 ^a	256 ^a
6 ^{ad}	6 ^{ad}	6 ^{ad}	6 ^{ad}
8 ^{ad}	8 ^{ad}	8 ^{ad}	8 ^{ad}
9 ^{ad}	9 ^{ad}	9 ^{ad}	9 ^{ad}
11	11	11	11
12	12	12	12
1 2 of 256 ^a	1 2 of 256 ^a	1 2 of 256 ^a	1 2 of 256 ^a
259 ^a	259 ^a	259 ^a	259 ^a
260 ^a	260 ^a	260 ^a	260 ^a
263 ^a	263 ^a	263 ^a	263 ^a
15 ^{ad}	15 ^{ad}	15 ^{ad}	15 ^{ad}
16 ^{ad}	16 ^{ad}	16 ^{ad}	16 ^{ad}
1 3 of 271 ^a	1 3 of 271 ^a	1 3 of 271 ^a	1 3 of 271 ^a
16 ^{ad}	16 ^{ad}	16 ^{ad}	16 ^{ad}
17	17	17	17

☞ It begins with D 2 0 ms after 252^a

249^a तत्त्वज्ञानाय बुधैस्तद्विद्वानो सुमहामन ।
मन्त्राद्येष्टित्वास्त विष विप्रहिते ह्य ।

[D 2 0 ms 1 : 1] D 2 0 विप्रहितम्, D 2 0 Q
M 2 0 बुधैस्तद्विद्वानो (for बुधैस्तद्विद्वानो) D 2 0 T 2 0 येदेरास्तमहामन
(for the post half) D 2 0 repeat 1 2 after 252^a
—[1 : 2] D 2 0 M 2 0 बुधैस्तद्विद्वानो (for मन्त्राद्येष्टित्वास्त) D 2 0 (second
time) विप्रहितम्, D 2 0 (second time) विप्रहितम् (for येदेरास्तमहामन)
D 2 0 (first time) बुधैस्तद्विद्वानो (for the post half) D 2 0 (first
time) बुधैस्तद्विद्वानो (for the post half) D 2 0 (both
first time) ह्य (for विप्र) cf 1^{ad} in S 2 etc for the
post half]

1 S 2 0 V B D 2 0 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19 20 21 22 23 24 25 26 27 28 29 30 31 32 33 34 35 36 37 38 39 40 41 42 43 44 45 46 47 48 49 50 51 52 53 54 55 56 57 58 59 60 61 62 63 64 65 66 67 68 69 70 71 72 73 74 75 76 77 78 79 80 81 82 83 84 85 86 87 88 89 90 91 92 93 94 95 96 97 98 99 100
M 2 0 transp 1^{ad} and 3 —^a T 2 0 इन्द्राय (for श्रीरक्ष) S 2 0
V B D 2 0 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19 20 21 22 23 24 25 26 27 28 29 30 31 32 33 34 35 36 37 38 39 40 41 42 43 44 45 46 47 48 49 50 51 52 53 54 55 56 57 58 59 60 61 62 63 64 65 66 67 68 69 70 71 72 73 74 75 76 77 78 79 80 81 82 83 84 85 86 87 88 89 90 91 92 93 94 95 96 97 98 99 100
S 2 0 V B D 2 0 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19 20 21 22 23 24 25 26 27 28 29 30 31 32 33 34 35 36 37 38 39 40 41 42 43 44 45 46 47 48 49 50 51 52 53 54 55 56 57 58 59 60 61 62 63 64 65 66 67 68 69 70 71 72 73 74 75 76 77 78 79 80 81 82 83 84 85 86 87 88 89 90 91 92 93 94 95 96 97 98 99 100
M 2 0 1^{ad} M 2 0 1^{ad}

250^a स ते परितुष्टो राया बभूवैर्दुःखितोऽपि ।

[Note hiatus between the two halves]

—^a M 2 0 V 2 0 B 2 0 D 2 0 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19 20 21 22 23 24 25 26 27 28 29 30 31 32 33 34 35 36 37 38 39 40 41 42 43 44 45 46 47 48 49 50 51 52 53 54 55 56 57 58 59 60 61 62 63 64 65 66 67 68 69 70 71 72 73 74 75 76 77 78 79 80 81 82 83 84 85 86 87 88 89 90 91 92 93 94 95 96 97 98 99 100
M 2 0 transp 1^{ad} and 3 —^a T 2 0 इन्द्राय (for श्रीरक्ष) S 2 0
V B D 2 0 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19 20 21 22 23 24 25 26 27 28 29 30 31 32 33 34 35 36 37 38 39 40 41 42 43 44 45 46 47 48 49 50 51 52 53 54 55 56 57 58 59 60 61 62 63 64 65 66 67 68 69 70 71 72 73 74 75 76 77 78 79 80 81 82 83 84 85 86 87 88 89 90 91 92 93 94 95 96 97 98 99 100
S 2 0 V B D 2 0 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19 20 21 22 23 24 25 26 27 28 29 30 31 32 33 34 35 36 37 38 39 40 41 42 43 44 45 46 47 48 49 50 51 52 53 54 55 56 57 58 59 60 61 62 63 64 65 66 67 68 69 70 71 72 73 74 75 76 77 78 79 80 81 82 83 84 85 86 87 88 89 90 91 92 93 94 95 96 97 98 99 100
M 2 0 1^{ad} M 2 0 1^{ad}

2^a V 2 0 D 2 0 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19 20 21 22 23 24 25 26 27 28 29 30 31 32 33 34 35 36 37 38 39 40 41 42 43 44 45 46 47 48 49 50 51 52 53 54 55 56 57 58 59 60 61 62 63 64 65 66 67 68 69 70 71 72 73 74 75 76 77 78 79 80 81 82 83 84 85 86 87 88 89 90 91 92 93 94 95 96 97 98 99 100
D 2 0 1^{ad} M 2 0 1^{ad} M 2 0 1^{ad} (for इन्द्राय) D 2 0 1^{ad} M 2 0 1^{ad}
in मय्यो D 2 0 (before cor) विप्र (for विप्र)
—^a D 2 0 1^{ad} M 2 0 1^{ad} (for इन्द्राय) S 2 0 1^{ad} M 2 0 1^{ad}
D 2 0 1^{ad} [5] 1^{ad} V 2 0 D 2 0 1^{ad} 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19 20 21 22 23 24 25 26 27 28 29 30 31 32 33 34 35 36 37 38 39 40 41 42 43 44 45 46 47 48 49 50 51 52 53 54 55 56 57 58 59 60 61 62 63 64 65 66 67 68 69 70 71 72 73 74 75 76 77 78 79 80 81 82 83 84 85 86 87 88 89 90 91 92 93 94 95 96 97 98 99 100
D 2 0 1^{ad} [5] 1^{ad} V 2 0 D 2 0 1^{ad} 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19 20 21 22 23 24 25 26 27 28 29 30 31 32 33 34 35 36 37 38 39 40 41 42 43 44 45 46 47 48 49 50 51 52 53 54 55 56 57 58 59 60 61 62 63 64 65 66 67 68 69 70 71 72 73 74 75 76 77 78 79 80 81 82 83 84 85 86 87 88 89 90 91 92 93 94 95 96 97 98 99 100
[5] 1^{ad} M 2 0 1^{ad} M 2 0 1^{ad} (all to
avoid hiatus) (for अर्थसाधन) —^a D 2 0 1^{ad} M 2 0 1^{ad}
(for अर्थसाधन) S 2 0 1^{ad} V B D 2 0 1^{ad} 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19 20 21 22 23 24 25 26 27 28 29 30 31 32 33 34 35 36 37 38 39 40 41 42 43 44 45 46 47 48 49 50 51 52 53 54 55 56 57 58 59 60 61 62 63 64 65 66 67 68 69 70 71 72 73 74 75 76 77 78 79 80 81 82 83 84 85 86 87 88 89 90 91 92 93 94 95 96 97 98 99 100
(D 2 0 before cor) मय्यो N 2 0 मय्यो (submatrix)
(for मन्त्राद्येष्टित्वास्त) —^a V 2 0 सुमहामन, B 2 0 सुमहामन, D 2 0
सुमहामन M 2 0 सुमहामन (for सुमहामन) D 2 0 सुमहामन, D 2 0
सुमहामन (for सुमहामन) S 2 0 सुमहामन, B 2 0 सुमहामन D 2 0 [5]
सुमहामन, D 2 0 सुमहामन G 2 0 M 2 0 सुमहामन (for सुमहामन) V 2 0
सुमहामन सुमहामन, D 2 0 सुमहामन सुमहामन —After 2 B 2 0
reads 254^a

T 2 0 begins with श्रीरक्षाय नमः D 2 0 1 2 3 4 5

कस्त्रिजौ द्वामिमनौ तस्यास्तामृषिसचमौ ।
वमिष्ठो वामदेवश्च मन्त्रिणश्च तथापरे ॥ ३
श्रीमन्नुश्च महात्मानः शास्त्रज्ञा दृढभिक्रमाः ।
भौर्दिमन्तः प्रणिहिता यथावचनकारिणः ॥ ४
तेजःश्रमायशुभ्राः स्मिन्पूर्वाभिभाषिणः ।

कोषात्तन्मायिहेतोर्न न ब्रूयुरतु वचः ॥ ५
तेषामभिहितं किंचित्तेषु नास्ति परेषु वा ।
क्रियमाणं कृतं वापि चारेणापि विभीषितम् ॥ ६
कुशत्वं व्यग्रहमेषु सौहृदेषु परिक्षिताः ।
प्राप्तकालं यथा दण्डं धारयेयुः सुतेभ्योपि ॥ ७

3 Si N V B D₁-27-28 read 3 before 1 Ma
transp 1st and 3rd D₂ 27-28 कस्त्रिजौ चैव, Ma
वाप्यविक्रितौ (for दारमिष्ठौ) Si N V B₁ 28 D₁ 28-29
मन्त्रिणश्च तौ चैव, B₁ मन्त्रिणो वृषिसचमौ —¹) D₁ दारमिष्ठ
(for तस्यास्तौ) B₁ कस्त्रि (for कस्त्रि) —²) Si N V
B₁ 28 D₁ 27-28 वेदः (D₁ om) वेदुल्लाप्यौ, B₁ वचन
वेदवाही — After 3 D₁ D₂ 28

251st सुपशोऽप्यथ काचाले काशपरोऽप्यथ गौतम ।
सकृन्नेषान् संपादुस्तथा कालाचरो द्विज ।
पुष्टैर्हृदिनिर्मितैश्चित्रकल्प पौष्पाः ।

D₁ D₂ cont. D₁ 28 S (Ma after 3rd) 28 after 3
while D₂ 28 sub₁ for 1st

251st विद्यामिनीनां कृष्णानां कुशला निवर्तेभ्यः ।

[D₁ नीनां, G₁ Ma नीनां (for नीनां) D₂ 27 Ma
कुशला (for कुशला) T₂ निवर्तेभ्यः]
D₁ 28 cont. 249st D₂ T₂ 28 cont

253rd परतराशुस्त्राश्च नीलकण्ठो बहुधुलाः ।

4th Ma हीमन्त्रा (for भीमन्त्रा) T₂ "प्राज्ञा (for
महाप्राज्ञा) Ma मन्त्रिणौ किलोत्तम —¹) D₁ D₂ कल्पा
(for कालाचरा) T₂ सुतः, Ma वमिष्ठो दृढ (for दृढभिक्रमा)
—For 4th, Si N V B (B₁ reads after 2) D₁ 28-29
(D₁ reads after 267th) sub₁, while D₂ sub₁ for
24th, D₂ 28 28 after 24

254th हीमन्तौ दिवयोधेया नीलिजा मिथिलेभ्यः ।

[N B₁ नीलो (for नीलो) V₁ D₁ निवर्ते (for
निवर्तेभ्यः)]

—For 4th D₂ 28 sub₁ 252nd After 252nd D₂
repeat D₂ 28 1 20 249th, then D₂ 28 cont

255th नैमुनेनसपत्न्या सर्वं मुक्षितौतथा ।
पुत्रप्राप्तम् रामान वसन्ते वसन्तं यथा ।

D₁ reads 4th after 254th (for sequence of v 1
4) —¹) Si N V B D₁ 28-29 कस्त्रि D₁ कस्त्रि D₂
(before corr) कीर्तिवत् (for कीर्तिवत्) Si स्वः Si
V₁ B₁ 28 कस्त्रि Si D₁ 28-29 स्वः V₁ B₁ 28 (after
corr स्वः) मुक्षि V₁ 28, D₁ कस्त्रि D₂ 28 मुक्षिता
D₂ कस्त्रि, D₁ कस्त्रि (acc) G₁ कस्त्रि (for कस्त्रि)
—²) Si N V B D₁ 27-28 राजः (V₁ "रा) मिर्दितः, D₁

राजाभावेन D₂ 27 28 256th after 4th which they
read after 254th

5 D₁ 28 5 —³) Si N V B D₁ 28-29 Ma "वच-
D₂ 27 "युता, D₁ "वच, D₁ 28 दृष्टा (for क्षमावत्) |
D₁ 28 दृष्टा, D₁ 28 प्राज्ञा (for प्राज्ञा) —⁴) B₁ "भाषिता
(for "भाषित) —⁵) D₁ वा कान (for कामार्थ) D₁
D₂ 28 कामाजोपाय —⁶) D₁ मातृवत् (for न मृगुर) Ma
वचि (for वच) —For 5th, Si N V B D₁ 28-29
sub₁ D₂ 28 28 after 4th, repeating after 28 while
D₂ 28 after 28

256th मनुज्या एडिमन्त्रा सप्तमर्षेयवत् ।

[D₁ (first time) 27 (both second time) वत्तव
(for मनुज्या) D₁ मनुज्यवत्तव D₁ मनुज्या वत्तव (for
the prior half)]

—D₁ cont. 265th

6th Si N V B D₁ 28-29-30 Ma नैवदत्त (for तेषां)
D₁ 28 वचि (for वचि) D₁ 28 वचि, D₁ 28 वचि (for
विचि) —¹) D₁ तेषु (for तेषु) Si N V B D₁ 28-29
वचि D₁ (om hapl) 28 Ma कस्त्रि (for कस्त्रि
परेषु) Si N V 28 B D₁ 28-29-30 G₁ Ma व (for वा)
D₁ 28 6th —²) G₁ Ma व (for वा) —³) G₁ Ma
परेषु (for पारेषु) D₁ 28 T₂ Ma [म] (for [म]पि) D₁
विचि, G₁ विचि, Ma व कस्त्रि (for विचि) —
—For 6th, Si N V B D₁ 28-29 sub₁

259th विचिर्विचि क्वचिद्वत्तौ विरोदासीनविद्यात् ।

[V₁ B₁ विचि (for विचि) N₁ वत्त, B₁ वत्त (for
वत्त) D₁ वत्तौ (after corr for m as in text)
D₁ reads वत्त विचि (for विचि) विरोदासीन (cf GMS 69
Cmt ed. B O R.)]

7th Ma वत्तल (for वत्तल) —¹) T₂ परीक्षा
(for परीक्षा) D₂ 28 विद्या सर्वमन्त्रा (D₁ वत्तल)
Ma नीलिजा सप्तवदिव —After 7th, D₂ 28 28

258th यथेयवत्तम धर्म्ये कोशवत्तं महीते ।

[D₁ ल (for ल) D₁ 28 वत्त (for वत्तल)]
Ma transp 7th and 8th —²) G₁ 28 वत्तल (for
"वत्त) D₁ G₁ 28-29 वत्त, T₂ 28 वत्त, T₂ 28 वत्त (for
वत्त) Ma "वत्तल (for वत्तल) —For 7th, Si N V B
D₁ 28-29 sub₁ while D₂ 28 (after repetition

कोवितांशुद्वये युक्ता बलस्य च परिग्रहे ।
अहिं चोपि दुष्टं न विहिंस्युत्तरम् ॥ ८
वीरस्य निपतोत्साहा राजद्रोहमनुष्ठिताः ।
हृवीनां रक्षितास्य नित्यं निपयसासिनाम् ॥ ९

प्रज्ञाधर्महिंस्रस्ते कोऽपि समपूरयन् ।
सुदीर्घाष्टाङ्काः संप्रेक्ष्य पुस्तस्य बलात्तम् ॥ १०
शुचीनामेकबुद्धीनां गर्वोपां संप्रजानताम् ।
नामीतुषे वा राम्पे वा मृषावादी नरः कश्चित् ॥ ११

G 7 14
B 7 14
L 7 14

see above) s ins l 1 after 256* and for 7th, subst
l 2 which comes in succession

259* घनपारिवेष्टा सर्वं समदर्शिन ।
दुष्टेऽपि च ज्ञानेनेषे धर्मो दृष्टव्यः ॥

[(1 x) Ds कान्ता, Ds पञ्चमे (for पञ्चमे) Vs
विशेषा Ds 1-2 विपत्त्या Ds विपत्त्या (for विशेष)
Ss S V B Ds 1-2 read l 2 after 8th —(L 2) Vs
पञ्चमे च (by transp) Ds पञ्चमेनेषे, Ds 1st (for च
पञ्चमेनेषे) Ds दुष्टे समापनेनेषे (for the prior half) Ds
दृष्टव्यः (for दृष्टव्यः)]

—Ds 1 (marg) cont 260*, Ds 261*

6 Ds con 8th Ds reads 8th after 11 Ms transp
7th and 8th (cf v l 7) —(1 x) Ss "समापने, Ss V
Bs 1 Ds कोप" Ms "समापने, Ms "समापने (for कोप
समापने) Ds दुष्टो (for दुष्टा) Ds कोलाहलमनुष्ठिता
(hypocoristic) —(1 x) Ss S V Bs 1 Ds 1-2 तप
स्य (for तपस्य च) Ds प्रज्ञाधर्मस्य (submetnc)
Ds प्रज्ञाधर्मस्य, Ds प्रज्ञाधर्मस्य, Ms पञ्च
परिग्रहे —After 8th Ss S V B Ds 1-2 read l 2
of 259* (cf v l 7) —(1 x) Ds महिमे Ds 1-2 Ms महिमे
(for महिमे) Ds 1-2 वा (for च) —(1 x) Ds न विदुर्बुद्ध,
Ds न विदुर्बुद्ध, Ts न विदुर्बुद्ध (for न विदुर्बुद्ध) Ds Ds
Gs Ms न विदुर्बुद्ध, Ds न विदुर्बुद्ध —For 8th Ss S V
B Ds 1-2 subst while Ds 1-2 (marg) ins after
259*

260* भद्रोपासक धर्मो दृष्टव्यः ॥

[Vs अनेकद्वय, Ds अनेकद्वय Ds 1-2 अनेकद्वय (for
भद्रोपासक) Ds Ds 1-2 Ds 1-2 (for च) Vs पुणे 1-2
वैद्य Vd भद्रोपासक (for the prior half) Ds नव
(for नव)]

9 " Ds 1-2 वीरस्य (for वीरस्य) Ds 1-2 सुदीर्घा
(for सुदीर्घाष्टाङ्का) Ds Ms वी (Ms वी) सुदीर्घा
—(1 x) Ds Ts 1-2 "व्या (for सुदीर्घा) Ds 1-2 "व्या (Ds
स्वेष्य) महिमे, Ts राजद्रोहमनुष्ठिता —For 9th Ss S
V B Ds 1-2 subst while Ds 1-2 after 259*

21* घनपारिवेष्टा सर्वं समदर्शिनः ॥

[Vs कान्ता (4c) (for कान्ता) Ss Vs Ds कान्ता
दृष्टव्यः (for the prior half) Ds वीरस्य Ds वीर
(for वीर)]

—(1 x) Ss S V B Ds 1-2 Ms महिमे (Ds 1-2)

कान्ता Vs con 9th and the prior half of l 2 of 260*
—(1 x) Ss illeg for वा महिमे

11 " Ds कोप च, Ds 1-2 कोप च (by transp),
Ts स्वै (for च कोप) Ds 1-2 Ts समा (Ds Ts
महिमेनेषे, Ds Clp महिमे (for समापने) —(1 x)
Ds 1-2 महिमे (for सुदीर्घा) —(1 x) Ds 1-2 Ms सुदीर्घा
(for सुदीर्घा) —For 10 Ss S V B Ds 1-2 subst

262* कोलाहलमनुष्ठिताः ॥

सुदीर्घाष्टाङ्काः संप्रेक्ष्य पुस्तस्य बलात्तम् ।

[Ss illeg up to 10 and l 2 Vs con the prior half
—(1 x) The prior half—8th Ds कोप Ds कोप (for
कोप) Vs विहिंस्युत्तरम् —(1 x) Vs B (Bs
before corr) Ds 1-2 महिमे (Vs 1-2) Ds महिमे (for
महिमे) Ss Vs Bs 1 (before corr) Ds 1-2 नव
(for नव) Ss 1-2 नव, Ds 1-2 नव (for नव) Vs 1-2
Ds 1-2 नव (Ds 1-2 नव) (for नव) Ss Vs Bs
Ds 1-2 नव, Ds 1-2 नव (for नव) Ds 1-2 नव
(for the post half)]
Ss S V B Ds 1-2 cont Ds 1-2 ins after 260*,
while Ds 1-2 after 261*

263* वारस्येतिहासं वीरस्य विवेकम् ।

काव्यविद्या युक्त्या च च विवेकम् ।

[Ds reads l 2 in marg —(1 x) Bt 1-2 विवेकम्,
(for [विवेक] Ds वारस्येतिहासं (for the prior
half) —(1 x) Ds Ds 1-2 विवेक, Bs विवेक, Ds विवेक
Bt विवेक Ds [विवेक] (for विवेक) Ds वारस्येतिहासं
(for the prior half) Ss Ds वारस्येतिहासं, Ds वारस्येतिहासं (for
वारस्येतिहासं) Ds transp 1 and 2 Vs (before corr)
विवेक (for विवेक)]
Ss S V B Ds 1-2 Ds 1-2 cont 267* (Ds con l 1
and 2) —After 10 Ds 1-2 ins

264* वारस्येतिहासं वीरस्य विवेकम् ।

काव्यविद्या युक्त्या च च विवेकम् ।

[(1 x) Ds वारस्येतिहासं (for वारस्येतिहासं) Ds 1-2 वारस्येतिहासं
(for वारस्येतिहासं) —(L 2) Ds वारस्येतिहासं Ds 1-2 (for
वारस्येतिहासं)]
Bs cont

265* वारस्येतिहासं वीरस्य विवेकम् ।

Thenceforward reads 267*

11 Ds con 11 Ss S V B Ds 1-2 con 11th
Ds reads 8th after 11 —(1 x) Ds सुदीर्घा (for सुदीर्घा)

इदंशैस्तैरमात्यैस्तु रावा दक्षरयोऽन्धः ।

उपपन्नो गुणोपेतैरन्वशासदनुवाम् ॥ १५

अनेकमाणक्षारेण प्रजा यमेण रक्षयम् ।

नाभ्यगच्छद्विशिष्टं वा तुल्यं वा यदुक्तात्मनः ॥ १६

तैर्यन्त्रिमिर्मन्त्रितैर्निमितै-

श्रुतोऽचुरवतैः दुष्कृतैः समर्थैः ।

स पार्थिवो दीप्तिमान् युक्त-

स्तेब्रोमयैर्गोभिरिोदितोऽर्कः ॥ १७

इति श्रीरामायणे बालकाण्डे सप्तमः सर्गः ॥ ७ ॥

G 1 7 18
B 1 7 24
L 1 7 29

(for first stanza) Dt D1+ G1 M1 सत्त्वं, D1 M1 अन्धः,
M1 तुल्यं (for second stanza) M1 om 1 4]

On the other hand D1+12 M1 (D1 after 267*)
254*, then D1 reads 4** 5** 256*

15 S1 D1 om 15** —*) N1 V1+2 B D1+12-13
अन्नापैरीरिते (by transp) V1 अन्नापैरितैरन्धः,
D1+12 अन्नापैरितैरन्धः Dt D1+12 M1 (after corr
स) स, D1 स (for तु) —*) N1 V B D1 25+12-13
[5] विष्णु (for अन्धः) D1+12 om 15** D1 transp 15**
and 16** —*) D1 सुप्रसन्नो, T1 (before corr as in
text) G1 M1 उपपन्नैः, M1 उपपन्न (for उपपन्नो) D1+
गुणोपेतैः (for गुणोपेतैः) —*) D1+ गौरीमया (for
गौरीमया) —After 15** S1 N1 V B D1+12-13 subel

270* धर्मं वाचयामास उपयोक्तुं राजम् ।

[D1 रामायाम धर्मं (for the princ half)]

16 D1 om (hapl ?) 16** to 1 3 of 272* D1
transp 15** and 16** —*) V1 B1 Dt D1+12-13
अने (D1 before corr 'वे' अन्धः) B1 अन्धः D1 (after
corr pr as an in text) 'अन्धः, D1+12 अन्धः' G1 अन्धः,
G1 अन्धः (for अनेकमाणक्षारं) V1 'अन्ना स चारेण (hyper
metric) —*) Dt D1+12 सत्त्वं, T1 परोक्ष (for रक्षयम्)
S1 N1 V B D1+12-13 इति सुते इत्युक्तिं D1+ M1
सर्वाश्च (M1 सर्वेषां) उपपन्नः D1 सर्वाश्च इत्युक्तिं
—After 16** Dt D1+12-13 (D1 after 15**) 14 S1

272* प्रजातां राजं कुप्येवमपि परिवर्तयत् ।

विपुत्रविपु लोभं तु वदन् सचक्षत् ।

स वरं पुरस्चयाम प्रजातां उपयोक्तुमाणा ।

[D1+12 om 1 2 and 2 D1 M1 om 1 2 —(1 1) G1
निर्धे (for अने) —(1 2) D1 M1 सत्त्वं (for विपु) M1
transp विपुत्र and सचक्षत् Dt 272* (for सचक्षत्)
—(1 3) G1 गुणाः (sc) (for अन्धः) D1+12 अन्धः
पार्थिवः (for the post half)]

—*) V1 D1 (अ)न्धः (V1 'अन्धः' अन्धः, B1 अन्धः अन्धः
(for [अ]न्धः अन्धः) S1 N1 V B D1+12-13 अन्धः अन्धः
(S1 D1 D1+12 अन्धः N1 V1 अन्धः D1 तुल्यं) D1 विपु

वा (for विपुत्र वा) —*) S1 D1 अन्धः, M1 अन्धः,
M1 V B D1+12-13 अन्धः D1 विपुत्र (for सचक्षत् वा)
D1 अन्धः, M1 विपुत्र (for सचक्षत्) —After 26 D1
D1+12 S1 om

272* निजवाक्यमात्मनः प्रजापदं वदन् ।

स राजानं वदन्नाथं विधिं देवपतिर्देवा ।

{(1 1) T1+ (both before corr) G1 ननु (for वा)
M1 [व]दन् (for -व) —(1 2) G1+12 अन्धः M1 अन्धः
स (by transp) D1 T1+ G1 M1+12 विधिं (for विधि)
M1 देवपते (for देवपति)]

17 *) S1 N1 B D1+12-13 अन्धः, V1+12 D1+12
D1+12 G1 M1 अन्धः [G1 before corr] M1 अन्धः/विधिः,
D1 अन्धः, D1+12 अन्धः (for अन्धः) D1 विपुत्र
(for विपुत्र) —*) S1 N1 V B D1+12-13 विपुत्र
(for विपुत्र) V1 अन्धः (for अन्धः) N1 (N1 om)
V B D1+12 G1 M1 अन्धः, M1 अन्धः (for अन्धः) —*)
D1+12 अन्धः (for अन्धः) D1+12 अन्धः (for अन्धः) V1
स राजानं वदन्नाथं विधिं (hypermetric) D1+12 अन्धः
(D1 अन्धः) विपुत्रविपु —*) D1+12 अन्धः (for अन्धः)
B1 अन्धः (for अन्धः) N1 V B D1+12-13 अन्धः T1+
G1 M1 अन्धः (for अन्धः) S1 D1+12 अन्धः अन्धः
(D1+12)

Colophon S1 N1 D1+12-13 om इति N1 V B D1
D1+12-13 om अन्धः (D1 अन्धः अन्धः) while D1+12 S
(except M1) अन्धः after इति S1 N1 V B D1+12-13 S
om अन्धः S1 N1 D1+12-13 S om अन्धः Dt D1+12
om अन्धः after अन्धः —Kamya name S1 N1
D1+12-13 om V B अन्धः Dt अन्धः —After
Kamya name D1 reads अन्धः अन्धः —Serge name
S1 N1 V B D1+12-13 अन्धः अन्धः नमः D1+12 अन्धः,
D1+12 अन्धः +12 अन्धः —Serge no (Serge no words
or both) M1 V1+12 B1+12 D1+12 S om S1 N1
B1+12 D1+12 V1+12 V1+12 D1+12 D1+12 D1+12
word as in text Dt D1+12 both (as in text)
—After colophon T1 concludes with अन्धः अन्धः, G1+12
M1 अन्धः अन्धः, G1+12 अन्धः अन्धः अन्धः

G 3 8 1
B 1 8 1
L 1 8 1

तस्य त्वेन्द्रभासस्य धर्मप्रस्य महात्मनः ।
सुतायै तथ्यमानस्य नासीद्वैश्वरः सुतः ॥ १
चिन्त्यातस्य तस्यैरं बुद्धिरासीन्महात्मनः ।
सुतायै वाजिमेयेन क्रियार्थं न यजाम्यहम् ॥ २
त निधितां मतिं कृत्वा यष्ट्यमिति बुद्धिमान् ।
मन्त्रिभिः सह धर्मात्मा समेव कुतलमिवः ॥ ३

8

1 Śi begins with ॐ —" Śi ५ V B D 30-33
प्रमज्जा (D 30 'दा' नरय, Dt D 30 8 ५ वैश्वर्या (D 30
'पान'स्य [for त्वेन्द्रभासस्य] D 30 om (hapl) 1st
—" D 30 7 9 धर्मिकर (for धर्मप्रस्य) D 30 om (hapl)
1st—2nd —" D 30 सुतायै, ५० स्तोत्रायै (for सुतायै) D 30
हयगो राज्ञः, D 30 'मज्ज' D 30 'मज्ज' (for तथ्यमानस्य)
—" Śi ५ 1 १ D 30 4 D 30 10 १० मज्जः D 30 स्वयत् (for
मतीत्) D 30 'मज्ज' (for कर्मात्) B 30 मज्ज (for सुत)
2 D 30 om 2nd (cl 7) 1st —" G 3 निवृत्तमानस्य
(for चिन्त्यातस्य) D 30 T G ५० [ह] (for [ह])
—For 2nd Śi ५ 1 B D 30 7 9-10 subst

273* सत्यं चित्तवृत्ते बुद्धिरत्यन्ते मज्जते ।

[D 30 सेर D 30 वेद (for बुद्धि) D 30 7 9 बुद्धिर्मा
चरते (for वरते) ५१ मज्जते, ५० D 30 10 १० मज्जते
B 30 मज्जते (for मज्जते)]

५१ illeg from मेवेय to मज्ज 2nd —" Śi ५ 1 १ B 30
D 30 after corr as in text) ५० D 30 'वे' (for
सुतायै) —" B 30 (as in text) न क्रियार्थं (by
transp) D 30 ५० ति बुद्धि, D 30 क्रियार्थं (for क्रियार्थं)
५१ क्रियार्थं (by metathesis) (for क्रियार्थं)

3 4) Śi ५ 1 १ B 30 D 30 10 १० G ५० मुनिविराजः
G 3 निविराज (for म निविराज) ५१ बुद्धि (for मति)
—" D 30 बुद्धिर्मा Śi ५ 1 १ B D 30 10 १० वरते
(५१ 'बुद्धि' कृत्याय [D 30 'पति'] —" ५० मतिवि
(for मतिवि) Śi ५ १ १ B D 30 10 १० सत्यं, D 30
मेवेय (for मज्जते) ५१ मतिवि सत्यार्थं —" D 30
D 30 मति (for मज्ज) T 30 मज्ज (for कृत्याय) Śi ५ १
B D 30 10 १० न ह्यमति (for मतिवि) D 30 सत्यार्थं [दि
कतिवि]

4 4) Śi ५ १ १ B D 30 10 १० B 30 मज्जते (for
मति) B 30 मज्जते (for बुद्धि राज्ञः) —" B 30 मज्ज
D 30 'मि' (for मज्जितव्यम्) —" D 30 मज्ज (for
मज्ज) Śi ५ १ १ B 30 D 30 10 १० मज्जते (D 30 'मज्ज') B 30
मज्जते (for मज्जते) (for मज्जते) —" B 30 मज्ज (for

ततोऽपिदिदं राजा सुमर्षं मन्त्रिततमम् ।
श्रीधर्मानय मे सर्गान्मुहूर्तान्तपुरोहितान् ॥ ४
एतच्छ्रुत्वा रहः श्लो राजानमिदमब्रवीत् ।
कतिमिरपदिद्योजं पुराष्टो मया धृतः ॥ ५
सन्तनुमानो मयसाम्पूर्वं दधितान्कथाम् ।
रूपीणां संनिधौ सत्सत्तय पुनामं प्रति ॥ ६

कत्) Śi ५ १ B D 30 10 १० १० वनिप्रमुहूर्तान् (Śi
D 30 10 'पुराष्ट' T 30 सत्सत्तयपुनामम् —After 4 D 30
D 30 10 १० S (except B) G 3 m g h t read for the first
time 1 11 5-20 repeating them in their proper place
thereafter cont here

274* विवर्तितव्यं कथितान्मन्त्रिणानिदमब्रवीत् ।
कतिमिरपदिद्योजं मयाधृतं पुराष्टो मया ।

[(1 2) cl 5th Dt D 30 T 30 ५० Ck 1 'पुराष्ट', D 30 'पुराष्ट'
G 3 ५० सत्सत्तय (for कतिमिरपदिद्योजं) T 30 मज्जते सत्सत्तय (for
the post half)]

Then all read for the first time 1 11 21 repeating
it in its proper place and finally cont

275* क्व त सत्तय स पुराष्टो मयाधृतः ।
उत्तम दीर्घां विवर्तितव्यं मयाधृतम् ।
कतिमिरपदिद्योजं मयाधृतं पुराष्टो मया ।
पुराष्टो मयाधृतं मयाधृतं पुराष्टो मयाधृतम् ।

[(1 2) Dt D 30 ५० कत्ता —(1 3) G 3 सत्तय (for
सत्तय) G 3 सत्तय (for सत्तय) —(1 4) G 3 ५०
मयाधृतम्]

Then read Colophon सहस्रं सत्तयं, then T 30 reads
श्रीधर्मानय मयाधृतम् ।

5 For 5 Śi ५ १ B D 30 10 १० १० subst while D 30
D 30 ५० 10 1 2 only after 5th

2,6* कृत्यायै वरतेना मुनिवो शास्त्रमब्रवीत् ।
मेवेयं धर्मो शास्त्रमयं वरतेना धृतम् ।

[(1 om 1 2 —(1 2) D 30 त राज्ञः (D 30 'मज्ज') D 30
व) B 30 मज्जते (for मतिवि) —(1 2) D 30 मज्ज (before
corr 'मति') D 30 मज्ज (for मज्ज) Dt D 30 ५० मज्जते
(D 30 'मज्ज') मज्जते (for the prior half) D 30 मज्जते,
D 30 मज्ज (for) (for मज्ज) Dt D 30 ५० मज्ज (for मज्ज)]

6 4) D 30 10 १० मज्जते (for मज्जते) ५० मज्ज (for मज्जते)
Śi ५ १ १ B D 30 10 १० मज्जते (for मज्जते) ५० मज्जते (for
मज्जते) ५० मज्जते (for मज्जते) ५० मज्जते (for मज्जते)
—For 6th Śi ५ १ १ B D 30 10 १० subst.

277* मज्जते विवर्तितव्यं मयाधृतं पुराष्टो मयाधृतम् ।

काश्यपस्य तु पुत्रोऽस्ति विमान्धक इति श्रुतः ।
 मृष्यशृङ्ग इति ख्यातस्तस्य पुत्रो भविष्यति ॥ ७
 स वने नित्यसंशुद्धो मुनिर्नचरः सदा ।
 नान्यं वागवाति मित्रेन्द्रो नित्यं पित्र्युर्वनात् ॥ ८
 द्रैविष्यं ब्रह्मचर्यस्य भविष्यति महात्मनः ।
 लोकेषु प्रथितं राजन्दिप्रैश्च कथितं सदा ॥ ९
 तस्यैवं वर्तमानस्य वागः समभिरर्तत ।

यतिं क्षुद्रमाणास्य पितरं च यशस्विनम् ॥ १०
 एतस्मिन्नेव ऋते तु रोमपादः श्वापरात् ।
 अङ्गेषु श्रवितो राजा मणिष्यति महानलः ॥ ११
 तस्य व्यतिक्रमाद्वाङ्मो मणिष्यति मुद्रारुपा ।
 जनाङ्घ्रिः सुयोगेनैव सर्वभूतभयानलः ॥ १२
 जनाङ्घ्र्यां तु वृत्तायां राजा दुःखसमन्वितः ।
 ब्राह्मणान्ध्रतज्ज्वालां समानीय प्रपद्यति ॥ १३

U	x	8	19
B	x	9	20
L	x	10	13

V₁ तत् पृथक् सख्य (for the past half)

7^a) D1 4 कश्चसद D1 D2 4 4 4 4 Te V2 4 (for
ह) S4 N V B D2 10-11 कसीह क(V1 2 काश्च
सुते -^a) D1 देमाहक, D14 S (except Te) here and
elsewhere below विमाहक (for विमाहक) 4 2 B2 D2
सह, D14 सुहि (for सुह) -^a) D2 जव^a D2 13 यवि^a
(for मयवह) -^a) D2 रय (for वरय) G 4 V2 4
प्रमसव (by transp)

[illegible]

३७४^१ नाह्य महास्यते कचि-सत्यं निवर्तिताम् ।

[V₁ a D₁ 12 शायद (for ना व) V₂ प्रकल्पते (sic) D₂ प्रकल्पते (sic) (for प्रकल्पते) V₃ a D₃ 5 सिद्धि (for सिद्धि) D₄ नातुप रित्त विना (for the post hall)]

9 ^a) *Si* तस्याग्नित्वा महाचर्च, *Si* B+D+M तस्याग्नित्वा
(*Di* "त") महाचर्च, *Si* V+ B+ D+ तस्या (*Si* D+
"त") महाचर्च, *V* D+11 तस्या (*Di* "त") महाचर्च,
V तस्याग्नित्वा महाचर्च, *V* तस्य भिक्षु (*sac*) महाचर्च,
B तस्याग्नित्वा महाचर्च, *D*+10 तस्याग्नित्वा (*D* "त"
तस्य, *D* "त" पूर्व) महाचर्च, *D*+ तस्याग्नित्वा महाचर्च
—^b) *D* महाचर्च, *D* महाचर्च (for महाचर्च) —^c)
Si तस्येव (*D* before *cor*) ^a) तस्येव (*for* तस्येव) *B*
प्रति *D*, *D* प्रति, *D* प्रतिनिधि (*sac*) *T* प्रतिनिधि (*for*
प्रति) *Si* *V* B *D* 13-14 *Si* *V* *B* *D* 13-14 *Si* *V* *B* *D* 13-14
D 13-14 (*for* तस्य) *D* तस्येव प्रतिनिधि ^a) *Si* *V* *B* *D* 13-14
D 13-14 *Si* *V* *B* *D* 13-14 *Si* *V* *B* *D* 13-14 *Si* *V* *B* *D* 13-14

10 ⁴) $D_3[\sigma]_{\mathbb{R}}(\text{for } [\sigma]_{\mathbb{R}}) \cong \hat{S}_n \hat{N} \vee B D_{n+10-12}$

१५. लोपः (D. m. 'वा' orig. m. in text) 'स्य' तस्यच (S.
 V. D. m. 'व' —) S. १. P. ३. D. ३. ३. ३. लोपः (D.
 'सि' तस्यच, V. १. D. ३. 'व' स्य, V. ३. 'व' स्य, R. 'व' स्य,
 B. D. m. 'व' स्य (D. s. before 'स्य' 'व' स्य) D. 'व' स्य
 (ac) D. 'व' स्य, D. G. M. ३. 'व' स्य, D. 'व' स्य
 (ac) (for 'व' स्य —) D. १. लोपः (for 'सि') G.
 'सि' (ac) (for 'लुपः') — D. १. 'सि' (ac) S.
 १. B. (orig) D. ३. 'व' स्य (S. D. m. 'व', B. m. ३.
 in text) D. 'व' स्य (for 'व' स्य)

11 *) *Vt* खले (submetric) *De* कलेयु, *Du* का-
(for कलेयु) —^d *Su* नि *V D* *Du* ११११३३ *Me* here
and elsewhere below रोषपाद्, *De* होमापाद् (for
रोषपाद्) *De* प्रताभापाद् —^d *De* (before *con*)
महापाद् (for महापाद्) *De* सवभक्तिले रा

12 *) Śrī Ā V B D s : 11-12 Vā व्योमनभवा [V
 "वावावा, Da "वालवा) De "अम देव De "अमगा, Dt
 [m] वनिप्रस्र (before corr वाभवा (for वानिप्रस्राहो)
 —*) Śrī Ā V s : 6 B D s : 10-11 [m] द्विल्ला (for
 मुदरावा) —*) Śrī N V B D s : 11-12 लपद् (Dt *)
 III. तुचैत (symmetric) De Ge "रति M "रा हि (for
 मुलोत्तरे) —*) Dt De s : 6 लोफ Cr m as in text
 (for भू) De Ma क्वा (for गय) Śrī N V B D s :
 11-12 क्वाक द्युकाँरी (Ro "कलिका) —After 78 D.
 129. 480* then cont

279* (14^{ab}) चयन्ता शुक्लहावा लोकयान्तपदेन ।
यथा च प्रत्ययेरेव सर्वभूत क्षयायदा ।

[illegible]

२४०^४ अनाहृत्वा एवा राज्ञः स भद्रा रक्षिर्वीरः ।
प्रह्वयि ज्ञानियो विद्यमानाहृदिद्विदिप्राम् ।

G : 8 14
B : 7 10
L : 8 14

मरुतः श्रुतधर्माणो लोके चातिरोद्धिदः ।
समादिशन्तु नियमं प्रायश्चित्तं यथा शोह ॥ १४
वक्ष्यन्ति ते महीपालं ज्ञात्वा वेदपारणाः ।
विभाण्डकसुतं राजन्मरुणैर्पौरिहालय ॥ १५
आनाय्य च महीपालः स्यात्तु सुप्रसक्तम् ।

[(1 r) D: अनाय्य (sic) M: V: B: D: 10-12
रा स (by transp) V: स तथा (for स तथा) V:
सिवादि D: सिरादि D: सिरादि (sic) B: स
सुप्रसक्त (for the post hall) — (1 s) V: सिरादि V:
प्रसक्ति (hypermetric) V: सुप्रसक्ति B: सिरादि B:
(sira 25 in text) D: 10 सिरादि B: D: सिरादि D: सिरादि
(for सिरादि) D: (before cor) सिरादि (for सिरादि)
V: सुप्रसक्ति (for सिरादि)]

14 *) S: V B D: 10 सुप्रसक्ति (S: "स") सुप्रसक्ति (V:
D: 11 "सिरादि") M: सुप्रसक्ति N: B: D: सुप्रसक्ति
D: "सिरादि" B: "सिरादि" (sic) D: D: "सिरादि" III सुप्र
सक्ति D: "सिरादि" D: "सिरादि" (for "सिरादि") —*) S:
D: 10 सिरादि, N V B D: 10-12 M: सिरादि, D:
D: 10 Te G: M: 10 सिरादि D: सिरादि (for सिरादि)
चातिर M: सिरादि (for सिरादि) S: D: 10 (hapl)
14* 15* —*) D: "सिरादि" (for सिरादि) —*) G: om
from सिरादि to सिरादि at 16* —For 14* M: V B
D: 10-12 M: subst

282* मनाशं दानुमर्षितं पण्यमवसेदियम् ।

[N: सिरादि (for सिरादि) N V: B: D: 10-12 सिरादि
(for सिरादि) M: सिरादि (for सिरादि)]
whole D: subst

284* यथा सिरादि मे लोके सुप्रसक्तिमनाम् ।

—After 14 D: D: G: om

285* दानुमर्षितं सिरादि सिरादिमनाम् ।

15 G: om 15 S: D: om 15* (cf v. 14)
—*) D: 10 सिरादि (by transp) D: सिरादि (in as
in text) M: सिरादि (for सिरादि) —*) D: (before
cor) सिरादि (for सिरादि) M: वेदपारणा (for वेद
पारणा) —For 15* N V B D: 10-12 subst

286* ते सिरादिमनाम् सुप्रसक्तिमनाम् ।

[V: "सिरादि" (for "सिरादि") M: V: B: (B: in B:
om 25 in text) —*) D: सिरादि (for सिरादि) D:
सिरादि (for सिरादि) B: सिरादि (for सिरादि) D: सिरादि
सिरादि (for the post hall)]
while D: subst

287* सिरादिमनाम् सुप्रसक्तिमनाम् ।

—*) D: 10 सिरादि D: सिरादि (for सिरादि) B:

प्रयच्छन्त्यां श्रान्तां वै विभिना सुसमाहितः ॥ १६
तेषां तु वचनं श्रुत्वा राजा चिन्तां प्रपश्यते ।
वेनोपायेन वै श्रवणमिदमेतत् स रीर्यवान् ॥ १७
ततो राजा विनिश्चित्य सह मन्त्रिमिरात्मनाम् ।
पुरोहितममात्याथ प्रेषयिष्यति सत्कृताम् ॥ १८

सुप्रो, D: om (for सुप्र) —*) D: 10 (for सुप्र)
S: N V B D: 10-12 (V: B: मान्य (for मान्य)

16 G: om up to सिरादि at 16* (cf v. 14)
—*) D: B: "सु" D: सिरादि, D: 10 सिरादि (D: 10
D: 10 Te M: सिरादि (for सिरादि) D: सिरादि G: M:
सिरादि (for सिरादि) S: D: सिरादि N V B:
D: 10-12 सिरादि (V: B: "सु") D: M: सिरादि,
D: 10 सिरादि (D: 10 "सु") (for सिरादि) —After
16* M: repeats 15* changing nom pl into acc
sing —*) D: सिरादि Te "सिरादि" (for सिरादि) S: N V
B D: 10-12 M: सिरादि सुप्र सुप्र सुप्र सुप्र सुप्र सुप्र
(for सुप्रसक्ति) —After 16* D: 10 repeat 15*
changing nom pl into acc sing —*) D: 10 सिरादि
(D: "सिरादि" (for सिरादि) S: N V B D: 10-12
सिरादि (B: सिरादि) सुप्र सिरादि (D: सिरादि) —*)
D: सिरादि (for सिरादि) B: "सिरादि" B: सुप्रसक्ति, M:
"सिरादि" (for सुप्रसक्ति)

17 D: om 17 and 18 —*) S: N V B D: 10-12
सिरादि D: 10-12 सिरादि (for सुप्र) —*) D:
सिरादि D: सिरादि D: "सिरादि" (for सिरादि) S: N V
B D: 10-12 M: सु (B: D: om सु submetric) सिरादि
सिरादि —*) S: 10 सिरादि (for सिरादि) S: N V:
D: 10-12 S (except G: 1) सिरादि D: (B: सिरादि
(for सिरादि) —*) V: सिरादि सिरादि, D: सिरादि
D: 10 सिरादि (for सिरादि) S: N V B D: 10-12 इति
सुप्र Te सिरादि (sic) (for सिरादि)

18 D: om 18 (cf v. 17) —*) G: damaged
up to सिरादि D: सिरादि M: "सिरादि" (for सिरादि) —*)
D: 10 सिरादि सिरादि सिरादि —*) D: (before cor)
सिरादि (for सिरादि) —*) D: 10 T G M: G: om
तव श्रेय (G: "सिरादि" (for सिरादि) D: Te सिरादि
D: 10 सिरादि (for सिरादि) —For 18 S: N V B
D: 10-12 subst a passage of 6 lines while D:
subst for 18* 1 and 2 then cont 1 6 D:
us 1 6 only after 18

~88* स सिरादि सिरादि सिरादि सिरादि सिरादि
सिरादि सिरादि सिरादि सिरादि सिरादि
पुरोहितं लनाम् सिरादि सिरादि सिरादि
सिरादि सिरादि सिरादि सिरादि सिरादि

अथ ह्यो दक्षयः सुमर्षं प्रत्यापात ।

यथार्थवस्तुनितीतो विस्तरेण त्वयोच्यताम् ॥ २३

इति श्रीरामायणे बालकाण्डे वष्टमः सर्गः ॥ ८ ॥

C 1 8 31
E 1 9 20
L 1 8 23

(for लीप्यन्ति) Bc D: कत (for लते) Dc देर (for देर) S: D: 1111111111 वनिपति वने (S: कृतो ॥ ततो वनिपते) वृक्षितल (D: १५ D: १६ लो लो) (D: तत्) मराम — (I 4) १५ [अ]माम १५ चाम १५ B: ५ हाम १५ D: 11 [अ]माम १५ (for [अ]माममाम) १५ V: B D: 1111 चरि (for सुवि) १५ पुद १५ (for पुद) — (I 5) D: १६ ॥ (for लत ल) S: D: 111111 वन्य (for वान्य) १५ Ma दव D: om (for दले) १५ प्रयलति (for ददलति) — (I 6) D: (before cor) लता Ma दव (for लत) D: वावा (for वावा) D: लव (for पुदलितो) — (I 7) S: D: 111111 ह तल (by trap) D: १५ D: लतल (for लत ल) १५ १५-५ B: ५ D: 1111 ललता (for लतलत) — (I 8) D: ललति (for ललति) S: D: ललति D: (before cor) ललतल (for ललतल) D: ललतल — (I 9) B: ललतल (for ल ललतल) D: ललतल D: ललति (for ललति) — (I 10) S: D: 111111 लले (for ललले) V: दल B: ५ लल (for लल) S: D: 1111 ललले १५ पुद Ma [म]मरे (for [म]मलति) — (I 11) S: १५ B: D: 1111 ललतल (for ललतल) D: ललतल D: ललतल D: ललतल लल B: ५ लल D: ललतल (hypermetric) (for लले ल) १५ ललले (hypermetric) (for लल) D: पुद (for लल) V: ललतल लल D: लल लल लल (for the post half) D: 11 12 after 19 — (I 12) D: ललले (for ललतल) D: लले ललतल (for the prior half) S: लल १५ B: D: लल V: ललतल D: लल D: ललतल D: लल (for लल ल) V: ५ B: ५ D: लल V: लल D: Ma लल D: लल (for लल)]

S V B D: 11 12 Ma cont while D: 11 12 after 19 (which it ms after repetition of the prior half of 23rd see below)

230th मन्त्रिनि सदित्यैव तथा स हृदयैवद्वय ।

मन्त्रयो महापादो रोमपादो बलपथ ।

{ (I 1) १५ लले (submetric) (for ललति) D: लल (for लल) Ma लल (for लल) १५ B: लल १५ D: १५ ललतल (for ल ललतल) १५ B: लल (for लल) — D: om 1 2 — (I 2) B: लले (for ललले)]

—After 22 D: ms

231st एतं वदामि ललतलतलतल सुतलतलतलतल ।

॥ १ ॥ S: १ B: D: Ma हृदि ललता D: ललतलतल (for ललतलतल) — (I 1) D: Ma ललतलतलतल D: ललतलतलतल S: १ B: हृदि ललतलतलतल —After 23rd S: १ B: D: 1111111111

232nd ललतल ललतलतल ललतलतलतलतलतलतल ।

[B: D: 11111111 लले (for लले) B: D: 11 ललतल (for ललतल) D: 1111 ललतल (for ललतलतल)]

Then D: cont while S: D: 11111111 subst for 23rd

233rd मन्त्रिनि सदित्यैव तथा स हृदयैवद्वय ।

[D: 1 (sec = ang 11 in text) विदाले (for विदाले)]

B: D: 111111 (D: for second time) cont while S: D: 111111 after 23

234th मूढो सर्वं भिदुष्य ललतलतलतलतलतल ।

[B: 1111 (for लले) S: D: 11 ललतल (for ललतल) D: लल (for लल) D: ललतल ललतल लल (for the post half)]

Thereafter D: reads 191st, then repeats the prior half of 233rd and reads 191st repeating it in its proper place. Thereafter reads 230th and finally cont

235th इति सुवा वलतल हृदय ललतलतलतलतल ।

— (I 1) D: ललतल १५ (before and in sec 11 cor) ललतल (for ललतल) १५ V: B: D: 1111 Ma ललतलतल (D: १५ ललतल — (I 2) S: D: 11 ललतलतल D: ललतलतल G: ललतलतल Ma ललतलतल (for ललतलतलतल) D: D: G: ललतलतल ललतल —After 23 B: 1111

236th ललतलतलतलतलतल ललतलतलतलतल सुतल ।

ललतल सुतलतलतलतल ललतलतलतलतल ।

[Note hiatus between the prior and post halves of I 1]

Colophon. S: D: 111111 continue the Sarga ललतल ललतलतल ललतल १ लल ललतलतलतलतल ललतलतलतलतलतल इति ललतल ललतल १५ V: B: D: 11 om ललतलतलतल V: om इति ललतलतलतल १५ om इति —Before १५ १५ B: D: 11111111 ललतल D: 11 om ललतलतलतल १५ १५ B: D: 11111111 ललतल D: 11111111 ललतलतलतल —Before ललतलतलतल B: D: D: 111111 ललतलतलतल S (except Ma) ललतलतल —After ललतलतलतल १५ १५ B: ललतलतलतल D: ललतलतलतल ललतल —Sarga name १५ १५ D: 11 ललतलतलतलतलतलतल (१५ १५ D: 1111) ललतलतलतल १५ om B: D: 11 ललतलतलतल D: ललतल ललतल —After sarga name १५ D: 111111 ललतल —Sarga no (figures words or both) १५ B: 11 D: 11 १५ 20 V: 7 D: 6 D: 9 D: 11 S (except Ma) ललतल D: 1111 (word) as in text D: D: 11 ललतल 9 D: ललतलतलतल ललतलतलतलतलतल लल लल (lacuna in place of dash) —After colophon G: 1 १५ conclude with ललतलतल लल १५ ललतलतल ललतलतलतल लल

९

सुमन्त्रोदितो राज्ञा प्रोमाचेदं वक्षतदा ।
यदर्थ्यशृङ्गस्तानीतः शृणु मे मन्त्रिभिः सह ॥ १
रोमपाटसुमाचेदं सहामात्यः पुरोहितः ।
उत्पापो निरपायोऽयमस्माभिरभिधिततः ॥ २
अप्यशृङ्गो वनचरस्तपःश्लाघ्यायने रतः ।
वनभिद्रः स नारीणां विपयाणां सुखस्य च ॥ ३
इन्द्रियाथैरभिमतैर्नरचितप्रसादिभिः ।
पुराणायापिष्यामः क्षिप्रं चाप्यवसीयताम् ॥ ४

यपिक्रान्तय गच्छन्तु रूपतयः स्वलंकृताः ।
प्रलोभ्य निरिषोषपैरानेप्यनीह सकृताः ॥ ५
श्रुत्वा त्वेति राजा च प्रत्युत्तच पुरोहितम् ।
पुरोहितो मन्त्रिष्व दया चक्षुष ते ददा ॥ ६
वायुगुण्यास्तु तच्छ्रुत्वा वनं प्रीतिरिभुर्भदत् ।
आश्रमस्याविद्रेऽस्मिन्पलं कुर्यान्ति दर्शने ॥ ७
ऋषिपुत्रस्य धीरस्य विलमाथयमनासिनः ।
वितुः स विलसंतुष्टो नाशियशाम चाश्रमात् ॥ ८

॥ १ ९ २०
B १ १० ४
L १ १ १०

9

Si D 22111 cont. the previous Sarga. Ds begins with अहम्, Ts with श्रीरामचन्द्राय नमः

[For Sarga 9. N V B Ds 12211 Ms have a longer version as subst. which is given at the end of the Sarga.]

1 Before 1 Ds 12211 ref सूत दवाच Ds om 1st —^a Si Ds 12211 योवेदो (for चेदोयो) —^b Ds यो - चेद Ds [इविमन्त्र (acc)] (for [इ] इ वचत्) Si Ds 12211, Ds दया (for ददा) —^c 1 23rd —After 1st Ds Ds Vs Gt 12211 whereas Ts Gt 12211 after 1

237th वैशेषिकेण मन्त्रिभिः ।

उत्प्रेक्षितं तत्

[Ts Gt 12211 1 For 1 2 of past half of 1 2 of 309th —(1 2) Ds 12211 Gt 12211 (for 1 22)]

—After 237th Ts Gt 12211 repeat 1st 24 in Ms —^a Ms विद्यतेन शृणुयद् —For 1st Si Ds 12211 12211 subst 1 2 of 309th (cf v 1 32)

2 ^a Si Ds 12211 तनुतुल (for उमावेद) —^b Si Ds 12211 स Ds 12211 रामाय, Ds Ts Gt 12211 'माय Ms स्मार्त्तं स (for सदाहास) Si Ds 12211 पुरोहित (Si 'ज'), Ds पुरोहित —For 2nd Ds 12211 subst 1 3 of 309th (cf v 1 32) —^c Si Ds 12211 12211 (5) 2 पित्र (Ds पित्रा) पापो (for निरपापोऽयम्) —^d Si Ds 12211 योरात्रि Ds 12211 मन्त्रिभिः, Ds with hiatus Ds [5] मन्त्रिभिः (sub-joining) (for मन्त्रादिभिः) Si Ds 12211 12211 यीst Ts Vs पित्रि Gt Ms उप^a (for मन्त्रिभिः)

3 ^a Ds 12211 मन्त्रिभिः Ds 12211 वचत् Ds मुनिः (for वनचर) —^b Si Ds 12211 वचत्वायने^a Ds Ds 12211 'स्वाम्यापसु (Ds 'प') (Ds Ts 'वचत्') Ds वचत्वायने सदा Ds 12211 वचत्वायने रत् (Ds वचत्) Crh as in text —^c

Ds 12211 मन्त्रिभिः Ds Ds 12211 Gt 12211, Ds 12211 च, Gt 12211 (for स) —^a Ds मन्त्रेण मन्त्रिभिः च

4 ^a Si Ds 12211 मन्त्रिभिः —^b Ts मन्त्रिभिः (for मन्त्रिभिः) Ds (gloss) मन्त्रिभिः मन्त्रिभिः —^c Ds पुनः Ds पुनः (acc) (for पुनः) Si Ds 12211 मन्त्राद^a Ds 12211 वचत् Ds 'वि Ds उमावेद' (for मन्त्रादपिष्याम) —^d Si Ds 12211 च इति वचत्, Ts वचत् Crh मन्त्र Crh k 12211 text (for मन्त्रादपिष्याम) Ds 12211 कोन जिवा वचत् (Ds च शेषित)

5 ^a Ds वचत् वचत् (acc) (for वचत्) —After 5th Si Ds 12211 12211 1 10 and 11 of 309th (cf v 1 32) —^b Ds alleg Gt विदो^a (for विदो^a) —^c Ds Gt 12211 मन्त्रादिभिः (for मन्त्रेणानीह) Ds वचत्, Ts वचत् —For 5th Si Ds 12211 12211 subst 1 12 of 309th (cf v 1 32)

6 ^a Si Ds 12211 [इ] र, Ds [इ] र (for [इ] र) Ds 12211 12211 राजा (for राजा च) —^b Si Ds 12211 12211 मन्त्रिभिः (Ds सु) वचत् —^c Ts वचत्, Ms मन्त्रि (for वचत्) Ds Ds 12211 वचत् and वचत् —After 6 Ds 12211 1 15 18 of 309th (cf v 1 32)

7 Si om 7th —^a Gt मन्त्राद (for मन्त्राद) Ds 12211 12211 च (Ds 12211 वचत् Ds T Ms च^a (for सु वचत्) Ds वचत्वायने वचत् —^b Ds 12211 12211 मन्त्रिभिः (for मन्त्रिभिः) —For read the lines of 8 and 7th after 1 19 of 309th (cf v 1 32) Ds 12211 12211 transp 7th and 8 —^c Ds मन्त्राद (for मन्त्राद) Si Ds 12211 12211 Ms [च] विदो^a Gt [च] विदो^a र, Gt Ms [च] विदो^a (for [च] विदो^a मन्त्रिभिः) —^d Gt 12211 मन्त्र (for वचत्) Ds वचत् —After 7th Si Ds 12211 12211 1 22 24 of 309th (cf v 1 32)

8 Si Ds 12211 12211 6 B 12211 read the lines of 8 after 1 19 of 309th (cf v 1 7) Ds 12211 12211 transp 7th and 8 —^a Ds Ds 12211, Ds वचत्, Crh as in text (for

अपिपुत्रचः श्रुता सर्गां मविरास वै ।
तदाश्रमपदं द्रष्टुं जम्भुः सर्गाथ तेन ॥ १६
गतां तु ततः पूजापिपुत्रचक्र ह ।
इदमर्णमिदं पाद्यमिदं मूलं फलं च नः ॥ १७
प्रतिपूषा तु तां पूर्वां सर्गां एष समुत्सृजाः ।
सोर्भताथ शीघ्रं तु गमनाय मति दपुः ॥ १८
अस्मास्मपि मृत्यानि फलानीमानि वै द्विव ।
चूडापि प्रति भद्रं ते भक्षयस्व च मा चिरम् ॥ १९

तत्तत्तास्तं समप्रतिद्वय सर्गां हर्षामन्विताः ।
मोदकाग्रददुस्तस्यै भक्षयाथ विगिष्यन्मुमान् ॥ २०
तानि चासाव तेजस्वी फलानीति स्म मन्यते ।
अनस्वादित्पूर्वाणि को नित्यनिरासिनाम् ॥ २१
वापुच्छव च तदा मित्रं व्रतचर्या निवेद्य च ।
मन्त्रन्ति स्मापदेशात्ता भीतास्तस्य पितुः शिष्यः ॥ २२
अतस्तु तस्मै सर्गां क्राव्यपक्षात्मनो द्विवः ।
अस्वस्वहृदयथासीदुःखं स्म परिवर्तते ॥ २३

G : 9 45
R : 10 23
L : 8 50

16 Du om 21st (cf v l 25) —^a Gs + खा
(for श्रुता) —^a Ds सर्वे (for सर्गां) Ss Dss +
+ ३३ समप्रति (Ds 'मुनि' Ms दया प्रीतिव्याप —^a)
D + ३३ हम्, Ds Ms तस्य (for तत्) —^a Ds सर्गां
सा (for कम्भु सर्गां) Ss Dss + ३३ एष (for तेष)
Ds Ts सा (for ह) Dt Ds 'समुत्सृजा'

17 ^a Ss Dss + ३३ 'तद वै, Ts Ms ह्मलता' (for पापता तु तत्) Dss तस्मात्, Ds पूर्व (for एष) —^a Gs 'दुता' (ac) (for अविद्युता) Dss +
सवाच (for वक्त्र) Ss Dss + ३३ ये रैमसि (Ds 'मि' सदा —^a) Ds द्रवात् (hypermetric) —^a Ds Gs
Ms ह्म, Ds वादि (for मूल) Ds फलोद्भव, Ds Ts ह्म
फल, Ds 'तत्' (for फल च न)

18 ^a Ds Ts Gs Ms + च Ts ते (for तु) —^a
Ds हर्षे (for दृष्ट) —^a For 18th Ss (repeating after
20th) Dss + ३३ subst l 45 then cont l 64 of 309^a
while Ds subst l 61 then Ds cont l 62 where-
as Ds repeats l 45 and then cont l 62 and 64 of
309^a (cf v l 32)

19 Ds om 29th —^a Ss Ds मसि वै, Dt Ds
ह् (for वै द्विव) —^a Ss Dss + ३३ प्रतिपूषा (by
transp) Dt Ds Ts 'वि', Gs m g l as in text
(for पूषा प्रति) Ds मद्र (submetric) (for मद्र ते)
—^a Ss Dss + ३३ भक्षयानि (for भक्षयस्व च) —^a For
29 Ds subst l 63 and 64 of 309^a (cf v l 32)

20 Ds om 20th Ss Dss + ३३ read 20th after
21 —^a Ss Ts Ds + ३३ स, Ds + ३३ तु च, Ts तस्मात्
(for कस्त) Dt समर्पि* (for समप्रतिद्वय) —^a Ss
Ds + ३३ समुत्सृजा (for समप्रतिद्वय) Ds स्रष्टु च
समुत्सृजा —^a After 20th, Ss repeats l 45 which it
subst for 18th then cont Dss + ३३ ms l 68
and 69 then Ds alone cont l 74 76 of 309^a
(cf v l 32) —^a Ms 'विगिष्यन्' —^a For 20th, Ss
Dss + ३३ subst l 65 then all read l 66 then

Ds alone cont l 74 76 and Ds cont l 67 of 309^a
(cf v l 32)

21 Ds om 21st Ds reads the lines of 23 after l
67 of 309^a —^a Ss Dss + ३३ [वा] स्वा (Ds 'ता' स
स (Ds 'दृष्ट, Ds च by transp) Gs सादात् (by meta-
thesis) (for सादात्) —^a Ss Dss + ३३ ह् (Ds 'ह' ह्य)
मन्त्रन्ति, Ds 'ह', Ds 'ह' (for स मन्त्रन्ते) —^a Ss मन्त्राणां
पूर्वाणि —^a Ds + ३३ वन (for विस) Ds वने च
वक्त्राणि —^a After 21 Ss Dss + ३३ read 20th

22 ^a Ds कृष्ण, Ds 'ह', Ds + ३३ कृष्ण* (ac)
Ts कृष्ण (for कृष्ण च) Ms दया (for दृष्ट) —^a
Ds तस्मात् (for तत्) Ds om विवेच च —^a For 22nd Ds
subst l 77 of 309^a (cf v l 32) —^a After 22nd Ss Ds
(after 22) 23 + ३३ ms l 76 of 309^a (cf v l 32)
—^a Ds स्वदेशेन Dss + ३३ स्वादेशेन, Gs + ३३
स्वदेशात् (for स्वादेशात्)

23 ^a Gs [वा] तस्ये (for [वा] तस्ये) —^a For 23rd
Ss Dss + ३३ subst l 79 of 309^a (cf v l 32)
—^a After 23rd Ts ms

309^a स्वाचा जगाम त देशं तस्य पुत्रेभ्यश्च वत् ।
—^a Ss Dss + ३३ तत्, Ms कीदृश (for पालीद्)
—^a Ss Ds 'ह', Dt Ds Ms Gs तुलाच, Ds दुस्तस्य,
Ds तुलाच, Ds T G Ms दुस्तस्य (Ds Ts Ms 'ते, Ts
'तस्य) Gs as in text (for तुलाच) Ds 'स्वदेशेन' (ac)
—^a Ds हि जगाम तत् तस्य पुत्रेभ्यश्च वत्
विशेषतः सपरितोषं स्वः —^a After 23 Ss Dss + ३३
ms

309^a सपरितोषं च देशं स जगाम विपलाय ।
[Ds जगाम (for स जगाम) Dss + ३३ ददा (for
तत्) Ds सपरितोषं स्वः Ds जगाम विपलाय (for
the post half)]
—^a After 309^a Ss Dss + ३३ read l 80 of 309^a
Then Ss Ds cont

G : 9 39
H : 10 14
L : 8 66

ततोऽपरेद्युस्तं देशमाज्जाम स वीरिवान् ।
मनोज्ञा यत्र ता दृष्टा वासपुरयाः स्तलकृताः ॥ २४
दृष्टै च तदा विप्रमायान्तं हृष्टमानसाः ।
उपसृत्य ततः सरास्तास्तमृचुरिदं वचः ॥ २५
एवमाश्रमपदं सौम्य अस्माकमिति चातुम् ।
वद्राध्वेय रिधिः श्रीमान्निशेषेव यमिष्यति ॥ २६
भुक्ता तु वचनं तासां सरासां हृदयंगमम् ।

302* अथ सावकने काले न्यवर्तत विनालक ॥
हताधम विशेषेण पुनः सावकानामभ्युत्थम् ।
पुनः च भोक्ताभ्याम् कोऽप्यगत इत्यभ्युत्थम् ।
पुनः पुनस्तु तेन अन्यस्तु सगर्ह्यम् ।
भूते एव विहार एव भो मित स्वतेन वचः । [5]
हताधमपुनः पुनः सुखेन वचनम् ।
विहारविहा पुनः प्रदोषमन्तरम् ।
तेनोऽप्युत्थः विहारः पादमन्तरम् ।
त माः ससन्निधेः स्नेहाधीनम् ।

[(1 :) Ds विहार (for विहार) — (1 : 5) Ds विहार
(for विहार) — (1 : 8) Ds विहार (for विहार) — Ds ms 1 R
after 1 8 of 314* — (1 : 9) Ds विहार (for विहार)]
On the other hand Ds cont 314*

III *) Ds ms अथ (for अथ) Ds [म]भोक्ता Ds Ti
Gg k : भोक्ता, Is भोक्ता (for अथोक्त) Si Ds 1011
भोक्ताभ्याम् इति दत्ता —*) Ds (to avoid hiatus) भोक्ताभ्याम्
Ds पुनस्तु, Ds पुनस्तु, Ds पुनस्तु, Ds पुनस्तु
[4c] Is स सवर्णम् (for स सवर्णम्) Si Ds 1011
मायानुते (Ds [म]पुनस्तु — After 24* Ds Ds 1011
ms

303* विहारपुनस्तु भोक्ताभ्याम् विहारपुनस्तु ।

[Ms वच (for वच)]

—*) Ms मन्त्रे (for मन्त्रे) Ds om (erroneously)
ता Gs Ms दृष्टा (for दृष्टा) —*) Ds S (except Ms)
पुनस्तुपुनस्तु — For 24* Si (repeating the prior
half after 1 84 subst for 25*) Ds 1011 10 subst.
1 82 of 309* (cf v 1 32)

25 *) Ds Ds मन्त्रे Ms विहार (for मन्त्रे) —*) Is
मन्त्रे (for मन्त्रे) — For 25* Si Ds 1011 10 subst

304* ताव दृष्टा तावदृष्टा कथयतामप्युत्थम् ।

[Si Ds ताव Ds 1011 10 subst (Ds [म]भोक्ता)
Ds 1011 10 subst Ds [म]भोक्ता Ds [म]भोक्ता, Ds [म]भोक्ता]
—*) Ds [म]भोक्ता (for मन्त्रे) — For 25* Si Ds 1011
10 subst 1 84 of 309* (cf v 1 32) Then
Si repeats the prior half of 1 82 and then reads
(var) the post half of 1 62 of 309*.

गमनाय मतिं चक्रे तं च निन्यस्तदा त्रियः ॥ २७
तत्र चानीयमाने तु मित्रे तस्मिन्माहत्मनि ।
वर्षं सहस्रं देवो जगत्प्रादयस्तदा ॥ २८
वर्षेणैवमन्तं मित्रं निषयं स्वं नराधिपः ।
प्रत्युद्गम्य मुनिं ब्रह्म शिरसा च महीं मतः ॥ २९
अर्थं च प्रददौ तस्मै न्यायतः सुममाहितः ।
यत्र प्रसादं मित्रेन्द्रान्या मित्रं मन्त्रुरादिशेत् ॥ ३०

26 Note hiatus between * and * —*) Ds दृष्ट
(sic) (for दृष्टि) Gs Ms दृष्टम् (for दृष्टम्) —*)
Ds Ti 10 Gs Ms (to avoid hiatus) दृष्टम् (for दृष्टम्)
Ms [म]भोक्ता (for [म]भोक्ता) — For 25* Si Ds 1011
10 subst 1 84 of 309* (cf v 1 32) — After 26*,
Ds Ds 1011

305* विहारपुनस्तु विहारपुनस्तु वचनम् ।
—*) Ds वच वच, Ds वच Gs वच (for वचनम्)
Ds Ds विहार (Ds [म]भोक्ता, Gg as in text (for वि
हीनम्) —*) Ds Ds विहिं भविता वचनम् — For
26* Ds subst 1 84 of 309* (cf v 1 32)

27 *) Ds reads (var) the line of 27* for L 87 of
309* Ds वचनम् —*) Ds विहार (sic) (for निन्युत्थ)
Ds Ds वच (for वच) Ds मन्त्रे निन्युत्थम्

28 *) Ms ताव (for ताव) Si Ds 1011 10 subst
(Ds [म]भोक्ताभ्याम् (Ds [म]भोक्ता) —*) Si Ds 1011 10 subst
तस्मिन्माह (by transp) Ds तावति (sic) (for
माहति) —*) Si Ds वचनम् Ds 1011 10 subst Ds 1011
वचनम् (for वचनम्) Ds तावति (sic) Ms वचनम्
(for वचनम् दृष्टे) —*) Si Ds 1011 10 subst माहताम
वचनम् — For 27 Ds subst 1 84 and 90 of 309* (cf
v 1 32) — After 28 Ds ms

306* वचनम् वचनम् विहार वचनम् ।
and then cont 313*

29 *) Ds [म]भोक्ता, Ds [म]भोक्ता (for मन्त्रे) Ms
Ds Gs वच (for वचनम्) Ds मन्त्रे Ds reads and
(for मन्त्रे) —*) Ds Ds वचनम् Ds [म]भोक्ता (sic) Ds
Ti 10 Gs 1011 10 subst Gg as in text (for वचनम्) Ds 1011
वचनम् (sic) (for वचनम्) —*) Ds [म]भोक्ता, Gs
Ms [म]भोक्ता Ms [म]भोक्ता (sic) (for मन्त्रे) —*) Ds
वचनम् (for वचनम्) — For 29* Ds 1011 10 subst

307* मन्त्रे वचनम् वचनम् विहार वचनम् ।
[Ds 1011 10 subst Ds [म]भोक्ता (for वचनम्) Ds
वचनम् (for वचनम्)]

30 Ds transp 30 and 31 —*) Ds 1011 10 subst (for
वचनम्) Ds वचनम् (sic) (for वचनम्) —*) Si Ds 1011
वचनम् वचनम् (Ds वचनम्) Ds 1011 10 subst

अन्तःपुरं प्रविश्यास्मै कन्यां दत्त्वा यथाविधि ।
शान्तां शान्तेन मनसा राजा हर्षमवाप सः ॥ ३१

एवं स न्यस्तत्र सर्वकर्मैः सुखितः ।
रम्यश्चन्द्रो महातेजः शान्त्या सह भार्यया ॥ ३२

इति श्रीरामायणे वाल्मीके नमः सर्गः ॥ ९ ॥

G 1 9 66
H 1 20 35
L 1 8 75

पुरेहि (D: १०५) —After 30th, D: 111 ms 1 97 and
98 of 309* (cf v 1 32) —^a G: १०५ (for १०५) T:
१०५ (for १०५) —^b S: T: ३, D: १०५, D: १०५
(for १०५) M: १०५ (by transp) D: १०५ (for
(for १०५) S: D: 111 ms १०५ (for १०५)
—For 30th, D: 111 ms 1 99 of 309* (cf v 1 32)

31 D: transp 30 and 32 —^a S: D: 111 ms १०५
(D: 111 ms १०५) D: D: 111 T: १०५ (for १०५), G: १०५
in text (for १०५) —For 31st D: 111
subst 1 200 of 309* (cf v 1 32) —^b D: १०५
(for १०५) —^c D: 111 ms १०५ (for १०५) D: १०५, D:
१०५, D: 111 ms १०५ (for १०५) D: १०५ (for १०५)
१०५ (for १०५)

32 " D: १०५, D: 111 ms १०५, D: १०५
D: 111 ms १०५ (for १०५) —^a D: १०५ (for
१०५) D: १०५, D: १०५, D: 111 ms १०५ (for १०५) —^b
S: D: 111 ms १०५ (for १०५), G: १०५ (for १०५) D:
transp १०५ and १०५ —After 32 S: D: 111 ms
111

308* लघुचमल वरदा मुद्राविद्यो
महापुत्रो नन्देयवर्धन ।
रमात कश्मिन्तव शान्त्या सुखी
उरे महेश्वर वरा मुद्रयति ।

[(1 1) D: १०५ (for १०५) —(1 3) D: १०५
(for १०५)]

whole D: 111 ms 318*

—In V B D: 111 ms 318* have a longer version sub-
stituted for the whole Sarga which is given below

309* (1st) इति ह्ये मुनिरन्तरायास्तुल्यवचनम् ।
(2nd) भागीत कन्यशुद्धोऽपि यमोपायेन मन्त्रिभिः ।
(3rd) योमपादमन्त्राणां हस्तमुद्रादीनां च ।
(4th) उपायो विद्यायोऽथमन्त्राणां यमोपायेन ।
(5th) मन्त्राणां यमोपायेन यमोपायेन च । [5]
(6th) भागीत कन्यशुद्धोऽपि यमोपायेन मन्त्रिभिः ।
(7th) योमपादमन्त्राणां हस्तमुद्रादीनां च ।
(8th) उपायो विद्यायोऽथमन्त्राणां यमोपायेन ।
(9th) मन्त्राणां यमोपायेन यमोपायेन च । [10]
(10th) भागीत कन्यशुद्धोऽपि यमोपायेन मन्त्रिभिः ।

(1st) लघुचमल वरदा मुद्राविद्यो ।
(2nd) लघुचमल वरदा मुद्राविद्यो ।
(3rd) लघुचमल वरदा मुद्राविद्यो । [15]
(4th) लघुचमल वरदा मुद्राविद्यो ।
(5th) लघुचमल वरदा मुद्राविद्यो ।
(6th) लघुचमल वरदा मुद्राविद्यो । [20]
(7th) लघुचमल वरदा मुद्राविद्यो ।
(8th) लघुचमल वरदा मुद्राविद्यो । [25]
(9th) लघुचमल वरदा मुद्राविद्यो ।
(10th) लघुचमल वरदा मुद्राविद्यो । [30]
(11th) लघुचमल वरदा मुद्राविद्यो ।
(12th) लघुचमल वरदा मुद्राविद्यो । [35]
(13th) लघुचमल वरदा मुद्राविद्यो ।
(14th) लघुचमल वरदा मुद्राविद्यो । [40]
(15th) लघुचमल वरदा मुद्राविद्यो ।
(16th) लघुचमल वरदा मुद्राविद्यो । [45]
(17th) लघुचमल वरदा मुद्राविद्यो ।
(18th) लघुचमल वरदा मुद्राविद्यो । [50]
(19th) लघुचमल वरदा मुद्राविद्यो ।
(20th) लघुचमल वरदा मुद्राविद्यो । [55]
(21st) लघुचमल वरदा मुद्राविद्यो ।
(22nd) लघुचमल वरदा मुद्राविद्यो । [60]
(23rd) लघुचमल वरदा मुद्राविद्यो । [65]

- (13^{ad}) कविपुत्रसदृश मानसात्पातमुपपन्नयो ।
 (14^{ab}) विना विग्रहको नम्रं महर्षिं कथयोरपम ।
 (14^{ad}) तात्वाद्यनैतत् पुत्र कल्पच्छत्र इति श्रुत ।
 (15^{ab}) नाभमोऽयमिदमभाः स्वरामुपपन्नानि ।
 (15^{ad}) करेभ्ये उर उरुत्वा च समामागमिष्यन्ताम् । [55]
 (16^{ab}) कविपुत्रश्च भुव्या तस्मात् सतिरजायत ।
 (16^{ad}) तदाश्रमपदे द्रष्टुं प्रपद्युः सतिर्यस्यतः ।
 (17^{ab}) तस्मात् पुत्रो तदा कथं कथयच्छत्रं को सुत ।
 (17^{ad}) पादाभ्यां सतिर्यस्येन सपादमुपपन्नैव च ।
 (18^{ab}) प्रतिगृह्य तु तां द्वापरस्यत्वात् परिसंक्रिता । [60]
 (18^{ad}) कथं तापमयोऽस्मिन् गमनाय मतिं दृष्टु ।
 (19^{ab}) तदुभयैव सुमधुरं वा तन्मत्त इदं नय ।
 (19^{ad}) अस्माकमप्येव पुत्र आदूर्वाभाभिः स्रग्वि ।
 (20^{ab}) यथा पादसंज्ञावति वरि ते रोषोऽप्ययम् ।
 (20^{ad}) अत्रापि यद्वत् कदाचिद्वदन्तस्मात् सतिर्यस्य ।
 (21^{ab}) अत्रापि यद्वत् कदाचिद्वदन्तस्मात् सतिर्यस्य ।
 (21^{ad}) अत्रापि यद्वत् कदाचिद्वदन्तस्मात् सतिर्यस्य ।
 (22^{ab}) अत्रापि यद्वत् कदाचिद्वदन्तस्मात् सतिर्यस्य ।
 (22^{ad}) अत्रापि यद्वत् कदाचिद्वदन्तस्मात् सतिर्यस्य ।
 (23^{ab}) अत्रापि यद्वत् कदाचिद्वदन्तस्मात् सतिर्यस्य ।
 (23^{ad}) अत्रापि यद्वत् कदाचिद्वदन्तस्मात् सतिर्यस्य ।
 (24^{ab}) अत्रापि यद्वत् कदाचिद्वदन्तस्मात् सतिर्यस्य ।
 (24^{ad}) अत्रापि यद्वत् कदाचिद्वदन्तस्मात् सतिर्यस्य ।
 (25^{ab}) अत्रापि यद्वत् कदाचिद्वदन्तस्मात् सतिर्यस्य ।
 (25^{ad}) अत्रापि यद्वत् कदाचिद्वदन्तस्मात् सतिर्यस्य ।
 (26^{ab}) अत्रापि यद्वत् कदाचिद्वदन्तस्मात् सतिर्यस्य ।
 (26^{ad}) अत्रापि यद्वत् कदाचिद्वदन्तस्मात् सतिर्यस्य ।
 (27^{ab}) अत्रापि यद्वत् कदाचिद्वदन्तस्मात् सतिर्यस्य ।
 (27^{ad}) अत्रापि यद्वत् कदाचिद्वदन्तस्मात् सतिर्यस्य ।
 (28^{ab}) अत्रापि यद्वत् कदाचिद्वदन्तस्मात् सतिर्यस्य ।
 (28^{ad}) अत्रापि यद्वत् कदाचिद्वदन्तस्मात् सतिर्यस्य ।
 (29^{ab}) अत्रापि यद्वत् कदाचिद्वदन्तस्मात् सतिर्यस्य ।
 (29^{ad}) अत्रापि यद्वत् कदाचिद्वदन्तस्मात् सतिर्यस्य ।
 (30^{ab}) अत्रापि यद्वत् कदाचिद्वदन्तस्मात् सतिर्यस्य ।
 (30^{ad}) अत्रापि यद्वत् कदाचिद्वदन्तस्मात् सतिर्यस्य ।

- (30^{ad}) स्वतः कोचपत्तयेन मनुजोऽपि भवेति ।
 (31^{ab}) द्रष्टुं पादौ तदा कथा मार्वा कथयोरपमम् । [100]
 (31^{ad}) तात्वाद्यनैतत् पुत्र कल्पच्छत्र इति श्रुत ।
 (32^{ab}) एव स न्यवस्यतु तेन रक्षामिष्यति ।
 (32^{ad}) कथयच्छत्रं महर्षिणा तात्वाद्यनैतत् ।

§ 3. The Dasyas are included in the notes below as some lines of this passage are appearing in these MSS. either as substitutes or insertions

[[(1 x) १००००० (hypermetric) V a B a D i M a
 D a v + r a d u m D i s "कपुत्र" (for कपुत्र) — (1
 2) S i D a v + r a d u m s u b s t 1 2 for 1^{ad} S i अनीय D a
 ननी ० V a "दो" B i "दण्ड" D r + s i M a कथ [D i
 D a v + r a d u m D i s कविपुत्र (for कविपुत्र) D i s
 repeats here the post half (= 1^{ad}) (c i v i 1 8 23)
 — (1 3) D a v + r a d u m s u b s t 1 3 for 2^{ad} M a तेन (for
 तेन) S i अद्वयता १ सदासत्तु (with hiatus) १ 2
 B a अद्वयता D a अद्वयता D i s तदुभये (for कदाचि)
 D i s सत्तु M a पुत्र (for पुत्र) S i V i B (B a s u
 l a) D i + M a कथयते (B a D i + " B a o n g " S i D i
 द्यामि (for कथयति) D i s सत्तु पुत्रेति (for the post
 half) — (1 4) १ 2 a B a (m o n g a s i n t e x t)
 S i D a v + r a d u m D i s [1] न निरासे (for निरासे)
 D i s कोऽपि (for कोऽपि) १ 2 "दिति B i "दिति, M a
 क + (for कोऽपि) — (1 5) D i s [m] कथयते (for
 [1] कथयते) १ 2 S i (a c) V a + D i सित १ 2 त्वा (for
 त्वा) — (1 6) १ 2 सत्तु (for सत्तु) S i सत्तु
 (for सत्तु) — (1 7) D i s "दिति (for कथयति) १ 2
 D i s + (for वर) १ 2 D i s सित (for सित) D i s
 वरयित (for [m] वरयति) — (1 8) १ 2 D i s M a
 [m] वरयति V a [m] वरयति the rest (except D i s)
 वरयति (all to avoid hiatus) S i १ 2 B i D i
 सित (for सित) १ 2 missing १ 2 वरयति (for वरयति)
 १ 2 वरयति + कथयति (for the post half) D i s
 वरयित विषे वर सितवत् — (1 9) D i s t r a n s 1 9
 and 10 १ 2 D i s "दिति (for सित) D i s "दिति (m a s i n
 t e x t) (for वरयति) S i वर (for वर) D i s t r a d
 5^{ad} (a s i n t e x t) f o r 1 9 — (1 20) D i s t r a n s 1 9
 and 20 S i D a v + r a d u m s u b s t 1 20 and 11 after 5^{ad}
 १ 2 वरयति १ 2 व वरयति D a v कथयति (for कथयति)
 S i "दिति D i सिते (a c) D i सिते (a c) (for सिते)
 — (1 11) १ 2 वरयति (by metathesis) १ 2 [1] वरयति
 D i [1] वरयति (a c) (for [1] वरयति) S i D i s "दिति D i s
 वरयति D i s (submetric) D i s [1] वरयति (hiatus) (for
 वरयति) D i s "दिति D i सिते (for वरयति) — (1 12) S i
 D a v + r a d u m s u b s t 1 11 for 5^{ad} १ 2 D i s + वरयति
 M a वरयति (for वरयति) D i वरयति (for वरयति) — (1 13) S i
 वरयति D i s वरयति (for वरयति) B a D i वरयति D i s + वरयति

Da ३ रा (for रात्रि) $\tilde{A}1$ Vi ३ Da ३ Ma [अ]वि
 (for विप्रावर) —(1 14) $\tilde{A}1$ ३ रा (for रात्रि) $\tilde{A}2$ Ba ३
 च कुलवा. Vi Da ३ रात्रि. Va ३ रात्रि (for रात्रिवा.)
 Va Ba (in omg as in text) रात्रि (for रात्रि) $\tilde{A}3$ Va ३
 Ba transp रात्रि and रात्रि —(1 15) $\tilde{A}2$ Ma om Da ३ रा
 after 6 1 15 18 —(1 15) Ba ३ (for ३) Da ३ रात्रि
 पराशुकर (for the prior half) Vi Da ३ रात्रि (for
 रात्रि) Vi रात्रि, Da ३ रात्रि (for रात्रि) —(1 16)
 Da ३ रात्रि $\tilde{A}3$ Ra ३ रात्रि (for रात्रि) Va ३ रात्रि (sub-
 metric) Ba (in omg as in text) रात्रि (for
 रात्रि) Vi Da ३ रात्रि (for रात्रि) —(1 17) Va रात्रि Da ३
 रात्रि च (sic) (for रात्रि च) Ba रात्रि (for रात्रि)
 Da ३ रात्रि —(1 18) Va रात्रि Da ३ रात्रि, Ra
 रात्रि, Da ३ रात्रि (hypermetric) (for रात्रि)
 $\tilde{A}1$ Va ३ रात्रि (for रात्रि) Da ३ रात्रि (sic) (for
 the post half) Da ३ om (hapl) 1 19 20 —(1
 19) Va Da ३ रात्रि (for रात्रि) $\tilde{A}2$ Ba ३ Da ३ रात्रि (for
 रात्रि) —After 1 19 Da ३ read the lines of 8 and 7th
 (var) as follows [8th] Both रात्रि (for रात्रि) Ba
 रात्रि (for रात्रि) Ba रात्रि (for रात्रि) Both (with
 Ra) रात्रि (for रात्रि) —7th Both रात्रि (for
 रात्रि) and रात्रि (for रात्रि) —(1 20)
 Vi Da ३ रात्रि Da ३ रात्रि (for रात्रि) Va रात्रि (for रात्रि)
 Vi Ba Ma रात्रि (for रात्रि) —(1 21) Da रात्रि
 (for रात्रि) Vi रात्रि Va रात्रि (for रात्रि) (sic) (for
 रात्रि) Da रात्रि (for रात्रि) $\tilde{A}1$ Da (after
 9th) ३ रात्रि ३ रात्रि 1 22 24 after 7th —(1 22) Da
 रात्रि (for रात्रि) $\tilde{A}1$ Da ३ रात्रि (for रात्रि) Da
 रात्रि (for रात्रि) Da रात्रि (for रात्रि) —(1
 23) Vi Da रात्रि Va रात्रि Vi Ra (in omg as in
 text) Da ३ रात्रि Ba रात्रि Da रात्रि (for रात्रि)
 रात्रि (for रात्रि) (for रात्रि) Da रात्रि (for रात्रि)
 रात्रि (for रात्रि) Da om (hapl) रात्रि as रात्रि Vi Da
 रात्रि Va रात्रि Ba रात्रि (for रात्रि) Da रात्रि (for रात्रि)
 Ra रात्रि (for रात्रि) —(1 24) $\tilde{A}1$ Ba Da ३ रात्रि ३ रात्रि ३ रात्रि
 Vi missing (for रात्रि) $\tilde{A}1$ Da ३ रात्रि (for रात्रि) Ba
 (in also) रात्रि (for रात्रि) $\tilde{A}1$ Da ३ रात्रि (for रात्रि)
 Vi रात्रि (for रात्रि) Da ३ रात्रि (for रात्रि) Ra रात्रि (for रात्रि)
 (for रात्रि) Da रात्रि (for रात्रि) (for the post half)
 —For ३ see below Da Ma om 1 25 37 —(1
 25) Da रात्रि (for रात्रि) —(1 26) $\tilde{A}1$ Va ३ Ba ३
 Da ३ रात्रि Va ३ रात्रि (for रात्रि) Ra (in) रात्रि
 $\tilde{A}2$ (in) (for रात्रि) Va transp रात्रि and
 रात्रि Vi missing Va रात्रि Va रात्रि Da
 रात्रि (sic) (for रात्रि) Da रात्रि (for रात्रि)
 (for the post half) —(1 27) Va रात्रि (for रात्रि) Vi रात्रि
 (hypermetric) (for रात्रि) Ba रात्रि (for
 रात्रि) —(1 28) $\tilde{A}1$ Ra (hypermetric) (for रात्रि)

Va रात्रि (for रात्रि) $\tilde{A}1$ om 1 29 34 —(1 29) Vi ३
 Da ३ रात्रि (for रात्रि) —(1 30) Ba रात्रि
 रात्रि Da ३ रात्रि (for रात्रि) Va
 रात्रि Ra Da ३ रात्रि (for रात्रि) Ba reads
 1 31 33 in omg —(1 31) Ba रात्रि (sic) (for रात्रि)
 Va रात्रि (sic) Ba रात्रि (for रात्रि) —(1 32) Vi ३
 Ba Da ३ रात्रि Va Da रात्रि Ba रात्रि (for
 रात्रि) Va रात्रि Va Ba ३ Da ३ रात्रि (for रात्रि)
 Va Ba रात्रि (for रात्रि) $\tilde{A}2$ Da ३ (Da ३)
 रात्रि (for the post half) —(1 33) Va रात्रि
 (sic) Da रात्रि (sic) (for रात्रि) Va Da
 रात्रि (for रात्रि) —(1 34) Va रात्रि (for रात्रि)
 $\tilde{A}2$ Va ३ Da ३ (Va ३) रात्रि Da रात्रि (for
 the post half) —(1 36) Va रात्रि (for रात्रि)
 Va रात्रि Va रात्रि Da रात्रि (for रात्रि) Da रात्रि
 (sic) (for रात्रि) Va Ba रात्रि Da रात्रि (for
 रात्रि) Da रात्रि (for रात्रि) Va रात्रि (for रात्रि)
 (for the post half) —(1 37) Vi रात्रि Va रात्रि
 (for रात्रि) Vi Ba Da ३ Va ३ Va रात्रि (for रात्रि)
 Vi रात्रि (hypermetric) Da रात्रि (for रात्रि)
 Vi रात्रि Va ३ Da ३ रात्रि (Da ३) (sic) (for
 रात्रि) —(1 38) $\tilde{A}1$ Da ३ रात्रि ३ रात्रि ३ रात्रि ३ रात्रि
 ३ रात्रि Da after 11th $\tilde{A}1$ Ra (for रात्रि) Da Va रात्रि (for
 रात्रि) $\tilde{A}1$ Vi ३ Da ३ रात्रि (Da ३) Va रात्रि $\tilde{A}2$ Ba
 Da ३ रात्रि Ba Da रात्रि Ra रात्रि Da रात्रि
 रात्रि (for the prior half) Da रात्रि (for रात्रि)
 —For ३ see below —(1 39) Da रात्रि (for
 रात्रि) Va Ba Da ३ Ra रात्रि (for रात्रि) Da Ma
 रात्रि (for रात्रि) —(1 40) Va रात्रि (sic) (for
 रात्रि) Da रात्रि (for रात्रि) —(1 41) Ba रात्रि
 (for रात्रि) Vi om Ra (submetric) Ba Ma रात्रि
 (for रात्रि) Vi रात्रि Va रात्रि Da रात्रि (for रात्रि)
 Ba रात्रि (for रात्रि) —After 1 41 Va Da ३ रात्रि ३ रात्रि ३ रात्रि
 ३ रात्रि (cf v 1 20) $\tilde{A}1$ Da (after 11) ३ रात्रि ३ रात्रि ३ रात्रि ३ रात्रि ३ रात्रि
 and ३ (for Da ३ see below) while Da ३ ३ रात्रि ३ रात्रि ३ रात्रि
 after 11th —(1 42) Vi Ba रात्रि (for रात्रि) Da रात्रि
 (for रात्रि) $\tilde{A}1$ Da ३ रात्रि (Da रात्रि) Da रात्रि (for रात्रि)
 (Da रात्रि) Ra (for the prior half) $\tilde{A}1$ Da ३ रात्रि ३ रात्रि ३ रात्रि
 रात्रि Ba रात्रि (for रात्रि) —(1 43) Da ३ रात्रि ३ रात्रि ३ रात्रि ३ रात्रि
 for 10th $\tilde{A}1$ Ra रात्रि (for रात्रि) Va रात्रि (for
 रात्रि) $\tilde{A}1$ Da ३ रात्रि ३ रात्रि Da रात्रि (for रात्रि) Da
 रात्रि Ma रात्रि (for रात्रि) $\tilde{A}1$ Da ३ रात्रि ३ रात्रि ३ रात्रि ३ रात्रि ३ रात्रि
 (Da रात्रि) Ra रात्रि (for रात्रि) Da ३ रात्रि ३ रात्रि ३ रात्रि ३ रात्रि ३ रात्रि
 (repeating ३ 45 after 18) after 10th —(1 44) Va
 ३ (for रात्रि) Va रात्रि Da रात्रि (for रात्रि) Da
 रात्रि (sic) (for रात्रि) $\tilde{A}1$ (repeating after 10th)
 Da ३ रात्रि ३ रात्रि ३ रात्रि ३ रात्रि ३ रात्रि —(1 45) $\tilde{A}1$ (both
 times) Da ३ रात्रि (second time) रात्रि (for रात्रि)

मुक्त) Du (first time) वाचस्प (sc) Ma वचस्प (for वाचस्प) —(1 46) Da subst 1 46 for 11th V₂ वचस्प Du 11 वाचस्प (for वचस्प) V Du 11 वैष्ण (for वैष्ण) V₂ B₂ Du 11 वाचस्प Du 3 Ma वाच (for वाच) Du वैष्ण —After 1 46 Da reads the line of 11th with the following variation वाचस्प (for वाचस्प) Du om 1 47 —(1 47) Da subst 1 47 for 12th V₂ B₂ वैष्ण B₂ वाचि वय Du वचस्प (for वैष्ण) V₂ 22 वचस्प Ma वचि (for वचस्प) Da Ma वाचि (for वच) V₂ *वाचस्प V₂ वचस्प Da वैष्ण (for वाचस्प) Du वाच (for वाच) Da वाचस्प (sc) (for the post half) Da transp 1 48 and 1 49 —(1 48) B₂ व (for व) Da वैष्ण (sc) (for वैष्ण) V₂ वच (for वच) V₂ 22 वचि B₂ वचि (for वचि) V₂ वच (sc) Ma वच (for वच) Da 11 ms 1 49 after 12 —(1 49) V₂ वचि (for वच) वैष्ण Da Ma वाचस्प (for वाचस्प) V₂ वच (for वच) —For 108 see below —(1 50) V₂ Ma वचस्प (for वचस्प) Ma वच (for वच) B₂ 11 22 B₂ 22 वच (for वाचस्प) V₂ वच Ma वच (for वच) Da वाचस्प (for the post half) Da subst 1 51 for 13th while Du 11 ms after 13th —(1 51) Du वाचस्प (for वाचस्प) —(1 52) B₂ 11 22 B₂ 22 वा (for वाचस्प) V₂ 22 वा (for वाचस्प) Da Du वा (for वा) वचस्प Ma वाचस्प (for वाचस्प) —For 1 52 Da reads the line of 14th as in Du (108) वचस्प —Du om 1 53 —(1 53) V₂ वच (for वच) —For 1 53 Da reads the line of 14th as in text —For 115 see below Da subst 1 54 and 55 for 15 —(1 54) Da वाच (for वाच) Ma वाचि —(1 55) B₂ 11 22 वैष्ण Du वैष्ण (for वाच) V₂ वच B₂ 11 22 वैष्ण (for वाच) V₂ 22 वैष्ण Da 11 वैष्ण (for वाचस्प) Ma वैष्ण (for वाचस्प) —(1 56) Du वैष्ण (for वाच) V₂ वाचस्प (symmetric) (for वाचस्प) Da वाचस्प (for the post half) —(1 57) B₂ B₂ Du 11 22 वच V₂ वच (for वच) B₂ 22 (for वच) Du वच वच वच (for the post half) —(1 58) B₂ B₂ Du वाच Da Ma वच (for वाच) B₂ 11 22 B₂ 22 Da Ma वचस्प (for वच) B₂ 22 repeats वचस्प B₂ B₂ Du वच (for वच) Da Ma वाचस्प (for the post half) —For 1 58 Da reads the line of 17th as in S₂ (cf 1 37) —(1 59) V₂ B₂ वच (for वाच) Da (for वाच) Da वैष्ण (for वाच) —For 1 59 Da reads the line of 17th as in Da (cf 1 17) —(1 60) V₂ B₂ Du वच Da Ma वच (for वच) Ma वच (for वाच) —(1 61) Da 11 subst 1 61 for 18th Du वच (for वच) B₂ B₂ Du वच (for वच) B₂ 22 V₂ वच (for वच) Da 11 read 1 62 after 18

(Du after the repetition of 1 45) —(1 62) Ba Du
स्मरुते (for स्मरतु) Da 21 अयेनानुभा वानरे (Da वैवय वा,
Du योताय) Ma अयेनानुभा (for the prior half) Va
ता जायच Da Ma वसताय Da तस्याना (sc) Du सत्यना
(for ता सत्य) Da 29 (for वय) Da subst 1 63
and 64 for 19 Ma reads the lines of 19 for 1 63 and
64 (va) वृत्ते for सुवृत्ति —(1 63) Da तयो Da
व मुने (for वयुते) Da यमय (by ditto) (for भव
—(1 64) Sa Da 22 23 read 1 64 after 1 45 (subst
for 18th) Du reads after 1 62 (cf v 1 18 for sequ
ence) Ma सेवति वे (for वे सेवते) Sa Da 22 23 वे
सेवति वे (Da 22 वे) (Da 23) Ba (marg) तान्ति
स्वपि च also (for the post half) Sa Da 22 23 24
subst 1 65 for 20th then cont 66 (Du 1 66 and
67) —(1 65) Du om the prior half Va 20th Ba
ता तले (hypermetric) Da भव ता (for भवति) Sa
Va Ba 20th (for 21st) Va Da 22 23 तातु (for तातु)
Da पूव च (for योग्य) Va Da समित् Da 20th
(for अनेन) —(1 66) Va वृत्त (hypermetric)
Va Da 22 23 Mi (repeats) महत् Ba भेत् (for
वृत्त) —Du om 1 67 —(1 67) Ma 20th 21st 22nd Da
20th (for 21st) Ba वृत्त Da भूते Da वृत्त Ma वृत्ते
(for वृत्ते) —After 1 67 Du om both lines of 21 (cf
v 1 21) Sa Da 22 23 24 25 1 68 and 69 after 20th
—Du om 1 68 —(1 68) Da वीच व वि Da 20th
(sc) Ma वी 20th 21st (for वीचसि) —(1 69) Da
वृत्त व वि, Da 20th 21st (Da 21st) Da वीच व वि Ma
वीचसि (for वीच वृत्ति) N Va Ba Da 22 [व] (for
[व] 21st) Da om वीच in 21st Si Da 22 23 वि Da 21st
(sc) Da वी Da वृत्त (for वृत्त) —(1 70) Va Du
20th Da 20th Ma वृत्त (for योग्य) Da 20th
(hypermetric) Da 20th Ma तातु 20th (for मु) —(1
71) Va सेवत्य (sc) Va सेवत्य (sc) Ma वृत्त (for
सेवत्य) Ba 20th Ma 20th 21st (for सेवत्य) Va 20th
तातु Va सति Va वृत्त Ba Da 21 (Da 21) वीच
(for वृत्ति) Da 21 योग्यतातु (sc) (for the post
half) —(1 72) Va Ba Ma वृत्त (for वृत्त) Ma
[व] 20th (submetric) Da [व] 20th (for [व] 20th)
Da विवृत्त (for विवृत्त) Da 20th विवृत्त तातु (for
the prior half) Da वृत्ति (for वृत्ति) Ma वृत्ति
वृत्ति च (sc) (for the post half) —(1 73) Ma
[व] 20th 21st (for [व] 20th 21st) Da reads 1 74-76
after 1 66 (which it inserts after 20th) Da reads
after 1 69 (which it inserts after 20th) 1 74-76
—(1 74) Da Ma दाति नादाय (for व वृत्ति) Da
स्वदि वृत्ति नादाय (for the prior half) Da 20th व वृत्ति
(for वृत्ति) Da वृत्त —(1 75) Ma 20th 21st (for
वृत्ति) Va वृत्त (for वृत्त) Da [व] 20th 21st Da वृत्त

G 1 10 5
B 1 10 5
L 1 9 5

अनपत्योऽस्मि धर्मस्मिन्शान्तामर्त्या मम क्रतुम् ।
आहरेत स्याद्विप्रः संतामार्थं दुस्त्व च ॥ ५
धुरा राक्षोऽप्य तद्वाम्यं मनसा ॥ विचिन्त्य च ।
प्रदास्यते पुनरन्तं शान्तामर्तामात्मवान् ॥ ६
प्रतिवृत्त च तं रिपुं स राजा विगतन्तरः ।
आहरिष्यति तं यज्ञं प्रहृष्टेनान्वरात्मना ॥ ७

तं च राजा दशरथो यष्टकामः कृताञ्जलिः ।
सम्यग्द्वन्द्वं द्विबन्धेन वरमिष्यति धर्मोन्नि ॥ ८
यज्ञार्थं प्रसारार्थं च स्वर्गार्थं च नरेश्वरः ।
उभते च स तं कामं दिनमुख्यादिप्रापतिः ॥ ९
पुत्रायास्य मरिष्यन्ति चत्वारोऽमितनिकमा ।
वंशप्रतिष्ठानमराः सर्वलोकेषु मिथुताः ॥ १०

5 *) D₁ S (except T₁ G₁ V₁) U. धर्मार्था (for 'धर्म') —*) G₁ V₁ सारभेत (for आहरेत) —*) T₁ ये N₁ म (for च)

6 *) D₁ D₁ G₁ M₁ U. च G₁ as in text (for स) D₁ G₁ V₁ विचिन्त्य (for विचिन्त्य)

7 *) M₁ य inf lit acc = in आहरिष्यति —For 47 S₁ V₁ B₁ D₁ 117-119 M₁ subet

322* अत्रातोऽनपत्यस्य दोषमार्थं मरिष्यति ।
॥ राजांश्च दशार्थं प्रापयिष्यति धूमिषः ।
अनपत्यस्य मे कथा सते वारुं स्वमर्देभि ।
सा ता शान्ताम मनसा पुनरर्थं वरार्थिनीम् ।
धुत्वा दशार्थो वास्य प्रहृष्टा करुणया । [5]
दास्यते तां पुत्र कन्या साऽप्यमर्ताभिरास ।
प्रतिवृत्त च तां कन्या स राजा विगतन्तरः ।
सधुर आरवति मीढं कुरार्थेनात्मना ।
स कथाह्वयप्राप्य प्रदास्यति स वरिषः ।
कल्पयद्दोऽपि च कीदो कन्या भवति मरिष्यति । [10]

[(1 1) S₁ D₁ 117-119 अनुपत्यस्य मे V₁ अत्रातो
*** (for the prior half) V₁ *राजे (for दोषमार्थं)
S₁ D₁ 117-119 'रा' इति कुरा (for the post. half)
—(1 2) D₁ राजांश्च M₁ च दश (for दशार्थं) M₁ मरिष्यति
धूमिषः (for the post. half) —(1 3) D₁ M₁ अनपत्यस्य
V₁ D₁ सते (for सते) D₁ M₁ transp वरु and
तम् S₁ D₁ 117-119 नपत्यस्य धर्मोऽपि कन्येय मय (D₁ as
wrongly om one म) नपत्य —D₁ om line 4 —(1 4)
The prior half = 1 9 33* V₁ D₁ 117-119 M₁ दशार्थं
D₁ दशं S₁ दशार्थं D₁ 117-119 वे (for पुनरर्थं) S₁ D₁ as
V₁ D₁ 117-119 वरार्थिनी M₁ स कन्या पुनरर्थेनोपदेते सते
मर्दे** —(1 5) D₁ नपत्यस्य (hypensynetic) D₁ M₁
वास्य (for वास्य) S₁ D₁ 117-119 सते पुनरर्थं (for
the prior half) V₁ *रा. S₁ D₁ 117-119 कन्याभिः (D₁ 'भि')
मरिष्यति (D₁ as D₁ 117-119 D₁ विगतन्तरा मरिष्यति (for the
post. half) —(1 6) V₁ om. (erroneously) D₁ 117-119
तां (for तां) D₁ सते (for कन्या) M₁ पुनरार्थं (for तां
कन्या) D₁ M₁ पुनरर्थं रिपुं (for आहरिष्यति स) —(1
7) V₁ सधुर स (for सधुर) S₁ B₁ (messing) D₁ 117-119
11 11 11 (for स) V₁ दश कन्या स (by transp) —(1
8) V₁ V₁ B₁ D₁ D₁ कन्या स S₁ D₁ 117-119 इति M₁

मोत (for की) S₁ D₁ 117-119 म (D₁ erroneously om.
म) इति (for पुनरर्थं) —(1 9) S₁ repeats line 9 (var)
after 8 S₁ D₁ 117-119 कन्या सत् (by transp) V₁ च (for
स) V₁ सचेष्ट (second time) V₁ मरिष्यति D₁ 117-119
स वरार्थं (for स वरार्थं) D₁ V₁ स प्रपत्यति (by transp)
वरार्थं (for the post. half) —For ins. see below
—(1 10) V₁ सते V₁ स (for स) S₁ D₁ 117-119
सत्यमर्ते (D₁ 'मर्ते') राजा (for the prior half) S₁ D₁ 117-119
स च (D₁ सते) पुनरर्थं V₁ कन्यामर्ते (for कन्या वरार्थं)
—After line 9 B₁ M₁ ins

323* आत्मपतिमर्तादो विपये वास्य वर्ति ।
कल्याणममदाय मरिष्यति सतकम् ।
[(1 1) B₁ मरिष्यति मरिष्यते (for the prior half)
M₁ सते च (for वास्य) —(1 2) V₁ पुनरर्थमर्ति (for the
post. half)]

8 *) D₁ T₁ S₁ G₁ as in text M₁ सत् (for स) —*)
V₁ सधुरस्य D₁ D₁ S₁ (except M₁) सधुरस्य G₁ as
in text —*) S₁ प्रहृष्टेनान्वरा —B₁ r (ditto) from
r in सविष्यति up to व्य in 11* (cf B₁ variant)
after व्य in 11* —For 8* g¹ D₁ subet while M₁
for 8

324* स च राजा दशार्थो दोषा मरिष्यति ।
वदु वदे पुनरार्थं सधुरेण कृतार्थः ।
—After 8 in the place of 9* S₁ wrongly repeats
(var) line 9 of 3 *

9 S₁ om 9* —*) V₁ सधुरे च (1) perimetric)
V₁ सधुरे च B₁ om (1) 1st first time (for सधुरे
च) V₁ B₁ D₁ 117-119 मरिष्यति D₁ सधुर D₁ अनपत्यः
M₁ सधुरार्थं पुनरार्थं वादे मरिष्यति मुपदे —*) V₁
V₁ B₁ D₁ 117-119 M₁ सधुरे S₁ V₁ B₁ सधुरे
V₁ V₁ D₁ स धु त् V₁ D₁ 117-119 स च तं (by
transp) B₁ D₁ 117-119 (D₁ च) स च D₁ स च G₁ स
स सत् (for स सते) B₁ G₁ स कन्या (for कन्या) —*)
D₁ 'पुनरर्थं D₁ विप D₁ रि' (for दिनमुख्यार्थं) D₁
विपयत B₁ V₁ B₁ D₁ 117-119 M₁ करिष्यति D₁ 'च' मरिष्यति
(V₁ B₁ विपय)

10 *) V₁ पुनरार्थं V₁ पुनरार्थं D₁ 117-119
मुनरार्थं —*) S₁ B₁ V₁ B₁ D₁ 117-119 M₁ नपत्यः (for

तवः काले बहुविधे कस्मिंश्चित्तुमनोहरे ।
 वसन्ते समस्तुमासे रात्रौ यदुं मनोऽभवत् ॥ १
 वतः प्रसाद्य शिरसा तं विप्रं देवदर्शिनम् ।
 यज्ञाय वरयामास संतानार्थं कुलस्य च ॥ २

तथेति च स राजानमुवाच च सुस्तुतः ।
संगराः संश्रियन्तां ते तुरगथ मिथुन्यताम् ॥ ३ ॥
ततो राज्ञाब्रवीद्भक्त्यं सुमन्त्रं मन्त्रिसचमम् ।
सुमन्त्रामहय क्षिप्रशस्त्रिनो ब्रह्मरादिनः ॥ ४ ॥

G	1	11	5
B	1	12	5
L	1	9	41

11

1 Śi Dc continue Sange 20 Tc begins with श्री
 रामाय नमः —^a) Śi N V B Dc 12-13 Ma वयम्, Dc वयम्,
 Cmgkt as in text (for वयम्) N V B Dc 12-13 Ma
 वयमिच्छामहे, Tc Gm Ma 3 तिथौ (for वयमिच्छामहे) —^b) N
 V B Dc 12-13 Ma तिथौ (for वयमिच्छामहे) N V B Dc 13
 Ma वयमव, Gt सुमनसो मे —^c) N V B Dc 12-13 Ma
 वयम् (B ३) वयमेव मेति —^d) N V B Dc 12-13 Ma वयम्
 (for वयम्) Dc missing (for वयम्) Śi Dc 12-13 वयमवयम्,
 N V B Dc 12-13 Ma वयो देहे, Dc वयमवयम्, Tc Gt
 Ma वयो वयम्, Cmt as in text (for वयो देहे)

2^a) Dt Ds Gs Ms प्रणम्य, Ds प्रणम्य. (mg as in text (for प्रणम्य) —^a) Ds वृत्, Ds *वर्षत्, Ds *वर्षत् (sic) (for वर्षवर्षित्) —^a) Ss Dn before corr as in Ds) ॥१११ वृत्तार्थ, Ds १ वृत्तार्थ, Ds वृत्तार्थ (for वृत्तार्थ) Ds reads वृत्त *sup* in in वृत्तवृत्त —^a) Ds ११ वृत्तवृत्त, Ds वृत्तवृत्त (sic) Ss Ds १११११ वृत्तवृत्त, Ds 14 T Gs Ms १ वृत्तवृत्त (for वृत्तवृत्त वृत्त) —For 2, Ss VB Ds 101 Ms subst.

343* त भव्यभूतमन्त्रेण प्रतिपत्त्यामिपूज्य च ।
 आहार्यै सह समन्वयं यच्च कर्तुं मनो बुधे ।
 हेतवः पर्याप्तस्तथैव सत्तामकालात् ॥

[(12) *Ba* बाह्य (for *अन्तर्*) (*asc*) (for *अव्यय*) *De*
M₄ [अ] निराध (for [अ] निरुद्ध) — (12) *All* (except
Ba) *em* 12 — (13) *D₂* दत्त (for *अव्यय*)]

3^a) Ds (sup. int.) is (cf. transp. च and स
 Ms. लैसोको (for सारसक) —^a) Ss Ds-^a 111112 प्राप्त
 (Ds "सि"सजिय, Dt Ds-^a वसुधापिय, Ts च सुसकुन,
 T^a [ह]द, Gs Ms [द]न सुसकुन, G^a च ससुकुन (sc)
 (for च सुसकुन) S V B D^a 1112 Ms नका (Ds सजिय,
 Ms राग) भूयोम् (Vs "द"भावन —^a 1112 3^a—^a
 —) D^a च D^a मे (for मे) Ds सजियवावसै (sc) (for
 सजियवा मे) —^a) Ds सुवय, Ms दुरय (for सुवय)
 Ss Ds-^a 111112 स (Ds 1112 हा)सभास (Ds "सस Ds
 "ससु) दिवाज (Ds "योसक)
 —For 3^a S V B D^a 1112 subst

344* सभायथागु मृषते सभायन्तुसभायकात् ।
सदायानपराधाथ होदन्धे रमानय ॥
धनितमरातीशान्तामन्धस्य यातलि विनात् ।

[(1 x) V_a समग्रवाणु (hypometric) V_a उग्र
 खल B_a ~~के~~ (for ~~नृते~~) V_a ~~स~~ ~~सप्त~~ (for ~~सप्त~~)
 — (1 z) V_a यद् (for उग्रमन्त्राय) — (1 3) N_i V_a
 B_a खल V_i मलय (acc) V_a व लद्, V_i D_i सैव, B_i
 मन्त्र (for चन्द्र) V_i व + + + शि दिवद्, V_i मलय/
 न्यमि दिवद्, V_i D_i ~~अ~~ (D_i ~~अ~~ to avoid hiatus) मलय
 दिवोऽयद् (for the post half)]

—After 3 Dt Ds : T; G; Ma : read (for the second time cf v1 184) 15^{ab} Thereafter Ga B; cont

345* दसुके तु महापागे मुखावक्रिष्टकर्मणि ।

[Gs आविष्ट (६०४ अष्टिष्ठ)]

[illegible]

५५६* विप्रबानव परमेश यज्ञार्थं मम सुप्रसन्न ।

येद्विद्यालयस्य अन्यत्र कर्मसु निवृत्तः ।

सूत्रभाष्यदिदौष्य वेदवेदङ्गपल्लवान् ।

गृहमेधिदनेद्वाथ गृहस्थपि कलमियः ।

ओरिया: बिदेसास्थानसहस्य स्वमुपादय । [5]

[Duo om 1 x-3 N V Ba Duo 12 om 1 2 5 Duo
om 1 4 5 —(1 2) N V Ba Duo 13 तीर (for तीर)
N (illeg. for त्र) V a Ba Duo 14 वे वर, V a Ba Duo
वे वर, Du वर (for वर) Du वर (for वर) Si Du
Du (Duo) वर (for वर) Du वर (for वर वर)
N V Ba Duo 15 वर (for वर) alleg. (for the
post. half) —Bards lines 2 4 an marg. —(1 2) Si
वर- Ba वर (for वर) —(1 4) Si Ba Duo 16
"वे वर" (Duo "N") (hypermetric) (for वर) Ba
वर (for वर) (ac) (for वर) Du वर (for वर)
(ac) (for वर) —(1 5) Si Ba वर (for
वर)

ततः साधितं तदाकथं ब्राह्मणः प्रत्यक्षयन् ।
यसिष्ठप्रमुखाः सर्वे पार्थिवस्य मृताच्छ्रुतम् ॥ १०
कम्पयद्भूपुरोगाश्च प्रत्यूर्जुनं पतिं तदा ।
संभाराः संनिपन्तां ते हरिणश्च विमुच्यताम् ॥ ११
सर्वया प्राप्यसे पुरांधतुरोऽमितविक्रमात् ।

यस्य ते धर्मिणी बुद्धिरियं पुत्रार्थमागता ॥ १२
ततः प्रीतोऽभ्यर्द्राश्च श्रुत्वा तद्विजभाषितम् ।
बभ्रात्सांश्चान्निरीदाश्च हर्षेणैव भुभक्षरम् ॥ १३
गुरुणां वचनाच्छीर्षं संभाराः संनिपन्तु मे ।
समर्थाविहितव्यासः सोपाध्यायो विमुच्यताम् ॥ १४

B D¹⁰ 12 M¹ समान (for कर्मणः) D² पूर्वैश्च प्रत्यक्षयन्
—D² om 9th-10th —^a) N¹ V B D¹⁰ 12 T¹ : G¹ M¹ :
(T¹ : G¹ M¹ : second time) प्रत्यक्षयन्, D² 11 (after
om) *ण (for -यमाधेय) —^d) Śa D² 11 12 13 कम्प, D²
कहाः (for कर्मात्) D² प्रत्यासि (sic) G¹ प्रलोभि (for
प्राप्यन्ति) Śa D² 11 12 [म] हृदिवा, D² [म] गीरिवा, D²
वाप्यह (for वाप्यहन्) N¹ V B D¹⁰ 12 M¹ क्वता वापि
वेगता —For 9th, D² D² 11 12 T¹ G¹ M¹ : C¹ g k t
(all first time) subst

352^a कथं प्राप्यन्ममहं कान् बुद्धिरनं विपरीतात् ।
(D² D² 11 विपरीता (for विपरीतम्)]

—After 9th N¹ V B D¹⁰ 11 12 M¹ 12 13

353^a अनुपुहन्तु मानसं भवन्तं हरिणमेषम् ।
[M¹ एव (for एव)]

10 D² om 10th (cf v 1 9) —^a) V¹ वायु (for
वा) V¹ वाताय (for वाताय) —^b) N¹ V B D¹⁰ 12
M¹ होम्य^a, D² वन^a, D² व स^a (for वसुधवन्) —^c) N¹
V B D¹⁰ 12 M¹ प्रीता (for सर्वे) M¹ पतिष्ठपुत्रा सर्वे च
—^d) D² D² 11 S (except M¹) C¹ (all first time)
हृषीरिह, D² 12 सुप्रसुप्त, G¹ (second time) मुखा
व्युत्त, G¹ (first time) as in text (for मुखाव्युत्तम्)
N¹ V¹ : B D¹⁰ 12 M¹ प्रत्यक्षयन् च वृत्, V¹ वृत्तव्यसुप्त
वृत् (sic)

11 *^a) Śa N¹ V B D¹⁰ 11 12 13 ते (for च) —^b) N¹
V B D¹⁰ 12 M¹ अनुपुहन्, D² प्रहर्ष (sic) (for प्राप्यपुहन्)
Śa D² 11 12 13 वर, N¹ V B D¹⁰ M¹ पुन (for वरा)
T¹ (second time) प्रत्यक्षयन् प्रतीति —For 11th D²
D² 11 12 T¹ G¹ M¹ : (all first time) subst

354^a अनुपुहन्तु मानसं भवन्तं वृत्तव्यसुप्तम् ।

11th —3rd —^a) D² समार (sic) (for समारा) V¹ :
D² सम्प्रवृत्ता, B¹ समिवासात् (both sic) (for संनिपन्तां)
N¹ V B D¹⁰ 12 13 च, M¹ ते (for ते) —^b) N¹ V¹ B¹ : D²
M¹ (first time) पुत्राश्च, V¹ : वृत्तं च D² पुत्रवत्त (sic)
(for पुत्राश्च) V¹ प्रत्यक्षयन् (for विमुच्यन्ताम्) —After
11, D² D² : T¹ (for the third time cf v 1 3) D²
M¹ (for the second time cf v 1 184) read 15th

12 *^a) M¹ सर्वपा (*वा inf lit sec m) D² आ
स्पते (sic) (for प्राप्यसे) —^b) M¹ reads in inf lit m
पुरावा D² T¹ (both second time) चक्रते (for चक्रते)
Śa होम्य (for विजगात्) D² D² 11 12 T¹ G¹ M¹ : (all

first time) वसिष्ठ (D² T¹ श्री) वाच पार्थिव (T¹ राधर)
—^c) D² 12 ईदृशी (D² हृषी) समुपायका —For 12 N¹
V B D¹⁰ 12 subst

355^a प्राप्तासि निवत् पुत्रावीप्सिताभ्यम्पुत्रात् ।

पुत्रार्थं धर्मैर्मुखा वस्य ते मतिरिदंशी ।

[(1 1) V¹ : B¹ : D² 12 प्रलोभि, D² प्रलोभि (for
प्राप्तासि) V¹ : + + + वृत्त, V¹ वन^a (for वसुधवन्) —(1
2) V¹ : वृत्तं (for वृत्त)]

13 *^a) D² D² : (all first time) वृत्ते (for प्रीते)
—^b) N¹ V B D¹⁰ 11 12 13 T¹ G¹ M¹ : (D² D² : M¹ :
first time, T¹ both times) [ए]ह, D² D² : (all
second time) वृ, D² 13 च, M¹ (second time) [ए]ह (for
वृ) N¹ V B D¹⁰ 12 वृत्ति^a (for विजगात्) —^c) D²
D² : (all both times) वसवीद् (for वाचवीद्) Śa
D² 11 12 13 M¹ वर (for वृत्त) D² वसुधवत्तवीर
(sic) —^d) T¹ (second time) च (for [ए]ह) Śa
D² 11 12 13 हृषीरिहवासात्, D² D² : (all first time)
हृषीरिहवासात्, D² M¹ S (except M¹) G¹ k (all first
time) हृषीरिहवासात् —For 13th, N¹ V B D¹⁰ 12
subst

356^a सुप्रसुप्तमानसं भवन्तं वृत्तव्यसुप्तम् ।

[D² वसिष्ठ (for वसिष्ठवत्)]

14 *^a) D² वन (for वचनात्) T¹ (second time)
समारा (for समारा) D² वसुधवत्त (sic) (for वसिष्ठवत्त)
D² D² 11 S (except M¹) (D² T¹ G¹ both times
others first time) संभारा संनिपन्तां मे पुत्राश्च दध्नाविह
—For 14th N¹ V B D¹⁰ 12 subst

357^a गुरुणावृत्तये ये वृत्तव्यसुप्तवत्तः ।

वाचु संनिपन्ता वृत्तये पुत्रार्थमिदं वाचय ।

[V¹ [ए]ह : B¹ [ए]ह ये (hypermetac) (for
[ए]ह ये) N¹ व^a, B¹ वृ (for वृ) B¹ विरि, D²
वसुधवत्त (for वसुधवत्त) —(1 2) V¹ : वृत्तवत्त B¹ वसुधवत्त
(sic) (for वसुधवत्त) V¹ वृत्त (for वृत्तये) N¹ V¹ : B¹ :
D² वृत्तवत्त (for वृत्तवत्त)]

—Thenceforth cant

358^a यथा न वसति त्रिदशैर्वापि वृत्तव्यसुप्तम् ।

[V¹ वेत्तिवृत्तवत्त (sic) V¹ D² वृत्त वृत्तव्यसुप्त (for
the post half)]

सत्यश्रोतरे ररि यज्ञभूमिर्मिषीयताम् ।
शान्तयथाभिरर्पन्तां यथास्त्वं यथासिधि ॥ १५

शक्यः रर्तुमयं यज्ञः सर्वेषां मदीयिता ।
नापरायो भवेत्पथो यथास्मिन्तुसचमे ॥ १६

—Vs om 24^a-25^a —^a Śi Ds-117923 समायायिधि
(Daa: १५)सद (Ds १५) Śi १2-8 B Daa:11
मुनेयाः Śi मुनेयभिरर्पन्तां (for समयायिधिर्यत्) Ds:17
पारव, Ds-न्दायः Gs पाह (sic) (for पाह) —^a Ds
तुलना, Śi: १ तुलना (for सोपायायो)

15 Śi V4 om 25^a (for १6 cf १.1 24) Dt
Ds: 12 (third time) Ds Ms (second time) after
22 Ds 11 Gs: 1 (first time) after 284. Gs
Ms: 1 (second time) after 3 read 25^a Ds-117923
read 25^a after 26^a —^a Bs Dt (both times)
Dt (second time) 19 (second time before corr)
1211 पाह (for सत्यश्रु) Śi १2-8 B Ds: 12 व
पाह (Vs missing) पाह: Ds-117923 सति पाह: Ds
(second time) reads 10 माह: Ms पूरे (for सोपे
तेरे) Ms (second time) सत्यश्रुतेरे तु —^a Ds
शासिता (sic) (for सोपय) Śi [अ]सिधिर्यत्, Śi
Ds [५] विषां, Śi १1:11 B:11 Ds:11 [५] सत्य
Vs सत्यय, Dt Ds:11:11 Gs Ms: (Ds T Gs Ms
both times Gs second time all others first time)
[अ]सि, Dt [अ]सिधिर्यत् (sic), Ds:11:11 11 [अ]सि
पाह (Ds १५: Ds १५: [sic] जो Ds [अ]सि अस्तेषां
Ms [अ]सि मे सच (for [अ]सिधिर्यत्) —^a Śi Ds-4
117923 11 सच सत्यैरे (Ds १५), Śi सत्यैरे, Gs
सत्यैरे (for सत्यैरे) Śi सिधिर्यत्, Ds:11:11 (second
time) सच सिधि (for सत्यैरे) Śi V B-4 Ds:11 Ms
सिधिर्यत् (Vs 11 Ds Ms १५) सिधिर्यत्, Bs सिधिर्य
सिधिर्यत् —After 25 Ds:11

359^a सत्यश्रुतरे (Śi) यथा सत्यै सत्यै सत्यैयत् ।

[Cf 16^a in Śi Ds:11]

16 Gs: reads 16 and 27 after 284 omitting here
—^a Śi Ds 1179 Ms सत्यय (for सत्य) Śi illeg
after सत्य Śi Ds-1179 Ms सत्य, Śi V:11 B:11
Ds:11 सत्यय, Vs B: सत्यय, Bs Ds [अ]सत्यय, Dt
Ds:11 T:1 G Ms: 1 (Ms both times all others first
time) सत्यय, Ds [अ]सत्यय (for सत्य) Śi सत्य,
Ds-1179 Ms सत्य (for सत्य) Śi Ds:11 सत्यै (for सत्य)
—^a Śi V B Ds:11 Ms सत्यय, Ds सत्यै, Ds:11 सत्यय
न (for सत्यैयत्) Vs सत्यय, Ds:11 सत्यै (for सत्यैयत्)
Śi Ds:11 सत्यै सत्यैयत्, Ds सत्यै सत्यैयत् —^a
Śi Ds:1 (second time) 1011 Ms सत्यय, Ds सत्यय

विदं हि समान्तेषु विदंते ब्रह्मरक्षसाः ।
मिथिहीनस्य यज्ञस्य सद्यः कर्ता विनश्यति ॥ १७
तयथा मिथिपूर्व मे ब्रतुषे समान्ते ।
तथा मिथानं विथतां समयाः वरुणैर्विह ॥ १८

Ds योकायो, Ds योकायो (sic) Gs Ms (both first
time) न ब्रह्मरक्षे (for ब्रह्मरक्षसाः) Śi Ds:11 सद्यः Ds:17
दुरो, Ds दुरो Ds कर्मि (for करो) —^a Śi Ds-4
1179 यथा (for इति) Śi Ds-4,11:11 सुतेरे (Ds १
sic) (for समाने) —For 16^a, Śi V B Ds:11 Ms
subst., while Ds ms. after 16^a

350^a न योकायुतेन न योकायुतेन च ।

[Vs सत्यय: १५ सत्यय Ds om (hapl) न (for न
यथा) Ms न योकायुतेन वरुणैर्विह (for the post half)]

17 Gs om 17 (cf १.1 16) —^a Ms विदंते
(for विदं हि) Śi Ds:11 सुतेरे तु, Śi १1:11 B Ds:
11:11 Gs: 11 (Gs Ms second time) सुतेरे तु Vs
Ds सुतेरे तु, Dt Ds: (all second time) सुतेरे
तेरे (first time सत्यैयत्) (for सुतेरेयत्) —^a Śi
(Śi illeg) सत्यै, V B Ds:11:11 Ms सत्यै (Bs सत्यै
before corr जा (for विदंते) —^a Śi Ds:11 11
तु सत्यै, Śi Dt (both times) 11 विदंतेयत् हि (Ds तु),
Ds V:1-3 Ds Ms विदंतेयत् च, १५ विदंतेयत्, Ds विधि
सत्य तु Ds विदंतेयत् तु (sic), Ds (second time) T:1
(both both times) Gs (second time) हि (first time
हि) सत्यय च, Ms (both times) विदंतेयत् हि (first time
तु), Ms विदंतेयत् (for विदंतेयत्) —^a Śi 11
(probably कर्ता सद्यो, Śi १1:11 B:11 सद्यै, Śi B:
Ds सत्यैयत् १५ सद्यै, १५ B: सद्यै, Ds 1179
11 सद्यै सद्यो (by transp.), Ds सद्यै हि (for सद्यै
कर्ता)

18 ^a Ds सद्य च, Ds:11 सद्य च (for सद्य) Śi
V B Ds:11 Ms [अ]सत्यय, Ds (second time) सत्यै
मे (for सिधिर्यत् मे) —^a Śi V B Ds:11 Ms सद्य सद्य
(for सत्यैयत्) Ds:11 सत्ययत् —^a Ds सद्य (for सद्य)
Ds (before corr) (both second time) सत्यै (for
सत्यै) —^a Śi Ds:11:11 T:1 (second time) सत्यै,
Ds (second time before corr) सत्यै, Ds:11 सत्यै
Ds सत्यै (for सत्यै) Śi Ds:11 सत्यैयत् (Śi सद्य),
Dt Ds: (all first time) सत्यैयत्, Ds-1179 सत्यैयत्
Ds T G Ms: (first time Ds Gs both times) सत्यै
(for सत्यैयत्) —For 18^a, Śi V B Ds:11 Ms
subst

361^a सद्य सत्यैयत् सत्यैयत् सत्यैयत् सत्यैयत् ।

तथेति च ततः सर्वे भविष्यः प्रत्यक्षम् ।
पार्थिवेन्द्रस्य तद्वाम्यं यथाग्रमकुर्वत ॥ १९
ततो द्विजास्ते धर्मक्षमस्तुवन्पार्थिवर्षभम् ।

अनुज्ञातास्ततः सर्वे पुनर्बभूवुर्वापसम् ॥ २०
गतानां तु द्विजातीनां भविष्यताश्रायिवः ।
वितर्जयित्वा सर्वे वेम प्रविशन् महाधुतिः ॥ २१

इति श्रीरामायणे बालकाण्डे एकदशः सर्गः ॥ ११ ॥

C १ ११ १९
B १ ११ १९
L १ १ १९

[R 1 सप्तमे (sic) (for सप्तमे). R 1 सप्तमे (sic) M 1
D 1 सप्तमे M 1 सप्तमे (for सप्तमे) D 1 trans सप्तमे
and सप्तमे M 1 सप्तमे (for सप्तमे)]

19 * D 1 repeats सप्तमे S 1 D 1 11 12 सप्तमे सुखा
R 1 V B D 1 11 12 सप्तमे सप्तमे, D 1 11 12 T G M 1 1
(all first time) सप्तमे, D 1 11 12 सप्तमे, T 1
(second time) सप्तमे सप्तमे (for सप्तमे सप्तमे) D 1
om (hapl) 19 11 12 * S 1 सप्तमे, R 1 V B
D 1 11 12 M 1 सप्तमे सप्तमे (B 1 सप्तमे), D 1 D 1 11 12 C 1 (all
first time) सप्तमे सप्तमे, D 1 11 12 सप्तमे, T 1 (second
time before corr) सप्तमे, C 1 k 1 p (all first time)
as in text (for सप्तमे सप्तमे) — S 1 D 1 11 12 11
सप्तमे (for सप्तमे) — D 1 D 1 11 12 (all first time)
सप्तमे (for सप्तमे सप्तमे) D 1 D 1 11 12 T G M 1 1 (all
first time) सप्तमे सप्तमे (for सप्तमे सप्तमे) S 1 D 1 11 12 11
(S 1 सप्तमे) (D 1 सप्तमे) सप्तमे सप्तमे — For 19*, R 1 V B
D 1 11 12 M 1 subst

36* सप्तमे सप्तमे सप्तमे सप्तमे सप्तमे सप्तमे

[V 1 सप्तमे (for सप्तमे) V 1 सप्तमे (for सप्तमे)]

20 D 1 om 20 (cf v.l. 19) — D 1 D 1 11 12 T
G M 1 1 (all first time) सप्तमे (for सप्तमे) R 1 सप्तमे R 1 सप्तमे
(for सप्तमे) S 1 D 1 11 12 11 12 T G M 1 1 (D 1 D 1 11 12
T G M 1 1 first time) सप्तमे, R 1 V B D 1 11 12 M 1 सप्तमे
(for सप्तमे सप्तमे) — S 1 D 1 11 12 11 12 सप्तमे सप्तमे सप्तमे (D 1
सप्तमे) (D 1 सप्तमे) सप्तमे R 1 V B D 1 11 12 M 1 सप्तमे (V 1 सप्तमे)
सप्तमे (V 1 सप्तमे) सप्तमे सप्तमे (R 1 V 1 सप्तमे सप्तमे) (B 1
सप्तमे) D 1 D 1 11 12 T G M 1 1 C 1 k 1 p (all first
time) सप्तमे सप्तमे सप्तमे — S 1 सप्तमे सप्तमे (for सप्तमे
सप्तमे) S 1 D 1 11 12 11 12 सप्तमे (S 1 सप्तमे सप्तमे, D 1 सप्तमे)
सप्तमे (for सप्तमे सप्तमे). R 1 V 1 सप्तमे D 1 11 12 M 1 सप्तमे सप्तमे सप्तमे
सप्तमे (R 1 सप्तमे, D 1 सप्तमे) सप्तमे (V 1 om सप्तमे, sub-
metric), V 1 सप्तमे सप्तमे सप्तमे, V 1 सप्तमे सप्तमे सप्तमे सप्तमे
— S 1 R 1 V B D 1 11 12 11 12 M 1 सप्तमे सप्तमे (for
सप्तमे सप्तमे) B 1 सप्तमे, D 1 सप्तमे (for सप्तमे सप्तमे)

21 D 1 om 21* (cf. v.l. 19) — T 1 G 1 M 1
(all second time) सप्तमे D 1 D 1 11 12 T 1 G 1 M 1 (all

second time) सप्तमे सप्तमे (for सप्तमे सप्तमे) S 1 D 1 11 12
11 12 सप्तमे सप्तमे सप्तमे, M 1 (second time) सप्तमे सप्तमे
सप्तमे — S 1 D 1 11 12 11 12 (M 1 सप्तमे), D 1 सप्तमे (for
सप्तमे) — For 21*, D 1 D 1 11 12 T G M 1 1 (all first
time, cf v.l. 18.4) subst.

36* सप्तमे सप्तमे सप्तमे सप्तमे सप्तमे सप्तमे

— S 1 D 1 11 12 11 12 सप्तमे (D 1 11 12 सप्तमे) सप्तमे
(for सप्तमे सप्तमे) D 1 11 12 (D 1 second time before
corr as in text) — D 1 D 1 11 12 (all both times)
सप्तमे सप्तमे (for सप्तमे सप्तमे) — For 21, R 1 V B D 1 11
M 1 subst

36* सप्तमे सप्तमे सप्तमे सप्तमे सप्तमे सप्तमे

सप्तमे सप्तमे सप्तमे सप्तमे सप्तमे सप्तमे

[(1 1) V 1 सप्तमे S 1 सप्तमे (for सप्तमे) M 1 (in)
सप्तमे सप्तमे (for सप्तमे) V 1 om (hapl) from 1 2 up to
1 12 12 — (1 2) V 1 सप्तमे D 1 सप्तमे, M 1 सप्तमे (for
सप्तमे) V 1 सप्तमे]

— After 21, S 1 D 1 11 12 11 12 11 12

36* सप्तमे सप्तमे सप्तमे सप्तमे सप्तमे सप्तमे

[S 1 R 1 11 सप्तमे (D 1 सप्तमे) (for सप्तमे) D 1 सप्तमे (for
सप्तमे) D 1 सप्तमे D 1 सप्तमे (for सप्तमे सप्तमे)]

Colophon S 1 V 1 D 1 11 om (Sarga continued)
— Kāṇḍa name R 1 D 1 11 om V 1 1 B 1 D 1 सप्तमे,
D 1 सप्तमे — Sarga name S 1 om R 1 सप्तमे सप्तमे
सप्तमे, S 1 V 1 B 1 1 D 1 सप्तमे सप्तमे, V 1 सप्तमे सप्तमे
सप्तमे, B 1 सप्तमे सप्तमे सप्तमे, D 1 11 सप्तमे सप्तमे (D 1
सप्तमे), D 1 सप्तमे सप्तमे, D 1 सप्तमे सप्तमे — Sarga no
(figures written or both) R 1 V 1 B 1 D 1 11 om
R 1 B 1 D 1 11 (as in text) V 1 13 V 1 20 D 1
9 D 1 8 D 1 सप्तमे, D 1 सप्तमे सप्तमे (as in text)
D 1 S (except M 1) सप्तमे, D 1 D 1 11 सप्तमे 12 D 1
both (as in text) D 1 सप्तमे सप्तमे सप्तमे सप्तमे सप्तमे सप्तमे
सप्तमे (lacuna in the place of dash) — After
colophon G 1 11 M 1 conclude with श्रीरामाय नमः,
G 1 with श्रीरामे रामाय नमः

मयाकञ्चिद्विपनश्चैव तथैव नटन्तस्मन् ।
तथा शुचीञ्चास्त्रिदः पुरुषान्बुधुभुताम् ॥ ७
पञ्चमं समीहन्तां भन्तो रावशासनात् ।
इष्टा बहुसाहस्री शीममानीयतापि ॥ ८
औषर्याः क्रियन्तां च राज्ञां बहुमुत्तान्तिताः ।
वाङ्मयान्मयाथैव कर्तव्याः शतशः सुभाः ॥ ९

मस्याचपानैर्हुभिः सधुपेताः सुनिष्ठिताः ।
तथा पौरजनस्यापि पञ्चम्या बहुमिस्तराः ॥ १०
आरासा बहुमस्या वै सर्गमैरुपलितः ।
तथा ज्ञानपदस्यापि जनस्य बहुयोजनम् ॥ ११
दातव्यमयं विधितस्तत्कृत्य न तु लीलया ।
सर्वेषां यथा पृष्ठां प्रमुरन्ति सुसत्कृताः ॥ १२

G 1 12 12
H 1 12 12
L 1 9 72

लिपिन् ॥ १० १२ ॥ कर्मादिवा (Dt Ds 11 'वा'), Ds 11
कर्मादिवा (for कर्मादिवा) Ss Ds 11 'वा' (Ss
Ds 'वा'), Ss V B Ds 11 12 लिपिन् (Vs 'वा'),
Ds 11 12 13 'वा' (Ds 11 12 13 'वा'), Ds 11
वर्षेयताम् (sic) Ts Gs Vs लिपिन्, Ms गविरान्
(for लिपिन्) Ct as in text —^a Ss Ds 11
वर्षेयताम्, Ss V B Ds 11 12 13 'वा' (Vs Ds 11 'वा'),
Ds 11 12 13 'वा' (for वर्षेयताम्) Ss Ds 11
वर्षेयताम्, Ss V B Ds 11 12 13 'वा' (Ss Vs
Bs Ds 'वा'), Ds वर्षेयताम्, Ds वर्षेयताम्, Ms वर्षेयताम्
(for वर्षेयताम्) Ss Vs Bs Ds वर्षेयताम् (for वर्षेयताम्)

7 Ts om 7 (cf v 1) Ds om 7^a (cf v 1 6)
—^a Ss V B Ds 11 12 13 'वा' (Ds 'वा'), Ts Gs Ms
गविरान् (Ms 'वा', in also as in text) (for वर्षेयताम्)
Vs Ds लिपिन् (Ds 'वा') (for वर्षेयताम्) Ss V B
Ds 11 12 13 'वा' (for वर्षेयताम्) —^a Ds 11
(for वर्षेयताम्) Ss V B Ds 11 12 13 'वा' (for वर्षेयताम्)
—^a Ss Ss V B Ds 11 12 13 Ms वर्षेयताम् (for वर्षेयताम्)
वर्षेयताम् Vs वर्षेयताम् (for वर्षेयताम्) —^a Ss Ts Gs
वर्षेयताम् (Ts Gs 'वा' as in text) वर्षेयताम्, Ss (before cor-
re as in text) 'वा', Ds (ditto) वर्षेयताम्, Ds वर्षेयताम्
(for वर्षेयताम्) Ms वर्षेयताम् वर्षेयताम्

8 Ts om 8^a (cf v 1 5) —^a Ss वर्षेयताम्,
Ss illeg for वर्षेयताम् (for वर्षेयताम्) —^a Ds वर्षेयताम्
(sic) Ds वर्षेयताम् (for वर्षेयताम्) —^a Ss Ms Bs
Ds 11 12 13 'वा' (Ds 11 12 13 'वा'), Ss Vs Bs
Ds Ms वर्षेयताम् (Vs 'वा'), Ds वर्षेयताम् (for वर्षेयताम्) Ss
Bs Ds 11 12 13 'वा' (Ds 'वा'), Ss Vs Bs
Ds 'वा', Vs Ds S (except Gs) Gs 'वा', Gs 'वा',
Ct as in text (for वर्षेयताम्) —^a Ss Vs Bs Ds
वर्षेयताम् (for वर्षेयताम्) Ss Ss Vs B Ds 11 12 13 वर्षेयताम् Vs
वर्षेयताम्, Vs Ds 11 12 13 वर्षेयताम् (Vs Ds 11 12 13 वर्षेयताम्, Ds
वर्षेयताम्, Ds वर्षेयताम्, Ds वर्षेयताम् (sic) Ms वर्षेयताम्
वर्षेयताम् Gs as in text (for वर्षेयताम्) Ss Ss V B
Ds 11 12 13 वर्षेयताम् (for वर्षेयताम्)

9 " Ss Ss V B Ds 11 12 13 Ms Ct वर्षेयताम्
(Vs वर्षेयताम् [hypermetric] Vs वर्षेयताम् [by cor])
Ds वर्षेयताम्, Ms वर्षेयताम् Gs as in text (for
वर्षेयताम्) Ds वर्षेयताम् (for वर्षेयताम्) Ds वर्षेयताम् (for वर्षेयताम्) Ds

वर्षेयताम् (for वर्षेयताम्) Ss Ds Ds 11 12 13 वर्षेयताम्, Ss Vs Ds
वर्षेयताम् (for वर्षेयताम्) Ds वर्षेयताम् वर्षेयताम्, Gs Ms वर्षेयताम्
वर्षेयताम् —^a Ds वर्षेयताम् Ms (for वर्षेयताम्) (for वर्षेयताम्)
—^a Ss Ss V B Ds 11 12 13 वर्षेयताम्, Ds 11 12 13 वर्षेयताम्
(for वर्षेयताम्) Ds 11 12 13 वर्षेयताम् (for वर्षेयताम्)

10 " Ss वर्षेयताम् 11 12 13 Ds 11 12 13 Ms वर्षेयताम् (for वर्षेयताम्)
वर्षेयताम् (for वर्षेयताम्) —^a Vs वर्षेयताम् Ss Ds वर्षेयताम्
(Ds 'वा'), Vs Ds 'वर्षेयताम्, Ds वर्षेयताम्, Ms वर्षेयताम्,
Gk k t as in text (for वर्षेयताम्) Ds om (for वर्षेयताम्)
from 10^a —^a Ts वर्षेयताम्, Ms वर्षेयताम् (for वर्षेयताम्) Ds
'वर्षेयताम् (sic), Gs वर्षेयताम् (for वर्षेयताम्) —^a Ts वर्षेयताम्
(sic) (for वर्षेयताम्) Ss Gs वर्षेयताम् (for वर्षेयताम्) Vs
वर्षेयताम्, Ds Ts वर्षेयताम् (for वर्षेयताम्) Ds Ds वर्षेयताम्
वर्षेयताम् — After 10 Ds Ds Ct as

360^a वर्षेयताम् वर्षेयताम् वर्षेयताम् वर्षेयताम्
वर्षेयताम् वर्षेयताम् वर्षेयताम् वर्षेयताम्
वर्षेयताम् वर्षेयताम् वर्षेयताम् वर्षेयताम्

11 Ds om 11^a (cf v 1 10) —^a Vs वर्षेयताम्,
Ds Ds Ms वर्षेयताम्, Ds वर्षेयताम् (for वर्षेयताम्) Ss Ss
Vs Bs Ds वर्षेयताम्, Ms Bs वर्षेयताम् (for वर्षेयताम्) Vs
Bs Ds 11 12 13 वर्षेयताम्, Vs Ds वर्षेयताम्, Ds वर्षेयताम्,
Ds वर्षेयताम् Gs Ms वर्षेयताम् (for वर्षेयताम्) —^a Ds
वर्षेयताम् (for वर्षेयताम्) Ss Ss V B Ds 11 12 13 वर्षेयताम् Vs
Bs Ds 11 12 13 वर्षेयताम् (Ds 'वा'), Ds वर्षेयताम्, Ms वर्षेयताम्
वर्षेयताम् Gs Ms वर्षेयताम् (for वर्षेयताम्) Vs Bs Ds 11 12 13 वर्षेयताम्
वर्षेयताम् (Bs as also वर्षेयताम्), Vs Ds 11 12 13 वर्षेयताम्
वर्षेयताम् (Vs वर्षेयताम्), Ds Ds 11 12 13 वर्षेयताम्, Ds वर्षेयताम्
वर्षेयताम्, Gs as in text (for वर्षेयताम्) —^a
Dd वर्षेयताम् Ct as in text (for वर्षेयताम्) Ss Ss V B
Ds 11 12 13 वर्षेयताम् (Ds 'वा') वर्षेयताम् (Vs वर्षेयताम्, Vs
वर्षेयताम्, Ds वर्षेयताम्)

12 " Ss वर्षेयताम् (for वर्षेयताम्) Ss वर्षेयताम् Vs वर्षेयताम्
(for वर्षेयताम्) Vs Bs Ds 11 12 13 Ms वर्षेयताम् Ds वर्षेयताम्
(for वर्षेयताम्) —^a Ss V B Ds 11 12 13 Ms वर्षेयताम्
(Bs 'वा' as in text) Ds 11 12 13 Ms वर्षेयताम्, Ct as in
text (for वर्षेयताम्) Ds वर्षेयताम् (for वर्षेयताम्) Ss Ss V B Ds 11
12 13 Ms वर्षेयताम् (Vs वर्षेयताम्), Gk k t as in text (for

न चान्ना प्रयोक्तव्या कामकोपशदादि ।
 यत्तु फर्मसु येऽप्यत्राः पुरुषाः शिल्पिनमाथा ॥ १३
 तेषामपि विशेषेण पूजा कार्या यथाकम् ।
 यथा सर्वे सुखित्वं न किंचित्परिहीयते ॥ १४
 तथा भग्नाः दुर्गन्तु प्रीतिश्चिन्त्येन केतसा ।
 ततः सर्वे समागम्य वनिष्ठमिदमब्रुवन् ॥ १५
 यथोक्तं तत्परिष्कारो न किंचित्परिहास्यते ।
 ततः सुमन्त्रमाह्वय वसिष्ठो वात्स्यमनसि ॥ १६

श्रीकथा । —^a) Śi Śi ११३० B Dt Ds ११-१३ 12 Ts १
 Ms सर्वे, Cm as in text (for सर्व) V १-१२ (for पूजा)
 —^d) D ११ 'देव' (for 'वसिष्ठ') Śi सुख' (acc) V १
 D ११ 12 'सुखिता', D 'सुखिता', D ११ 12, Ms 'वसिष्ठ', Cm as
 in text (for सुखिता) —After 12 B 12 13

370^a तथा वानो विधातो (तयो) वसिष्ठं विप्रवसिष्ठि ।

13 ^a) Śi V १ D ११ 12 13 वात्स्यमा (V १ 'वा' १)
 Śi V १ B D ११ वात्स्यमा, V १ च वात्स्यमा Śi V B D ११
 ११ 12 13 प्रयोक्तव्या (V १ 'वा' १) G १ Ms न वात्स्यमा
 कर्तव्या —^b) V १ 'वसिष्ठ' (for 'वसिष्ठ') Śi D ११ 12 (Śi
 'वसिष्ठ', V B D ११ 12 13 14 'वसिष्ठ' (V १ 'वसिष्ठ'
 'वसिष्ठ', V १ 'वसिष्ठ', Ms 'वसिष्ठ' for G १ as in text (for
 'वसिष्ठ') —After 13^a, D ११ (all repeating as
 subset of 13^a) ms 376^a —^c) D १ 'वसिष्ठ' (for 'वसिष्ठ')
 V १ 'वसिष्ठ', Ms 'वसिष्ठ', D १ 'वसिष्ठ', D १ 'वसिष्ठ', D १ 'वसिष्ठ'
 (for 'वसिष्ठ') D १ 'वसिष्ठ' (for 'वसिष्ठ') G १ 'वसिष्ठ' (for
 'वसिष्ठ')

14 ^a) V १ 'वसिष्ठ' (hypermetre) (for 'वसिष्ठ') G १
 'वसिष्ठ' (for 'वसिष्ठ') Śi D ११ 12 transp तेषामपि and
 पूजा कार्या B सुख' G १ 12 as in text (for 'वसिष्ठ')
 —After 14^a Dt D १ 12 S (Ms subset for 14^a)
 Cm g 1 12

371^a ते च सु सुखता सर्वे वसुभिर्नोपेन च ।

(D १ 'सुखता' T १ 'सुखता' (for 'सुखता') Dt D १ G १
 वे सु सुखता सर्वे (for the poor half)]

—Ms cm 14^a—15^a Dt D १ T G १ Ms repeat D १
 reads (var) 14^a after 15 —^b) Dt D १ (Dt D १
 second time) दोषेण च, D १ T G १ Ms (all second
 time) यथोक्तं च (for 'वसिष्ठ') Ms सु, D १ 'सु' (for
 'सु') Ms V १ सुखिता सर्वे (by transp) —^c) B १ 'वसिष्ठ'
 G १ as in text (for 'वसिष्ठ')

■ D १ Ms cm 15^a (for Ms cl v 1 14) —^a) V १
 सर्वे सु B १ om (hapl ?) D १ 'वसिष्ठ' (for 'वसिष्ठ') —^b)
 B १ 'वसिष्ठ' (acc) G १ 'वसिष्ठ' (for 'वसिष्ठ') Dt D १ 'वसिष्ठ',
 G १ as in text (for 'वसिष्ठ') —After 15^a B 12 13

विमन्त्रयस्व नृपतीनुषिण्यां ये च धार्मिकाः ।
 ब्राह्मणान्सत्रियान्वैद्यान्शूद्राथैर सहस्रशः ॥ १७
 समानयस्व सत्कृत्य सर्वदेशेषु मानवान् ।
 मिथिलाधिपतिं शूरं जनकं सत्यनिममम् ॥ १८
 निष्ठितं सर्वाशक्तं तथा वेदेष्टु निष्ठितम् ।
 वमानश्च महामार्गं स्वपमेव मुक्तकृतम् ।
 पूर्वसंयन्त्रिनं ज्ञात्वा ततः पूर्वं व्रीहि ते ॥ १९

372^a वसिष्ठो वसुधैव कुटुम्बकम् ।

—^a) D १ १ 'वसिष्ठ' (for 'वसिष्ठ') D १ 'वसिष्ठ' —^b) T १
 वसिष्ठ (acc) D १ 'वसिष्ठ' (acc) (for 'वसिष्ठ') —After
 15 Dt D १ T G १ Ms repeat D १ reads 14^a

16 ^a) Śi D १ 12 13 वसुधैव (Śi 'वसु', Ms 'वसु', D १
 'वसु' G १ 'वसुधैव' (for 'वसुधैव') V १ 'वसु', D १ 'वसु'
 सुखिता (for 'वसिष्ठ') —^b) V १ B D १ 'वसुधैव', D १ 'वसु'
 'वसुधैव', Cm as in text (for 'वसुधैव') —^c) D १ G १
 Ms 'वसुधैव', Ms 'वसुधैव' (for 'वसुधैव') —^d) G १ 'वसिष्ठ'
 (acc)

17 ^a) V १ 'वसुधैव' V १ 'वसुधैव' G १ as in text (for
 'वसुधैव') D १ 'वसुधैव' —^b) D १ 'वसुधैव' Śi V १ B १ Ms
 'वसुधैव' V १ 'वसुधैव' (for 'वसुधैव') D १ 'वसुधैव' (acc) 'वसिष्ठ'
 कार् —In T १ the portion from 'वसुधैव' (in 'वसुधैव') up
 to 'वसुधैव' is running on a damaged folio —^c)
 D १ read om plu for acc plu of all nouns Śi
 D १ 12 Ms 'वसुधैव' (for 'वसुधैव') B १ 'वसुधैव', D १ 'वसु'
 (for 'वसुधैव')

18 T १ missing 18 (cf v 1 17) —^a) V १ B १ D १
 T १ G १ Ms 'वसुधैव' (D १ 'वसुधैव') B १ 'वसुधैव'
 'वसुधैव', D १ 12 'वसुधैव' 'वसुधैव' —^b) D १ 12 'वसुधैव' (for
 'वसुधैव') D १ 'वसुधैव', D १ 'वसुधैव' (for 'वसुधैव') —^c) D १
 'वसुधैव' (acc), T १ G १ Ms 'वसुधैव' (for 'वसुधैव') —^d) Śi V १ 12
 B १ D १ 12 13 Ms 'वसुधैव', V १ 'वसुधैव', Dt D १ T १ G १ Ms
 'वसुधैव' (for 'वसुधैव')

19 T १ missing up to 'वसुधैव' in ^a (cf v 1 17)
 Dt D १ om 19^a —^b) D १ 'वसिष्ठ' —^c) D १ 'वसिष्ठ'
 (for 'वसिष्ठ') D १ 'वसिष्ठ' (for 'वसिष्ठ') D १ 'वसुधैव' 'वसिष्ठ'
 —^d) Śi om 19^a—20^a —^e) D १ 'वसुधैव', G १ 'वसुधैव' (meta-
 thesis) (for 'वसुधैव') D १ 12 'वसुधैव' (for 'वसुधैव') —^f)
 D १ 'वसुधैव' (for 'वसुधैव') V १ D १ 12 'वसुधैव' Ms 'वसुधैव'
 (for 'वसुधैव') —^g) Dt D १ 12 13 T १ G १ 12
 'वसुधैव', D १ 'वसुधैव', Cm g 1 12 as in text (for 'वसुधैव')
 Śi V B D १ 12 Ms 'वसुधैव' (V १ 'वसुधैव') 'वसुधैव' [
 'वसुधैव' D १ 12 'वसुधैव' D १ 'वसुधैव' Cm g

तथा काशिपि सिग्धं सततं श्रियवादिनम् ।
सहृत्तं देवमन्त्रां श्रयमेवानयस्व ह ॥ २० ॥
तथा केरपरानानं वृद्धं परमार्थिन्म् ।
धशुरं राजसिंहस्य सपुत्रं तमिहानय ॥ २१ ॥
अक्षरं महाभागं रोमपादं सुसत्कृतम् ।
वयसं राजसिंहस्य तमानय यशस्विनम् ॥ २२ ॥
शचीनान्निधुसौवीरान्सौराष्ट्रेयांश्च पार्थिवम् ।

दाक्षिणात्यावरेन्द्रांश्च समस्ताननयस्व ह ॥ २३ ॥
सन्ति सिग्धाश्च ये चान्ये राजानः वृथिरीतले ।
तानानय यथा सिग्धं सत्सुगान्हासन्धयम् ॥ २४ ॥
वसिष्ठमकं तच्छ्रुत्वा सुमन्त्रस्तस्मिन्सदा ।
व्यादिश्रुत्वास्तं राजाभानयने शुभम् ॥ २५ ॥
स्वयमेव हि धर्मात्मा प्रथमो ह्यनिशासनम् ।
सुमन्त्रस्तस्मिन् भूत्वा समानेत् गहीक्षितः ॥ २६ ॥

G : 12 27
D : 13 32
L : 14 37

as in text (for सपरिवन्ध) M₂ वृत्ता (for राजा)
—¹ N¹ V (V₂ om लो) M₂ D₂ 207-23 लो वृत्ता,
G₂ वृत्तेव, G₂ m₂ k₂ t₂ as in text (for लो वृत्ते)
T₂ वृत्तेषु M₂ sec m₂ N¹ V₂ B₂ D₂ 207-23 वृत्ते, V₂
वृत्ते, Ch₂ as in text (for वृत्तेषु वे) M₂ लो वृत्ते
सपुत्र

20 S₂ om 20¹ (cf v l 29) —² V₂ वय (for
वयसं) D₂ Dt D₂ 207-23 T₂ G₂ वयसी B₂ D₂ 207-23 T₂
(before corr after corr sec m₂ as in text) वय
(for वयसं) —³ V₂ सुपुत्र, D₂ सपुत्र (for सपुत्र) V₂
सपुत्र (for वयसं) —⁴ In T₂ 20²—21² lost on a damag-
ed fol S₂ N¹ V B D₂ 207-23 transp 20² and
21² —⁵ S₂ N¹ V B D₂ 207-23 M₂ सुपुत्र (for
सपुत्र) D₂ सपुत्र —⁶ S₂ V₂ B₂ D₂ 207-23 वय (for
वयसं) S₂ D₂ 207-23 वयसं, N¹ V B D₂ 207-23 सपुत्र,
M₂ [वा] वयसं (for [वा] वयसं ह)

21 T₂ missing up to (cf v l 20) D₂ 207-23 om
21 —¹ V₂ D₂ 207-23 वयसं, V₂ वयसं, B₂ D₂ 207-23 वयसं,
G₂ k₂ t₂ as in text (for वयसं) D₂ 207-23 om
—² D₂ सुपुत्र (metathesis!) (for सुपुत्र) —³ N₂
B₂ (after corr) सपुत्र, D₂ (after corr as in text)
सपुत्र, D₂ सपुत्र (for सपुत्र) N¹ V₂ B₂ D₂ 207-23 T₂
G₂ M₂ सपुत्र (for सपुत्र) B₂ सपुत्र (metathesis)
S₂ सपुत्र वयसिन्ध (= 21²)

22 —¹ V₂ वयसं S₂ N¹ V B D₂ 207-23 वय
सिन्ध, Dt D₂ 207-23 वयसं, T₂ G₂ M₂ 24 वयसं (for
वयसं) —² V₂ D₂ 207-23 सुपुत्र D₂ सु², G₂
सपुत्र (for सुपुत्र) S₂ N¹ V B D₂ 207-23 transp
21² and 20² —³ D₂ 207-23 सिन्ध (for सिन्ध)
—⁴ Dt T₂ G₂ सपुत्र, M₂ 24 M₂ mo₂ e₂ om for सपुत्र
वयसिन्ध B₂ (20) D₂ 207-23 (all through eye
wandering) सपुत्र तमिहानय (= 21²) —⁵ After 22, M₂
D₂ 207-23

373¹ तथा कोरपरानानं वृद्धं परमार्थिन्म् ।
सपुत्रादिपतिं शूरं सौवर्णासिन्धुतम् ।
प्रतिष्ठा परमेष्ठिनं सत्सुगान्हासन्धयम् ।
राजं शासनमादाय चोदयस्व कृपयात् ।

23 —¹ S₂ D₂ 207-23 वयसं (D₂ "वय") N¹ V
B D₂ 207-23 वयसं, G₂ k₂ t₂ as in text (for वयसं)
V₂ सिन्ध (for सिन्धु) N¹ V B D₂ 207-23 G₂ सीन्ध (D₂
207-23) (for सीन्धु) —² S₂ M₂ 24 वयसं D₂ वयसं
(S₂ "वय") वे, S₂ V₂ B D₂ सुपुत्र वे, D₂ 207-23 वयसं
(S₂ "वय") वे, D₂ 207-23 वयसं, T₂ 207-23 वयसं (D₂
"वय") वे, D₂ 207-23 वयसं, T₂ 207-23 वयसं, G₂ as in
text (for वयसं) —³ In T₂ the portion from च
पार्थिवम् in 24 up to वयसं व 24² is lost on a
damaged fol S₂ च मानवा, N¹ V B D₂ 207-23 च,
D₂ [च] च (for च पार्थिवम्) D₂ 207-23 वयसं (D₂ सीन्धु) वयसं
(D₂ "वय") वयसं, D₂ सुपुत्रासिन्धुतम् —⁴ N₂ V
B₂ 207-23 वयसं V₂ द) वयसं, वयसं —⁵ S₂ N¹ V B
D₂ 207-23 वयसं (D₂ "वय") वयसं (D₂ सीन्धु) वयसं
वयसं (V₂ वयसं) (metathesis) D₂ वयसं M₂ वयसं
वयसं

24 T₂ missing 24² (cf v l 23) —¹ S₂ N¹
V₂ D₂ 207-23 वयसं, V₂ 207-23 वयसं, G₂ as in text (for
वयसं) M₂ वयसं (for वयसं) D₂ वयसं D₂ om च
(for च वे) S₂ N¹ V₂ B₂ D₂ 207-23 [च] वयसं
(for वयसं) —² S₂ N¹ V B D₂ 207-23 [च] वयसं
(for वयसं) —³ S₂ N¹ V B D₂ 207-23 [च] वयसं
(for वयसं) —⁴ S₂ N¹ V B D₂ 207-23 M₂
वयसं (V₂ वयसं) M₂ 207-23 वयसं, M₂ mo₂ e₂ om
for वयसं वे सिन्ध (V₂ सिन्धु) G₂ वयसं
(for वयसं) —⁵ V₂ 207-23 (for वयसं) N¹ V₂ B
D₂ 207-23 M₂ वयसं, V₂ वयसं, G₂ वयसं (for
वयसं) —⁶ After 24 Dt D₂ 207-23

374¹ सुपुत्रादिपतिं शूरं सौवर्णासिन्धुतम् ।

25 —¹ D₂ सिन्धु (for सिन्धु) —² D₂ वयसं
(sec) Dt D₂ 207-23 वयसं (for वयसं) B₂ T₂ वयसं D₂
वयसं (for वयसं) D₂ सुपुत्रासिन्धुतम् चोदयस्व (hyper-
metathesis) D₂ om 25²—26² —³ V₂ व्यादिश्रुत्वा
(sec) D₂ 207-23 व्यादिश्रुत्वा D₂ व्यादिश्रुत्वा T₂ व्यादिश्रुत्वा (sec)
M₂ व्यादिश्रुत्वा (sec) (for व्यादिश्रुत्वा) —⁴ S₂ N¹ V B
D₂ 207-23 वयसं G₂ as in text (for सुपुत्र)

26 D₂ om 26² (cf v l 25) —¹ S₂ N¹ V B
M₂ 207-23 वयसं, V₂ वयसं (for वयसं) —² In T₂ the

निर्वातुं च भगवन्पुं यज्ञायतनमन्त्रिकम् ।
सर्वस्वमैतद्वैतैस्तेषां वै समन्ततः ॥ ३२
तथा वसिष्ठरचनादप्यश्वत्थस्य चोमयोः ।

शुभे दिक्मनषवे निर्वातो जगतीपतिः ॥ ३३
ततो वसिष्ठप्रभुजाः सर्प एव दिव्योचमाः ।
शम्भुशङ्खं पुरस्कृत्य यज्ञस्मरिर्मन्त्रदा ॥ ३४

इति श्रीभामायायने वाल्मीकि इन्द्रशः सर्गः ॥ १२ ॥

32^a Ti missing up to व 10^a (cf v 1 31)
—^a) Mi निर्वातुं (for निर्वातुं व) —^b) T₂ यज्ञाय (for
यज्ञायत्) —For 32^a, S₁ D₁-117-121 subst

377^a समन्ततः च भवेदुभौ पदौ समन्ततःपदौ ।

[D₁ समन्ततः (for "व") D₂ मन्त्र (for मन्त्र) D₃ ११
दिने, D₄ दिने (for इते) D₅ ११ D₆ ११ (ac)]
while N V B D₇ 11 12 subst for 32^a

378^a तुमन्त्राभ्यामधीष्टौ यज्ञस्यारम्भकौ ।

[N₁ V₁ B₁ ११ (for "व") N₂ V₂ B₂ [म] यज्ञ,
(for [म] यज्ञ) V₁ इते, V₂ इते (for इते) D₁
यज्ञकृते (submetric) (for यज्ञकृते) V₃ ११ (V₃
"व") (for यज्ञ)]

—^a) G₁ सर्वे (for सर्वे) N₁ V₁ B₁ D₁ 11 "इति",
V₂ B₂ T₂ "इति", D₁ "इति", D₂ "इति" (ac), D₃ 11
"इति", G₂ 11 in text (for "इति") M₁ सर्वे ११ ११
—^b) S₁ N₁ V₁ B₁ D₁ 117-121 उपपत्ति (V₂ D₂ 11
"व"), M₁ उपपत्ति, G₂ 11 in text (for उपपत्ति) D₃ उप
पत्ति, D₄ उपपत्ति, G₃ उपपत्ति (for उपपत्ति) —After
32, D₁ D₂ 11 S (except M₁) G₂ 11 11

379^a इन्द्रमहीशे सार्वभौमस्यैव विमर्शितम् ।

[D₁ सार्व (for सार्व)]

33^a १) D₁ यज्ञाय, T₂ यज्ञाय, Y₂ M₁ ततो (for ततो)
—In T₁, the portion from ११ ११ 33^a up to दिव्यो
12 34^a is lost on a damaged fol —For 33^a S₁ N₁
V B D₁-117-121 subst while D₂ 11 12 after 32

380^a यिषा यज्ञायोऽयं यज्ञायोऽयं यज्ञाय ।

[N₁ D₁ D₂-117-121 12 यज्ञाय (for यज्ञाय) S₁ D₁-11
12 यज्ञाय, V₂ यज्ञाय, D₃ यज्ञाय (for यज्ञाय)]

—^a) V₂ B₂ तुम् (for तुम्) N₁ V₁ B₁-11 D₁
यज्ञायोऽयं D₂ दिने च, G₂ यज्ञायोऽयं (for यज्ञायोऽयं)

33^a Des M₁ दिव्ये तुम्भवायै G₂ 12 तुम्भवायै लोम
सौम्यवायै शुभे यज्ञे रोहिण्ययै ॥ —^a) S₁ N₁ V B
D₁-117-121 12 निर्वातुं, D₂ निर्वातुं (ac), G₂ 12 12
text (for निर्वातुं) V₂ D₂ वृषिकी (D₂ "व") वृषि (for
वृषिकी)

34^a Ti missing up to दिव्यो (cf v 1 33) —^a)
S₁ N₁ V B D₁-117-121 12 दिव्ययज्ञाय, M₁ दिव्ययज्ञाय —^b) S₁
N₁ V B D₁-117-121 12 यज्ञायै, D₂ 12 यज्ञायै (for
यज्ञायै) B₂ "व", M₂ तुम्भवायै (for तुम्भवायै) —^c) M₁
D₂ 12 यज्ञाय (for यज्ञाय) D₃ 12 यज्ञाय (for यज्ञाय) M₂ यज्ञाय
वै N₁ V B D₁ 12 यज्ञायोऽयं (for यज्ञायोऽयं) S₁ (except
M₁) G₂ 11 11

381^a यज्ञाय यज्ञाय सर्वे यज्ञाय यज्ञाय ।

[D₁ 11 T₂ G₂ 11 11 यज्ञाय (for यज्ञाय) G₁ "वृषि
(ac)]

—D₁ D₂ 11 G₂ 11

382^a श्रीशाय यज्ञायोऽयं यज्ञायोऽयं यज्ञाय ।

[G₂ (after our 11/ 11) यज्ञाय (for यज्ञाय)]

Colophon Kāṇḍa name S₁ R₁ D₁ 11 V D₁-1
D₁ 11 11, D₂ 11 11 11 —S₁ 11 11 11 S₁ N₁ V₁ B₁
B₁ 11 D₁-117-121 12 यज्ञाय (D₁-11 11 11), N₁ V₁
यज्ञाय (N₁ "यज्ञाय", V₁ यज्ञायोऽयं, B₁ यज्ञाय यज्ञाय,
B₂ यज्ञाय, D₂ यज्ञायोऽयं —S₁ 11 11 11 (figures
words or both) S₁ N₁ V₁ B₁ D₁ 11 11 11 11 N₁
B₁ D₁ 12 (as in text) V₂ 12 V₂ 11 D₂ 10
D₂ 9 D₂ 11 11 T₂-11 11 11 11 11 11 11 11 11 11 11 11
text) D₁ D₂ 11 11 G₂ यज्ञाय 12 D₂ 11 11 12 (both
as in text) M₁ यज्ञायोऽयं यज्ञाय G₂ 11 11 11 conclude
यज्ञाय श्रीशाय यज्ञाय, G₂ श्रीशाय यज्ञाय यज्ञाय

G 1 13 11
E 1 14 12
L 1 10 8

ब्राह्मणा भुञ्जते नित्यं नायकनय भुञ्जते ।
तामसा भुञ्जते चापि श्रमणा भुञ्जते तथा ॥ ८
वृद्धाश्च व्याधिताश्चैव स्त्रियो बालास्तथैव च ।
अनिशं भुञ्जमानानां न तृप्तिरपलभ्यते ॥ ९

Dis १ मही Ma १ मही (for मही) Ma १ मही, Ba १ म,
Dis १ मही, Dis १ मही, Ma १ मही (for मही
न च) —(1 2) Ma १ Ba १ Dis १ म मही (by
transp) Dis १ मही न (for मही न च) Dis १ मही
(acc) (for मही) —(1 3) Ma १ मही (for मही)
Ma १ मही च मही च (for the post half)
—All the above MSS (except Ba १ Dis) om 1 4
—(1 4) Ba १ read 1 4 in marg Ba १ मही (for मही)
—(1 5) Va १ मही विष्णु Dis १ मही विष्णु Dis १ मही
मही (for मही विष्णु) Dis १ मही (acc) (for
मही) Ma १ मही च मही च (for मही च)
—(1 6) Va १ मही वि (acc) Va १ मही वि (acc) Ba १ म
मही (acc) Ba १ मही (acc) Dis १ मही (acc) Dis
१ मही (for मही मही) Dis १ मही (for मही) Ma १ मही
(for मही) —All the above MSS (except Ba १
Ma) om 1 7 and 8 —Ba १ read 1 7 and 8 in marg
—(1 8) Ba १ मही मही (for मही मही) Ma १ मही (for
मही)]

—Thenceforth N V B Dis ११ repeat 7

Dis further cont

391^a न बाहुकमन्त्रात् समिधं चापि विप्रतः ।

8 Ti damaged for 8^{6a} (cf v 1 7) Ma om
8-9 —^a Si N V B D (except Di Dis ११) मही
Con g t as in text (for मही) Va Ba Dis ११ (for
मही) —^a Dis ११ (for मही) —^a Ti मही, Gt as in
text (for मही) Va १ Ba १ Dis ११ Ti Ma १ मही
Dis ११ Ti मही (for मही) —^a Gt मही Di Dis
११ मही Si Si Si Dis ११ मही मही (Ba om)
मही (Si Dis ११) मही (by transp) मही (Ba m मही
मही) Va १ Dis ११ मही मही मही, Va १ मही मही मही,
Va १ मही मही मही, Dis मही मही (acc) मही

9 Ma om 9 (cf v 1 8) —^a Di [मही मही
Ma १ मही (for मही) —^a Di Dis ११ Gt Ma
मही मही (for मही मही) Ti मही मही मही —
For 9^a Si N V B Dis ११-१२ subst

392^a ननावादा यथा सीमा बालवृद्धश्चैनं हि ।

[No comm —Dis मही मही Dis ११ मही m
Dis मही (for मही) Va १ मही मही च (for the post
half)]

—^a Dis मही (for मही मही) Si N V B Dis
११-१२ मही (Di "मही" मही मही Ma १ मही मही मही

दीयतां दीयतामनं चासांसि त्रिविधानि च ।
इति संवेदितास्तत्र तथा चतुर्नस्यः ॥ १०
अचक्राथ बहवो दृश्यन्ते परतोष्माः ।
दिवसे दिवसे तत्र सिद्धस्य विधिस्तदा ॥ ११

तेषां Con g t as in text (for "—") Si Dis ११
मही, Dis om (for मही) Si N V B Dis ११ (मही मही (for
मही) Ba १ Dis ११ मही, Dis मही (for मही)

10^a Ti देव च (for first दीयतां) Dis om 10^a-11
Ti damaged from "up to vi in 11^a —^a Gt Ma
मही मही (for संवेदितास्तत्र) —For 10^a, Si Dis ११
11 11 subst

393^a यद्येवमस्माक्यनी कमे कुरुतमिन्द्र ।

[Di मही मही, Ma १ मही Dis ११ मही, Si मही
Dis ११ मही Dis ११ मही (for मही मही) Dis ११ मही Dis
मही (for मही) Dis ११ मही, Dis ११ मही Dis ११ मही (for
मही मही)]

—For 10 Si N V B Dis ११ Ma subst

394^a व्यधृष्टं च सन्दीप्तं दीपतां मुन्यतमिति ।

स्वाध्यासीतस्तदाश्च व्यधृष्टं सन्यत ।

[No comm. —(1 2) Va १ मही मही (acc) Ba १ मही मही
Ma १ मही मही (for मही मही) Si Ba १ Dis ११ मही ११
मही (for मही) Va १ मही मही (for मही मही) —(1 2)
Va १ मही मही Ba १ मही (for मही मही) Ba १ मही मही (hyper
metric)]

11 Dis om 11 Ti damaged up to vi in 11^a (for
both of vi 20) —^a Di Dis transp मही मही and
मही Ti repeats मही मही —For 11^a Si Dis ११ 11 11
subst

395^a अथ पाने च पुनरुदरं पयोपमम् ।

[Dis ११ मही (for मही) Dis ११ (Dis ११) मही (for
मही मही) Dis ११ मही Dis (before corr) मही (for
मही मही)]

On the other hand Si N V B Dis ११ Ma subst

396^a यद्येवमस्माक्यनी कमे कुरुतमिन्द्र ।

[Si Va Ba Dis ११ Ba १ (acc) (for मही) Va १ मही
(acc) Ba १ मही (for मही मही)]

—Si om 11 11 —^a Si Va B Dis ११ 11 11 मही Va
मही (corrupt) Va मही, Va मही Dis ११ मही (for मही)
—^a Dis ११ 11 मही (Dis ११ मही) Gt Si मही (for
मही मही) Dis मही (for मही) N V B Dis ११ 11 11
मही मही मही (Dis ११ मही) मही
—After 11 Ba १ 11

397^a माहता क्षत्रिया वैशा ददाधैरं हि भुञ्जते ।

G t 13 22
B t 14 22
L t 10 17

प्राप्ते यूरोच्यते तस्मिन्महर्षेः सादिराम्तया ।
तामन्तो निस्वसदिताः पथिनश्च तथापरे ॥ १७
श्रेष्ठावक्रमयो दिष्टो देवदाक्रमपस्तथा ।
द्रोणे तत्र रिहितौ बाहुज्यस्तपरिग्रहौ ॥ १८

Ma सद्रूपो, Ma बाहुको (for बाहुतो) Va Ma वा (for न) —^a) Da 111 Ge Mt Gt सद्रूपश्च (for सद्रूपश्च) Da 111 Te 111 Da 111 (for सद्रूप) —^a) Da वाचावि, Ge वाचे (for वाचा) Da 111 Ge Ma Gt बाहुता विच —For 16^a N V B Da 111 Ma subst

402^a न सद्रूपश्च वाचरे व वाचद्वयस्यथा ।

[Va एता-ता, Ba चरे Ma वाचद्वय (for न सद्रूपश्च) Ma Da वाच, Va Ba वाच Va वाच (submetric) Da वा, Ma वा (for वाच) Va वाचो वाचुः सुतो (for the post half)]

17 Da transp 13^a-31^a and 31^a-41 (om 24^a, 19 21^a-22^a and 24) —^a) Da वाच (for वाच) Da एता-ता, Ge वाचये (for यूरोच्यते) Da वाचिन् (for तस्मिन्) N V B Da 111 Ma उचित (Ba ट) वाच सद्रूप (Ba सद्रूपश्च —^a) Va Da वाचिन्, Da वाचिन् है (for वाचये) N Va B Da 111 व वदः Da वदः Te वाच (for वाच) Ma वद व वाचिन् —^a) Gt वाचरे (as in text) Ge वा (for वाचरे) —For 17^a, Sa Da 111 111 subst

403^a तथा एतावतायैव वचने निस्वसदिता ।

[Sa एता, Da वचने (for एतावता) Da वाच (for वच) Da वचिन् (for वच)]

while N V B Da 111 Ma subst

404^a वाचत एव वाचतस्मैवेदुम्या वृक्ष ।

[Ba Ma वाचिन्, Ma वृक्ष (ditto) (for वृक्ष) Ma Va Ba वाचिन् वाचिन् (for the post half)]

19 Te om 18^a Da transp 13^a-31^a and 31^a-41 (om 14^a, 19 21^a-22^a and 24) —^a) Sa Da 111 111 सेव्या (Sa वाच) वाचयो (Sa वाच) Sa वाचये, N Va B Da 111 Ma वाचो, Va Da Gt वाचो, Da 111 वाच, Da वाचो, Gt t as in text, Gt tp [1] वाचो (for वाचो) Da सेव्या (Da वाच) वाचयो (Da वाच) Da (many gloss) वाचद्वयस्यथा, Ge Ma वाचिन् —^a) Sa Da वाचिन्, Gt t as in text (for वाच) Sa Da 111 वाचद्वय (Da 111 वाच) Ma Va Ba Da Ma [वा] वा, Gt t as in text (for वाच) —Va om 18^a —^a) Sa N Va B Da 111 111 Ma वाचद्वय (Va वाचद्वय [sic]), Ge वाचिन् (for वाचिन्) Ma Va Da नि (Va वाचिन्) 111 वाचिन्, 111 वाचिन्, Ba वाचिन्.

कारिताः सर्ग एते सप्ततैर्वदसोभिः ।

शोभायै तस्य यज्ञस्य काञ्चालंकृता मन् ॥ १९

निम्नस्ता विधितस्यै विधितभिः सुकृता च्छाः ।

मद्यथयः सर्ग एव शब्दरूपसमन्विताः ॥ २०

Gt as in text (for विधित) —Te damaged from ^a up to वृक्षि 406^a —^a) Da मा स, Da न वाच, Da 111 मा सु, Gt t as in text (for वाचद्वय) Sa Da वाचद्वय N V B Da 111 111 वाचिन् (Sa वाचिन्) 111 वाच, Ma वाचिन् (for वाचिन्) —After 18, N V (11 om ^a) N Da 111 111 Ma 111 Gt t after 19 while Da 111 after 20^a

405^a मद्यथयः सर्ग एते सप्ततैर्वदसोभिः ।

चये सप्ततैर्वदसोभिः सप्ततैर्वदसोभिः ।

[(1 2) N 111 Ma वाचिन् (Va वाच), Da वाचद्वय (hypermetric) (for वाचद्वय) —Ma om 1 1 —(L 2) 11 वाच (sic) Ba वाच (for वाच) Da 111 111 वाच, Da वाचद्वय (for वाचद्वय)]

19 Te damaged (cf v 1 18) Sa N V B Da 111 111 111 om 19 Ma om 19^a Da transp 13^a-31^a and 31^a-41 (om 14^a, 19 21^a-22^a and 24) —^a) Da वाच (for वाच) Ge [वाचिन् (for वाचिन्) —^a) Ma वाचिन् (for वाचिन्) —^a) Ma वाचिन् (for वाचिन्) —After 19 Da Da 111 111 S (except Ma) Gt t 111

406^a वाचिन् वाचिन् वाचिन् वाचिन् वाचिन् ।

वाचिन् वाचिन् वाचिन् वाचिन् वाचिन् ।

[(1 2) Te damaged for वाचिन् (cf v 1 18) Ma वाचिन् (for वाच) Ge [वाचिन्] Ma वाचिन् (for [वाचिन्]) while Ma om

407^a वाचद्वयस्यैव वाचिन् वाचिन् वाचिन् ।

Thereafter Ma cont 409^a

20 Ma om. 20-22 Da transp 13^a-31^a and 31^a-41 (om 14^a, 19 21^a-22^a and 24) —^a) Da om विधि N वाच, N Ba Ba Da 111 111 वाच, Gt as in text (for वाच) —^a) Ma damaged after विधि Te Ge Ma वाचिन् वाच, Gt as in text (for वाचिन् वाच) —After 20^a Da 111 405^a —^a) N Va Ba Da Ge वाच, Va वाचिन्, Va वाच (sic) Ba वाचिन्, Da वाचिन्, Gt t as in text, Gt त्व (for वाचिन्) N Ba Ba Da 111 (Ba वाचिन्), Gt as in text (for वाचिन्) Da वाचिन् वाचिन् वाचिन् —^a) N Ba Ba Da 111, Va वाचिन् (sic), Ba वाचिन्, Da वाचिन् (sic), Da वाचिन्, Gt t as in text (for वाचिन्)

आच्छादितास्ते वासोभिः पुनैर्मन्त्रैश्च भूषिताः ।
सर्पयो दीप्तिमन्तो विराजन्ते यथा दिवि ॥ २१
इत्यथ यथान्याय कारिताथ प्रमाणाः ।
चितोऽग्निर्वाह्यैस्तत्र कुक्षलैः शुल्करुर्ध्वभिः ।
स चित्पो राजसिंहस्य संचितः कुक्षलैर्दिवैः ॥ २२

गृहो रुक्मपथो वै त्रिगुणोऽष्टादशतमरुः ।
नियुक्तास्तत्र पथस्तचदुर्दिश्य देवतम् ॥ २३
उरगाः पथिण्यैश्च यथाशास्त्रं अत्रेवेदिताः ।
शामिभे तु ह्यस्तत्र तथा जलचराश्च ये ॥ २४

G १ १३ ३०
B १ १३ ३१
L १ १३ ३२

21 Ma om 2x (cf v l 20) Ma transp 13^{ad}-31^{ad} and 31^{ad}-41 (om 14^{ad} 19 21^{ad}-22^{ad} and 24) T1 damaged from 2x in 20^{ad} up to यथान्या 10 20^{ad} —^a) Ds ५५५, Gs Ms ५५५दितास्ते सु, Gs as in text (for आच्छादितास्ते) Ns वासो + (for वासोभिः) —Gs Ns V B Ds-१११०-१२ om 21^{ad}-22^{ad} —^b) Ms पुण्य (for पुनैर्) Ms वपे पुनैर् (by transp) Ds Ds ५५५Gs Ms पुण्य, Ts सोमिवा (for भूषिता) —^c) Ts (before cor) Gs शिपिपते Ts (before cor) Gs शिपि (for दिवि)

22 Ma om 22 (cf v l 20) Gs Ns V B Ds-१११०-१२ om 22^{ad} T1 damaged up to यथान्या 10^{ad} (cf v l 20) Ds transp 13^{ad}-31^{ad} and 31^{ad}-41 (om 14^{ad} 19 21^{ad}-22^{ad} and 24) —^a) Ts ५५५य (for ५५५य) —^b) Ds ५५५य (for ५५५य) —^c) Ms पिपते (for चितो) Ms ५५५य —^d) Gs B Ds ५५५य (Ds ५५५य) Ds ५५५य, Ns Vs ५५५य, Ds ५५५य, Ts ५५५य, Gs ५५५य as in text (for पुण्य) Ns V B Ds-१११०-१२ Vs ५५५य Ds ५५५य (for ५५५य) —After 22^{ad} Ds ५५५य —Ds om 22^{ad} —^e) Gs Ds ५५५य, Ds ५५५य, Ds ५५५य Gs ५५५य as in text (for पिपते) —^f) Gs ५५५य, Ds ५५५य, Ds ५५५य, Gs ५५५य as in text (for पिपते) —For 22^{ad} Ns V B Ds ५५५य sub

408^a दितवद्वाभयवैभो माहुरीपेन्द्रकर्मि ।

[Ms ५५५य Ns Ds ५५५य, Vs ५५५य (m also) ५५५य (Vs ५५५य, Vs ५५५य, Bs ५५५य (for ५५५य) Ds ५५५य + ५५५य (for ५५५य) Vs ५५५य (for ५५५य) Vs ५५५य (for ५५५य) Bs ५५५य (for ५५५य) Ns ५५५य Vs ५५५य Bs (m also) ५५५य Vs Ds ५५५य (for ५५५य)] Ns Bs-4 Ds ५५५य Ms (Ms after 407^a) cont while Ds ५५५य after 22^{ad}

409^a मन्त्रपरोषपेक्षितु सर्वत समरुह्ये ।
ररात सुवत्त वल कलपयैवोविन्दै ।
विपितायामजघोया माहुरीपेन्द्रकर्मि ।

[No comm Ms om 1 x Bs reads up to य 10 1 3 in 1010 —(1 x) Ds ५५५य (for ५५५य) Bs ५५५य ५५५य —(1 x) Ds ५५५य (for ५५५य) Ds ५५५य

चिप —(1 3) Ds ५५५य Ds ५५५य Ms ५५५य (for ५५५य) Bs ५५५य Bs ५५५य Ds ५५५य Ds ५५५य Ms ५५५य (for ५५५य) For the post half of the post half of 408^a]

Ms Ds transp 13^{ad}-31^{ad} and 31^{ad}-41 (om 14^{ad} 19 21^{ad}-22^{ad} and 24) —^a) Ds ५५५य, Ds ५५५य, Ds ५५५य, Gs ५५५य as in text (for ५५५य) —^b) Gs Ds-१११०-१२ Ds ५५५य Gs ५५५य as in text (for ५५५य) T1 damaged from ५५५य 10^{ad} up to सामिने 10 24^{ad} Ts ५५५य (for ५५५य) —For 23^{ad}, Ns V B Ds ५५५य Ms sub

410^a यदयम एवमपि गृह्य वासोदेव ।

[Ns ५५५य (10) Ns Bs ५५५य Vs ५५५य Bs ५५५य (Vs ५५५य Vs ५५५य Vs ५५५य (10) Ds ५५५य Ds ५५५य (for ५५५य) Ns ५५५य (for ५५५य) Ms ५५५य (for ५५५य)]

—^a) Ns V B Ds ५५५य Ms ५५५य (Vs ५५५य, Vs ५५५य) ५५५य, Gs ५५५य as in text (for ५५५य) Ds ५५५य (for ५५५य) Ms ५५५य (by transp) (for ५५५य ५५५य) Ds Ts Gs ५५५य ५५५य ५५५य —^b) Gs Ns V B Ds ५५५य-१२ ५५५य (Vs ५५५य) ५५५य (Ds ५५५य (10) ५५५य) ५५५य, Gs ५५५य as in text (for ५५५य) —After 23 Gs Ns V B Ds-१११०-१२ Ms ms.

412^a यदयमि च लयमि यथायथायति य ।
जलेभ्यः स्पष्टयथा कलपयैवोविन्दै ।

[No comm —All the above MSS except Bs Ms om. 1 x —(1 x) Ms ५५५य Ms ५५५य (for ५५५य) —Ms om 1 x —(1 x) Vs ५५५य Ds ५५५य (for ५५५य) Vs ५५५य Vs ५५५य (for ५५५य) Ds ५५५य च ये (for ५५५य)]

Ms cont 412^a

24 T1 damaged up to सामिने 10 24^{ad} (cf v l 23) Ms om 24-25^{ad} Gs om 24 Ds transp 13^{ad}-31^{ad} and 31^{ad}-41 (om 14^{ad} 19 21^{ad}-22^{ad} and 24) —^a) Ds ५५५य ५५५य Ds ५५५य (10) Ds ५५५य, Gs ५५५य as in text (for ५५५य) Ds ५५५य (for ५५५य) Ns V B Ds ५५५य-१२ ५५५य ५५५य ५५५य —^b) Gs ५५५य (for ५५५य) Ds ५५५य ५५५य ५५५य (Ds ५५५य) ५५५य as in text (for ५५५य) Ns Bs Ds ५५५य Vs ५५५य (for ५५५य) —After

G 1 13 31
D 1 14 31
L 1 10 23

अस्तिभिः सर्वैर्देवैश्चिपुस्तं शास्त्रस्तदा ।
पशूनां निशतं तत्र ग्रेषु नियतं वदा ।
अधस्तोतमं तस्य राज्ञो दक्षरथस्य ह ॥ २५
कौस्तुभ्यो तं ह्यं वर परिचर्य समन्ततः ।
कृपाणैरिन्द्रियमैतं विभिः परमया मुदा ॥ २६
पतत्रिणा तदा सार्धं सुस्थितेन च चेत्सा ।

24 N V B D mms while Du mms after 25th Ma
cont after 413th

412th दासस्तर्पणार्थं दत्तं हृदयेने यदाजौ ।
तदासरीक्षार्थेन यत्नोपपन्नं कनिका ।

[No comm Du om 1 1 — (1 1) B महल्लो —
(L 2) B प्रविशतः]

25 N 1 B D mms Ma om 25th [for Ma cf v. 1
24] Du transp 13th—31th and 31th—41 [om 14th
19 21st—22nd and 24] —^a Sa Du—25771111 यथा,
Du De T G 111 Ma प्रतिनि Cg as in text (for
प्रतिनिभिः) Sa Du—2577111 सर्वं Du प्राप्त (acc) (for
सर्वम्) Sa Du—2577111 [ए]ति Du [ए]ति (for [ए]
वत्) —^b Sa Du—2577111 ति (Du om युवा Cg as
in text (for विपुल) Sa Du—2577111 Te G 111^a यथा
Te सत्य Cg as in text (for दासस्तदा) —After
25th, Du mms 412th —^c Te यथापुनः (by ditto) N
प्रतिनि (acc) N विपुल, N विपुल; Du प्रतिनि, Ma विपुल,
Cm Cg as in text (for प्राप्त) Sa Du—2577111
त्वा (Du 111 वा) हीत्, N V B 25 Du चाति, B Du
Ma पत्न, Cm Cg as in text (for तः) —^d Du 257 G
Cm विपुल (Du यत्न; Du यत्न; Cm कं), Cg as in text
(for विपुल) Du 257 Te यथा (for वदा) N V B D mms
प्राप्त (V सप्तम्) प्रोक्षित (N शित; B शित) द्वि, Te
विनिर्घोषित, Ma प्रोक्षित मयः 25 Te damaged after
v in 25th up to व in 26th Du reads 25th after
1 1 of 413th —For 25th—30th, N V B D mms Ma subst
413th —^e Sa Du—2577111 स यत्नो व (Ma) यत्ने
(Sa ते Du यत्ने) Du S (except Te Ma) Cm Cg 7
 Cg as in text (for यत्नोपपन्नम्) Sa Du—2577111 Te
G 111 सत्न (for यत्न) —^f Du 257 Te G 111 Cg 7,
Te G 111 हि (for ह)

26 Te damaged up to व in 26th (cf v 1 25)
Du transp 13th—31th and 31th—41 [om 14th 19,
21st—22nd 24] —^a Du—2577111 योक्त्या Ta ह (for ह)
Du योक्त्यापिनेत्ये —^b Sa Du 111 G 111 यत्नः Du 257
यत्नः, Ma यत्नः (N यत्ने) Cm Cg as in text (for
परिचर्य) For 26th, Du subst 1 1 of 413th —^c Sa
Du—2577111 विपुल; Cm Cg as in text (for वृषभैः)

अवसद्वनीभिर्कां कौस्तुभ्यो धर्मकाम्यया ॥ २७
होतार्च्युस्तद्योद्गाता हयेन समयोजयन् ।
महिष्या परिचृत्वाय वागतामपरां तथा ॥ २८
पतत्रिणस्तस्य वषाणुदृष्ट्य नियतेन्द्रियः ।
अस्तिभ्यरमसंपन्नः अययामास शास्त्रतः ॥ २९

Sa विलसति, Ds सैन (acc) Ds सैन (acc) Ds त्रैव्य
(acc) (for विपुलसत्) —^a Ds प्रतिनि वाया (Du
मा) मुञ्च

27 Du transp 13th—31th and 31th—41 [om
14th, 19 21st—22nd and 24] —^a Sa पतत्रिणा तदा
वत् —^b Du Te सुस्थितेन (for सुस्थितेन) G 111 चेत्सा
(for चेत्सा) Sa Du—2577111 [Du before corr]
वदा (Du 25 [before corr, after corr as in
text also] वत्, Du गुत्) सूते समा (Du वत्) ति (Du
हि) वत् —^c Du यत्नः, G 111 यत्नः (acc) (for
यत्नः) —^d Du 2577111 कौस्तुभ्यो Sa Du 111^a दासया
(for योक्त्यामपरा)

28 Du transp 13th—31th and 31th—41 [om
14th 19 21st—22nd and 24] —^a Du Cg हस्तेन (for
हृदये) Te damaged from योक्त्या up to विप in 29th
Sa Du—2577111 समा वत् (Du स) यत्नो वत्, Du समा (acc)
स यत्नो वत् Du अन्वयस्तत्तत्तत्तत्तत् (submetne) —^b
Sa Du—2577111 Ma महिष्य, Du महिषी; Cm Cg 7
as in text (for महिषी) Sa Du—2577111 यत्नः Du
यत्नः Te सत्न, Cm Cg 7 as in text (for सत्नः)
Sa Du—2577111 Te Ma Cg 7 Du सत्न (for सत्न)
—^c Te वत् वत् वत् G 111 वत् वत् वत् 111 यत्नः यत्नः
Ma वत् वत् वत् (for वत् वत् वत्) Sa Du—2577111
यत्नः यत्नः यत्नः (Du सत्न) Du यत्नः यत्नः यत्नः
(acc)

29 Te damaged up to निप in 29th (cf v 1 25)
Du transp 13th—31th and 31th—41 [om 14th, 19
21st—22nd and 24] —^a Cm Cg पतत्रिणः (as in text)
Sa Du—2577111 Cr सत् (Du—2577111 Du Cr वत्) यत्नः
वत् (Sa मुष्टि [anatomical], Du मुष्टि, Du after
corr as in text Du यत्नः hypermetric) —^b Sa
यत्नः (for यत्नः) Sa Du—2577111 नियतेन्द्रिया (Sa
वत्) Cg वत् (as in text) —^c G 111 प्रतिनि, Cg 7
as in text (for प्रतिनि) G 111 यत्नः Sa Du—2577111
यत्नः (Du यत्न) यत्नः (Du यत्न) —^d Du यत्नः यत्नः
 Cg as in text (for यत्नः) Sa Du—2577111 यत्नः
Sa Du—2577111 यत्नः (Du यत्न) यत्नः (Sa Du यत्नः
यत्नः) —^e Du यत्न hypermetric, Du यत्न

उत्थं द्वितीयं संस्वात्मनिरात्रं तयोत्तरम् ।
 वरितास्तत्र बहवो निहिताः प्राक्तदर्थनाम् ॥ ३३
 ज्योतिषोमाधुपी चैव अतिरात्रौ च निर्मिता ।
 अभिजिद्विषजिदैर अर्धोर्ध्वो महाकृतः ॥ ३५
 प्राचीं होत्रे ददौ राजा दिवं सकुलवर्धनः ।

अध्वर्यवे प्रतीचीं तु महर्षे दक्षिणां दिशम् ॥ ३६
 उद्गमे तु तयोदीचीं दक्षिणैषा निर्मिता ।
 ज्यमधे महापञ्चे स्वर्गपुरहिते पुरा ॥ ३७
 ग्रहं समाप्य तु तदा न्यायतः पुष्टयर्षभः ।
 श्रुतिगम्यो हि ददौ राजा वरां तां वतुसर्पनः ॥ ३८

34 T1 damaged up to कृत्ति in 34^a (cf. v. 1 33)
 N V B Dms Ma om 34 (cf. v. 1 32) Ds transp
 13^a-31^a and 31^a-41 (om. 14^a, 19 21^a-22^a and
 24) —^a Ss Ds 11 उपस्थे (Ss { before corr } III
 'उत्थे') Ds स्याः Ds उत्थे, Ds उत्थे, Ds उत्थे (sc)
 Ds उत्थे (sc) Cg = = text (for उत्थे) Ss Ds
 द्वितीय Ds संस्वात् Ds उपस्थे द्वितीय संस्वात् —^a
 Ss { कृत्ति }, Ds 1-1-1 'उत्तरः' Cg as in text (for { कृ
 त्तिरात्र } Ds 11 सतो' (for सतोत्तरः) Ss Ds 11
 विषात्, Ds विषात्, Ds 11 विषात्, Cg as in
 text (for कर्त्तिरात्रः) Ds कर्त्तव्य () सत् (for सत् बहवो)
 —^a Ms निर्मिता (sc) (for निर्मिता)

35 N V B Dms Ma om 35 (cf. v. 1 32) Ds
 transp 13^a-31^a and 31^a-41 (om. 14^a, 19 21^a-
 22^a and 24) —^a Ss Ds 11 ज्योतिषात्र, Ds 11 ज्योति
 षात्र (Ds 'ज्यो' [with hiatus], Ds 'षात्र') Dt Ds 11
 T G Ms { एवम् [to avoid hiatus] (for { एवम् }
 —^a Ds 11 Gs कर्त्तिरात्रे (Gs 'त्र'), Gs 'त्री' (as in
 text) Ds 11 11 11 Cg द्वि (for व) Ds 11 निर्मिता,
 Gs निर्मिता Gs निर्मित —^a Dms अभिजिद्विषात् (Ds 'जि')
 (both sc) Ds देव (sc) (for विष) Dt Dms 11
 S (except Ms) { एवम् [to avoid hiatus] (for
 { एवम् } —^a Ss Ds 11 'ज्यो' Dt Ds 11
 (Ds before corr स) शोपात्री, Dms 11 Gs 'षा', Ds
 शोपात्री, T: 'त्री' (for अर्धोर्ध्वो) Ss Dms 11 11 'ज्यो',
 Ds 'ज्यो' (sc), Ms as in text (for महाकृतः) —After
 35 Ds 11

47^a लोत्रे राजा वरदानाय दक्षिणं व्यदधत् ।

36 Ds transp 13^a-31^a and 31^a-41 (om.
 14^a, 19 21^a-22^a and 24) —^a Ss Ds 11
 सत्तदर्थे, Ds दोषी Gs 'द्वि' (for दोषे ददौ) —T1
 damaged from राजा up to 37^a N V B Dms 11
 सती Gs दोषे, Ms ददौ (for राजा) —^a Gs राजा
 (for द्विष) Ds स Ds स (for स) Ss Ds 11
 'दक्षिणं ददौ' (Ss Dms ददौ सत् by transp.) N V
 B Dms 11 Ms 'रा' Ds 11 'द्विषा' (Bs 'द्विषि' द्विषा (Ds
 'द्वि') Cg as in text (for 'द्वि') —^a Dms स (for सु)
 —^a N V B Dms 11 Ms दक्षिणा महर्षे (by transp.)
 सत् (Ms स महर्षे) —For 36^a, Ss Ds 11
 subst.

41^a दक्षिणं महर्षे होत्रे प्रतीचीमददादिशम् ।
 [Ds स कर्त्तिरात्र (for कर्त्तिरात्र)]

37 T1 damaged for 37^a (cf. v. 1 36) Ds
 transp 13^a-31^a and 31^a-41 (om. 14^a, 19
 21^a-22^a and 24) —^a Ss 11 उद्गमे, Ds उद्गमे Ss 11
 V B Dms 11 11 11, Ds व, Ds दे, Ds om. (for व)
 11 सत् (unmetrical) (for सत्) —^a Ds { एवम् }
 (for { एवम् } —For 37^a, Ms subst.

41^a उदीचीमपि कोष्ठये महर्षे पृथिवीं ददौ ।

—^a Ds ददौ (for ज्यमधे) Ss 11 सत् (for सत्)
 —^a Dt Dms 11 सत्, Ss 11 11 11 B Ds 11
 11 11 सत् स्वर्गपुरा (Ds 'व') Vs 11 11 11 सत्
 Ms दक्षिण हि सत् सत् Cg as in text (for 'द')
 —After 37, B Ds 11 11 11 of 42^a

38 Ds transp 13^a-31^a and 31^a-41 (om.
 14^a, 19 21^a-22^a and 24) Re reads 38^a-41^a (om.
 39^a-40^a) in many —^a Ds सत् (for सत्) Ss
 B Ds 11 11 11 सत् (for सत्) T 11 { for व }
 Ds सत् (for सत्) —For 38^a, Ss V B Dms 11
 subst., while Bs cont. (all read) after 41^a

42^a समाप्य चैव जमलो राजा कुरुवत् ।

दक्षिणमददादिशो कर्त्तव्यं सत्तदर्थम् ।

{ 1 1 } Ss 11 { एव } Ss Bs Ms { एव } Ds { एव }
 (sc) (for { एव } —{ 1 2 } Ss 11 Bs (m.) Ms सत्
 { V Bs { 11 } 'व' Ms 'रा' Vs सत् (for सत्) —
 Vs सत् (for सत्) Ss सत् (for the post
 half)]

—^a Bs सत् (for सत्) Ss Bs Ds 11 11
 सत्, Gs { एव } सत्, Cg as in text (for सत्)
 —^a Ds सत् Gs सत् (for सत्) Dt Ds 11
 सत् सत् Dms सत् सत्, Gs सत्, Ms
 सत् (for सत्) Gs Ms दक्षिणमददादिशो —For
 38^a, Ss V B Dms 11 Ms subst. while Bs Dms
 1 1 after 37 Bms. 1 2-3 after 42^a

42^a समाप्य पृथिवीं हत्वा स पातुर्दक्षिणम् ।

अन्तेषा कर्त्तव्यं राजा सत्तदर्थम् च दक्षिणम् ।

सत्तदर्थम् दक्षिणं दिशम् सत्तदर्थम् स ।

{ 1 1 } Ds सत् Bs (m. also as in text) सत्
 Ds पृथिवी (for पृथिवी) Ds सत् (for सत्) Ss सत्

आतिवस्तुनन्तरे रात्रिं रात्रिकल्पम् ।
भानोर्भां कृत्वाभेको रक्षितुमर्हति ॥ ३९
न भूम्या कार्यमस्माकं न हि शक्ताः स्म पालने ।
रत्नाः स्वाध्यायकरणे वयं नित्यं हि भूमिषु ।

निष्कयं विविदेवेदं प्रयच्छतु भवानिति ॥ ४०
मवां यत्सहस्रपि दत्तं तेभ्यो ददौ रुक्मः ।
दशकोटिं सुवर्णसं रत्नस्य चतुर्गुणम् ॥ ४१

स्य V २ B 1 D 1 M २ वाचस्पत्यम् V २ B १ ३ (V २ B ३)
च) १ २ ३ च लेखे च (for २ वाचस्पत्यम्) D 1 दक्षिण — D 1
om 1 2 3 N २ V २ B 1 om 1 2 — (1 2) V २ दक्षिण
D १ दक्षिण (for दक्षिण) D १ दक्षिण (for दक्षिण) D १ दक्षिण
(sc) M २ दक्षिण (for दक्षिण) — (1 3) B २ दक्षिण
V २ दक्षिण V २ दक्षिण (sc) B २ दक्षिण (for दक्षिण)
V २ B २ (for २) M २ दक्षिण (for the post
half)]

—After 38rd D 1 (m) reads 425th, while D 1 D 2 3 4
M 1 2 3

422nd एव दत्ता प्रदत्तेऽभूत्कौमिद्विषयकम् ।

[No common]

39 N V B 1 1 D 2 1 M 1 om 39-42nd. D 1 transp
13rd-31st and 31st-41 (om 14th, 19 21st-22nd
and 24) M 1 reads 39th in marg (cf v 1 38)
—¹ D 1 दक्षिण — T 1 damaged from दक्षिण 20 39th
up to न हि च in 40th S 1 B 1 D 1 1 2 3 (च) ३, D १
[२] ३, D २ ३, D ३ ३ (for ३) D 1 D २ दक्षिण (for [३]
दक्षिण) —² D 1 D २ दक्षिण (for दक्षिण) —After
39th B 1 (marg) ms, while D 1 ms after 40

423rd तेन भुव्या पचयन् राजा दक्षिणधनम् ।

[No common D 1 २ ३ (for दक्षिण)]

—B 1 om 39th (cf v 1 38) —¹ D १ दक्षिण (for दक्षिण)
S 1 D 1 1 2 3 4 5 दक्षिण (for दक्षिण) —² D २ दक्षिण
(for दक्षिण) S 1 D 1 1 2 3 4 5 दक्षिण (for दक्षिण) (sc)
(for दक्षिण) D २ T 1 G 1 M २ दक्षिण (sc) D 1 दक्षिण
(sc) —After 39 S 1 D 1 2 3 4 5

424th विराधा भय राजेश्वर अस्माकं दुष्टिगणम् ।

[No common Note hiatus between the two halves
S 1 दक्षिण (for दक्षिण)]

40 T 1 damaged up to न हि च m², N V B D 1 1
M 1 om 40 (B 1 om 40th) (cf v 1 39 for B 1 38)
D 1 transp 13rd-31st and 31st-41 (om 14th, 19
21st-22nd and 24) —¹ D १ दक्षिण D २ दक्षिण, D ३ दक्षिण
D 1 दक्षिण, D ४ as in text (for दक्षिण) —² M २ दक्षिण
(for दक्षिण) T 1 G 1 M २ दक्षिण S 1 D 1 1 2 3 4 5
दक्षिण (for दक्षिण) D २ दक्षिण (for दक्षिण) —³ M २ दक्षिण
(for दक्षिण) B 1 reads 40th in marg (cf
v 1 38) —⁴ D २ G २ दक्षिण, D ३ दक्षिण G 1 m²
as in text (for दक्षिण) D २ T 1 M २ दक्षिण, D ३ दक्षिण

M २ दक्षिण (for दक्षिण) —⁵ D २ T 1 G २ M २ दक्षिण
(for दक्षिण) —For 40th S 1 D 1 1 2 3 4 5 subst

425th निष्कयं च वारधेय वसन्त दक्षिणधनम् ।

[—Note hiatus between the two halves D २
दक्षिण, D ३ दक्षिण D २ दक्षिण (for दक्षिण) D २ दक्षिण
D २ दक्षिण निष्कयं दक्षिण (for the prior half) D २ दक्षिण
दक्षिणधनम् (D २ दक्षिण) (for the post half)]

while B 1 (m) subst and reads after 38rd

426th अस्या निष्कयस्य दक्षिण दक्षिणधनम् ।

Thereafter B 1 (m) cont

427th एव दि दक्षिणधनम् वारधेयदक्षिणधनम् ।

—After 40 D 1 D 2 3 4 5 S (except M २) G 1 m²
ms

428th शत्रिणां दुर्गं वा वाचो वहा दक्षिणधनम् ।

अथवा वारधेय परमा न प्रयोजनम् ।

एवमुक्तं वारधेयदक्षिणधनम् ।

[(1 2) D २ दक्षिण (for दक्षिण) D २ दक्षिण M २ दक्षिण (by
transp) (for दक्षिण) D २ दक्षिण —(1 2) T 1 damaged
for 1 2 and 3 M 1 D २ दक्षिण M २ दक्षिण (for दक्षिण)]

41 N V B 1 1 D 2 1 M 1 om 41st (cf v 1 39).
D 1 transp 13rd-31st and 31st-41 (om 14th, 19
21st-22nd and 24) B 1 reads 41st in marg (cf v 1
38) T 1 damaged up to न हि च —¹ D १ दक्षिण
(sc) —² M २ दक्षिण (for दक्षिण) D २ दक्षिण (for दक्षिण)
—After 41st B 1 ms 1 2 and 3 of 421st (for vari
ants cf v 1 421st) —³ S 1 V २ D २ G २ M २ दक्षिण,
N V २ B २ D २ G २ M २ दक्षिण, D २ T २ दक्षिण (sc)
D २ T २ दक्षिण (sc) D २ T २ दक्षिण (sc) D २ M २ दक्षिण
दक्षिण (D २ दक्षिण), M २ दक्षिण G २ as in text (for दक्षिण)
S २ दक्षिण, T २ दक्षिण (sc) M २ दक्षिण (for दक्षिण)
—⁴ V २ D २ दक्षिण T २ दक्षिण N V २ B २ D २ G २ M २
दक्षिण (D २ दक्षिण) B २ दक्षिण, D २ दक्षिण (for दक्षिण) —After
41 D 1 reads 1 2 of 40th —After 41 N V B D 1 1
M 1 ms while D 1 ms 1 2 and 2 after 31st and 42
1 2 3 4 5

429th अस्मिन् प्रदत्तस्यास्माकं वारधेयदक्षिणधनम् ।

अथवा वारधेय वारधेय वारधेय वारधेय ।

अथवा वारधेय वारधेय वारधेय वारधेय ।

[No common — (1 1) V २ दक्षिण, D २ दक्षिण, M २ दक्षिण
(for दक्षिण) M २ दक्षिण (for the post half)]

G 1 13 43
H 1 14 52
L 1 15 40

शस्त्रिजस्तु ततः सर्वे प्रददुः सहिता स्तु ।

ऋष्यशृङ्गाय मुनये वसिष्ठाय च धीमते ॥ ४२

ततस्ते न्यायतः कृत्वा प्ररिमार्गं द्विबोचयाः ।

—(1 2) V₁ वाचस्पत्य V₂ B₂ वसिष्ठा D₂ 13 वसिष्ठा
D₁ तथा पर (for वसिष्ठा) D₁ 16 (for च) —D₁ om
1 3 —(1 3) M₁ विष्णु (for ततः) M₁ ततस्ते द्विबोचया
(for the post half)]

42 N₁ V B D₁ 13 M₁ om 42 D₁ transp 42nd
and 42nd —^a D₁ 13 14 15 ते. D₁ 16 (for तु)
D₁ 17 तदा (for ततः) D₁ 18 (hap) om 42nd—43rd —^b
S₁ D₁ 13 वाचस्पत्य D₁ 14 वसु D₁ 15 वाचस्पत्य. T₁ प्रवक्ष्या.
C₁ m t in text (for वसु) —^c S₁ D₁ 13 14 15
महते (for मुनये) —^d T₁ मुनीमते G₁ ह धीमते (sic)
(for च धीमते) —After 42 D₁ 13 1 2 of 42nd (for
v l of v l 42nd)

43 T₁ damaged for 43rd after न्या m^a D₁ 1
om 43rd (cf v l 42) —^a D₁ सर्वे (for कृत्वा) —^b
S₁ D₁ 13 वसिष्ठा, D₁ विष्णो च C₁ as in text (for
प्रविष्ठा) —After 43rd S₁ B₁ D₁ 13 14 15 ms

43^a वीरायकृष्णाय च वृद्धाय च कळप्रियाय ।
वीर्या वृद्धवीर्या वृद्धायः कळप्रियाय ।
व्याधिरुग्णव्याध्यायान् मुनये व्याधिवाचकाय ।
विराड्वा वीर्यायां वराहविराड्वाय ।

[No comm —(1 1) D₁ कृष्णाय (for -प्रवक्ष्या
च) D₁ वीरायकृष्ण च (corrupt) (for the prior
half) B₁ D₁ कळप्रिया D₁ 14 (for वृद्धाय च) D₁
[वृद्धाय] —(1 2) D₁ वराह (for वीर्याय) D₁
om from the post half of 1 2 up to the prior
half of 1 4 —(1 3) D₁ 13 मुनये D₁ व्याधि D₁ 14
(for व्याधि) —(1 4) M₁ व्याध्या D₁ विष्णु (lay
metathesis) D₁ विष्णो D₁ विष्णु (corrupt) D₁
व्याध्या (for विष्णु) D₁ D₁ 13 14 15 तेने वे (D₁ 14 स)
(D₁ 15 [sic]) (for the post half)]

—^a D₁ मुनीय मुनये सर्वे —^b B₁ D₁ 13 14 15 वसु
C₁ m g as in text (for वाचस्पत्य) S₁ D₁ 13 14 15 तदा.
B₁ D₁ तथा C₁ as in text (for वसु) —Proc 43 N₁
V B₁ 13 14 15 M₁ subst B₁ D₁ 13 ms after 43 (D₁
after 43rd)

43^b दक्षिणं प्रतिशृङ्गाय मुनीमवनतो द्विष ।
उत्तरा वाचका सर्वे कषयश्च तपोधवा ।
कषयश्च तद सख्यं प्यलेति वे ददा ।

[(1 1) B₁ 1 transp 1 1 and 2 M₁ repeats om
separately 1 1 (var) V₁ 1 B₁ D₁ 13 दक्षिण M₁
(first time) [1] 1 [for [च] 1] M₁ (first time) [च]
मन्त्र (for द्विष) V₁ 1 विष्णोवद्विष (for the post

मुनीमवनतः सर्वे प्रत्युर्मुदिता भृशम् ॥ ४३

उतः शीतमना राजा प्राप्य यज्ञमुत्तमम् ।

पापापहं सर्वयनं दुस्तरं पार्थिवमैः ॥ ४४

half) M₁ (second time) ॥ मुनीमवनतो दक्षिणं प्रतिशृ
ङ्गे —N₁ V B₁ M₁ om 1 2 —(1 2) B₁ repeats 1 2
(as above) after 1 2 of 43rd D₁ वसु (for ततः)
B₁ 16 (for first च) B₁ 17 (for सर्वे) B₁ 18 वराह (for
वसु) —(1 3) D₁ repeats 1 3 (var) after
colophon N₁ B₁ दक्ष (sic) V₁ 1 तद (for तद) B₁
सख्यं M₁ वाचम् (for सख्यं) V₁ 1 का संख्या वेदि^a D₁
(second time) "वादि विधि (for the post half)]

—Thereafter D₁ cont 43rd —After 43 S₁ D₁ 13
1 14 15 ms

43^c कवस्तु सर्वतोऽर्थेभ्यो द्विषस्व सप्तपदा ।
वीर्यवत सुरमय वृत्तपोद्गायनं हुनम् ।

[No comm —(1 1) D₁ वाचस्पत्य D₁ वसु (for वसु)
(for व सप्तपदे) D₁ 13 14 15 (D₁ 14) वृत्त (D₁ 15) वा
sic —(1 2) D₁ कवस्तुवे दक्षिणं वृत्त (for the post
half)]

—Thereafter D₁ cont 43rd —After 43 D₁ 13
1 14 15 (except M₁) C₁ m (both 1-2 only) g t ms

43^d उत सर्वकर्मण्यु द्विष्य सुसमाहित ।
वाचस्पत्य बोधिरूप वाचस्पत्यो द्वी तदा ।
द्विष्य द्विषाय वृत्तमनमुत्तमम् ।
वसुविष्णोवसुवाच द्वी रायवन्द्य ।
तत् प्रोक्तु विविधविद्वत् द्विषयस्तत् । (5)
प्रवक्ष्यामि तदा सर्वेषां द्विषयः ।
वसुविष्णोवसु विविध वाचस्पत्य सप्तपदा ।
वसुवत् वृत्तमन पञ्चाशत् प्रवक्ष्या च ।

[(1 1) D₁ वसुविष्णु (for वसुविष्णु) D₁ G₁ M₁
च (for व) D₁ वसुविष्णु D₁ वसुविष्णु सप्तपदा (for
the post half) —(1 2) D₁ the prior half = the
prior half of 1 2 of 43rd —For ms see below —
(1 4) M₁ वसुविष्णु (sic) —D₁ om 1 5-8 —(1 5)
D₁ T₁ = G₁ M₁ वसुविष्णु (for विविध) —(1 6) D₁ 15
(except M₁) वसुविष्णु D₁ 16 (for वसुविष्णु)
—(1 7) T₁ विष्णु (for विविध) D₁ T₁ = G₁ M₁
वसुविष्णु —(1 8) M₁ [व विविध (for वसुविष्णु) D₁
D₁ 16 वसुविष्णु (for वसुविष्णु)]

—After 1 3 D₁ T₁ ms

43^e वाचस्पत्यो वाचस्पत्यो वसुविष्णु ।

44 N₁ V B₁ D₁ 13 M₁ om 44 D₁ om 44th D₁
reads 44 46 (including subst for 45th) with ms
43rd after colophon before 1 14 1 —^a T₁ वाचस्पत्यो
विष्णु (for वाचस्पत्यो) S₁ D₁ 13 14 15 वसुविष्णु (D₁ 1

ततोऽप्यवीक्ष्यशङ्खं राजा दशरथस्तदा ।
कुलस्य वर्धनं तच्च कर्तुमर्हसि भुवत ॥ ४५

तथेति च स राजानमुवाच द्विजसूतमः ।
मविष्यन्ति मुता रावञ्चत्वारस्ते कुलोद्भवाः ॥ ४६

G 3 13 47
B 1 14 50
L 1 16 46

इति श्रीरामायणे बालकाण्डे त्रयोदशः सर्गः ॥ १३ ॥

पाठा ५६ (D¹ सः आत्मावर्धं वैव हुत्वा (D¹ १३) सर्व-
कारिणः; G¹ as in text (for १३).

45 For D¹ cf v l 44.—^a G¹ M¹ तदा (for
तो).—^b T¹ १३ M¹ बली (for तदा).—^c D¹ १३
T¹ G¹ M¹ तं T¹ १३ G¹ M¹ ६६ तं तु (for तं).
—For 45^{ad}, S¹ D¹ १३ १३ १३ १३ subst.

435^a दुर्गन्धिष्ण्यहं विम हृत्पयोऽज्ञानमुवाच ।

46 For D¹ cf v l 44.—^a D¹ १३, M¹ लोकोप
(for तथेति च).—^b M¹ लोकोप (for तथेति च).—^c
D¹ १३ लोकोप.—For 45-46, S¹ V B D¹ १३ M¹ subst.,
while D¹ १३ after 431^a.

436^a ततोऽप्यवीक्ष्य राजा दशरथो द्विजम् ।
इच्छामि चतुरः पुत्रास्तु तान्मयाविक्रमम् ।
तथेति च स राजानं तमुवाच द्विजः ।
पराधिलक्षितान्पुत्रान्भिरात्मनोऽप्यवति ।

[(l 2) V¹ transp वरु and पुत्रम्.—After l 2,
B repeats L 2 of 431^a.—(l 3) M¹ (V¹) (for [V¹]).
V¹ (2) M¹ M¹ (for [V¹]) M¹ (for [V¹])—(l 4)
V¹ मया (for पुत्रम्). V¹ D¹ १३ वरु, V¹ वरु, D¹
वतिर.]

—Thenceafter D¹ reads colophon. Then reports
(var.) l. 3 of 431^a, then reads 44-46.—After 46, S¹
D¹ १३ १३ १३ :

437^a कोकपलोपमा पीताः पदं विमलवत् ।
[No comma D¹ पीता (for पीता)]

while D¹ D¹ १३ M¹ C¹ १३.

438^a स तत्र वातं मयुरं विजग्व
प्रथमं तस्य प्रकरो मृगम् ।
तत्रापि ह्यपि परमं मृगम् ।
तदुवाच तं पुनरुवाच ।

[(l 4) M¹ मृगम् M¹ मृग (for मृग).]

Colophon. S¹ D¹ १३ १३ १३ (sarga continued).
D¹ reads colophon after 436^a—Kāṇḍa name D¹
om M¹ V¹ १३ B D¹ १३ मृगम्; V¹ मृगम्, D¹ १३
मृगम्.—Sarga name M¹ V¹ १३ B¹ १३ D¹ १३ मृगम्, V¹
मृगम् मृगम्, M¹ मृगम्, D¹ मृगम् विमल, D¹
१३ मृगम् १३ मृगम्.—Sarga no (figures, words or
both) V¹ १३ V¹ १३ B¹ १३ D¹ १३ (as in text), D¹
D¹ १३ S (except M¹) मृगम्, D¹ M¹ word as in
text, D¹ (dash indicates lacuna) मृग; D¹ both
as in text.—After colophon, G¹ १३ M¹ conclude with
श्रीरामायणं नमः; G¹ श्रीरामे रामायणं नमः.

G	14	1
H	15	1
L	10	45

मेधावी तु ततो ध्यात्वा स निचिदिदमुत्तमम् ।
 लघ्वमंस्ततस्तं तु वेदो गृह्यमनीत् ॥ १
 इति तेष्टं करिष्यामि पुरीषां पुनराणात् ।
 अथर्षिदामि प्रोक्तैर्मेषैः सिद्धा विधानतः ॥ २

ततः प्राग्गदिति तं पुत्रीयां पुत्रराज्यम् ।
 सहाम् चार्थं तेजस्वी मन्त्रदष्टेन वर्मणा ॥ ३
 जतो देवाः सगन्धर्वाः सिद्धाश्च परमर्षयः ।
 भागप्रसिद्धार्थं वै समरेता यथारिधि ॥ ४

14

1. It begins with धीमहि धियो यो नः प्रचोदयात् —^a Di De Ga Mi (after corr set =) [ह]ि (for सु) & प्रचोदयात् (for प्रचोदयात्) —^b De To य (for स) To यदये (for यदये) — For १ Sa Di = १०० is a subit

439* माप्यद्यत्सु येधावी राचवी पुनरावीव ।

[Din Din (Din Din)]

On the other hand $N \nabla B$ Due is the subst

४४०^१ कश्यपैराहो राजाने पुनरेवाभ्यधात ।

[B1 & hypermetric owing to hiatus between *अप* and *अप* १० अन्त्यक्षेप (by transp.) D10 दप (for पदार्थ)]

2^a) To इते डो व Ga missing (for ते) N⁵
(Vs with hiatus hypermetric) B D o u n M e (2) स्तु.
Ga missing (for स्तु) S t D o u n n इति (D o " इ
फोमि नन (S t D o u पुनित्) — 3^a) S t D o u नव
(for पुनित्) N⁵ V B D a n M e "कमल, D o u n
कमले C m g k t a s in text (for पुनित्) — After
2^a, D o u n.

४४:६ यः पुनः मरिष्यन्ति यन्मते देवदत्तका ।

$$-Si-N \text{ by } D_2=4.8; \text{ by } M_4 \text{ cm } 2^{nd}$$

3 *) Du T₁ = प्राकाम्द; Ga प्रकाम्द (for प्राकाम्द)
Du T₂ उत प्रादप्रवामिदि Ga M₂ सत प्रविम (M₂ "बम्ब")
वामिदि — For 3rd Se N₁ V B De = 1 2 3 Ma subst

४४२* तत्र इवके कामिदिसृषि पुत्रसदृश्ये ।

[N V D Doo is Mo प्रत्यक्ष कानु (Doo को) (for वरिष्ठ अधिकारी) S: Ds (as in Ds also) is अनिष्ट Ds: अनिष्ट (for वरिष्ठ डू) N V B Doo रति अन्तर्गत Ds रति अन्तर्गत Mo रति अन्तर्गत (for the post half)]
N V: 3 4 B Doo is Mo cool

५५३* यस्य सप्तो द्वाविंशत्येव विमानप्रकृतौ सती ।

[No comma —Ma विष्णुः Ye मुदा Du वसि (loc वसी)]

Ms cont. 44⁶ and on 3^d 5th N V Base Dues on 3rd —*) Dt Dues Tr Ga Ms transp v and वही Cg as in text. St III (marg) Ds-as-mn कोश(Ba Dns 'स')वाप' Dr 'वा'जोश(Ds-as-mn 'ह')व Dr

विधि: Cr, Mn & Fe as in text (for Mn)

4 Ya om 4 (cf v 13) —*) N V B Damm
सह Cg k as in text (for सह) Da व सहायः Da मु
सहाय —*) D: सिद्धांत (hypermetac owing to
hulas) De सविद्ध (for सिद्धा) Si Da-as + 11.5
एतदि सह N 1 Ba D 13 मुनि सह (for सहदेव)
—*) De व Da से (for वे) —*) Si N 1 B D-as
9-13 G 5 एतदि सहायता Cg as in text (for *)
—Alter 4 Si N 1 B D-as 7 9-13 15

४४१* अथमैधे महापदे राजसूतस्य महाभन ।

ब्रह्म मुनिश्च स्वयमुल्लथा नराचनः प्रभुः ।

अमृतो लोकपादः देवतानां च मानदः ।

असात्वर्धस्य सर्वे तु देवाश्च साद्विजासताम् ।

एतच्च भाष्यस्याप्यमरद्वयस्य । [५]

[No comma between Ds read L 2 after L 5 —
—(L 2) Va वाच्य (for वाच्ये) of r 7339 for the
prior half Di दयेनवा (for दयान्) Si दातो दयालव
श्च (for the post. half) —Si om L 2-3 Di om
L 35—(L 3) Di नवेव (for चलाते) Di सेनास्य
(sic) Va वसतो देवानां (sic) (for the post. half)
—(L 4) Se Be Du दोदरेने १:३ Be Di-५११५ ह्यदि
“डा Di “ह” १:३ वेणुपि Be = = = Di द्यातमि
for आद्यशेषे) Si “हे नि Di-१२४ सुख १:३ हे
Di “व (for हेतु) १:३ वा Di Be Di-६११५
देवाः (by metathesis) (for देवा) १:३ Dan हा
—(L 5) १:३ यदा (for दयद्) Si Be Di-नवाहा Di
वा* (for नव वा)]

Then $S_1(D_1 - 1) \leq \tau + n$ in cont

445* अथवागमस महापद्म शास्त्री इतिहासस्य च ।

पञ्चाशत्तान्तात्पर्यसर्वज्ञप्रदीपिकासप्तमः ।

असादु किञ्चिन् राक्षः अत्रार्थे हि देवता ।

राजाधर्मे धार्मिक दूर कृतविद्य परमप

आह्वानधर्मैश्च सुहृत्तुका नमस्कृतम्

पुत्रास्य तस्यैव श्वेद दीर्घकाल महाधुति ।

[No common Sanskrit] —(1 r) Dasa (for दश) Das dāśasana (dāto) Dāsāt n Daḡ Nade (for न) —(1 g) Da deśahānata (so)

[For l. 1 and 3-6 in N¹ V B Dialects Ms cf. I. 15. 3rd-5th.—(l. 1) N¹ V¹ B¹ D¹ sūñi V¹ ॐ (for सुनि; B: ॐ (for सुनि) वर).—(l. 2) M¹ ॐ वर (for दि वर).—(l. 3) B¹ reads twice in succession l. 3-4 B¹ (first time) transp. ॐ and ॐ. V¹ B¹ वर (for वर) B¹ ॐ (for ॐ). N¹ B¹ (both times) वर; (for वर). N¹ V¹ B¹ D¹ ॐ वर.—(l. 4) V¹ B¹ (both times) वर (for वर).—(l. 5) D¹ ॐ वर, M¹ ॐ (for ॐ). M¹ वर वर (by transp.). V¹ वर, M¹ वर (for वर).—(l. 6) B¹ वर (for वर). N¹ lacuna, V¹ B¹ D¹ व (for व). V¹ वर; V¹ वर. —After l. 6, V¹ reads l. 10 followed by l. 1 of ॐ⁶. —For ms. see below. —V¹ M¹ om l. 7-9. —(l. 7) B¹ वर (for वर). N¹ V¹ B¹ (both times) ॐ D¹ ॐ वर (for वर). V¹ वर, B¹ वर (for वर). —D¹ om. l. 8 and 9 —(l. 8) N¹ V¹ B¹ वर वर; V¹ व ॐ वर (for वर वर). N¹ first letter illeg. (for वर). N¹ erroneously om. ॐ ॐ वर (for वर). —(l. 9) B¹ व (for व). V¹ वर वर (for वर वर). V¹ वर वर (for वर वर). B¹ वर वर वर (for the post. half). —(l. 10) V¹ reads l. 10 after l. 6. N¹ D¹ ॐ M¹ ॐ, V¹ ॐ (for ॐ-ॐ). V¹ M¹ वर वर.]

—After 1.6. D₄ and 1 followed by 1.8 of 466°):

५५* एषमसाज्जं प्रायः स राक्षसवर्ति-ममौ ।

—S V B (For B: cf. v.l. 1.8 of 466*) Du n u Ma
cont.:

466* एकाद्या मन्त्राया वैद मन्त्रादिद्वयपाठकः ।

सत्यमेव जयते ।

तैजसायान्ता नपञ्चमः धारमाः साहजिकः ।

एतत् सिद्धत्वा भवत्येवाहं ब्रह्मविद्दिशो यत् ।

मशिता अययश्च तथैवाप्सरसा गणाः ।

ॐ नमः सदा लोकान्धरीशयि ४ आर्धतः ।

अथशशिः सुरा तेन बरदानेन मान्यताः ।

सत्त्वस्य यथो दृष्टो मानुषेभ्यः आत्मनः ।

[Vs reads 1. x after 1. 10 (temp) of 464] —(l. 2) Ma {m} १ (for {v}) Va पयसिद (for मयसिद) Vs देव.
Ma मिनिदान (for मुनिकान). Vs om from the post-
half of l. 2 up to the prior half of l. 5.—(l. 2) Da
{marg.} Ma वाचन (for वचक).—Da om l. 3-8.
—(l. 3) Vs लघ्न (for लय). Da lacuna (for ह्य)
—(l. 4) Va ३ Di सिधु (Di "6") उपपत्ते (Vs -फले), Des v
मुक्त* (for सिद्धमन्त्रे). N Bo २३ Da ३ वाचन (for
"वेदि").—(l. 5) Be लषाति, Dis v येह (for लेहे). Va
लषात* (submetric). Va सकेफल नष्ट (for the post-
half).—(l. 6) Va {m. as in text} ३ धृ, Vs ४८, Va
हः; Be ४८; Dis ar- (for ४९.). Vs लक्ष्मि; Dis-ग

(for सत्). V₂ नाशेदसि (for नोशेद स). B₁ (म; orig. पशसि) नासि (स) (for नापसे).—After L 6, D₁ reads I. 15. 4-5¹ (var.) repeating them in their proper place.—L 7 and 8 = L 15 6 which is omitted in its proper place in N̄ V B D₁ 12.13 (cf. v.l. L 15 1).—(L 7) N̄ V B D₁ is transp. l 7 and 8. B₁ ब्रह्मज्ञा. D₁ [ब] ज्ञेव (for ज्ञे).—(L 8) N̄ V B D₁ is transp. l. 7 and 8 and B₁ repeats l. 8 here, reading it for the first time after 465¹. V₂ अमात्. N̄₁ तावे (for ताव). V₁ नो² (स); V₂ नलो² (for नो लो). V₂ B₁ म्नुकेव. V₁ B₁ (second time) B₁ एव; B₁ (first time) एवसि.]

—After 20, Dt D: 00:14 III (except M₁) Cn g k, t
ins.:

५७* जयवत्स ततस्तेन राधार्प्यकामस्तथा ।
 श्रीमन्तो बन्धवने होदन् विहङ्गिमात्राः ।
 वधार्थं वयमायागतस्तस्यैव मुनिमिह सह ।
 सिद्धरागपर्वप्रसन्नं वत्सलार्थं तापैः श्रुताः ।
 एवं यतिः परमां वैभवं नमः परंतप । [५]

बधाय देवशतैर्मृगां लोकैः सतः क्रुधः ।
 रथमुपसृज्य देवसौ विष्णुश्चिदंशुवधः ।
 सिताम्बुदुपेत्योत्तान्तं वने कनकचतुः ।
 अजयीद्विदन्तान्तरांशुनेताम्पुनरं विदाम् ।
 अयं त्यक्तवर्ज्यो विज्ञायै मुनि राजन्म् । [20]
 सत्पुत्रैश्च सप्तमपि समिन्त्रातिशान्तवत् ।
 हत्वा त्वं दुरात्म्यां देवाणीं भयतहम् ।
 हसन्पतहहस्यपि दशवपुःश्रितादि च ।

अस्यानि मानुषे शोके पाहममृषिदीप्तिनाम् ।
एवं दृष्ट्वा नर देवो देवानां विमुराम्भवात् । [३६]

मातुषे विम्वशामाने इन्मभूमिपथामनः ।

ततः संप्रत्यक्षमसह. हृत्प्राप्तानं यत्पुर्विधम् ।

पितरौ शौचपात्रमात्रं सदा दद्यात् नृपम् ।

ततो देवायैकधर्माः सरदाः सान्मरोगाः ।

सुखिनिर्दयस्त्वं हि ननु पुत्रपुत्रसुखम् । [३०]

{ Gr. no comment — [1. 1] De η (for ν). To η

(for वयः).—(I 2) Dt De s विनिर्दिष्टा, De मेष्टा, Ga
 विनिर्दिष्टा (by metathesis) (for विक विनिर्दिष्टा).—(I 3)
 De Ga s Ms वयः (for वयः) Ga s Ms वयः (for वयः) De
 वयः —(I 6) De वयः smp ten —(I 7) Ma w (for
 वयः) Dt De s वयः (for वयः) Te वयः (for वयः).
 —(I 8) Ga वय (for वयः) —(I 9) Ma s विनिर्दिष्टा
 विनिर्दिष्टा (for विनिर्दिष्टा). De वयः वयः विनिर्दिष्टा (for the
 post. hall.) —(I 12) Dt De s विनिर्दिष्टा s विनिर्दिष्टा (for विनिर्दिष्टा).
 —(I 12) Dt De s विनिर्दिष्टा s विनिर्दिष्टा (for विनिर्दिष्टा). Ms
 damaged from first w to w. —(I 14) Ms damaged
 from w to w. De वयः (for वयः). —(I 16) De
 reads I. 16, 17 in wrong. Dt De s वयः. Te वयः (for

१५

ततो नारायणो निष्पुनितुक्तः सुरसचमैः ।
 जानन्नपि सुराजैर् अक्षयं वचनमग्रवीत् ॥ १
 उपायः को वधे तस्य राक्षसाधिपतेः सुराः ।
 यमहं तं समाख्याय निहन्त्याष्टपिण्डकम् ॥ २
 दग्धकृताः सुराः सर्वे प्रत्युर्ध्विष्णुमव्ययम् ।
 मानुषीं वनुमाख्याय रात्रयं जहि संयुगे ॥ ३
 स हि मेघे वपस्तीव्रं दीर्घकालमहिंसे ।
 येन तुष्टोऽभवद्भ्राता लोकाह्लोकरुचिः ॥ ४

15

४th ॥ V B Dis 1111 cm at 1-6 (Dis 13 and 5th-6) (cf 463^a 464^b and 17 and 8 of 466^a at 1 14)

1 ^{ab}) Dis Trs Gs Ms देवो. Gt as in text (for विष्णु) Śi Dis-5111 Ms स (Dis स) विष्णु हुरै सवै (Ms सुराजै) विष्णुर्ध्विष्णुमव्ययः (Śi Dis १० 'या' —) Śi Dis-5111 Ms उपाय (Dis १०) मय. Ds कल्पयति. Gt mgk t as in text (for सप्तपत्नी) Gs सुरात् (for सुराद्) Śi Dis-5111 सप्तयत् (for एवं) —^d) Ms भीमत् (for कल्प) Ds कल्प + द्

2 Ds reads 2 and 3 in marg —^a) Śi Dis-5111 क उपायो (by trap), Ms को धुपयो Ds वपय (for वधे) —^d) Śi Dis 10 यद् (for यद्) Gs यमह वनु-माख्याय —^d) Ms मुनि (for फलि)

3 Ds reads 3 in marg ^a) Ds उल्ला (me) (for उल्ला) —^d) Śi Dt Dis 51-5111 मानुषे रूपम्. Gt as in text (for मानुषीं वनुम्) —^d) Śi Dis-5111 Ms वदसो, Ds व द्ध (ac) (for वदसो)

4 Dis repeats 4^a-5^b here reading them for the first time after 1 6 of 466^a —^a) Gs न (ac) (for स) Śi Dis-5111 (first time) न तेन क्त्वा. Gt t as in text (for स हि मेघे) —^d) Dt Dis-5111 Trs Gs Ms मरिचन (Ds 'न'), Ms मरिचन —^d) Dt Dis-5111 Ms Gt h t पूर्वम्. Gs पुच्छि (ac) (for पुच्छि)

5 ^a) Dis Ms स. Gt mg t as in text (for स) —^d) Dis 10 तदा (for प्रसू) Dis (first time) सप्तययत् (for सप्त वधु) —^d) Ds marg Dis om. (hopl) यत्नेनो —^d) Śi Dis-5111 Ms {5} उपाख्याय. Gt mg t as in text (for यद् यत्) —After 5 Ms ms 469^a

6 ^a) Dt om the portion in ^a after वर Dis 11 दाने हि (for दानेन) Tr मोक्षिता (for ज्ञानाय) —For

संतुष्टः प्रददौ तस्यै राक्षसाय वरं प्रसूः ।
 नान्तादिधेभ्यो भूतेभ्यो मयं नान्यत्र मानुषात् ॥ ५
 अवज्ञाताः सुराः तेन वदानेन मानवाः ।
 तस्मात्तस्य वधो दृष्टो मानुषेभ्यः परंतप ॥ ६
 इत्येतद्वचनं श्रुत्वा सुराणां निष्पुत्रात्मवान् ।
 पितरं रोचयामास तदा दक्षरथं नृपम् ॥ ७
 स चाप्यपुत्रो नृपतिस्तस्मिन्काले महाद्युतिः ।
 अयजत्पुनिषाधिष्टं पुनःपुनरिहिनः ॥ ८

6th, Śi Dis-5111 is substit whole Ms ms after 5

469^a स पुनर्दिष्टं प्राप्ते राक्षसाधिपतिं प्रसे ।

[Dis स (for स) Śi Dis 11 स पूर्व हि, Ms य राक्षस (for स पुनर्दिष्ट) Dis 7 प्राय (for प्राप्ते) Ms स राक्षसनि (for राक्षसाधिपति)]

—After 6th, Dis-5111 S (except Ms) Gt ms

470^a एवं पितामहात्माह्वयं प्राप्य स हर्षितः ।

उत्तारयति सौराष्ट्रमिन्द्रियवाच्यवर्धनम् ।

[Gt mgk t do not comment —[1 1] Dis Ms हर्-
 षितेन वरित (Ms हर्षित), Ds वराच्यय हर्षित (for the post
 half) —[1 2] Ds वरि (with hiatus) (for वरि)
 Dis [a] j; Dis [a] j (for [a] j)]

—^d) Dis 7 मानवेभ्य Śi Dis 10 पर तदा Dis Ms दृष्ट
 (ac) (for कल्प)

7 ^{ab}) Ms [a] j (for [a] j) Śi Dis-5111 Ms
 अयय, Ms वपुष्य (for बहवन्) ॥ V B Dis 11 दग्धकृ-
 ताः नारायणो विष्णुर्ध्विष्णुः (Dis १० कोट (ac)) विष्णुः (Ms
 'वपुष्य') —Dt om 7^a-8^a —^d) Śi प्राय in marg
 —^d) Śi (m) Vs B Dis 11 कलो, Vs विष्णु, Dis दृष्ट.
 Tr कला, Ms दृष्ट (for दृष्ट) Ds दृष्ट (for दृष्ट)

8 Dt om 8th (cf v 17) —^a) Śi Dis-5111-
 कल्प, Vs कल्पय स. Gt t as in text (for स प्राय
 पुत्रो) —^d) Vs लक्ष्मि Śi Dis 11 दृष्टयत् ॥ B Dis 11
 महामय. Vs १० यत्न (Vs 'या') Vs १० यत्ना (for यत्ना
 युति) —Dis repeats 8^a as in 11 —^d) Dis mg
 for वपुष्य ॥ V B Dis 11 Ms वपुष्येभ्य, Ds 'वपुष्यि',
 Gt mg t as in text (for पुनिषाधिष्टं) Śi Dis 5111
 दाने (Ds 'यत्ने हि विष्णुयेन —^d) Śi Dis 5111 दुरावय,
 Dis दुरावय (for दुरावय) Vs B-4 Dis Ms 'यदं',
 Ds मरिचन, Dis चरिचन (to avoid hiatus) Tr रिचु
 (for चरिचन) Dis वनुस भूमिदक्षिण —After 8 Dt
 Dis-5111 S (except Ms) Gt t om

471^a स हृत्वा विषय वि-मुक्तमव्ययं च विष्णुमहम् ।
 अन्तर्यामि यद्ये दैवै दृष्टमप्यो वदति ।

G : 15
 B : 16
 L : 11

G 1 20
L 1 17
L 1 15

पुनर्वं तु गते विष्णौ राक्षसस्य महात्मनः ।
उराच देवताः सर्गाः स्वयंभूर्ममादिनम् ॥ १
सत्यसंभस्य वीरस्य सर्वेषां नो हितैषिणः ।
विष्णोः सहायान्वलिनाः सुवर्णं कामरूपिणः ॥ २

मायाभिदस्य सृष्टांस्य वायुमेतमाह्वये ।
नपद्मन्नुद्धिसंपन्नान्विष्णुत्पराक्रमान् ॥ ३
अहंकार्पाणुपापद्मन्दिन्वसंहननान्वितान् ।
सर्गास्त्र्युषसंपन्नान्मृतप्रसन्नानानि ॥ ४

Ma) मरिच- Da २१६ (for मरिच) N V 12 B Dt
Da २२३ 12 G Ma २००-सर्गा —Ga om 1 7 —(L 7)
१: कृष्ण Dt Da २२३ S (except Ga) दस्य (for दृष्ट)
Va २ ह्री Dt Da २२३ S (except Ma) विदेरे (for वीदेरे)
Dt Da २२३ S (except Ma) वीरे (for वीर) —(1 8)
Da 12 सुते (for सुते) V २ येन Va २ येन Da २२३
(for येन) १: प्रोक्त (for प्रोक्त) B Da 12 वेत्त
Ma वयुत्त (for वेत्त) Dt Da २२३ S (except Ma) G
हृदिमिदमेवमभिदस्य —After 1 8 Da 12 an add
colophon [Aunda name सर्गः Sarga no वयुत्त]

After 487* Si Da २२३ 12 ms whole Da 12 ms
after the add colophon after 488*

489* लक्ष माशा मुचिपुत्र धनं बहुविधं ददा ।
कल्पद्रुमा मेधावी राधा देवतामपुत्रि ।
प्रतिपुत्र च कर्तारं परं दिक्कलमपुत्र ।
समूह्य प्रवृत्ति कथं तन्मोघ प्रीतिपूर्वकम् ।

[No comm —(1 2) Da २२३ Da मरुत्त (sc)
Da मरुत्त (for मरुत्त) Da २२३ 12 —Da om 1 3 and 4
—(L 3) Da २२३ 12 (for ४) —Da om 1 4 —(1 4)
Da लक्षणे (sc) रणे Da २२३ (for रण)]
—After 489* Si Da २२३ 12 ms a passage given
in Appendix I (no 3) while N V B Da 12 12 ms
after 1 4 of 514*

Colophon Da om (cont the sarga) —Kānda
name Si Si Va III Da २२३ om Va 4 B मादि, Da
मयोपा) Da २२३ 12 12 T सर्गः —Sarga name Si
Da २२३ 12 पुनर्वं N १ (Va prefixes दिव्य) B Da
वापकोरति —Sarga no (figures words or both)
Si Si Va B Da २२३ om Ba B 2 15 Va 27 Va
Da 2 24 Dt S (except Ma) नोदय Da 12 Ma पदय
(Da 'दयम्) 1) Da २२३ 12 पदय 16 Da एतेविविध 29
—Da इत्येवमपुत्रः पदयोर्वात्त पदय लये (lacuna
in place of dash) After colophon Ga 12 Ma con-
clude with भीतमात्र नम Ga with जीते रामानुजान
नम

16

17* Si N V B Da २२३ 12 12 Ms transp Sarga
16 and 514* (subst for 1-22 in Sarga 27)

1) Ta begins with भीतमात्र नम Ta missing
from Va 4* up to २१ on a damaged fol —*)
Ma पुनर्वं Si Da २२३ 12 in marg Ba देवे, Da २२३ (for
विष्णौ) —*) Ba विष्णौ (for राक्षस) N V B Da 12 Ma
वस्यपयत्त (Ba Va 12 दि, Va B २ च Ma २ [२०])
—*) Si दयामात्र (sc) N V B Da 12 Va देवतामपुत्र
(for देवता सर्ग) —*) Ba Ba (marg as in text) Da
सर्व, Va 12 (for दृष्ट) Va इदमपुत्र (for मायाभिदस्य)

2 *) Da स्वयंभव्य N (Si marg) V B Da 12 Ma
देवस्य Da Ma वीरस्य (for वीरस्य) Ma तस्य सत्त्वानि
सत्यस्य —*) N १ B 12 Da दो Da २ Da वे Ta om
(for वे) Ba Ba Da विष्णोर्दि Da विदेरे (sc) (for
हितैषिण) —*) Va Da 12 लक्षणे Ba (marg) 1) लक्षणे
(for सदाय) Si Da २२३ 12 सृष्ट (Da 'ले) N १ B
Da 12 Ma समरे (Ba marg समरे) Da भयुत्त (hyper-
metric) Da मरुत्त (for मरिच) —*) Si Da २२३ 12
मरिच N १ 1 R D 12 12 12 12 12 12 12 12 12 12
text (for मरुत्त) Da २२३ (sc) (for काम)

3 *) Si Da २२३ 12 12 मायाभिदस्य Gt 1 2 'दिव्य
(as in text) Si N १ 4 B Da २२३ 12 12 च वीर (Va Da
'रा) १: प्रवीरस्य Da 'पुत्रः (for च पुत्रस्य) Ma
पुनर्वदिदे सदाय —*) १: सपणे (for वायुपे) १:
सर्ग २ १: 'स्य Ba 'सुवि Ga 'दृष्ट Ma पदमात्र,
Gt as in text (for सदाय) —*) १: om 3' 4 —*)
Ma नीति (for रुदि) Si Da २२३ 12 मरिचदिसमापुत्र,
Gt as in text (for *) —Ta missing from वरुत्त
up to २२ on a damaged fol. —*) Si Da २२३ 12
Ta Ga 12 Ma विष्णोर्दि Ma देवतुल्यवपुर्वी

4) Da om (hapl) 4-6 Va om 4 Ta missing
up to २२ on 4* (for १ and Ta cf vl 3)
Va om (hapl ?) 4* —*) Da 12 सपणुद्धिसपण
(= 3*) —*) १: विद, Da Gt 1 दि Gt as in text
(for दिव्य) Da 12 सपणुद्धि (metathesis), Ta सदा
या (for सदाय) —*) Si Da सपणुद्धि Da सपणुद्धि
सपणुद्धि, Gt as in text (for सपणुद्धि) १: सपणुद्धि
सपणुद्धि —*) Ba वयुत्त (sc) (for मरुत्त) Gt 1 2
वयुत्त (as in text) Si Da 12 सपणुद्धि, N १ 2
B Da 12 Ma मरिचि सपणुद्धि, Dt 1 2 सपणुद्धि (Dt 'च)
मा, Da Ga मरिचि (Ga 'मा (sc)) निव: Ta सपणुद्धि
Ma सपणुद्धि (sc)

शिलाग्रहरणाः सर्वे सर्वे पादपयोधिनः ।
नखदंष्ट्रायुधाः सर्वे सर्वे सर्वास्त्रकोविदाः ॥ १३
विचालयेयुः शैलेन्द्रान्नेदयेयुः स्थिरान्नुमान् ।
धोमेयेयुश्च वेयेन समुद्रं सरितां पविष् ॥ १४

दारयेयुः विरिति पद्मनाभासुतेयुर्महार्णवम् ।
नभस्तलं विनेयेयुश्च गृहीयुरपि तोषदान् ॥ १५
गृहीयुरपि सातज्ञान्मचन्द्रप्रजो कने ।
नर्दमानांश्च नादेन पातयेयुर्विहंगमान् ॥ १६

for the post. half. Ds तिरा (for तिरा-). Ms पक्ष विपक्ष-
सत्ता (for the post. half). —Cm t do not comment
on 13-8. —(1. 3) Gt as in 13 after 8th and repeat,
here. Ms गण(सूक्ष्म. ल. उद्)रो (for यदरो). Ts रुष्ट
(for इष्ट). Ds रुष्ट, Ts रुष्ट, Ms लोकात् (for ल) Ms
परीक्ष्य (for परीक्षा). —After 13. Dt Ds Ms repeat,
It reads 8th. —(1. 4) Ts missing from चारिण up to
first v in 1. 6 on a damaged fol. Ms येदन्मन्त्र (for
नानामन्त्रिणे). —(1. 5) Ds मन्त्राय. —(1. 6) Ds 14 Ts 3
Gt Ms 3 एषा (for एषा). Ds कर्णाय. —(1. 7) Ds Ms
काम (for काम). —(1. 8) Ts विनेय (for दनेय व). Ts
वेयेन (for वेयेन).]

13 *) Ds 1: शैल; Gt as in text (for शिला-).
N V B Ds 12 Ms शिलाग्रहरणा. —*) N V B Ds 13
Ms नखाः (for सर्वे). Dt Ds 4 पर्वतः (for पादप). Ds 37
om. 13th-14th. —*) Ns (missing on in text) युद्धः; Vt
युधेयः; Ds युधेय (sic) (for युधाः). N V B Ds 39 Ms
धेव (for सर्वे). —Ts missing from सर्वो up to 14th
on a damaged fol. —*) Ss Ds 33 39 वे कामस्त्वित्; Ts
Gt 3 कामासः; Gt t as in text (for सर्वोद्योगिन्). N
V B Ds 33 Ms कामका; Bt Ds 39 पञ्चलान्निता. [Vs
महारथाः].

14 Ds 30 om; Ts missing 14th (cf. v. 1. 13) —*)
Ms नखदंष्ट्रा; Gt t as in text (for विचालयेयुः) —*)
Ms शिलाग्रहरणा (for नखदंष्ट्रा) Ds 12 Ts Gt 3 Ms विपक्ष-
सत्ता; Ms सत्ता; Ms सत्ता (for विपक्ष). —For 14th, Ss Ds
31-33 subst.

496* कपारयेयुश्च विरिमिन्नुः शोषातया दुमान् ।

[Ds मन्त्राय (for म विरिन्). Ss शेषाय (for शेषाय)
Ds transp. विष् and शेषाय. Ds सत्ता (for सत्ता).]
while N V B Ds subst.

497* नापलयेयुश्च पद्मनाभासुतेयुर्महार्णवम् ।

[Vs येन चम्प (hypermetre) (for मन्त्राय) Vs
नेतेयुश्च सत्ता (for the prior half). Vs कपारयेयुः Vs
विपक्षः; Vs Ds (as above) कपारयेयुः Vs विपक्षः
(for कपारयेयुः).]

—Ds om. (hapl.) after धोमेयेयुः in 14th up to यु in
15th. —*) Vs विपक्षयेयुः (for शेषयेयुश्च). N V B Ds 33

सत्ता; Ms गंभीराय (for वेयेन) —*) N V B Ds 33
गंभीरायान्निता (Ds 39 पद्म; Ms सत्ता (व) विपक्षहरणा.

15 Ds om. up to यु in 15th (cf. v. 1. 14). —*)
Ss Ds 33 39 विरिति पर्वतः; N V B Ds 33 'होमेयान्; Ms
damaged (for विरिति पर्वतम्). —*) Ss Ds 33 सत्ता; N V
B Ds 33 Ms उद्योगः; Ms 33 वेयुः; Gt Gt t as in text
(for कपारयेयुः). Ss N V B Ds 33 39 39 Ms मन्त्र-
(Ms V Ds 3 'स' क (Ds 'सत्ता'); Dt Ds 3 'सत्ता' (for
महार्णवम्). Ds उद्योगसत्ता (corrupt). —*) Ds 17 G
Ms मन्त्राय. Ts विनेय (for विनेयुः). Ss Ds 33 39 39
युधेयुः (Ds 37 मन्त्राय. Ds om.) यत् (Ds 39 मन्त्राय) Ds 3
च सत्ता (निता. —*) Ss Ds 33 39 39 सत्ता (for
गृहीयुर). —For 15th, N V B Ds 33 Ms subst. while
Ds 33 after 15th.

498* पातयेयुश्च नापलयेयुश्च पद्मनाभासुतेयुर्महार्णवम् ।

[Ds 39; Ms 39 (for मन्त्राय). Vs सत्ता (sub-
metre) (for मन्त्राय). Vs येन, Bt 3 Ds Ms यत् Ms
मन्त्राय, Ds सत्ता (for सत्ता). Ds 39 सत्ता (for [म]
सत्ता).]

16 *) Vs 'जाति' Vs गृहीयुः (sic); Ds 'रिति' (for
गृहीयुरपि) Ss 33 39 नापलयेयुः (for मन्त्राय). —*) N
Vs 33 B Ds 33 39 Ms मन्त्राय (Ds 'रिति'); Ds 39 Ts
G Ms 3 Gt 39 Ds G Ms 3 'म' विपक्षः (Ms 'म')
Gt t as in text (for मन्त्राय) Vs येन; Ms 39 रणे (for
रणे) Ss Ds 33 मन्त्रायुत्तमिधमायुः Vs मन्त्राय मन्त्राय,
Ds 39 मन्त्राय Ds मन्त्राय विरि (Ds 39 रिति) Ds 'म' (for
म). —After 16th, Bt 33

499* मन्त्राय सत्ता सत्ता मन्त्राय सत्ता सत्ता ।

[Note hiatus between the two halves.]

—Ts missing from सत्ता in 16th up to मन्त्राय in 17th on
a damaged fol. —*) Ds 33 Ts G Ms नर्दमाना; Gt
'मन्त्र' (as in text) Gt मन्त्र (as in text) Ss Ds 33
33 33 नर्दमाना सत्ता (Ds 37 विष्) मन्त्र (Ds 37
'म' N V B Ds 33 मन्त्र (Ds 37 मन्त्र) (Ds मन्त्र)
वेयेन (Vs मन्त्र submetre) Ms मन्त्राय मन्त्राय. —*)
Ds मन्त्रायुत्तमिधमायुः Gt मन्त्रायुत्तमिधमायुः (as in text). N V B Ds 33
Ms मन्त्र (Vs 'म' मन्त्र) Ss V 'म' मन्त्र Ds 37 मन्त्र (for
मन्त्रायुत्तमिधमायुः).

गतेषु पृथिवीषेषु राजा दक्षरथः पुनः ।
 शनिनेशं पुरीं श्रीमान्पुरस्कृत्य द्विजोत्तमान् ॥ ४
 शान्तया श्रययौ सर्पसृग्धरः सुप्रसितः ।
 अन्वीयमानो राज्ञाय सातुपात्रेण धीमता ॥ ५
 कौसल्याजनयश्रामं दिव्यलक्ष्मणसंयुतम् ।
 निष्प्योर्ध्वं महाभागं पुत्रमिह्वाकुरुन्दनम् ॥ ६
 कौसल्या शुकुमे तेन पुत्रेणामितेनमा ।

4 Cf vl 1 and 21 —^a) Ts गतेषु —^b) Da Ts :
 Gs Ms : गते, Gs दया (for दुःख) —Ts damaged from
 १ in 4^a to २ in 5^a —^c) Gs Ms पुर (for पुरी) —^d)
 Da Ts : Gs Ms : सृग्धर Gs दिव्येन Gg k t द्विजोत्तमान्
 (as in text)

5 Cf vl 1 and 27 Ts damaged up to २ in 5^a
 (cf vl 4) —^a) Gs प्रदीर् (for प्रदीर्घ) —^b) Dt Ds :
 Gs Ms अनुगम्यमानो राज्ञाय (Gs वै, Ms 'व') (hyper-
 metric) Gg Gs अनुगम्यमान इत्यनुगम्यमानिरोपणम् । कार्यं
 गुणवत्त्वज्ञापयन्माह । Gs राज्ञा दक्षरथेन अनुगम्यमानं श्रय्य
 श्रय्य ॥ ६ —After 5 Dt Ds : m (Da om 1 1 3 and
 ms 1 4-7 after 1 39 of 574^a) = S (except Ms)
 Gm g k t (Gm common on) 4-7 Gs common 1
 1 and 4-7) ms

506^a एवं विहात्य शान्तकौशल्यां सख्यमात्मनः ।
 उद्यात् सुमितालयं दुर्गोदतिं निविशन् ।
 गतो यत्र समस्ते तु मृत्युर्न वरं समन्वयुः ।
 लक्ष्मण इत्यत्र गते वैरं नापमिके क्षिपे ।
 मलयप्रतिरीय ये स्त्रीयस्त्रियेषु पञ्चयुः ।
 मरेषु कस्मिन् कस्मिन् वास्त्वानिदुःखा सह ।
 श्रीमहादेवो जगन्नाथ सर्वलोचनमखण्डम् ॥

[(1 1) Ts संयुक्त (for संयुक्त) —(1 2) Gs ज्ञाय
 (for ज्ञाय) Da निमित्तम् —Ts damaged from m 1
 3 to नपमिके m 1 4 —(1 3) Ds उपलब्ध (for लब्ध)
 Ts Ms दक्षरथः (Ms 'मय') —(1 4) Ms तु (for व)
 Ds एषाम् (for एषाम्) —(1 5) Gs Ms स्तेव (for स्तेव)
 —(1 7) Gs क्षेत्रज्ञ Ds क्षेत्र (for क्षेत्र)]

6 Cf vl 1 and 21 —^a) Dt श्रीर्ष, Gs Ms Gg
 सर्व (for सर्व) : Ss Ds ११११११ सर्वविदा (Ss 'वि'र)
 (Da 'र' metathesis) : Ss 'वि' —Ts damaged
 from २ in 6^a to ३ in 7^a —^b) Dt 'वा' Ds : : : : :
 (for महाभागे) : Ss Ds ११११११ लक्ष्मणोत्तमः (Ss
 'वि'र) —^c) Dt Ds : : : : : Gs Ms वेष्टाङ्ग (sic) Gs Gg k
 वेष्टाङ्ग (for इष्टाङ्ग) Ds इष्टाङ्गवेष्टाङ्गः Ts सर्व
 समुदिते गुणै (cf 8^a) Gg Ms देवताफल दक्षरथ
 मन्दनम् । दक्षरथमनोवर्तिना वरमनोप ॥ —After 6 Dt
 Da Ms ms

यथा करोष देवनामादितिर्नृनृपाणिना ॥ ७
 भवतो नाम कैरेय्या ज्यो सत्यपराक्रमः ।
 सायद्विष्णोः प्रतुर्भागः सैः समुदितो गुणैः ॥ ८
 अथ लक्ष्मणशत्रुघ्नौ सुमित्राजनयत्तुतौ ।
 वीरौ सर्वास्त्रज्ञौ लौ विष्णोर्ध्वतमन्विता ॥ ९
 राज्ञः पुत्रा महात्मानश्चक्रो जडिरे पृथक् ।
 सुप्रसन्नोऽनुरूपाय रूप्या प्रोष्टपदोपमाः ॥ १०

507^a मोक्षितं बहुभुङ्क्ते रणेन दुर्गुणित्वम् ।

[No common Ms लब्ध (for लब्ध)]

8 Cf vl 1 and 21 —^a) Ts कैरेय्या Ss Ds : : : : :
 १ ११११ कैरेयी कवयामास श्रय्य मर्मदण्डम्

9 Cf vl 1 and 21 —^a) Ms सुषुप्ते (for [म]
 लब्ध) Ss Ds : : : : : मज्जितौ लौ सुमित्रा —Ts
 damaged from 9^a to १० in 1 1 of 508^a —^b) Da :
 transp वीरौ and सर्वास्त्रज्ञौ —After 9 Dt Ds : : : : :
 S (except Ms) Gm g k t ms

508^a पुण्ये वातस्तु मरतो मीनकमे प्रतप्यौ ।

सर्वे जालौ तु क्षीमिनी दुर्गोदतिरनुमते रवौ ।

[(1 1) Ts (before corr) पुण्य Dt लब्ध (sic) (for
 वातस्तु) —(1 2) Da (before corr as above) Gs जालौ
 (for जालौ) Dt Ds Gs मते (sic) Gs वातः (for जालौ)
 Ds Ms व (for तु) Gs क्षीमिनी Gs क्षीमिनी (ms) Gs जालौ
 (for जालौ)]

10 Cf vl 1 1 and 21 —^a) Ss Ds ११११११ लब्धः
 Ts लब्धः, Gm g t as in text (for लब्ध) —^b) Ss Dt
 Ds : : : : : लब्धः, Gg k t as in text (for [1 1] लब्धः)
 —^c) Ts दया (for दया) Ss Ds : : : : : लोकाशेषम्
 (Ss 'पैर' गुणै Ds पञ्चगो वातशेषम्) Gm g k t as in
 text (for ^d) —After 10 Dt Ds : : : : : S (except Ms)
 Gg k t ms

509^a जगु कस्मिन् वत्सर्षी मनुमासोपमा ।

देवदुर्गुणयो नेतु दुर्गद्विजं वास्तुना ।

लक्ष्मण महाभागीदोषाया जराजुग ।

लक्ष्मण लक्ष्मणाय नमस्तस्मिन् ।

सायद्विष्णोः पार्श्वे लब्धौ ।

विद्वद्गुणालय सर्वप्रसन्नता ।

मद्वत्सर्षी राजा सुप्रसन्नमन्दिनाम् ।

माद्वत्सर्षी रौ विषं गोपयति सहस्रम् ।

[(1 1) Ds : लब्धः लब्धः (for the prior half) Ts
 damaged from १० in 1 1 to १० in 1 3 —(1 2) Dt
 Ds : : : : : लब्धः Ms लब्धः (for लब्धः) —(1 3)
 Ts : : : : : (for व) —(1 4) Gs लब्धः (sic) —(1 5) Ds

अतीत्यैकादशाहं तु नामकर्म तथास्रोत् ।
ज्येष्ठं रामं महात्मानं भरतं कैकयीसुतम् ॥ ११
सौमित्रिं लक्ष्मणमिति शत्रुघ्नमपरं तथा ।
वसिष्ठः परमप्रीतो नामानि कृतान्तदा ।
तेषां लन्मक्रियादीनि सर्वकर्माणि कारयत् ॥ १२
तेषां वेत्तुरिर ज्येष्ठो रामो रतिकरः पितुः ।
बभूव भूपो भूतानां स्वयंभूरिव संमतः ॥ १३
सर्वे वेदविदः शूराः सर्वे लोकहिते रताः ।
सर्वे ज्ञानोपसंपन्नाः सर्वे समुदिता गुणैः ॥ १४
तेषामपि महातेजा रामः सत्यपराक्रमः ।

वात्पञ्चमश्रुति सुस्तिष्ठो लक्ष्मणो लक्ष्मिर्बर्चनः ॥ १५
रामस्य लोभप्रामस्य आतुर्न्यस्तस्य नित्यश्रुः ।
सर्वप्रियकरस्तस्य रामस्यापि शरीरतः ॥ १६
लक्ष्मणो लक्ष्मिसंपन्नो बहिष्प्राण इत्यपरः ।
न च तेन रिना निद्रां लभते पुत्रोचमः ।
मृष्टमन्त्रमुपानीतमभ्राति न हि तं रिना ॥ १७
यदा हि हयमारुहो मृगयां याति राघवः ।
तदैवं पुष्टोऽज्येति सचक्षुः परिपालयन् ॥ १८
भरतस्यापि शत्रुघ्नो लक्ष्मणमस्तो हि सः ।
प्रायैः प्रियतरो नित्यं तस्य चामीक्ष्या प्रियः ॥ १९

G : 29 25
B : 15 33
L : 14 39

De + (before corr as above) Ge + Ma + Gg k t वात्पञ्च
(for वात्पञ्च) De मिनास्तिष्ठो (for विस्तिष्ठो) Dt De +
Gg k t वात्पञ्च, De वात्पञ्च (for वात्पञ्च) —De + Te + G
Ma + om 1 6 —(1 6) De reads om in marg
—(1 7) De अने (for अनेक) Te लोके (for लोके) —(1
8) Te damaged from me up to तथा in 25^a]

11 Cf v 1 x and 21 Te missing up to तथा in^b
(cf v 1 509^a) —^b Te लोकेकर्म (acc) (for लोकेकर्म)
—^c Ma कैकेयी (for कैकेयी)

12 Cf v 1 x and 21 —^a De + 30 सौमित्र, Ge Gk
सौमित्रि Te + Ge Ma सुकृत (for सुकृत) Ma ज्येष्ठ (for
ज्येष्ठ) Gg cites "as in text" —^b De शत्रुघ्न = पर —^c
Dt De + 30 Te Ge Ma Gk कुरते (for कुरुते) De
(before corr) तथा (for तथा) —After 32^{ad}, Dt De +
30 30 S (except Ma) Gg k t ms

32^{ad} माह्वान्नोत्पन्नान् वीरानवपुत्रान् ।
मद्वद्राज्यदत्ता च रक्षितमसिक्त वदुः ।

{ (1 2) De जगत्, De Te Te + Ge + 30 Mas (De +)
यत्, Te स ह्ये, Ge Ma नयान Ge Ma गु (for व) Ge
यत्, (acc) (for यत्) De De + 30 Mas (for यत्) De
Te शत्रुघ्न तथा (for the post half)]

—^a De अन्, Crmk as in text (for अन्) —^b
Te Ma Gk अन्वापि (for अन्वापि)

13 Cf v 1 x and 21 —^a Te (after corr sec
m) ज्येष्ठो (as in text) —^b Ma (before corr) शत्रु,
Gg k as in text (for शत्रु)

14 Cf v 1 x and 21 —^a De (after corr sec
m as in text) देव (for देव) —^b De Ge लोके (for
लोके) De लोके (for लोके) Te "लोकेकर्म" Gg cites
as in text —^c De Te Gk "पराक्रम, De गु गुणैः", Ge
Ma गुणैः, Ct as in text (for गुणैःपराक्रम) —^d
Te सर्वे (for सर्वे)

15 Cf v 1 x and 21 —After 15^{ad}, Dt De + 30 21
S (except Ma) ms (Gg k t contains only x and 2)

511^a इह सर्वस्य लोकस्य राजा इह दिग्मक्षः ।
नगरकण्ठेऽश्वपुत्रे च रथपथान्तु कृतम् ।
यतुर्वेदे च शित्तु विदुः शत्रुघ्नो ह्येव ।

{ (1 2) Ma मय (for लोकस्य) De गुणान् (for राजा)
Ge repeats from the post half of 1 x up to रूपे,
after 16^a —After 1 2 De ms भीमो राजा इत्येव
—(1 3) De Te repeat 1 3 after 17^{ad} Ma damaged
for व in यतुर्वेदे Ge दिग्मक्ष (acc) De (second time) 14
Te + Ge + Ma + 30 विदुः (for विदुः) Te विदुः, Ge विदुः
(acc) (for विदुः) Ge लोके (acc) (for लोके)]
—^a Ge वात्पञ्च, Gg k as in text (for वात्पञ्च)

16 Cf v 1 x and 21 —After 16^a, Ge repeats
from the post half of 1 x to रूपे in 1 2 of 511^a
—^a De Ge सर्वे, Gg k as in text (for सर्वे) —^b
Ge lacuna after स

17 Cf v 1 x and 21 —After 17^{ad} De Te repeat
1 3 of 511^a —^a De (before corr) भवते यत्किञ्च विदुः
—^b Te शत्रुघ्नो = —^c Te (after corr sec m)
अन्वापि (as in text)

18 Cf v 1 x and 21 Ma repeats 18 after 19
—^a De De + 30 Mas (second time) मय, Te Ge तथा,
Gg as in text (for तथा) Ma (second time) यत्किञ्च
Gg as in text (for यत्किञ्च)

19 Cf v 1 x and 21 De transp 19 and 20 —^a
De Te + Ge + 30 Mas ह्येव, Te [म विदुः, Gg k t as in text
(for ह्येव) —^b De m विदुः, Gg "लोके" (as in
text) —^c Te यत्किञ्च (for वात्पञ्च) Ge + 30, Gg k as
in text (for तथा) —After 19 Ma repeats 18 and
thereafter ms

512^a शत्रुघ्नस्यैव भीमोऽश्वपुत्रस्तथोत्तमः ।
शित्तु तं शत्रुघ्नस्य शित्तु शत्रुघ्नस्य ते ।

Di-1.1.2.13 ins. after 437* (L. 15.28). —Ms om. 1.5-8. —(L. 5) Di: स्र (for स्र). —(L. 6) Ms Vi Du || पश्यमानः; Ns पश्यमानः. De transp. मृदा and स्र. Ns Vs Ba Di 16 स्र (for स्र). —Du om. 1.7-8. —(L. 7) Vs वेदेय, Di-8.7 मदेय (for पश्येनेवेयु). Vs नर (for नर). —(L. 8) Di: स्रविश. Vi पुर (for पुर). Ns Vi Ba Di 10 द्विलम्बः; Di-8.7 द्विलम्बः. —After 1.8 (Du after 1.6), all (except Ms) read colophon. [—Sarga mms: Du om. Si Di 9.12 पश्येनेवेयु; Ns V Ba-8 Du स्र (Ms Vi Ba Di om. स्र) पश्ये; Ba Di स्र (Ba स्र) पश्येय, Di-8.7 पश्येय (Du om. 8) विमले. —Sarga no. (figures, words or both). Si Ns Vi 4 Ba 4 Di 15 om. both. Ns Ba 4 Di 16, Vs 16, Vs 15, Di 12, Di 7 12, Di 12 स्र; Di 12 स्र; Di 12 स्र; Di 12 स्र. —Before L. 9, Di ms. ref. स्र 8. —(L. 9) Ns Vs 4 D Di-8.7-12 स्र स्र स्र (Du 8) (for स्र स्र स्र). Ns Vs स्र स्र, Vs स्र स्र स्र, Ba स्र स्र; Ba स्र स्र; De स्र स्र. —Vs om. L. 10-12. —(L. 10) Ns Vs 4 D Di 15 स्र स्र स्र (by transp.). Ns स्र; Ns स्र. (for स्र). Si स्र स्र (for स्र स्र). —For subel. see below. —Ms om. L. 11. —(L. 11) De स्र स्र स्र. Di स्र (for स्र). Di स्र (for स्र). Vs स्र स्र स्र, De स्र स्र स्र (for स्र स्र स्र). —After L. 11, all the above MSS. use a passage of 127 lines given in App. 2 (no. 4) —N V Ba Di Ms (for Vi and Ms cl. v. l. 1 124 and 127 of App. 2 no. 4) om. L. 12-15. Ba om. L. 12-14. Ba reads L. 12-15 in marg. —(L. 12) Si Di 12 12 स्र (Di 12 स्र स्र स्र (for the prior half). Di स्र स्र, Di स्र स्र, Di स्र स्र (no) (for स्र स्र). Di स्र स्र स्र स्र (for the post. half). —(L. 13) Ba 4 De स्र स्र स्र, Di स्र स्र स्र; Di 8.7 स्र (Di 8) स्र (Di स्र) (for स्र स्र स्र). Di 8.7 स्र (Di स्र) स्र (Di स्र) (for स्र स्र स्र). Ba 4 स्र स्र स्र (Ba स्र स्र) स्र (for the post. half). —After L. 13, Di reads L. 127 of App. 1 no. 4. —Du om. L. 14. —(L. 14) Di स्र (for स्र). Ba स्र स्र स्र; Ba स्र स्र स्र. —Ba reads L. 13 in marg. —(L. 15) De स्र स्र स्र (for स्र स्र स्र). Si स्र स्र; De स्र स्र (for स्र स्र). Di स्र स्र (for स्र स्र). —(L. 16) Si Di 12 12 स्र स्र, Ba 4 स्र, Di 8.7 12 स्र स्र; Ms स्र स्र (for स्र स्र). Ba स्र (for स्र). Si Di 8.7 12 स्र स्र स्र स्र (for the post. half). —(L. 17) Ba स्र स्र (for स्र स्र). Di स्र स्र स्र. Ba Ms (स्र स्र स्र स्र) (Ms स्र स्र). Si Di 8.7 12 स्र स्र (Di 8.7 स्र स्र (Di स्र) (for the post. half) —(L. 18) Vi स्र, Ba स्र, Ms स्र (for स्र). Di 8.7 12 स्र (Di स्र स्र स्र (Di स्र) स्र (Di स्र) स्र (by transp.). Vs स्र, Vs स्र (for स्र). —(L. 19) Vi lacuna up to 4, Vs स्र; Di स्र (for स्र स्र). Ba

स्र; Ms स्र (for स्र). Vs 4 Ba (m. also) Di Ms स्र, Ba स्र; Di स्र (for स्र). Vi lacuna; Vs 4 Ba (m. also) Di Ms स्र, Di (m.) स्र (before corr. as above) (for स्र). —After L. 19, Di ins. L. 4-7 of 506*. —Di om. L. 20-22. —(L. 20) Si Di 1.1.2.13 Ms स्र स्र. Vi स्र; Vs स्र (for स्र स्र). Si Vs Di 7 12 स्र; Di 12 स्र, Ms स्र स्र (for स्र स्र). —Di om. L. 21-24. —(L. 21) Si Di 1.1.2.13 स्र स्र स्र (for स्र स्र) Si Di 1.1.2.13 स्र (Di 1.1.2.13 स्र स्र) (for the post. half). —Ba om. from L. 22 (partially) up to the prior half of L. 2 of 519*. —(L. 22) De स्र (for स्र). Ns V Ba-8 Di Ms स्र स्र स्र स्र (Vs 4 Ba (m. also) s) (for the prior half). Ns V Ba-8 Di Ms स्र (for स्र). —Ba om. L. 23-25. —(L. 23) De स्र स्र स्र. —(L. 24) Ms स्र स्र (for स्र स्र). Di 7 transp. स्र स्र and स्र स्र स्र. Di 7 स्र स्र स्र (for the post. half). —(L. 25) Ns V Ba-8 Di 15 Ms स्र स्र (Ns स्र, Ms स्र स्र स्र (= 7 in Ms) (for the prior half). Di स्र स्र स्र, Di 7 12 स्र (Di स्र स्र) स्र. Ns V Ba-8 Di 15 Ms स्र स्र स्र स्र (= 7) (for the post. half). —For ms. see below. —Vi reads L. 26-28 after 522*. —(L. 26) Di repeats L. 26 after L. 32. Ns V Ba 4 Di 15 Ms स्र, Si स्र (for स्र). Di (both times) 12 स्र स्र (= 9 in Si), Ms स्र स्र स्र स्र (for the post. half). —(L. 27) Vs 4 Ba स्र स्र, Ms स्र स्र. Ns Ba Di स्र स्र, Vs स्र स्र (for स्र स्र). Si Di 8.7 12 12 स्र स्र (Di 8) स्र (Di 8.7 12 स्र) (for the prior half). Ns Ba Di स्र स्र, Vi स्र स्र, Vs स्र स्र (no), Vs स्र स्र, Vs स्र स्र, Di स्र स्र; Ba स्र स्र (for स्र स्र). Di स्र स्र स्र (for the post. half). —(L. 28) Di 8.7 स्र स्र (Di 8.7). Si om. (hapl) from स्र स्र up to स्र स्र 522*. Ms स्र स्र, Vs स्र स्र स्र. Di स्र (for स्र). —(L. 29) Di 8.7 12 स्र Di 12 स्र स्र, Di स्र (for स्र). —For subel. see below. —(L. 30) Di स्र (for स्र). Si Di 8.7 12 स्र स्र (for स्र). Vs स्र, Di 8.7 12 स्र [no] स्र स्र, Di स्र, Di स्र (for स्र स्र). —For ms. see below. —Ms om. L. 31-33. Di om. 32, Ns V B Di 15 om. L. 31. —(L. 32) De स्र (for स्र) —After L. 31, Di repeats L. 26. —(L. 32) Ba स्र, Di स्र (for स्र) Ns स्र, Ns Ba 4 Di स्र (for स्र). Ns स्र, Di स्र (for स्र) Di 7 स्र स्र, Di 12 स्र स्र (no) (for स्र स्र) —(L. 33) V Ba Di स्र स्र (Vs स्र, Di स्र ditto), Di 8.7 स्र स्र (Di स्र स्र). Di स्र स्र, Di स्र स्र (for स्र स्र). Di 7 स्र (Di स्र) (for स्र). Ba Di 12 स्र स्र (for स्र स्र). —(L. 34) Ns Ba 4 Di 12 repeat, while

Me reads l 34 after l 2 of 532* N̄ V B Dn 11 all except N̄ V B, both times) हृत् (for हृत्) Dn om l 35 37 —[l 35] Dn पण** Va Dn 11 कैवित (Dn *वि) Da देवेति —For l 35 Me subst 533* —Me om l 36 —[l 36] Dr जेहे Dn [न]हणे (for हेहे) N̄ V B Dn 11 लेखु N̄ + + विरे ल Da अत्र मनु Da रक्षिर मनु (Da "मम") (for रक्षिर सि) —[l 37] Dn 11 वदेदि (for वदेत) —For subst see below —N̄ V B Dn Ma om l 38 42 Dn 38 41 Dn reads l 38 41 after l 8 of 532* —[l 38] Dn न्य Da दया Da चन Dn [अ]गद्व Dn स्या (for वा) Da दान (for दान) Da रोचणां —[l 39] Dn [अ]त्र (for [अ]ने) Da योग (for दोष) —[l 40] Da १२३ तवे (for छे) Da सर्वय Dn + चवे मेघ सर्वो (for क्षयो) —[l 42] Dn दोष (for दोष) Da क-विद्या Da छे (for छे) Dr ग* (for सुदीप्त) —For ms see below —Dn om l 42 —[l 42] = x 76 13* Dn reads l 42 after 535* Dn 11 यवे Dr वही (for -वा) —For ms see below —[l 43] Dn 11 हि Da महात्मकौ Dn बलाद् मयि (for बालामयि व) N̄ V 2+ Ba 2+ Dn 2+ Ma स (Va 2+ Ba 2+) वसे Va वसे Ba [ज]मुपे (for व निसे) Dn श्रीनिधन —[l 44] Dn उवा Dn स पादिन Me "ये (for इतिपाद) N̄ V B Dn 11 Ma वसति(Va "वति) वा परादा Dn हुत प्रतीकृत्य (for the prior half) Va छेते (for वल) Va वादन Dn वरा (see) (for मयन) —[l 45] N̄ V B Dn 11 Ma होरि Dn 11 तर् (for स च) Da "स्तव Da विभावट (for विप्रसक्त) Va वेव (for वल) Da धारि Me महति (for मोहोन्मेहि) Ss "वन्द N̄ V B Dn 11 Ma पश्य Dn [अ]रि* (for [अ]श्रित्त) —Va Dn om l 46 —For subst see below —[l 47] N̄ V B Dn 11 11 दिष्ट(Dn *०) ज्ञ N̄ V B Dn 11 Ma ह भोग् Dn स्वार्थम् Dn 11 वाद्यि (for गान्धि) Me नाद्यि (for अद्यि) Bs (before corr as above) Ma स (for न) Dn 11 छमद दित (for the post half) —N̄ V B Dn 11 Ma om l 48 —[l 48] Ss Dn 11 उत्तर (for वाल) Dn 4पटा (sic) (for ४ पिता) —For subst see below —[l 50] Dn हाने (for हवन) Dn 2+ छी (for छि) —For subst see below —[l 51] Ss Da "व च N̄ V Dn 11 उपलेव (N̄ "लेव Vi "वति) डि Da व्या रावल (for रावरेड) Me वनवासलेख (for the post half) —For ms see below —[l 52] N̄ V B Dn 11 11 दागे विहाले(५ "ये) ज्ञ (for the prior half) Da द्या + Ma च (for स) ५ transp लक्ष्मी and Dn ह्रा (for द्या) Dn ज्ये ५ [च] ५ (for [अ] यदा) —For ms see below]

—Before l 2 Dn 11

515* विरिठेन पुनर्जन्म राजस्य आगत्य च ।
रक्षमन्तामुत्तपोर्ध्वं शृणुन्व त्वे वपावपम् ।

[(I x) Dv "वयं (हिम शशाङ्कम्)]

—Fer 1 9-10 M4 subst (for Vt & B: see App 1 no 4)

§16* स्वप्नयुक्तं विवेकं प्रतु राज्ञामिच्छित ।
नवासा श्चा तेषां सार्धं पुनरेव पथागतम् ।

—After 1 25 $\frac{1}{2}$ Be (first two lines only) Di 157
+ 11 (after 519*) to ms

527* स हि देवैः सगन्धर्वैर्वापिभ्यः ब्रह्मभूमि ।
 पुण्ड्रं वन्द्यं विष्णोर्नै कृत्वात्मनः क्षतुर्भिन्नु ।
 सक्त्वस्वेदं वीमर्त्य नृपायै तु ह्युत्तमम् ।
 विष्णुं स हि मद्राजान् सुताम् वतुमर्हम् ।
 स हि वीर्यपुङ्गवः क्षीरवन्पुण्ड्रवर्धनः ।
 बभूव माधवे ह्येके तुल्यैर्नरपार्थकम् ।

[(1 1) B० सुन D० सुन हूँ (for सु हि) D० व (for व) D० वसिष्ठ D० वसिष्ठ * ५ B० D० १११ मन्त्रिणि (for मन्त्रिणि) — (1 2) B० D० २११ रिषोऽनुवर्तेदीहि (for the prior half) — For ins see below — (1 3) D० १११ वसवर्षा D० व D० वसर्षे हि (for वसर्षे हूँ) — D० १०१ 1 4 — (1 4) D० १०१११ विवृदिह (by transp.) (D० हूँ) (for विष्णु हूँ) D० हूँ विष्णो नारायण (for the prior half) D० वसुवर्षा — (1 5) D० १०११ (for हि) D० १११ वीर (for वीर्ये) D० वसुवर्षा वसुवर्षा (cf १ १०१) (for the prior half) D० १११११ वीर्ये (for वीर्यवर्षा) — (1 6) D० १०१११ D० १०१११११ (D० १०१) (for मान्ये) D० १०१११ (for वीर्ये) D० १०१११ (for वीर्ये)]

—After 1 a of 517° Ba 124

५३३* राज्ञे दत्तात्रेयाय भार्गव्ये त्रिषु प्रभौ ।

On the other hand N V B (B4 cont) D1 ms after
1 23) D1 ms after 1 45

519^a अथ स हि लोकाणां राजसूय वधाय च ।
विष्णोर्दीर्घार्णवे जसे रामो राजीवलोचन ।
तेजोदीर्घधिक पूर श्रीमान्पुष्पाग्रकर ।
वसुधावसमश्चैव प्रकटिष्णोऽव धीरुते ।

(—Ba not up to the prior half of 1: $x \rightarrow (1 \ x)$ V₁ मीवाय (for मयसु) D₁ वासव (for वरि) V₁ Ba M₁ वेवाय (for लोचय) —(1 2) K₁ Ba D₁ रिपु (for रिपु) V₁ रीक्रेतेक्रेते (hypermetonic), V₁ *रिने Ba रीक्रेते (for रीक्रेते) Ba *से (for से) —Forms see below —(1 3) Ba missing after रीपु up to ए V₁ व (for ए) V₁ रीक्रे Ba व (for रीक्रे) D₁ मीवाय (by transp) V₁ x युवा —(1 4) V₁ Ba [म]मिवाय V₁ Ba [म]वरय Ba [म]मिवाय (for [म]वरय) Ba री M₁ रुक्रेवायने से (for the post. half) 1

G 1 21 1
B 1 18 37
L 1 16 3

अथ रात्रा दशरथस्तेषां दारुकिणां प्रति ।

चिन्तयामास धर्मात्मा सोषाध्यायः सप्तमः ॥ २२

तस्य चिन्तयामास्य मन्त्रिमध्ये महात्मनः ।

अध्यायच्छन्महातेजा विद्यामित्रो महाबुद्धिः ॥ २३

पुनराग (Dn adds दशरथ before पुन) —Sarga no (figures words or both) Sn Dn 10 om, both Dn 14 Dn एवदशम Dn both (19)] whole N V B Dn 11 12 Ms ins. after l 5°

532^a ते कथमवसत् सर्वे परस्परमिते रण ।
 बुद्धिगुणानामपि शिविर्विपरीतैः ।
 तेषां ध्वज इवावस्थो रणो रतिक्रमं विभु ।
 प्रदक्षिणामग्नं दृष्ट्वा सगुणं सदैवैर्गुणैः ।
 गुणैरेकमित्येव स दृष्टव्यमास दिग्गजाः । [5]
 ताम् इत्यभिरुचिनां नमः सत्यं तथा ब्रह्म ।
 सर्वोपनयनादिषु सदाकारं सत्त्वित्वं ।
 कारुण्यमपि सत्त्वित्वं तेषां देवदिव्यं ।
 ते हि वेदविद् सर्वे सव्याघ्रवरोक्तिरा ।
 इतिमग्नं शिविकां सर्वे समुद्रं गुणैः । [10]
 स्वगुणैः सव्याघ्रं सर्वे मन्त्रिभ्यो देहा ।
 पराजयमनुभूय सगुणं सत्यं सत्त्वित्वं ।

colophon

{(1 1) Dn 10 (for 10) Dn द्वेष्टि (for द्वेष्टि) }
 —(1 2) 10 "द्वेष्टि" 10 Dn "व्याघ्र" Bn 10^a (for सव्याघ्र
 वरु) 10 दशम (for दशम) —After l 2 Ns Ms-4
 Dn 10 Ms repeat (Ms reads) l 34 of 514^a —For
 ms. see below —Dn om l 34 —(1 3) Cf 12^a 10
 {म}स्ये Dn {म}स्ये (for {म}स्ये) —For the post
 half of the post half of l 36 of 514^a 10 द्वेष्टि (for
 द्वेष्टि) Ns Bn (Bn m as above) Dn द्वेष्टि (for द्वेष्टि)
 —(1 4) 10-10 Ms-व्याघ्र (for व्याघ्र) 10-10 (for
 व्याघ्र) 10 द्वेष्टि (for द्वेष्टि) —(1 5) 10 Bn Dn {म}
 स्ये 10-10 द्वेष्टि (for द्वेष्टि) Ms द्वेष्टि (for द्वेष्टि)
 (for the post half) Ms transp the post half of l 5 and the
 post half of l 6 (var) ताम् इत्येव 10-10 10 Bn द्वेष्टि
 (for द्वेष्टि) —(1 6) 10 Ms द्वेष्टि 10-10 द्वेष्टि (for
 द्वेष्टि) Ms transp the post. half of l 5 and the
 post. half of l 6. Dn द्वेष्टि (for द्वेष्टि) —After l 11 Ms
 reads l 9-10 —(1 8) Bn व्याघ्र Ms सव्याघ्र (for सव्याघ्र)
 —After l 8 10 reads l 12 —After l 8 Dn reads l
 35-41 of 514^a —Dn om l 9-10 —For l 9-10 cf l
 40-41 of 514^a —(1 9) cf l 40 of 514^a 10 न (for
 न) Ms द्वेष्टि (for द्वेष्टि) 10 "दक्षिणामग्नं" Dn
 Ms द्वेष्टि (Dn द्वेष्टि) (for the post half) —
 (1 10) cf l 20-20^a for the post. half 10 द्वेष्टि
 (for द्वेष्टि) 10 द्वेष्टि (for द्वेष्टि) Dn द्वेष्टि (for द्वेष्टि)
 10 10 Bn Dn द्वेष्टि (for द्वेष्टि) Ms द्वेष्टि (for द्वेष्टि)
 द्वेष्टि (for द्वेष्टि) (for द्वेष्टि) —(1 11) 10 द्वेष्टि
 (for द्वेष्टि) 10 द्वेष्टि 10 (for द्वेष्टि) Ms द्वेष्टि
 10-10 10-10 द्वेष्टि (for द्वेष्टि) Ms द्वेष्टि

द्वेष्टि —After l 12 Vt Bn read colophon For v1 see
 below —Bn om l 11 10 reads l 12 after l 8 —(1
 12) Ns Bn Dn व्याघ्र 10-10 द्वेष्टि (for द्वेष्टि) Ms द्वेष्टि
 (for द्वेष्टि) 10-10 Bn Ms द्वेष्टि (for द्वेष्टि) }

Thereafter Dn ms. 525^a while Ns 10-10 Bn-1 Dn
 Ms read addl. colophon { All except 10 read Sarga
 name as in Dn (cf v1 532^a) —Sarga name
 10 दशरथपुत्रवत् —Sarga no (figures words or
 both) Ns 10-10 Bn om both Ns Bn Dn 19 10
 21 10 23 } —After the repetition of l 34 of 514^a
 following l 2 of 532^a Ns Bn-4 Dn 11 ms while Ms
 subst. for l 35 of 514^a

533^a शोकात्तेजो देवाः कृत्वा साक्षात्पराजिते ।
 {Bn द्वेष्टि (for द्वेष्टि) Bn द्वेष्टि (for द्वेष्टि) }
 On the other hand Dn ms. after l 12 of 532^a

534^a सर्वे बुद्धिगुणानामपि शिविर्विपरीतैः ।
 तेषां ध्वज इवावस्थो रणो रतिक्रमं विभु ।
 प्रदक्षिणामग्नं दृष्ट्वा सगुणं सदैवैर्गुणैः ।

—thereafter Dn reads colophon as in Bn (cf v1
 532^a)

535^a 10 V B Dn 10-10-10 Ms which transpose
 Sarga 16 (Vānaratpath) and 514^a (the substitute
 for st 112 of Sarga 17 Pulrotpatti part on)
 comment fresh Sarga (Vānaratpath) from
 st 22

22 10 om. 20-27 —^a Gs द्वेष्टि Gs द्वेष्टि (for
 द्वेष्टि) —For 22 Bn subst

535^a सव्याघ्रवरोक्तिरा बुद्धिगुणानामपि शिविर्विपरीतैः ।
 सर्वोपनयनादिषु सदाकारं सत्त्वित्वं ।
 Bn cont. Sn Dn 10-10 10-10 after 22 535^a

23^a 10 Bn Dn-10-10 10 द्वेष्टि (for द्वेष्टि)
 Gs द्वेष्टि (for द्वेष्टि) —^a Gs Dn 10
 द्वेष्टि (for द्वेष्टि) "द्वेष्टि" Gs 10 in text (for
 द्वेष्टि) —^a Dn Gs Ms द्वेष्टि (for द्वेष्टि) Dn 10 Ms
 द्वेष्टि (for द्वेष्टि) —For 22-23 10-10-10 10-10 Ms
 subst Sn Dn-10-10 10-10 after 22 (subst l 8
 for 23^a reading it after 23^a) 10 ms. 1 and 2
 only before 30 while Bn cont. after 535^a

536^a शोकात्तेजो देवाः कृत्वा साक्षात्पराजिते ।
 सर्वोपनयनादिषु सदाकारं सत्त्वित्वं ।
 सर्वोपनयनादिषु सदाकारं सत्त्वित्वं ।

G 1 21 23
B 1 13 34
L 1 16 24

पूर्वे राजर्षिचन्द्रेन तपसा योतितप्रभाः ।
प्रक्षर्पितमनुप्रासः पूज्योऽसि बहुधा मया ॥ ३५
तदद्भुतमिदं दिप परित्रं परमं मम ।
शुभक्षेत्रगतथाहं तत्र संदर्शनात्रयो ॥ ३६

Ta द्वि (for उदित) Nā मो, Ga ते (for से) —^a Dt
Da मानद, Ma धर्मिक (for धार्मिक) Sā N V B Da 10-11
विद्वत् (Va *न*भ्यात् (Va *न*जोतिषि (Da द्विपि
[ac]) Dt-1 प्रसू परमधर्मिक —Sā N V B Da-10-11
10-11 Ma read 34^a (including 551^a, 552^a) after 553^a
—^a Da मु, Ta सुष्ठु in acc m (for च) —After 34
Sā Ba (1) x only, after 547^a) Dt-10-11 10-11

551^a गङ्गापत्न्यामिरेण वया श्रीतेर्मयेमम ।
तया तदगमे रिट परमश्रीतिलक्ष्म्य ।

[No comm. Dt reads 1 x after 545^a, repeating
it here —(1 a) Dt सत्त्वं Dt वया (for वया) Dt
परम- (for परम) Dt *मम* Dt *वया* Dt *वा*दं (for
श्रीमान्मम्य)]
while N V B Da 10-11 Ma 106 after 34 (for Sā Dt etc.
cf v 1 36)

552^a व्यामिश्रम्यागत दृष्टा श्रित्युत्तम प्रसन्न च ।

[No comm. Va [म]म्यात् (for [म]म्यात्) ॥ श्रित्युत्तम
च (hypermetric) Da श्रित्युत्तमम्यात् च (for the post
half)]

On the other hand Dt Da 1 Ta Mo ms

553^a वसन्तिविजयप्रसन्न सुखमात्र निता मम ।

[No comm.]

35 Ma om 35^a —^a Dt-10 दृष्टो, Da दृष्टे (for
दृष्टे) —For 35^a Sā N V B Da 10-11 subat

554^a त्वं हि रजर्षिःकुलस्थोऽसि निर्विषयैस्तथा ।

[Va Da 1 त उदितुले नमः (for the prior half) Va
निर्विषय (for निर्विषय)]

—^a Nā Bā (m also 25 in text) Dt 10 नमः, Da
नमः (for नमःनिर्विषय) Ma *नमः* (for नमःप्रसन्न) —^a
Dt 10 नमः, Ga सत्त्वा (for नमःप्रसन्न) Ma मम (for
मया) Sā N V B Da 10-11 तदगम्युत्तम (Da द्विपि) जोतिषि
(Va *द्वि*) से —After 35 Sā N V B Da 10-11 10-11 Ma
ms

555^a साधविष्य मन्त्रो मे वसन्तप्रसन्नं वदन् ।
पुनोऽस्म्यनुगृहीतव्यं तन्मात्राभाषणमनुये ।

[No comm. —(1 x) Va जोतिषि Da सत्त्वादि- (for
साधविष्य) Va नमः + Ma नमःप्रसन्न (for नमःप्रसन्न) Ba
नमः Da *नमःप्रसन्न* Da 10-11 Ma नमःप्रसन्न (for
नमःप्रसन्न) Dt नमः Dt वदन् Dt मन्त्रो (for मन्त्र) —
(1 a) Va दृष्टि Ba जोतिषि Da जोतिषि (for दृष्टि)]

ब्रूहि यत्रार्थितं तुभ्यं कार्यमागमने प्रति ।
श्चक्ष्म्यनुगृहीतोऽहं तदर्थपरिवृद्धये ॥ ३७
कार्यस्य न निमर्शं च ननुमर्हसि कौशिक ।
कर्ता चाहमनेषेण देवतं हि भगन्मम ॥ ३८

Sā Da-10-11 Ma [म]रिप (for म) Da [म]म Ma [म]पि
(for [म]पि) Da तन्मात्रा-पामनुये (ac) (for the
post half)]
—Thenceafter, Sā N V B Da-10-11 10-11 Ma read 34^a
(cf v 1 31)

36 N V B Da 10 om 36 —^a Dt Da 1 नमः,
Dt दृष्टि, Ga म ग क त अ न तत् (for दृष्टि) Dt एतदगम्युत्तम
(for दृष्टिपरिवृद्धये) Sā Da-10-11 10-11 Ma 68 नमः (for
दृष्टि) —^a Ma नमःप्रसन्न (for दृष्टि) Dt 10 नमः, Ga 10
text (for दृष्टि) Dt नमः 1a नमः Ga 10 in text (for
मम) 68 25 in text (for ^a) —Dt om (hapl) from
सत्त्वादि in^a up to व in the prior half of 552^a. —^a Dt
तदगम्युत्तम Ma नमः सेने (for नमःप्रसन्न) —^a Sā Da 10-11
10-11 Ma संदर्शनेन दे (Da च, Ma ह) —After 36, Sā
Da-10-11 10-11 10-11 552^a —Thenceafter Dt cont

556^a कन्योऽसि हृत्पुत्रोऽसि साधवर्त्मसि वसन् ।

37 ^a Ta च, Ga ग त अ न तत् (for दृष्टि) —^a Dt
प्रतिपत्तिमम्य —^a Dt Dt Ta Ga Ma सत्त्वं, Ga g
in text (for सत्त्वं) —For 37, Sā N V B Da-10-11
10-11 subat

557^a सत्त्वादि वद कौशिक शशोऽसि सुमिदुग ।

कृत्विषेण लक्ष्मि मावोऽसि सुमिदुग मम ।

[(1 x) Sā देव (for देव) Va Bā Da सत्त्वं (Da *च*)
(for सत्त्वं) Nā Va Bā-10-11 नमः Ba Da-10-11 नमः (for नमः)
—(1 a) Nā नमः (for नमः) Va सत्त्वंकुल निता (for
the prior half) Sā Da 10-11 10-11 नमःसेने वि Va Bā *नि
न Da वा नमःसेने Da नमःसेने (ac) (for वासेने ह)]

38 ^a Ta च (for च) Sā N V B Da-10-11 10-11
स (Va *च*) सत्त्वं हि (Sā Da-10-11 *कौशिक* Dt *कौशिक*)
विद्वत् (Sā Da 10-11 *नमः* Da 10-11 *नमः* Dt *नमः*)
Da सत्त्वादिपरिवृद्धये (ac) Ta 10 मा सत्त्वादिपरिवृद्धये
—^a Sā Da-10-11 10-11 Ma 68 नमः, N V B Da 10-11
नमः (for नमः) Ba सत्त्वं Dt Da 10 नमः, Da
नमः (for नमः) —After 38 Sā N V B Da-10-11
10-11

558^a मन्त्रावसत्त्वादि मे वसन्तप्रसन्नं वदन् ।

[No comm. 1x दृष्टि Da नमः (for नमःसेने) Va
दे Ba च (for दे) —Dt om from the post half up to
38^a Va-10 Ba Da सत्त्वादि (Da *देव*) (Va *दे* Va *दे*)
(for सत्त्वादि) Sā Da 10-11 10-11 10-11 10-11 10-11
(for the post half)]

इति हृदयमुखं निशम्य वाचयं
श्रुतिसुखमात्मवता विनीतमुक्तम् ।

प्रमितमुक्त्यञ्जा सुषैर्विश्रितः
परमैकपि परमं जगाम हर्षम् ॥ ३९

इति श्रीरामायणे वाल्मीक्ये सप्तदशः सर्गः ॥ १७ ॥

१८

वक्ष्यत्वा राजनिहस्य वाक्यमद्भुतविस्तरम् ।
हृष्टरोमा महातेजा विश्वामित्रोऽन्यमाश्रित ॥ १
सदयं राजमार्गं तदैवद्विपि नान्यतः ।

महावन्दप्रसूतस्य वसिष्ठमुपदेशिनः ॥ २
यत्तु मे हृद्गतं वाक्यं तस्य कार्पस्य विशयम् ।
कुल्य राजमार्गं भव सत्यप्रविश्रवः ॥ ३

G. 2. 22. 3
H. 2. 19. 9
L. 2. 17. 3

—Ss. N. V. B. Ds. 10-18 om. 38^a-39. Ds. om. 38^a except वत्स. —^a) Ds. 17 मातृमय (for हि मातृमय). —After 38, Ds. Ds. 17 38. S. 38. :

559^a गम वाचयन्प्रसूतो महात्ममुदयो दिव्यः
उपगमयतेऽहं वृत्तोऽप्येवावृत्तमो गमः ।

[For ins. see below. —(1. 2) Gs. Ms. [वा]क्यते.
Dt. Ds. 17, Gs. Ms. [व]क्य (Ms. 'व'), Ms. damaged
(for वत्स).]

—After L. 2, Ds. 17. :

560^a महावन्दप्रसूतं कम्प्यो वीरिणं च मुनीन्निहस्य ।

[cf. 31^a]

39 ^a) N. V. B. Ds. 10-18 हृद् (Ss. 'हृद् ditto') वा (Vs. 2
Ds. 'नि') निहस्यत्वा; Gs. h. t. as in text (for इति हृदयमुखं).
Ds. निहस्यत्वा (for निहस्यत्वा). Ss. Ds. 10-18 इति
हृदयमुखोत्पन्नं (Dt. 'मुक्तं'; Ds. 'गम') उत्पन्नं. —^b) V वाचि-
मुक्तम् (for श्रुतिसुखम्). Vs. Ds. वाचयते (Ds. 'वत्') Gs. t. as
in text (for 'वत्'). Vs. B. Ds. मुक्तं (for उक्तम्). Ss.
Ds. 10-18 वक्ष्यत्वा निहस्यत्वा (Ds. 'व') उक्तं निहस्यत्वा. —^c) Vs.
मुक्तमयो. Ss. Ds. 10-18 इति महावन्दप्रसूतं (Ds. मुक्तमयो
[sic]); N. V. B. Ds. महावन्दप्रसूतं (Ds. 'व') निहस्यत्वा (Ds.
Ms. also निहस्यत्वा); Gs. h. t. as in text (for सुषैर्विश्रितः).
—^d) N. V. B. Ds. 10 मुनिप्रसूतः (Vs. 'वत्') Ts. Ms. 3
परमैकपि (submetric). Ms. 'मुनि'; Gs. h. t. as in text (for
परमैकपि). Vs. B. Ds. [for परमैकपि]. Ss. Ds. 10-18
मुनिप्रसूतं निहस्यत्वा (Ds. 'नि') उत्पन्नं. —^e) Ds. 10-18
मुनिप्रसूतं. —Ds. reads 39 twice (second time as in Ss.)

Colophon. —King's name. Ss. Ds. 10-18 om. V (Vs.
before रामायणे) H. Hs. 'वत्स'; Ds. 'मयोपमा' —Sarga
name: Ss. V. B. Ds. 10-18 38-39 विनीतमुक्तम् Ss. B. Ds. 10
'वत्स'; Ds. वाचयन्प्रसूतो विश्वामित्रोऽन्यमाश्रितः Ds. वीरिणः Ds.
'विनीतः' Ds. 'वत्स' उत्पन्नं (Ds. 10-18 'वत्स') —Sarga no.

(figures, words or both) : Ss. Ss. Vs. 2 B. 1. Ds. 10
om. both. Ns. B. 1. Ds. 10-18 21. Vs. 23; Vs. 20; Ds. 17, 16,
S. 38-39; Dt. Ds. 17 38-39 वत्सः 18. Ds. 'वत्स' निहस्यत्वा-
(dash indicates lacuna). —After colophon, Gs. 1
conclude with उपगमय वत्सः Gs. वीरिणः रामायणात् वत्सः
Ms. 10-18-19.

18

1 Ts. begins with श्रीरामायणात् वत्सः. —^a) Ms. 1
(for वत्स). Ss. Ds. 17 वत्स (for राजनिहस्यत्वा). —^b) Ds.
महत् (for वाचयत्वा). Ds. वाचयत्वा = वत्सः, Ds. 17 Gs. निहस्यत्वा;
Ds. 'वत्स'; Gs. h. t. as in text (for निहस्यत्वा). —^c) Ds.
वत्सः; Gs. 'वत्स'; Gs. as in text (for हृष्टरोमा). Vs. 'वत्स'
(for महावन्दप्रसूतः). Ss. repeats 1^a in place of 3^a. —^d)
Ss. वत्स; Ms. 10-18 वत्स (for अन्यमाश्रितः)

2^a) N. V. B. Ds. 10 substitute a parallel version
for st. 2-20 which is given at the end of 20.

2 ^a) Ds. Ds. 10-18 Gs. वीरिणः Ds. वीरिणः, Ds. वत्सः गद्.
Ms. वत्सः गद्. (for वीरिणः) Gs. Gs. वीरिणः वत्सः Gs.
वीरिणः वत्सः वत्सः वत्सः Gs. Ds. वत्सः; Ds. Gs. वत्सः.
Gs. h. t. as in text (for वत्सः) —^b) Ds. 'वत्स';
Gs. h. t. as in text (for वत्सः) Ts. वत्सः. —^c) Ss.
Ds. 10-18 वत्सः वत्सः वत्सः (Ds. 'वत्स' [sic], Ts. वत्सः
वत्सः वत्सः, Gs. as in text

3 Cf. 1. 2 and 20. —^a) Ds. 17 (for वत्स) Ds. वत्सः
(for वत्सः) Ss. Ds. 17 वत्सः, Gs. as in text (for
वत्सः) Ss. om. 3^a repeating 1^a as its place. —^b)
Ds. Vs. वाचयत्वा; Ts. वाचयत्वा Gs. h. t. as in text (for
वाचयत्वा) Ds. 10-18 38-39 वत्सः वत्सः (Ds. 10-18 वत्सः वत्सः)
विनीतम् —^c) Ds. 10-18 वत्सः वत्सः (Ds. 10-18 वत्सः वत्सः)
वत्सः Ds. 10-18 वत्सः (after om. see 1^a as in text)
वत्सः Ts. Ms. वत्सः (for वत्सः) —^d) Gs. वत्सः

न च तौ राममासाद्य शक्तौ स्वतुं कर्मचन ।
न च तौ राधवादन्यो हन्तुमुत्सहेते पुमान् ॥ ११
वीर्योत्तिक्तौ द्वि तौ पापौ कालपाशबन्धं गतौ ।
रामस्य राजशार्दूल न पर्याप्ती महात्मनः ॥ १२
न च पुत्रकृतं स्नेहं कर्तुमर्हसि पार्थिव ।
अहं ते प्रतिजानामि हतौ तौ विद्धि राक्षसौ ॥ १३
अहं वेहिं महात्मानं रामं सत्यपराक्रमम् ।

वसिष्ठोऽपि महतोऽयं ये चेमे तपसि स्थिताः ॥ १४
पादे ते धर्मस्यमं च यश्च परमं भुवि ।
स्विरभिच्छसि राजेन्द्र रामं मे दातुमर्हसि ॥ १५
यद्यभ्यतुष्टां काकुत्स्थ ददते तव मन्त्रिणः ।
वसिष्ठप्रभुषाः सर्वे ततो रामं विसर्जय ॥ १६
अभिप्रेतमसंसक्तमात्मजं दातुमर्हसि ।
दशरत्नं हि कक्षस्य रामं राजीवलोचनम् ॥ १७

G 1. 22. 17
B 1. 19. 18
L 1. 17. 17

11 Cf. v.l. 2 and 20. —^a Śi Ds 22.17.18 ते (for तौ). Ts (sup. lin. sec. m. also as in text) चेनौ (for च तौ). Ds राम + साद्य. —^b Śi Ds 22.17.18 Ms स्वतुं सक्तः (Dm Ms ^aकौ by transp.) (for शक्तौ स्वतु). —^c Ms om. च. Gs Ms द्वि (for च). Śi Ds 17 तेषां च रामाचार्यो वै. Ds 22.17 तेषां च Ds वै मान्यः काकुत्स्थम् (Ds 'स्य'). Du हतौश्च रामाचार्यो वै. —^d Śi Ds (m. without brackets) ग्लोस द्वौ वैराज्यम्. 22.17.18 बोधुम्. Cf. as in text (for हन्तुम्).

12 Cf. v.l. 2 and 20. —^a Gg Gg वीर्योत्तिक्तौ (as in text). Ts पादौ (for पत्नी). Śi Ds 22.17.18 वीर्योत्तिक्ता द्वि ते (Śi वे). Ds तौ [acc.] वाप. —^b Śi Ds 22.17.18 काकुत्स्थोपमा (Śi Ds 22 'अना. Ds 'सोपमौ. Ds 'सोपमौ' रणे (Śi 'रणे'). Ms कक्षं कोटिमपि ग्रमे. Cf. as in text (for 'स'). —^c Gs + मः Ms लोचनस्य (for राजशार्दूल). —^d Ts पर्याप्ती (for पर्याप्तौ). Ds हतौश्च (for महात्मनः). Śi Ds 22.17.18 सतिर्विद्धि (Ds 'वच. सत्यपरा. Ds सतिर्विद्धि च सायनाम्. Ds सतिर्विद्धे च सायनाम्.

13 Cf. v.l. 2 and 20. —^a Ds [म]त्र (for च). Śi Ds Ds + Gs Ms क्त 'मत्र. Gg as in text (for पुत्रकृतं). —^b Gs 'महेश Ms क + इति (for कर्तुमर्हसि). —After 13^a, Ms ms :

563* दशरत्नस्य पञ्चमं वसिष्ठलोचनं राजसौ ।
हृत्पद्मे विप्रचरन्ती मम यश्चर चैविली ।

[No comm]

—^a Gg t हतौ (as in text) Ds मन्त्राय ली. Śi Ds 17 हतौश्च रामाचार्यो. Ds 22.17 हतौश्च रामाचार्यो.

14 Cf. v.l. 2 and 20. —^a Śi Ds 22.17 Gs Ms चेदः Ds ते चेद (hypometre). Gg t. as in text (for चेद). Ts महात्मा (detio.) जने. —^b Śi Ds 22.17.18 Ms राजीवलोचनः Gg as in text (for सत्यपराक्रमम्). —^c Śi Ds 22.17.18 'हय. Ds 'हय. Ds 'हो द्वि Gg t. as in text (for वसिष्ठोऽपि). Ds महोत्साह (acc.) (for महात्मनः). —^d Śi Ds 22.17.18 [म]त्रे. Ds [ह]त्र. Ts चे. Gg as in text (for [ह]मे). Ds ह + मि (for वसिष्ठ). Ds

[marg.] योय यद्वत् पूव च also = the post. half of l. 28 of 566^a. —For 14^a, Ms subst. l. 28 of 566^a.

15 Cf. v.l. 2 and 20. —^a Śi Ds 22.17.18.19 लीन (Ds 'च); Ds Ts Gs Ms + क्षायत्. Gg t. as in text (for क्षयं). Ds Ds + तु (for च). —^b Śi Ds 17 मरुत् (for यत्तु). Śi Ds 22.17.18 मरुत् (Śi Ds + यत्तु / ति स्थित) Ds पश्यति स्थितुं (acc.) (for परमं भुवि). —Śi Ds 22.17.18. 18 Ms om. 15^a. —^c Ds Ts (after corr. sup. lin. sec. m. as in text) Gs + Gg सिचयम्. Cf. सिचयि. Cf. as in text (for सिचयम्). Ms हयवसि. Cf. as in text (for हयवसि).

16 Cf. v.l. 2 and 20. Śi Ds 22.17.18.19 Ms transp. 16 and 17. Ms reads 16 after 18. Du (sec. m.) reads 16^a-17^b in marg. —^a Ds ददा (for ददि). Ds Gg दनुर्त्. Ts (sup. lin. sec. m. also as in text) Gs + Ms + Gg [म]त्रयुक्तौ. Cf. as in text (for [म]त्रयुक्तौ). Ds repeats क्त्वा wrongly. Ts + रणेत् (for काकुत्स्थ). —^b Śi Ds 22.18 बद्धि. Ds ददाति. Ms ददति. Gs as in text (for ददते). Ds ददति मे च रायव (acc.). —For 16^a, Ms subst. l. 33 of 566^a. —^c Ms रामे (for सर्वे). —^d Ds रायव मे (for हतो रामे) Ms को ये दातुमर्हसि.

17 Cf. v.l. 2 and 20. Śi Ds 22.17.18.19 Ms transp. 16 and 17. Du reads 17^a in marg. —^a Śi Ds 22.18 महात्माह्वः Ds (gloss in marg. वतुदाय विरा एवविचमितावे) + न (after corr. as in text) Gs वतुदायम् (Ds 'वा. all common as in text (for वतुदायम्) Ds वसिष्ठवतुदायम्. —^b Ds स्वामान्. Ds वातुदाय (acc). Ts रामं मे. Gg as in text (for वामान्). Śi Ds 22.17.18 सोपमः Gg as in text (for वामान्). —^c Śi Ds 22.17.18.19 'रामे. Ms द + २. Gg t. as in text (for दशरत्न द्वि) Ds 22.17.18.19 'रामे. Gg t. as in text (for यत्तु). —^d Śi Ds 22.17.18.19 वसिष्ठ (Śi Ds 22.18 विप्रम्. Ds विप्रौ) रामेन रायव (Ds 'तौ). —For 17^a, Ms subst. l. 31 and cont. l. 32 of 566^a. —After 17, Śi Ds 22.17.18.19 ms l. 2 of 563^a with all nominative duals changed into plurals (except in Ds) and Śi Ds 22.18 राजशार्दूल (for विप्रचरन्ती).

तच्छ्रुत्वा राजशार्दूलो विष्णुमित्रस्य याचितम् ।
सुहृत्तमिह निजं चन्द्रावातिदमव्रवीत् ॥ १
ऊनपोदशवर्षो मे रामो राजीरलोचनः ।
न युद्धयोग्यतामस्य पश्यामि सह राक्षसैः ॥ २
इयमर्धौहिणी पूर्णा यस्माद्दं पतिरीधरः ।
जनपा संवृतो मर्या योद्धाहं तैर्मित्राचरैः ॥ ३
इमे शूराश्च विक्रान्ता भूत्वा मेज्ज्वरिभारदाः ।
योग्या रक्षोगर्भैर्योद्धुं न रामं नेतुमर्हसि ॥ ४

19

1. *Ta* begins with धीराय सरवं यय, *Vs* wrongly transp 1-6th before l. 20 1. —^a) *नि* V B Dm 10 Mc व्यपिने राजा (for राक्षसाचरैः) —^b) *नि* V B Dm 10 Mc मित्राभिः *Me* "प्रो"वचनत्वा. —^c) *Si* Dm 10 Mc पक्षीविशेषः *नि* V B Dm 10 Mc इय मित्रेण. *all* *Cs* इय (*Cs* एव) नि सय (as in text) Dm 17 मयूय मित्रा यय (*Ds* सय) —^d) *Si* Dm 17 10 11 12 स रीनम् (for स्यात्तम्). *नि* V B Dm 10 Mc यय *Me* यू जेवे वाच (*Vs* इद as in text) प्रवचोदः *Is* मित्राभिः प्रवचयमीयुः *Cs* as in text (for ^a).

2. ^a) *Si* *नि* V B Dm 10 11 12 *Me* [*Si*] *Me* *Cs* as in text (for मे). *Ds* कन्योदशवर्षोय (sic) —^b) *नि* V B Dm 10 11 12 *Me* मयू *Vs* "ए"वाचन मे मुतः. —^c) *Cs* स (for न). *Si* Dm 10 *Me* मुदे (for मुदः) *Si* वायस *Ts* मयय (sic) (for मयय) —^d) *Dm* (वा) *Si* 10 11 *Ts* वययमि (sic) (for वययमि).

3. *Ds* om 3. —^a) *नि* V B Dm 10 *Me* ल (*Ds* वा) शौहिणीः *Me* "प्रो" (*for* अर्धौहिणी) *Dt* *Ds* सेना *Me* "प्रो" (*for* पूर्ण) —^b) *all* *Cs* ययस्ये (as in text) *Ts* प्रयुर (for परि) *Si* *Ds* (may as in *Si* also) 10 11 12 पापा परिदं प्रयो. *नि* V B Dm 10 11 *Me* ययय यय दुर्जया —^c) *Ds* रीनया (for जनया) *Dt* *Ds* सयिने (for सेनो) *Me* मयया (for मया) —^d) *Ds* *Ts* योयये. *Cs* as in text (for योयये) *Me* "प्रो" *For* 3rd. *Si* Dm 10 11 12 subst

368^a कय पयिपुणे मुदे हययमि मित्रमिमाद

[*Si* मुत (for मुदे)]

On the other hand, *नि* V B Dm 10 *Me* subst

369^a जनयादं यययय योयय नि मित्रमयिमाद

[*Si* *Uleg.* up to इय. *Bs* मु (for [म] *Si*). *Bs* सेन (for स).]

अहमेव घतुम्यामिर्गोत्रा समरमूर्धनि ।
यातत्यागान्वरिण्यामि तारघोस्ते निशाचरैः ॥ ५
निर्मिषा व्रतचर्या सा भविष्यति सुरक्षिता ।
अहं तत्र गमिष्यामि न रामं नेतुमर्हसि ॥ ६
बालो सकृदविषय न च वेति यत्नारम्भम् ।
न चातवतसंयुक्तो न च युद्धविशारदः ।
न चासौ रक्षतां योग्याः कृत्युद्धा हि ते ध्रुवम् ॥ ७

4. ^a) *नि* V B Dm 10 11 12 *Me* मयि, *Bs* मयि; *Cs* *G* as in text (for हुमे) *Si* Dm 10 11 12 हि हया (*Ds* transp.) (for युवाय) *नि* V B Dm 10 *Me* मे योयः *Ds* मययो. *Cs* *G* as in text (for विद्यान्ता) *Ds* हुमे ह्यारिचिन्ता (sic). —^b) *Si* *Ds* सयः *Ds* सयः *Ts* सेयः *Ts* सेयु (for सेयः) *नि* V B Dm 10 *Me* कययययययययय; *Ds* मयययययययययय, *Me* "मे" कययययययययय. —*Ds* om. 4th —^c) *Si* Dm 10 11 12 om. 4th. —*For* 4th, *नि* V B Dm 10 *Me* subst. :

370^a रक्षतां प्रतिघोदरसे मया सह गमिष्यमि ।

[*Si* ए यय (for ते यय). *Vs* प्रति (for सह). *Vs* योय, *Vs* 10 *Dm* 10 *Me* ययु दे (*Vs* *Me* दे). *Rs* कययय (for कयययय).]

5. *Ds* om 5 (cf v l 4) *नि* V B Dm 10 *Me* om. 5th. —^a) *Si* *Dm* 10 11 ययः *Ds* 10 11 यय (*Ds* "यो") (for यय). —^b) *Si* *Vs* 10 *Dm* 10 11 12 ययय (for यययय). *Si* *नि* *Vs* 10 *Dm* 10 11 *Me* यय *Me* ह्यारिचिन्ता *Vs* मयिचिन्ता *Dm* 10 11 ययिचिन्ता (*Ds* "यय" *Si* *Ds* (before cor) यययययय *Dm* ययिचिन्ता (*Cs* *Me* as in text) (for ययिचिन्ता) —^c) *Si* *नि* V B Dm 10 11 12 *Me* ययय (*Si* *Vs* *Me* "यय" *Me* *De* "यय" *Me* "योय") (for यययययय). *Vs* *Bs* *Me* ययययय. *Dm* 10 ययययय (sic) *Me* ययययय. *Dm* मुदे यययययययय, *Me* यययययययय

6. *Si* *Dm* 10 om 6 *Ds* om. 6th (cf v l 4). —^a) *Ds* 10 यययय *Ds* यययय (for यययय). *Si* V B Dm 10 *Me* यययय (*Si* "यय" *Me* *Vs* यय *Vs* यययययय *Dm* यययय यययययय. —^b) *नि* V B Dm 10 11 12 *Me* यययय (*Si* *Vs* "यय" *Dm* *Me* यययययय) यययययय. —*Ds* 10 om 6th —^c) *नि* V B Dm 10 11 12 *Me* यययय *Dm* यय (for यय) *Gz* *Me* (यय) *Me* "यय" *Me* "यययययय". —^d) *नि* V B Dm 10 11 12 *Me* न रामो (*Vs* "यय" *Vs* transp.; *Dm* न रामो दे (hypermetric)) यययययय (*Bs* "यय").

7. ^a) *Ts* कययय (for यययय) *Si* Dm 10 11 12 यययो यययययययय. *Si* V B Dm 10 *Me* यययो (*Vs* यययो) यययययय (*Bs* "यययो" *Me* "यय" *Gz* *Me* (for यय). *Si* *Dm* 10 11 12

G 1 23 23
B 3 20 23
L 1 18 9

प्रिययुक्तो हि रामेण सुहृत्समि नोत्सहे ।
जीमिंतुं मुनिगार्ह न रामं नेतुमर्हसि ॥ ८
यदि वा राघवं ब्रह्मन्नेतुमिच्छसि सुव्रत ।
चतुरङ्गसमायुक्तं मया सह च तं नय ॥ ९

परिर्वर्षसहस्राणि जातस्य मम कौशिक ।
दुःखेनोत्पादितशयं न रामं नेतुमर्हसि ॥ १०
चतुर्णामात्मजानां हि प्रीतिः परमिका मम ।
ज्येष्ठं वर्णप्रधानं च न रामं नेतुमर्हसि ॥ ११

11 जानाति, Ds चात्राति (sic) (for च वेति) Ds ०० दले
—After 7th, B 1115.

571^a १८ च निषिद्धिजालादि राघवस्य यत्नकथम् ।
—^a) Ts [म]ने (for [म]ने) Ds रिवा, Ds रिवा
(for च) Si Ds 211111 Ms न चरि Si वा, Ds च) वे
परि (Ds 11 Ms ^a वे परने) सुको, Si Vi 21 B 211111 पालौ
ह (Vi ^a शा) चतुरांगो, V 2 न चापमयचतुरांगो, B 2 न चाप
मुद्रांगो १८, Ds न चापमयचतुरांगो च, Ds न चापमयचतुरांगो
—^a) Ds 11 दुहि, Ds तत्र (for दुहि) —^a) Si Ds 2111
1111 [म]ने, Gs [म]ने Ck 211111 text (for [म]ने)
Ts repeats लक्ष्म —^a) Si Ds Ds 21 211111 लक्ष्म,
Ds ते मया (for ते मया) —For 7th Si V B Ds 11
Ms subst.

572^a न च लक्ष्मचतुरांगो योग्योऽयं चतुरांगि ।
[B 1111 Ms [म]ने (for च) Vs [म]ने Ms वे (for
च)]

8 ^a) Gs ^aमुद्रा (sic), Cg k 211111 text (for निमुद्रा)
Ds [म]ने (for नि) Si V B Ds 11 Ms लक्ष्मोऽयं निमुद्रा
(Vs ^aमुद्रा —^a) Ds ^aमुद्रा, Ms मुद्रा १८ ^aमुद्रा —^a)
B 2111111111 Gs कौशिके (Gs ^aमुद्रा) (for जीमिंतुं)
Ds 111111 ^aमुद्रा (for मुनिगार्ह)

9 Si transp 9 and 10 Si V B Ds 211111 read
9 after 11 Ms [om 11th] after 575^a —^a) Ds वया
हि, Gs मया Ms Ck अथ वा Cnt as in text (for
परि वा) Ms राघवाय (for राघवं) Ms ^aमुद्रा —^a) Ds
न [म]ने (for इच्छसि) Ds मुद्रा (by ditt.) Ds मुद्रा
(for मुद्रा) —For 9th, Si V B Ds 11 Ms subst

573^a अथवा यदि नेतव्यो रामो येन त्वया मुने ।
[Ms वेन (for यदि) B 1111 राघव, B 211111 Ms यदि
तव्य (for रामो येन) B 2111 (for त्वया)]

—^a) Si Ds 21111111 ^aनेतव्ये Si V B Ds 11 Ms
^aनेतव्ये (for ^aनेतव्ये) —Ds reads 9th as ^aमुद्रा —^a)
Si Ds सार्धमुद्रा, Ds 211111 ^aनेत Ds 21 Gs Ms च सहिते,
Ds सार्धमुद्रा, Ds 21 Gs Ms च सह (by transp) Si, Ts
वा सह (for सह च सह) Si V B Ds 11 Ms सह (Si 21
— B 1111 Ms ^aने) वायु मया सह Ms ^aने यदि स्थितं नय

10 Ds om 10 and 11 Si transp 10 and 9 —^a)
Si Si V B Ds 21111111 नय, Cg k 211111 text (for
परि) Si ^aनेतव्ये (for ^aनेतव्ये) —^a) Si Si V B
Ds 11111111 Gs Ms transp ^aनेतव्ये and नय Si V B

Ds 11 सार्धं, Ds कौशिक, Ms सार्ध (for कौशिक) Ds
मम सार्धं कौशिक —^a) Ds Ds 21 Gs कौशिक, Gs
चतुरांग, Cg k 211111 text (for दुःखेन) Ck Ck दुःखं
अथवा लक्ष्मचतुरांगम् Ck Ds अथवा (for अथवा) Ds
Si Ds 211111 दुःखेनोत्पादितशयेन (Ds ^aनेतव्ये दुःख [hyper
metre] Ds ^aने १) —^a) Ds मया ते मे कथं नय, Gs
तव नेतुमर्हसि —For 10th, B 211111 subst 574^a

11 Si Ds 11 (for Ds 21 v 1) B 211111 transp
11th and 11th —^a) Ts च, Ts तु (for हि) —^a) Gs
(before corr) श्रीर (for श्रीति) Ds [before corr as
in text] ^aपामिका, Cg k 211111 text (for पामिका)
B 211111 श्रीति (Ds ^aपामिका) हि मे परा [B सदा, Ds दुरा],
Ds 11 श्रीतिरप्यवसाय Ds श्रीति पामिका ११११, Ts रामे श्रीति
परा मय, Gs k 211111 text (for ^a) Ds ms 1 6 of
575^a after 11th —for 10th—11th, Si V B Ds 1111 Ms
subst (B 211111 subst for 10th only)

574^a दुःखेनोत्पादितशयं मया चैते कथं नय ।
प्राये विपत्तयः पश्यन्ममैते केवलस्य ।

[(1 2) Ds दुःखेन (for दुःखेन) Vs नेने B 211111
Ms वेने (for वेने) —(1 2) B 211111 (for विपत्तयः) Vs
मा ^a Vs 111111 वेने Ms वेने (for वेने)]
Si V B Ds 11 reads 1 6 after 11th 21 Ms cont, Ds
1111 after 11th

575^a परमिका वा जीवितमिति मे विदित्वा मति ।
लक्ष्मणा पश्यन्तु पश्यन्ते मया सेविते मे विपत्तयः ।
गुणमिदमेव शोकस्य शोभद्विपत्तयः ।
उदात्तगुणसंयुक्तं लोकाद्विपत्तयम् ।
प्राये विपत्तयः सुखे च ये न नेतुमर्हसि । [5]
प्रविपत्तयः च यानि तानि कथं नयन्तव्यम् ।

[(1 2) Ds वेने (for वेने) —(1 2) Vs 1111 लक्ष्मणा
Vs [म]ने (for कथं नय) Ds Ms ^aनेतव्ये (for लक्ष्मणा
पश्यन्तु) Ds मया (for मया) Ds Ms transp 21 and
21 Vs ^aमुद्रा Ds 21 Ds ^aनेत (for मे विपत्तयः) B 211111
लक्ष्मणा पश्यन्तु (submetre) Ds दुःखे दये मयादयो (for
the prior half) —(1 3) Si ^aमुद्रा Si Vs 1111 B 21
Ds ^aनेत Vs B 211111 (for गुणमिदमेव) Vs ११ ^aनेत (for
लक्ष्मणा) Si Vs B 211111 न न न न न (for न न न न)
Vs दये मे विपत्तयः Vs ^aनेत विपत्तयः (for the post
half) —(1 4) B 211111 Ds ^aनेत दुरा (for मयादयो)
—(1 5) Ds ^aनेत (for विपत्तयः) Vs मे दुरा (sic) Ds 1111
1111 (for वेने) —Ds om 1 6 —Ds reads 1 6 after

G. 1 23 15
B. 1 20 12
L. 1 21 11

किंरिपां राक्षसस्तो च कस्य पुत्राय के च ते ।

कथं प्रमाणाः के चैतान् श्रान्तिं मुनिपुंगव ॥ १२

कथं च प्रतिकर्तव्यं तेषां रामेण रक्षताम् ।

मानकैर्या बलैर्महत्तमया वा कूटयोधिनाम् ॥ १३

सर्वे मे शंस भगवन्कथं तेषां मया स्णे ।

सातव्यं दुष्टमत्मानां वीर्योत्तिका हि राक्षसाः ॥ १४

तस्य तद्वचनं श्रुत्वा विश्वामित्रोऽप्यभाषत ।

पौलस्त्यपेक्षप्रभवो राक्षसो नाम राक्षसः ॥ १५

11th — (1 5) V B Ds Ds 15 Ms [न]पि (for च) Ds
स्वा. Ms कृणु (for कृणु). Ds -सक्त, Ms -सक्त (for
-सक्त). Vs प्रसक्त च पुन पुन (for the post. half).
Ms reads 9 after 575^a. — Ms om 11th. — Ms
gassung अपेक्ष. Ds 11 15 (as in text also) हि (for च).
S V B Ds 11 अपेक्ष (Vs 'अ') पुन च ये रामे (Bs बाह्य).
Dt Da Ct अपेक्षे प्रसक्तपि च. —^a Ds om च. S V
B Ds 11 भाषत (for च रामे). — After 12, S V B
Ds 11 15 read 9

12^a *) S V B Ds 15 Ms read dual in place of
plural Ss Ds 11 15 हि; Ss Bs Ds 15 तु (for च). Vs
किञ्चिदो राक्षसो लो च. Vs किञ्चिदो राक्षसा लो च (sc.).
—^a Ss Ds 11 15 15 कथं; Ds पुत्राय; Gs च येन के (sc.).
Gt kt as in text (for च के च ते). S V B Ds 15 Ms
पुत्रो कस्य पुत्राय लो —^a Ds कथितमात्रे (Ds 'मा'); Ts कि
प्रमाणा, all Gs as in text (for प्रमाणा). Ss
Ds 15 के वैते; Ds के वैते. Ds वैते वै. Ts Gs Ms के
वैताम्. Gt m as in text (for के वैताम्). S V B Ds 15
Ms विप्रमति (Vs 'लो') च कालोते (Vs 'लो') वै लो चोयो;
Ds लो लुह; Ms के वैते (sc.). —^a Ss Ds 11 15
राक्षसा. Ss Bs Ds 15 लुह; Vs 15 Bs राक्षसी. Vs लुहि
स्व. Ds लुहस्वी. Ds लुहस्व. Ds लुहस्व Gt m g t as in
text (for लुहस्व). Bs लुहस्व मुनिपुंगव (sc.).

13^a *) Vi repeats 12^a after the first occurrence
of 12^a Da fi. (for च). — After 12^a (first time),
Vs reads (for the first time) the post. half of 576^a,
then reads 12^a repeating in its proper place —^a Ss
Vs a Ds 11 हयो. Vs हयो. Ms हयो (for हयो). Ss Vs a
Ds 11 Ds 11 हयो; Vs हयो; Vs Bs (before corr. as
in Ss) राक्षसो (for राक्षसम्). —^a Ss भाषतपि; Bs
सर्वैर्वा (sc.); Ds भाषतपि (for भाषतपि). Ss Bs Ds
मरुत; Vs मरुत; Bs Ds मरुत (for मरुत). Vs कथं च मरुतपि
Bs Ds भाषतपि मरुतपि. Ds भाषतपि * ले भाषत. —^a Ss
Ds भाषत; Vs भाषत. Ds भाषत (sc.) वा (for भाषत वा).
Ss Bs Ds 11 'वोषितो' Ss Vs a Bs 'वोषित. Vs Bs
Ds Ms 'वोषित; (for 'वोषितम्).

स ब्रह्मणा दक्षस्त्रैलोक्यं दापते भृशम् ।

महात्म्ये महतीर्यो राक्षसैर्बहुमिदृतः ॥ १६

श्रूयते हि महावीर्यो राक्षसो राक्षसाधिपः ।

साषादैश्रवणध्राता पुत्रो विश्रवसो मुनेः ॥ १७

यदा स्वयं न यक्षस विगर्ह्य महावतः ।

तेन संचोदितौ तौ तु राक्षसौ सुमहात्मौ ।

मारीच्य सुबाहुय यज्ञमिमं करिष्यतः ॥ १८

14^a *) Vs 15 Bs missing (for से). Ds सर्व. Bs
स * (for से). —^a Ds 11 15 15 यदा. Ds यदा (for
यदा). Ds 11 15 15 यदा (for यदा). Ms 15, Ss यदा से
राक्षसो मुने. S V B Ds 11 यदा यदा कथं तयो (Vs यदा).
— After 14^a, S V B Ds 11 15

576^a यदा से मरुतपि मरुतपि मरुतपि लो च लो मुने ।

[Vs मरुत (submetne) (for से से). Bs 'मरुत' (for
'मरुत'). — Vs repeats the post. half here.]

— S V B Ds 11 om. 14^a—16 —^a Ds कीर्तितो.

15 Ss S V B Ds 11 15 15 Ms om. 15 and 16
(for S V B Ds 11 cf. v. 1. 24). —^a Ds Ts G Ms
पुत्राय; Gt पौलस्त्य (as in text)

16 Ss S V B Ds 11 15 15 Ms om. 16 (cf. v. 1.
24 and 15). —^a Gs ब्रह्मणा. —^a Ds राक्षसो राक्षस
(for राक्षसैर्बहुमिदृत)

17 Vi repeats 17^a here (cf. v. 1. 15). —^a Vi
(both times) यदा (for यदा). Dt Ds 11 भूयते च
महात्म (Ds 'हीते'). —^a Ss S V (Vi both times)
Bs a Ds 11 15 15 Ts Ms लो लो Ms * * * लो; Bs
Ts Ms लो लो (for लो लो). —^a Ds यदा (for
यदा). Ds 11 यदायो (Ds 'लो') (for यदायो).
—^a Ds यदा (Ds * * * लो); Ds वि * * * लो (for विप्रमति).
Ds 11 मुने —^a For 17^a, S V B Ds 11 Ms subst :

577^a पुत्रो विश्रवस भूतो प्राजा वैश्रवणस च ।

[Bs transp. the two halves. Vs transp. पुत्रो and
भूतो. Vs पुत्रो हि विश्रव (hypermetre). Vs पुत्रो वैश्रव.
Bs missing (for पुत्रो विश्रव). Ms यदा (for भूतो).]

18 Ms om 18^a. —^a Dt Ds a Gs Ms Ct यदा
च (Ds Gs Ms लो) लुह. Ds यदा लुह; Ds यदा लुह
Ts यदा; Ts भाषत; लुह; Ts लुह लुह; Ms लुह लुह
Gt kt as in text (for यदा लुह लुह). —^a Gs Ms
मरुतपि Ms लुह; Ct as in text (for लुह लुह).
— For 18^a, Ss Ds 11 15 15 subst. :

578^a च मरुतपि यदायै यदायै पुत्रोऽपि ।

[Ss Ds यदा (for लुह).]

न देवा नर्पयः केचिन्नासुरा न च राक्षसाः ।
गन्धर्वयक्षप्रवराः सर्किन्तरमहोत्थाः ॥ १२
सर्वास्त्राणि कृद्याम्बस्य पुत्राः परमपार्थिवकाः ।
कौशिकाय पुरा दत्ता यदा रात्र्यं प्रजासन्ति ॥ १३
तेषुपि पुत्राः कृद्याम्बस्य प्रजापतिमुत्तासुताः ।

नकरूपा महावीर्या दीप्तिमन्तो बयावहाः ॥ १४
जया च सुप्रभा चैव दशकन्ये सुमण्यमे ।
ते सुवातेऽश्वप्रज्ञाणि श्रुतं परमभास्वरम् ॥ १५
पञ्चादृतं सुवैद्येभ्ये जया नाम वरान्तरा ।
रथायास्तुसैन्यानाममेवान्तामरूपाणि ॥ १६

G. 1 24. 16
D. 1 27. 16
L. 1 19. 18

मिथि; Cm k as in text (for अस्त्राणिपुत्राः). Tt missing from 11^a up to यक्ष in 12^a. —^b) Du वैश्वदे, Gs 'वय' (for शैलेन्द्रे) —^c) Śi Dt २२.१.१०-१२ (ए)वृ; Cm k t as in text (for ए)वृ. Ds वैश्वामनुयुषं वादि. —^d) Śi Dt २२.१.१०-१२ व य येत्येवमि कथयत Cm k as in text (for d).

12 Tt missing up to यक्ष in 12^a (cf. v.l. 11). —^a) Dt देवा (for देवा). Ds Gt-3 Ms 2 कथयः (for कथयः). —^b) Dt Ds [म]भरा (for [म]भरा). Ds वक्षसाः (for राक्षसाः). —^c) Du नृक्ष- (for नृक्ष-). —^d) Śi Dt 11-13 म (for म). Ds कथो मथा.

13 ^a) Dt 14 S (except Tt Ms) मुताम्बस्य; Gt 1 as in text (for कृद्या). —^b) Cl: पुत्राणां प्रजापतिव्येकः 11 Cl: परमपार्थिवका इति पाठे परमपार्थिवविष्टाप्रवरा इत्यर्थः । एतेषां बुद्धिगतां चरितम् । —^c) For 13^a, Śi Dt २२.१.१०-१२ subst. ;

159^a मथे मथे कृद्यायेन यैः परमदुर्लभम् ।

(Śi Dt २२.१.१०, Du मथे (for मथे) Ds gloss मथ-
सितान्नामि दक्षिणे, Ds कृद्यायेन, Śi य, Ds यै (for यै).
Ds एतदेवम् (sic).]

—^a) Śi Dt २२.१.१०-१२ कृद्या Cm g t as in text (for कृद्या). —^b) Dt (m) यदा, Śi Dt 11-13 समप्रवराः (Śi 'वृक्ष'; Ds 'विषाद'; Ds 17 सुसन्निवृत्तः; Ds 'एवमि'; Tt 'मते' all Gs as in text (for प्रजासन्ति). —^c) For 11-13, N V D Dt Ms subst.; Ds 118 after 10

160^a शिम्बलकान्तप्रसेपाणि श्रेष्ठे कुशिकप्रवराः ।

देवाश्च न विदुषाणि कुलोभ्ये मुनि मन्त्राः ।

दक्षायस्मै कृद्यायेन दिव्यान्वद्याप्रवराः ।

महीं पाठयतः पूर्वा प्रीतिमामिदमेवम् ।

[[L 1] Vs दिव्यान्वद्याणि (sic) Vs Ds Ms [म]विषे.
Ms विषे मुनि शीतले (for the post hall) —(1 2) Vs
देवाश्च न, Vs देवा मथि, Vs देवाणि न (sic) (for देवाश्च न). Vs
मन्त्राः (for मन्त्राः) —(1 3) Vs दक्षायस्मै (sic); Ds
दक्षायस्मै (for 'क्षे'). Vs कृद्यायेन (sic) Ba दिव्यान्वद्याप्रवरा
for the post hall). —(1 4) Vaa Ba कथयतः; Ds
कथयत, Va मथे (for मथे).]

14 N V Ds Ds Ms om 14. Tt missing from
[up to कथये मु in 15^a —^a) Śi Dt २२.१.१० (Ba marg.)
Ds 11-13 ते हि, Dt न हि; Cm g t as in text (for
देवा). Ds कृद्यायेन (sic), Ds कृद्यायेन, Ds (before

om. 25 in text) 14 Tt G Ms-3 कृद्यायेन; Ds कृद्यायेन
(sic) (for कृद्या). —^b) Śi Bs Ds २२.१.१०-१२
मुताम्बस्य (Ds 'मथा'; Ds मुता, स्मृता; Bs Ds समप्रवरा
Ms-मुताम्बस्य; Tt मुता मथा; Gs मुते; मथा; Gs मुताम्ब
सा; Ms-मुता हि सा; Cm g t as in text (for मुताम्बसा);
—^c) Śi Bs-4 Ds २२.१.१०-१२ 'मथो (for महावीर्या).
—^d) Śi मिथेदिवा; Bs Ds महाप्रवरा; Bs 'मिथः
(for मथाप्रवरा).

15 Tt missing up to कथये 10^a (cf. v.l. 24).
—^a) Dt कथयतः; Tt देवा, Cm g as in text (for कथा
य). N V B Ds (first time) Ms दिव्या (for मुताम्ब).
Ms कथयतः (for कथय). Ds 11 जया वसुप्रभा चैव. —^b) Śi
N V B Ds २२.१.१०-१२ (both times) Ms कथयतः (Śi Vs 1
Dt 1. 'वि'वृत्ति; Ds कथयवृत्ति, Ds कथय' (sic) (for
कथयन्ते). N V B Ds (first time) महाप्र (Vs 'म')ते
(for मुताम्बमे). —^c) Dt Dt 10 Tt Ms Ct मुते; Cm g as
in text (for मुताम्बे). Dt Ds 10 Tt [म]मथि Ds मथय
(for मथ). Śi Dt २२.१.१०-१२ तयोस्तु (Ds 'व') वाम्य
(Ds 'म्यस्य [metallicness] पथयति; Ds ते मुतेष्व मथयति;
Gs मुतेष्वमि व'; Gs कथयतः कथयन्ते; Ms सेकाणि चैव'.
—^d) Gt यदा Gt as in text (for यदा). Śi Dt २२.१.१०-१२
वरमदुर्लभः; Gt as in text (for 'मथयतः'). —^e) For 15^a,
N V B Ms subst., Ds 118 after 15^a (first time)

601^a बभौरुसामप्रेषाणि जहिरे विष्णुदेवता ।

[Vs Ba बभौरु (for बभौरु) Vs [म]विषाणि, Ms [म]विषेण,
Ms [म]विषाणि (for [म]विषाणि). Ds 118 पुत्र मथेण (for
the poor half). Vs विम' (sic) (for विष्णुदेवता).]

16 ^a) Ds कथयतः, Śi Dt २२.१.१०-१२ 'म' (Dt 1. 10
व)ते. N V B Ds कथ (Vs 'म') मुताम्ब; Gs मुते, Ms मु
मुताम्ब (for मुताम्बमे) —^b) Śi मुता; Tt यते (for मथा)
Śi Dt Dt २२.१.१०-१२ Gs Ms कथयतः (for नाम वारा).
Dt Ds Cl t वारा; Gs मथयतः (for पुरा). N V B Ds
Ms कथ (Vs 'म')मुताम्ब मे कथय. —^c) Dt Dt २२.१.१०-१२
(second time) Ms एतः N V B Ds 11 (first time)
विष्णु; Vs देव; Vs विम' (for [म]विष्णु) —^d) Tt missing from
विष्णु (10^a) up to वारा in 17^a on a damaged folio
—^e) Śi N V B Ds २२.१.१०-१२ (both times) Ms
मथयतः (Dt 'म')वृ; Ds Ms कथयतः; Ds मथयतः; Gt as
in text (for कथयतः) Dt Ds Cm t मथयतः कथयतः.

कथा वसिष्ठे वृत्ति राजा दशरथः सुतम् ।
 'प्रहृष्टदन्तो राममाजुहान् सलक्ष्मणम् ॥ १
 कृतस्वस्त्ययनं मामा पिता दशरथेन च ।
 पुरोधसा वसिष्ठेन महलैरभिभूचितम् ॥ २
 स पुनं मूर्ध्नुपमाया राजा दशरथः प्रियम् ।
 वदौ इविरुपुत्राय सुप्रीतेनान्तरात्मना ॥ ३

ततो बाष्पः सुसस्पन्नो मित्रस्त्रे वनौ तदा ।
 निधामिगन्तं रामं दृष्ट्वा सजीरलेचनम् ॥ ४
 पुष्पवृष्टिर्महत्पार्मद्विरुन्दुभिनिस्तनः ।
 बहुदुन्दुभिनिषोषः प्रयाते तु महात्मनि ॥ ५
 निधामिनो ययात्रे ततो रामो महापराः ।
 कामस्वधरो घन्वी तं च सौमित्रिस्त्वगात् ॥ ६

G 1 25 6
 B 1 22 6
 L 1 20 6

21

1 * Ta begins with श्रीरामश्चायं यम् —^a) N V B
 Da 12 Ma पुत्रमुक्तो (Ba *कथा) वसिष्ठेन —^b) Di Da * स्वय
 (for सुतम्) —^c) N V 12 B Da 12 सलक्ष्मणम् (Ba
 marg after corr *मल्लस्य (hyperastoc)) V2 स्वय
 कृतम् Da 12 *वदन् (for प्रहृष्टदन्तो) —^d) V1 मापहृत
 (acc) (for माजुहान्) Da 12 सलक्ष्मणे (ditto) G2
 *सलक्ष्मणे (for सलक्ष्मणम्)

2 * Si Da 12 12 12 12 Te Ge *वदो. Cmg h t as in
 text (for कृतस्वस्त्ययनं) —^a) Di राजा (for पिता) Ma
 पिता दशरथस्त्वा —^b) Si Da 12 12 तया वसिष्ठेन, Ma
 सप्रीतेन (for वसिष्ठेन) —^c) Si Te *प्रतिज्ञा (Te *त),
 Di (gloss दुर्वासवमन्त्रज्ञः) *प्रतिज्ञा, Di *प्रतिज्ञा (acc),
 Da 12 12 *प्रतिज्ञा Di *प्रतिज्ञा, G2 as in text (for
 वसिष्ठेन) —^d) or 2 N V B Da 12 subst

609* भारी कृतस्वस्त्ययनं माहमि कृतस्वस्त्ययनम् ।
 स्वयं येन वसिष्ठेन कृतस्वस्त्ययनमिदम् ।

{ (1 2) Da कथा (for the first part) V2 अभि (for
 माहमि) — (1 2) V 12 B2 निज (acc) (for निजम्) }

3 * N V B Da 12 कथापुत्रेण (for ३ पुत्रे मुक्तिं)
 Da [३] कथापुत्रे (for [३] कथापुत्रे) Si Da 12 12 कथे मुक्तिं
 कथापुत्रे, Di स च पुत्रो समाप्राप्य Da तत् पुत्रं समाप्राप्य,
 Da 12 तत् पुत्रो समाप्राप्य —^a) Ba रात्रि (acc) Ma रात्रे
 (for रात्रि) Da *द *रात्रि, Da *द *रात्रि, Te *Ma *द *रात्रि (for
 दशरथ) Si Da 12 12 मुने, N V B Da 12 मुने
 Da 12 वदो, Da *मुने, Ma स्वयं (for वदो) —^b) Di
 वीरिण —^c) G2 सुपुत्रेण (for सुपुत्रेण) Si Da 12 12 12
 निधामिगन्तं ययात्रे N V B Da 12 कथापुत्रेण वदो

4 * N V B Da 12 12 कथापुत्रेण V2 वदो पुत्रो,
 Ba *Ma कथापुत्रेण (for सुपुत्रेण) V2 वदो वदो *पुत्रो
 —^a) Di Da 12 Te *G2 कीदृशत्वे Si *Ba Da 12
 कीदृशत्वे (V2 *ह V2 *ह) पुत्र सुपुत्रे, Ba *कीदृशत्वे सप्त
 सुपुत्रे (Ba *कीदृशत्वे) (acc) पुत्र सुपुत्रे Da कीदृशत्वे
 पुत्रात् Ma कीदृशत्वे रिज युज —^b) or 4^a) Si Da 12
 12 subst

610* स दृष्ट्वा देवस्वयं पुष्पवृष्टिं समस्तम् ।

[Si Da 12 *Da *दृष्ट्वा Di यदं (for दृष्ट्वा)]
 —^a) V2 Ba Cmg निधामिगन्तं, Da *कथापुत्रे Di *दृष्ट्वा,
 Ma *मुक्त, G2 [मा] तत् (for तत्) Si Da 12 12 12 12
 Te Ge Ma दृष्ट्वा राम (by transp) Di repeats
 (ditto) तत् दृष्ट्वा

5 At 5^a and 5^b Li (gloss) दृष्ट्वा यदो भविष्यतीति
 —^a) Di Da *निधामि, Di Ge निधामि, Cmg as in text
 (for निधामि) Di *द *रात्रि कीदृशत्वे (for द *रात्रि), Ma
 कीदृशत्वे वदो —^b) or 5^a) Si Da 12 subst

611* सुपुत्रवृष्टिं कथापुत्रेण निधामिगन्तं ।

[Da 12 (for सु) Di वदो (for वदो)]

On the other hand N V B Da 12 subst

612* कथापुत्रवृष्टिं कथापुत्रवृष्टिं सुपुत्रेण ।

[V1 com V2 वा (for कथा) V2 कथापुत्रवृष्टिं, V2 कथे,
 Ba *दृष्ट्वा, Ba *कथापुत्र, Di कीदृशत्वे (for कीदृशत्वे)
 —^a) Si V2 B *Da 12 12 12 Ma कथे (for *दा Di *कथे)
 Ma, V2 Ba Da Ge कथे (for कथे) (for कथे)
 Di कथे कथापुत्रवृष्टिं (corrupt) —^b) Di alleg for 5^a
 except last two letters (स्वयं) —^c) Cmg प्रयाति (for
 प्रे) Ma *मु, Ma *दे (for मु) Si Da 12 12 प्रयाति महापरा,
 N V B Da 12 प्रयाति सुपुत्रेण, Da 12 12 [Da] कथापुत्र
 महापरा

6 * Si निधामिगन्तं (acc) Si Da 12 12 प्रयाति (for
 कथापुत्रे) —^a) Di Te *G2 Ma कथापुत्रे (for कथापुत्रे)
 N V B Da 12 12 (Ba *) राम (V2 *) कथापुत्रवृष्टिं
 (V2 *Ba [marg] *कथापुत्र) —^b) Di कथापुत्रे
 Di (gloss) (acc) कथापुत्रेण ये दि निधामिगन्तं ययात्रे
 उदयोदयो ययात्रे कथापुत्रवृष्टिं दि ३ —^c) Si Da 12 12 12
 ययात्रे, Da 12 12 (for ययात्रे) N V B Da 12 12 Ma कथापुत्र
 —^d) or 6^a) Si Ba (marg) Da 12 12, whereas Ba
 12, after 7^a

613* निधामिगन्तं रामं दृष्ट्वा दत्ता कथापुत्रा ।
 महापरापुत्रं कथापुत्रवृष्टिं कथापुत्रवृष्टिं ।

[(1 2) Da कथा (for कथा)]

वतः प्रभाते निमले कृताह्निकमरिदमौ ।
विधामित्रं पुरस्कृत्य नद्यास्तोरमुषामौ ॥ १
ते च सर्वे महात्मानो मुनयः संशितव्रताः ।
उपस्थाय शुभां नानि विधापित्रमथाकुम्भम् ॥ २
अरोहन् मरालान् राजपुत्रपुरस्कृतः ।
अरिं गच्छ कथानं मा भूत्कालस्य पर्ययः ॥ ३
विधामित्रस्तथेत्युक्त्वा हानृषीन्मित्रं च ।

23

1 *) Ms विमलौ, Cg as in text (for निमले) —^b)
Ds-1011 Ms कृता (for कृत) Ds *मरिदमौ —Ds om
1st —^c) V1 मरालान् —^d) N V B Ds Ms उपेक्षु,
Dt *माम् (ms) Ds प्रत्ययम् (for उपस्थायौ)

2 *) Bz Ds Ms तु, Cg as in text (for च) Ss
Ds-1111 सर्वे दृष्ट (Dt *लु), Ds सर्वे ते वै (for ते च
सर्वे) Ds महात्मान् —^b) Ss Ds-1111 11 मरालान् (for
मुनयः) Ss N V B Ds-1111-11 Ms दूरवर्षतः (Ms
*दूरवर्ष), Ds *मरालान्, Ms *मरालान् (for मरालान्) —^c)
Ss Ds-1111 11 उपेक्षु, V1 *उपेक्षु, Cg g t as in text (for
उपेक्षाम्) Ds वाच (for वाच) —Bs om (hapl) 2nd—
3rd —^d) Dt कथा (for कथा) Ds [म]मित्रं (acc)
(for [म]मित्रम्)

3 Bs om 3rd (cf v l 2) —^a) Bz मरालान् (by
permetne) Ds *माम्, Cg g as in text (for मरालान्)
Ds Ms शुभा (for मरालान्) Ns Vs Bs Ds अरोह
माहम् (Ds *माम् also in m) Ts अरोह (for मरालान्) —^b)
Vs विधामित्र, Bz रा+पुत्र Ss Ds-1111 11 मरालान् (Dt
*र) V1 *मरालान्, Ds मरालान्, Cg k t as in text (for
मरालान्) Ds [म] ते कालस्यो मरालान् (—3rd in Ds)
—^c) Vs Ds (mag also) मरालान्, Cg g k t as in text
(for मरालान्) —^d) Ds Cg k विपरीत (for मरालान् पर्ययः)
N V B Ds Ms मा ते (Ms च) कालस्यो मरालान् (—3rd in
Ds) (submetne) ; भूम् (Vs-2 B Ds मरालान्, Vs Ds
मरालान्, Ms *माम् ते)

4 *) Ts वाच (for वाच) —^b) Bs वाचाम् (for
मरालान्) Ss Ds-1111 11 मरालान्, N V Bz-2 (m
also in m Bz) Dt Ds-1111 Ms प्रति (Dt *म) पुरम् च
(Vs स), Bz प्रतिपुत्र, Ds मरालान् (submetne) Ts
(after cor. ser m as in text) मरालान्, Cg s *वाच च
(for मरालान् च) —^c) Ss N V B Ds-1111 11 मरालान्
पुरम् (for मरालान् मरालान्) —^d) Ss N Vs-2 11 (Bs
mag) Ds-1111-11 मरालान्, Vs Bs मरालान् (for मरालान्)
N V B Ds Ms मरालान् Ds Ms मरालान्, Cg k t as

वतः सहितस्त्राम्यां सरितं सामरंगमा ॥ ४
अथ रामः सन्निपद्ये पञ्च मुनिपुंगवम् ।
वारिणो विद्यमानस्य क्रियं तुमुले धनिः ॥ ५
राघवस्य वचः श्रुत्वा कैवल्यसमन्वितम् ।
कथयन्मातुः चर्मात्मा तस्य शब्दस्य निधयम् ॥ ६
कैवल्यसंपत्तिं राम मनसा निर्मितं सरः ।
ब्रह्मणा नरार्द्रं तेनेदं मानसं सरः ॥ ७

in text (for सामरंगमा) —After 4 Dt Ds-1111 S
(except Ms) ms (Cg comm on l : Ek on l 1-2
and G on l 1-3)

645* तस्य श्रुत्वा वदन्मनितारम्भार्थितम् ।
मरालान्मातुः कथयन् तस्य शब्दस्य निधयम् ।
श्रुत्वापि महात्मानं सह रामः कनीमतः ।

[(1 1) Dt Ds-1111 (for वच) Ds T Gs-1111 Ms *
Gs Ms-1111 (Gs *m [acc]) वच (for वचनं) Dt Ds-
1111 Ms मरालान् (for मरालान्) Ts मरालान् (for मरालान्) Ds
मरालान् (for मरालान्) —(1 2) Ds T (except Ts) G
Ms-1111 on the post half of l 2 and the prior half of
l 3]

5 *) N V B Ds-1111 11 मरालान्, Ds मरालान्, Cg g k as in text
(for मरालान्) Ss Ds-1111 11 मरालान् (Dt *माम्) वच (for वच
राम) —^b) V1 मरालान् (for मरालान्) Vs *मरालान्, Ms
मरालान् (for मरालान्) —^c) Vs Bs वारिणः,
Cg g as in text (for वारिणः) N V B Ds Ms मरालान्
वच (Vs *मरालान्), Cg g k t as in text (for विद्यमानस्य)
Ss Ds-1111 11 वच (Ds वि) विद्यमान (Ds मरालान्) विद्य
मानम् —^d) Ss Ds-1111 11 वच, N B मरालान् (Ds *माम्),
Vs Ds Ms मरालान्, Vs मरालान् (for मरालान्) Ss Ds-1111 11 मरालान्,
N V B Ds Ms मरालान्, Ds-1111 11 मरालान्, Ds मरालान्,
Cg k as in text (for तुमुले धनिः)

6 *) N V Bz 11 Ds Ms मरालान्, Bz मरालान् तस्य
Cg g k as in text (for मरालान्) Ss Ds-1111 11 मरालान् (for
वच) Gs Ms मरालान् मरालान् —^b) Ns Vs Bs Ds Ms
मरालान् Ss Ds-1111 11 मरालान् मरालान् वच (Ds-1111
*माम्) मुनि —^c) Ds कथयन्मातुः (acc) N V B Ds Ms
मरालान् (for मरालान्) —^d) N Vs-2 B Ds Ms मरालान्
(Vs र), Vs मरालान्, Cg g t as in text (for निधयम्)

7 *) Ds-1111 11 मरालान् (for मरालान्) N V B Ds Ms
Ms मरालान् (for मरालान्) Cg मरालान् मरालान् (as in text)
Ds Ms मरालान् (for मरालान्) —^b) Vs मरालान्, Ds om (hapl)
m m मरालान् Vs मरालान् (for मरालान्) Bz m m मरालान्
and मरालान् Ns Vs मरालान् (acc) Dt Ds-1111 11, Cg as in

G 1 27 7
D 1 24 9
L 1 28 7

G 1 27 8
B 1 24 9
L 1 22 8

तस्मात्सुसारा सरसः साधोऽध्याहुषाह्वे ।
सरःप्रवृत्ता सरसः पुण्या ब्रह्मसरश्च्युता ॥ ८
तस्यापमृतलः शुब्दो जाह्नवीमभिर्तिवै ।
वारिसंक्षोभजो राम प्रणामं नियतः कुरु ॥ ९
ताम्यां तु तादृमौ कृत्वा प्रणाममतिधार्मिकौ ।

वीरं दक्षिणमासाव जम्भतुल्यमुपिक्रमौ ॥ १०
स वनं धौसंकाशं दृष्ट्वा नृपरात्मजः ।
अभिप्रहृतमैस्त्वारः पश्यच्छ मुनिपुंगवम् ॥ ११
जहो वनमिदं दुर्गं शिष्टिहागणनान्दितम् ।
भैरवैः यारद्वैः कीर्तं श्रुत्वादीर्घाणारवैः ॥ १२

text (for सर) — $\tilde{N}a$ Vs Gr om (hapl) 9th —^a)
Śi Dn 11 15 हृष, Gr Mz मुनि (for नर) $\tilde{N}a$ Vs 14 B
Dn 11 15 प्रहृषा मासिद स (Vs 11) सारस —^a) $\tilde{N}a$ Vs 14 B 15
Dn 11 15 वदन् (Vs अह्वेद [by transp] Vs 14) B
हस्वान्त (for लेनेद) Śi Dn 11 15 15 सारस सार (Dn
मास [metathesis]) सेव स,.

8 ^a) Śi Dn 11 15 15 15 प्रवृत्ता सरस, Mz सारस (for
हृषाव सरस) — Śi Dn 11 15 15 (hapl) 8th —^a) Dn
सम्यक्तवत्, Dn सम्यक्तवत् Dn 11 15 सम्यक्तवत्, Dn
समिमाणात् (sic) Mz श्रुति, Gr mg as in text (for
प्रवृत्ता) — For 8th $\tilde{N}i$ V B Dn 11 15 subst

646^a) सरतो माससावसावधोऽध्याहुषाह्वे शोभा ।

[Vs सारस (metathesis), Vs सार (for सारस) Dn
सम्यक्त (for सारस) Vs सार (for सार) Vs सेवरा Bn (in
also) 4 शोभा (Bn सार) (for सेवरा)]

—^a) $\tilde{N}i$ V B Dn 11 15 नदी सारस, Dn 11 15 15 Mz सारस,
Gr mg as in text (for सारस) $\tilde{N}i$ Bn सार स
प्रवृत्ता सारस (for सारस) $\tilde{N}i$ Bn —^a) Dn सारसप्रवृत्ता

9 ^a) Mz Gr प्रवृत्ता, Gr mg as in text (for सारस)
Śi Dn 11 15 15 सारस विमुक्तसारा (Śi सार), Mz सार
सार सारसप्रवृत्ता —^a) Śi Dn 11 15 15 सारसप्रवृत्ता, Gr mg
as in text (for सारसप्रवृत्ता) Mz सारसप्रवृत्ता — For 9th, $\tilde{N}i$
V B Dn 11 15 subst

647^a) जाह्नवीमभिर्तिव्यक्तसारा जम्भतुल्यविक्रमा ।

[$\tilde{N}a$ Vs 14 Bn 1 (both in also) सारि (Mz सारि) सारस,
Vs Dn 11 15 सारि (for सारि)]

—^a) Śi $\tilde{N}a$ Vs Bn 1 (in also) Dn 11 15 15 सारसप्रवृत्ता $\tilde{N}a$
Vs 14 Bn 1 सारसप्रवृत्ता, Dn 11 15 सारसप्रवृत्ता Gr mg as in
text (for सारसप्रवृत्ता) —^a) Dn सारसप्रवृत्ता (sic) Gr mg as in
text (for सारसप्रवृत्ता) $\tilde{N}a$ Vs 14 B Dn 11 15 15 15
सार [Vs सार] Dn 11 15 Gr mg as in text (for सार)

III ^a) Śi Dn 11 15 Mz सारसप्रवृत्ता Dn सारसप्रवृत्ता, Dn
सुप्तसारा Gr Vs सारस, Gr mg as in text (for सारस)
Dn Mz सार सार (for सारस) —^a) Dn सारसप्रवृत्ता
— For 10th $\tilde{N}i$ V B Dn 11 15 subst

648^a) सारसप्रवृत्ता सारसप्रवृत्ता सारसप्रवृत्ता ।

[Vs सारसप्रवृत्ता Dn सारसप्रवृत्ता (metathesis) (for सारसप्रवृत्ता)
Vs नदी सार (for सारसप्रवृत्ता) Bn सारि (for सार)]

Bn cont.

649^a) प्रवृत्ता सारसप्रवृत्ता सारसप्रवृत्ता ।

Bn cont (after 648^a)

650^a) सारसप्रवृत्ता सारसप्रवृत्ता सारसप्रवृत्ता ।

— Dn om (hapl) 10th —^a) $\tilde{N}i$ Vs 14 Bn 1 (Bn in
also as in text) Dn 11 15 पर सारसप्रवृत्ता $\tilde{N}a$ Bn सारस (for
दक्षिणमासाव) —^a) Dn सारस (sic)

II ^a) Śi Dn 11 15 15 सार, Gr mg as in text (for
सार) Śi Dn 11 15 15 सार, Dn (margin gloss) सारस
सारस, Gr mg as in text (for सारसप्रवृत्ता) —^a) Dn
transp नृप सार सार Śi Dn 11 15 15 Gr Mz सार
सारस (Dn Dn Gr Mz 11 15) (for सारसप्रवृत्ता)
Ts सारसप्रवृत्ता —^a) Śi Dn 11 15 सार सारसप्रवृत्ता सारस,
Dn 11 15 सार सार सारस (Dn सार) Dn सारसप्रवृत्ता सारि
सार (for ^a) Dn सार सारसप्रवृत्ता सारसप्रवृत्ता सारि सारि
Dn सार सारसप्रवृत्ता सारि सारसप्रवृत्ता — For 11 $\tilde{N}i$ V B
Dn 11 15 Mz (1 2 only) subst

651^a) सारसप्रवृत्ता सारसप्रवृत्ता सारसप्रवृत्ता ।

सार सारसप्रवृत्ता सारि सार सारसप्रवृत्ता ।

सारसप्रवृत्ता सार सार सारसप्रवृत्ता ।

[(1 2) $\tilde{N}a$ सारस (sic) $\tilde{N}a$ $\tilde{N}a$ Bn (margin also
as above) सार (for सारसप्रवृत्ता) $\tilde{N}a$ सार (sic) (for
सार) Dn सारि (for सारि) — (1 2) $\tilde{N}a$ सारस
 $\tilde{N}a$ Bn (margin also as above) Dn सारि (for सारि) $\tilde{N}a$
Dn सार Dn सार (for सार) Bn सारसप्रवृत्ता Mz सार
सारि सारि (for the post half) — After 1 2 Words
1 2 of 652^a — (1 3) $\tilde{N}a$ सार (sic) (for सार) Dn
सारि (for सारि)]

12 ^a) Śi Dn 11 15 सार, Dn सार (for सार) $\tilde{N}i$ Vs 14
B Dn 11 15 सार (Vs Bn सार) सारि सारि $\tilde{N}a$ सारसप्रवृत्ता
(sic) —^a) $\tilde{N}a$ Dn Ts Gr Mz सारि सारि $\tilde{N}a$ सारि,
Dn सारि (sic) Gr mg as in text (for सारि)
Dn सार Dn सार (for सार) Dn सारि (for
सारि) — Dn reads 12^a after 652^a —^a) Śi
Dn 11 15 सार सारि, Dn 11 15 Ts Gr Mz सारि Mz
सारि (for सारि सारि) Dn सारि सारि (sic)
Ts सारि सारि —^a) Dn 11 15 Gr Mz सारि (for
सारि) Śi Dn 11 15 15 Gr सारि सारि, Dn 11 15 S
(except Gr) Gr सारि Dn Mz सारि (for सारि)
Mz सारि [Gr 1 2 as in text (for सारि)]

नानाप्रकारैः शत्रुवैराग्यद्विभैरवस्थनैः ।
सिंहन्याग्रमराहैश्च वारणैश्चापि शोमितम् ॥ १३
धराधर्मणश्चतुर्भौर्वैल्वसिन्दुकपाटलैः ।
संश्रितं वदरीमिश्रं किं निन्दं दास्यं वनम् ॥ १४
तमुवाच महातेजा रिशामिदो महामुनिः ।
श्रूयतां कस्य काहुत्स्य यस्यैतदास्यं वनम् ॥ १५

13 *Si* *Di* 15712 *om* 13 and 14 —³) *Di* जैले
हृत्ते —⁴) *Di* 16 *T* *Gi* 14 *Ms* 3 पोष, *Do* जै, *Go* उष
(for वारि)

14 *Si* *Di* 15713 *om* 14 (cf. v. 13) —⁵) *Do*
धराधर्मणश्च, *Do* धर्मश्च क्वचित्काले —⁶) *Do* वर- (for
सिन्धु) *Di* सिंह- (for सिन्दु) —⁷) *Di* *Do* 15
Gi as in text (for तु) *Do* *T* *Cr* किं लेवद्, *Do* *T* 2
Go 1 *Ms* 3 किं लेवद्, *Gi* किं लेवद्, *Do* as in text (for
किं लेवद्) —For 12 14 *N* *V* *B* *Di* 15713 *Ms* (*Di*
Ms for 13 14 only) subit

652* नामग्राह्यमेषैर्विवाहमनैर्विवाहियम् ।
विदग्धप्रसादप्रदं हि त्वं प्रत्येकमिदम् ।
ध्यायन्मनुजं वासनापिरालिङ्ग्यते ।
मुने कंठरिभिर्वाच योमै किलिङ्गमुपकथ्यते ।

(*Vs* *Di* 15 *om* (hap) 1 2 —(1 2) *Do*
मनुजं *Do* वासनापिर (sic), *Do* (mag as above)
मनुजान् (for वासनापिर) *Ms* नामग्राह्यमेषैर्विवाहियमै री
(cf. 13⁵) —*Ms* reads 1 2 after 1 2 of 651* —(1
2) *Si* 1-वाचय *Vs* *Di* 15-वा *Vs* *Do* *Ms* 1-वा (for
वाचि) —(1 3) *Vs* 2-वाच *Vs* 3-वाच *Di* 15-
(for वाचय) *Si* 1-वाचयति-विदग्ध, *Vs* 1-वाचयति-
Di 1-विदग्धमनुजं (for the post. half) *Do* 1-वाच
मनुजान्मनुजं-विदग्ध —(1 4) *Di* 1-वा (for वृत्ति) *Vs*
Di *Do* 1-वा (for वृत्ति) *Vs* 2-*Ms* 2 (mag also) 3-वा
Di 1-वाचयति (for the post. half)]

—Thereafter *Di* reads 15*

15 *Di* reads 15 in marg. (see 15) —⁸) *N* *V*
Bi 1 *Di* 15 वाच, *Bi* वाच (sic) (for वाच) *N* *V* *B* *Di* 15
Ms 1-वाच (for *Ms* 1-वा, *Bi* 1-वा) 2-वाच (for वाचयति) *Si*
Di 15713 15 वाच (for *Di* 15 1-वाचयति) 2-वाच —⁹) *Si* *Do* 15
वाचयति *N* *V* *B* *Di* 15 *Ms* 1-वाचयति (*Vs* 1-वा, *Bi* 1-
mag also) 2-वाच (for वाचयति) (*Bi* *Ms* 1-वाच) —¹⁰) *N* *V*
Bi *Di* 15 *Ms* 1-वाचयति, *Di* 1-वाचयति *Do* 15 1-वाच
(for वाच, *Do* 1-वाच) 2-वाचयति (for वाच वाचयति) —¹¹)
Si *Di* 15713 15 1-वाचयति, *Gi* 2 as in text (for वाच
वाचयति) *N* *V* *B* *Di* 15 *Ms* 1-वाचयति वाचयति *Di* 1-वाच
वाचयति

एतौ जनपदौ स्त्रीतौ पूर्वमास्तां नरोत्तम ।
मलदाश्च कुरुष्वश्च देवनिर्माणनिर्मितौ ॥ १६
शुभा वृत्रभे राम मलेन सगमिषुतम् ।
क्षुधा चैव सहस्राक्षं ब्रह्मत्या यदापिबत् ॥ १७
तमिन्द्रं स्वामयन्देवाः प्रपद्यन् तपोधनाः ।
कुरुषोः स्नापयामासुर्मलं चास्य श्रमोचयन् ॥ १८

16 *) *Si* *Di* 15713 13 सिरी *N* *V* *B* *Di* 15 13 वा,
Gi *g* *k* *a* *s* *m* *t* *e* *x* *t* (for वृत्र) *N* *V* *B* *Di* 15 13 'वृ', *Go*
'वृ' (for वृत्रभे) *Si* *N* *V* *B* *Di* 15713 13 श्रीमा,
Di 15 श्रीमा, *Gi* *g* *k* *a* *s* *m* *t* *e* *x* *t* (for स्त्रीतौ) —¹) *Di*
स्त्रीतौ (for पूर्व) *Si* *Di* 15713 *Ms* 1-नरोत्तमौ *N* *V* *B*
Di 15 1-नरोत्तमौ-नरोत्तमौ —²) *Si* *Di* 15713 13 मलदाश्च,
Si *Vs* *Bi* 1 *Do* 15 मलदाश्च, *Vs* 1 *Do* 15 (after corr. as in
Si) मलदाश्च, *Do* मलदाश्च (sic) *Di* 15 मलदाश्च (sic)
Gi *g* *k* *a* *s* *m* *t* *e* *x* *t* (for मलदाश्च) *Si* *Vs* *Bi* *Di* 15 13
कुरुष्व (for कुरुष्व) *Vs* 1 कुरुष्व, *Bi* *Do* 15 कुरुष्व *Ms* (after
corr.) *Do* 15 कुरुष्व, *Do* 15 कुरुष्व, *Do* 15 कुरुष्व, *Gi* *g* *k* *a* *s* *m* *t* *e* *x* *t*
'स्नाप' (for कुरुष्व) *Vs* 1 कुरुष्व-नरोत्तमौ —³) *Di* 15 देव
(for देव) *Si* *Vs* *Bi* 1 *Do* 15 निर्माण (for निर्माण)
Gi *g* *k* *a* *s* *m* *t* *e* *x* *t* (for ⁴) *Gi* *g* *k* *a* *s* *m* *t* *e* *x* *t* (for निर्माण)
Ms 1-वाचयति

17 *) *N* *V* *B* *Di* 15 13 सखा (for सखा) *Do* 15 सखा
—¹) *Si* 1-सखा (sic), *Bi* 1-सखा (mag also) 2-सखा, *T* 1-सखा;
Gi *g* *k* *a* *s* *m* *t* *e* *x* *t* (for सखा) *Si* *N* *V* *B* *Di* 15713 13
सखि (*Vs* 1-सखा, *Do* 1-सखि, *Gi* as in text —²)
Si *Di* 15713 13 शुभा (*Di* 15 'शुभा') *Do* 15 शुभा, *N* *V* *B* *Di* 15
श्रीमा (*Bi* 1-श्रीमा, *Do* 1-श्रीमा) (sic) *Do* 15 शुभा, *Gi*
शुभा, *Ms* as in text (for शुभा) *Do* 15 शुभा
शुभा शुभा —³) *Si* *N* *V* *B* *Di* 15713 13 श्रीमा
सखा (*Do* 1-श्रीमा) —⁴) *Si* *Di* 15713 13 'श्रीमा' *Gi* *g* *k* *a* *s* *m* *t* *e* *x* *t*
सखा (*as in text*) *Di* *Do* 15 *T* 1 *Ms* *Do* 15
श्रीमा, *Do* 15 श्रीमा (for श्रीमा) *N* *Vs* 1 *Bi* *Do* 15 श्रीमा
(*Bi* 1-श्रीमा) *Do* 15 श्रीमा (*Vs* 1-श्रीमा, *Bi* 1-श्रीमा, *Do* 15 श्रीमा
श्रीमा, *Ms* 1-श्रीमा श्रीमा श्रीमा)

18 *) *Do* 15 वृ (for वृ) *Si* *Di* 15713 13 वृ (*Do*
Di 15 वृ, *Do* 15 वृ) *Gi* *g* *k* *a* *s* *m* *t* *e* *x* *t* (for वृत्रभे)
Si *Di* 15713 13 वृ (for वृ) *N* *V* *B* *Di* 15 *Ms*
वृ (*Vs* 1-वृ, *Bi* 1-वृ, *Do* 1-वृ) *Do* 15 वृ, *Ms*
वृ (*as in text*) *Gi* *g* *k* *a* *s* *m* *t* *e* *x* *t* (for वृत्रभे) *Si* *Di* 15
वृ (*as in text*) (*Si* *Di* 15, *Do* 15, *Do* 15) *Do* 15
(*Do* 15) *Do* 15 वृ *N* *V* *B* *Di* 15 वृ श्रीमा शुभा
(*Vs* 1-वृ) *Ms* 1-वृ श्रीमा शुभा —²) *Si* 1-वृ
(sic) *Ms* 1-वृ, *Gi* *g* *k* *a* *s* *m* *t* *e* *x* *t* (for वृत्रभे)
N *V* *B* *Di* 15 *Ms* 1-वृ (*Do* 1-वृ) *Do* 15 वृ (for वृत्रभे)

G 1 27 19
B 1 24 20
L 1 22 19

इह भूयां मलं दत्वा दत्वा कारुण्ये च ।
शरीरं महेन्द्रस्य ततो ह्यै शोदिरे ॥ १९
निर्मलो निष्कलाथ शुचिस्त्रिन्दो यदाभवत् ।
ददौ देवस्य सुप्रीतो वं प्रभुतनुचमम् ॥ २०
इमौ जनपदौ स्मृतौ ख्यातिं लोके गमिष्यतः ।

साम्प्र. S: Ds 22.11.12 स्मृ (S: Ds 22.11.12 स्मृ)
परावपुनस्ते (Ds 22.11.12 स्मृ) —^a) Ds महे (for
मल) Ms स्तोदयन् (for प्रभोचमम्) S: Ds 22.11.12
स्मृतौ (Ds 22.11.12 स्मृतौ) S: V B Ds 22.11.12 स्मृ (S:
Bs 22.11.12 स्मृतौ) (Vs 22.11.12 स्मृतौ) (Vs 22.11.12
स्मृतौ) S: Ds 22.11.12 स्मृतौ also as in Vs Bs and साम्प्र. B:
Ds विप्रोदौ. Cf. as in text (for ^a)

19 Ds repeats 19-20^a after 20^a —^a) Ds
(second time) मया (for इह) S: Ds 22.11.12 स्मृ
(Ds 22.11.12 स्मृ) भूतो (S: Ds 22.11.12 स्मृ as in text). S:
V B Ds 22.11.12 (first time) Ms स्तोदयन्ते (for इह
हृत्वा) Vs मलम् (for मले) S: Ds 22.11.12 (second
time) Ms देवा. S: V B Ds 22.11.12 (first time) Ms म
हत्वा (for दत्वा) —^a) S: 22.11.12 Bs 22.11.12 देव. Vs
देव. Vs Bs Ds (before corr. as in S) देव. Ds देवा.
Ds हृत्वा. Gs हत्वा. (for दत्वा) S: Vs Bs Ds 22.11.12
काम् (Bs 22.11.12 हत्वा) (Rama also कल्पम्). Vs कल्पम्.
Vs कल्पम्. Bs कल्पम्. Ds 22.11.12 (both times, first
time before corr. as in S) हत्वा. Gs कल्पम्.
Cm g कल्पम्. Cf. as in text (for कल्पम्) S: H
(for च) Ds हत्वा कल्पम्. Ms देव कार्ये च —^a)
Ms शरीरे महेन्द्र —^a) Ds (first time) मलम्.
Ms मया स (for शरीरे) —For 20^a, S: V B Ds 22.11.12
subst

633^a विप्रमिदोदयुक्तं च हृत्वागतम् ।

[Vs विप्रो S: Vs Bs 22.11.12 स्मृ. Vs मया (for
चमम्)]

20 Ds repeats 20^a (cf. v. 19) —^a) S: Bs Ds
हत्वा. Vs Ds 22.11.12 हत्वा. Bs (m also) मलम्.
Ds (second time) मलम्. Tr 22.11.12 (for मलम्
मलम्) —^a) Ds Ds 22.11.12 मलम्. Cf. as in text (for
मलम्) Ds मलम् (sc) (for मलम्) Vs मलम्. Ds
Ds 22.11.12 Ms Gs Ms (before corr.) मलम् Ds 22.11.12 (first
time) मलम् Ms मलम् (for मलम्) Vs Bs Ds 22.11.12
[m मलम्. Ds मलम् (for [m मलम्) Ds 22.11.12 मलम्
—^a) S: V B Ds 22.11.12 मलम्. Ds Ds 22.11.12 मलम् (for मलम्)
Tr मलम् (for मलम्) —^a) Ds Ds 22.11.12 मलम्
(sc) (for मलम्) Ms मलम् S: Ds 22.11.12 मलम्
मलम् S: V B Ds 22.11.12 मलम् मलम् (Vs मलम्).
Ds मलम् मलम्

मलदाथ कल्याण ममाङ्गमलपरिणी ॥ २१
साधु साधिवि तं देवाः पाकानामनुचम् ।
देवस्य पूर्वा तां दत्ता कृतां शक्रेण धीमता ॥ २२
एतौ जनपदौ स्मृतौ दीर्घकालमिदम् ।
मलदाथ कल्याण मुदितौ धनधान्यतः ॥ २३

21 ^a) Vs Bs 22.11.12 (for मलम्) S: Ds 22.11.12
मलम् (for मलम्) —^a) S: Ds 22.11.12 मलम्. Vs मलम्.
Cf. k. as in text (for मलम्) Bs (m) लोके
Ds Vs transp मलम् and लोके Vs मलम् (sc)
—After 21^a, Ds 22.11.12 (gloss ?)

634^a मल पाया धीमिदं कारुण्ये देवत मलम् ।

—^a) S: Ds 22.11.12 मलम्. S: Bs 22.11.12 मलम्.
Vs मलम् (Vs 22.11.12 मलम्). Cf. l. as in text (for मलम्)
S: V B Ds 22.11.12 मलम्. Ms मलम्. Ds मलम् (for
मलम्) —^a) Gs Gs (hapl) 21^a-23^a —^a) S: मलम्.
Ds 22.11.12 मलम् Ds 22.11.12 मलम् (Ds 22.11.12 मलम्).
Cm g k. as in text (for मलम्) S: Vs Bs
Ds [H] मलम् मलम् (Vs 22.11.12 मलम्). Vs Bs Ds Ms मलम्
(Vs Bs Ds मलम् [with lustus] मलम् मलम्). Vs
[m] मलम् मलम्

22 Ts Gs om. 22 (cf. v. 11. 21) —^a) S: V B
Ds 22.11.12 मलम्. Ds 22.11.12 (for मलम्) —^a) S:
Ds 22.11.12 मलम् मलम् मलम् (Ds 22.11.12 मलम्) —^a) S:
Ds 22.11.12 मलम् (Ds 22.11.12 मलम्) (Ds 22.11.12 मलम्).
Ds 22.11.12 मलम्. Cf. as in text (for मलम् मलम्)
S: मलम् (for मलम्) —^a) Ms मलम् (sc) (for मलम्) Ds
मलम् (sc)

23 Ts Gs om. 23^a (cf. v. 11. 21) —^a) S:
Ds 22.11.12 मलम्. Cf. k. as in text (for मलम्) Ds 22.11.12
(for मलम्) S: Ds 22.11.12 (after corr. as in text) मलम्
(Ds 22.11.12 मलम्) (for मलम्) —^a) S:
Ds 22.11.12 मलम् (Ds 22.11.12 मलम्) (Ds 22.11.12 मलम्).
Ds 22.11.12 मलम् (for मलम्) Ds 22.11.12
मलम् (for मलम्) (for मलम्) —^a) For 22^a 23^a, S: V
B Ds 22.11.12 Ms subst

635^a देवस्य मल मिदं मलम् मलम् मलम् मलम् ।
मलम् मलम् मलम् मलम् मलम् मलम् मलम् ।

[L 2] Bs Ms मलम् (for मलम्) Vs Ds मलम् (for
मलम्) Vs मलम् (for मलम्) —[1 2] Ds मलम्, Ms [m] मलम्
(for मलम्) Bs repeats through oversight 21^a
for the post half]

—^a) S: Ds 22.11.12 मलम्. S: Bs मलम्. S: Vs 22.11.12
B (Bs m. also) Ds 22.11.12 मलम्. Vs मलम्. Ds
मलम् (for मलम्) S: Vs Ds 22.11.12 मलम्. Vs

तो तु जातो रिरर्पन्ती रूपधौरनशालिनीम् ।
 जम्भपुत्राय सुन्दाय ददौ भार्या यशस्विनीम् ॥ ७
 क्साचिरय कालस्य यशी पुत्रं व्यावसत ।
 भारीचं नाम दुर्घर्षं यः शपाद्रावसोभसत् ॥ ८
 सुन्दे तु निहते राम वनस्त्यस्यसितचमम् ।
 तादस्य सह पुत्रेय प्रवर्षयितुमिच्छति ॥ ९

7 Di om १st (cf vl 6) — Di Ds: वसत
 (for जात) Ms विपुत्रायी (for विवर्पन्ती) Si N V B
 Di 117-12 वपमसो च (Si Di 117-12 Di 120) जा
 ददा (Si Di 117-12 Di 120) सतो — Si Di 117-12
 वस Ms Ns पुत्र Ns Vs Ds: Ds पुत्र Vs पुत्र, Vs 4
 धुरी Bs धु, Di 120 क, Di S (except Ts Ms)
 सस Ms वस, Ct as in text (for वस) ॥ Ct tp
 सतो पुत्र सप्तपुत्र ॥ ॥ — Si Vi 12 B Di 120 वसि
 दिता Vs सप्तपुत्र (for वसिदिनीम्)

8 ¹ Di 127 transp वशी and पुत्रे Ns Ms व्यस्यव
 Ts व्यस्यव, Ct ५ व्यस्यव Ct as in text (for
 व्यस्यव) — Si N V B Ds: विवसते (for दुर्घर्ष) Vs
 reads inf lin within brackets सतिच चमम् रामे —
 Ms मधेह (for मधेह) Si Ns Vi 12 B Di 127 12
 सता (Vi सता) ददौ भार्या यः सतावपुत्राय वस

9 ¹ Bs विनो (metathesis) (for विनो) N V
 B Ds: वसिन् (for वस) Si Ds: 127 12 सत्येव
 (Si सोमेति Ds: सोमेति) विनो (Di 127 12) स मोदाह,
 Di सोमेति व सतो मोदाह — Vs 12 समस, Ds: 12 S
 सत्येव (for वसत्येव) Vs: Ds: 12 सुनिवसति Di Ts
 सुनिवसति — Di 12 सुनिवसति (for सह पुत्रम्) — Si N V
 B Ds: 12 वसता Di 127 12 वसत ॥ Ct as in text (for
 वसति) — After 9 Di Ds: 12 S (except Ms) inf
 (Cm com onl 1 2 Ct onl 1 and 2 Ct onl 1 2)

66¹ भार्या सतसोभसा मर्त्यनी सत्यपुत्राय ।
 भार्यानी तु न वपु पुनस्त्यस्यसितचमम् ।
 हृद हृतातुमकस्य वसतो सप्तपुत्रि ।

[(1 1) Di Ds: भार्या Ts सतसो (for सतसो) Ts
 [म] सतसि — Ms reads 1 2 and 3 of inf lin as —
 (1 2) Ds: (for स) Ms सतसो सतसि (for the proc
 half) — All except Gs Ms om. from पुत्र in 1 2 up to
 सतसि in 3 — (1 3) Ms सतसो Ms सतसि (for सति)]
 — After 1 1 Ms (inf lin as in m) ms.

66² भार्यानी सत पुत्रेय सतस्य सतस्यव ।
 सतस्य पुनस्त्यस्य सतस्य सतस्यव ।
 सतस्य सतस्यव सतस्य सतस्यव ।
 सतस्य सतस्यव सतस्य सतस्यव ।

रस्यसतं सतस्येति भार्याचं व्यावहार सः ।
 वसत्यः परमकुलस्तदनामपि शस्रान् ॥ १०
 पुष्पादी महाययी विरुपा रिक्तानना ।
 इदं रूपमवाहाय दारुणं रूपमस्तु ते ॥ ११
 तेषां शापकृतमर्षां तादृका क्रोधमूर्छिता ।
 देशहृतादयत्येनममस्त्यचरितं शुभम् ॥ १२

10 ¹ Si Ds: 127 12 वसत्येव Ds: वसत्ये (Di 127 12)
 व Ms वसत्ये (as in Di) Cm kt as in text (for
 वसत्ये) N V B Ds: 127 12 Gs वसत्ये (Di 127 12) वस
 (Si Vi 12 Ds: 12) वस (Di 127 12) वसत्ये (Di 127 12)
 Gs वसत्ये Di वसत्ये (Di 127 12) Ms वसत्ये (Di 127 12)
 (as) — Di 127 12 Gs Ms 12 Gs
 हा (for स) Ms महाययी चतुर्हा हा — Vs Bs Ds:
 वस, Di Ds: वसत्येव, Di वस (for वसत्येव)
 — Si Ds: 12 वस, N V B Ds: 12 वस (Si 12)
 वसत्ये, Di 12 वस, Di वस (for वसत्येव)
 ॥ Cm वस पुनस्त्यस्यसितचमम् सतस्य सतस्यव
 वसत्ये, Ct वसत्ये वसत्ये वसत्ये ॥

11 ¹ Si वसत्ये, Ns Vs Bs (gloss वसत्ये) ॥
 (marg as in Bs also) Ds Ms वि (as) Vs Bs
 Ds: 12 12 वसत्ये वि (hypermetnc) Cm (as
 above) gkt as in text (for वसत्ये) Si वसत्ये
 Ns Vs B Ds: 12 Ms वसत्ये (Si वस B वस
 [both hypermetnc]) Vs वसत्ये (hypermetnc)
 (for वसत्ये) Vs वसत्ये वसत्ये — Si Di
 Ds: 12 12 Gs विवसति (Si वस) N V B Ds: 12 Ms
 वसत्ये Ds: वसत्ये Di विवसति, Ds (marg) वसत्ये
 (for वसत्ये) Si विवसति Bs विवसति (for विवसति
 वसत्ये) ॥ Ct वसत्ये वसत्ये विवसति वसत्ये ॥ —
 Si Di 12 12 वसत्ये Bs वसत्ये (as) Ct as in text (for
 वसत्ये) Si Ns B Ds: 12 12 Ms वसत्ये Di Ds: 12
 विवसति (Di वसत्ये), Di विवसति (for वसत्ये) ॥ Cm
 विवसति वसत्ये ॥ Ct वसत्ये वसत्ये विवसति ॥ — Si
 Di 12 12 वसत्ये (for वसत्ये) Ns Vs B Ds: 12 12 वि
 (Vs वसत्ये) Ds वसत्ये वसत्ये वसत्ये, Ms विवसति
 विवसति Ct as in text (for १)

12 ¹ Si Ds: 12 वसत्ये (Di 12 12) वि Ts वसत्ये Cm
 as in text (for वसत्ये) Si Ds: 12 वसत्ये (for वसत्ये) Si
 Ds: 12 12 Gs वसत्ये, N V B Ds: 12 Ms वसत्ये
 (Si Bs वसत्ये) Ts वसत्ये (for वसत्ये) ॥ Cm
 वसत्ये वसत्ये, Ct वसत्ये वसत्ये ॥ — Di 12 12
 वसत्ये (for वसत्ये) Si Ds: 12 वसत्ये N V B Ds: 12 12
 वसत्ये (Di वसत्ये) Di वसत्ये (Di 12 12) Ms
 वसत्ये (for वसत्ये) — Di 12 12 वसत्ये (for
 वसत्ये) Ns वसत्ये, Si Ds: 12 वसत्ये ॥ ॥ वसत्ये Bs

पश्य लक्ष्मण यक्षिण्या धैर्यं दक्ष्यं वपुः ।
 मिथेन्दर्शनादस्या भीरुणा हृदयानि च ॥ १०
 एनां पश्य दुराधर्षा मायावलसमन्विताम् ।
 विनिवृत्तां करोम्यद्य हतकर्मात्रनासिकाम् ॥ ११
 न खेनामुत्सहे हन्तुं स्त्रीस्वभावेन रहिताम् ।

मतिप्रवृद्धा । (ॐ —^a) Gs 24 च (for हो) Ss Ds-24711 22
 लक्ष्मण दालयमन्वीर्यः Ms ततो लक्ष्मणमन्वीर्य —For 9^a,
 N V B Ds 12 subst

678^a अविमलमात्रायाः तौ रामो लक्ष्मणमन्वीर्यः ।
 —After 9 Ds reads I 2 (var) of 680^a and
 thereafter cont

679^a अक्षरैर्यो मेघकाया कन्यासं वपुःश्याम् । (acc)
 10 Ds 7 om 10 —^a) N V B Ds 12 सप्तमः, Ds
 रामः (acc) Ms यक्षिण्या (for यक्षिण्या) —^a) N V B
 Ds 12 विपुल Cr mg t as in text (for धैर्यं) Ms
 लग्नः धैर्यं and दक्ष्यं N V B Ds 12 मुने (for वपुः)
 —^a) Ds मिथेय, Ts क्षिप्ये (acc) (for मिथेय) Ms
 दक्षिणेय (for दक्षिण) Gs Ms 12 मया (for मया) Gs
 Ms है (for व) (ॐ Cm मया वपुः ॥ अवीर्यया चेति
 संशयः । Ct चोदययै । अवीर्ययावैर्ययै । (ॐ N V B
 Ds 12 12 12) V 12/विमलमा (V 12 12) दुःखदा कर्तुं यतिवपुः
 —For 10 Ss Ds 12 12 12 subst

680^a दक्ष्या लक्ष्मण धैर्यवपुः परमशालम् ।
 मिथेयै वक्ष्येयस्या हृदयं कातरस्य च ।

[Ds repeats I 2 (var) here —(1 2) Ds सौ
 (for वपुः) Ds 12/वि (for व 12) Ms (first time
 after 9) मीर्य दक्ष हृदयं (for the post half) —(1 2)
 Ds दक्ष्यम् Ss 12/वि, Ds 12/रामः (for लक्ष्मण च)]

11^a) Ss Ns V B Ds Ds 12 12 12 Ms Ct दक्ष्यं,
 Cm g लया (as in text) N V B Ds 12 मन्विता (for
 दुराधर्षा) —^a) Ss Ds-24711 12 Ms विनिवृत्ता (Ds विनिवृत्त)
 हृदया क्षिती N V B Ds 12 मन्विता हृदयं Ms वि
 [acc] वा (Ds 12) (ॐ Ct मायावलसमन्विता) (ॐ
 —^a) Ts विनिवृत्ता; Ts विनिवृत्ता all Gs as in text (for
 विनिवृत्ता) Ds [च] न (for [च] च) —^a) Ts Gs दक्ष
 (for दक्ष) —For 12^a Ss Ds-24711 12 Ms subst
 682^a प्रपन्ना क्षयने कथ्ये क्षतपादा मया हृताम् ।

(Ss Ds 12 Ms कथ्ये Ds क्षय (for कथ्ये) Ds क्षयः,
 Ds 12 दक्ष Ds क्षय Ms क्षय (for क्षय) Ds क्षय
 (acc) (for क्षय) Ds क्षय Ds क्षय क्षय क्षय क्षय क्षय
 क्षयक्षय]

12 Ss Ms-24711 12 om 12 —^a) Ds Ts Gs
 (before corr as in text) ॥ दक्षिण —^a) Ms क्षयक्षय
 [hypermetric] (for क्षयक्षय) Ts क्षय (for क्षय) Ds

वीर्यं चास्या गतिं चापि हनिष्यामीति मे मतिः ॥ १२
 एवं जुगामे रामे तु तटका कोपमूर्छिता ।
 उद्यम्य बाहुं गर्जन्ती राममेवाम्बधारत ॥ १३
 तामभक्तनीं योगेन विक्रान्तामशनीमिव ।
 श्रेणोरसि विन्याध सा पथात् समार च ॥ १४

Ds [दक्ष (for [च] वि) —^a) Ds Ds 12/विनिवृत्ति वि.
 Ms हृदि (for हृदि विनिवृत्ति) —For 12^a 12 N V B
 Ds 12 subst whole Ms which om 1 2 subst for 12

682^a मिथुनं वीर्यं धृष्टो हविरेण परितुष्टम् ।
 दि राक्षसो योगेन मया दुर्युक्तकामिणी ।
 मया विनिवृत्तिर्युगं पूतपादा मरिच्यति ।

[(1 2) Bs विनिवृत्ति —(1 2) Ms मयेय (for दक्ष वि) V
 युक्ति (for युक्ति) —(1 3) Ds मया दक्ष (for मया दक्ष)
 Bs विनिवृत्ति]

Bs cont

683^a ह्युत्पन्ना रावकस्य कर्तुं नायनद्वये ।

13^a) Ss N V B Ds-24711 12 Ms दक्ष लक्ष (Ds
 दक्ष, Ms लक्ष) युक्तकाम्य —^a) Bs Ds 12/बाहु (for बाहु)
 —^a) Gs (before corr) मया मया, Gs (after corr)
 Ct मया मया (as in text) Ss Ds-24711 12 कर्तुं
 समविष्टम् (Ds 12/दक्ष, Ds 12/दक्ष, N V B Ds 12 Ms मये
 मया मया मया (1 2 12) —After 13 Ds Ds 12/12
 G Ms 12 Cr mg t us whole Ms ms after 14 (after
 1 2 of 683^a) a passage given in App 1 (No 5)

14 Ms repeats 14^a after App 1 (No 5) —^a)
 Ds 12 (for लक्ष) Ss Ds 12/12 मया मया मया मया, Ds
 मया मया (marg as in Ss and मया मया also) मया मया
 Ds मया मया मया मया मया —^a) Ds Bs 12 विनिवृत्ति, V
 विनिवृत्ति, V विनिवृत्ति, Ds विनिवृत्ति, Gs मया मया, Ms
 (first time) मया मया (for विनिवृत्ति) Ss Ms Bs Ds
 12 12 12 Ms (second time) विनिवृत्ति (Ds Ms 12/मया
 [Ds 12/12] विनिवृत्ति, V 12/मया मया, Ds विनिवृत्ति-
 मया मया (subrelative) —After 14^a Ss V B Ds 12
 Ms ms

684^a मया मया विनिवृत्ति विनिवृत्ति मया मया ।
 मया मया मया मया मया मया मया मया ।

[(1 2) Ds विनिवृत्ति (hypermetric) Ms विनिवृत्ति
 (for विनिवृत्ति) —(1 2) Ds मया मया (for मया मया) Ds
 [च] मया (for मया) V 12/विनिवृत्ति V 12/विनिवृत्ति V 12/विनिवृत्ति
 (for मया मया) V 12/विनिवृत्ति (for मया मया)
 —^a) Ds विनिवृत्ति (for मया मया) N V B Ds 12 Ms (first
 time) विनिवृत्ति मया मया (V 12/विनिवृत्ति) —After 14^a, N V
 B Ds 12 12 Ms ms

ददामि चात्तं पैनाकमसं नारायणं तथा ।
 शोषेयमसं दयितं शिखरं नाम नामतः ॥ १०
 वायव्यं प्रथमं नाम ददामि तर राघव ।
 अक्षं हयशिरो नाम औधमसं तथैव च ॥ ११
 शक्तिद्वयं च काकुत्स्थ ददामि तर चानघ ।
 रुद्रात् मुत्तलं पोर्षं कापालमय कङ्कणम् ॥ १२
 घातयन्त्यमुरा यानि ददाम्येतानि सर्वशः ।
 वैद्याधरं महाशं च नन्दनं नाम नामतः ॥ १३

असित्वं महाबाहो ददामि नृवरात्मज ।
 गान्धर्वमसं दयितं मानवं नाम नामतः ॥ १४
 प्रस्तापनप्रशमने दधि सौरं च राघव ।
 दर्पणं शोषणं चैव संतापनरिहापने ॥ १५
 मदनं चैव दुर्वर्षं कन्दर्पदयितं तथा ।
 पैशाचवर्षं दयितं मोहनं नाम नामतः ।
 प्रतीच्छ नरशार्ङ्ग राक्षपुत्र महापद्मः ॥ १६

10 Ma om 10 (cf v1 5) —^a Śa Da 11 23 देवाः Da 1 विष्वाः समवि राधाधरम्, Da 1 23 देवाः (Da वेदाः) समवि राधेयम् —^a Da 1 23 (for राधा) —^a Da 1 23 हयिः, Ga हयिः Gragh 1 23 as in text (for दयितं) —^a Da 1 23 शिखरं, Da 1 23 शीतलं, Ga 23 as in text (for शिखरं) Da 1 23 (for राघव) Śa Da 11 23 दे (Śa दे) वताक्षं तथैव च, Ga 23 as in text (for ^a) — After 10 Da reads 13^{ad}, 16^{ad}, 17^{ad} as in text for the first time, repeating them (var) in their proper places

11 Ma om 11^{ad} (cf v1 5) Da 1 23 om 11-12^{ad}. —^a Ti Ma 1 23, Te 1 23, Ga 1 23, Ga 1 23, Ma 1 23, Ga 1 23 as in text (for प्रथमं) Da 1 23 राघव, Ga 23 as in text (for नाम) Da 1 23 सुमुखम्, Da 1 23 अक्षं दयितं (for प्रथमं नाम) Śa वायव्यमसं च दयितं —^a Da 1 23 Ga 1 23 "घातय", Ma 1 23 च कपाळम् (for हय शिरो) — Da om (hapl 1) 11^{ad}-12^{ad} —^a Da 1 23 हयिः —^a Ma 1 23 पालम् (for औधमसं) Da om च (submetric)

12 Da 1 23 om 12^{ad} (cf v1 11) —^a Ma 1 23 ददामि Ma 1 23 हय (by transp) Ma 1 23 Te Ma 1 23 राघव, Ma 1 23 राघव (for राघव) Śa Da 1 23 राघो दे सुप्रसन्नमय विप्रसन्नमय रक्षसम् (Da "हय") — Da reads 14^{ad}-16^{ad} (16^{ad} repeated) Da 12^{ad}-14^{ad} (om 12^{ad}), while Da 12^{ad} after 19 — For 12^{ad}, Da 1 23 sub 1 26 of 700^{ad} —^a S 1 23 Da 1 23 सुमुखं Da 1 23 (for पोर्ष) —^a Da 1 23 कपाळम्, Da 1 23 Ga 1 23 कपाळम् (for कपाळम्) Śa Da 1 23 Te Ma 1 23 शिखरी (for कङ्कणम्)

III For Da 1 cf v1 11 Ba which substitutes for the Sarga reads lines of 13 and 14^{ad} after 1, 35 of 700^{ad} —^a Ma 1 23 (for दयितं) Śa Da 1 23 वायव्यं तं हि वीराय (Da 1 23 "हय"), Ba Da 1 23 वायव्यं (Ba सुमुखं) राघवीयम्, Da 1 23 Ga 1 23 कपाळं दयितं यानि Da 1 23 वायव्यं तं विप्रसन्नम्, Da 1 23 सुमुखं गोपनीयम् (hypermetric) —^a Ba Ma 1 23 ददामि Ma 1 23 (for दयितं) Śa Ba Da 1 23 म वेदय (for सर्वशः) Da 1 23 वेदादेवो अविजयित (Da "म") — Da 1 23 om 13^{ad}, Da 1 23 first time reads 13^{ad} after

20 repeating it here (cf v1 10) —^a Śa Ba Da 1 23 (second time) 11 23 कसं वि (Da Da 1 23) वायव्य नाम —^a Śa Da 1 23 नयिः Da 1 23 (second time) 11 Ma 1 23 (Da "हय"), Da 1 23 नयिः, Ga 1 23 नयिः, all Ga 23 as in text (for नन्दनं) Śa Da 1 23 "वायव्य", Ba Da 1 23 वायव्य राघव, Da 1 23 (second time) Ma 1 23 "वायव्य", Da 1 23 "वायव्य" (for नाम नामतः)

14 For Da 1 cf v1 11 Ma om 14-16^{ad} —^a Ma 1 23 (after cor cor sec om 11 as in text) शिखरं (for कङ्कणम्) Da 1 23 पालम् दयितं कपाळम् —^a Ba 1 23 ददामि Śa Ba Da 1 23 11 23 सुमुखम् (for नृवरात्मज) — After 14^{ad}, Ga 1 23 om

692^{ad} सत्यमसं महाबाहो महासुतात्मजम् ।

— Da 1 23 repeat Ma 1 23 read 14^{ad} after 16^{ad} —^a Da 1 23 11 23 11 23 Te 1 23 Ga 1 23 मोहनं (for मानवं) — After 14 Da 1 23 read 693^{ad}, Ga 1 23 reads 16^{ad},

15 For Da 1 cf v1 11 Ma om 15 (cf v1 14) Da 1 23 Ga om (hapl 1) Ma 1 23 reads 16^{ad} in 16^{ad} 16^{ad} 16^{ad} —^a Śa Da 1 23 11 23 Ga 1 23 प्रस्तापनं, Da 1 23 11 23 अक्षमसं, Ga 1 23 प्रस्तापनं (for प्रस्तापनं) Śa Da 1 23 11 23 अक्षमसं, Da 1 23 Ga 1 23 अक्षमसं, Ga 1 23 प्रस्तापनं (for प्रस्तापनं) Ga 23 as in text (for ^a) —^a Da 1 23 "लोभ", Da 1 23 Ga 1 23 "लोभ", Te 1 23 "लोभ", Ga 1 23 लोभं दयितं Ga 1 23 लोभं (for दयितं लोभं) Ga om च (submetric) Śa Da 1 23 11 23 विप्रसन्नम् वरप्रसन्नम्, Da 1 23 लोभं लोभं तथा —^a Da 1 23 (before cor cor as in Da) 11 23 लोभं, Da 1 23 लोभं, Da 1 23 लोभं, Ga 23 as in text (for लोभं) —^a Da 1 23 विप्रसन्नं (for विप्रसन्नं) Śa Da 1 23 सत्यमसं विप्रसन्नं सु (Śa लोभं), Da 1 23 सत्यमसं विप्रसन्नं, Da 1 23 लोभं च लोभं च लोभं च विप्रसन्नं परिदरवर्तनी ।

16 Da 1 23 Ga 1 23 Ma 1 23 16^{ad} (cf v1 15 14) Da 1 23 reads 16^{ad}-16^{ad} after 19 —^a Śa Da 1 23 11 23 दयितं Da 1 23 Ga 1 23 दयितं, Te 1 23 दयितं, Ga 1 23 दयितं, Ga 1 23 as in text (for दयितं) —^a Śa Te 1 23 कं (Te कं) दयितं (for कन्दर्पं) Da 1 23 11 23 दयितं दयितं (Da 1 23, Da 1 23 [sic]), Ga 1 23 कन्दर्पं दयितं — After 16^{ad}, Da 1 23 repeat, Ma 1 23

G 1 39 23
R 1 27 25
L 1 25 24

ऊचुथ मुदिता रामं सर्वे प्राज्ञतयस्तदा ।
इमे स परमोदार किंनरास्तव राघव ॥ २३
प्रतिगृह्य च यक्षस्तथाः समास्तम्य च पाणिना ।

मानसा मे शरिष्यधमिति तान्यम्यचोदयत् ॥ २४
ततः प्रीतमना रामो विश्वामित्रं महासुनिम् ।
अभिवाद्य महातेजा गमनायोपचक्रमे ॥ २५

इति श्रीरामायणे वाल्मीक्ये पट्विंशः सर्गः ॥ २६ ॥

23 ^a] De ११, Gs ३३ (for ४) Da Ts २ Gs सर्वे राघे
(by transp.) Da ३३ वत्त —^a) Ma सर्वे (for ह्ये)
Dt De ४ च, Ma द्वि (for स) Dt पर+२० (for परमोदार)
—^a) Da राघवे (for राघव) —For 23 Sa De ४ २ २ २ २
subst.

696^a ऊचुथ रामे सर्वेति प्राज्ञैरिति गृह्यतम्यम् ।
इमनि स परमोदार किंनराणि तवानच ।

[(1 1) De ११ (for ४) Da [अ]ण्य (for राघ)
—(1 2) Sa ४, De २ २ २ २ २ (for २०) Ma राघवे (for
मोदार) Dt राघवप्राप्तये चौर (for the poor half) Sa
De २ [४] (Sa च) दृष्ट (for तवान) Da चौर किंनराण्ये
(for the post half)]

—After 23 Dt De ४ २ Ts २२

697^a अपादिपठति मन्त्रं ते तत्सर्वं करवाय वै ।
ततो राम प्रसक्तान् वैमिल्युक्तो ब्रूवाय वै ।

24 ^a) Cm g प्रतिगृह्य Sa De २२ Cr गृह्यन्, Dt 'तु,
Da 'तम्य च (for प्रतिगृह्य च) —^a) Da Ts स्वालेज्य,
Cr m g k i समास्तम्य (as in text) Da स (for च) —^a)
Da ४ Gs Ma तम् (for तमि) Ts [४] २ २ (motheaten)
दृष्ट, Cr २२ in text —For 24^a, Sa De ४ २ २ २ २ २
subst.

698^a सर्वाणि मे प्राज्ञस्य भवन्तिस्मन्मनाय ।

[Da दे (for दे) Dt २ २ २ २ २ २ २ (for मन्त्राणि) Da २
सर्वेति, Dt गति ३ (for मन्त्राणि)]

On the other hand Ma subst

699^a बभूव्या दि मां मनेयेति प्राज्ञस्त परमपुत्रि ।

25 ^a) Da प्रीति (for प्रीत) Ma तम्यताय ततो रामो
—^a) Da महातेजो, Gs महासाधो (for 'तेजः) —For
Sarga 26 N V B De २ २ २ २ २ २ २ subst

700^a { अमापायां तु तमैली विश्वामित्रो महासुनि ।

(1) { मद्रुतामनाम्य मन्त्रं राघवमप्रीति ।

(2) { सुष्टेऽस्मि राम मदे ते कर्त्तव्यमनुतेन वै ।

{ प्रीतिदायं च दापयति सर्वाण्यप्यप्येति ।

{ यान्यदे वेदि बह्वप्य पादे तेषां गतोऽस्ति मे । [5]

{ महाप्रदं प्रदमे राम दिव्यमेतद्दामि ते ।

{ प्रचामासि शोकस्य किंनराणां यथाऽहम् ।

(4^a) { तपेव दण्डमत्र ते प्रमाणीकराहम् ।

{ ददामि राम दापूयां वेदाप्युक्तो मन्त्रिण्ये ।

{ परासी च महाप्रादो कालकलं ददामि ते । [10]

(5^a) { कपटमयि प्राज्ञो ददामि हयिरे प्रयो ।

(5^a) विष्णुचक्रं च ते दिव्यमिन्द्रचक्रं च दुर्लभम् ।

(6) { वज्रमयं च दुर्धरं शैलं धूलवरं तथा ।

{ अथ मद्रुतामनाम्यमेपीकं च ददामि ते ।

{ वापाय च दीप्तस्तव गृहाग्नेर् मपोपकम् । [25]

{ यथाहव चमयति गृहाग्नेर्भावाहम् ।

(7^a) { वीर्यमूर्धं वापयिष्यामि तपेना मोहितामुपवीम् ।

(8^a) { धर्मपादं तपेवाय कालपादं च दुर्लभम् ।

(9) { वापय पाणि ते पादो ददामि पात्रादिभ्यम् ।

{ सुपकर्मं वापयौ राम गृहाग्नेमे मपोपकम् । [20]

{ वेनामयि वेनाचक्रं वापाय तदा ।

{ वापयिष्यामि वापय वापय च ददामि ते ।

{ प्रमर्दं प्रमथनं तपेवापि विद्वान् ।

{ अथ हयिरेवाय ददामि वापाय तदा ।

{ वापे च ते गृहाग्नेमे कालमयिष्यौ तथा । [25]

{ तपेव वापयिष्यामि कालमयि किंनरीम् ।

{ प्रमर्दं मोहनं च कालमयं च ददामि ते ।

{ तपेव तपेव चैव तपेवापि विद्वान् ।

(10^a) { मद्रुतामनामे वैव कपटमयि विद्वान् ।

(11^a) { वापयिष्यौ तपेदेव मोहनं च ददामि ते । [30]

{ तेजोमयि तपेव ददामि तपेव च ददामि ते ।

(12^a) { कपटमयि तपेव तपेव च ददामि ते ।

{ तपेव तपेव चैव तपेव च ददामि ते ।

(13^a) { तपेव तपेव चैव तपेव च ददामि ते । [35]

{ तपेव तपेव चैव तपेव च ददामि ते ।

{ तपेव तपेव चैव तपेव च ददामि ते ।

{ तपेव तपेव चैव तपेव च ददामि ते ।

{ तपेव तपेव चैव तपेव च ददामि ते ।

{ तपेव तपेव चैव तपेव च ददामि ते ।

{ तपेव तपेव चैव तपेव च ददामि ते । [40]

{ तपेव तपेव चैव तपेव च ददामि ते ।

{ तपेव तपेव चैव तपेव च ददामि ते ।

{ तपेव तपेव चैव तपेव च ददामि ते ।

{ तपेव तपेव चैव तपेव च ददामि ते । [45]

{ तपेव तपेव चैव तपेव च ददामि ते ।

{ तपेव तपेव चैव तपेव च ददामि ते ।

{ तपेव तपेव चैव तपेव च ददामि ते ।

{ तपेव तपेव चैव तपेव च ददामि ते । [50]

{ तपेव तपेव चैव तपेव च ददामि ते ।

{ तपेव तपेव चैव तपेव च ददामि ते ।

{ तपेव तपेव चैव तपेव च ददामि ते ।

[illegible][illegible]

दर्शनीयं सृष्टासीं मनोहरसती च ।
 नाताप्रकारैः शङ्करैरन्युभाषितकृतम् ॥ १६
 निःसृताः स्म सुनिष्ठेष्ट वान्तास्त्रोहोमहर्षणात् ।

वनया त्ववच्छामि देशस्य सुतरचया ॥ १७
 सर्वे मे शंस मगन्तस्तथ्रमपदं त्विदम् ।
 संप्राप्ता यत्र ते पाषा ब्रजमा दृष्टचारिणः ॥ १८

इति श्रीरामायणे बालकाण्डे सार्धः सर्गः ॥ २७ ॥

14^{1st} (for मन्त्रम्) ² Sa Di-257111111 T Ga Ma इवा
 (for इतो वासि) —^d Sa Di-257111111 Ma सुने (for
 पर)

16 * Sa Di-111111111 व, Di-27 युगं वैव, Ga Ma
 सुनिष्ठेष्ट (for सुगतीर्ष) Da दर्शनीयमे वासि —^d Di-27
 T1 Ga Ma इवा (for सुगतीर्ष) Sa Di-257111111
 Ga Ma मन्त्र वासि Ga Ma वैवमोहर (Ma वैव), Da
 सर्वे वा वमोहर —^d Sa Di-111111111 (for मन्त्रम्)
 —^d Sa Di-257111111 वासिम्, Da वैदित, Da T1
 Ga Ma नृदेष्ट, Et as m text (for वस्तुगोप्य) —For
 25^{1st}-26 N V B Da-21 subst

716^{1st} वनयामासि पुनश्चमन्त्रम् इत्युच्यते ।
 वान्तास्त्रोहोमहर्षणात् ।
 निःसृताः वस्तुगोप्यमन्त्रमन्त्रमन्त्रमन्त्रम् ।

[(1 2) Va 2nd (for मन्त्रम्) —(1 3) Va 2nd वैदित
 (for वस्तुगोप्य) Va Da-21 नृदेष्ट, Va B1 मन्त्रम् (for
 मन्त्रम्)]

17 * Va निष्ठा (acc) (for निष्ठा) Sa Va
 Di-27 (before corr) 11111, Va 2nd (for व) Da नृ
 (for सुनिष्ठेष्ट) Ma निष्ठावस्तुनिष्ठेष्ट —^d Da वस्तु
 (for वान्तास्त्रोह) Sa N V B Di-257111111 लोम (Da
 लोम [hypermetre]), Et 1 as m text (for लोम)
 —^d Sa N V B Di-257111111 लोम (Ba 2nd वैव, Ga 2nd वै
 (for वनया व) Sa (वा) 2nd, Va Da 2nd, Da 2nd (वा) 2nd,
 Da (वा) 2nd (for (वा) 2nd) Sa Va 2nd Ba Da-257111111
 मन्त्रम् AD Ga मन्त्रम् (as m text) Ma
 वनयामासि —^d Ma वनयामासि all Ga as m text
 (for वनयामासि) Sa N V B (Ba 2nd also) Di-257111111
 देवोप्यु (Sa Va Di-27 वा) 2nd (Sa Di-21 व) लोम (Sa
 N1 Va B1 Da-25 लोम, Va 2nd लोम)

18 * N V B Da-111111111 (Va मन्त्र [submetre])
 वासि मन्त्र —^d N V B Da-111111111, Ma वै (for
 वान्ता) Sa Di-27 मन्त्र, N1 Va B Di-27 111111111 व, Va
 लोम, Va 2nd, Ma लोम (for निष्ठा) ॐ ॐ दृष्टं दृष्टं लोम
 दृष्टानी मन्त्रमेवमन्त्रं लोम ॐ —^d Va 2nd Ba Da T1 लोम

(Va वै (acc)) all Ga as m text (for वान्ता) Sa
 Di-257111111 व, Da मन्त्र (for वान्ता) Sa N V B Da-111111111
 T1 लोम (Va निष्ठा) Da वै वा, Ga वै लोम (acc)
 (for वै लोम) —^d Sa Di-257111111 T1 Ma वान्ता (T1
 लोम) Di मन्त्र (locus), Et 1 as m text (for वान्ता)
 Sa Di-257111111 लोम, Da वै लोम, T1 लोम (for
 लोम) N V B Da-111111111 वस्तुगोप्य लोम —After 18
 Sa Di-257111111 1111

719^{1st} लोमवस्तुनिष्ठेष्ट दृष्टं निष्ठावस्तु मन्त्रा दि ते ।
 while Da Di-257111111 Sa all Ga 1111

720^{1st} लोम वस्तुनिष्ठेष्ट दृष्टं निष्ठावस्तु मन्त्रा दि ते ।
 मन्त्रगोप्यमन्त्रादि मन्त्रादिमन्त्रमन्त्रम् ।
 मन्त्रादिमन्त्रादि मन्त्रादिमन्त्रमन्त्रम् ।
 लोमवस्तुनिष्ठेष्ट दृष्टं निष्ठावस्तु मन्त्रा दि ते । [5]

[Ma om 1 1 —(1 1) Ga Ma (before corr) निष्ठा
 (for निष्ठा) T1 लोम वान्ता दृष्टि (for the prior half) T1
 Ga दृष्टान्ते Da वान्ता (for दृष्टि) —All the above MSS
 (except Ga Ma) om 1 2 —(1 3) Ga Ma वान्ता
 वान्ता (for वान्ता) Da 2nd Ga Ma वै लोम, Ma [वा] वै लोम
 (for वै लोम) Ma वान्ता (for वान्ता) —(1 4) Ma
 लोमवस्तुनिष्ठेष्ट दृष्टं निष्ठावस्तु मन्त्रा दि ते (for वान्ता)
 —Da 11 Ga Ma om 1 5 Ma reads 1 5 m/ for
 acc m —(1 5) T1 लोम (for वान्ता) Ga Ma दृष्टं (for
 [वा] वै लोम)]

Colophon Da 27 om (cont the Sarga)
 —Sarga name Sa N1 Va Di Da-111111111 om Va 2nd B
 मन्त्रि —Sarga name Sa Da-111111111 निष्ठावस्तुनिष्ठेष्ट (before
 corr) निष्ठावस्तुनिष्ठेष्ट, N V B Da-21 वस्तुगोप्य (Va
 prefixes लोम and Da suffixes लोम), Da लोमवस्तुनिष्ठेष्ट,
 Da निष्ठावस्तुनिष्ठेष्ट —Sarga no (figures words or
 both) Sa N1 Va 2nd Ba Da-111111111 om N1 Ba 2nd Da-111111111
 31 Va 33 Va 30 Dt Da-25 111111111 —After colophon,
 T1 concludes with श्रीरामायणं लोम, Ga 2nd श्रीरामायणं
 लोम, Ga श्रीरामायणं लोम, Ma लोम ॥

G १ 33 7
B १ 30 7
L १ 35 7

अथ काले गते तस्मिन्पुण्ड्रिणि समामते ।
सौमित्रिनिवरोद्रामो यचो मय समाहितः ॥ ७
रामस्यैव धृष्टाणस्य त्वरितस्य युयुत्सया ।
प्रजग्माल दत्तो वेदिः सोमाध्यायपुरोहिता ॥ ८
मध्वश्च यथान्तरायं यमोऽसौ संपरते ।
आरुणे च महामुह्यः शत्रुसौहृद्यानरः ॥ ९
आचार्यं गगनं मेधो यथा प्राहृते निर्गतः ।

7 ^a) T सते (sic) Cg t as in text (for सते) M सते (for सतिम्) —^a) S D (marg gloss सतासते) —^a) [2] मरुतिने, Dt D २०० तयासते, Ds [3] मरुत्सते, Srp सतासते (for सतासते) M सतिमरुति पतासते —^a) S D २१२२ om. 7^a-8^a —^a) D सतिमरुत् (for सतिमरुत्)

8 S D २१२२ om 8^a (cf v 7) D om 8^a —^a) G M सदा (for सते) S D २१ वेदि, D २०० वेदि (for वेदि) D सतेवेदि —^a) S D २१ सोपाध्याय (for सोपाध्याय) S सतासता, D सतासता, D २ सतासता, D सतासता, D सतासता, D सतासता, T पुरोहिता, T पु सता, G पुरोहिता (for पुरोहिता) D सोपाध्याय समामता (sic) All G gloss यथाध्याय and पुरोहिता almost alike —After 8 Dt D २१२२ S G k t ins

735^a तदर्थमचमुक्ता तस्मिन्पुण्ड्रिणिदया ।
विशतिनेत्रे सतिव वेदिम्वारु सतिव ।

[(1 2) M सति (sic) (for सते) G सति (sic) (for सते) —(1 2) G सति, G सति (for सति)]

9 ^a) D T M Cn 'य, G सते', M 'वे' (for सते) Cmk t सतेवेदि (as in text) S D २१२२ सते (D 'वे') सतिवेदि (D 'य'), D स सतिवेदि, D स सतिवेदि (for सतिवेदि) —^a) D [2] G M स M २ सु (for स) S Dt D सदा (for सदा) D सदा (for सदा) —^a) S D २१२२ सदा (for सदा)

III ^a) D (marg gloss) सदा, D सदावेदि (for सदावेदि) D सदावेदि, D सदावेदि, G सदावेदि (for सदावेदि) S D २१२२ T सदा T G M सदावेदि, Cmk t as in text (for सदावेदि) —^a) D सदावेदि (for सदावेदि) S D २१२२ सदावेदि, Dt D २१ सदावेदि D सदावेदि, D सदावेदि, T सदावेदि T G M सदावेदि, T सदावेदि, G सदावेदि, Cg k t as in text (for सदावेदि) —^a) D सदावेदि, M सदावेदि, Cg k t as in text (for सदावेदि) —^a) D सदावेदि, Cg k t as in text (for सदावेदि)

11 ^a) D वेदि (for वेदि) D २१ सदा, D T (sic) सदावेदि (for सदावेदि) D T २१ G M सदावेदि, T सदावेदि (for सदावेदि) —^a) M सदावेदि (M 'सदा' (for सदावेदि)

तथा मायां मित्रसौ राक्षसाभ्यामास्ताम् ॥ १०
मरीचश्च सुराक्षश्च तपोरनुचारास्ताम् ।
आरम्य भीमसंघाता रुषिरीधानास्ताम् ॥ ११
तामास्तन्तो सहसा दृष्ट्वा राजीरलोचनः ।
उत्सर्गं त्वमिन्द्रियं रामो वचनमवरोत् ॥ १२
पश्य त्वम्भश्च दुर्वृत्तात्राक्षसाम्पिशितास्ताम् ।
मानससमाधूताननिलेन यथा धनान् ॥ १३

S D २१२२ 'मिहारा' (D 'दम्'), D २१ 'मिहारा', D T 'मिहारा', Cg as in text (for भीमसंघाता) —^a) D 'मिहारा' (for रुषिरीधाना) S (sic) D 'दम्', T 'मिहारा', Cmk t मीहारा (as in text) —After 11, Dt D २१२२ S (Cmk t comm on l १ and 3 Cg on l 3 only) ins

735^a सा वेन रुषिरीधाना वेदिम्वारु सतिव ।
दृष्ट्वा वेदिं तथाभूता तादात मोक्षसुत ।
सदाभित्तुवो राक्षसानपदसतो विदि ।

[G reads l १ as in Dt also —(1 2) Dt D T ut (for ut) Dt D २१ वेदि (D 'दि') वेदि सदावेदि (for the post half) —Dt D २१ T G M २ om l २ —(1 3) D 'दृष्ट्वा' (for 'मिहारा') G 'दृष्ट्वा' (for दृष्ट्वा) G 'दृष्ट्वा' (for दृष्ट्वा) D सदावेदि वेदि वेदि (for the post half)]

12 ^a) G (मिहारा) (for (मिहारा)) S D २१२२ सदावेदि (D २१ वेदि दृष्ट्वा —^a) S D २१२२ सदावेदि (for दृष्ट्वा) —^a) D 'दृष्ट्वा', G 'दृष्ट्वा', M 'दृष्ट्वा', M 'दृष्ट्वा' (for सतिवेदि) S D २१२२ सदावेदि सदावेदि सदावेदि —^a) S D २१२२ निर्गत (D 'दृष्ट्वा' (sic)) सदावेदि, D सदावेदि सदावेदि, G सदावेदि सदावेदि

13 ^a) S D २१२२ दुर्वृत्ता (for दुर्वृत्ता) —^a) G सदावेदि, Cg as in text (for सदावेदि) S D २१२२ सदावेदि सदावेदि सदावेदि —^a) S D २१ सदावेदि सदावेदि, D २१ सदावेदि (D 'वे' (sic)) सदावेदि (D २१२२ gloss सदावेदि सदावेदि सदावेदि सदावेदि), D सदावेदि सदावेदि, Ck t as in text (for '—^a) S D २१२२ सदावेदि, G सदावेदि (sic) (for सदावेदि) —After 13 S (marg) Dt D २१२२ T (Ck comm on l १) ins

732^a कर्मिण्यसि न सद्वो योक्तो दन्तुमीदृशम् ।
दन्तुस्त्वा यथा रामभावे तयाय वेगदात् ।

[(1 2) T वेगदात् (for वेगदात्)]

On the other hand G M ins

735^a पूर वेदन्त व दृष्ट्वा यनुमत्तसामिन् ।
सावेदन्तसि विद्याय तयाय वेगदात् ।
विद्यायिन्त व वेदि (M 'दृष्ट्वा') सदावेदि सदावेदि ।
वेदुदीय सदावेदि सदावेदि सदावेदि वेगदात् ।

मानवं परमोदारमस्त्रं परमभास्वरम् ।
चिक्षेप परमकुद्रो मारीचोऽसि रावणः ॥ १४
स तेन परमाग्नेः मानसेन सज्जितः ।
संपूर्णं योजनशतं क्षिप्तः सायवसंक्षेपे ॥ १५
मित्रेवमं निबर्णन्तं श्रुतिपुत्रलपिहितम् ।
निरस्तं दृश्य मारीचं रामो लक्ष्मणमब्रवीत् ॥ १६
एवम लक्ष्मण शीतेषु मानवं धर्मसंहितम् ।
मोहयित्वा नयत्येनं न च प्राणैर्निपुज्यते ॥ १७
इमानपि वधिष्यामि निर्घृणान्द्रुष्टचरिणः ।
राक्षसान्पापकर्मस्थान्ब्रह्मात्रधिराश्रितान् ॥ १८

विगृह्य सुमहत्तममभेयं रघुनन्दनः ।
 सुगहसि त्विषे स मिदः शपस्युनि ॥ १९
 श्रेयन्वायन्यमादाय निजबान महायशः ।
 राघवः परमोदारो मुनिर्नां सुदमापहन् ॥ २०
 स इत्या राघवसन्तर्गन्यत्रामत्रपुनन्दनः ।
 ऋषिभिः पूजितस्तत्र यत्नेन्द्रो विजये पुरा ॥ २१
 यव यज्ञे सप्तमो तु त्रियामिरो महामुनिः ।
 निरीतिश्च दिशो दृष्ट्वा ककुत्स्थमिदमब्रवीत् ॥ २२
 कृदायौऽस्मि महागहो कृतं मुखचस्तन्या ।
 सिद्धाश्रममिदं सत्यं कृतं राम महायशः ॥ २३

इति श्रीसामायणे बालकण्डे एकोनविंशः सर्गः ॥ २९॥

14 "D) पावनं (for मानव) G) परमोदित (as in text) H) वदत वेद । I) S) स मनो (Si मुने) परमोदितम्, D) : स मनो परमोदितम्, D) स मन्त्रे परमोदितम् —" S) S) D) : मुने, D) मुने (for मानवम्) —" D) पावनं, G) मन्त्रे (for पावनं)

III ²) Di (uang gloss) सम्पत्क आम्नर्णम् समाहृत, Ds Gs Ms सम्पत्ति, Ts स मोक्ष (for समाहृत) Ds पान्नेनेति (after cor. *व) वादिह —*) Dr is लम्, Ts सधे (for संघर्ष) Ts शो (for शाल)

16 *) Ds: दियेन, Ds नयेन, Gs नयेन, Cmg t
as in text (for दियेन) Ds नयेन t Cmg त नयेन
दियेनसात्। (—) S: न (for न) S: Ds: न
T Gs M नयेन (for दियेन) —) T: नयेन, Cmg t
as in text (for दियेन) S: Ds: नयेन नयेन नयेन (D
नयेन नयेन

17 *) Di-ss: श्रीमद्, Grm't as an text (for श्रीमद्) —*) Di: मानव (for मानव) So Di-ss: "सोमिन्, Di Di-ss: Ct मनु" (for धर्मसहितम्) —*) Go शोमयिवा (by metathesis) (for सोमयिवा) So Di-ss: १०१११ [म] नवम् —*) So Di-ss: मधुपानवत्, Di: मियोपयत्, Di: Co व्य (Di किं शि) पुत्रवत्, Di: मियुज्जते, Ct as an text (for मियुज्जते) Di: (mang gloss) एतन्नामवादी कर्त्तुं मरीचं सोमयिवा दत्तमवयव पर धर्मीन् मियोपयत्

18 *) Śi. D: २०११३ इमास्तु द्विद्विष्यति —^b) D: काम^c, D: २१ पादकारिण (for दुष्टपाणिन) D: सुवाह, प्रभुनीवह —^e) Śi. —कर्मज्ञात् (for —कर्मज्ञात्) —After ३८. D: D: २१२

739* **हयगुप्ता राजमार्ग चान्द्रा सप्तम्ये दर्शयति ।**

19 ²⁴) T: प्रपूय, G: 3 M: 4 C: संयुय (for विपूय)
 S: Di: 1.9.12 इ गयीयायव्ययेने, Di: 3 इ त गयीया पायेने.

[illegible]

20 *) *Ma* वासन्त, *Gg* as in text (for दोषाद्) *Ss* Dr 2:17:12 वासन्तेषु (*Dr* वा) वासन्तेषाद्, *Ds* वासन्ते वष दोषाद्, *Ds* दोषात्तेषु (*sc*) तु वासन्तेषाद् —⁵) *Ss* Dr 2:17:12 निष्ठापाद्, *Ma* मासत्त (for म्नापचा) —⁶) *Ss* Dr 2:17:12 रामे जयव (*Dr* मुष, [*Ds* मन्थ/सङ्घा —⁶) *Gs* बाहवद्, *Ma* (after *con* *sc* =) भावद् (for बाहवत्) *Ss* Dr 2:17:12 भावे वसन्तवसन्त

21. ^a) To हा (acc) (for हरा) —^b) Do रहि
राख्य (for रह्यन्) —^c) To सम्पु (for सर) Si
Do-s + m कथिण प्रखान्णम् —^d) Si Do-s + m To
Ga निखी (for निखे) Do पु. Do पु. (for पु.)
—After 22, Ma me 1 45 47 of 242^a with v) जवेनि
(for जवेन in l. 46

22 *) Ma लीमन् (for लय) Sa Di २२२२२२ वय
लप्यो Deयन् (acc) (for वयो लप्यते) Dnया, Ma (ब)य
(for तु) —*) Ma म्हायन्ति, Ma म्हायन्ता (for 'मुनि'
—*) Sa Di निरिन्दिष, D निरन्दिष, D निरन्दिष, D
निरन्दिष Dn (before corr as in text) निरिन्दिष, D
निरन्दिष, D निरन्दिष all in in text (for निरिन्दिष)
Sa Di २२२२ निर (for निरन्दिष) Dn निरन्दिषां निरन्दिषां
Ma म्हायन्तां म्हायन्तां

23 *) Ga [s]d (for 3311) Ma हतो राम (for 3311) —*) Ta पुणे, Ga k t as in text (for 3311)

(V₁ *a, V₂ *a) (for ओरभावा) V₁ समल्लि, B₂ समल्लि,
Du राशिवा (for राशिवा) —(1 17) N₂ V₁ मल्लि
(for मल्लि) Du मल्लि म मल्लि मल्लि मल्लि (for
9th) —(1 18) D₁ मल्लि (for मल्लि) V₁ मल्लि
मल्लि, V₂ M₁—(M₂ after cor as above) *मल्लि,
V₂ मल्लि मल्लि, V₂ मल्लि मल्लि (for the post
half) Du मल्लि मल्लि मल्लि मल्लि (for
10th) —(1 19) Du मल्लि (for मल्लि) V₁ मल्लि
(for मल्लि) Du मल्लि *मल्लि (for the post half)
—(1 20) V₁ मल्लि (for मल्लि) N₂ V₂ Du मल्लि, V₁
*मल्लि (for मल्लि) Du मल्लि *मल्लि (for the post
half) —After 1 20 Du m₂ the line of 11th as m
D₁ with v₁ मल्लि —All the above MSS (except
B₂) om 1 21 —(1 22) B₂ [मल्लि] (sc) (for
[मल्लि]) V₁ मल्लि मल्लि (for the prior half) V₁
मल्लि मल्लि Du मल्लि मल्लि (for the post half)
—(1 23) N₂ B₂ (marg also as m text) Du मल्लि (for
मल्लि) N₂ Du मल्लि, B₂ मल्लि (for मल्लि) Du मल्लि
मल्लि (for the post half) —(1 24) N₂ मल्लि, B₂
मल्लि मल्लि Du मल्लि मल्लि (for the post
half) —(1 25) V₁ मल्लि, B₂ मल्लि (for मल्लि) —(1 26)
V₁ Du मल्लि मल्लि, Du मल्लि मल्लि (sc)
(for the prior half) N₂ [मल्लि] (for [मल्लि])
—(1 27) N₂ मल्लि, V₂ मल्लि (for मल्लि) Du मल्लि
(for मल्लि) Du मल्लि मल्लि मल्लि मल्लि मल्लि मल्लि —(1 28)
Du मल्लि (for मल्लि) B₂ मल्लि (for मल्लि) Du
मल्लि मल्लि मल्लि मल्लि —For 1 29 Du reads the
line of 14th —B₂ om (hapl) 1 30-33 —(1 30)
Du मल्लि (for मल्लि) V₁ मल्लि, V₂ मल्लि, B₂
मल्लि (for मल्लि) —(1 31) B₂ मल्लि (for मल्लि) V₁
मल्लि मल्लि (submetric) Du मल्लि मल्लि (for the
post half) —Du om 1 32 —(1 33) N₂ मल्लि,
V₁ [मल्लि] *मल्लि, V₂ मल्लि, V₁ [मल्लि] मल्लि
(for मल्लि) —(1 34) Du मल्लि (for मल्लि) Du
मल्लि (for मल्लि) Du मल्लि (for मल्लि) V₁ मल्लि
(for मल्लि) Du मल्लि मल्लि मल्लि मल्लि (sc)
—(1 35) N₂ B₂ (marg also as above) Du मल्लि
(for मल्लि) —(1 36) Du मल्लि (for मल्लि) N₂ V₁
Du मल्लि (for मल्लि) V₂ B₂ मल्लि मल्लि (B₂
*मल्लि), V₁ मल्लि मल्लि B₂ मल्लि मल्लि (for the post
half) V₁ मल्लि मल्लि मल्लि मल्लि —(1 37) V₁

मल्लि, V₂ B₂ मल्लि (B₂ *मल्लि), B₂ मल्लि (for
मल्लि) —(1 38) V₁ मल्लि (for मल्लि) Du मल्लि मल्लि
(for the prior half) V₁ मल्लि B₂ मल्लि Du मल्लि मल्लि
—(1 39) V₁ मल्लि (for मल्लि) B₂ om Du मल्लि
(sc) मल्लि मल्लि (for the post half) —(1 40) Du
मल्लि मल्लि मल्लि मल्लि —(1 41) B₂ मल्लि Du
मल्लि मल्लि मल्लि मल्लि —(1 42) V₁ B₂ मल्लि
(for मल्लि) Du मल्लि मल्लि मल्लि मल्लि —For m₂
see below —(1 43) Du om (hapl) from the
post half of 1 43 up to the prior half of 1 44 Du
मल्लि (for मल्लि) —After 1 43 Du m₂ the line of
20th as m —(1 44) N₂ B₂ Du *मल्लि, V₁ मल्लि (for
मल्लि) —V₁ m₂ 1 45-47, after 21 —(1 45)
B₂ Du [मल्लि] (for मल्लि) V₁ om V₁ B₂ मल्लि (for
मल्लि) —(1 46) V₁ मल्लि V₁ मल्लि (for मल्लि)
Du मल्लि, Du मल्लि (for मल्लि) B₂ मल्लि
मल्लि (for the post half) —(1 47) Du मल्लि
(for मल्लि) N₂ मल्लि मल्लि (submetric) (for
the prior half) Du मल्लि (for मल्लि) —(1 48) B₂
Du मल्लि (for मल्लि) Du मल्लि (for मल्लि) —(1 49)
Du m₂ [मल्लि] (for [मल्लि]) V₁ B₂ मल्लि (for मल्लि)
—(1 50) V₁ Du मल्लि Du मल्लि (for मल्लि)
Du मल्लि (for मल्लि) Du मल्लि (sc) (for मल्लि)
—(1 51) B₂ [मल्लि] (for [मल्लि]) Du मल्लि मल्लि
(for the post half) Du मल्लि मल्लि मल्लि मल्लि
—After 742nd Du m₂ 742nd]
—After 1 42 Du m₂

743rd मल्लि मल्लि मल्लि मल्लि

Colophon —Aṅga name S₁ N₂ Du om V₁
Du मल्लि, B₂ मल्लि —After aṅga name, V₁ m₂
मल्लि —Sarga name S₁ Du मल्लि, N₂ V₁ m₂
Du मल्लि मल्लि (V₁ *मल्लि), V₂ मल्लि मल्लि
मल्लि, Du मल्लि मल्लि, Du मल्लि मल्लि
मल्लि, Du मल्लि मल्लि, Du मल्लि मल्लि
मल्लि —Sarga no (figures words or both)
S₁ N₂ V₁ B₂ Du m₂ om N₂ B₂ Du m₂ 33
V₁ 35 V₂ 32 Dt Du m₂ S₁ 30 Du 21 Dt 24
[m₂ मल्लि] (dash indicates lacuna) —After
colophon T₂ concludes with धीमहि इयं नमः G₁ *
M₂ धीमहि नमः, G₂ धीमहि इयं नमः

तद्धि पूर्व नरथेष्ट दत्तं सदसि दैवतैः ।
अग्रमेवयलं चोरं मशे परभास्वरम् ॥ ८
नास्य देवा न गन्धर्वा नासुरा न च राक्षसाः ।
कर्तारोपणं शक्ता न कथंचन भक्तुषाः ॥ ९
यत्पुनस्तस्य रविं हि जिज्ञासन्तो महीधितः ।

न शेकुमारोपयितुं सन्धुवा महात्मनः ॥ १०
तदनुर्नरार्द्राहं मैथिलस्य महात्मनः ।
तत्र द्रुपसि काकुत्स्थ यज्ञं चाद्भुतदर्शनम् ॥ ११
तद्धि यज्ञफलं तेन मैथिलेनोचमं धनुः ।
याचितं नरार्द्राहं सुनामं सार्ददैवतैः ॥ १२

G १ 34 17
B १ 31 12
L १ 29 11

१२ चावेदं सद् भ्रात्रा वात्स्यावसन्निधिरथ च —After 7th B
ms

745^a एतासौ बह्वल्परत गतिव्यक्ति च संज्ञाय ।
—^{ad} Ck चतुरक्ष Ds (marat also) च चतुरक्ष, Ds Ya Gs
Ms—Cg चतुरक्ष च (Ms हि) Ds हृषीक सहितेस्सगतिम्, Ts
Ds एव महाद्भुत एव, Gs महाद्भुत धनुर्यम् (for ") Ds 11
Gs Ms Cg हृद् (for एव) Ds तदनुत्तर, Gs तैरैव (for
एव एव) Ss N V B Ds (m also) ३३ ३३ ३३ एव महाद्भुत
एव चतुरक्ष (Ss Vs Ds 11 "एव" द्बुद्धदेवि

8 Ms om 8 —^a Ds एव, Ds रवि, Ms एव, Gs Gk
as in text (for तद्धि) —^b Ds (m gloss) चतुरक्ष (for
दैवतैः) —^c Ds 11 सप्तमेव Ds च स. Ts नर (for
नर) —^d Ss Ds 11 मिथे, Bs Ds मिथे, Ds यज्ञो,
Ds मैथिले (hypermetrac), Gs as in text (for मशे)
—For 8 N V B 34 Ds 11 subst whole Bs subst
L 1 for 8th and ms along with Ds 1 2 after 8

746^a भावद्वयं किं वक्ष्यन् व्यासमूढं महाद्भुत ।
देवासुरे वदा कुपे दूते देवे सत्यज्ञे ।

[(1 2) Vs सत्य मे किं, Ds वृत्तेक्षण (for किं वक्ष्यन्)
—(1 2) Vs Ds Ds 11 एव Ds एव (for एव)]

9 ^a Ss Ds 11 एव, N V B Ds ३३ ३३ Ms एव, Ds
एव, Ds एव, Ds एव, Gs k as in text (for
वक्ष्यन्) Ds स (for second ए) —^b Ss Ds ३३ ३३ ३३
एव (for राक्षसाः) N V B Ds Ds Ms न (Bs ए)
महौराराक्षसा (Vs "परागा", Bs न यज्ञा न च परागा —
Ds Gs मातोपमे (sic) Hg k as मातोपम (as in text)
—^c Ds वेदच च (for कथंचन) —For 9th Ss
Ds ३३ ३३ ३३ subst

747^a सवित्र्य कर्तुमागम्य शला भिक्षुज मानसा ।
[Ds ३३ मानस (for मानस) Ds ३३ भिक्षुज (for मानस)
Ds भिक्षु मानसा च्छा (for the post half)]

while N V B Ds 11 Ms subst

748^a सनासु (Ds "तेव") सिद्धुं शक्ता कृत एवेतरे वया ।

10 ^a Ss Ds चतुषा, Gs as in text (for चतुषा)
Ss Ds ३३ ३३ एव, Ms एव (for एव) Ds च Ds
Ds Gs Ms हृद् (for हि) Ds चतुषाचम रविं हि, Ds 11
Ms चतुष साक्षा एव —^b N V B Ds 11 Ms दक्षिणा
(for महीधित) Ss Ds 11 द्बुद्धदेवि महीधित —^c N V

Bs—Ds 11 Ms वा (Na नृ) लोलमिषु, Ds काकोरुमिषु
(for काकोरुमिषु) —^d Ds Gs Ms साधु N V B
Ds 11 सवि (Vs सत्य) कृत (Bs Ds लोलमिषु नृ, Ds
(m also as in text) Ms हृद् दक्षिण कदा, Ds सत्या
रोचमिषु नृ

11 Gs om (hapl) 11th—12th Ss Ds ३३ ३३ transp.
11 and 12 —^b Ds दक्षस्य, Ms अनक्षस्य (for
मैथिलस्य) Ms यज्ञो (for महात्मन) Ds सुनामं सार्
दे(दै)वतैः (= 12th) —^c Ss Ds 11 मिथे, N V 11 B
Ds ३३ ३३ ३३ Ms यज्ञे, Vs यज्ञ, Cg k as in text
(for एव) Ds द्रुपसि (for द्रुपसि) Ds काकुत्स्थ (m/
for also as in text) (for काकुत्स्थ) —^d N V B
Ds ३३ ३३ ३३ Ms महात्मसिधिते (Vs "तेव", Ds "कौ") एव,
Ds Ds ३३ ३३ च यज्ञाद्भुत —After 11 N V B Ds ३३ ३३
11 11 Ms ms

749^a वक्ष्येयुष्या वदे राम प्रसप्तपुत्रपञ्चने ।
मित्राग्निदुष्टोपैस्सैर्हर्षिभिररक्षणी ।

[(1 2) Ds कुपेस्सत्य (for को एव) Ns प्रसप्त (for
प्रसप्त) Ds (m also) प्रसप्त सप्तोपत्र (for the post
half)]

12 Gs om 12th (cf v1 11) N V B Ds 11 11
Ms om 12 Ss Ds ३३ ३३ transp 12 and 11 —^a
Ss Ds ३३ ३३ देवा, Ds वेति (for देव) —^b Ss Ds ३३ ३३
देविता (Ss "या, Ds 11 मिथिल, Ds मिथिला) चतुरक्ष, Ds
मिथिलस्य चतुरक्ष (hypermetrac) (रोचम also in
marat, and gloss ते मैथिले यज्ञाय एव तदनुत्तरमेव एव)
—^c Ss Ds ३३ ३३ चतुषे, Ds ३३ ३३ (for सुनाम) Ds
Gs Ms (after error see ms in text) Bv दे(दै)वतैः,
Ds ३३ ३३ चापि, Cg k as in text (for देवतैः)
॥ सदैवतेय ॥ Ck सर्वदेवता दक्षिणमिषु ॥
—After 12 Ds Ds ३३ ३३ T Gs Ms 11 11 Gs 11 11

750^a आयापयन् वृत्तेक्षणं वेदमग्निं सत्य ।
वर्जितं मित्रपैत्र्यैर्ष्वेवैवायवपुत्रियः ।

[(1 2) Ds "दू" Ts मानसं Cv as above (for
मानसम्) Cg नक्षत्र नक्षत्रे (for the post half)
॥ Cv मानसम् चतुर्षेयु यज्ञा-वेद-एव चतुरक्ष तदनुत्तर ॥
—(1 2) Ts मानसं, Gs कुपे (for चतुर्षे) Ds मानसम्,
Ds Ts "मानसं, Ts कोरु- (for कोरु-)]

अथ रामो महातेजा विश्वामित्रं महाशुनिम् ।
पञ्च शुनिशार्दूलं कौतूहलसमन्वितः ॥ २१ ॥
भगवन्को न्ययं देशः समुद्रवनशोभितः ।

श्रेष्ठमिच्छामि यद्रं ते वक्तुमर्हसि तत्त्वतः ॥ २२ ॥
चोदितो रामवाक्येन कथयामास सुव्रतः ।
तस्य देशस्य निखिलशुभिमध्ये महातपाः ॥ २३ ॥

G. 1. 34. 23
B 1. 31. 24
L. 1. 29. 22

इति श्रीरामायणे बालकाण्डे विंशः सर्गः ॥ २० ॥

(*acc.*) *M* महातेजा; *Cg* as in text (for *अविपश्य*). *Sa* *Da* 13 नृपतिस्तप्तमपूरयद्. *Si* *V* *Ba* 4 *Da* 3: 10 11 *Ma* कविवाच तपोधनम् (*Ba* 4th). —^a) *Si* *V* *Ba* 4 *Da* 13 निपसारत् (*Si* 20) निपसारया *Da* कस्तो निपसारः (*acc.*).

21 *Ri* *om* 21 (cf. v. 1. 20). —^a) *G* रामा (for रामो) *Si* *V* *Ba* 4 *Da* 1: 11 *Ma* [अ] जलि कृत्वा; *Da* जलि कृत्वा; *Da* 1 [अ] जलि कृत्वा (for महातेजा) —^a) *Sa* *Si* *V* *Ba* 4 *Da* 3: 10-11 *Ma* अयि कदा (*Da* 3: 11 "तः"); *Da* 13 तपोधनं, *Da* सुवि तदा (for महाशुनिम्). —^a) *Si* *V* 3: 4 *Ba* 4 *Da* 10 11 *T* *Ma* नरशार्दूलः (for शुनिशार्दूल). —^a) *Va* 11 *Da* *Ma* कस्तो निपसार.

22 *Va* (*hapl.*) *Ri* *om* 22^{ab} (for *Ba* cf. v. 1. 20). —^a) *Ba* *Ma* मन्वान्, *Ch* किं तु (for नो तु) *Cg* क्तव्य देशः (as in text) *Si* *V* 3: 4 *Ba* 4 *Da* 4: 10 11 *Ma* कथं देशोपः *Da* को कथं (for को न्ययं देशः). —^a) *Ma* समुद्रः (for समुद्रः) *Ga* *Ma* श्लोमन्, (for श्लोमिवः) *Si* *V* 3: 4 *Ba* 4 *Da* 1: 11 12-13 *Ma* समुद्रवनेष्विति. —^a) *Si* *V* *Ba* 4 *Da* 4: 10 *Ma* वनेन; *Ba* वनेन (for नदं वे). —^a) *Sa* *Da* 13 [म] शेषतः; *Da* शेषतः (for तत्त्वतः) *Si* *V* *B* *Da* 3: 16 *Ma* त्वच एव (*V* *Ba* *Ma* 4th) य[*Ma* 4] इत्युक्ते (*Da* 4: 13 "उक्ते").

Ma *G* *om.* (*hapl.*) 23^{ab}. —^a) *Da* *Da* 3: 10 चोदितो

Cg as in text (for चोदितो) —^a) *Sa* निखिलः; *Da* 13 निखिलं, *T* सुव्रतः *G* वाक्यः (for सुव्रतः). —^a) *Sa* *Da* 3: 11 तं देशापरिच्छं सर्वेषु. —^a) *Sa* *Da* 13 तपोधनः; *G* *Ma* कस्तो निपसारत् (for महातपाः). —For 23, *Si* *V* *B* *Da* 3: 10 11 13 *Ma* subst..

756^a चोदितो रामवाक्येन तस्य देशस्य निखिलम् ।
विश्वामित्रो महातेजा श्रेष्ठमिच्छामहे ।

[(1. 1) *Va* देशितो, *Ba* चोदितो (*acc.*), *Da* 3: 1, 13 चोदितो (for चोदितो). *Va* निखिल (for निखिलम्). —(1. 2) *Va* वाक्यम् (for वाक्यम्).]

—After 23, *Da* ms 757^a.

Colophon *Sa* *Da* 13 *om* (cont. the sarga).
—*Kāṇḍa name* *Si* *Da* 13 *om* *V* 3 अदि, *Da* अन्तेष्वा —*Alm* *Kāṇḍa name*, *Va* 3 *Da* 13 अन्तेष्वा.
—*Sarga name* *Si* *V* 3 अन्तेष्वा निखिलम्; *Da* 3: 1 निखिलम् अन्तेष्वा, *Da* निखिलम् अन्तेष्वा.
—*Sarga no.* (figures, words or both) *Si* *V* 4 *Ba* 4 *Da* *om.* *Si* *Ba* 3: *Da* 13 34, *Va* 36, *Va* 33, *Da* 4: 13 *S* 33 *Da* 4: 24; *Da* 25, *Da* 3: 4 अन्ते 33 अन्ते 33 अन्ते 33 अन्ते 33. —After colophon, *T* *G* 3: 4 *Ma* conclude with श्रीरामायणम्; *G* with श्रीरामायणम् समाप्तम्.

मा भूत्त कालो दुर्मेषः पितरं सत्यवादिनम् ।
 नावमन्यस्य धर्मेण सत्यंरमुपासहे ॥ १८
 पिता हि प्रभुरस्माकं देवतं परमं हि सः ।
 यस्य नो दास्यति पिता स नो मर्ता भविष्यति ॥ १९
 तासां तद्वचनं श्रुत्वा बापुः परमशोचनः ।

प्रतिश्रु सर्वमात्राणि वसुध्न मगवान्मनुः ॥ २०
 ताः कन्या वायुना सदा निमिषानुर्घतेर्गृहम् ।
 वप्रा भयास्तदा रात्रा संभ्रान्त इदमवशीत् ॥ २१
 शिषिदं कथ्यतां पुत्र्यः को धर्ममवमन्यते ।
 कुन्ताः केन कृताः सर्वा वेष्टन्त्यो नाभिभाषथ ॥ २२

G : 35 23
 B : 32 26
 L : 30 23

इति श्रीरामायणे वाचस्पत्ये एकविंशः सर्गः ॥ ३१ ॥

अथ, Ms 'बाव'मितु (D: 'पण'), V० शीला [lacuna for
 क्लृ/लविष], Ck t as in text (for स्थापकवाचितु) S० M०
 V B Ds १०-१३ Ms 'वै', Ds 'वै', Ds 'वै', Ds 'वै',
 C m g k t as in text (for 'वै' —^a) Ms V० B० व
 (V० B० २) 'वै', Ds 'वै' (for 'वै'), S० M० V० ३
 B० ३ Ds १०-१३ लवुल, V० कुल, Ds 'कुल', Ds 'कुल',
 Ds 'कुल', Gs 'कु' (for 'कु' वयो) Ds ३ Ms 'वै' (D
 रलिता, Ds 'रलिता' [both sc]) कदाचित्ति

18 ^a) Ds ३ illig N V B Ds ३ ३०-३३ Ctp वहा
 (Ds ३) यो, Ds 'यो' वयो, Ds 'यो' वयो, Ms 'यो' 'यो' Cg k
 as in text (for 'यो' वयो) S० Ds ३ ३३ 'कथ्यते' पतिस्मिन्
 —^a) Ds ३ Ms 'प्रभुरस्माकं', C m 'प्रभुरस्माकं' (as
 in text) S० Ds ३ ३३ (S० 'मा' वयो) Ds 'मा' वयो
 स्वयं कन्या परमं वत्, Ck as in text (for ^a) Cg 'वि' व
 शक्यं वत्त धर्मं विप्रवृत्तकणेन पर स्वयं कन्यामहे प्रतीकामहे
 पिता स्वयं वरमे दास्यति स प्रतीकामहे इत्यर्थः, Cg 'व' कलि
 विप्रवृत्तकणाय विप्रवृत्त कृता कावर्मेण कथमे स्वयं कन्यामहे
 मा नया दास्यते वत् वरमे दास्यते स काव कदाचिदपि माय
 विप्रवृत्तः । नावमन्य इति वाचस्पत्ये कथितोऽप्यर्थः । तथा पाठे
 न इति कै' । अन्तस् दीर्घः । नोऽस्माकं स कथमे माय
 विप्रवृत्तः । एषिन् नोऽस्माकं स्व इति पाठः । अत एव 'मा
 भूत्त कालो यहा ये पितर उक्तवादिनम् । कथं तमविवक्ष्य
 धर्मेण स्वयं वत्' । इत्येतदपि विप्रवृत्तकोऽप्यर्थः इति । Cg
 —For 18^a N V B Ds ३ १०-१३ Ms subst

703^a कथमे कथितकथ्यं वरमे स्वयं वत् ।

[Ms न कथ्यते (for कथ्यते) V० कथितकथ्यं V० कथ्यते Ds
 कथ्यते (by metathesis) (for कथ्यते)]

19 Doom ३० —^a) S० Ds ३ ३३ कथित (for कथित) S०
 N V B Ds ३ ३३ Ms 'विप्रवृत्त' प्रवृत्ति —^a) N V B Ds ३
 Ds ३ पर, Ds 'पर' विप्र (for पर) S० N V B Ds ३
 ३३ Ms 'पिता', Ds 'पिता' (for पिता) S० Ds ३ ३३ Ms 'व', Ds
 मह्य, Ds 'व' (for वि) —^a) S० Ds ३ ३३ वयो (for
 वयो) N V B Ds ३ ३३ Ms 'कथ्यते' कथित (for
 'कथ्यते') V० मे (for मे) —After ३० Ms ms

704^a न विप्रवृत्तकथ्यं न कथितकथ्ये पयम् ।

20 ^a) S० Ds ३ ३३ वत् (for वत्) —^a) Ds ३ ३३

Cg इति, Ctp as in text (for वत्) N V B Ds ३
 ३३ Ms 'वोपस्तमिन्' —^a) Ds ३ वयो (for
 'वयो' —^a) Ds 'वयो' (sc) (for वयो) Ds (after
 corr as) वयो (before corr इति), C m as in
 text (for वयो) —For 20^a N V B Ds ३ ३३ subst

705^a कथ्यते कन्या मन्वे स स्वयं कन्या मन्वे स ।

[V० कन्या कन्या (by transp) Ds कन्या कन्या
 (marc gloss जल कन्या कन्या कथित) Ds कन्या स कन्या
 (by transp) V० B० स (for स) V० 'वयो' (sc)]
 —After 20 B (ed) ms

705^a कथितकथ्यं कथ्यते कथ्यते कथ्यते ।

21 ^a) Ds 'विप्रवृत्त' (for विप्रवृत्त) S० Ds ३ ३३ Ms 'वयो' (for
 'वयो') N V B Ds ३ ३३ Ms 'वयो' (for
 [abso] Ds 'वयो'), Ds 'वयो' (for 'वयो') —After
 21^a Ds ३ ३३ after 21^a S (except Ms)
 (Cg k t comm on 1) ms

706^a कथ्यते कथ्यते कथ्यते कथ्यते कथ्यते ।

स व स इति स व कन्या कथ्यते कथ्यते ।

[(1 1) Ds ३ ३३ वत् (Ds ३) Ds 'वत्' (for
 कथ्यते) Ds 'वत्' (for 'वत्') (for the prior half)
 Ms 'वत्' Ds ३ ३३ Ms 'वत्' (for 'वत्') —(1 2)
 Ds 'वत्' (for 'वत्') Ds Ms 'वत्' (Ds ३) पिता Ms
 (after corr as above) वत् स (for वत्) Ds ३
 वत्, Ds 'वत्' (for 'वत्') Ds 'वत्' (for 'वत्') Ds
 ३ ३ ३ Ms 'वत्' (by transp) Ds 'वत्', T
 वत् (for 'वत्')]

—^a) Ds ३ ३३ वत्, Gs 'वत्' (for 'वत्') N V
 B Ds ३ ३ ३ Ms 'वत्' (for 'वत्') [sc] V० 'वत्' वत्
 T० Ms 'वत्' (for 'वत्') S० Ds ३ ३ ३ Ms 'वत्'
 (Ds 'वत्' [sc] Ds 'वत्' [hypermetac]) वत् (Ds ३ ३
 'वत्') वत् वत् —^a) S० N V B Ds ३ ३ ३ वत्
 Cg k as in text (for 'वत्') Ds ३ ३ ३ Ms 'वत्' (D
 'वत्' Ds 'वत्') वत् वत्

22 ^a) Ds 'कथित' (sc) (for कथित) Ds ३ ३ ३ T
 वत् (both sc) Ms 'वत्' (for वत्) —Ds ३ ३ ३

G 1 35 24
B 1 33 1
L 1 30 43

तस्य तद्वचनं श्रुत्वा कुञ्जनामस्य धीमताः ।
शिरोभिधरणौ स्पृष्ट्वा कन्याशतमगावत ॥ १
बाधुः सर्गात्मको राक्षस्यवर्षवितुमिच्छति ।
अधुमं मार्गमास्थाय न धर्मं प्रत्यवेक्षते ॥ २

(hapl) from 22^a up to the prior half of 767^a —^a) B^a D^a T^a सति (B^a सतु) सते, C^a as in text (for कय मन्ते) M^a मुकुन्तानना युवा, C^a k as in text (for ^a) —^a) S^a N^a V^a B^a D^a 1:59-10 M^a युते (for सर्वा) —^a) D^a D^a २० वे (for वेद्वन्ते) D^a D^a T^a G^a १० क^a D^a सान्, C^a as in text (for सन्निधाय) S^a D^a ११ विषेष्टे स्ते (S^a ता, D^a से (both sec)) न भयव (S^a त), अ^a V^a B^a D^a 11:11 M^a सता (S^a Va D^a सत) वि (M^a वि) इव दुरासत —After 22 S^a D^a 22:19-20 ms.

767^a कश्चय विमिदं युष कुञ्जवे कन्यासम् ।

[D^a om. the prior half (cf v.l. 22) D^a कुञ्जवे D^a मेन वता]

while T^a G^a M^a ms

768^a ओतुमिच्छन्त्य युषो सत्येष्टे कौ नर्तितम् ।

[T^a उतु (no) G^a उत (for [न] उतु) T^a नर्तन स (for कौ नर्तितम्)]

—D^a T^a G^a M^a cont while D^a D^a 22:11 T^a G^a M^a all G^a ms after 22

769^a एवं राजा विधि यथा समर्पितं संदधे ततः ।

[D^a विधिः T^a संदधे G^a M^a विदो (for संदधे) G^a damaged (for सं)]

Colophon. S^a N^a V^a B^a D^a 12-13 om. (continue the Sarga) —Kāpā name D^a १२योवा —Sarga name D^a १२:14 S^a om. D^a १२ कन्याकुञ्जनामो (D^a १२नामो) —Sarga no. (figures, words or both) D^a om both D^a D^a 12:14 S^a 32 D^a 25 D^a 26, D^a 35 —After colophon, T^a continues with श्रीराजवद्वय नः, G^a 22 M^a श्रीराजवद्वयः, G^a धीमते राजराजवद्वयः.

32

S^a N^a V^a B^a D^a 30-31 cont. the previous sarga.

1^a) T^a कुञ्जनाम S^a D^a 30 युत (for श्रीम) D^a om. (hapl) from 1^a up to L 1 of 770^a —^a) D^a सतः T^a सतः, C^a g t as in text (for सतः) N^a V^a B^a D^a 30:14 गता D^a नव (for सतः) S^a इवम् (for सतः) M^a सतः S^a D^a 30 सति सतः T^a सर्वा वचनमनुवृत्त (S^a D^a ३०वी) .

पितृमत्याः सः सः ते सः सः न वयं स्थिताः ।
विदं नो कृषीष्व त्वं यदि नो दास्यते तव ॥ २
तेन पाषातुनन्धेन वचनं न प्रतीच्छता ।
एवं कुनन्धः सर्वाः मा बाधुना निहता मृशम् ॥ ४

2^a) S^a D^a 12 सर्वदा (D^a १२) सेस्मात् (for सर्वदा) सतः —^a) C^a सपयितुम् (as in text) C^a इवम् (as in text) S^a D^a 12 सतः सतः सतः (D^a सतः), C^a g t as in text (for ^a) —^a) S^a १२, D^a 12 सतः सतः (D^a १२ सतः) (both sec), T^a १२ सतः, C^a 12 as in text (for सतः सतः) C^a १२ सतः — अवेष्टे सतः —For 2 N^a V^a B^a D^a 2:12:13 is Ms subit

770^a बाधुस्मात्पुत्रस्य वदन्तः सतः सतः ।

वदन्तः सतः सतः सतः सतः सतः ।

सेस्मात्पितृः सर्वाभिः सतः सतः सतः ।

[D^a om 1 1 (cf v.l. 2) —(1 2) D^a १२ (for सतः) V^a सतः (for सतः) —(1 2) V^a सतः D^a १२ सतः (for सतः) V^a [न] सतः (for सतः) —(1 3) D^a reads from first 1^a up to 3 in marg V^a सतः (for १२) D^a om. from सतः up to सतः in 1 1 of 771^a]

3 D^a om. 3 (cf v.l. 2 [770^a]) D^a om. (hapl) 3^a) B^a reads 3 in marg (cf v.l. 2) —^a) S^a D^a १२ सतः, D^a १२ सतः (no) (for सतः) S^a D^a १२ सतः, N^a V^a B^a D^a १२ सतः सतः (S^a १२) M^a सतः सतः (for सतः सतः) —^a) C^a g t सतः सतः (as in text) S^a D^a 12 सतः सतः (S^a १२) N^a V^a B^a D^a 12:12 M^a सतः सतः सतः, D^a सतः सतः सतः सतः —S^a D^a 12 om. (hapl) 3^a—4^a) —^a) N^a V^a B^a D^a 12:12 M^a सतः सतः सतः D^a सतः सतः (no) C^a g t as in text (for सतः सतः) —D^a om. from 3^a up to the prior half of 1 2 of 771^a —^a) C^a 12 सतः (as in text) C^a g t सतः सतः N^a V^a B^a D^a 12:12 M^a सतः सतः सतः सतः

4 S^a D^a 30 4^a (cf v.l. 3) —^a) D^a बाधु सतः —^a) D^a सतः सतः C^a g t as in text (for सतः सतः) —^a) D^a D^a 30 G^a M^a C^a सतः, C^a g t as in text (for सतः) S^a D^a 30 सतः सतः सतः (D^a सतः) —^a) S^a D^a 30 बाधुसतः सतः D^a 30 सतः सतः T^a सतः, C^a g t as in text (for बाधुना सतः) —For 4 N^a V^a B^a D^a 30:12:13 Ms subit.

771^a न वयं सतः सतः सतः सतः सतः ।
सतः सतः सतः सतः सतः सतः ।
वयं सतः सतः सतः सतः सतः सतः ।

तासां तदचर्न धृत्वा राजा परमधार्मिकः ।
प्रत्युवाच महातेजाः कन्याश्वमनुवचम् ॥ ५
क्षान्तं क्षमावतां पुत्र्यः कर्तव्यं सुमहत्कृतम् ।
ऐकमत्यमुपागम्य कुलं चावेक्षितं मम ॥ ६
अलंकारो हि नारीणां क्षमा तु पुष्टस्य वा ।
दुष्करं तच्च वः क्षान्तं विदेशेषु विशेषतः ॥ ७

[D: om up to the prior half of l 2 (cf v l 3)
Du om l 1 except si (cf v l 2 [770^a]) —(L 2)
D: reads from the post half up to 5^a in marg D:
"ए" Da [म]माला (for [म]मलि) V: मनु, D: मने
(for मने) —(L 3) V: मनेन (submetric) D: २२
ममाला, D: ममाला (for ममालेन) B: मुष् (sc)
M: मुष् (for मुष्मला) D: मनेन (for the
post half)]

5 D: reads 5^a in marg (cf v l 4) —" S: D:
D: २२ २३ T: G: M: तु (for तु) N: V B D: २२ २३ २४
M: तुति राजा पच भुजा —" N: V B: २२ D: २२ २३ २४
M: तुं N: ६ द)मालो नारीण, B: २२ मालो नारीण
—" V: ६ दुवाच N: V B: २२ D: २३ २४ M: ततो राम, B:
ततो राम (hypermetric) D: २२ उवाच (D: "व")
(for महातेजा) —" S: N: V B D: २२ २३ २४ इदं वच,
६ २२ in text (for अनुवचम्)

6 " S: D: २२ इदं वचमेव, D: D: T: M:
"वचमेव, M: "वच, all G: as in text (for वचममाला)
—D: om 6^a 7^a —" S: D: २२ व, D: वचमेव,
G: ६ २२ in text (for वचममाला) —" D: वचमेव,
G: वचमेव (for वचमेव) S: वचमेव —" S: D: २२
वै विहित, G: वचमेव, G: २२ in text (for वचमेव)
—For 6 N: V B D: २२ २३ २४ M: subat

772^a वक्ष्याम्येतिमो वागो लक्ष्मणे महप्रियम् ।
मुष्मो मे वच मुष्मि दुष्कर्मविरहिता ।

[(1 1) V: २ मने, D: मने (sc), M: मने (for
मने) N: २ मने, V: २ मने, D: मने (sc) D: मने
(for मने) D: मने (for मने) D: २ २ २ (for मे)
V: मने, D: मने, M: मने (for मने)
—(1 2) D: पा न मे, D: मने, D: २ २ २ (for मे)
V: मने, D: मने, D: मने M: मने (for मने)
D: २ २ २ (for मने) N: V: २ २ २ (marg as
above) D: २ २ M: मने, V: २ २ २ (for मने)
D: [म]मि (for [म]मि) D: मने (for the
post. half) D: मने वच व मुष्मि २ २ २ (for मने)

7 D: om 7^a (cf v l 6) —" G: मने (sc)
Du om. ६ (submetric) S: D: २२ मने वच (Du
also वचमेव) (for हि नारीण) —" S: D: २२ मने वच

यादृशी वः क्षमा पुत्र्यः सर्वस्मविशेषतः ।
क्षमा दत्तं क्षमा यक्षः क्षमा सत्यं च पुत्रिकाः ॥ ८
क्षमा यक्षः क्षमा यक्षः क्षमायां मिथितं जगत् ।
नित्यं कन्याः ककुत्स राजा निदशविक्रमः ॥ ९
मन्त्रो मन्त्रमात्रा प्रदानं सह मन्त्रिभिः ।
देष्टे कले प्रदानस्य सत्ये प्रतिपादनम् ॥ १०

T: G: ६, M: मने तु, M: मने (for क्षमा तु) D: G:
व. ६ २ २ as in text (for व) N: V B D: २ २ २ २ २ २
क्षमा पुष्मि (D: T: D: २ २ "मे" [sc]) विहित —For
7^a—10^a, N: V B D: २ २ २ २ २ २ M: subat a passage
given at the end of 10^a —" S: मने, D: D: २ २
वै, D: २ २ G: M: वच व, G: वच व, G: वच व, G:
as in text (for व) D: मने (for मने) G: M:
मने वचमेव, ६ २ व मने मने वचमेव विहित
सत्ये वचमेव विहिते वचमेव वचमेव ६ २ व वचमेव
विहिते वचमेव वचमेव वचमेव वचमेव ६ २ —After 7,
S: D: २ २ २, while D: २ २ २ after 9^a

773^a आश्वमेधेन वचमेव वचमेव विहितः । (cf 20^a)
Then all the above MSS (var) cont 773^a

8 Cf v l 7 and 20 S: D: २ २ om from 8-9^a T:
om. (hapl) 8^a —" D: मने, G: मने (sc) (for
वच) —" D: मने व (for वचमेव) —" D: D: २ २
T: मने, G: मने (for वच) —" D: D: २ २ वचमेव,
D: मने (for वच) D: G: M: २ २, D: T: G: M:
६ (for व) G: मने

9 Cf v l 7 and 20 S: D: २ २ २ २ २ २ (cf v l 8)
—" D: M: ६ वचमेव (for वचमेव) D: २ २, D: M:
[म]मिथित, D: T: G: २ २ विहित, T: विहित, G: २ २
text (for विहित) —After 9^a, D: २ २ २ २ २ २ २ D:
विहित (for विहित)

10 " T: मने (for वचमेव) —" S: मने,
G: २ २ in text (for वचमेव) —For 7^a—10^a N: V B
D: २ २ २ २ २ २ M: subat

774^a देवता च विदेशेन वचमेव विहितः मे मने ।
दुष्कर्म वचमेव मने वचमेव वचमेव वचमेव ।
वचमेव वचमेव वचमेव वचमेव वचमेव ।
वचमेव वचमेव वचमेव वचमेव वचमेव ।
वचमेव वचमेव वचमेव वचमेव वचमेव ।
वचमेव वचमेव वचमेव वचमेव वचमेव ।
वचमेव वचमेव वचमेव वचमेव वचमेव ।
वचमेव वचमेव वचमेव वचमेव वचमेव ।

[(1 1) D: २ २ देव, D: मने वच (for देवता व) B:
(marg as above) विहित (for विहित) V: मने (for
मे मने) —D: २ २ om. 1 2 —(1 2) V: २, D: D:

परितुष्टं मुनिं शत्रो गन्धर्वीं मधुरस्वरम् ।
उनाच परमप्रीता वाफ्यज्ञा वाक्यकोविदम् ॥ १५
लक्ष्म्या समुदितो ब्राह्म्य ब्रह्मभूतो महातपाः ।
ब्राह्मेण तपसा युक्तं पुत्रमिच्छामि धार्मिकम् ॥ १६
अपतिथासि भद्रं ते भार्या चास्मि न कस्वचित् ।

ब्राह्मेणोपमतायात्र दत्तमर्हसि मे सुतम् ॥ १७
तस्यात्र प्रसन्नो ब्रह्मर्षिर्दिदौ पुत्रमनुत्तमम् ।
ब्रह्मदत्त इति ख्यातं मानसं बृहन्नः सुतम् ॥ १८
स राजा ब्रह्मदत्तस्तु पुरीमध्यवसत्तदा ।
काम्पित्यां पत्न्या लक्ष्म्या देवरातो यथा दिदम् ॥ १९

Da-२२ स वा (Da २२) इहेण महता, Da २३ क्व कस्मिन् महता
—⁴) Si Da २३ प्रावयोद् (for प्रोवाच) N V B Da-२७ ३०
32 34 परितोषित (for इत्युन्मद) —⁵) Ts [न]सि
(for उदित) N Va-४ B Da २३ [न]इ ब्रह्मे, Va [न]इ
मह ते (hypocretic) Da ते भद्रे (for भद्र ते) —⁶)
Co ७ करोमि (as an text) N V B Da २३ ३० Ma वृषि
कि कर्वाणि ते (Ba 'मद्रे, Du 'मि ते [sic])

15 Da om (hapl) २५^{ab} —⁷) Ba परितुष्टि N
Va २४ Ba-१ Da २३ ३० Ma दत्तु (for दत्ता) —⁸) Va २५ Da
महर्षी (for महर्षा) Si Da-२७ ३० 'स्वरा, N V B Da २३ ३०
Ma 'राष्ट्र, Dt Da 'र स्वरा, Du 'राष्ट्रा, Ts 'स्वन (for
मधुरस्वरम्) —⁹) Si Da २३ परमोदित, N V B Da-२७ ३० ३०
Ma प्रतलिभूषा (Da Ma 'नोत्पन्न), Ts मधुर (for परम-
प्रीता) —¹⁰) Da २३ Ts [n] / [n] as an text) 'कोविदा
(Da 'रा), Da लक्ष्मि वरा, Co as an text (for वाक्य
कोविदम्) N V B Da २३ ३० Ma कर्णम् (Da Ma इह) कर्णम्
विष् (Ba 'रह) वरा

16 ^a) Ts समुदितो, Ma समुदित Da ३० ३० Ts
कोच, Ts माह, nli Co as an text (for माहया) —¹)
Ma चूडमकमच, all Co as an text (for भूतो महातपा)
—For १६ Si Da २(1 २ only for १६^{ab}) as subst

७७८^a माहया लक्ष्म्या ब्राह्म्य ब्रह्मभूतो महातपाः ।
लक्ष्म्यो लक्ष्म्याया ब्रह्मभूतो मधुरस्वरम् धार्मिकम् ।

((1 २) Da दोचो (for दोचो) Da om (hapl)
from दोचो up to the prior half of 1 २ —(1 २)
Si हया (for [न]न्या) The post half = १६^a)
On the other hand N V B Da २७ ३० ३० Ma subst

७७९^a दीपते परया लक्ष्म्या ब्राह्म्य लक्ष्म्याया ।
लक्ष्म्यो पुनर्विष्मि लक्ष्म्यो लक्ष्म्या विष्मिन्मन्त्रम् ।

[[1 २] N: दीपते Ba Ma ब्रह्म, Da ब्रह्म, Da माह (ac)
(for माहया) Da -ना (for द्या) Va परयाकमया या Da
महोपमताया द्या Da नया अमरिष्म (for the post half)
—(1 २) Va om Ba ह, Da २३ Da २ (for [न]न)
Da द्या, Da नो (for लक्ष्म्यो) Va लक्ष्मे (ac) Da २३ अह
(for माहया) Va मिता, Va Ba Da-२७ 'ह, Ba माह
as an Va also) 'वि (for विष्मिन्मन्त्रम्)]
Da-२७ cont

७८०^a लक्ष्म्ये लक्ष्म्ये ह्य मे लक्ष्म्ये (Da २३) विष्मिन्मन्त्रम् ।

४७ ^a) All Co लक्ष्म्ये (as an text) Ts [न]न

७८१^a लक्ष्म्ये लक्ष्म्ये लक्ष्म्ये लक्ष्म्ये लक्ष्म्ये ।
लक्ष्म्ये लक्ष्म्ये लक्ष्म्ये लक्ष्म्ये लक्ष्म्ये ।

[[1 २] Si Da २७ ३० Ma [न]न्या, Da न्या Da Ma
[न]न्या (by transp) (for लक्ष्म्ये) Ba लक्ष्म्ये Si N:
Va २३ Ba-१ Da २३ ३० 'न्या, Va 'न्या, Ba लक्ष्म्ये, Da २७
'न्या, Ma 'न्या (ac) (for लक्ष्म्ये) —(1 २) Da
न्या (for लक्ष्म्ये) Da २७ ३० 'न्या (for लक्ष्म्ये) Si Da
न्या (Da 'न्या) Va न्या, Da २७ ३० Ma न्या (for
लक्ष्म्ये) Si Va २३ 'न्या (Va 'न्या) Si Va २३ 'न्या, Ba २७,
Da न्या, Da 'न्या, Da लक्ष्म्ये, Da लक्ष्म्ये (for लक्ष्म्ये)]

[[1 २] N V B Da २३ ३० Ma लक्ष्म्ये, Da लक्ष्म्ये, Co k t
as an text (for लक्ष्म्ये) N V B Da २७ ३० ३० 'न्या, Co
as an text (for लक्ष्म्ये) —¹) Da Da २७ Co २७ लक्ष्म्ये,
Ma लक्ष्म्ये (for लक्ष्म्ये) Ba repeats द्यौ ह्य Si Da २३ ३०
Ts Ga ३० लक्ष्म्ये, N V B Da २७ ३० ३० ३० Ma लक्ष्म्ये
(Da २७) लक्ष्म्ये (for लक्ष्म्ये) —²) Ts Ga ३० Ma
लक्ष्म्ये Si N V B Da २७ ३० ३० ३० Va लक्ष्म्ये (for
लक्ष्म्ये) —³) N V B Da २७ ३० ३० ३० Ma लक्ष्म्ये (Ba २७
Da 'लक्ष्म्ये) Va Da (magd also) लक्ष्म्ये, Va
Da लक्ष्म्ये, Ba लक्ष्म्ये, Ba (magd also) लक्ष्म्ये, Ba लक्ष्म्ये,
Da लक्ष्म्ये, Da लक्ष्म्ये, Da लक्ष्म्ये, Da लक्ष्म्ये, T Ga ३०
M G ३० लक्ष्म्ये, G ३० लक्ष्म्ये, Co लक्ष्म्ये Co २७ ३० ३०
text (for लक्ष्म्ये) N V B Da २७ ३० ३० ३० Ma लक्ष्म्ये (Da
'लक्ष्म्ये) Co k t लक्ष्म्ये (as an text) Si Da २३ लक्ष्म्ये लक्ष्म्ये
लक्ष्म्ये

19 Si Da २३ om (Da २३ hapl) २७ Da २७ transp
२७ २७ २७ (Da २३ om २०^{ab}) —⁴) Ga लक्ष्म्ये (for
लक्ष्म्ये) Da २७ T Ga ३० Ma लक्ष्म्ये लक्ष्म्ये, Co लक्ष्म्ये लक्ष्म्ये
(for लक्ष्म्ये) N V B Da २७ ३० ३० ३० लक्ष्म्ये लक्ष्म्ये (Da
'लक्ष्म्ये, Da 'लक्ष्म्ये, Da 'लक्ष्म्ये) लक्ष्म्ये (Da २७) लक्ष्म्ये —⁵) N

G 1 35 45
B 1 33 20
L 1 30 45

स बुद्धिं कृतवाचावा कुशनामः सुधार्मिकः ।
ब्रह्मदत्ताय काकुत्स्थ दत्तुं कन्याशतं तदा ॥ २०
उमाहूय महादेवा ब्रह्मदत्तं महीपतिः ।
ददौ कन्याशतं राजा सुप्रतिनान्तरात्मज ॥ २१
यथाक्रमं दत्तः पार्थिवो जग्राह रघुनन्दन ।
ब्रह्मदत्तो महीपालस्तस्मां देवपतिर्यथा ॥ २२

V B Ds 7:10 11 12 Ma पुत्रव्या V १०५, Dis १०५ बलचहा
(Dr १०५), Da पुत्र(१)कन्यासलसदा, Ds Ga Ma Gg
पुत्रीदत्ता —) Ns Du कर्मित, Vs १ B 2 Dr 13
कर्मित, Vt B 2 Dr कर्मित, B 2 कर्मित, Ds कर्मित, Ds
कर्मित, Ds १०५ (Dr क १०५), Dis कर्मित, Gs १०५
कर्मित, Gs १०५, Ma १०५, Ns १०५, Gm 25 26 text
(for कर्मित) N V B Ds 7:10 11 12 गरा (B १०५)
काकुत्स्थ (U 137 गरा), Ms अवयव (for वरा गरावा)
—) Ds Ga विवि (for वरा) N Vs 2 B Ds 7:10
11 12 देव Ds देव matathama जलसममुत्ति, Vs देवजल
दिवी —After 19 Ds 7:10 782*

20 Das (both om 20th) 1 transp 20 and 23
—) Ss Dt Ds 7:10, Ds 7:10, Gg 25 26 in text
(for स) Ss Ds 7:10 11 12 Ms कर्मित, Gm 25 26 in text
(for कर्मित) Ss कर्मित (for राजा) —) Ds पुत्रवाम, Ds
Gs Ga पु (for पु) —For 20th, N V B Ds 7:10 11 12
subst. while Das om 20 after 19 (transp)

782* स कृत्य वरा कन्या कुशनामोऽग्निर्देव वरुह ।

[Da repeats 782* after L 1 of 784* Da नृ (for
र) B 2 [5] पिता (for पिता) B 2 नृ, Da 7:10 11 12 पुत्रे (for
पुत्रे)]

—Das om 20th —) N V B Ds 7:10 11 12 स कन्या
(for कन्या) —) Ds 25 26, Gm 25 26 in text (for
पुत्रे) Ds om तदा N V B Ds 7:10 11 12 प्रवृत्ति (Vs १०५)
सुप्रतिनान्तरा, Ds राजा स भूति —After 20, Ds om.

783* पूजयामस पर्यङ्को पर्यदत्तं महामतः ।

21 Ss om (impl.) 21-23 Da repeats 21 after
782* (r) —) Ts 10th, Ms राजा (for राजा) N
V B 2 Ds 7:10 11 12 स कन्या पर्यङ्को (Vs १०५), B 2 स
पुत्र पर्यङ्को —) V १ पर्यङ्को N V B 2 Ds 7:10 11 12 Ts
Gs Ms १०५, Ds महामा, Ds १०५ (for महामा),
—) N Vs 1 B Ds 7:10 11 12 Ms राजा, Ds राज, Gg 25 26
text (for राजा) Vs ददौ तस्मै कन्याशतं

22 Ss om 22 (cf v 1 21) —) Dt Das Ga वरा,
Ds वरा, Dis वरा, Gg 25 26 in text (for वरा) L (ed) Gg
वारीय —) Du वरा (for वरा) —For 22, N V B
Ds 7:10 11 12 Ms subst.

सुप्रतिनान्तरा ततः पार्थिवो रिक्त्वा रिगतन्त्राः ।
युक्ताः परमया लक्ष्म्या बभूवुः कन्या शतं तदा ॥ २३
स दृष्ट्वा बाधुना युक्ताः कुशनामो महीपतिः ।
बभूव परमप्रीतो हर्षे तेभ्यः पुनः पुनः ॥ २४
कृतोद्वाहं तु राजानं ब्रह्मदत्तं महीपतिः ।
सहस्रं प्रेषयामास सोपाध्यायमाणं तदा ॥ २५

784* यथाक्रमं स सर्वान् तावन्तान्पुनःपुनः ।
जग्राह विधिवत्पत्नीन्ब्रह्मदत्तो नराधिप ।

[{1 1} Ns 25, B 2, De, Du 13 14 {for न} —After
1 1, Da repeats 784*, 21, L 2 {784*} —(1 2) Du
विधि, Vs Ds Ms शक्ति, Da 13 14 शक्ति (for शक्ति)]

23 Ss om 23 (cf v 1 21) —) Dt Das Ms Gt
वरा, Gg 25 26 in text (for वरा) —) Ds विकृत
(corrupt) (for रिक्त्वा) Ds वरा, Ts वरा (for
वरा) Ds 25 26 विगतं रिगतं (Ds १०५) दुवि (Ds १०५)
—Ds 1 transp 23rd and 24th —) Dt Ds 25 26
युक्त (for युक्त) —) Dt Ds 25 26 Ts Gs Ms Gt
वरी, Gg 25 26 in text (for वरी) Gt वरा Ts वरा (for
वरा) Gs damaged for वरा वरा Ds 25 26 कन्याशतं
(Ds १०५) वरुहदा, Gg 25 26 वरा कन्या ॥ विगतोत्तर
वरी १ वरी कन्याशतं विगतं वरा १, Gs कन्याशतं विगतं वरा
वरी वरी १ —For 23 N V B Ds 7:10 11 12 Ms subst.
while Ds 25 26 after 23 (Ds 7 after 24th transp)

785* देव स सुहृन्मतेषु ज्ञा रात्रिषु महामया ।
बभूवु सर्वैश्च कन्या कर्माशुपुत्राणि च ।

[Das om L 1 —(1 2) Vs देवज्ञा (for देव स)
Ms वरा (for वरा) Vs वरा, Ds वरा (for वरा)
Du देव सुहृन्मतेषु वरा वरा वरा वरा —(1 2) Du 13
वरा (for वरा)]

24 Das transp 24th and 23rd —) N Vs B
Ds 7:10 11 12, Vs वरा, Vs Ds Ms Gt, Gg 25 26 in text
(for वरा) Ds वरा, Ds वरा (for वरा) Ds Ts Gs
Ms Gm 25 26 वरा, Gg 25 26 in text (for वरा) —) Ss
Ds 7:10 11 12 कन्याशतं (Ss Ds १०५) वरावरा —After
24th Ds 25 26 om L 1 2 785* —) Gg 25 26 (as in
text) Ss Ds 7:10 11 12 वरा (Ds १०५) वरा (Ds १०५)
[sic] Ds १०५ (वरा) वरावरा —For 24th, N V B
Ds 7:10 11 12 Ms subst.

786* विगतं वरं पर्ये मुमुदेऽग्निमन्त्रं च ।

[Vs Ds [5] वि, Vs १, Vs वरिन्त्र (hypermetre)
(for विन्त्र) Ds मुमुदे नोत्र (for the post half)]

25 Vs om 25 and 26 —) Ds वरावरा V 13
Ds Ms व (for व) Ss Ds 7:10 11 12 Ds १०५ दे (for

सोमदापि सुसंज्ञा पुनस्य सद्यो विपाश् ।

[यथान्यायं च मन्त्रवीं सुपास्तः प्रत्यनन्दत ॥ २६]

इति श्रीरामायणे वाल्मीके अष्टमोऽध्यायः ॥ ३२ ॥

राश्रवे) —^d) G० मरुद्वो S० D० ११ मरुद्वो S० V० ६
D० २६ D० २७ M० मरुद्वो, S० B० (10 also 25 30 D०)
V० D० ११ मरुद्वो, D० D० ११ मरुद्वो D० मरुद्वो (for
मरुद्वो) —^e) V० मरुद्वो स ददा —^d) G० damaged
from १० up to १० २६* S० V० २६ B० D० २७ ११ १० M०
स (D० १०) मरुद्वो (V० मरुद्वो, D० २७ मरुद्वो), D०
मरुद्वो मरुद्वो

26 V० २६ 26 G० missing up to १० (cf v० २५)
—^e) S० D० मरुद्वो, D० मरुद्वो, D० मरुद्वो, G० मरुद्वो
(for मरुद्वो) S० D० ११ (S० मरुद्वो मरुद्वो, D० D० ११
T० मरुद्वो (for मरुद्वो) —^d) S० D० मरुद्वो, D० M०
मरुद्वो, D० ११ T० G० M० C० ११ मरुद्वो, D० मरुद्वो, Ck० ११
in text (for मरुद्वो) S० D० ११ M० मरुद्वो, D० मरुद्वो, G०
मरुद्वो, Ck० ११ in text (for मरुद्वो) G० मरुद्वो
के G० मरुद्वो विपाश्, G० —^e) G० मरुद्वो (for मरुद्वो) M०
मरुद्वो —^d) D० मरुद्वो, D० मरुद्वो (for मरुद्वो) —For
26*, S० M० ११ subst

१०७* मरुद्वो मरुद्वो मरुद्वो मरुद्वो मरुद्वो मरुद्वो

—For 26 M० V० १६ B० D० ११ १० ११ M० subst

१०८* मरुद्वो मरुद्वो मरुद्वो मरुद्वो मरुद्वो मरुद्वो

मरुद्वो मरुद्वो मरुद्वो मरुद्वो मरुद्वो मरुद्वो

[(1 2) D० ११ मरुद्वो, D० ११ मरुद्वो D० ११ मरुद्वो (for १
मरुद्वो) D० ११ मरुद्वो मरुद्वो (for the prior half) D०
मरुद्वो (for मरुद्वो) —(1 2) D० ११ (1 2) मरुद्वो, D० ११
मरुद्वो M० मरुद्वो (for मरुद्वो) V० मरुद्वो, D० ११ M०
मरुद्वो (D० ११) D० मरुद्वो (for मरुद्वो) V० मरुद्वो मरुद्वो, D० ११ M०
मरुद्वो (D० ११) (M० मरुद्वो) D० ११ मरुद्वो मरुद्वो व D० ११
मरुद्वो D० ११ मरुद्वो (for the post half)]

—After 26 D० D० ११ S (except M०) Ck० ११

१०९* मरुद्वो मरुद्वो मरुद्वो मरुद्वो मरुद्वो मरुद्वो

[D० ११ G० M० मरुद्वो (for first M० for second
मरुद्वो) D० ११ मरुद्वो (for मरुद्वो व)]

Colophon —Kanda name S० M० V० D० ११ ११ ११
V० १ B० D० मरुद्वो, D० मरुद्वो —Before Sarga name
D० ११ मरुद्वो —Sarga name S० D० ११ ११
मरुद्वो मरुद्वो मरुद्वो M० V० B० D० ११ मरुद्वो मरुद्वो (D० ११)
—Sarga no (figures words or both) S० M० V०
D० ११ ११ ११ M० B० D० ११ ११ ११ V० ११ V० ११ D०
D० ११ ११ ११ D० ११ ११ ११ ११ ११ ११ D० ११ मरुद्वो—
मरुद्वो—मरुद्वो—११ (dash indicates incense) —
After colophon T० concludes with श्रीरामचन्द्राय नमः,
G० ११ M० श्रीरामाय नमः, G० श्रीरामाय नमः मरुद्वो मरुद्वो

कृतोद्वादे गते तस्मिन्कदाचे च राधय ।
 अपुत्रः पुत्रलाभाय पैत्रीमिष्टिमकल्पयत् ॥ १
 इत्यां तु वर्तमानायां कुशनाभं मदीपतिम् ।
 उवाच परमप्रीतः कुशो ब्रह्मसुतस्तदा ॥ २
 पुत्रस्ते सद्यः पुत्र भविष्यति सुधार्मिकः ।
 गार्धि प्राप्स्यसि तेन त्वं कीर्तिं लोके च शम्भवीम् ॥ ३
 एवमुक्त्वा कुशो राम कुशनाभं मदीपतिम् ।

वगामाभ्युपमाविश्य ब्रह्मलोकं सनातनम् ॥ ४
 कस्याचिच्च कास्तस्य कुशनाभस्य धीमतः ।
 ज्ञेयं परमधर्मिष्ठो गार्धित्येव नामतः ॥ ५
 स पिता मम कर्तृत्वात् गार्धिः परमधार्मिकः ।
 कुशवंशप्रद्वतोऽस्मि कैशिको रघुनन्दन ॥ ६
 पूर्वजा भूमिनी चापि मम राधय सुप्रता ।
 नाम्ना सत्यवती नाम श्रुचीं प्रतिपादिता ॥ ७

33

1 ") B₁ कृतोद्वादे S₁ D₁ 10 वत्ता D₂ 17 कदा, Y₁
 कृते (for गते) —^a) D₁ 10 वत्ता S₁ कदा भूय, N^a V B
 (B₁ marg) D₁ 10 12 नराखिने, D₂ 17 11 10 M₁ 4 नराधिप
 (D₂ 17 11), M₁ 10 (for च राधय) —B₁ reads from 1^a
 up to 3^a in marg —^a) S₁ N^a V B D₁ 10-12 कुशनाभेय,
 D₁ 17 M₁ पुत्रकानीया, C₁ 25 in text (for पुत्रकानीय)
 —^a) T₁ G₁ वीरय, C₁ वीरये (as in text) G₁ मकल्पय
 (for मकल्पय) S₁ N^a V B D₁ 10-12 पुत्रीवामिष्टिमकल्प
 (N^a V 4 D₁ 4 नवय, B₁ 17 D₁ 10 हत्त) M₁ 17 M₁ राजा
 वेदिमकारय, D₁ पुत्रीति समकल्पय

2 B₁ reads 2 in marg (cf v 1 1) —^a) N^a V B
 D₁ 10 वर्तत च, D₁ दृष्टा तु, D₂ च, D₂ च (for इत्यां तु)
 S₁ D₁ 17 11 12 तदा नृप, N^a V B D₁ 10 उवाच (B₁
 नय), M₁ महापता (for मदीपतिम्) D₂ 17 कस्याचिच्च
 वत्ता राम वर्ततां सद्युवाच —G₁ damaged from वर्त
 up to पुत्रय 12 3^a —^a) D₁ D₂ 17 11 T₁ G₁ 12 M₁ 4
 परमोवाच (for परमप्रीत) —For 2^a N^a V B D₁ 10 12
 subst

790* कुशो मकल्पय पुत्रमुवाच स वत्ता नृपय ।

[D₁ 17 (for पुत्रय) D₂ 12 पुत्रकानीयवत्त (D₂ 17
 (for the post half)]

3 B₁ reads 3^a in marg (cf v 1 1) —^a) D₁ 17
 पुत्रय, G₁ damaged (for पुत्रय) D₂ 17 कदाचिच्च, D₂
 नराधिप (for सद्यः पुत्र) —^a) M₁ सुधार्मिक N^a V B
 D₁ 10 12 मविता (D₁ सद्यो) नराधिपय (V₁ 4, D₁ 17 ति)
 —T₁ am (hagl) 3^a —^a) D₁ 17 गार्धि, V₁ (before
 corr sec 11 as in text) गार्धि (here and below)
 (for गार्धि) D₁ 17 लेखयिष्यः G₁ M₁ वेन, C₁ 12 as in
 text (for लेखय) —^a) V₁ B₁ D₁ 10 ज्ञेयेयु —For 3^a
 N^a V 1 B₁ 10 D₁ 10 12 M₁ subst while V₁ (reads
 in marg also) D₁ 10 12 after 3

791* मम वंशे महातेज्य कैशिकोऽस्तुमहर्षि ।

[V₁ कुशिके D₁ 17 कदाचिच्च, D₁ 17 पुत्रय वत्ता]

4 T₁ am 4 (cf v 1 3) —^a) D₁ 17 वत्ता (400) M₁
 वत्ता (for कदाचिच्च) D₂ 17 वत्ता, G₁ 17 (for कुशो) B₁ D₁ 10
 M₁ C₁ 17 वत्ता (for वत्ता) —^a) D₁ 10 कुशनाभ, D₂ 17
 —G₁ damaged from नराधिप up to 11 in 5^a —^a) S₁
 D₁ 10 12 वत्ताय (for नराधिप) D₂ 17 वत्तायिष्य वत्ताय
 —^a) C₁ 17 वत्ताय (as in text) N^a V B D₁ 17 10 12 M₁
 वत्ता (D₂ 17 (sic)) वत्ता वत्ताय

5 T₁ am 5 (cf v 1 3) G₁ damaged up to वत्ता
 (cf v 1 4) —^a) D₁ 17 वत्ता, D₂ 17 वत्ता वत्ताय (sic)
 D₂ 17 वत्ता (for वत्ताय) —^a) S₁ 17 वत्ता, G₁ M₁
 धर्मिको (for धर्मिको) N^a V B D₁ 17 10 12 M₁
 वत्ता (D₂ 17 वत्ताय वत्ता (V₁ 4) वत्ता वत्ता —^a) D₁ G₁ वत्ताय
 (for वत्ताय) S₁ D₁ 10 गार्धित्येव सुप्रता, N^a V B
 D₁ 17 10 12 M₁ गार्धित्येव महापता, C₁ 25 in text
 (for 4)

6 T₁ am 6^a (cf v 1 3) —^a) N^a V B D₁ 17 10
 12 M₁ धर्मिको (for वत्ताय) —^a) M₁ गार्धि (some-
 times वि also) (for गार्धि) N^a V B D₁ 17 10 12 M₁
 सत्ता (V₁ वत्ता वत्ताय —^a) G₁ वत्ताय (for वत्ताय) S₁
 D₁ 10 वत्ताय वत्ताय वत्ता, N^a V B₁ D₁ 17 10 12 M₁
 वत्ताय वत्ताय वत्ताय (V₁ 4 वत्ता (sic)) B₁ 17 वत्ताय वत्ता
 (B₁ वत्ता), D₂ 17 वत्ताय वत्ताय —^a) S₁ D₁ 10 कैशिक
 (sic) N^a V B (B₁ in also) D₁ 10 12 गार्धित्येव वत्ताय
 as in text (for कैशिको) D₂ 17 वत्ता वत्ता D₂ 17 वत्ताय

7 G₁ am (hagl) 7 10 G₁ damaged from वत्ता
 up to वत्ता —^a) N^a V B D₁ (in also as in text)
 —10 12 M₁ वत्ताय, C₁ 12 as in text (for वत्ताय) S₁
 D₁ 10 वत्ता, M₁ वत्ता, D₂ 17 वत्ता (for वत्ता) —^a) D₁ 10
 T₁ G₁ M₁ वत्ता N^a V B D₁ 10 M₁ वत्ता वत्ता (V₁ वत्ता,
 V₁ वत्ता) वत्ताय (V₁ 4) D₂ 17 वत्ताय वत्ताय —^a)
 B₁ D₁ 10 G₁ वत्ता, T₁ वत्ता (sic) M₁ वत्ता, C₁ 25 in text
 (for वत्ता) —B₁ reads 7^a in marg —^a) V₁ वत्ताय
 (hypermetric) M₁ वत्ताय (for वत्ताय)

सखीरा गवा खगं भवामनुसर्तिनी ।

कौशिकी परमोदरा ॥ प्रवृत्ता महानदी ॥ ८

दिव्या पुण्योदका रम्या हिमवन्तपुत्राश्रिता ।

सोऽस्य द्वितरामार्धं प्रवृत्ता मणिनी मम ॥ ९

कतोऽहं हिमवताथे वसामि नियतः सुखम् ।

भगिन्याः सेहसंयुक्तः कौशिक्या रघुनन्दन ॥ १०

सा तु सत्यनदी पुण्या सत्ये धर्मे प्रतिष्ठिता ।

पतिव्रता महाबागा कौशिकी सखीरा वरा ॥ ११

अहं हि नियमाद्राम हित्वा त्वं ससुतामतः ।

सिद्धायमनुयाय्य सिद्धोऽसि तव तेजसा ॥ १२

एषा राम भयोत्पत्तिः सस्य वंशस्य कौशिकी ।

देशस्य च महामाहो बन्मां त्वं परिपृच्छसि ॥ १३

गतोऽर्जुनः कम्बुस्थ कथाः कथयतो मम ।

सिद्धामप्येहि भद्रं ते मा भूद्विघ्नेऽध्वनीह नः ॥ १४

G १ १० २४
B १ १४ २४
L १ ११ २४

8 G om 8 (cf v l 7) —^a Cg h t as in text (for ^a) — For ^a ^a Si Di ११११११

792^a भवामनुसर्तिनी वसामि नियतः सुखम्

[Ds + एता Ds मा गवा य सुखम् (for the post. half)]

while Si V B Di १११११ Ms subst

793^a भगिन्याः सेहसंयुक्तः सह गवा सुखम्

[Si V B Di १११११ Ms above] Ds हने (for श्री)

Vs भगिन्याः सेहसंयुक्तः (for the prior half) Vs हने गवा, Ms

गवा ह (for सह गवा)]

—^a Di १११ Ms [ह सि वसामि (Ds *s) (for परमो
रा)] In Si fol are missing for the portion
from १११ up to १११ १११ (up to स्वामी) —^a
Si सार वृत्ता, Ds Di १११ प्रवृत्ते, Ds Di १११११ To Gs
Ms १११ प्रवृत्ता च, Ds वा प्रवृत्ता (for सार प्रवृत्ता)

9 G om 9 (cf v l 7) —^a Si स्वामी, Si V १११
B Di १११ स्वामी, Vs द्वी, Ds १११ स्वामी, To द्वी, Gs १११
as in text (for द्वी) Ds १११ स्वामी Ds १११ Ms
द्वी पुत्रवत्ता राम हिमवन्तपुत्राश्रिता — B om (hapl)
9^a—11^a Gs damaged from द्वि up to १११ १११ —^a
Ds Di १११ Ct : चारार्थ, Gs g p as in text (for चारार्थ)
Si V B Di १११ १११ Ms द्वी (Ds १११ Ms *s) चार
(Si Ms चार, Ds चार) द्वि नोऽहं १११ १११ Ms *s) —^a
Ds द्वी — After 9 Ds १११ १११

794^a श्रीस्य द्वितरामार्धं 9^a विषयता सुखम्

10 Si Gs om १० Gs damaged up to वर
(cf v l 9 and 7) —^a Si Vs B Di १११ Ms Gs t
मने Vi सुतो, Ds मने, Cg h t as in text (for मने) १११
Ds हिमवत, Ds द्वि हिमवत (for द्वि हिमवत) Si १११
पा (Ds पा) —^a Si V B Di १११ १११ Ms Gs
Ms १११ (Ds Di १११) (for विषय) Si Ds १११ विषय
वत् (Si वत्ता) Si Vs B Di १११ १११ Ms सुतो, Vi
वत्ता (for सुखम्) Gs t as in text (for ^a) —^a Si
मणिनी (sic) Ds Di १११ १११ T Gs Ms १११ वत्ता,
Ds Gs १११ मणिनी Si V B Di १११ १११ Ms
चेतो राम —^a Ds Di १११ १११ T Gs Ms १११ वत्ता
(Gs *वत्ता) Si V B Di १११ १११ Ms विषय

(Vs *s) (for सुखम्)

11 B om ११^a (cf v l 7) Si om (hapl ?)
११—११^a —^a Si V B Di १११ १११ Ds १११ Ms द्वि
(for सार) Bs पुत्र (for सह) Bs रम्या, Ds १११
Ds १११ राम, Ds पुत्र (for पुत्र) —^a Ds सार (for
सत्ये) Ds १११ सखिनी (for प्रतिष्ठिता) Si V B Di १११
Ms also Ds १११ १११ Ms सारधर्म Si V B Di १११
*वत्ता (Bs *वत्ता), Ds राम सत्यवत्ता, Gs t as
in text (for ^a) —^a Ds महाबागा —^a To Gs व
(for वत्ता)

12 Si om १२^a (cf v l ११) Gs damaged from
११ up to ११^a —^a Si V ११ B Di १११ Vs ११
११ ११ (for द्वि) Gs g t विषय (as in text) Si
V B Di ११ ११ विषय (Bs *s) क (Vi B Di ११)
विषय, Ds १११ विषय (for विषय) —^a Ds
सुखम् (for *वत्ता) Si V B Di ११ ११ महाबागा
(Ds ११ *वत्ता) सुखम्, Ds महाबागा विषय वत्ता, Ds ११
विषय सुखम् —^a Gs ११ ११ (for विषय) Si
Ms V B Di ११ ११ Ds ११ ११ Ms वत्ता Ds ११ विषय
वत्ता वत्ता —^a Vs Du [११] (for द्वि)

13 * Vs B Gs वत्ता (sic), Ds वत्ता (for वत्ता) Si
V B Di ११ ११ Ms वत्ता, Bs वत्ता, Gs Ms
वत्ता, Cg h t as in text (for वत्ता) —^a Si
V B Di ११ ११ Ms वत्ता (Bs वत्ता) (Bs वत्ता, Bs
[वत्ता] [by transp]) द्वि (Vs Di *s, Vs B
Ds *s), Ds Di ११ द्वि, Ds *वत्ता, Gs *वत्ता
(for वत्ता) —^a Vs Ms वत्ता Ds ११ वत्ता
(for वत्ता) Ds om वत्ता (submetric)

14 Si Vs B Di ११ ११ Ds ११ Ms विषय, Ds द्वि
Ds ११, Gs वत्ता Gs g t as in text (for वत्ता)
Ds ११, Ds ११, Ds Gs वत्ता Gs g t as in text
(for वत्ता) —^a Si Si V B Di ११ ११ Ms *वत्ता (Ds
वत्ता वत्ता, ditto) (for वत्ता) —^a Si Ds ११ Ds ११
repeat (var) १४^a after 796^a (Ds after १३) Gs
damaged from ११ up to ११^a —^a Si Si V B
Ds ११ ११ (Ds ११ second time) वत्ता Ds first time) ११
वत्ता (for वत्ता) Ds first time) वत्ता (by

G 1 35 14
H 1 34 13
L 1 37 15

नियन्दास्तरसः सर्वे निरीना मृगपक्षिणः ।
नैशेन तमसा व्याप्ता दिक्षु रघुनन्दन ॥ १५
शनैर्विक्रियते संध्या नभो नैर्वसिवाकृतम् ।
नक्षत्रदारगहनं ज्योतिर्विस्वमासते ॥ १६
उत्तिष्ठति च शीतांडुः शशी लोभ्यतेतुलः ।

transp) M. शरीरं विद्रा भद्रं वे —^a) Gg k या मृदिमो
ज्यति (as in text) S. D. 2nd second time) 11.11 विद्रो
दि मृगपक्षेण न (S. ५), M. V. 2.4 B. 2.4 B. (second
time) 11 विद्रोप मायः B. सधु नो) V. यायुषः सधु न, V.
B. विद्रोपसो B. नाद्रो पक्षेण न, D. (first time) —a)
मायनो D. पुदा विद्रोपसु न (D. ५), D. (second
time gloss) न मायन अथ विद्रोप मायनो न मायः D.
विद्रोप मायु नोपुदा —After 14 B. 11.11

795^a मायनो वि वक्ष्य वक्ष्यति रक्ष्य ।

15^a) V. ति स्वराद (ac) D. 11.11 विवक्ष्य, Gg k.t
25 in text (for विवक्ष्य) S. D. 11.11 11 विवक्ष्य
(11.11 11 "वक्ष्य/पक्ष्य" —^a) S. 1.2.2 B. D. 11.11
10-11 सतीन (B. 11.11 11 "ना), S. 1.2.2 सतीन V.
"त", Gg k. 25 in text (for निरीना) D. 11.11 11 विवक्ष्य
—^a) M. [न]पक्ष्य (for व्याप्त)

16^a) G. नक्षत्र (metathesis) (for लक्ष्मि) D. D. 11
G. विवक्ष्यते, Gg k. 11.11 विवक्ष्यते (as in text) —^a) D.
(before corr.) वृत् (for वृत्) D. 11.11 11 G. M. वक्ष्य
(11.11 11 "वक्ष्य", G. 11.11 11 वक्ष्यते, Gg k. 11.11 वक्ष्यते
(as in text)

17 G. damaged from श्री in "up to श्री in" —^a)
D. D. 11.11 विवक्ष्य Gg k. "वि" (as in text) —^a) D.
वक्ष्य (11.11 —^a) D. D. 11.11 वक्ष्य, M. विवक्ष्य (for विवक्ष्य)

18^a) G. नक्षत्र (for नक्षत्र) —^a) D. ये वक्ष्यते
विद्रोपसो —For 16-18 S. 1.2.2 B. D. 11.11 11 M.
subst.

"96^a सूर्योपासनपूर्वकं नमः कुक्षिमात्रिणम् ।
मदनधराग्रामि ब्राह्मणैर्विद्रोपकृतम् ।
वरवि धर्मो दीनानुलोभकस्यो निद्राकरः ।
अंशुमि स्वेनैव ज्योतिर्विमात्रं द्वापद्विषम् ।
निद्राकराणि साराणि पृष्टं प्रवक्ष्यामि च । (5)
पराशरोत्तरादि ये वक्ष्यते विद्रोपकृतम् ।

[(1 1) D. 11.11 M. [न]पक्ष्य D. 11.11 11 V. पुनैर्विषमर्षेण
(for the poor half) D. 11.11 11 (for वक्ष्य) V. 1.2
([न]पक्ष्य (ac) V. 1.2 M. [न]पक्ष्य V. 1.2 M. [न]पक्ष्य B. [न]पक्ष्य
D. [न]पक्ष्य D. 11.11 11 (ac) (for [न]पक्ष्य) —B.
om. (hpl.) 1 2 —(1 2) D. 11.11 11 (hypermetr.)
—B. om. from the poor half of L. 2 up to the
poor half of L. 3, S. D. 11.11 11 वक्ष्यति V. 1.2 वक्ष्यति

हृदयन्याभिनां लोके मनांसि प्रमया विभो ॥ १७
नैशानि सर्वभूतानि श्रवन्ति ततस्ततः ।
यक्षराक्षससंघाथ सौद्राय पिशिताशनाः ॥ १८
एवमुक्त्वा महातेजा विराम महाभुनिः ।
सधु साञ्चिदि वं सर्वे भुनपो क्षम्पूजयन् ॥ १९

(for वक्ष्यति) D. वक्ष्यति (for वक्ष्य) (ac) M. वक्ष्यति (for
for the poor half) —(L. 3) D. वक्ष्यति —(L.
4) V. 1.2 वक्ष्य, B. 1.2 वक्ष्य, D. 1.2 वक्ष्य (for वक्ष्यति)
S. D. 11.11 11 11 वक्ष्यति (by transp) वक्ष्यते (for the
poor half) S. V. 1.2 वक्ष्यति (D. 1.2 वक्ष्य, V. 1.2 वक्ष्य
"वि", D. 11.11 11 "वि", M. 1.2 (for वक्ष्यति) S. D. 11.11 11 11
वक्ष्यति (for वक्ष्यति) —S. D. 11.11 11 11 11 —(L. 5) D.
वक्ष्यति, M. वक्ष्यति (dative) (for वक्ष्यति) V. 1.2 V.
वक्ष्य (for वक्ष्य) V. 1.2 B. (m. also) V. 1.2 B. D. 11.11 11 11
B. 1.2, D. 1.2 (for वक्ष्यति) D. 11.11 11 (for वक्ष्य)
D. 11.11 11 विवक्ष्य वक्ष्यति (for the poor half) —(L. 6) S.
D. 11.11 11 V. 1.2 M. 1.2 "वि" B. 1.2 (for विवक्ष्य) (for
विवक्ष्यति)]

Thereafter S. D. 11.11 read D. 11.11 (after 18) repeat
14^a

19^a) D. वक्ष्यति वे (for वक्ष्यते) —^a) S.
विषयविषय, G. locum for वि (for विराम) S. D. 11.11
वक्ष्य, D. 11.11 11 D. 11.11 11 (for महाभुनि) —^a) S. D.
वक्ष्य, D. D. 11.11 11 M. वे (for वक्ष्य) —^a) D. 11.11 11 G.
M. 1.2 वक्ष्यते (for वक्ष्यते) S. D. 11.11 11 11 V. B.
D. 11.11 11 11 वक्ष्यति, G. वक्ष्य (11.11 11) M. वक्ष्य (for
वक्ष्यति) —After 19 D. D. 11.11 11 S. Gg k. 11.11
11.11

797^a वैश्वदेवस्य वक्ष्यते महाभुनिः सदा ।
यक्षोपमा महाभुनिः कुक्षिमात्रा वक्ष्यते ।
विद्रोपेन भवानेन विषयविषय महाभुनिः ।
वैश्वदेवे सति यक्षो कुक्षिमात्रा वक्ष्यते ।
द्वि विद्रोपसो वक्ष्यते वक्ष्यति वक्ष्यते । (5)
विषयविषय वक्ष्यते वक्ष्यते वक्ष्यते वक्ष्यते ।

[(1 1) D. D. 11.11 M. Gg k. 11.11 विवक्ष्य, D. G.
वक्ष्यति D. 11.11 11 D. 11.11 11 (for the poor
half) D. 11.11 11 (for वक्ष्य) T. महाभुनिः (ac)
(for the poor half) —(L. 2) G. वक्ष्यते (for वक्ष्यते)
M. 1.2 वक्ष्य (for वक्ष्यते) T. G. 11.11 11 M. 1.2 (for
वक्ष्य) —(L. 3) T. विवक्ष्य (ac) (for विवक्ष्य) G. वक्ष्य,
M. वक्ष्यते (for वक्ष्यते) D. वक्ष्यते (before corr. "वक्ष्य")
D. D. 11.11 11 G. 1.2 विवक्ष्य वक्ष्यति (for the poor
half) —(L. 4) D. D. 11.11 11 11 G. 1.2 वक्ष्यते (for वक्ष्यते)
—(L. 5) D. D. 11.11 11 M. 1.2 (for वक्ष्यते) D.

ततः ज्ञात्वा यथान्यायं संपर्त्य सिद्धदेवताः ।
 हुत्वा चैराग्निहोत्राग्निं प्राप्य चाभूतसद्दिविः ॥ ८
 निदिशुर्जाह्नवीतीरं शुचौ बुद्धिमान्नसाः ।
 विश्वामित्रं महात्मानं परिचार्य समन्ततः ॥ ९
 संग्रहप्रथमा रामो विश्वामित्रमप्राज्वलीत् ।
 भगवन्भ्रोतुमिच्छामि गङ्गां त्रिपथ्यां नदीम् ।
 त्रैलोक्यं कथमाक्रम्य गता नदनदीपतिम् ॥ १०
 चोदितो रामप्राप्येन विश्वामित्रो भद्राश्रुतिः ।
 बुद्धिं जन्म च गङ्गाया वस्तुमेतत्प्रचक्रमे ॥ ११

शैलेन्द्रो हिमवाताम घातात्माकरो महान् ।
 तस्य कन्याद्वयं राम रूपेणाप्रतिभं भुवि ॥ १२
 या मेरुद्विहा राम तपोमार्ता सुमध्यमा ।
 नाञ्ज मेना मनोज्ञा वै पत्नी हिमवतः प्रिया ॥ १३
 तस्यां गङ्गोपमभवज्ज्योष्ठा हिमवतः सुता ।
 जया नाम द्वितीयाभूत्कन्या तस्यैव राघव ॥ १४
 अयं ज्येष्ठः सुराः सर्वे देवतार्थाचिरिरीया ।
 शैलेन्द्रं कस्यामाशुर्वर्णां त्रिपथ्यां नदीम् ॥ १५

G १ ३१ १७
 B १ ३५ १७
 L १ ३५ २३

सङ्गणकम्. —After १st, Ts wrongly repeats १st —
 Ss Vs B Bz Ds Ts Gs Ms त स्य (without
 hiatus) Bz श्रुतिः, Bz Gs Ms वद, Dt Ds Ts
 वस्तुमास, Ds होवा, Ds सुरा, Ds तया, Gs Ms वज्र,
 Ms वद (for ते भाषास) Ss Ds ११ १२ विषय
 सुपयस्य (Dst से).

8 ^a) Ss Ds ११ १२ एवं (for कन्या) Ss Ss V B
 Ds ११ १२ १३ Ms कान्त, Ds ११ १२ कान्त, Gs as in text (for
 न्यास) —^a) Ss Vs B Bz Ds Ds कृत्वा (for कृत्वा) —^a)
 Vs प्राप्य, Ds dig (for प्राप्य) Ds Ts Gs [स] सुपय
 हरि, Gs g k t as in text (for [स] सुपयस्य)

9 ^b) Dt Ds सुता, Gs as in text (for सुती)
 —^a) Ds विश्वामित्र (for विश्वामित्र) —^a) Ss परिश्रुति,
 —After 9 Dt Ds ११ Gt us

801^a विश्वामित्रं यथान्यायं रामो वै कथां ज्ञातः ।

10 Ds reads 10th after १st repeating here —
 Ss Ss V B Ds ११ १२ (second time) १३ Gs Ms Gs वज्र
 (Ss Ds वज्र, Ds वज्र) तत्र तदा, Ds वज्र (for संग्र-
 हप्रथमा) —^a) Ss Ss V B Ds (second time) १३ Gs
 Ms भगवन्, Ds ११ Gs Ms वस्तुमास, Gs as in text
 (for कथामाश्रित) —^a) Ds वज्र (for वस्तुमास) —^a)
 Ss Ds Ms use ucu ang for accu ang Ss V B
 Ds ११ १२ १३ Ms वस्तुमास वस्तुमास, Gs as in text —
 Ms वज्र वस्तुमास (by transp) Ss V B Ds १३ Ms
 वस्तुमास (Ss Vs १३ Ds वस्तुमास वस्तुमास, Bz वस्तुमास
 वस्तुमास, Ds वस्तुमास वस्तुमास) —^a) Vs वज्र वज्र (for
 वज्र नद)

11 ^a) Ss Ds ११ १२ १३ नेदितो, Vs Ds नेदितो
 (for नेदितो) —^a) Vs न्यास, Ds वज्र (for वस्तुमास)
 —^a) Gs g k t बुद्धि (as in text) Ss V B Ds १३ Ms
 वस्तुमास (for बुद्धि कन्या च) —^a) Ss V B Ds १३ Ms
 वस्तुमास वस्तुमास (Ms प्रथम) Ds वस्तुमास वस्तुमास, Ds
 वस्तुमास वस्तुमास

11 ^a) Ss वस्तुमास (for वस्तुमास) Bz Dt Ds १३ Ts

Gs राम (for राम) —^a) Ss Ds ११ १२ १३ वस्तुमास (Ss ^a)
 न, Gs g k t as in text (for वस्तुमास) Ss Bz १३
 Ds १३ वस्तुमास वस्तुमास, Vs वस्तुमास वस्तुमास (as) Vs
 Ds वस्तुमास वस्तुमास (Bz as also वस्तुमास), Vs वस्तुमास
 वस्तुमास, Vs वस्तुमास वस्तुमास, Ms वस्तुमास वस्तुमास —^a)
 Ds वस्तुमास (as) (for कन्या) Vs वस्तुमास (as) (for वस्तुमास),
 Ss V B Ds ११ १२ १३ १३ Ms वस्तुमास, Gs वस्तुमास (for राम) —^a)
 Vs १३ Bz Ds Ts [स] वस्तुमास (for [स] वस्तुमास)

13 ^a) Ss Ds १३ १३ १३ सुतेरु, Ss V B Ds सुतेरु
 Ds १३ सुतेरु, Ms सुतेरु, Gs k t as in text (for वा सुतेरु)
 Ss Ds Ds १३ Ms वज्र (for वज्र) —^a) Ds वज्र (as)
 (for वज्र), Ts सुतेरु —^a) Gs Ms मेना (for नाञ्ज)
 Ds reads वै in ucu Ss Ss V B Ds ११ १२ १३ Ts
 Gs Ms—^a) Ms affect cor cor as as in text) Gs
 सुतेरु Vs १३ वज्र (Ss Ds १३ १३ १३ Ts Gs वज्र, Ds
 Ms वज्र, Gs Ms वज्र), Ds Gs १३ मेना वज्र (Ds वज्र)
 (Gs ^a) Ms मेनेति वा राम (for मेना मनोज्ञा वै) Gs मेना
 मनोज्ञा वै वज्र (by transp) Gs Gs वज्र मेनेति मेनावा
 वज्र, Gs वा मेनेति मेना वज्र (Gs damaged for
 —^a) Ss Vs १३ B Ds ११ १२ १३ Ms वस्तुमास वस्तुमास,
 Vs वस्तुमास वस्तुमास, Ds वस्तुमास वा (for व वस्तुमास)

11 Ss Ds १३ Gs १३ १३ —^a) Vs १३ Dt Ds १३ Ts
 वज्र, Dt Ds Ts Ms वज्र Gs k t as in text (for वज्र)
 Vs [स] वस्तुमास, Bz Gs वस्तुमास (for [स] वस्तुमास)
 Vs वस्तुमास वस्तुमास —^a) Vs वज्र (for वज्र) Ds सुता
 (as) (for सुता) —Dst १३ १३ —^a) Dt ch, Ds १३
 व (for [स] वज्र)

11 ^a) Ds वज्र वज्र (for वज्र वज्र) Ss Ds १३ वज्र
 (for वज्र) —^a) Dt Ds Gs Ms वज्र वज्र, Ts
 (as in) वज्र वज्र, Gs g k t as in text (for वज्र वज्र)
 Ss Ds १३ वज्र वज्र वज्र वज्र —^a) Ss wrongly repeats
 १५ १६ after १५ —^a) Gs वज्र (submetric),
 Gs k t as in text (for वज्र वज्र)

G 1 37 18
B 1 35 17
C 1 34 23

ददौ धर्मेण हिमरांस्तनयां लोभ्यामनीम् ।
स्वच्छन्दपथगा गङ्गां त्रैलोक्यहितकाम्यया ॥ १६
प्रतिपृष्ट त्रिलोकार्थं त्रिलोकहितकारिणः ।
गङ्गामादाय श्रेष्ठच्छन्दोर्ध्वनान्तरात्पना ॥ १७
या चान्या शैलद्विता कन्यासीद्विपुनन्दन ।
उग्रं सा मदमासाय तपस्तेषे वपोधना ॥ १८

उग्रेश तपसा युक्तां ददौ शैलराः मुताम् ।
स्वप्नाप्रतिरूपाय उमां लोभनमस्तुताम् ॥ १९
एते वे शैलराजस्य सुते लोकनमस्तुते ।
गङ्गा च सरितां श्रेष्ठ उमा देवी च राघव ॥ २०
स्तुते सर्वमाख्यातं यथा विपथगा नदी ।
खं गतं प्रथमं तत्र गतिं गतिमता वर ॥ २१

इति श्रीरामायणे वाल्मीके चतुर्विंशः सर्गः ॥ २४ ॥

16. Si repeats 16^{ab} (cf v. 1 15) —^{ab}) Da हि-
रा, Ts हि हिरा, Gs मयादा (for हिमरादा) 180 वप-
धियां (by transp) Da 10-यासीमी (for-यासीम्)
—For 15-16^a, Na V B Di 17 18 19 20 21 22 23 24 25 26 27 28 29 30 31 32 33 34 35 36 37 38 39 40 41 42 43 44 45 46 47 48 49 50 51 52 53 54 55 56 57 58 59 60 61 62 63 64 65 66 67 68 69 70 71 72 73 74 75 76 77 78 79 80 81 82 83 84 85 86 87 88 89 90 91 92 93 94 95 96 97 98 99 100

802^a नप उदेष्टं हिमरां युतां यद्वाभिनिष्ठात् ।
वापाप्रतिरे देवा वापाप्रतिरेतिरेवे ।
ददौ चापि स धर्मेण तेषामेतेषामप्यनीम् ।

[Da om 1 2 —(1 2) Va हि विसां (for विसां)
Va क्वा (for क्वा) Va वल्लुपचने (hypermetnc), Da
भ्याम्, Da क्वा (for क्वा) —(1 2) Da 4 5
चिरे, Va B Di 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19 20 21 22 23 24 25 26 27 28 29 30 31 32 33 34 35 36 37 38 39 40 41 42 43 44 45 46 47 48 49 50 51 52 53 54 55 56 57 58 59 60 61 62 63 64 65 66 67 68 69 70 71 72 73 74 75 76 77 78 79 80 81 82 83 84 85 86 87 88 89 90 91 92 93 94 95 96 97 98 99 100

—^a) Si Da 11 12 13 14 15 16 17 18 19 20 21 22 23 24 25 26 27 28 29 30 31 32 33 34 35 36 37 38 39 40 41 42 43 44 45 46 47 48 49 50 51 52 53 54 55 56 57 58 59 60 61 62 63 64 65 66 67 68 69 70 71 72 73 74 75 76 77 78 79 80 81 82 83 84 85 86 87 88 89 90 91 92 93 94 95 96 97 98 99 100

17. Da 11 12 om (Da hapt ?) 17^{ab} Gs damaged
up to Di 17^a (cf v. 1 16) —^a) Si Da 18 19, Na V
B 1-4 Da 15 16 17 18 19 20 21 22 23 24 25 26 27 28 29 30 31 32 33 34 35 36 37 38 39 40 41 42 43 44 45 46 47 48 49 50 51 52 53 54 55 56 57 58 59 60 61 62 63 64 65 66 67 68 69 70 71 72 73 74 75 76 77 78 79 80 81 82 83 84 85 86 87 88 89 90 91 92 93 94 95 96 97 98 99 100

18. ^a) 18 B 1-4 Da 18 19 20 21 22 23 24 25 26 27 28 29 30 31 32 33 34 35 36 37 38 39 40 41 42 43 44 45 46 47 48 49 50 51 52 53 54 55 56 57 58 59 60 61 62 63 64 65 66 67 68 69 70 71 72 73 74 75 76 77 78 79 80 81 82 83 84 85 86 87 88 89 90 91 92 93 94 95 96 97 98 99 100

19. ^a) Na V B Di 17 18 19 20 21 22 23 24 25 26 27 28 29 30 31 32 33 34 35 36 37 38 39 40 41 42 43 44 45 46 47 48 49 50 51 52 53 54 55 56 57 58 59 60 61 62 63 64 65 66 67 68 69 70 71 72 73 74 75 76 77 78 79 80 81 82 83 84 85 86 87 88 89 90 91 92 93 94 95 96 97 98 99 100

20. Da reads 20^{ab} in marg —^a) Na V B 1-4
Da 11 12 13 14 15 16 17 18 19 20 21 22 23 24 25 26 27 28 29 30 31 32 33 34 35 36 37 38 39 40 41 42 43 44 45 46 47 48 49 50 51 52 53 54 55 56 57 58 59 60 61 62 63 64 65 66 67 68 69 70 71 72 73 74 75 76 77 78 79 80 81 82 83 84 85 86 87 88 89 90 91 92 93 94 95 96 97 98 99 100

21. B 1-4 om 21^{ab} (cf v. 1 20) —^a) Di Da 1 2
Da 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19 20 21 22 23 24 25 26 27 28 29 30 31 32 33 34 35 36 37 38 39 40 41 42 43 44 45 46 47 48 49 50 51 52 53 54 55 56 57 58 59 60 61 62 63 64 65 66 67 68 69 70 71 72 73 74 75 76 77 78 79 80 81 82 83 84 85 86 87 88 89 90 91 92 93 94 95 96 97 98 99 100

न षोडश धारयिष्यन्ति तत्र तेजः सुरोचम ।
 ब्राह्मेण वपसा युक्तो देव्या सह तपथर ॥ १०
 मैत्रोष्पदितरामार्थं तेजस्तेजसि धारय ।
 रथं सर्वानिमिषोऽस्मान्नालोके रुरुमर्हसि ॥ ११

देवतानां कचः श्रुत्वा सर्लोक्षमहेधरः ।
 ब्रह्ममिष्यन्तोत्सर्गान्नुनभेदमुवाच ह ॥ १२
 धारयिष्याम्यहं तेजस्तेजस्येन सहोमवा ।
 विद्याः पृथिवी चैव निर्गणमाधिमच्छत ॥ १३

812^a तिष्ठिद्वये महायानमिदं यवनममुपवृत् ।

[B: Ds तिष्ठिद्व, M: प्रसिद्ध तत्र से (for the prior half) Ds तुत (for रं), Ds अरिष]

—^a) Ds: देव (Ds 'दे') देव, Ts चन्देव (sc), Gg as in text (for देवदेव) Ns V B: (mar) as in text) Ds: महायान (Ds 'मै'), Ds: अरि M: यवलोत्पत्ता Gs: महायानो (for महायान) Gg देवदेवलोत्पत्ता महायानो वच । Gg —^a) S: Ns V B Ds: महायानो वच । Ds: अरि M: यवलोत्पत्ता (for यवलोत्पत्ता) Vs Ds: M: रथ, Ds: रथ (for रथ) —^a) Ds Ts Gs प्रसिद्धतेजसि, Gg मर्हसि (as in text) Gg Ch. प्रसिद्धतेजस्येन वपसा तपथरम् । Gg

10 For 10-12, Ns V B Ds: 10-12 M: subst 813^a S: om. 10-12^a —^a) Gs कोक्ष (sc), Gs कोक्षः Ch: as in text (for कोक्ष) —^a) Gs देव (for वच) Ds: (म) पथ, Ts देव (sc), Gg: as in text (for वच) Ds सुरोचम —^a) Ds Ds: मन्त्रोष्पद, Gg: ल. मन्त्रोष्पद (as in text) Ds: महायानं वपसा

11 Ds: om (hapl.) 11-12^a S: om 11^a (cf v. 10) —^a) Ds: काम्यार्थं, Gs M: काम्यार्थं Gg as in text (for काम्यार्थं) —^a) Ds देवो धारय तस्मात् —^a) Ds नालोक्षः, Ds नालोक्षः, Ch: as in text (for नालोक्षः) S: वपे च वपसा वपसा न लोकाः सुतुम्हि — Ds subst. l. 12 of 813^a for 11^a

12 Ds: om 12^a (cf v. 11) —^a) Ts Gg पितामह, Gg as in text (for पितामह) —^a) M: देवत्वं (for वपसा) —^a) Gs हा (for ह) — For 10-12 Ns V B Ds: 10-12 M: subst Ds subst. l. 12 only for 11^a

813^a न तद्वपस धारयितुं तपथ पृथिवी विभो ।
 न कोक्ष समन्त्रेण रोधु ते सीपेयमवचम् ।
 आत्मवपसमन्त्रेण धारयितुमर्हसि ।
 अहानेय देव्या रथं यवलोत्पत्ता भवत् ।
 भवत् च प्रयाग्य लोकांश्च आतु कथया । [5]
 धारयामर्ह्य तेन वपस्तेजोमवा सह ।
 मिथवा हि सन् तत्र वपसायाव चन्द ।
 सन्तपेदपि कोऽस्मीन्मदेवर्तितोऽप्यहम् ।
 वपसाय धारयामर्ह्य त्रिलोक्यद्विजगन्मव ।
 यवलयम सुपुत्रो देव्या सह वपथर । [10]
 त्रिलोक्यद्विजगन्मवे तेनो वपस्य तेजसा ।

रथं लोकांश्चान्तेन न लोकाः सुतुम्हि ।
 इति तेषां वचः श्रुत्वा देवतां भगवन्निवा ।
 विप्रेन वपसा युक्तो देवमवचमवर्षी ।

[Ds: om. l. 1-3 (hapl) and 10-11 Ds: om. l. 7-12, Ns M B Ds: M: om. l. 10-11 —(1 1) Ds: वचं, Ds: वचं (for विभो) —(1 2) Vs वचं रथं वचं वचं Vg: वचं लोको (for वपसाय) Ds: न हि वपसा वपसा (for 110 prior half) Vs वचं (for वचं) Ds: M: (म) वचं (for वचं) —(1 4) Ds: व (for व, व) M: देवा (for देवा) Vs वपसा, M: वपसा (sc) (for वपसा) —(1 5) M: Ds: M: om. third v Ds: विप्रेन दे, Ds: (म) विप्रेन (for (म) विप्रेन) —(1 6) Ds: वपसा Vs: (म) मे व, Vs: (म) वपसा (both sc) (for (म) वपसा) —Ns: om. (hapl) from the post half of l. 6 up to the prior half of l. 7 Ds: वपसा लोकांश्च (for the post half) —(1 7) Vs Ds: विप्रेन, B: Ds: विप्रेन, M: विप्रेन (for विप्रेन) Vs: Ds: व (for व) Ds: वपसा (for व) M: वपसा —(1 8) Vs: वपसा, Ds: वपसा (for वपसा), B: वपसा, Ds: वपसा (for वपसा) Ds: वपसा, Ds: वपसा (for वपसा) Ds: वपसा, Ds: वपसा (for वपसा) —(1 9) Ds: वपसा, Ds: वपसा (for वपसा) —For l. 10 of 10^a —(1 12) Vs Ds: वपसा (for व) Vs: om. म (submetric) Vs: B: Ds: वपसा (for वपसा) —(1 13) Ds: वपसा (for वपसा) —(1 14) M: वपसा (for वपसा) Ds: vepasa (ditto) वपसा]

M: S: Ds: om. 13 —^a) Ns Vs: B Ds: 13-14 M: सपुत्रः, Vs: सुपुत्रं त, Ds: Ds: वपसा, Ds: Gs: वपसा, M: वपसा (for वपसा) —M: om. (hapl ?) 13^a 25 Ts: om. 13^a 16^a Ds: reads 13^a after 18 —^a) Ds: 17 पृथिव्या सह सर्वे (Ds: त सर्वे) (for *) Ds: विप्रेन, Ds: वपसा (sc) Ds: 17 वपसा (Ds: व), Gs: Ch. वपसा (for वपसा) Ds: (gloss) निर्गणं मुता त सर्व देवा M: वपसा, Ds: वपसा (for वपसा) (by transp except सर्व) —For 13^a M: Vs B Ds: 11 is subst

814^a त्रिलोक्यं यवलोत्पत्तेन वपसाय वपसा ।
 [Vs: 14 Ds: 15 विप्रेन, Vs: Ds: विप्रेन Vs: (for [r]r) Ds: वपसा (for वपसा) B: [r]r (for [r]r)]
 —After 13 Ds: reads 19^a as in Ds: repeating it in its proper place and has thereafter rēf. विप्रेन वपसा

B: 1 38
 B: 1 36
 L: 1 33

अथ शैलसुता राम त्रिदशानिदमब्रवीत् ।

समन्तुरशपत्सर्वान्मोघसंरक्तलोचना ॥ २०

यस्माच्चिवारिता चैव संगता पुत्रकाम्बया ।

अपत्यं स्तेषु दारेषु नोत्पादयितुमर्हथ ।

अथ प्रभृति युष्माकमग्रजाः सन्तु पत्नयः ॥ २१

20 Ma om. 20 (cf. v.l. 13).—^a Śi V B D₁-2.7.12.12 वनिचोवत् यत् (for दृढमचोवत्). Śa D₂ 12 वनिचो वत् (D₁ नत्) सुताम्.—After 20^{ad}, D₂ T₂ G₁ M₁ 12.12.

815^a अत्रियस्य कुलपत्य पत्नं प्रापयथ ये सुताः ।
इत्युक्त्वा सर्वेण गृह्य दारैश्चैव तत्सर्वमवत् ।

[Ma reads], T inf. h. sec. m.—(1. 1) G₁ वनिचव. T₂ वनिच, M₁ पु वत् (for वत्त). M₂ दे (for ये).—Ma om. 1. 2.—(1. 2) K (ed.) भाकप्रण.]

—^a B₁ सप्तम् (for सप्तम्). Śa D₂ 12 देवो (for सर्वम्). V₁ पक्ष्मत्रिदशान्वो.—^b Śi D₂ 12 रोषात् (for रोषः).

21 Ma om. 21 (cf. v.l. 13). Śi D₂ 12 om. 21^{ad}.—^a T₂ विचारिताः G₁ M₁ विचारिताः G₂ k₂ as in text (for विचारिता). D₁ D₂ 12 [स] ह (for [स] ह).—^b T₂ सेवति (sic); G₁ M₁ सेवति; (for सेवता). G₂ पुत्रकाम्बया.—For 21^{ad}, Śi V B D₂ 12.12 subst. 1. 1 of 815^a.—D₂ om. 21^{ad}.—^c Śi B₁ (marg. also as in text) 1 D₂ 12 वत् (B₂ सु) दारेषु (for स्तेषु दारेषु).—^d Śi D₂ 12 पुत्रकाम्बया न अत्रियसि; Śi V B D₂ 12 दूरे नोत्पादयित्वा, G₂ G₂ क उत्पादयित्वा (G₁ om. दूरेषु) अथ योपारयित्वा. G₂—Śi V B D₂ 12 om. 21^{ad}.—For 21^{ad}, Śi D₂ 12 as subst.

817^a सार्वभौमस्य प्रभृति अत्रियन्मन्त्राणां सुताः ।

[Śi सार्वभौमस्य प्रभृति (sic) (for the prior half) D₂ शिवम्.]

—For 21, D₂-2.7.12 subst. while Śi V B D₂ 12 subst. 1. 1 only for 21^{ad}

818^a यस्मात्पत्नं सारथिमता मय वेद्यम् ।

युष्माकमपि वसति न प्रसारयन्ति पत्नम् ।

[[L. 1] V₁ सद्युक्त्वा (by transp.). V₂ यत्नं दे मय, 3 मय यत्नं ह (for यत्नं यत्नं) Śi B₁ (marg. also वेद्यम्) 1 D₂ 12 ने (B₂ D₂ ना) मय (for वेद्यम्) D₂-2.7.12 वसतिना यत् (for the post. half).]

—After 21, D₁ D₂ T₂ G₁ Ma om. :

एवमुक्त्वा सुरान्सर्वान्दृष्ट्वा पृथिवीमपि ।

ववने वैकरूपा त्वं बहुमार्था भविष्यसि ॥ २२

न च पुत्रकृतां शीतिं मत्कोषकृत्प्रीकृता ।

प्राप्स्यसि त्वं सुदुर्मेधे मम पुत्रमनिच्छसी ॥ २३

तान्सर्वान्नीहितान्दृष्ट्वा सुरान्सुरातिस्तदा ।

यमनायोपचक्राम दिव्यं वरुणपाटिताम् ॥ २४

819^a एवमेव व वनिष्यन्तं हव प्रभृति यामराज ।

[D₁ D₂ (with hatus) यामराज, T₂ व; M₁ यामि (for यामराज).]

22 Ma om. 22 (cf. v.l. 13), V₂ om. 22-23^{ad}.—^a Śi V₁-2 M₁ D₂ 12 वत्तम् V₁ 'व' 'व' (B₂ 'व'); D₁ (marg. also as in text)-2.7.12 एवं वत्तम् G₂ as in text (for एवमुक्त्वा). D₂ om. सुताम्, B₂ om. हवत्, —^b D₂ वैव (for वैव). T₂ [व]ति (for वत्). Śi D₂ 12 12 वृ (D₂ वै) कृत्वापि त्वं (Śi 'वृते त्वं D₂ 'व' त्वेत्) च.—^c Śi D₂ 12.12-13 योत्पत्ता G₂ t₂ as in text (for-याम्). D₂ G₂ यमिष्यति.—For 22^{ad}, Śi V₁-2 B D₂ 12 12 12 subst. while D₂ om. after 22^{ad} :

820^a एवमुक्त्वा सुरसर्वान् वनिष्यन्ति वसुधामये ।

[B₂ लवत् (sic) (for लवत्), B₂ शिवम् (for शिवम्). D₂ 12 लवत्, D₂ लवत्तम् (so) सर्वान् (for the prior half).]

23 Ma om. 23, V₂ om. 23^{ad} (cf. v.l. 13 and 22 resp.).—^a Śi Śi V₁-2 B D₂ 12 12 12 [व] वत्तम् (D₂ 'व'); G₂ k₂ as in text (for वत्तम्), Śi मैत्री (for मैत्री).—^b V₁ अयोध; M₁ हवत्तम् (for हवत्तम्). V₁ G₂ कृता (for कृता).—^c D₂ 12 12 प्राप्स्यसि; G₂ k₂ 'ति (as in text).—^d D₂ यमिष्यति; T₂ यमिष्यति; G₂ k₂ as in text (for यमिष्यति).—For 23^{ad}, Śi D₂ 12 12 subst.

821^a यमापन्नमविच्छन्ती चैव त्यसति सत्यवते ।

[D₂ 12 वनिष्यति, D₂ वनिष्यति (for वनिष्यति). D₂ 12 वत्, D₂ वत्तम् (for वत्तम्), D₂ वत्तम् (sic), D₂ वत्तम् (for वत्तम्), D₂ वत्तम् तत् वत्तम् (for the post. half)]

—Thereafter Śi (marg.) ms. वनिष्यतिवत्तम्.

■ Ma om. 24 (cf. v.l. 13).—^a D₂ D₂ 12 G₂ t₂ वनिष्यत्; D₂ T₂ वनिष्यत्; D₂ वनिष्यत्; T₂ G₂ M₁-2 वनिष्यत्; G₂ as in text (for वनिष्यत्) Śi D₂ 12 वा यत्तु वनिष्यत् देवेषु —^b Śi D₂ 12 12 दत्ता (for सुताम्).—For 23^{ad}-24^{ad}, Śi V B D₂ 12 12 12 subst. while D₂ 12 12 12 only for 24^{ad}

822^a प्रापयन्ति त्वमपिपत्न्यं न यमनायोपचक्राम ।

उ यत्तु यमिष्यति देवीसुतां देवो यदेवम् ।

G. 1. 18 20
B. 1. 18 25
L. 1. 18 28

G. 1. 37. 3r
B. 1. 37. 3r
L. 1. 34. 3r

एष ते राम गङ्गाया विलसोऽभिहितो मया ।

| कुमारसंभवधैर धन्यः पुण्ड्रस्तथैव च ॥ ३१

इति श्रीरामायणे बालकाण्डे पञ्चविंशः सर्गः ॥ ३६ ॥

३७

तां कथां कौशिको रामे निवेद्य मधुराक्षरम् ।
पुनरेवापरं वाक्यं काकुत्स्थमिदमब्रवीत् ॥ १
अयोध्याधिपतिः शूद्रः पूर्वमासीत्पराधिपः ।

सगरो नाम धर्मात्मा प्रजाकामः स चाप्रजः ॥ २
वैदर्भदुहिता राम केपिनी नाम नामतः ।
ज्येष्ठा सपरपत्नी सा धर्मैष्टा सत्यवादिनी ॥ ३

31 ^a) G 2 1 एष (as in text). Ss Ds 7 10 'विलसो
रामः Ss V B Ds 1.11.12.13 Ms इति ते कथिते (B 7) राम.
—^b) G. विलसो (as in text). Ss Ss V B Ds 1.11.12.13
Ms गङ्गाया (Ss V 4 B Ds 'गोया') केवलो (Ss Ds 1.12
कौशिके) मया, Ds Ms 'वि| Ms Ss निवेदितः G 25 in
text, G 2 विलसो विम्वरमयः (for ^b). —^c) Ss Ds 1.12.13
मुखाक्षरः (for एषेव च). —For 31^a, Ss V B Ds 1.11.12.13
Ms subst.

837^a देवस्य च पुत्रास्तस्य धर्मस्य पुण्ड्रकीर्तनः ।

[Ds om. च (submetric). Vs दीर्घाक्षरं, Bs (as
also in above) Ds 1.12.13 Ms 'अक्षर' (for पुण्ड्रकीर्तन).]
—After 31, Ds Ds 1.12.13 S (except Ms) Gg k. 1
ms.

838^a अष्टमं चः कार्त्तिके काकुत्स्थ भुवि जायते ।
मातुल्यापुत्राचार्यैश्च स्कन्धालेख्यतां वदेत् ।

[(L. 1) Gs अक्ष. Ts Gs कार्त्तिके (sc) Ms transp.
च and कार्त्तिके Gs द्रुते द्रुतम् (for the post. half).
—(L. 2) Ds Ts Gs 'अष्टमं III' अष्टमं, Ts Gs Ms
अष्टमं Ts Ms ककुत्स्थमनुष्यम् (Ms 'अष्टम').]

Colophon *Kāṇḍa name* Ss Ss Vs Da om. Vs 2
B Ds मन्त्रिः Ds बालकाण्डे Ds चरित्रम् —Sarga
name Ss Ss V B Ds 1.12.13.14 Ms कुमारो, Bs चरित्रो पतिः
(Ds 'द्वयम्'). —Sarga no (figures, words or both):
Ss Vs 1 B 4 Ds 1.12.13 om. both, Ss B 5 39, Vs 41,
Vs Ds 38, Ds Ds 1.12.13 S 37 Ds 30, Ds 31, Ds 40.
Ds नरतिः सर्गः 37. —After colophon, Ts Gs Ms
concludes with श्रीरामायणम् Gs भीमो राम भुव्यस्य वनः.

37

Ss missing sarga 37 (cf. v. 1, L. 33 8).

1 ^a) Ss Vs 4 B Ds 1.12.13 'एषा, Vs एषा स (for एषा कथं).
Vs एषा Ds एषो (sc) (for एषो), Ms एषा दुहिते.
—^b) Ss V B Ds 1.12.13 Ms सगरो कथां (lacuna before वा
in Bs is filled up with राम राम राम राम) Ds Gs Ms
'एषा G 2 एषा दुहिते मयः (for मधुराक्षरम्). —^c) Gs
damaged for काकुत्स्थ. —For 1, Ds 1.12.13 Ms subst.;
Ss V B Ds 1.12.13 subst. L. 2 only for 1^a.

839^a तं कथां कथयिष्ये रामायणलेखने ।
पुनरेव कथयेतां कथाम् स केदिकः ।

[(L. 1) Ds (च) अक्ष, Ms च (for (च) अक्ष), Ds कथयिष्ये,
—(L. 2) Ds नपुले (metathesis) (for पुनरेव), Vs Ds
दिष्टं, Ds 1.12.13 Ms पुनरेव (for एष).]

2 ^a) Vs Gs कथयेतां चरित्रं, Ss V B Ds 1.12.13
as in Ms कथयन् Ds Ds कीर्ता Ds Ts Ms द्रुह (for
एष). —^b) Lacuna before वा in Bs is filled up with
राम राम राम राम. Ts lacuna for माता. —^c) Ds सग्रा
Ms च वा, Gs as in text (for एष च).

3 ^a) Ds Gs Ms विदुषो, Gg k as in text (for
वैदर्भ). Ss V B Ds 1.12.13.14 Ms विदर्भदुहिता Ss
Ds Ds 1.12.13 'एषा'. —^b) Vs केपिनी Ds केपिनी Ds केपिनी
Ds केपिनी (for केपिनी). Ds reads second मय in
marg. Ds 7 पुनरेव Ds 'न (sc)'. —^c) Ds सग्रा,
Ss Vs 4 B Ds 1.12.13.14 Ms सग्रा सग्रा. Vs 41 सग्रा
Ds सग्रा (for सग्रा सग्रा).

अरिणेभिर्दुहिता स्वेषाद्यतिमा भुवि ।
द्वितीया समस्त्यास्तीत्यन्ती सुमतिसेज्जिता ॥ ४
वाग्यां सह तदा राजा पत्नीभ्यां तप्तसंस्तपः ।
हिमन्तं समासाद्य भृगुप्रसन्नये निरौ ॥ ५
अथ वर्षद्वये पूर्णे तपसासन्निवितो मुनिः ।
समस्य वरं प्रादाद्रृगुः सत्यशतं वरः ॥ ६
अपत्यसामः सुमहान्विष्यति तवावध ।

कीर्तिं चाश्रितां लोके शान्तसे पुरुषाम् ॥ ७
एका वनयिता तात पुत्रं वंशकरं तव ।
परि पुत्रसहस्राणि अपरा वनयिष्यति ॥ ८
मापमाभं नरन्याभं रावपह्वौ प्रसाद्य तम् ।
उत्ततः परमप्रीतिं कृताञ्जलिपुटे तदा ॥ ९
एकः कस्याः सुतो ब्रह्मन्ना बहुजनविष्यति ।
श्रोत्रमुच्छिन्नहरे ब्रह्मन्सत्यमस्तु वनस्ताव ॥ १०

G. L. 46. 10
D. L. 38. 10
L. L. 25. 10

4 *) Ds 111 नेदेर. Cv as in text (for नेदि-).
—*) Vs B 111 m, also) पंथेय Ds स्तोमा- (ac)
(for स्तोम-). Ds 111 [म]नस्वी (for [म]नस्विता). Dt
Ds 111 पुनर्गतीनी तु ता. —*) Ds G 4 Ms (before
corr.) सप्त (for सप्तक). —*) Ns V B Ds 111 78
एतथार्थिकः (Vs B 111 'की'). Ds 111 धर्मपरायणः Ds धर्म-
परीमहा: Ts 'शिका' (for सुमतिसेज्जिता). Ds 111 पतिर्गो-
परायणः.

5 *) Ss Ns V B Ds 111-12 सद्योऽप्यस्य Dt Ds G 4
Ms सद्योऽप्यस्य (Ms 'अ'); Ds 'राम' (for सद्यो राम). Ds 111
Ms यस्यां स राया सद्योः. —*) Vs पुनः (for तपः). —*)
Ss Ds 111 G 4 उ (Ds B 111 'प्रापितः' G 4 Ms 'हित' (for
समानय). Ns V B Ds 111-12 Ms सत्यस्यः काकुल
(Vs Ds 111 'सत्यो' Ds 'e'). —*) Ds 'सत्यो' Ds सत्योः
Cm G 4 k as in text (for सत्योः).

6 *) Ns V B Ds 111-12 सत्ये (Ds अथ) सत्यस्यस्य
Cm G 4 as in text (for 'e'). —*) Ns Ds 111 also as in
text) Ds पतिर्गोपरायणः Ds Ms धीर्यस्य (for [म]नस्विता
मुनि). —*) Ds सप्तक. —*) B 111 तुष्टः (for 'शुभः').
Vs सत्यस्य (ac). Ds 111 सत्य (Ds 'अ' ac) तः Ds
सत्यस्य; Ds सत्यस्य (ac). G 4 'सत्यस्य' Ms सत्यस्यः
(for सत्यस्य वरः).

7 *) Vs पुनः (submetre) (for अपरः). G 4 स
(for सु-). G 4 सुपदप्रतिपदस्य सुपदप्रत्ययः (G 4)
Ss Ds 111 सत्ये स वरस्य (Ds 111 'र' ac). Ns V B
Ds 111 111 उर सत्यस्यस्य. —*) Ns B 111 111
Ds 111 111 सत्यस्य. Ts च (ac) (for सत्यस्य). Ds
(before corr. as in text) सत्य (for सत्य). Ns Vs 111
Ds 111 111 Ms सत्यस्य (Ds 'र' ac) सत्यस्यस्य
(for 'e'). Vs कीर्तिमा श्रुतिसेज्जिता सत्यस्य सत्यस्य.

8 *) Vs पुनः (for एकः). Ss Ds 111 राज्ञः Ns V B
Ds 111 111 G 4 पुनः Dt Ms पतिः G 4 k as in text
(for तपः). —*) Ns V B 111 Ds 111 111 पति (for पुनः)
Ns Vs 111 Ds 111 'पति' Cm as in text (for सत्यस्य).
Ds मुनि (for तपः). Ds वर सत्यस्यस्य G 4 सत्यस्यस्य

दि. —*) Vs Ds 111 पतिः Vs T G 4 Ms पतिः Ct t
as in text (for पतिः). Ss Ds 111 सत्यस्य (for
सत्यस्य). —Note hiatus between "and" and "e". Ss
Ds 111 एकः Ns V B Ds 111 111 Ms द्वितीया (Vs 'वे'
[ac]); G 4 Ms 'ह' (to avoid hiatus) (for सपरा).

9 *) Ds मायाम् (ac) (for मायाम्). Ds 111 T
G 4 Ms 111 सत्यस्य Ms सत्यस्य (for सत्यस्य). Ss Ns
V B Ds 111 111 मुनिसेज्जिता (Ds Ds 111 111 मुनि by transp.)
सत्यस्य (Ds 'स'); Ds 111 सत्ये मायाम् तु (Ds 'स')
G 4 सत्ये सत्यस्यस्य तु. —*) Dt Ds 111 Ms G 4 k 'सत्योः'
Ms 'सत्यो' (ac). Ts 'सत्यो' (ac). G 4 Ms 'सत्यो' (ac) (for
सत्यो). G 4 सत्यस्यस्य सत्यस्यस्यस्य. Ss Ds 111
Ds 111 111 नोक्त (Ds 'स' [ac]). Ds सत्यस्य (ac);
G 4 सत्यस्य; G 4 'स' (ac). Ms सत्यस्य Ms 'तु' (for
प्रसाद्य तम्). Ns V B Ds 111 111 सत्यस्य (Ds 'स')
सत्यस्यस्य B 111 'सत्यो'. —*) Ts G 4 सत्य (ac) (for
सत्य). Ms G 4 'स' (ac) (for 'सत्यो'). —*) Ts (with
hiatus) उर (for सत्य). —For G 4, Ns V B Ds 111 111
subst.:

840* ते पतिर्गोपरायणः पुनः सत्यस्यस्यस्य.
[B 111 (for 'e'). Vs [e] (for [e] 'e'). Ns Vs 111
Ds 111 111 सत्यस्य (B 111 'स'). B 111 'स' (for सत्यस्य),
Vs सत्यस्य (ac).]

11 *) Ds कस्याः (for कस्याः). Ms after corr.
ac. as in text) मुने (ac) (for मुने) Ns V B
Ds 111 111 111 एकः Ms 'स' सत्ये सत्यस्य (Ds 111
सत्यस्यस्य) —*) B 111 सत्यस्य (by transp.). B 111 सत्यस्य
(for सत्यस्य) —*) Ts सत्यस्य. Ss t 'स' [as in
text) Ds Ts 111 G 4 Ms सत्यस्य (for सत्यस्य). Ss Ns V B
Ds 111 111 सत्यस्य (Ds Ds 111 111 सत्यस्य) (Vs
'स' also) Ds 111 सत्यस्यस्य (Ds 'e' sत्यस्य) (Ds 'स'
सत्यस्य [ac]) —*) Ss Ds 111 Ms सत्यस्य (Ds 'e'). Ds
सत्यस्य G 4 सत्यस्य (for सत्यस्य) Vs सत्यस्य (for सत्यस्य).
Ns V B 111 111 Ds 111 111 Ms 'स' Ds 111 'स' सत्यस्य
सत्यस्यस्य सत्यस्यस्य (Ds 'e' sत्यस्य) (Ds 'e'
सत्यस्य) (Ds 'e' sत्यस्य) (Ds 'e' sत्यस्य) (Ds 'e' sत्यस्य)
[as in text (for 'e').]

G 1 40 11
B 1 38 11
L 1 35 11

तपोस्तद्वचनं श्रुत्वा मयुः परमवर्षिभूः ।
उवाच परमां वार्षीं स्वच्छन्दोऽयं निषीयताम् ॥ ११
एषो वंशकरो वास्तु बहोवो वा महामलाः ।
परिनिमन्यो महोत्साहाः ॥ ॥ कं वरमिच्छति ॥ १२
मुनेस्तु वचनं श्रुत्वा केचिन्नी रघुनन्दन ।
पुनं वंशकरं राम उवाह नृपसन्निधौ ॥ १३
पठिं पुनस्तद्वक्त्राणि सुवर्षभगिनी तदा ।

11 ^a) Śi Ds 5 11 11 12 तु वचनं, Ns V B Ds 10 Ms एवमथ (for वदथ) —^b) Ns V B Ds 10 Ms व लुमि (B: "नि" एवमथदा (Vs "वा" —) Śi Ds 11 12 13 Ti 9 (after corr.) Gs Ms वृत्ता, Ns V B Ds 11 13 वपुः, Ds 17 वपुः (for वपुः) Ns V B Ds 17 18 19 वाचय (for वार्षी) —^c) Ds स्वच्छन्दो Ns V B Ds 17 18 19 स्वच्छन्देन ददाति (Ns V B Ds 18 19 "नि" वो (Vs "वे, Bs व, Ds व), Ms स्वच्छन्देन निषीयताम्, Gs as in text (for ")).

12 ^a) Śi वो, Gs न्तु (for वास्तु) —^b) Śi वो (for वा) —^c) Ds महोत्साहः Śi Ds 19 एवका (for वा वा क) Ds इच्छति (for इच्छति) Ds परिनिमन्यो महोत्साहा-
माव अवा वास इच्छति (corrupt) —For 12, Ns V B Ds 5 11 12 13 subal., while Ds ms 1 2 only after 11

841* एका रंतावरा पुनमेका वार्षिककम्पद्वय ।
यथेष्ट नः वरयता वर्या पदमिच्छामिहम् ।

[11 r] Ds 5: वदथ —Vs om from the post half up to 13^a, Vs B Ds in also) 1 2) वृत्ता (Vs "व"त्ता, Ds 10 वदथम्, Ds वदथम् (for वा वदथम्) Śi reads वपुः in marg —(1 2) Ds वृत्ता, Ds वृत्ता (acc) Ns Ds 10 वपुः, Bs "वृत्ता, Bs "वृत्ता" (acc), Ds 10 "वृत्ता, Ds 10 "वृत्ता (for वदथम्) Ds 10 (for वपुः) Ds 10 दातामि वदति (for the post half)]

13 Vs om 13^a (cf v 1 22) —^a) Ds पुनः (for मुनेन) Ns Vs 5 B Ds 11 12 13 वृत्ता (Ds "वृत्ता" व, Ds 11 Ms वृत्ता (for तु वपुः) —^b) Bs (after corr.) वपुः, Ds वपुः (acc) (for वदति) —Vs om (hapl.) Ti reads in marg 13^a-15^a —^c) Ns Vs B Ds 11 12 13 वदथ, Gs as in text (for वदथम्) Vs Gs वपुः (for वपुः) —^d) Ns V B (Bs after corr.) Ds 11 12 13 14 [वृत्ता वदति, Ds 11 "वदति, Gs as in text (for वदति)]

14 Ts om, Ts reads in marg 14 (cf v 1 23) —^a) Vs Ds 11 12 13 वदति, Gs 12 पठि, Gs as in text (for वदति) Ds वदति Śi Ds 11 12 13 पठि —^b) Vs स्वच्छन्द, Ds 11 12 13 वृत्ता, Ds वृत्ता, Gs k 1 as in text (for वृत्ता वदति) Ds (gloss) वृत्ता () Śi Ds 11 12

महोत्साहानीतिवतो जग्राह सुमतिः सुतान् ॥ १४
शदक्षिणमूर्तिं कृत्वा शिरसाभिप्रणम्य च ।
जगाम स्वपूरं राजा सभायां रघुनन्दन ॥ १५
अथ काले गते तस्मिन्नेष्टा पुनं व्यवायत ।
असम्भ्रज इति रूपात् केचिन्नी सगरात्मजम् ॥ १६
सुमतिस्तु नाव्याप्य गर्भानुत्पन्नं व्यवायत ।
पाठिः पुनस्तद्वक्त्राणि तुम्बभेदादिनिःसृतः ॥ १७

जग, Ns V B Ds 14 15 16 Ms वपुः (for वपुः) —^a) Ds महोत्साहो (acc) Ds Ds 11 12 13 वृत्ता वदति (acc) Śi Ds 11 12 Ms वृत्ता वदति (for ") Śi Ds 11 12 वदति (for वृत्ता) Ns V B Ds 11 12 13 Ms वदति वदति (Vs वदति) वृत्ता (Ds "वृत्ता, Ds "वृत्ता (acc) वृत्ता वदति (Ds 11 "वृत्ता वदति

15 Ts om, Ts reads in marg 15 (cf v 1 23) —^a) Ns V B Ds 11 12 13 Ms वपुः, Gs as in text (for वदति) —^b) Śi Ds 11 वदति (Ds "वृत्ता (acc) वृत्ता [before corr] "वृत्ता, Ds वृत्ता (for "वृत्ता वदति) Ds Ds 11 Ms (for वृत्ता) Ns V B Ds 11 Ms वृत्ता (Vs वृत्ता) वृत्ता (Vs Ds वृत्ता वदति वृत्ता वृत्ता वृत्ता (acc also) "वृत्ता, Ds 11 वृत्ता वदति वृत्ता वृत्ता (acc) (for वृत्ता) Ns Ds 11 Ms वृत्ता, Ds 11 वृत्ता (for वृत्ता) Ns Ds 11 Ms वृत्ता (for वृत्ता) —^c) Ds वृत्ता (acc) (for वृत्ता) Ns Ds 11 Ms वृत्ता, Ds 11 वृत्ता (for वृत्ता) —^d) Ds वृत्ता (hypermetre) Vs Ds 11 वृत्ता —After 15, Bs 11

842* वदतिवदतिवति वाक सगरसु वदतिवदति ।

16 ^a) Ds Ds 11 वपुः (for वदति) Ns V B Ds 11 12 13 Ms वपुः काले वदति —^b) Śi Vs Ds 11 12 13 वृत्ता, Ns Vs B Ds 11 12 Ms वृत्ता वदति (by transp.) Vs Ds 11 वदति, Ds 11 "वृत्ता (for वदति) —Ds om (hapl.) 16^a-17^a —^c) Śi Ds 11 वदति, Vs 11 B Ds 11 "वदति, Vs Ds 11 "वदति (all hypermetre) Bs "वदति, Ds वदति (hypermetre) (for वदति) Vs Ds 11 वदति (for वदति) —^d) Śi Ns V B Ds 11 12 13 वदति (Vs Ds 11 "वदति, Bs Ds 11 "वदति) (for वदति) Vs Ds 11 वदति (Ds 11 "वदति)

17 Ds om 17^a (cf v 1 26) —^a) Ns V B Ds 11 12 13 Ms वदति, Ns V B Ds 11 12 13 Ms वदति (B ["वृत्ता (acc), Ds 11 वृत्ता, Ds 11 वृत्ता (for वृत्ता वदति) —^b) Śi Ns V B Ds 11 12 13 वदति (Vs "वृत्ता) (for वृत्ता) Bs om Ds 11 वदति, Gs वृत्ता, all Gs as in text (for वृत्ता) Bs वदति, Ms वृत्ता (for वदति) Ds वदति वदति (acc) 20 gloss वदति वदति वदति, —Vs transp 17^a and 18^a —^c) Śi Vs Ds 11 12 13 वदति, Vs B Ds 11 12 13 Ms वदति, Gs k 1 as in text (for वदति) Vs वृत्ता वदति (acc) —^d) Śi Ds 11 12 13

वृत्तपूर्णेण कुम्भेषु घात्र्यस्तान्समर्पयन् ।
 कलेन महता संनै यौरनं प्रतिपेदिरे ॥ १८
 अथ दीर्घेण कलेन रूपयौरनशालिनः ।
 पथिः पुनसहस्राणि समरस्यामनसदा ॥ १९
 स च ज्येष्ठो नरयेष्ठ सगरस्यात्मसंभवः ।
 बालान्गृहीत्वा तु जले सत्या रघुनन्दन ।

प्रथिप्य प्रहसन्तिनं मज्जतस्ताभिरीक्ष्य वै ॥ २०
 पैराभामहिते युक्तः पित्रा निर्मासितः पुरात् ॥ २१
 तस्य पुत्रोऽधुमानाम असमञ्जस्य वीर्यवान् ।
 संमतः सर्गोऽस्य सर्वस्यापि क्षिप्यन्दः ॥ २२
 ततः कलेन महता मतिः समभिवाचत् ।
 समस्तस्य नरयेष्ठ यथेयमिति निश्चिता ॥ २३

G १ 40 22
 B १ 38 24
 L १ 35 22

हुवे सिद्धे (D: सेछे (sic)) D: V B D: 18 सिद्धे तुवे, D: हुवे सिद्धे, D: 'मप्यात्' (for तुम्बेदात्) S: N: V: 18 B D: 1: 17-18 विरिण्त्तु, V: पयाप, D: विरिण्त्तु, D: T 'मिषु' (D: 'म'), M: उवोवत् (for विरि युवा) D: वलिभेनामपयदा and gloss वा द्वितीया मुनिमपि

18 Ma transp 18th and 17th —^a) D: om, G: हुवेतु (for तुम्बेत्तु) S: B: D: 18 transp एषु and हुवेतु —^a) S: N: V: 18 B D: 18-19 वाप्य (B: 'व') कर्षयत् (S: 'ह'), V: कर्ममूल्य (sic) D: 17 M: व न्न (D: वि) कर्षयत्, D: 'यत्' (sic) D: 18 कर्ममूल्यमक्त (sic), M: 'वैयत्' (for समर्पयत्) —^a) M: क्षिप्यत् (for सदा) S: D: 1: 17-18 ते तु (for लुंते) N: V B D: 18 M: ते च (M: 'च') कलेन महता

19 ^a) S: D: 18 दीर्घस्य कालस्य, G: 1 दीर्घस्य कालेन as in text) N: V B D: 1: 17-18 M: समभव (D: 'व') स नै तुल्यवीर्यपराक्रमा —^a) V: B: D: 18 पथि, D: 1: 18 पथि (for पथि) V: 1 B: 1-सहस्राणि S: D: 18 [या पथि] —^a) D: 1: 18 M: सज्येयत्, D: 18 सज्येय S: D: 18 सदाभवत् (by transp) N: V B D: 18 वयम् इ (S: B: D: 18 व, V: इ), D: [स] (for [स]मभवत्)

20 ^a) M: after corr. for as in text) छेष्टे, G: 1 as in text (for ज्येष्ठे) S: D: 18 G: ज्येष्ठ, M: (for छेष्ट) D: D: 18 G: —For 20th N: V B D: 1: 17-18 M: subat

843^a स च ज्येष्ठोऽमरवेणामहमज्ञा वराय ।

[M: हर (for स च) V: स नै ज्येष्ठ कलेन (sic) (for the prior link) V: 18 न, D: 18 M: ज्येष्ठ (for समभव) B: 18 M: वराय]

—S: V B: 18 D: 1: 17-18 M: om 20th S: reads 20th in marg —^a) M: कलात् (for कलात्) M: तु M: [स] (for तु) —^a) S: D: 18-19 T: 18 G: 18 सज्येय, D: 18 illeg (for सज्येय) —^a) S: D: 18 T: 18 G: 18 M: कलात् (Ch: 'स'), V: कलात् (metathesis) G: 18 T: 18 as in text (for प्रहसन्) —^a) D: 18 M: विरि (M: सदा) कलेन (D: 'न'), D: 18 T: 18 G: 18 M: सदादीक्ष्य वै

844^a सज्जतस्तान्मरीक्ष्य च—For 20th, B: D: 18 subat and read after at

844^a पैराभा वारमरीक्ष्य स्तुतोऽपि दिने दिने ।
 सज्जतस्तु प्रवाहेषु प्रवाहयन्ति विद्वे ।

[(1 2) M: सज्जत (sic) (for सज्जत)]

—After 20 S: D: 18-19 S (except M: G: 1, 2 18)

845^a एष सगरस्यावत् सज्जतस्तान्मरीक्ष्य ।

[G: स न्न (for सज्जत) D: M: सज्जत (sic) (for सज्जत)]

21 ^a) G: वलिरो (for सज्जिते) N: V B: 18 D: 18 (for पुत्र) —^a) N: सज्जित (sic) V: B: D: 18 पुरा (for पुत्र) V: पुत्रियत् निष्कसिच —After 21, B: D: 18 read 844^a

22 D: om (hopt ?) 22 —^a) S: D: 18 भातोर, N: B: 18 हात् (for वा) D: 18 सज्जतस्तान्मरीक्ष्य सुत —Note hiatus between "and" —^a) D: 18 सज्जत, G: 18 असमञ्जस्य (as in text) N: V B: D: 1: 17-18 वयम् इ (B: D: 18 [with hiatus]) सज्जत (V: 'सज्जत'), D: 18 सज्जतस्तान्मरीक्ष्य —^a) V: सज्जितेत्तु (for 'सज्जित') M: सज्जत सज्जत सज्जत B: om from स ज्जत to वि 18 —^a) S: D: 1: 17-18 सज्जितेत्तु D: 'स', N: V B: D: 1: 17-18 G: 18 सज्जितेत्तु (for सज्जिते)

23 ^a) S: D: 18 सज्जत, N: V B: D: 1: 17-18 M: सज्जत, M: 18 as in text (for सज्जत) D: 18 कलेन महता वर —^a) S: 18 1: 17-18 सज्जितस्तान्मरीक्ष्य, N: V B: D: 1: 18 सज्जत (V: 'स') S: 18 B: 18 सज्जितस्तान्मरीक्ष्य, D: 18 सज्जितस्तान्मरीक्ष्य, G: 18 as in text (for सज्जित) M: सुमति सज्जत, M: सुमतिस्तान्मरीक्ष्य, G: 18 as in text (for स) —^a) D: 18 सज्जत N: V B: 18 1: 17-18 M: [स] सज्जितेत्तु (for सज्जित) —^a) D: 18 सज्जित (metathesis) (for सज्जित) S: 18 V B: D: 1: 17-18 M: सज्जत, G: 18 सज्जित, G: 18 as in text (for सज्जित)

G 1 41 24
B 3 39 22
L 3 36 24

एवं पर्वतसंराचं जम्बूद्वीपं नृपात्मजाः ।

रानन्तो नृपशार्दूल सर्वतः परिचक्रुः ॥ २२

वतो देवाः समन्धर्वाः सासुराः सहृदयमाः ।

संप्रान्तमनसः सर्वे पितामहमुपागमन् ॥ २३

दे प्रसाद्य महात्मानं रिष्णुरदनास्तदा ।

उक्तुः परमसंस्तवाः पितामहमिदं वचः ॥ २४

मगवन्पृथिवीं सर्वां हन्त्यते सगरात्मजैः ।

यद्वच्य महात्मानो वप्यन्ते जलचारिणः ॥ २५

अयं यद्वहनोऽस्माकमनेनाथोऽपनीयते ।

इति ते सर्वभूतानि निशान्तिं सगरात्मजाः ॥ २६

इति श्रीराधापणे बालकाण्डे अष्टाविंशः सर्गः ॥ ३८ ॥

22 Ds om 22 (cf v. 1 16) —^a Ds Ms नाचा,
Da 3 तह (for दृष) Ba 7a सर्वत्र (for वच) V4 सचक्र,
Ds 17 Ms विदुषः (Ds 7a [sic]) Ds सचक्र, Gg 1 as in
text (for सचक्र) V4 इय पूर्वसंस्मरणे कृ. Cl. अयेद
वैविध्यं वच्य लहं तथा। (कृ—^a) Ss Da V B 1 : Ds 17 18 19
नृपामन (V4 : "मन", Ds 17 "मन") Gs Ms महात्मा
(for नृपामन) —^a T3 : G Ms वर (for नृपामन)
Ss Na V B 4 : Ds 18 19 20 कनकले नृपमुच्य Bt स्ते
मुच्य सर्वे, Ms कनकला नृपमुच्य (for^a) Na V B Ds 12
"वच्य" Ds "यु (for पतिपात्र) Ds 19 20 कनकला
ममिषिणा (Ds 19 वच्येन) पूर्वकाममपिना

23 Ds om 23 (cf v. 1 16) —^a Ss Da 18 लह
(for लहो) Ds 17 18 देवविष्णुवर्मा (for दृष कनकलार्वा)
—^a Ds ससुरासुर Ds ससुरा (for ससुरा लह) Na
V B Ds 17 18 19 ना Ba 8 स देवविष्णुवर्मा (Da 3 "दा")
—^a T3 lacuna for स in मयत Bt om लह —Ss
reads 23^a—24^a in marg —^a Ss Ms V B Ds 18—19
"वच्य" (Da 18 "माय" [sic]) Ds 19 सचक्राव (Ds "वच्य")
Ds दुरो (for वचक्राव)

24 Ds om 24 (cf v. 1 16) Ss reads 24^a in
marg (cf v. 1 23) —^a Gg मयत (as in text)
Gs सदा (for सदा) Na V B Ds 17 18 19 Ms लेखिका
(Ds 17 Ms "मय", Ds 18 स च मय [sic], Ds "वच") मयामा
सचक्रमनस मुच्य —^a Ss Da 18 सचक्रा, Ds सचक्रा
(for सचक्रा) Na V B Ds 17 18 19 Ms महात्मासमस्त
—^a Ss Da 18 सचक्राव (for सचक्राव) —After 24
Ss Bt 4 Da 18 19 20 whole Ds ms. before I 39 1

861^a सचक्रावदा दद सचक्रावदिसचक्राव

25 Ds om 25 (cf v. 1 16) —^a V4 सचक्रावदिस
कृष्ण [sic] —^a V4 सचक्राव, Ds 18 सचक्राव Ms सचक्रा
(for सचक्राव) —^a Ss Da 18 सचक्राव (for सचक्राव)
Ds 18, 19 मु (for व) —^a Ds 18 सचक्राव, Ms सचक्राव (for

सचक्राव) Ds 18 Ms Sg स (V4 Sg स) सचक्राव
—For 25^a Na V B Ds 17 18 19 Ms sabbat

863^a सचक्रावदिसचक्रावदिसचक्राव दद

[Ds 17 Ms सचक्रावदिसचक्राव (for the prior
half) V4 Ds 17 सचक्राव (for सचक्राव) Ds सचक्राव
(for the post half)]

26 Ds 18 om 26 Ds om 26^a (for Ds cf v. 1
16) Ss reads 26 in marg —^a Gs मय (sic) (for
मय) Na V4 B Ds 18 स (Ds 18 स) सचक्राव, V4 स
सचक्राव (V4 सचक्राव) V4 सचक्राव Ds Ds 18 Ms "हो", Gg 19
as in text (for सचक्राव) Na V B 4 Ds सचक्राव
(for सचक्राव) Ds सचक्राव (for सचक्राव) —^a V4
सचक्राव, Ms सचक्राव (for सचक्राव) Na V4 B Ds 18 19
Ms सचक्राव, V4 Ds 18 सचक्राव (V4 सचक्राव [meta
thesis]) Cl. 1 as in text (for सचक्राव) —Gs 20
26^a —^a V4 स, Ms स (for स) —^a Ss Ds 18
Ts Gs Ms 18 सचक्राव, Ds 18 सचक्राव (for सचक्राव) V4 सचक्राव
सचक्राव —After 26 Ba 18 19

864^a सचक्रावदिसचक्रावदिसचक्रावदिसचक्राव

सचक्रावदिसचक्रावदिसचक्रावदिसचक्राव

[(1 1) Ba सचक्राव Ba सचक्राव (for सचक्राव) —(1 2) Ba
सचक्राव (sic) (for सचक्राव)]

Colophon Ds 18 19 om Ss reads colophon in
marg —^a Ss 18 19 om Ss V B Ds
नाम, Ds 18 सचक्राव —Sarga name Na V4 Ba
Dm सचक्रावदिसचक्राव V4 B 18 सचक्रावदिसचक्राव, Ds 18
सचक्राव (Ds "ह" [sic]) —Sarga no. (figures, words
or both) V4 B 18 Ds om Ss Da 18 19 S 39
Na Ba Ds 41 V4 43 1 40 Ds 32 Ds 42 Ds
—^a Sd—Sd 41 Sd 41 —After colophon Ts Gs 18
conclude with श्रीराधावच, Gs भीमे राजावच नाम,
Ms श्री —^a

G 2 42 7
B 1 40 3
L 1 37 7

परिकान्ता मही सर्वा सचचन्तश्च यदितः ।

देरदानरथांसि पिण्डान्चोर्मांस्ततः ॥ ७

न च पश्यामहेभ्यं तमयद्वर्तामेव च ।

किं करिष्याम भद्रं दे बुद्धिश्च निचार्चिताम् ॥ ८

तेषां तदचनं श्रुत्वा पुराणा राजसत्तमः ।

समन्पुत्रवद्विद्वान् सगरो रघुनन्दन ॥ ९

मित्रा) G damaged for सरो मित्रा Si Ds 2.12 G 2
हृत्वा) Ds Ms Cg सर्वं (for सर्वो) Na V B Ds 2.7.10.11.12
Ms ते तेषां पुरिषो सर्वा) Vs Bs Ds 11 कुदा) Bs ते
मित्रा पुरिषो हृत्वा —¹) Si Vt Bs 4 Ds 2.7.10.11.12 Ts
Ms 8 Gm (अ) मि, Vs (अ) मि (for (अ) मि) Bs Ds 2.7.10
मरुक्षिण —²) Si Ds 2.12 मरुक्षिण Na V Bs 4 Ds 2.7
10.11 Ms दपेक्ष Bs दपेक्ष, Ds सदिहा (acc) Ck 25 in
text (for सदिहा) Si Ds 2.12 सपत्र (for सपत्रा)
—³) Ms सगर (for सगर) Si सपत्रे (acc)

7 Ds resumes (cf v.l. 1) Ts damaged up
to 11 in ⁴ (cf v.l. 6) —⁵) Bs परिजाना, Ms (after
corr as in text) परिजाना Bs reads मरी सर्वा in marg.
—⁶) Ms मरुक्षिण, Cg 1 as in text (for सचचन्तश्च) Si
Ds 2.12 महाभारतस्य कृत, Na V B Ds 2.7.10.11.12 Ms
म (Ms स स (hypermetac)) हृदिचमन) Vs Bs "मरु")
हृत्वा —⁷) Ts सपत्रा (for सपत्रा) Si Ds 2.12 सपत्र
(Ds "सपत्र" (hypermetac)) सपत्रा) Ds "सर्वा" स
(for ") Si Ds 2.12 सपत्रा, Ds Ds Ts सपत्रा, Ds सपत्रा
(for सपत्रा) Na V B Ds 2.7.10.11.12 Ms सपत्रा
(Ms "महाभारतस्य कृतस्य सपत्रा)

B ⁸) G 2 42 (for 42) Ds Ds 2.12 Ms ते (with
hatus) (for सत्) Si Ds 2.12 पश्यामहे न च स राजन्,
Si V B Ds 2.7.10.11.12 Ms न च (Vs Bs Ds 2.12
पश्यामहे) Ds (मि) स (Ds 2.12 Ms हे, Ds ते) सपत्र —⁹)
Si Na V B Ds 2.7.10.11.12 Ms मरुक्षिण सत् —¹⁰) Ds
करीष्यामि Cg 12 in text (for करिष्याम) Si
Ds 2.12 12 Ms Si Ds 2 (करीष्यामहे सपत्र, Na V B Ds 2
7.10.11 Ms किं कुर्वहे पुनस्ततः) Vs "सत्" — Ds reads S⁸-9
in marg —¹¹) Si Ds 2.12 सत् (Ds सत्) कुदा सत्
सिद्धा Na V B Ds 2.7.10.11.12 Ms सिद्धिश्च सपत्रा

9 Ds reads 9 in marg (cf v.l. 8) —¹²) Si
Ds 2.12 पुनस्ततः सत्, Na V B Ds 2.12 12 Ms सपत्रा
सत् (for सत्) सत् —¹³) Ts damaged from 9¹² up to
15 in ¹⁴ —¹⁵) Ds 2.12 सपत्रा (for सपत्रा) Na V
B Ds 12 Ms सपत्रा (Vs "सत्"), Gs सपत्रा (for
सपत्रा) Si Ds 2.12 सपत्रा सपत्रा (Ds सत्) —¹⁶) Ds
सत् (for सपत्रा) Na V B Ds 12 सिद्धिश्च सपत्रा, Na
Bs 2.12 Ms मि (Vs सिद्धि (hypermetac)) सिद्धिश्च सपत्रा

भूयः सन्त भद्रं वो निर्मिय वसुधातलम् ।

अथद्वर्तमानास्तथा कृतार्था निरर्थ ॥ १०

पितुर्नचनमास्तथा सगरस्य महात्मनः ।

पतिः पुनस्ततः सपत्रा सपत्रा ॥ ११

सन्पमाने ततस्तसिन्दुः पर्वतोपमम् ।

दिशाम्नं निरुपाधं धारयन्तं महीतलम् ॥ १२

सर्वा) Vs Ms पुनस्ततः —¹) Si Ds 2.12 सपत्र
पुनस्ततः, Na V B Ds 2.7.10.11.12 Ms पुनस्ततः (Ds
पुनस्ततः, Ms सपत्रा) सत्

10 Ts damaged up to 11 in ² (cf v.l. 9) —³)
Na V B Ds 2.7.10.11.12 Ms सपत्रा सपत्रा (Ds सत्, Ds 12
सत्), Ds सपत्रा सपत्रा —⁴) Ms निर्मिय (for निर्मिय)
Na V B Ds 2.7.10.11.12 Ms निर्मिय (Vs Bs Ds 2.12 निर्मिय,
Vs निर्मिय, Vs निर्मिय, Vs निर्मिय, Bs निर्मिय, Bs
निर्मिय स, Ds निर्मिय, Ms निर्मिय (for निर्मिय) —⁵) Vs
सपत्रा (for सपत्रा) Na V Bs Ds 12 सपत्रा, Vs 2
Ms Ms सपत्रा, Ds Ts Ms (after corr as in text) स
in text) स निर्मिय (for स निर्मिय) Cg Cg 12 निर्मिय
निर्मिय, Ck 12 निर्मिय निर्मिय निर्मिय निर्मिय निर्मिय निर्मिय
Ds 2.12 12 Ms सपत्रा सपत्रा सपत्रा सपत्रा सपत्रा (Si
Ds 2.12 सपत्रा) — After 10 Bs 12

869⁶ सत् ये जीवते चाप पुनस्ततः दि पशुच ।

11 ⁷) Si Ds 2.12 सपत्रा, Ds Ds 2.12 सपत्रा, Ms
सपत्रा, Ts सपत्रा (for सपत्रा) Na V B Ds 2.7.10.11.12
Ms सपत्रा Ds पुनस्ततः सपत्रा —⁸) Ds (after corr
as in text) सपत्रा Na V B Ds 12 [सत्] (Vs
[सत्] Vs, Bs [सत्] (hypermetac)) सपत्रा, Ds 2.7
10.11 Ms [सत्] (for सपत्रा) (for सपत्रा) —⁹) Na Ds
Ds 2.7.10.11 सपत्रा (Ds 2.12 सपत्रा) सपत्रा (Vs
Bs 2.12 Ds Ms सपत्रा सपत्रा (Ds सपत्रा) सपत्रा (Bs
"सत्"), Vs Ds सपत्रा (Ds ते) सपत्रा —¹⁰) Si Ds 2.12
सपत्रा, Na V B Ds 2.7.10.11 Ms सपत्रा, Ts सपत्रा,
Cg सपत्रा (as in text) Ds सपत्रा सपत्रा

12 Ts damaged from 11 in ¹³ up to 15 in ¹⁴
—¹⁵) Cg 12 सपत्रा (as in text) Ck सपत्रा Si
Ds 2.12 सपत्रा, Ms सत् (for सत्) Na V B Ds 12 पुन
सपत्रा सत् Ds 2.7.10.11 Ms सपत्रा सपत्रा (Ds सत्) स
सत् (Ds सपत्रा, Ms सत्) —¹⁶) Vs Bs सत्, Ds सत्
(for सपत्रा) —¹⁷) Si Ds 2.12 सपत्रा; Na V 2
Bs सपत्रा, Bs 2 Ds 2.12 सपत्रा, Cg 12 as in text (for
सपत्रा) Ck 12 सपत्रा सपत्रा (Ck —¹⁸) Si Na V B
12 12 12 Ms सपत्रा (Na V B Ds 12 सपत्रा) (by
transp.) Ms सपत्रा (for सपत्रा) 12 सपत्रा
सपत्रा सपत्रा

ते तं यजहन् ब्राह्म क्रोधयान्कुलेक्षणाः ।

अभ्यधातन् संक्रुद्वाशिष्ट तिष्ठेति चाह्वयन् ॥ २५

अस्माकं त्वं हि तुरगं यज्ञियं हृत्पानसि ।

हमेधस्तं हि संयातान्विद्धि नः सुमहात्मजान् ॥ २६

श्रुत्वा तद्वचनं तेषां कपिलो रघुनन्दन ।

श्रीभेन महत्वारिष्टो दुःखसमस्तोत्तदा ॥ २७

ततस्तेनप्रमेयेन कपिलेन महात्मना ।

ममसाक्षीकृताः सर्वे काकुत्स्व समरात्मजाः ॥ २८

G	5	42	26
B	2	40	30
L	1	37	26

इति श्रीरामायणे बालकाण्डे एकोनचत्वारिंशः सर्गः ॥ ३९ ॥

॥ *) V: ल सु, Bz Daz a z n i z Tz N: s त ले
 (by transp.) Crm k as an text (for ले स) —Ti
 damaged from y up to य an 25th So Bz Daz n z
 ह, Na Bz (marg also as an text) Daz m Tiz Gaa
 Mz दृहद डार "युं Daz ह्य Crm k as an text
 (for युं ह्ये) Na V: o B Daz w z n i z Mo मया, Va
 वा (an): D: दृहा (for मया) —After 25th So
 {mar.} Dt Dz a z n i z Tz G M: o me

६७५* यत्निषदाद्वक्तव्यं नावावृत्तिदिवाभ्या ।

—^o Dis 2° (for सङ्गुहाय) Sa (mag also as
in text) Dis 1 अन्वयापरमैः, Vg Dis 2 Di 11 Me
अन्वयाय गुणः Vg अन्वयाय गुणः Gs अन्वयापरमैः कृत्वा
—Dis 11 ans after 25, Sa ans after 27

877* संज्ञा न निरुद्धे वै त्वयः प्रत्ययः ।

26. The damaged up to 4.10.8 (cf. vi 25) is
B D: 4.10.10-11. Si reads in marg. 26.27 —
Ma ५५५ (for ५५५) — D: ५५५: Ma ५५५५५ Ma
५५५५ (for ५५५५) — D: ५५५५ ५५५५
Ma ५५५ (for ५५५५५) Ma ५५५५५ (for ५५५५५५)

27 ५४ V B D. 1: 17-19 om. Sa reads in marg.
27 (cf. v. 1. 26) —^a D. 24 Is Ge ५५ (for गङ्गा)
—^a G. 20 ५५ (for गङ्गा) — T. is damaged from fire
up to the end of this page. — After 27 Sa ms. 877^a

28 *Ti* missing (cf. v. 27) —² *Si* (sup. line also as in text) *वासा* *वे*, *Si* *Vi* *Di* *Di* *Di* *Vi* *वा* (*Si* 'वि', *Me* 'वे') *वासा*, *Vi* वेवेनीदा, *Vi* कवेनीदा, *Di* *Di* *Di* (with hiatus) अन्धकारं (*Di* 'वा'), *Di* कर्पासं, *Di* (न) ज्येष्ठ रात्रा *Di* *Di* (अ) पितृ रात्रां (*Di* रात्रां) (for वसिष्ठ) *Di* (with hiatus) अन्धकारं महा (*Di* 'वा') रात्रा —³ *Ge* *वा* (for *कुवा*) —⁴ *Si* *Vi* *Di* *Di* *Di* *Di* *Vi* *संवेय* (for कश्यप) *Vi* हासं, *Di* 'हृन्वा' (for कस्यरात्रा) —After 28 *Me* (sup. line 5 c. m.) ms.

४७९* शङ्खु रात्रा द्युमनि द्वा
 शंते मितिचरि हृत्य भयम् ।
 पुत्र्य पुत्र्यत्वेयं वीर्य
 विर भिष्यो य मितिमिव य ।

Colophon Tī massing Śā Dhaśm om (con-
taining the sāgā) — Kāṇḍa name De om Na V
B ānā De śāśōpa* — After Kāṇḍa name B
Na De mās. Kāṇḍavali — Sarga name Na V B
De āśmāśvālī — Sarga no (figures words or
both) Va B Na De om Na Baś 42 Na 44 Va
Dha 41 De Dhaśm S(except Tī) 40 De 17 33 Da
— चर — सुवि द् — After colophon Tī Gaśa Ma
cra chārā māthī bhāṣayā nā Gā bhāṣat bhāṣayā nā:

पुत्राधिरागताञ्जान्ता समो रघुनन्दन ।
 नमस्त्रयवीद्राजा दीप्यमानं स्वतेजसा ॥ १
 शूराय कृतविद्यथ पूर्वैस्तुल्योष्णि तेजसा ।
 पितृया गतिमनिच्छ येन चाथोऽपह्रासितः ॥ २
 अन्तर्भोमानि सपानि वीर्यवन्ति महान्ति च ।
 तेषा त्वं प्रतिपातार्थं सासिं गृहीष्व कार्ष्ण्यम् ॥ ३
 अभिराद्याभिराधास्त्वं हत्वा विम्वरानपि ।

40

३७१ Not missing Sarga 40 (cf vi I 33 8)
 Ds 11 is cont the previous Sarga.

1 Before 2 Ds om rel सु-उ-च —^a) Ss Ds विर
 (for विर) Na Vs 1 B 4 Ds 1 10 11 12 अथ, Vs
 (marg also as in Na) द्या (for द्या) —^b) Ds
 रघुनन्दन —^c) Ss Na Vs 1 B 4 Ds 1 10 11 12 पाप, Vs द्या,
 Ds द्या (for द्या) —^d) Vs Ds द्यापाप (acc) Ss
 स्वतेजसं Vs सुते, Ds 1 10 11 12, Ds 1 10 11 12 द्योतना (for
 स्वतेजसा) —After 2 Na V B Ds 1 10 11 12 read 381*

2 Ds reads 2^{ab} in marg —^a) Ss Ds 1 10 11 12
 द्योतना, Na V B Ds 1 10 11 12 द्योतना, Ms द्योतना,
 Cmg as in text (for द्योतना) Vs द्योतना (acc) Ts
 दीप्यमानं (for दीप्यमानं) —Ts missing from सु in 2^b up
 to सा in 3^a on a damaged fol —^b) Gs पुत्रैः,
 Cg k t as in text (for पुत्रैः) Ss Ds 1 10 11 12
 महापाप (Ds 1 10 11 12) Na V B Ds 1 10 11 12 पुत्रैः (Ds
 1 10 11 12) —After 2^a Na B 4 Ds 1 10 11 12

379) शीघ्रमाचष्टि ननु ते द्या पापान् न तुल्यते ।
 —^a) Gs सन्निवृद्ध (for सन्निवृद्ध) Na V B Ds 1 10 11 12
 विजयवत् समन्वेष्ट, Ds विजयवत् समन्वेष्ट, Cg as in text
 (for ^a) —^b) Gs द्या (for द्या) Ds द्या, Ds द्याः
 Gs Gs द्या (for द्या) Ss Na Vs 1 B 4 Ds 1 10 11 12
 Gs Ms 4 Cg k t [5 द्यादित Gs द्यादित, Cmg as in
 text (for द्यादित)

3 Ts missing up to द्या in ^a (cf vi 1 2) —^a)
 Ds द्या दीप्यमानं (acc) Ds द्यादीप्यमानं (acc) (for द्या
 दीप्यमानं) Ds द्यादीप्यमानं, Gs द्यादीप्यमानं Cmg k t as in text (for
 द्यादीप्यमानं) —For 3^{ab} Na V B Ds 1 10 11 12 subst

380* मन्दर्भुविनिवासीनि समिध सखायकेन ।
 [Vs 1 मन्दर्भु (for मन्दर्भु) Vs B 4 द्या (for
 द्या)]
 —^a) Ds Ds 1 10 11 12, Ts द (for द) Na V B Ds 1 10
 11 12 प्रतिविधानार्थं Vs द्या द्या, Vs Ds 1 10 11 12 द्यादीप्यमानं]

सिद्धार्थः संनिवृत्तस्य मम यज्ञस्य पारगः ॥ ४
 एस्मत्कोऽप्युमान्तम्यस्तगरेण महात्मना ।
 शत्रुरादाय सङ्गं च जगाम लघुविक्रमः ॥ ५
 स स्थावं पितृभिर्मामन्तर्भावं महात्मभिः ।
 प्रापद्यत् नरश्रेष्ठ तेन राजाभिचोदितः ॥ ६
 दैत्यदानमरशोभिः पिशाचपतंगोरगैः ।
 पूज्यमानं महातेजा दिग्गगनमपश्यत् ॥ ७

Ds 1 10 11 12 (for 10 11 12 13) —^a) Ms द्या (for
 द्यादीप्यमानं) Na V B Ds 1 10 11 12 द्यादीप्यमानं, Ds 1 10
 द्यादीप्यमानं (Ds 1 10 11 12) Ds 1 10 11 12 द्यादीप्यमानं द्या

4 ^{ab}) Gs [4 द्यादीप्यमानं, Cmg k t as in text (for
 द्यादीप्यमानं) Ds 1 10 11 12 द्यादीप्यमानं (for द्यादीप्यमानं) Ss Ds 1 10 11 12 द्यादीप्यमानं
 द्यादीप्यमानं द्यादीप्यमानं —^a) Ds Gs द्या, Ts द्या, Cg
 as in text (for द्या) —For 4 Na V B Ds 1 10 11 12
 subst (Na V B Ds 1 10 11 12 read after 1) while Ds subst
 1 10 11 12 for 4^{ab}

381* द्यादीप्यमानं पितृभिरादाय द्यादीप्यमानं च मे ।
 द्यादीप्यमानं समिधोपाय द्यादीप्यमानं द्यादीप्यमानं

[[1 10 11 12 Ds द्यादीप्यमानं (for द्यादीप्यमानं) Vs द्यादीप्यमानं,
 Vs द्यादीप्यमानं Ds द्यादीप्यमानं (for द्यादीप्यमानं) Ds द्यादीप्यमानं
 द्यादीप्यमानं (corrupt) (for the prior half) Ds द्यादीप्यमानं (for
 द्यादीप्यमानं) Ds द्यादीप्यमानं (for द्यादीप्यमानं) —[1 10 11 12 Ds द्यादीप्यमानं
 (for द्यादीप्यमानं) Vs द्यादीप्यमानं द्यादीप्यमानं (hypermetric) B 4 द्यादीप्यमानं
 1 10 11 12 द्यादीप्यमानं (for द्यादीप्यमानं) Ds द्यादीप्यमानं (for द्यादीप्यमानं)]

5 Ts missing from द्यादीप्यमानं up to द्या in 6^a on a
 damaged fol —^a) Ss Na Vs B Ds 1 10 11 12 द्यादीप्यमानं
 Vs 1 10 11 12 द्यादीप्यमानं Ds द्यादीप्यमानं (for द्यादीप्यमानं) —^b) Ds
 द्यादीप्यमानं (for द्यादीप्यमानं) —^c) Ds द्यादीप्यमानं (for द्यादीप्यमानं)
 Ds om द्या (submetric) —^d) Ms द्यादीप्यमानं, Cg द्यादीप्यमानं
 (as in text) Ss Na V B Ds 1 10 11 12 Vs द्यादीप्यमानं (Ds
 1 10 11 12) द्यादीप्यमानं (Na द्यादीप्यमानं]

6 Ts missing up to द्या in ^a (cf vi 1 3) Ms om
 (hapl ?) Ss reads in marg 6 —^a) Cmg k t द्यादीप्यमानं (as
 in text) Gs द्यादीप्यमानं, Cg as in text Ms द्यादीप्यमानं (for द्या
 द्यादीप्यमानं) —^b) Ds 1 10 11 12 द्यादीप्यमानं —^c) Ds द्यादीप्यमानं
 Cmg k t द्यादीप्यमानं (as in text) Ts द्यादीप्यमानं Ds 1 10
 द्यादीप्यमानं द्यादीप्यमानं द्यादीप्यमानं

7 ^a) Ds Ds द्या, Cg as in text (for द्या) —^a)
 Ms द्यादीप्यमानं द्यादीप्यमानं —^b) Ss Ds 1 10 11 12 द्यादीप्यमानं, Ds Gs
 Ms द्यादीप्यमानं (for द्यादीप्यमानं) —^c) Ms द्यादीप्यमानं Cg as in
 text (for द्यादीप्यमानं) Ss Ds 1 10 11 12 द्यादीप्यमानं द्यादीप्यमानं —For
 6-7 Na V B Ds 1 10 11 12 subst.

G १. ४३ २६
B, १. ४३ २५
L १ ३४ २६

स्वपुरं नागमन्त्रीमानिष्टयो महीपतिः ।

गङ्गायाश्वायमे राजा निधयं नाप्यमन्त्रत ॥ २५

अमात्रा निधयं राजा कालेन महता महान् ।

निशद्वर्षसहस्राणि शन्यं कृत्वा दिवं गतः ॥ २६

इति श्रीरामायणे वाल्मीक्ये चत्वारिंशः सर्गः ॥ ४० ॥

—^a) Śa Da-१३३३ Te, G Mi निवर्तते, B, V B Di ३३ ३३
Ma समानं, G निवर्तते (for निवर्तयामास). —^a) Śa
Da (second time) १३३३ Te (for ३३३३ Te [3333]), Da
Te G Mi ३३३३ Te, G ३३३३ Te (for ३३३३ Te) Da
Te (for ३३३३ Te), Śa V B Di (Da first time) ३३३३ ३३
Mi दादिद्वर्षः Śa B ३३३३ Te, V B ३३३३ Te, V ३३३३ Te
Mi दादिद्वर्षः Śa B ३३३३ Te, V B ३३३३ Te, V ३३३३ Te

25 Ti missing up to काले in ^a (cf v. 24).
—^a) Di Da ३३३३ Te (for ३३३३ Te), Śa Da ३३३३ Te
Śa V B ३३३३ Te Da ३३३३ Te (for ३३३३ Te), V B ३३३३ Te
Mi ३३३३ Te (for ३३३३ Te) —^a) V B ३३३३ Te, V B
३३३३ Te, V B ३३३३ Te (for ३३३३ Te) —^a) Te Ma
गन्तव्ये, G नाभिगन्तव्ये, G ३३३३ Te (for ३३३३ Te)
Śa Śa V B Di-३३३३ ३३३३ Te (for ३३३३ Te) V B ३३३३ Te
(Śa Da ३३३३ ३३३३ Te) V B ३३३३ Te (for ३३३३ Te)
विमलः ३३३३ Te (for ३३३३ Te) ३३३३ Te (for ३३३३ Te)

26 —^a) G ३३३३ Te (for ३३३३ Te), Śa V B Da ३३३३
Te (for ३३३३ Te) —^a) Di ३३३३ Te, G ३३३३ Te (for
३३३३ Te) Śa V B Da ३३३३ ३३३३ Te (for ३३३३ Te) V B ३३३३ Te
(Di ३३३३ Te) —^a) Śa Da ३३३३ ३३३३ Te, G ३३३३ Te

(for ३३३३ Te), Śa V B Di ३३३३ ३३३३ Te (for ३३३३ Te).
—After ३३३३ Te, Śa Da ३३३३ ३३३३ Te

832* विषयः शोषणमिव मनुं स
प्रकारेणोक्तमस्मिन् ।
अथवा शोषणमिव मनुं स
विषयः शोषणमिव मनुं स

On the other hand, B, m.

893* अथवा शोषणमिव मनुं स

Colophon. Ti missing from colophon up to
शोषणमिव मनुं स. —Kāṇḍa name: Śa Da ३३३३ Te
V B Da ३३३३ Te (for ३३३३ Te); Da ३३३३ Te (for ३३३३ Te). —After Kāṇḍa
name, B, Da ३३३३ Te (for ३३३३ Te). —Sarga name: Śa Śa
V B Di-३३३३ ३३३३ Te (for ३३३३ Te) V B ३३३३ Te (for ३३३३ Te)
Da ३३३३ Te (for ३३३३ Te). —Sarga no. (figures, words of
both) Śa V B ३३३३ Te Da ३३३३ ३३३३ Te. Śa B ३३३३ Te ३३३३ Te
V ३३३३ Te, Di Da ३३३३ ३३३३ Te (except Ti) ३३३३ Te, Da ३३३३ Te
34 Da ३३३३ Te (for ३३३३ Te) —Kāṇḍa name: Śa Da ३३३३ Te (for ३३३३ Te). —After
colophon, Ti concludes with श्रीरामायणं नाम, G ३३३३ Te
श्रीरामायणं नाम, G श्रीरामायणं नाम, Mi ३३३३ Te

G. 3. 44. 29
R. 1. 42. 21
L. 3. 39. 22

उक्तवाक्यं तु राजानं सर्वलोकापितामहः ।
प्रत्युवाच शुभां वर्षां मधुरां मधुराधराम् ॥ २०
मनोरथो महानेप भगीरथ महारथ ।
एवं भगवतु भद्रं ते इक्ष्वाकुकुलवर्धन ॥ २१
इयं हैमवती गङ्गा ज्येष्ठा हिममयः सुता ।

तां वै धारयितुं राजन्हरस्तत्र नियुज्यताम् ॥ २२
गङ्गायाः पतनं राजन्मृथिवी न सहिष्यते ।
तां वै धारयितुं वीर नान्यं पश्यामि शूलिनः ॥ २३
उभेयमुक्त्वा राजानं गङ्गां चाभाष्य लोकाहृत् ।
अगाम त्रिदिवं देवः सह सर्वैर्मरुद्गणैः ॥ २४

इति श्रीराधापणे रासकाण्डे एकचत्वारिंशः सर्गः ॥ ४१ ॥

रासलोकोक्तपत्न्या Dc-११३३ Ms नोपिच्छेत् कथं (Dc 13 Ms 'दा') चन. Gm Gt कथा (Ct कथा) यः कुले नमस्तेहेद् (Gt —) Gt ऐश्वर्याकृतां. Bt कुल (for कुले). Ss Ns V B Dc-12.12.12 यच्छेद् (for देव) Dc-११३३ इक्ष्वाकुराज (Dc 'वरा') प्रत्यया. —^a Ss Vt B करो वर. Ns Vt B Dc-12 [म] पते वर. Vt B करो वर. Bt Gt करो वर. (by transp.). Dc यथोच्यते (for वाः परः). Dc-११३३ Ms परमेष्ठ (Dc 12 Ms 'तः' Dc 'कः') कुलोपमं (Dc 'लोकाहृत्', Ms 'मोहि ते') Dc एष तेन करो मम.

20 Ms om. 20^{ab} (cf. v. 1. 18). Ss repeats 20^{ab} in marg. —^a Gt दत्त (as in text). Ns V B Dc-12. 12.12 Ms हनुयुक्त (Bt Dc 'वरा', Bt 'क' (sic)) वरत्वं (Vt Dc 'पते') (for वरत्तवत् तु) —^a Vt हनुयुक्त. Gt सुभा (as in text) Dc-११३३ Ms वरा (Ms 'लो') राज (for शुभां वर्षां) —^a Gt मधुरा (as in text). Dc reads मधुरा न मधुराधराम् in marg. Ss Ns V B Dc-12. 12. 12 मधुराधरभूति (Vt 'सम्रिज', Bt 'सिन्धुषि' [hypermetre]), Dc-११३३ Ms सत्य सुनि (Dc सुत) युवावती. Ms मधुरा मधुराधर.

21 ^a Ts मद्रा, Gt Lt as in text (for मद्रोत्थे). Dc Ts 'राज', Gt Ms 'तेजा' (Gt 'जे' (sic)). Gt 'मम' (for मद्रोत्थे). Ss Ns V B Dc-११३३ मद्रोत्थे मद्रोत्थे. —^a Vt 'मम'; Dc 'क' (sic) (for मद्रोत्थे) —Note hiatus between ' and ' —^a Ss V B Dc-12. 12. 12 Ms [म] सिन्धुषि; Dc 'तः' Dc 'य' (for मद्रोत्थे) —^a Ss बुधनन्दन. Ss Bt Dc-12 बुधनन्दन (Dc 'न'); V B Dc-12. 12. 12 Gt Ms 'तु' (Bt 'क' मद्रोत्थे) (for बुधनन्दन). —After 21, Bt ms 904^a

22 ^a Cv, m. cite " as in text Dc Dc-12 transp. रोगा and ज्येष्ठा. —For 22^{ab}, Ss Dc-११३३ ms subst., while Bt ms. after 905^a, whereas Bt ms. after 22

904^a वा सा देवदत्त पद्मा ज्येष्ठा हिममयः सुता ।
[Bt 'जे' (for 'दे')].

—For 22^{ab}, Ss V B (Bt reads after 904^a) Dc-12 subst.

905^a हरे तु गङ्गा तदिवै प्रवत्त सर्वैर्मरुद्गणैः ।

[Nt Vt Bt (for Gt) Vt मद्रा हरी (by transp.).] —Thereafter Ns V B (Dc after 904^a) Dc-12 cont. 906^a हारयेयुषिर्वी हार्या पश्यामि महीपिथी ।

[Dc सर्व (for हार्या) Bt निपत्तवी.] —^a Dc तु (for वै). Ms Gt हारये (for राजन्). Ns V B Dc-12 तदस्या धारये राजन्. —^a Ts हार्य (metathesis), Ms (before corr as in text, after corr. inf. in sec. ms.) मद्रा. Ms हारय (for हार्य). Ms हनुयुक्त. Ss Ns V B Dc-12. 12. 12 सिन्धु (Dc महा) देवः प्रवत्त (Bt 'सिन्धु') वा Gt m g as in text (for 'a').

23 ^a Dc सर्व (for पते). Ss V B Dc-12. 12. 12 सत्य (for राजन्) —^a Gt पुषिषी (as in text) Ts स वदिव्यते (metathesis), Gt Lt 'ति' (for स वदिव्यते). Ss Ns V B Dc-12. 12. 12 सुनिः सोढुं न रासति [Vt Bt 'सुनि' (sic); Vt 'सुने' Dc 'सत्य' (sic)]. —After 23^{ab}, Ss Dc-12. 12. 12 12.

907^a अविषेयत्वन्वी नां मित्रा पञ्चलमविरोह ।
—^a Dc am वै (submetre). Gm g धारयितुं (as in text). Dc Dc-12 Ts राजन् (for पते) Ss Ns V B Dc-12. 12. 12 वर्या (Vt 'सत्य') धारयितुं व. —^a Ss Ns V B Dc-12. 12. 12 वर्या (for वर्या). —For 23, Ms subst.

908^a हारयेयुषिर्वी हार्या पश्यामि महीपिथी ।
तस्या धारये देवं द्विजं सत्यमराधय ।
गणप्राप्त्युगी राजन्मृथुना धारयिष्यति ।
सत्यमराधय राजन्मृथुना धारयिष्यति ।
लोढुं निपत्तवी पश्यामि सर्वैर्मरुद्गणैः । (5)

[For the prior half of 1. 2 cf. that of 906^a.] —After 23, Ss V B Dc-12 ms. 2

909^a सर्वे मुद्रु सर्वे लोकं तस्मात् सर्वे मद्राध्व ।
[Vt 'लोक' (sic). —For the post. half cf. that of 1. 3 of 908^a. Vt Bt 'न' d (by transp.), Vt d = (for d' n).]

24 ^a Ms तु (for वर). Vt राजन् (for राजन्). —^a Ss Ms मद्राध्व Dc 'मद्राध्व' (for मद्राध्व).

देवदेवे मते तस्मिन्सोऽङ्गुष्ठाग्रनिर्णीडिताम् ।
कृत्वा यमुमतीं राम संवत्सरमुपासत ॥ १
अथ संवत्सरे पूर्णे सर्वलोकात्मनस्कृतः ।

उपातिः पशुपती राजानमिदमब्रवीत् ॥ २
श्रीतलेज्जं नश्येत् करिष्यामि तव पित्रम् ।
शिरसा धारयिष्यामि चैत्राजमुत्तमदम् ॥ ३

G. 1. 45. 4
B. 1. 43. 3
L. 1. 42. 4

Ñs V B D10 11 M1 मयवा (M1 "द") (V4 "वास्तु" पितृमाह.
—After 24th, Ss ins. 912*, whole Ds (m.) ms. :

910* गत्वा देवि धातुं भवीरवमुपेक्ष्या ।
हयुक्ता प्रवयो मया सर्वेऽप्यनरुद्धाः ।

—Ss reads 24th in marg. — Ss D1 D2 M1 देवि
(for देवः). — Ss G. 1. 42. 1 (for सर्वे). Ss D1 D2
M1 सर्वे सह (by transp.). G. 1. 42. 1 (as in
text). —For 24th, Ñs V B D10 11 subet. .

911* कामान च मही गन्तुं गार्ग्यं त्रिदिवं वयम् ।

[B4 om. च (submatrix). B4 reads (after corr.)
from ही up to वि in marg. Ñs V B D10 11 वेदु (for
वयम्). V4 transp. वयम् and वयम्. V1 विधि (metathesis)
(for विधि).]

On the other hand, D1-2 10 11 M1 subet., whole Ss
ins after 24th :

912* त्रिमुक्ता वयां गन्तुं गार्ग्यं त्रिदिवं वयम् ।
उपाय देवतत्वं सर्वदेवतमस्तुतः ।

[(1. 1) Ss D1 10 11 त्रिमुक्ता (D1 "मुक्ता" [sic]), D1
"वेदु", D1 "वयम्" (for त्रिमुक्ता). M1 च मही (for वयम्). M1
उप. (for सह). —M1 om. 1, 2 —(1. 2) D1-2 10 11 वि
(D1 उ) (for वयम्) (for the peer half). D1 नमस्तु
(for नमस्तु).]

Coleophon. D1-2 10 11 om. (Sarga cont.). —Kāṇḍe
name. Ss Ñs V1 4 D1 om. V1 9 B D10 11 मारि. —Sarga
name. Ñs भगीरथमाह. V1 4 B D10 11 भगीरथ (D1
om. भगीरथ (D1 "ने") V1 भगीरथमाह. D1 नमस्तु
परम्. —Sarga no. (figures, words or both) V1
B1 4 D1 om. Ss D1 D2 10 11 S. 42. Ñs B1 9 D1 44.
V1 46; V1 43; D1 43 D1 —वादे—वयम्—वयम्—वयम्—
—After colophon, T1 concludes with श्रीमद्भगवत्
नमः G1 4 M1 श्रीमद्भगवत् नमः G1 श्रीमद्भगवत् नमः.

42

४२ Ñs missing Sarga 42 (cf. v. l. 33. 8).

1 Before 1, D1 ms. सह उपाय — Ss V B
D10 11 मयवा (G. 1. 42. 1 as in text (for देवदेवे).
D1 मयवे (sic) (for मयवे). Ss D1-2 10 11 मयवे M1
राम (for मयवे). — Ss V B D10 11 M1 मयवे
(for मयवे). Ss V B D10 11 मयवे. V1 4 B1 44.

D1 G1 M1 मयवे (D1 G1 "म") (for मयवे).
Ss D1 10 11 मयवे (for मयवे). — Ss V B D10 11 M1
मयवे (for मयवे). Ss Ñs V B D1-2 10 11 मयवे
(for मयवे). — Ss Ñs V B D1-2 10 11 मयवे
(Ss "मयवे"; V1 D1 10 11 "मयवे"; D1 "मयवे"; M1
मयवे; G. 1. 42. 1 (for मयवे). D1-2 10 11 मयवे मयवे
M1 मयवे मयवे मयवे. — Ss V B D10 11
10 11 T1 2 G. 1. 42. 1 (M1 inf. for. see. ex.) ins. :

913* सर्वेऽङ्गुष्ठाग्रनिर्णीडिताम् पशुपती
मयाः समुत्तमदम् शिरसा धारयिष्यामि ।

[M1 transp. 1. 1 and 2. —(1. 2) B1 4 मया (for
मयवे). Ss D1 10 11 "मयवे" (for मयवे). M1 मयवे; M1
[5] मयवे (for मयवे). —(1. 2) V1 4 B1 D1 10 11
T1 2 G. 1. 42. 1. Ss मयवे (for मयवे). M1 मयवे (for
मयवे). Ss मयवे; Ñs V1 मयवे, D1 T1 G1 4
M1-2 मयवे (T1 G1 4 M1 "म", T1 "म" [sic]), M1
मयवे (for मयवे).]

2 V1 om. 2nd. — Ss B1 D10 11 [5] मयवे (for
मयवे). — Ss Ñs V1-4 B D1-2 10 11 मयवे. (for
मयवे). M1 मयवे (for मयवे). — Ss V B D10 11
M1 मयवे (for मयवे).

3 Ss V1-4 B D10 11 मयवे मयवे. V1 मयवे (by
transp.) (for मयवे मयवे). — Ss V1-4 B D10 11
मयवे, V1 मयवे (hypermetric); G. 1. 42. 1 (for
मयवे) D1 मयवे मयवे. M1 मयवे मयवे (by
transp.) — Ss D1-2 (for मयवे). D1 मयवे (sic)
(for मयवे). Ñs V B D10 11 मयवे V1 मयवे (sic);
B1-2 मयवे मयवे मयवे (V1 "मयवे"); M1 मयवे मयवे मयवे.
—After 3, Ñs V B D10 11 M1 ms. . Ss D1-2 10 11
ins. after 4th

944* सर्वे दिवसाः यज्ञमभिमन्त्रय मयवे.
मिषेऽङ्गुष्ठाग्रनिर्णीडिताम् पशुपती
मयाः समुत्तमदम् शिरसा धारयिष्यामि ।

[(1. 2) Ss D1-2 10 11 मयवे (D1 मयवे) (for मयवे) (D1
मयवे). D1-2 10 11 मयवे (for मयवे). Ss मयवे.
—(1. 2) Ss D1-2 10 11 M1 मयवे, D1 मयवे (for मयवे).
D1 मयवे मयवे (hypermetric) (for the prior
half) M1 मयवे (for मयवे). —(1. 3) Ss D1-2 10 11 M1

ततो हैमवती ज्येष्ठा सर्वलोचनमस्कृता ।
वदा तातिमहद्रूपं कृत्वा चेनं च दुग्धम् ।
आकाश्यादपतद्राम शिवे शिवशिरस्युत ॥ ४
नैव सा निर्गमं लेभे अद्यमण्डलमोदिता ।
तत्रैवावभ्रमेदवी संवत्सरमणान्वहन् ॥ ५

प्रति (D¹ M¹ वि) कीर्त्तये, V² विविर्त्तये (for विविर्त्तये)
—(L 4) V² पच- (for च) B² बहुते जलसंभार (for
the prior half). V² नुज- (for -नृज-). B² लेखित
(for -लेखित-).

On the other hand, M² (inf. /in sec m) ins.
after 3

925^a वनासंवेष्टेय भुवा यद्वा भोपसमभित्तः ।

4 For subst. see 7. —^a) G² M² ज्येष्ठा (for ज्येष्ठा).
S² D²—811911111 लोको हेनवा (D² 'व' {acc}) लो ज्येष्ठा.
—^a) S² D²—811911111 नमस्कृतं, —After 4th, S²
D²—811911111 ins. 924^a. —^a) G² सप्तविंशे कृत्वा G²
सा सुन^a (for सातिमहद्रूप-). —^a) D² T² M² वेदा (for
वदा). —^a) T² {m} M² G² k. as in text (for [उ]र-).
—After 4, D² D²—81191111 S (except M²) all G² ins.

926^a अविमदच सा देवी यद्वा परमदुर्धरा ।

विशाम्बुं हि पावार्त्तं योक्तव्यं नृप सकलम् ।
तस्यान्तेष्वेनं शायो मृदुस्तु भगवन्महः ।
शितोन्मदयितुं बुद्धिं चढे शिरस्यस्तदा ।
सा तस्मिन्पतिता दुष्या पुण्ये हृदय मूर्धनि । [5]
शिरस्यपतिते राम प्रयत्नः प्रत्यक्षः ।
सा कथंविन्दती गन्तुं शतशोऽप्यप्यसिद्धा ।

{(L 1). —For ins. see below. —(L 4) D² T² M²
G² 111111111 विमदच. T² G² M² उवा (for वदा). —(L 5)
D² रतिता (sic) (for रतिता). G² रतिता —(L 6) G²
रत्ने (for रतिता) }

—M² ins. 1 1 and 2 after L 1 and 3 of 926^a scapy. :

927^a शौचान्महेशं देवं सर्वभूतान्महत्तमम् ।

शिष्टिद्वये सदान्महा योगविन्दोऽन्तेनम् ।

5 Cf. v. 1. 4 and 7. —^a) D² D² ज्येष्ठास्योक्तः G²
'मोदिता' as in text. —^a) G² + सा Clt. as in text
(for [प]र). D² T² G² {m} शिवशिरस्युत. G² all G²
शिवशिरस्युत (as in text). —After 5, D² D²—81191111 T G
M²—1; G² k. t. comm. on L 1 only) ins.

928^a रवी भगीरथो यौगन्धर्वो वै यौगन्धर्वः ।

राजपथमुदरवत् हव. परममभित्तः ।

[Except M², all the above MSS. om. L 1. —(L 2)
D² D²—81191111 M² मवि (for मवि).]

अनेन वोपितयासीदत्यर्थं रघुनन्दन ।

विसर्ज्य ततो यज्ञं हतो हिन्दुसरः प्रति ॥ ६

यगनाच्छंकरशिरस्ततो धरमिमागता ।

ज्यसर्पत अतं तत्र तीव्रचन्द्रपुरस्कृतम् ॥ ७

6 Cf. v. 1. 4 and 7. —^a) D² D² + Clt. स तेना C² G² k.
as in text (for अनेन). D² T² + {m} मृदु M² {m} मवि
G² k. as in text (for [म] मवि). —^a) D² D² मयता
M² मयतं (for मयतं). —^a) G² विमदच (damaged).
G² damaged after ग² m² up to हिन्दु 10^a. —After 6,
D² D²—81191111 S (except M²) G² (C² m. comm. on L 8,
C² t. on 1 7-8) ins.

929^a यदा विश्वम्भामाया सह योक्तसि उद्विरे ।

द्वाम्बुनी पावनी येन नदिनी च सपथ च ।

विशः शार्चं रिचं तमनुद्विरे शिरसताः शुभाः ।

सुचसुर्देव शोभा च सितसुर्देव महानदी ।

विशमैता दिश तमसु मलोनी तु दिशे शुभाः । [5]

समसी पाच्यमपाना भगीरथस्य वदा ।

भगीरथोऽपि राजविंदिष्य स्वममलमिष्यतः ।

शायय्ये महामेवा राजा तं पाच्यमुदरम् ।

{(L 2) T² नदिनी (for नदिनी) M² दु (for second च).
D² T² + G² M² + (after corr. sec. m) सपथ (for
सपथ च). —(L 3) D² यदा शिरसताः शुभा, T² यदा शिरसताः शुभा
(both sec) (for the post. half). —(L 4) D² शोभा
(for शोभा) D² T² G² + M² शुभा (for सपथ). —(L 5)
D² शुभा, D² T² G² M² + तेना (for तेना). D² all G²
for शोभा in श्रीशो M² च (for शु). D² 111111111 S (except
M²) शुभेयः (for शिरः शुभा). —For ins. see below.
—(L 6) D² 111111111 S (except M²) मलोनी नृप (for
the post. half). —(L 7) = 21^a. D² T² दिश (for
दिश). —(L 8) T² वदा (for वदा). D² T² {m} शुभमैताः
G² 111111111 वदा (for 21^a). G² M² + महा त पाच्य-
मपि (M² 'मपि') (for the post. half) }

—After L 5, T² G² M² + (inf. /in sec. m.) ins. :

930^a कौशिककन्या च विमुदा लोकधारिणी ।

[K (ed.) योऽस्य गतः]

7 ^a) G² + मयिषया G² M² + मयिषया (for मयिषया).

S² D²—81191111 सपथ शायो मृदु (D² 'तः') D² सपथ

शायोऽस्य. —After 7^a, S² D²—811911111 ins. 928^a

and read 7^a after L 2 of 928^a. —^a) S² D²—811911111

मलोनी (D² om. [hapl.] second m.). D² D²—811911111

मयिषया (for मयिषया). D² वदा (sic) (for वदा). —^a)

G² + M² मयिषया (for मयिषया). D² T² + G²—पुनर्वा.

Clt. c² c² as in text. Cf. G² : यगनादिति । मयिषया

तच्छिरोमण्यं त्र्यं भूमितले पुनः ।
 व्यरोचत तदा तोषं निर्मलं गतकल्पम् ॥ १६
 तदभिगणयन्तर्वा यमुधातलगास्तिनः ।
 भवाद्वपलितं तोषं पतिमिति पशुशुभः ॥ १७
 श्यापात्रपतिता ये च गगनादमुधातलम् ।
 कृता तत्राभिषेकं ते बभूवुर्गतकल्मषाः ॥ १८

पूतपपाः पुनस्तेन तोषेनाथ मुधातलम् ।
 पुनराकाशमभिन्व सौख्येऽन्यत्रिषेदिरे ॥ १९
 मुमुदे मुदितो लोकस्तेन तोषेन भास्ता ।
 कृताभिषेके गङ्गायां बभूव रिगतकृमः ॥ २०
 भसीरयोऽपि राजर्षिर्दिव्यं स्यन्दनमाश्रितः ।
 श्यापात्रे महतीवास्तं यदा पृथोऽन्यथा ॥ २१

G १ ४५ ०
 B १ ४३ ३१
 L १ ४० ७७

नरी (for नरादेवो) Si Di २२२२२ (first time) २२
 नेव (for ने) Vi २२ ३३ प्रवर्धनी, Vg Di प्रवर्धनी (for
 नरादेवो)]
 Thereafter, Si V B Di २२ (after १२६* r) २२ Ma
 read १३१* — Si Vi B B Di २२ पुनः, Vg सप्तद्व,
 Gs Ma कल्पिद् (for मुमुद्) Si Ma V B Di २२-२३ २३
 कल्पमयो (Vi २२ २३, Vg B Di २२-२३ २३ 'कयो'), De रति,
 Di Ti २ Gs 'मुमु' (for कल्पय) Vg वाग (for कला)
 Di हुमुद् समयो नृवा, Di मुमुत्तर्षेकयो नृवा कृ
 कल्पपणमने कल्पिषोऽन्यथाको विमिश्रः ३० also Cr क
 — Si Di Ti २ Gs तल (for पुन) Si Ma V B Di २२
 २२ पण्योऽपि (Vi २२), De Ti Gs २२ यमुधातल (Ma
 'ते') — After २३ Ma ma.

१२७* भागलोकापरिभवा मुद्राविलेखमुमन्तकम् ।

१६ Ti om १६ — Si तल ह्य, Bs तपु विष,
 Cmg ३३ in text (for तपुह्य) — Si Ma Vg
 B Di २२-२३ २३ Ma तप, Vg तप, De om (hopi),
 Ma तप (for तप) Si V B Di २२-२३ २३ Ma भूमितले
 क्य (Di २२-२३ २३ पुन) — Si V B Di २२-२३ २३
 १६ — Si B Di २२-२३ २३ विराज, Ma विमिश्र
 (for योऽपि) Bs नरी, De २२, Ma कला (for कला)
 — Si Ti विमले (for विमल) De बभूवुः (ac) De
 नोवद् (for कल्पय)

१७ *) Cmg तप (as in text) Si (after corr as
 in text) तप, Bs V B Di २२-२३ २३ तप, सप्त,
 Di Ti २ Gs 'द्वि' (for तर्जिणम्) — After २७* Si
 V B Di २२-२३ २३ २ २ of १२३* — De reads from २
 २ up to ६ in marg — Si (as also as in text)
 Si V B Di २२-२३ २३ क्य (Di २२ २३ 'ते तोषे') (Bs 'तोषे च')
 De यमुधातले तोषे — Cmg t पशुशुभ (as in text)
 Si Di २२-२३ २३ परिभवापु, Di २२ 'पु', De २२ 'पु'
 पुमि, Bs Vi २२ B Di २२ २३ पविरे तप पुमि, Vg पविरे
 तपपुमि

१८ Si Ma V B Di २२-२३ २३ transp १६* and
 १६* — Si Di २२ Gs Ma प्रविषा (for प्रवर्धनी) Si
 Di २२-२३ २३ पु (for च) De यमुधातलले तोषे पु —
 Si V B Di २२ २३ कृताभिषेकं ते कर्त्तुं — Si 'कल्पय'
 (ac) Ma (after corr inf ३३ as in text) पशु, Ma
 'विमिश्र', Cmg t as in text (for कल्पय)

१९ *) Di पुनः, Ma तप (for पुन) — Si Di
 Ma तोषेन प (Ma 'तप') (for तोषेनाथ) Di De २२ पुना
 निवा, Ti सुखिका (for मुधातलम्) Gs २२ तोषना
 देव (Gs 'देवापुन') (for तप), Gs Ma २२ यमोदेन भास्ता
 (Ma 'देवि') — Si reads १९* २० २१ २२ २३ — Si
 २२ (for होवद्) Gs २२ होवद् (by transp)
 — For २९ Si V B Di २२-२३ २३ subst while Si
 subst for २९*

१२०* गङ्गायां बभूव रिगतकृमः ।

[Vi B पुनः, Vg तप, Di पुनः, De 'पु', Di 'प'
 (for पुनः) Bs कला (for कला)]

— Thereafter Si V B Di २२-२३ २३ १ ३-५ Di १ ३ of
 १२३*

२० Di २२-२३ २३, Si reads in marg २२ (for
 Si cf vi १९) — Si Ma मुमुद् (for मुमुद्) Gs
 Ma चको, all Gs (except Cv) as in text (for मुमुद्)
 Si V B Di २२-२३ २३ तोषेन तोषा मुद्रिणा गणयन्त तदा
 कृ Cv अत्र पशुशुभो लोक कदापी मुमुदे । मोदातल
 प्रदर्शनम् दशपदप्रयोगः । — Si V B Di २२-२३ २३ om
 २० — Si Ma पूत (विदे कल्पय) — Si Ma निमले (for
 बभूव) Di De २२ Ma यमुधातल, Gs as in text (for
 विमिश्र)

२१ *) Di De २२ Ti दि (for तपि) — Si Di
 वासि (for वासि) Si Di २२-२३ २३ विमिश्र 'प'
 तप — After २१* Di २२

१२२* पृथोऽपि विमलेऽपि गङ्गायां बभूव रिगतकृमः ।

— Si Vg यमुधा Di De २२ तप (for तप) Ma यो
 प्रदर्शनम् — Si B Di २२ Ma पूत (Di २२ 'पु')
 होवद् — After २२ Si V B Di २२-२३ २३ २३

१२३* महात्मादेवपति प्रवृत्तौ तप रावः ।

[Vi यमुधातल (for the prior half) २२ यमुधा
 (anahetac)]

— Thereafter read (Di twice) १२६* Then all
 cont

१२४* प्रवृत्तौ विमलेऽपि यमुधातलम् ।

[Vi विमले Di च (for [न]) B Di २२-२३ २३ तप (Ma
 'तप')]

देवाः सर्पिणाः सर्वे दैत्यदानवराक्षसाः ।
गन्धर्वक्षप्रवराः सर्किनरमहोरगाः ॥ २२
सर्वाश्वत्सरसो राम भगीरथबालुगाः ।

गङ्गामन्वबमन्जीताः सर्वे वलचराथ ये ॥ २३
यथो भगीरथो राजा ततो गङ्गा यशस्विनी ।
जगाम सर्तितां श्रेष्ठा सर्वपापप्रिनाशिनी ॥ २४

इति श्रीरामायणे बालकाण्डे द्विचत्वारिंशः सर्गः ॥ ४२ ॥

22 Va om 22-23^a —^a) Ta रक्षसा Ga दैत्यराक्ष-
दानवा (by transp) —^a) Va सर्ववल्गुलिङ्गोवा, Da
सर्वा वल्गुवरा —^a) Śi गन्धर्वगु महेरगा —For 22
Ma subot

932^a देवा तिर्यक्श्रेवा सर्किनरमहोरगा ।
सर्वदानवगणा सर्वाणि वल्गुलिङ्गि ।

23 Va om 23^a (cf vl 22) —^a) Va Da s
Tt Ga 4 सर्पाय (for सर्पाय) Vt सर्पायसोवगा Ga वल्गु
(for राम) —^a) Da s Ma Cg r(Da r)बालुगा, Da
Ma नवा(Ma 'दा'हृगा, Cgt नवावल्गु (as in text)
—^a) Vt Da गन्धर्वगुगन्धर्वगा, Vt Ba 1 संपातुगन्धर्व
(Va 'ने'प्रोवा, Va नवादिनी सन गीवा —^a) Va Da
सर्ववरा —For 23^a, Ma subot, while Ba 1ms
after 23

933^a गंगामन्ववल्गुगा (Ba 'शिववल्गु' वल्गुवल्गु सर्किन गन्धर्व
24^a) Śi Da 10 वल्गु, Vt Ma वल्गु, Cg k 1 as in text
(for वल्गु) Vt भगीरथो वल्गु (by transp) Vt वल्गु, Ba
वल्गुवल्गु (for राजा) —Ma om from 24^a up to l 43
2^a —^a) Śi Da वल्गु, Vt Da वल्गु, Cg k 1 (implied)
as in text (for वल्गु) Vt सर्किनरा (for वल्गुवल्गु)
—^a) Śi Ma V B Di 2-2.5-10-20 नवावल्गु (for सर्किन
वल्गु) Dt Da s Ga Ma वल्गुवल्गु (for वल्गुवल्गु)
Śi Ma V B Di 2-2.5-10-20 सर्ववल्गु (Ma 'देव'वल्गुवल्गु
Da वल्गुवल्गु वल्गुवल्गु वल्गुवल्गुवल्गु —After 24, Śi (as
in on an additional fol) Dt Da s Ga T G Ma s
Cg k 1 (Cv r om on l 9 only, Ga on l 3-9) ms

934^a वल्गु दि यजमानस्य वल्गुवल्गुवल्गु ।
गङ्गा वल्गुवल्गुवल्गु वल्गुवल्गु वल्गुवल्गु ।
वल्गुवल्गुवल्गु वल्गु वल्गुवल्गु वल्गुवल्गु ।
वल्गु देवा वल्गुवल्गु वल्गुवल्गु वल्गुवल्गु । [5]
वल्गुवल्गु वल्गुवल्गु वल्गु वल्गुवल्गु वल्गुवल्गु ।
वल्गु वल्गु वल्गु वल्गु वल्गुवल्गु वल्गुवल्गु ।
वल्गुवल्गु वल्गुवल्गु वल्गु वल्गुवल्गु वल्गुवल्गु ।
वल्गुवल्गु वल्गुवल्गु वल्गु वल्गुवल्गु वल्गुवल्गु । [10]
वल्गु वल्गु वल्गु वल्गु वल्गुवल्गु वल्गुवल्गु ।
वल्गु वल्गु वल्गु वल्गु वल्गुवल्गु वल्गुवल्गु ।
वल्गुवल्गु वल्गुवल्गु वल्गु वल्गुवल्गु वल्गुवल्गु ।
वल्गुवल्गु वल्गुवल्गु वल्गु वल्गुवल्गु वल्गुवल्गु ।
वल्गुवल्गु वल्गुवल्गु वल्गु वल्गुवल्गु वल्गुवल्गु ।
वल्गुवल्गु वल्गुवल्गु वल्गु वल्गुवल्गु वल्गुवल्गु ।

वल्गु वल्गुवल्गु वल्गु वल्गुवल्गु वल्गुवल्गु । [15]
वल्गुवल्गुवल्गुवल्गु वल्गु वल्गुवल्गु वल्गुवल्गु ।

[(1 x) Ta r (for दे) —(1 3) Da Tt Ga 1 राजा,
Da Tt s Ga वल्गु (for वल्गु) Śi r, Dt Da s Ga [x]
r (for गङ्गा) Cg k 1 वल्गु वल्गु, Cg वल्गु वल्गु वल्गुवल्गु वल्गु
Ct वल्गु वल्गुवल्गु वल्गुवल्गु : Cg k 1 4) Śi Ga 1 वल्गु, Da
T Ga r, Ga Ma s वल्गु (for गङ्गा) —(1 5) Da Tt
Ga s Ma r (for स) Ga Vt वल्गुवल्गु (for वल्गुवल्गु) —(1
6) Śi om नवा —(1 7) Ga Ma Ctp [x] वल्गु (for [x]
नि) Ga वल्गुवल्गु —For ms see below —(1 8) Da Ma
वल्गुवल्गु (for वल्गु) Ga Ma वल्गुवल्गु Śi Dt Da s वल्गु
(for वल्गु) —For ms see below —(1 12) Ga 1 वल्गु
वल्गु वल्गु (for the prior half) —For ms see below
—(1 14) Śi Dt Da s वल्गुवल्गु (Śi 'वल्गु', Dt Tt Ga
Ma 'वल्गु' (for वल्गुवल्गु) —(1 15) Da Tt s Ga Ma
r, Ma [x] वल्गु (for वल्गु) —(1 16) Da s वल्गुवल्गु Tt
वल्गुवल्गु Ma वल्गु (for वल्गुवल्गु) Ma वल्गुवल्गुवल्गु
(for the prior half)]
—After l 7, Ma ms

935^a वल्गुवल्गु वल्गुवल्गु वल्गुवल्गु वल्गुवल्गु ।
—After l 3, Ga Ma vlf/ (14 ssa. m) ms

936^a वल्गुवल्गु वल्गु वल्गुवल्गु वल्गुवल्गु वल्गुवल्गु ।
वल्गुवल्गु वल्गुवल्गु वल्गुवल्गु वल्गुवल्गु वल्गुवल्गु ।

[(1 x) Ma वल्गु वल्गु (lacta) (for वल्गु वल्गु)
—(1 2) Ma वल्गुवल्गु (for वल्गुवल्गु)]
—After the prior half of l 13, Ga s Ma ms

937^a वल्गु वल्गु वल्गु वल्गु वल्गु वल्गु ।
वल्गु वल्गुवल्गु वल्गुवल्गु ।

—After 934^a, Ga Ma cont

938^a वल्गु वल्गु वल्गु वल्गु वल्गु वल्गु ।
वल्गुवल्गु वल्गुवल्गु वल्गुवल्गु वल्गुवल्गु ।

वल्गुवल्गु वल्गुवल्गु वल्गुवल्गु वल्गुवल्गु ।
वल्गुवल्गु वल्गुवल्गु वल्गुवल्गु वल्गुवल्गु ।

Coleophon Śi s V B Di 2-2.5-10-20 Ma om (for Ma
cf. vl 24 the last containe the Sarga) —Kāṇḍa
name Ma om. —Sarga name Da गंगामन्ववल्गु —Sarga
no (figures, words or both) Śi Dt Da s s
(except Ma) 43 Da 46 —After coleophon, Tt con-
tains with वल्गुवल्गुवल्गु वल्गु, Ga s वल्गुवल्गु वल्गु : Ga
वल्गु वल्गुवल्गु वल्गु : Ma vlf —

G. 1. 43. 34
B. 1. 44. 17
L. 1. 44. 34

भगीरथोऽपि राजर्षिः कृत्वा सलिलमुचमम् ।
यथाक्रमं यथान्यायं सागराणां महापद्माः ।
कृतोदकः शुची राजा स्वसुं प्रविशेत् ॥ १७
समृद्धाथो नरश्रेष्ठ स्वराज्यं प्रशुद्धास ह ।
प्रभुमोद च लोकस्तं नृपमासाव राघव ।

नष्टशोकः समृद्धार्थो बभूव विगतज्वरः ॥ १८
एतं ते राम गङ्गाया विस्तरोऽभिहितो मया ।
सस्ति प्रागृहि भद्रं ते संघ्याकालोऽतिवर्तते ॥ १९
यन्मं यञ्जसमायुष्यं स्वर्गं पुण्यमथापि च ।
इदमाख्यानमभ्यत्यातं गङ्गावतरणं मया ॥ २०

इति भीरमायणे वाल्मीके जयवतारिणः सर्गः ॥४३॥

17 *] Dt Ds 1111 Tt tt (for 31) —^a) Ns V B
D1111 कृत्वा तेषां कटकिपां Gs Ms साक्षा गालोमर्षमस्ति.
—After 17^{ab}, B1 1111

947* छवहृत्वं तपस्यमानं जेवे स परमपुंसि. 1
—^a) Gg यथाक्रमे (as in text). Ms यथाक्रमं (for यथा-
न्याय). Ts यथाक्रम यथान्याय, Gs as in text (for *).
—^d) S1 D1 111 रचुचमा D111 रचुहृत् (for महापद्मा). D11
सर्वेषां चैव सप्तमा D11 रावदाथो रचुचमा Ms स्वसुं स्तुनहन.
—^e) C1 r m g t कृतोदकः (as in text). D11 ठले (for
हृत्वा). —B1 reads from 17^a up to 18^a in marg. —^f)
D11 'रुह' (for स्वसुं). Ts Gs ह (for ह) —For 17^{ab},
Ns V B D1111 subst.:

948* विनामहाया सर्वपद्मलोचनो गुणरामप्रभः ।

18 B1 reads 18^{ab} in marg. (cl v 1, 17). —^a)
V1 प्रभुपार्थो D11 Tt Gs वसुधे (for व). V1
समृद्धा 1111. —^b) D11 Ms स (for स्वराज्य). Gg
प्रशुद्धास ह (as in text). S1 Ns V B D11 11111111 हृत्वं
वाग्विवेक ह. —^c) D11 प्रसीदं वा (for प्रभुमोद च). —^d)
V1 D11 राघवं. Ds राघव (sic) (for रावव). —Ns V B
D11 1111 18^{ab} —^e) D11 वृत्तः छेक (sic) Ds कृतोदकः
D11 सतिदाथो (for समृद्धार्थो).

111 *] Ns V B D1111 हृत्वा Gg k t as in text
(for वृत्त) —^a) Ds (before con.) विस्तारो D11
प्रविस्तारो (hypermetric) (for विस्तारो). —^b) S1 D11
Ms [5] विव' D11 [5] वि व'. Gs विव', Gs वि व' (for
अपि वतेते). Ns V1 111 B D1111 सप्तपद्म (V1 B1 'ले)
उपस्थितः V1 सप्तपद्ममुपस्थितः Gg as in text (for *).

111 *] B1 स्वर्गं (for चर्म) —^a) B1 चर्म (for
स्वर्ग) D1 D11 Tt पुन्यं स्वर्गं (by transp.). Ns V
111 D1111 पादलोचनो D1111 Ms पुन्यं (Ms 'चर्म) चर्म
D1 G1-1 Ms रीध (D1 रीधः Gs Ms रीधः प्रकाश
(for पुन्यलोचन). S1 D1111 पुन्यं स्वर्गं चर्म च D1 स्वर्गं
पुन्यं रीध च D1 पुन्यं स्वर्गं चर्म च D11 Tt Gs रीधं

(Gs 'व) स्वर्गं (Ts 'च) मतीव च, Ms विव' स्वर्गं मतीव वा
Ms पुन्यं स्वर्गं च. —After 20^{ab}, Dt D11 1111 11
(except Ms) ins, S1 (marg.) ins. after 20 :

949* वाः प्रागृहि विष्टेष्टु भविष्येतिवर्तते च ।
श्रीवन्ते नितरस्तत्र श्रीवन्ते रैवतादि च ।

[(1. 1) Gs वृत्ते (for श्रीवन्ते).]

—^a) Dt D11 वसुधे D1111 S1 सप्तपद्म (Ms 'म) (for
वसुधे) —^b) S1 Dt D11 1111 1111 S1 हृत्वं D11 वृत्त
D1 वृत्त D1 वृत्त (for वृत्त). —After 20, S1 (followed
by 949*) Dt D1 1111 S1 (except Ms) ins.:

950* वाः शृण्वेति च वृत्तुल्य सर्वपद्मानमवाप्तुमाद् ।
सर्वं पापाः प्रपद्वन्ति वायुः कीदृशं वक्षते ।

[(1. 1) S1 om. (submetric), Ms 111 (for व).
—(1. 2) Note hiatus between the two halves D1 Tt
Ms सर्वपद्मं नवति (for the prior half) G1-1 Ms (to
avoid hiatus) वायु (for वायु). G1 वृत्ते (for वृत्ते).]
S1 cont., while D1 11-11 ins. after 20 :

951* शमीरपीति विदिता भुवनचयेऽग्निम् ।

रीपूरमिन्द्रावतपस्यपद्वन्ति ।

प्रकाशितविस्तारवायुः प्रपद्वन्ति ।

सर्वे हि वेदविदितावतपस्यपद्वन्ति ।

[(1. 2) D1 om. वर. —(1. 3) S1 प्रकाशित (for
प्रकाशित).]

Colophon—*Rajya name*: Ns V1 D1111 om. V1-1
111 वरिः D11 सवोऽप्या. —*Sarga name*: S1 Ns V B
D11-1111-1111 वीरवतारः D1111 'वृत्त'. —*Sarga no.*
(figures, words or both) S1 V1 B D11 1111 1111.
Ns B1 D11 45. V1 D1 47. V1 44: B1 46. Dt D1 1111
S1 (except Ms) 44. 111 11 11 D11 1111-1111-वृत्त-वृत्त-
वृत्त. —After colophon, Ts G1 conclude with
भीरमाय यथा G1 श्रीमते राजावतारः वरः Ms 1111-1111-1111.

पूर्वं कृतधुरे राम दितेः पुत्रा महाव्रताः ।
अदितेः महाभागा वीर्यवन्तः सुवार्धिकाः ॥ १४
तत्संज्ञां नरप्रेष्ठ बुद्धिरासीन्महात्मनाम् ।
अमरा निर्जराश्चैव कथं स्वाम निरामयाः ॥ १५

Dr १ मुद्राः (for मुद्राः). —Ga repeats 13th consecutively with first time var. as in Sa. —^a Ck तस्मिन्देते. Da Ts Ga Mi देते गुः Ga Mi देते (by transp.). Sa Dr १.१.११.११ सौ मे निगदते वक्रः. Na V B Dr ११ पथा दिशि स्यात् (Va B ११ 'वदो' मध्ये. —^a) Cg यत्तु (as in text). Na V B Dr 12 यत्तु (Va B Dr 12 'यु') स्य (B 'यत्तु' sup. in also as in Va), Ci as in text (for यत्तु कथेन).

14 ^a) Na V B Dr 11 यत्तु Cg as in text (for पूर्व). Sa Dr १.१.११.११ Na वीर (for राम). —^b Sa Dr 12 दिशि Cg as in text (for दिते). —^c Dr यद्विंशतः. Da Ts तु (for व). Sa Dr १.१.११.११ सत्तावत्स्य Na V B Dr 11 'सौ' : Dt 'आम' Dr 'मामा' Ma 'वदते' (for महाव्रताः). —Ga damaged from आ in 14th up to न् in 15th. Ma repeats^d consecutively. —^d Sa Dr 12 महाव्रता Ck k as in text (for सुवार्धिका). Na V B Dr 12 स्य (Va Dr 12) सौवर्धिका. —After 14, Na V B Dr 12 in, while Sa (marg.) in. l. 1 only after 15th.

959^a आहः स्तपितः पुत्राः कथयन्त महाव्रतः ।

साधुसंज्ञाः साधवाः परास्त्रियवेषाः ।

[(1. 1) Na Vi भारे. —(1. 2) Va गणसंज्ञा (hypometric). Vaa Da सधवाः.]

11 Ga damaged up to न् (cf. vl 14) —^a) Dt Dr १.१.११ Ts Ga Ma 'व्याम' (for नरप्रेष्ठ) Sa marg. Dr विवर्धिता (for महाव्रताः) Dr बुद्धिः १.१.११ पथि (for ^b). Na V B Dr 12 तेषां (B 'न' क्ति सन्नेषां (Va 'सन्नेषां) बुद्धिरासीन्महाव्रताः. —After 15th, Sa (m) in l. 1 of 959^a, then repeats 15th as in Na. —Dr 12 om. 15th—16th. —^c) Cg मद्राः Ci विद्रा (for विवर्धिता). Na V B Dr 12 मद्राः (Ga Dr 12) T Ga ११ Ma मद्रा विद्रा (Da Dr ११ विद्रा Ma मद्रा मद्रा. —^d) Sa Na V B Dr 12 कथे (Va sup. in.) स्वायेति साधवः.

16 Dr 12 om. 16th (cf. vl 15) —^a) Na Da एव Ma एवः Dt Da १.१.११ स्य (for राम). Va यत्तु कृतधुरे राम (cf. vl 14th). —^b) Na यत्तु. Sa Va १.१.११ Da विवर्धिताः Na Va 12.१.११ सुविश्रिता (Va B ११ 'सा' (for विवर्धिता). Da 12 Ts Ga Ma बुद्धिरासीन् (Ga 'सा' रामते, Da १.१.११ य मद्रा मद्रा. —Sa repeats 16th consecutively with first time var. as in Na. —^c) Sa Dr 12 यत्तु. Dt १.१.११ यत्तु G १ यत्तु (metatheses) (for यत्तु). Sa Dr १.१.११ यत्तु Da १.१.११ यत्तु (for यत्तु) Da

तेषां चिन्तयतां राम बुद्धिरासीन्महाव्रताम् ।
वीरोदमयनं कृत्वा रसं प्राप्स्याम तत्र वै ॥ १६
ततो निश्चितं ययनं योक्त्वा कृत्वा च वासुकिम् ।
मन्यान् मन्दरं कृत्वा मन्मथुरमितीवतः ॥ १७

वीरोदमयनं. —^a) Sa Dr १.१.११ संभाम् (for प्राप्स्याम). Cg k स्य (as in text). Ma रसं प्राप्स्यामहेत्ये वै. —For 16th, Na V B Dr 12 in Ma subst..

960^a वीरोदं स्यात् सर्वं यतोमः संहिता ययम् ।

[Na Va B Dr 12 वीरोदमयनम्.]

All the above MSS. cont. (subst. l. 5 for 17th), while Sa Dr १.१.११.११ in. after 16.

961^a नालीपथीः सप्तदश प्रक्षिप्य च ततः पथः ।

यत्तु लवकस्ये सारं गच्छामासतो ययम् ।

तेषां तत्संज्ञां लोके भविष्यामी मद्राः ।

तेषां वीर्यवतोऽप्येवः यत्तु यत्तु यत्तु यत्तु ।

इति ते विवर्धिता कृत्वा मद्रा मद्रा मद्रा मद्रा । [5]

[Dr om. (hapt.) l. 1-2. —(1. 1) Sa Dr १.१.११.११

सौवर्धिका (Dr 'वी' Na Dr 'वृष', Dr 'विद्र', Da 'विद्र', Ma

'वी' (for सधवा). Va तु वै (for तत्र) —(1. 2) Va मद्रा

Dr मद्रा (for वृ) Na Va 12.१.११ Ts Ga Ma स्य, Da स्य

(for स्य). Dr [१] स्य (sa) (for [१] स्य) Va

स्य, Ma स्य (sa) (for स्य). Va Dr 12 (for स्य), Va

विद्रम. Ma स्य स्य (sa) (for the post. half).

—(1. 3) Sa Dr 12 स्य Da स्य (for स्य), Ma [१] स्य

(by transp.). Da स्य (for स्य) —(1. 4) Sa

Dr १.१.११.११.११ स्य, Da स्य, Da स्य, Da स्य, Da

स्य (sa). Da स्य स्य स्य (sa), Ma स्य

स्य (for the post. half). —(1. 5) Na B Dr

विद्रा (for विद्र) Da व कृत्वा (hypometric) Va

damaged for यत्तु]

17 ^a) Dr मद्रा Ga स्य (for ययनं) Sa

Dr १.१.११.११ तेषां विवर्धिता ययन. —^b) Sa (gloss स्य)

11-१.१.११.११ Cg Dr १.१.११.११ (for स्य). Ga

Ma transp. ययनं ययनं ययन. Sa Dr १.१.११.११, Da [१] Y

(for य). —For 17th, Na V B Dr 12 in Ma subst. l. 5

of 961^a —^c) Ga स्य Ga damaged from मद्रा

up to ^d Dr 12 वै (for ययन). —^d) Sa मद्रा

Dr १.१.११ ययन. Na V B Dr 12 in Ma ययनं ययन

ययन (B १.१.११) वासुकि (cf. vl 17th) —After 17 Dr

Da १.१.११.११ a passage given in App. 1 (No 8)

cf. the remarks in Cg k below endorsing its omission

from the text Cg Cg ययनं कृतधुरा ययनं ययनं

ययनं ययनं ययनं ययनं ययनं ययनं ययनं ययनं

ययनं. Ga ययनं ययनं ययनं ययनं ययनं ययनं ययनं ययनं

ययनं ययनं ययनं ययनं ययनं ययनं ययनं ययनं

अथ धन्यन्तरिनाम जप्तराम सुवर्चसः ।
 अप्सु निर्मयनादेव रसाक्षरामहरस्त्रियः ।
 उत्पेतुर्मनुजभेद्य तस्मादप्सरसोऽभवत् ॥ १८
 पटिः कोट्योऽभरंस्तासांमप्सरसां सुवर्चसाम् ।
 असंख्येयान्त्तु काकुत्स्थ यास्तांतां परिचारिणः ॥ १९
 न ताः सा प्रतिगृह्णन्ति सर्वे ते देवदानवाः ।
 अग्रतिग्रहणाच्चैर तेन साधारणाः स्मृताः ॥ २०

18 Ś: Ś: V B D: १११-१३ M: om D: reads in marg 18th —Note hiatus between "and" —^a) D: 11 T G: रसैः G: रसा (for रस) D: T: G: अक्षरं रसा G: M: अक्षरं रसोऽभवत्, M: "द्वैतं काठेन, M: रसोऽभवत् रसोऽभवत् —^a) G: १८ निर्वर्णम् (as in text) Ś: Ś: V B D: १११-१३ M: निर्वर्ण (D: "पर [sic] मन्त्राणां V: "तु" (for निर्वर्णम्) —^a) G: १८ रसम् M: रसम्, G: १८ as in text (for रसम्) Ś: T: तु, D: १८ रसा (for र) —^a) Ś: D: १११ रससाक्षरम्, M: V: B: D: १११ रसा वक्ष्यन्, V: १ B: १११ D: १११ M: रसोऽभवत् V: रसा, M: रसोऽभवत् (sic) D: १११, M: रसा (for रसोऽभवत्) —^a) Ś: marg D: १११ (for रसम्) Ś: D: १११-१३ G: M: स्मृता (M: "त", G: १८ as in text (for स्मृता))

19 " Ś: V: B: D: १११-१३ M: १ पटि, G: १ पटि (as in text) Ś: तु काकुत्स्थ, M: V: B: D: १११ M: "प्राम, V: १ "प्राम, D: १११-१३ तु समुत्पन्न (for अभिरामम्) —^a) Ś: D: १११ तु (Ś: "त) रसाक्षरम् पटि, Ś: V B D: १११ M: रसाक्षरम् M: रसाक्षरम् पटि, D: १११ पटि (D: "त [sic] रसाक्षरम् (D: १११), D: रसाक्षरम् पटि (D: "त [sic] —After 19th Ś: M: V B D: १११-१३ M: 111

१०२^a दिव्यानां दिव्यकन्यानां दिव्यानां भगवत्पुत्राणां रूपवीर्यमप्युपगच्छन्तु सुवर्चसां ।

{[1 1] D: देवतां M: रूपं (for रसाक्षरं) —(1 1) V: D: १११-१३]

—G: damaged from 19th up to 20th —^a) V: रसाक्षरम् M: V: १ B: D: १११ M: रसाक्षरम् (M: "रसा), V: १ रसाक्षरम् (for तु काकुत्स्थ) V: रसाक्षरम्, B: रसाक्षरम्, T: रसाक्षरम् (for रसाक्षरं) V: D: १११ T: G: M: रसाक्षरम् D: १११ रसाक्षरम् रसाक्षरम् पटिपत्रम्

20 G: damaged up to 20th (cf v 1 19) —^a) D: T: तु (by transp) G: १८ as in text (for रसा) Ś: D: १११-१३ तु तु (Ś: D: १११ रसाक्षरम्, D: रसाक्षरम्) प्रतिपत्ता (for " Ś: D: १११-१३ रसाक्षरम् (for रसाक्षरम्) D: १११ तु तु पटिपत्रम् प्राम देवताक्षरम् —For 20th Ś: V B D: १११ M: subst

वरुणस्य ततः कन्या वरुणी रघुनन्दन ।
 उत्पत्ता महाभामा मार्गमाणा पटिपत्रम् ॥ २१
 दितेः पुत्रा न तां राम वरुणस्तुतात्मनाम् ।
 वदितेस्तु सुता वीर वरुणस्तुतात्मनिन्दिताम् ॥ २२
 वरुणस्तुते देवेषां वरुणस्तुतेनादितेः सुताः ।
 दृष्टाः प्रमुदितायास्तुतात्मनीग्रहणास्तुताः ॥ २३

१०३^a न त्वेता वरुणदेवास्तु देवतां रावन् ।

[B: कन्या, D: न त त त त त त (by transp)] —V: om (hapi) from 20th up to 1 x of १०३^a —^a) M: V: १ B: १११ रसाक्षरम् M: V: १ B: D: १११ M: रसाक्षरम्, D: D: १११ M: रसाक्षरम् (for रसाक्षरम्) —^a) Ś: D: १११ रसाक्षरम्, D: D: १११ T: तु तु, M: रसाक्षरम् (for रसाक्षरम्) D: रसाक्षरम् Ś: D: १११ तु तु, D: १११ रसाक्षरम् (for रसाक्षरम्) M: V: १ B: D: १११ M: रसाक्षरम् रसाक्षरम्

21 V: om 21 (cf v 1 20) —^a) M: रसाक्षरम् (for रसाक्षरम्) —^a) T: रसाक्षरम् (for रसाक्षरम्) Ś: D: १११-१३ "वीर", M: V: १ B: D: १११ M: रसाक्षरम्, T: "रसाक्षरम् (for महाभामा) —^a) Ś: D: १११-१३ रसाक्षरम्, D: रसाक्षरम् (for मार्गमाणा) M: रसाक्षरम्

22 V: om 22 (cf v 1 20) —^a) D: तु (for र) —G: damaged from 22nd up to 23rd —^a) Ś: तु, D: तु तु (for तु) M: V: १ B: D: १११ रसाक्षरम्, V: D: १११ T: G: M: रसाक्षरम् D: १११ G: M: रसाक्षरम् (for रसाक्षरम्) —^a) C: 1 रसाक्षरम् (as in text) M: V: १ B: D: १११ रसाक्षरम् B: [alter corr] "रसाक्षरम् रसाक्षरम् (M: D: D: १११ तु तु), V: रसाक्षरम् रसाक्षरम् रसाक्षरम् (hypermetre)

23 G: damaged up to 23rd (cf v 1 22) —^a) M: रसाक्षरम् (for रसाक्षरम्) D: रसाक्षरम् (sic) —^a) M: रसाक्षरम् (for रसाक्षरम्) T: तु तु (for तु) —For 23rd Ś: D: १११-१३ subst

१०४^a रसाक्षरम्पुत्र देव देवताक्षरम्पुत्राक्षरम् ।

[D: [न] रसाक्षरम्, D: [न] रसाक्षरम् (sic) (for [न] रसाक्षरम्) D: १११ रसाक्षरम् (sic) D: १११ रसाक्षरम् (for रसाक्षरम्)]

—^a) G: दृष्टा (as in text) M: रसाक्षरम् (for रसाक्षरम्) —^a) D: तु तु (for तु) —For 23 Ś: V B D: १११ subst while M: 11 2 only after 23

१०५^a सुवर्चसाक्षरम्पुत्राक्षरम् सुवर्चसाक्षरम्पुत्राक्षरम् ।
 अग्रतिग्रहणास्तुताक्षरम्पुत्राक्षरम् ।

[V: om 1 x (cf v 1 20) —(1 1) D: रसाक्षरम्, V: रसाक्षरम् (submetre) —(1 1) V: रसाक्षरम् (for रसाक्षरम्) M: रसाक्षरम् (sic) (for रसाक्षरम्) D: रसाक्षरम् (for

एवं बभूवुः भद्रं ते शुचिर्भव तपोधने ।
 जनयिष्यसि पुत्रं त्वं शक्यन्तारमाश्रये ॥ ५
 पूर्णं वर्षसहस्रे तु शुचिर्पदि भविष्यसि ।
 पुन्रैतौक्यहन्तारं मरुत्तवं जनयिष्यसि ॥ ६
 एतदुक्त्वा महादेवः पाणिना स भर्मावं ताम् ।
 सभातम्य ततः स्तस्तीत्युक्त्वा स तपो यवौ ॥ ७
 गते तस्मिन्नाथेयु दिविः परमहर्षिता ।

कुशप्रवर्तमासाद्य तपसोपे मुदाह्वयम् ॥ ८
 तपस्तप्तां हि कुर्वन्त्यां प्रियर्वा चमर ह ।
 सहस्राधौ नश्येत् परमा मुपसंभवा ॥ ९
 वरिं कुशान्नाद्युपमा फलं मूलं तपैव च ।
 न्यवेदयत्सहस्राधौ यवान्यदपि काङ्क्षितम् ॥ १०
 मात्रसंराहनेयैः श्वापनयनैस्तथा ।
 शक्रा संशेषे कालेषु दिविः परिचचार ह ॥ ११

G १४५ 16
 B १४५ 22
 L १४५ 28

॥ ५ ॥ Da 5 वयत् — ॥ Da 5 उपोष्य (acc) Da 5
 "चना (for उपोष्ये) — ॥ Ba 5 "व्याप्ति, Ga 5 "व्याप्ति (for
 उपोष्यसि) — ॥ Di 5 ह्यारम्भ, Na 5 Ba 5 Da 5 इति
 (for माह्व) Ba 5 शुचिर्पदि भविष्यसि (= ६)

६ ॥ Cg पूर्णं (as in text) Si Na V B Di 5 ११-१२
 Ma 5 वयं वयं वयं Si Va 5 Ba 5 Da 5 ११-१२, Na 5 Ba
 Da 5 १२, De 5, Ma 5 (for तु) Ct 5 ११-१२ as in text
 — ॥ Ba 5 Da 5 "व्याप्ति, Ba 5 व्याप्ति (for भविष्यसि) Ct 5
 ११-१२ as in text — De 5 om (hapl) ११-१२ — ॥ Na
 V B Da 5 १२ वयं, Di 5 वयं वयं, Da 5 १२ वयं,
 Da 5 १२-१३ Ma 5 "व्याप्ति, Ma 5 व्याप्ति, Ct 5 as in text (for
 भविष्यसि) — ॥ Si 5 Di 5 ११-१२ वयं, Va 5 पुनः, Ma
 5 वयं, Cg 5 as in text (for वयं) Na 5 V B Da 5 १२, Da
 5 (for वयं)

७ ॥ Da 5 Ta 5 वयोः Cm 5 as in text (for उपमा)
 — ॥ Cg 5 वयोः (as in text) Na 5 Va 5 B Di
 Da 5 १२-१३ Ma 5 Ct 5 स, De 5 "वयं (corrupt) Da 5
 Ma 5 वयं (acc) Da 5 १२-१३ वयं (for स वयं)
 Ct 5 वयं, Ma 5 वयं, Da 5 १२-१३, Cg 5 k as
 in text (for वयं) Ga 5 वयं (for स) Da 5
 Ta 5 Ga 5, Cg 5 k as in text (for स) Si 5 Da 5
 (with hiatus) इत्युक्त्वा उपदि यवौ (for ६) Si 5 V B
 Da 5 १२ वयं वयं वयं वयं वयं वयं वयं वयं — For
 १६ ॥ Da 5 १२-१३ Ma 5 subat Si 5 as after १

११ ॥ वयं वयं वयं वयं वयं वयं वयं वयं ।
 [Da 5 वयं वयं, Da 5 वयं वयं, Ma 5 वयं वयं (for वयं वयं)
 Da 5 वयं वयं, Da 5 वयं वयं (acc) Ma 5 वयं वयं (for
 वयं वयं) Si 5 वयं वयं वयं (for the poor half) Da
 5 om (subat) Da 5 (for वयं)]

८ ॥ Si 5 V B Da 5 १ (Da 5 १) वयं, Da 5 वयं
 Da 5 १ वयं वयं (for वयं) — ॥ Si 5 Da 5 "वयं
 Da 5 १२-१३ वयं, Da 5 वयं वयं, Da 5 वयं वयं
 Cg 5 as in text Ct 5 वयं (for वयं) Da 5
 Da 5 Ga 5 Ma 5 Ct 5 वयं वयं वयं (for ६) Si 5 V B
 Da 5 १२ Ma 5 वयं वयं वयं वयं वयं वयं वयं वयं

१ ॥ Cg १ वयं (as in text) Si 5 as in text (for
 वयं वयं) Da 5 वयं (for वयं) Si 5 Da 5 १२-१३
 वयं वयं वयं वयं (Da 5 १) vya, Ma 5 वयं वयं वयं वयं
 Da 5 वयं (for वयं) — Da 5 om (hapl) ११-१२ — ॥
 Si 5 (Da 5 १) vya (for वयं) — ॥ Si 5 Da 5 १२-१३ वयं,
 Ma 5 वयं, Cg 5 १ as in text (for वयं)

१० ॥ Da 5 om १० (cf v 1 १) Da 5 transp १०¹⁶
 १०¹⁶ १०¹⁶ — ॥ Cg 5 १ वयं (as in text) Da 5 वयं
 वयं वयं (for ६) Da 5 Ta 5 Ga 5 Va 5 वयं वयं
 Da 5 १२-१३ वयं वयं वयं वयं (Da 5 १) "वयं" वयं वयं
 वयं — ॥ Da 5 वयं वयं Si 5 Ma 5 Da 5 १२-१३ वयं
 वयं — ॥ Da 5 १ वयं (for वयं) Da 5 वयं (for वयं)
 — For १० १० १० V B (Ba 5 १० १०) Da 5 १२ subat

११ ॥ वयं वयं वयं वयं वयं वयं वयं वयं ।
 वयं वयं वयं वयं वयं वयं वयं वयं ।
 वयं वयं वयं वयं वयं वयं वयं वयं ।
 वयं वयं वयं वयं वयं वयं वयं वयं ।

[(1 १) Ba 5 Da 5 १ (for वयं) Va 5 वयं (for वयं)
 Ma 5 वयं वयं (for १) १ as in Da) (for the prior half)
 Da 5 १ (for वयं) Va 5 वयं वयं, Ma 5 वयं वयं, Da 5 वयं (for
 वयं) — (1 २) Va 5 वयं (for वयं) Da 5 वयं (for
 वयं) Na 5 Da 5 [vya] vya Va 5 Ba 5 [vya] vya Da
 [vya] vya Da [vya] vya [for vya] vya vya — (1 ३)
 Va 5 वयं (for वयं) Va 5 Ba 5 वयं (for वयं) Va 5 वयं,
 Da 5 वयं (for वयं) Ma 5 वयं वयं वयं (for the post
 half) Va 5 वयं वयं वयं वयं वयं वयं वयं — (1 ४) Ba
 5 वयं (for वयं)]

११ ॥ Va 5 Da 5 om ११ (for Da 5 cf v 1 १) — ॥ Da
 (mag also) vya (for वयं) Si 5 Da 5 १२-१३ वयं
 वयं (Da 5 १) vya, Na 5 Va 5 B Di 5 Ma 5 वयं वयं वयं
 — ॥ Si 5 Va 5 B Di 5 Ma 5 वयं वयं वयं, Cg 5 वयं (as in
 text) Ba 5 Ta 5 Ga 5 Ma 5 वयं (for वयं) Si 5 Da 5 १२
 वयं वयं वयं वयं (Da 5 १) vya (acc) — ॥ Da 5 वयं (for
 वयं) Na 5 Va 5 B Di 5 १२ वयं, Cm 5 as in text (for
 वयं) — ॥ Da 5 Ga 5 Ma 5 Ta 5 Ga 5 (for वयं)

G 1 47 11
B 1 46 13
L 1 42 13

अथ वर्षसहस्रे तु दशमे रघुनन्दन ।

दितिः परमसंप्रीता सहस्राधुमयावरीत् ॥ १२

तपश्चरन्त्या वर्षाणि दश वर्षवतां वर ।

अवशिष्टानि भद्रं वे आभरं दृश्यते ततः ॥ १३

तमहं तत्कृते पुत्र समापासे जपोलुक्म ।

त्रैलोक्यविजयं पुत्र सह भोक्ष्यसि विन्धरः ॥ १४

12 ⁴³) \tilde{S} V B D₁₀₁₁₁₃ गत Dt D₁₀₀ पूर्व, Cn g k as in text (for सप्त) B₁ सर्वे (for वर्ष) \tilde{S} D₁₀₁₁₁₃ इते पूर्व, Dt D₁₀₀₀ 'स, Ts -अहस्ये (for -अहस्ये तु) \tilde{S} D₁₀₁₁₁₃ दृश्यते, V₁ वर्षे, Dt -विद्यते, G₁ सप्त, Cn g k t as in text (for दृश्यते) Ts सप्त वर्षसहस्रावसरे स रघुनन्दन —) Dt D₁₀₀₀ 'सहस्रा, D₁₀₁₁₁₃ M₁ 'सुवीरा D₁₀₁ 'सुवृष्ट, D₁₀₁₁₁₃ (lacuna) लक्ष्मिण (for शरत्प्रीता) —^d \tilde{S} D₁₀₁₁₁₃ उवाच ह, Ts नभापस (for सभापयोव) —After 12 D₁₀₁₁₁₃ S (accept M₁) Ck ms \tilde{S} Dt D₁₀₁₁₁₃ after 14

975* पाचितेन सुरभेद विना गत महान्मया ।
वरो वर्षसहस्रजले दृष्टो मम सुत प्रति ।

[\tilde{S} reads 1 1 in marg —(1 1) D₁₀₁₁₁₃ Ts 101113 M₁ Ts स विना (by transp) (for विना ल) —(1 2) \tilde{S} Dt D₁₀₁₁₁₃ म स (by transp) (for दृष्टो मम)]

13 ⁴) D₁₀ (before cover as in text) दृष्टो-यदि महान्मे —For 13⁴-13⁵ \tilde{S} V B D₁₀₁₁₁₃ subst while \tilde{S} D₁₀₁₁₁₃ M₁ subst 1 2 only for 13⁴

976* दिति प्रीता सहस्राधुमिदं पञ्चमयावरीत् ।
मिशं देभ्य सहस्राधुम दत्तवर्षाणि पुत्रक ।

[(1 2) V₁ D₁₀₁₁₁₃ {म} दे (by transp) M₁ सुरभे (for सप्तसह) D₁₀₁₁₁₃ दे देभ्य (for the prior half)]

—D₁₀₁₁₁₃ 13⁴-14 —^d \tilde{S} V B D₁₀₁₁₁₃ M₁ 'देवामि (for 'दिवामि) —^d \tilde{S} V B D₁₀₁₁₁₃ दृष्टो मिशर, D₁₀₁₁₁₃ दृश्यते आभर (by transp) Ts 'वीहस्ये (for आभरं दृश्यते)

14 D₁₀₁₁₁₃ 14 (cf v1 13) —^d B₁ सप्त, Dt D₁₀₁₁₁₃ C₁ सप्त, Cg k as in text (for सप्त) V₁ पुत्रवते (for सप्तवते) D₁₀₁₁₁₃ Ts G₁ पुत्र, Ck t as in text (for पुत्र) —^d Dt D₁₀₁₁₁₃ G₁ सप्त, Cg k as in text (for सप्त) \tilde{S} V B D₁₀₁₁₁₃ सप्त सप्त (D₁₀₁₁₁₃ transp) (for जपोलुक्म) —^d \tilde{S} D₁₀₁₁₁₃ 13⁴ 'द्वे (D₁₀₁₁₁₃ 13⁴ सर्वं विहित, Cg k t 'विश्वे (as in text) D₁₀₁₁₁₃ Ts G₁ पुत्र —^d \tilde{S} D₁₀₁₁₁₃ 13⁴ भोक्ष्यसि (D₁₀₁₁₁₃ 'ये) सह मिशरी (D₁₀₁₁₁₃ 'ये) [sic] D₁₀₁₁₁₃ 14 D₁₀₁₁₁₃ भोक्ष्यसिदे विन्धरः Ts सहस्र

एवावृत्ता दितिः शकं प्राप्ते मध्यं दिवाकरे ।

निद्रायाम्हा देवी पादौ कृत्वाथ शीर्षतः ॥ १५

दृष्ट्वा तामञ्जलिं शकः पादतः कृतमूर्धजात् ।

शिरःस्थाने कुतौ पादौ नहास च मुमोद च ॥ १६

उभ्याः शरीरविवरं विवेध च पुरंदरः ।

गम्यं च सप्तधा राम विभेद परमात्मवान् ॥ १७

सप्तमेभ्य —For 14⁴ N₁ V (V₁ reads twice) B D₁₀₁₁₁₃ M₁ subst

977* सौमित्रेभ्य सहस्रसहस्रं हि राज्यमपायसि ।

[B सौमित्रेभ्य (submetric) (for सौमित्रेभ्य) V₁ 'च, D₁₀₁₁₁₃ सप्त (for 14 हि) V₁ (first time) सप्तमपति (hyper metric) D₁₀₁₁₁₃ 'सप्त (sic) (for सप्तमपति) V₁ सप्त सप्तमपति M₁ reads the line of 14⁴ (for the post half)]

—After 14 \tilde{S} Dt D₁₀₁₁₁₃ 975*

15 ⁴) Ts damaged from व up to दि Dt D₁₀₁₁₁₃ सप्तमपति, Cn g कृतमूर्धजा (as in text) \tilde{S} V B D₁₀₁₁₁₃ सप्त (for दिनि) Dt D₁₀₁₁₁₃ सप्त (for शकं) —^d D₁₀₁₁₁₃ मध्ये (for दृष्ट्ये) Dt D₁₀₁₁₁₃ C₁ दिनेभ्ये (for दिवाकरे) \tilde{S} V B₁ D₁₀₁₁₁₃ M₁ विषया शकसंमिधे, B₁ विषया सप्तमपति, Cn k as in text (for ^d) —M₁ om 15⁴-16⁴ —^d \tilde{S} 'दृष्ट्वा, Ts 'दृष्ट्वा, Cn t as in text (for [च] पदा) \tilde{S} 'दृष्ट्वा Dt reads 'as in N₁ and om (hapl) 15⁴-16⁴ —^d D₁₀₁₁₁₃ सप्त, Cn g k t as in text (for कृत्वा) \tilde{S} D₁₀₁₁₁₃ तु, D₁₀₁₁₁₃ तु, G₁ 'च (for [च] म) \tilde{S} V B D₁₀₁₁₁₃ कृत्वा शिरःस्थाने दिनि मुमोद (D₁₀₁₁₁₃ 'हा च) सप्त

16 D₁₀₁₁₁₃ om 16⁴ M₁ om 16⁴ (cf v1 15) D₁₀₁₁₁₃ om 16 —^d \tilde{S} D₁₀₁₁₁₃ 13⁴ मञ्जलि —^d \tilde{S} Dt D₁₀₁₁₁₃ 13⁴ G₁ M₁ C₁ पादौ, Cn g पदात्त (as in text) —^d \tilde{S} D₁₀₁₁₁₃ कृत्वा शिरःस्थाने, \tilde{S} V B D₁₀₁₁₁₃ 13⁴ कृतमूर्धजा दिनि स्थाने, M₁ 'कृतमूर्धजा, Cn g k t as in text (for *) —^d Dt D₁₀₁₁₁₃ स (for सप्त च) \tilde{S} D₁₀₁₁₁₃ 'सुविशेभ्य च, N₁ B₁ D₁₀₁₁₁₃ मुमोद च नहास च (by transp) V B₁ D₁₀₁₁₁₃ मुमोद च नहास (D₁₀₁₁₁₃ 'च) D₁₀₁₁₁₃ 'मुमोदेष्य च M₁ सप्तमपति मुमोद च Cn as in text

17 ⁴) \tilde{S} \tilde{S} V B D₁₀₁₁₁₃ 13⁴ शरीरं विवृणु (D₁₀₁₁₁₃ D₁₀₁₁₁₃ 'कुतौ), Cg k t as in text (for शरीरं विवृणु) —^d D₁₀₁₁₁₃ (before cover) विविधे \tilde{S} D₁₀₁₁₁₃ स (for च) Dt D₁₀₁₁₁₃ Ts G₁ C₁ प्रविशेत् D₁₀₁₁₁₃ विवेध (for विवेध च) \tilde{S} V B D₁₀₁₁₁₃ M₁ प्रविधय सप्त (V₁ सप्तमपति) —^d \tilde{S} V B D₁₀₁₁₁₃ M₁ विवेध D₁₀₁₁₁₃ स गम्यं, D₁₀₁₁₁₃ विवेध (for गम्यं च) \tilde{S} V B D₁₀₁₁₁₃ M₁ गम्यं (for सप्त) —^d Dt D₁₀₁₁₁₃ विवेध (for विवेध) D₁₀₁₁₁₃ परमात्मवान्,

मिदमास्ततो गर्भे यत्नेन शतवर्षणा ।
 ह्योद सुखरं राम ततो दितिरुच्यत ॥ १८
 मा ह्यो मा ह्यथेति गर्भे शक्रोऽभ्यभाषत ।
 विभेद च महातेजा रुदन्तमपि यासकः ॥ १९
 न हन्तव्यो न हन्तव्य इत्येवं दितिरब्रवीत् ।

निष्पात ततः शक्रो मातुर्वचस्यैवात् ॥ २०
 प्राज्ञर्त्विचसहितो दिंति शक्रोऽभ्यभाषत ।
 यश्चिद्विंति सुभाति पादयोः कृतमूर्धया ॥ २१
 तदन्तरमहं लब्ध्वा शक्रहन्तरामहवे ।
 अभिन्दं सप्तधा देवि तन्मे त्वं कर्तुमर्हसि ॥ २२

G. १. ४७. २३
 B. १. ४६. २३
 L. १. ४७. २४

इति श्रीरामायणे बालकाण्डे पञ्चचत्वारिंशः सर्गः ॥ ४५ ॥

११ V B Ds 12 20 Ma बलेन शतवर्षणा (= १४^३). —After
 २७. Śi B V B Ds 11 15 Ma 10a.

१२^३ एतैक वैव गर्भस्यो पुनश्चिच्छेदं सतुवा ।
 विस्फुरन्त इत्याद्यान् वदन्ते चालेया मित्वा ।

{ (L 2) V1 व स (for वैव). B1 वीक्यापि Śi V2 B1
 Ds 12 Ma वसं स (V1 व), V1 'व, V2 गर्भालान् (acc)
 (for गर्भस्य). —(L 2) D1 Ma वृत्तान् Śi वीक्ये; Ma
 वृत्तान् (for वदन्त व). V [म] देवाद्यान्; B1 'व्याप, Ma
 'मात्रे (for [म] देवा मित्वा), D1 'वृत्तान् (for the post.
 half). }

16 ^३ D1 Ma मिदमाने; Gg 'मिद[as in text]. Śi
 V1 B1 D1 मित्वा; V1 2a B1 2a Ds 12 Ma मित्वा (for मित्वा).
 D1 Ma मित्वा. —Ti damaged from व up to व १०^३. ^४
 Gg k t शतवर्षणा (as in text). Śi V B Ds 10 15 Ma कुली
 बलेन बलिता. —^५ V1 Ma स; D1 मित्वा; D1 विस्फुरन्त
 मित्वा (for विस्फुरन्त). D1 Ma वदन्ते व (Ma 'वि) वदन्ते;
 Ds 12 वीक्ये (for वदन्ते). D1 Ma वदन्ते व (Ma 'वि) वदन्ते;
 Ds 12 वीक्ये (for वदन्ते). —After २७, Ds 12a.

१७^३ सत वृत्तान्दुष्टा नृपान्दुष्टाकामाः ।

19 Ds om. १७-२०^३ —^४ Gg सत वृत्त (as in text).
 Ma मित्वा (for चेति). Śi B V B Ds 2 7 11-12 Ma मित्वा
 चेति (Ds 'वि व' व वत्त. —^५ Śi Ds 2 11 'मिद
 Śi V2 B Ds वदन्तम्; V2 वदन्तम् (acc). D1 Ma
 वदन्तम्; D1 'देवो; Ds 'वित्वा; M1 वृत्तं (for वर्य
 वर्य). Śi V1 2a B Ds 12 Ma वदन्तम्; V2 वदन्तम्
 (for वदन्तम्). —^६ D1 [म] व (for व) Śi V B
 Ds 12 Ma [म] [V1 D1 'व] वलेन (for महातेजा) —^७
 B1 (m. also) D1 Ma वदन्तम् (for वदन्तम्); Śi (m. also
 as in text) Ds 2 7 11 12 वृत्तं वदन्तम् वत्त.

20 Ds om. २०^३ (cf. v. 19). —^४ D1 Ds 2 Gg
 वदन्ते; Gg k as in text (for वदन्ते). D1 Ds 2 'वदन्
 (for वदन्ते). —^५ Śi V B1 Ds 2 Ma 2a B1 [म] [म]

D1 Ds 2a T1 G1 [म] [म] (for [म] [म]). V1 वदन्तम्;
 Ds 'वदन्तम् (both hypermetre) (for वदन्तम्).
 —Ds om. (hapl.) २०^३-२१^३. —^६ Śi V B Ds 12 मित्वा
 व (for मित्वा). V2 वदन्तम् (for वदन्तम्); Śi Ds 2 7 11 12
 मित्वा (for मित्वा) Ds 'मिद' देवो. —^७ Ds (m. also as
 in text) वदन्तम् वदन्तम्.

21 Ds om. २१^३ (cf. v. 19). —^४ Śi Ds 2a
 12 2a वदन्तम् (for वदन्तम्). Śi V B Ds 12 मित्वा वदन्तम्
 (B1 'वृत्तं) (for मित्वा) (for मित्वा) (for मित्वा). —Ti damaged
 from व up to वी: m. ^५. —^६ Ds (before corr.) विद
 (for देवि) —^७ Śi B Ds 12 Ma 'व; D1 'व (for
 वदन्तम्).

22 ^३ Śi वदन्तम् (hypermetre) (for वदन्तम्). D1
 वदन्तम् —^४ T1 वदन्तम् वदन्तम्. Gg k as in text. —For
 22^३, Śi V B Ds 12 Ma v. 21.

१४^३ वदन्तम् वदन्तम् वदन्तम् वदन्तम् वदन्तम् ।

{ B1 वदन्तम् (hypermetre). Ds Ma [म] वदन्तम् (for
 वदन्तम्) V1 वदन्तम्, V2 वदन्तम् (for वदन्तम्) V2 'मिद वि, B1
 'मिद वि (for the post. half).
 —^५ Śi Ds 2 7 11 12 मित्वा वदन्तम्; Śi V B Ds 12 मित्वा
 चे वदन्तम्; Ma वदन्तम् (for वदन्तम् वदन्तम्); Ds Ma मित्वा
 चे वदन्तम्; Ma 'व' —^६ V2 वदन्तम्; Ds वदन्तम्; Gg k
 as in text (for वदन्तम्).

Colophon. —Kāṇḍa name Śi Ds 2 om V B
 Ds 12 वदन्तम्, Ds वदन्तम्. —Sarga name Śi वदन्तम्
 वदन्तम्, Śi V B1 Ds 12 वदन्तम् वदन्तम् (Śi B1 Ds
 'वदन्तम्). B1 Ds 2 7 11 12 वदन्तम् (for 'वदन्तम्). —Sarga
 no (figures, words or both) Śi V1 2a B1 Ds 2 11
 om. Śi B1 Ds 47. V2 Ds 49 V2 D1 Ds 2 11 S
 (except Ma) 46 Ds 2 36 Ds 2—वदन्तम् वदन्तम्—सर्गः
 ४७ —After colophon, T1 concludes with श्रीरामचन्द्राय
 नमः G1 2a Ma श्रीरामाय नमः; G1 वीक्ये वदन्तम् वदन्तम्.

C 1 48 14
B 2 47 12
L 3 43 14

तेन चासीदिह स्थाने निशलेति पुरी कृता ॥ १२
निशालस्य सुतो राम हेमचन्द्रो महाबलः ।
सुचन्द्र इति निरुपातो हेमचन्द्रादनन्तरः ॥ १३
सुचन्द्रतनयो राम भूमाथ इति विधुतः ।
भूमाधतनयपथापि सुहृदः समपथत ॥ १४
सृजयस्य सुतः श्रीमान्तद्देवः प्रतापवान् ।
कुशाथः सदेवस्य पुत्रः परमवार्मिकः ॥ १५

कुशाथस्य महातेजाः सोमदत्तः प्रतापवान् ।
सोमदत्तस्य पुनस्तु ककुत्स्थ इति विधुतः ॥ १६
तस्य पुत्रो महातेजाः संप्रत्येष पुरीमिमाम् ।
अन्ततत्पमरप्रख्याः सुमतिर्नाम दुर्जयः ॥ १७
इक्ष्वाक्येस्तु प्रसादेन सर्वे वैशालिका नृपाः ।
दीर्घायुषो महात्मानो वीर्यमन्तः सुधार्मिकाः ॥ १८

Di 111 12, V1 12¹⁴ सर्वे Di 111 12 विधुतः सुहृदः
(Di 111 12) काकुत्स्थ —^a Si Va Di 111 12 S (except
Ti) महाबलवान् —^a V1 B1 Di 111 12 निशालो नाम Si
Di 111 12 सुतः V1 धार्मिक (for विधुत)

12 T1 G1 om (hapl) 12-14¹ V M1 om 12
De reads 12 after 10 —^a T1 निशाला च, M1 निशाले
ह, G1 as in text (for निशालेति) G1 1 कुल (as in text)
Si B Di 111 12 हेमचन्द्रो निमित्त राम (Di 111 12) वैशाली (Si
निशाला, Di वैशाली) नलो कुला (Si नुति, Di नुत)
—For M1 Di subst. and reads after 10

989^a लेपः निमित्तुत्ता यो निमित्तुत्ताभूतः ।
तनुतेन निशालेन निशालेने पुरी कृताः ।

13 T1 G1 om 13 (cf v1 12) —^a B1 विनालस्य
च (hypermetre) De विनालस्य (for विनालस्य) B1
(m. also) 4 Di (also as in text) रामा Di 111 12 (for
राम) —^a T1 missing चरे महा on a damaged M1
Si V1 11 B Di 111 12 M1 (5) मन्वस्य (for महाबल) V1
महेन्द्राभ्यमदधु —^a B1 ह्य (for ह्य) —^a Si Va V
B Di 111 12-14 हे (Si V Di 111 12 हे) मन्वस्य (Di 111 12, Di
111 12) महाबलः, Di M1 हेमचन्द्र सुतोमन्वस्य

14 T1 G1 om 14¹⁴ (cf v1 12) —^a V1 सुपुत्र
सामन्तो Di चासीद्, M1 (5) चासीद् (for राम) —Di
om (hapl) 7 cf v1 Si for 14¹⁴ —^a Si De 111
पुत्राः Di पुत्राव, De पुत्राव (hypermetre) Di
पुत्राव (for पुत्राव) —Di om (hapl) cf v1 Si for
15¹⁴ 14¹⁴ —^a Si पुत्राव, De 111 12 पुत्राव, Di
पुत्राव (for पुत्राव) G1 111 12 B1 111 12 च
—^a B1 De 111 12 Si V B Di 111 12 M1 समपथत
(for समपथत) G1 111 12 (for 14¹⁴)

111 De om 15¹⁴ (cf v1 14) —^a B1 De
सामन्तः Si G1 M1 राम Si Va B चासीद्, V1 M1
चासीद् (for चासीद्) —^a Si V1 11 B Di 111 12 M1
मन्वस्य (Si B1 111 12 मन्वस्य (111 12 सुत), V1 मन्वस्य
मन्वस्य सुत, Di सदेव इति विधुत, T1 सदेव 111 12 मन्वस्य
(for damaged) —Di om (hapl) 15¹⁴ —^a
Di 111 12 111 12 इक्ष्वाक्यः G1 M1 कुशाथ (for कुशाथ)

—^a T1 damaged for धार्मिक —For 15¹⁴, Si V B
Di 111 12 M1 subst

990^a सर्वेतिविमुक्त्यति ककुत्स्थ इति विधुतः ।

[Si B सर्वेति, V1 सर्वेति, V1 लघुतेति, M1
सर्वेतिमित्यति (for the prior half)]

16 ^a Si V B Di 111 12 14¹⁴ कु, T1 damaged
G1 M1 कु, M1 कुषा (for कुषाभ्यस्य) —Di om
(hapl) 16¹⁴ —^a Di सोमदत्त Si V1 B Di 111 12
M1 सोमदत्तसुतोमन्वस्य, V1 111 12 सोमदत्तसुतोमन्वस्य —^a Si V
B Di 111 12 M1 ककुत्स्थ, Di 111 12, M1 सुतोमन्वस्य (for
सुपुत्र) Si V B Di 111 12 M1 सुतोमन्वस्य (for ककुत्स्थ)
De 111 12 ककुत्स्थ सुपुत्र (by transp) Si Si V B
Di 111 12 111 12 M1 जनमेजय (for इति विधुत)

17 De om 17¹⁴ (cf v1 16) De om (hapl)
17 —^a Si Di (5) ककुत्स्थ, V B 111 12 De 111 12
(5) ककुत्स्थ, Si ककुत्स्थ, De महातेजः, De च ककुत्स्थ
(for महातेजा) —^a Di 111 12 ककुत्स्थ, M1 ककुत्स्थ (for
ककुत्स्थ) Si V B Di 111 12 ककुत्स्थ (V1 111 12, B1 ककुत्स्थ, De
ककुत्स्थ, B1 ककुत्स्थ, Di ककुत्स्थ, De ककुत्स्थ) सातः कु
—^a Di G1 ककुत्स्थ (G1 111 12, T1 111 12, G1 111 12
(for ककुत्स्थ) Si De 111 12 111 12 ककुत्स्थ महातेजः, Si V
B Di 111 12 ककुत्स्थ ककुत्स्थ (Di 111 12, Di 111 12, Di
111 12 ककुत्स्थ, M1 ककुत्स्थ, T1 111 12) —^a Si 111 12
ककुत्स्थ, Si Va B Di 111 12 ककुत्स्थ, De ककुत्स्थ
(for ककुत्स्थ) De 111 12 (for ककुत्स्थ) Si V B Di 111 12
ककुत्स्थ, De 111 12 ककुत्स्थ (hypermetre) Di T1 G1
विधुत (T1 111 12, T1 M1 ककुत्स्थ (for ककुत्स्थ))

18 Ba (marg) repeats 18¹⁴ as in Si —^a Si
Di 111 12 111 12 विनालस्यो Si V1 11 B Di 111 12 इक्ष्वाक्यः,
V1 इक्ष्वाक्य (for इक्ष्वाक्येस्तु) Si V B Di 111 12 सर्वे
पुत्र (V1 111 12 M1 प्रसाद (for प्रसादेन) —^a Si V B
Di 111 12 ककुत्स्थ (for सर्वे) Si Va B Di 111 12
वैशालिका (Di 111 12, G1 111 12 as in text (for वैशालिका)
M1 नरा (for नरा) Si Di 111 12 विनाल सर्वेति
—^a B1 महाबल (for महाबलो) —^a Si V B
Di 111 12 M1 महाबल, T1 111 12 (for महाबल)

इहाद्य रजनीं राम सुतं वत्सामहे वयम् ।
 धः प्रभाते नरश्रेष्ठ जनकं द्रष्टुमर्हसि ॥ १९
 सुमतिस्तु महतीया विद्यामित्रमुपागतम् ।
 श्रुत्वा नररश्रेष्ठः प्रत्युद्विग्नमहावयसाः । २०

पूर्वां च परमां कृत्या सोषाध्यायः सप्तान्वयः ।
 शान्जलिः कुतलं पृष्ट्वा विद्यामित्रमन्वाहसीत् ॥ २१
 वन्योऽस्म्यनुग्रहीतोऽस्मि यस्य मे विषयं हुने ।
 संप्राप्तो दर्शनं चैव नास्ति वन्यतरो वयम् ॥ २२

G १ 48 २५
 B १ 47 २२
 L १ 43 २५

इति श्रीरामायणे वाल्मीक्ये पदचर्यासिद्धः सर्गः ॥ ४६ ॥

19 ") निः श्रुति (for श्रुति). Va जीव, Di Da ३३ वृत्ति
 (for राम). —^a) Ts सुतो (for सुत) Di Da ३३
 स्वत्वामहे, Cu ३३ in text (for वत्सामहे) Gs Ms निवो
 (for वयम्) Si Da ३३, ३३, ३३ वत्साम सु (Si Da ३३
 सु) सुतो (Si 'का' वय —^a) Vs Da Di सुप्रभाते Ni V B
 Da ३३ Ms सु (Vs 'व' लक्ष्य (for वत्सामहे) —^a) Ni V
 B Da ३३ Ms भुने (Ms वयं) द्रष्टुमहि (Vs Ba Da 'मि')
 रायव, Di ३३ द्रष्टुमहि भुनेव वि.

20 ") Gs सुमति (as in text) Si Da ३३, ३३ वयस्य
 वयं (Si 'मि' ली राजा, Ni V B Di ३३, ३३ वयं (Di ३३ 'मि')
 विवर्त (Vs Ba 'स्तु') उग्र (Di सुति) सुता —^a) Ba Ts
 [before cor] उपगतम् —^a) Si Da ३३, ३३ सुता सुतुवो
 वदा, Di सुप्रभाते वदा (for 'a') Ni V B Da ३३, ३३
 Ms प्रत्युद्विग्न महतीया पदचर्यामहि (Di Ms वीर्यवत्)

21 ") Da वयम् (for कृत्या) Ni V B Di ३३, ३३ Ms
 वयम् (Ms पदा) वय सुप्रभाते —^a) Ni V B Di ३३
 सोषाध्यायमुपागतम् (Ni Ba Di 'वय' —^a) Ni V B Ba ३
 Da ३३ Ms रीते, Vs Da Di वय, Ba रीते Da ३३, Da
 Ms राहु (for दृष्टा) —^a) Ts damage.] up to B Ni
 V B Di ३३ Ms दृष्टुं वय वयस्यीत्

22 ") Ni V B Ba B Da ३३ वयो, Vs Di लीते, Cu ३३
 in text (for वयो) Ni V Ba ३३ Da [म] सुप्रभाते.
 —^a) Ba वयम् (for वयम्) Da विवर्ते, Di [z] व
 विवो (for विवर्ते) —^a) Vs Da 'वयो, Di वयं', Cu ३३ in
 text (for वयवयो) Si Da ३३, ३३ Ts Gs Ms वयम् (for
 वय) — After 22, Si Ni Vs Ba ३ Da ३३, ३३, ३३.

991" वय ये लक्ष्ये वयं सप्तम्यं लक्ष्ये ।

वयस्य कुतलिनं वयस्यवयसि सप्तम्यवयम् ।

[(1 x) Di सुप्रभाते, Da सुप्रभाते (for सुप्रभाते) — (1.
 z) Si Da ३३, ३३ (for वय)]

Colophon. Da ३३, ३३, ३३ om (cont the sarga)
 —Kanda name Si om Ni Vs Ba B Da ३३, Di
 वयोध्या — After Kanda name Di ३३ वयवर्ति.
 —Sarga name Ni V B Di प्रवर्तस्यवयम्, Di heuna.
 —Sarga no (figures words on both) Vs Ba ३३, ३३.
 Si Dt Da ३३ S 47 Ni Ba Da ३३ 48 Da 50 Da
 वयस्य—वयो—वयो—वयो—वयो—After colophon, Ts
 Gs Ms conclude वयो वयोवयस्य वय, Gs वयो
 वयोवयस्य वय.

G 3 49 I
B 1 48 I
L 1 46 I

दृष्टा तु कुशलं तत्र परस्परसमागमे ।
कथान्ते सुमतिर्वाक्यं न्याजहार महाबुनिम् ॥ १
इमौ कुमारौ भद्रं ते देवतुल्यपराक्रमौ ।
गजसिंहगरी वीरौ शार्दूलवृषभोपमौ ॥ २
पद्मपत्रनिशालाक्षौ सहस्रतूषोधनुर्धरौ ।
अश्विनागिष रूपेण सङ्गुपस्थितगौमन्यौ ॥ ३
यदृच्छयैर गां प्राप्नौ देवलोकादिनामरौ ॥

47

इति Nt missing Sarga 47 (cf vl 1 33 8)
Dss 1212 continue the previous sarga

1 * Ds 12 दृष्टा (for दृष्टा) Bc 12 (for तु) Bc B
Dss दृष्टा, Ds दृष्टा, Ds दृष्टा (for तु) V Ds कुशलं
—^a Ns V B Ds 12 Ma पराशमलोपेण Cm as in
text —Ns reads 1st in marg —^a Ss 12 प्रमेति
(D: "ह"), Ss V B Dss 1212 (all except Ds here
and below) प्रमेति (Ds 1212 "ह"), Ma मुद्रितम्, Cm t
as in text (for मुद्रितम्) Ns V B Ds 12 Ma उत्र (for
वारय) —^a Ds दृष्टासुति: Ds 12 सुति: Ns V B Ds 12
Ma विद्यामित्रमन्त्रवत् (Ds "दृष्टासुति"), Cm as in text

2 * Ts damaged partially for * Ns V B Ds 12
Ma भागवत्, Ds भावत् (for भावत् ते) —^a Ns V B
Ds 1212 Ma कुप कृतम् (D: "भा" [sc]) सप्त मे (Ma
सप्तम्) —After 2nd, Ns V B Ds (om 2nd-3) 1212
Ma (owing to om from 2nd-5) read 992^a —Ms om
2nd-5 —^a Ns V B Dss 12 सिंहवत्, Cm g h t as in
text (for सप्तवत्) Ts नष्टि [sc] Vs वीर Bc
(marg also) गजसिंहवत् —^a Ss [Ns V B] (Ma
marg also सप्तवत्) Ds 121212 वृषभोपमौ

3 Ds Ma om 3 (cf vl 2) —^a Ns Ds Ga
पराशमौ, Cm g t निशालाक्षौ (as in text) —^a Ds Ga
दृष्टासुतिर्वाक्यं (Gs "दृ" [sc]) Ss Ns V B Dss 1212
पराशमौ Ds 12 "परा" पराशमौ, Gd as in text —^a
Vs वीरौ Gs वीरव (sc), Cm g h t as in text
(for वीरौ)

4 Ma om 4 (cf vl 2) —^a Ss Ns V B
Ds 121212 सिंह Ds 12 Ma (after corr) 1212
as in text (for सिंह) Ds 1212 सिंह, Gd as
in text (for सिंह) —^a Ms दृष्टासुति: Ds 1212
(for सिंह) Ss 1212 Bc 121212 (मृ गतौ, Cm g t
as in text (for मृ गतौ) —Ds om 4th —^a Ts

कर्म पञ्चामिह प्राप्नौ किमर्थं कस्य वा मुने ॥ ४
भूपयन्तारिमं देवं चन्द्रप्रदीपिवाम्बरम् ।
परस्परस्य सद्यो प्रमाणेक्षितनेष्टितैः ॥ ५
किमर्थं च नरप्रेष्ठौ संप्राप्तौ दुर्गमे पथि ।
स्राष्टुषधरौ वीरौ श्रोतुमिच्छामि तच्छतः ॥ ६
तस्य तद्वर्त्तनं धुरा यथावृत्तं न्यवेदयत् ।
सिद्धाश्वमनिवासं च राक्षसानां वधं तथा ॥ ७

कथय Gt t as in text (for कथय वा) Ds सुते, Ts सु
(for मुने)

5 Ma om 5 (cf vl 2) —^a Ts damaged for
भूपय Ns Bc Ds इमौ, Ds इदं (sc) (for इमे)
Bc वेत्त (for वेत्त) —^a Ss Ns Bc Ds 1212 सूर्यचक्रम्
(by transp) —Ds om 5th —^a Ss Ds 121212
Ts परस्परस्य, Cm "ह" (as in text) —^a Ss Ns 1212
Bc Ds 121212 स्थिति (for [ह]स्थि) Ds वेष्टितौ Vs
Ds 121212 प्रमाणेक्षितनेष्टितौ (Ds [after corr] "ह")
Cm g t as in text,

6 Ds 121212 om Ss reads 6th in marg —^a Ss
"वेष्टितौ" Ds T Gs 12 सुनिवेष्टित (for माधेष्टितौ) —For 6th,
Ns V B Ds 121212 Ma subst. and read after 2nd

992^a स्थितं च लवणा वार्धं स्मेते देवकियौ ।

[Vs Bc 12 स्मेते Vs स्मेते Ds 12 पत्नी (for स्मेते)]

—Ds Ma om 6th —^a Ns Bc (before corr, marg
as in text) 1212 [अ]दृष्ट (for [अ]दृष्ट) Vs
परस्पर वीरौ

7 * Ns V B Ds 121212 Vs [द]दृष्ट (for दृष्ट) —^a
Bs "दृष्टि", Ds "दृष्टे", Ds "दृष्टे", Gs दृष्टासुति: (for "दृष्टे")
Bs निवेष्टितम्, Ds विद्यामित्रो महाबुनि, Cm h t as in text
—After 7th, Ds ms

993^a निवेष्टितं राक्षसं कर्म पादुतर्कम् ।

while Gs 121212

994^a सशोष्मापिने पुमौ राजो दक्षवत् ह ।

मम यद्वलवत्पथमागमौ रामलक्ष्मणौ ।

—Ds Ds om 7th —^a Ss Ns 1212 Ds 121212
कर्म वेत्त (for निवेष्टितम्) —^a Ss V B "व" स: Ds व
ते वधौ Ds Ts Gs 121212 Cm व दृष्टम्, Ts "यथा" (for वधं)
Ds Ds 1212 राक्षसं वधयेत् व, Ds 1212 राक्षसां व (Ds
ह) वधे द्विज (Ds वे)

G 1 40 15
D 1 48 15
L 1 44 14

गौतमस्य नरश्रेष्ठ धर्मसात्मीन्द्रात्मनः ।

आयमो दिव्यसंज्ञः सुरैरपि सुप्रसिद्धः ॥ १५

स चेह तप आतिष्ठदहल्यासहितः पुरा ।

चर्मपूजान्धनेरुनि राजपुत्र महाययम् ॥ १६

तस्यानन्तरं विदित्वा तु सदस्यायः शचीपतिः ।

अन्ते अन्तः —¹ Si Na V B Daa 1710-12 Va 122 Daa
T1 2 मोघम् (for कोषम्) Si Va B D Daa 1711-12
Ct महायय, Va महायुने Cg k as in text (for ²)

III Ba om (hapl) 15¹⁵ Va damaged from w
up to 15 = 99¹⁵ —¹ Ba 2 गोतमस्य Na 17-18 Ba-2
Daa 12 (Ba) 122 पुत्रे, Na (Ba) 122 पूर्वम् (for नरश्रेष्ठ)
D 1 रौद्राधनपुत्रोपे —² Na 17-18 Ba-2 Daa 12 122 ययम्,
Va ययम् (for पूर्वम्) Si Daa 1711-12 महायुने (Si
Daa 12 12) (for महायय) —³ Cg k t दिव्यसंज्ञः (as
in text) Si Daa 1711-12 आश्रमोप ययपुत्र —For
15¹⁵, Na V B Daa 1710-12 Va 122, while Daa 122
after 15

99¹⁵ विहगुप्यचकोलेते पादपैरफलोमिह ।

[Va missing the prior half (cf v 1 15) Va
चकोलेते Daa 122 after अन्ते]

16 ¹⁶ Dt Daa 122 (for चेह) Va अश्विनः D 1
आश्विन (both ms) D 1 अश्विनः स आश्विनः —Si reads
from अश्विन in 16¹⁶ up to 17¹⁶ in margin —Va damaged
from वृत्त in 16¹⁶ up to 17¹⁶ —² Daa 1710 (here and
below) आश्विनः Si Va-1 B Daa 1710-12 मुनि, T 1 वृत्त
(for वृत्त) —³ Cg k 1 अश्विनः, Ct 1 (as in text)
वेङ्कटेश प्रसाद अश्विनः (for [अश्विनः]) T 1 missing
from y up to y in महायय Si Daa 1710-12 Va 122
see 16 before corr as in text महायय Si Va 1
B Daa 1710-12 लोकात्मनः इति वदन्ति स्युर्वेद —For 16,
D 1 Va 122

99¹⁶ अश्विनः तप दूते कवे कृपाधर्म मुनि ।

महर्षिः तपः करिषी मह पयसापुत्रः ॥

[1 1] Ma 12 (for तप) Ma गोविन्दः पुनि (sub-
metric) (for the post half) —[1 2] III alleg
from 17¹⁶ up to 18 in L 1 of 1000¹⁶]
D 1 Ma 122 Va 122 Daa 1710-12 after 16

1000¹⁶ महर्षिः तप दूते कवे कृपाधर्म मुनि ।

महर्षिः मुनिः दूते कवे कृपाधर्म मुनि ।

[Va om L 1 D 1 alleg up to 18 (cf v 1 99¹⁶)
—[1 2] Ma 122 दिव्यसंज्ञः (for the post half)
—[1 2] Va 122 दिव्यसंज्ञः, Ba 122 नरश्रेष्ठः D 1 Ma 122
(D 1 122 [sic]) Va 122 (for तपः मुनि) Daa 122 (for
तपः) Ba 122 122 Ma 122 122, D 1 Ma 122 (for तपः)
Va 122 दिव्यसंज्ञः (for the post half)]

मुनिपयोः सहस्रादिदं वचनमत्रोत् ॥ १७

रुक्वालं प्रतीक्षन्ते नाथिनः सुममाहिते ।

संगमं तद्विचिच्छामि तथा सह सुमध्यमे ॥ १८

मुनिपयोः सहस्रादिदं विज्ञाय स्युन्दन

मतिं चरन्त दुर्मथा देवराजः सुहृत् ॥ १९

—After 16 ¹⁶ (margin) D 1 G 1 122 (of 122
122) 122

1000¹⁷ कृतिविद्वत् रत्न कठो दूरः (Si 17, 122 मुनि) ।

17 Si Ba read 17¹⁷ in margin Va damaged for
(for Si 17 cf v 1 16) —¹ Na 17 12-13 B Daa 12
122 Va 122 (Ba) 122, D 1 122, Ba 122, Daa 122 (sub-
metric) (for 122) Daa 1711-12 पुत्रः (for चकोलेते)
Na Va-1 B Daa 122 कायसंज्ञः (Va B Daa 12 122 'विज्ञे')
Ba, Daa 122 स पुत्रः (for ²) D 1 Va 122 तपः (D
122, then alleg up to 17) स कवे कृपाधर्म मुनि
—³ Si Na V B D 1710-12-13 122, D 1 122
(for अश्विनः) —⁴ Si Na V B D Daa 1710-12-13
122 (D Daa 122 [with hiatus]) दिव्यसंज्ञः (Va
damaged from 17 up to the prior half of 1 2 of
1000¹⁷) D 1 (with hiatus) महर्षिः अश्विनः

18 Va damaged (cf v 1 17) Si om (hapl) 1
15-17¹⁷ —² G 1 122 सप्रीतिः, Ck प्रतीति (as in text)

19 Si om 19¹⁷ (cf v 1 18) —For 18-19¹⁷, Na
V (Va damaged (cf v 1 17)) B D 1710-12-13 Va
subst

1000¹⁸ कृतिविद्वत् रत्न कठो दूरः (Si 17, 122 मुनि) ।

संगमं तद्विचिच्छामि तथा सह सुमध्यमे ।

मुनिपयोः सहस्रादिदं विज्ञाय स्युन्दन ।

[1 1] D 1 Ma 122 Daa 1710-12 (for तपः मुनि) 122
Daa 1711-12 कृतिविद्वत् रत्न कठो दूरः (for the prior half) Si 17
Daa 1710-12, Va 122 (sic) (for तपः) D 1 Va 122 (D
122 alleg after 17 up to the end of the line) तपः मुनिः
(for the post half) —[1 2] Daa 1710-12-13 सप्रीति
(by transp) D 1 Ma 122 सप्रीति सप्रीति (D 1 122) सप्रीति
(D 1 122) सप्रीति —[1 3] Daa 1711-12 तपः (for
तपः) Va damaged from तपः up to सप्रीति in 20¹⁸ D 1
122 (for तपः) Daa 1710-12-13 तपः तपः तपः (for
the post half) D 1 (margin 122) तपः तपः तपः तपः
देवराजः स्युन्दन]

—Va missing ¹⁸ D 1 alleg, for ¹⁸ —² D 1 G 1 122
सप्रीति Ck 1 as in text (for तपः) —T 1 damaged from
w up to 17 in 122 Ba 122 सप्रीति सप्रीति —³ Si Va Daa
T 1 सप्रीति (Va Daa 122 D 1 122 सप्रीति; Ck 122 as in
text (for तपः))

अथावरीत्तुरश्रेष्ठं कृतार्थेनान्तरालम् ।
 कृतार्थोऽसि सुरश्रेष्ठ गच्छ श्रीव्रमिः प्रभो ।
 आत्मानं मां च देशं सर्वदा रक्ष मानन्द ॥ २०
 इन्द्रस्तु महत्तन्मात्ममहत्त्वापिदमवरीत् ।
 सुश्रेणि परितुष्टोऽसि गमिष्यमि यथागतम् ॥ २१
 एवं गंगम्य तु तथा निश्चक्रामोऽवाचतः ।
 स संभ्रमात्सन्नाम शङ्कितो गौतमं प्रति ॥ २२
 गौतमं स ददर्शाय शविश्वं महामुनिम् ।

देवदानन्दुर्वर्षं तपोऽलममन्त्रितम् ।
 तीर्थोदकमरिक्किन्नं दीप्यमानमिवाकलम् ।
 मूर्धनसमिषं वनं शङ्खं मुनिपुंगवम् ॥ २३
 दृष्ट्वा सुरपतिस्तुष्टो निषण्णतनोऽभवत् ॥ २४
 अथ दृष्ट्वा सहस्राक्षं मुनिपेश्वरं मुनिः ।
 दुर्वर्षं हृत्संयतो रोषात्तचनेममप्रीतिम् ॥ २५
 मम रूपं समास्त्राय कुबजानसि दुर्मेव ।
 अर्द्धव्यामिदं यस्मादिहस्तर्कं भविष्यति ॥ २६

G : 49 27
 B : 48 27
 L : 44 26

20 *) Si Da 12 13 B Da 12 13 14 15 Na 12 (Da 12)
 नीचः Da 12 13 14 15 damaged (for लक्ष्मणः) Si
 कृतार्थः Na (after corr as in text) 12 13 14 15 (for सुरश्रेष्ठः)
 —Si Da 12 13 14 15 20* —*) Na V B Da 12 13 14 15
 कृतार्थः (Da 12 13 14 15) का वपत् 12 13 14 15 (वर्षः) (वर्षः)
 Da 12 13 14 15 कृतार्थः, G 20 21 22 23 (for 20*) —V2
 damaged from 20* up to कृतार्थः 20 21* —*) V2 B Da
 Da 12 13 14 15 (after corr) 12 13 14 15 20 21 22 23 कृतार्थमि
 (Ta 12 13) Da 12 13 14 15 after 12 up to कृतार्थः 12 13 14 15
 G: कृतार्थमि (sic) —*) B 20 21 22 23 (by
 transp) Da 12 13 14 15 from 12 up to जो Si Da 12 13 14 15
 कृतार्थः, Na 12 13 14 15 B Da 12 13 14 15 (B 20 21 22 23) (for कृतार्थः)
 प्रभो) —Na V2 B 20 21 22 23 24 25 26 27 28 29 30 31 32 33 34 35 36 37 38 39 40 41 42 43 44 45 46 47 48 49 50 51 52 53 54 55 56 57 58 59 60 61 62 63 64 65 66 67 68 69 70 71 72 73 74 75 76 77 78 79 80 81 82 83 84 85 86 87 88 89 90 91 92 93 94 95 96 97 98 99 100
 Da 12 13 14 15 (ditto) —*) Si Da 12 13 14 15 20 21 22 23 24 25 26 27 28 29 30 31 32 33 34 35 36 37 38 39 40 41 42 43 44 45 46 47 48 49 50 51 52 53 54 55 56 57 58 59 60 61 62 63 64 65 66 67 68 69 70 71 72 73 74 75 76 77 78 79 80 81 82 83 84 85 86 87 88 89 90 91 92 93 94 95 96 97 98 99 100
 G 12 13 14 15 (before corr as in text) 12 13 14 15 कृतार्थः B 12 13 14 15
 कृतार्थः, Da 12 13 14 15 (metathesis) (for कृतार्थः)

21 V2 missing up to कृतार्थः (cf v1 20) —*)
 Na V2 B Da 12 13 14 15 कृतार्थः, V2 कृतार्थः Si Da 12 13 14 15
 कृतार्थः कृतार्थः कृतार्थः (Da 12 13 14 15) (with hiatus), Da
 कृतार्थः कृतार्थः कृतार्थः —*) Si Da 12 13 14 15 कृतार्थः
 सुश्रेणि) —Da 12 13 14 15 from 12 up to 12 13 14 15 20* —*) Da
 12 13 14 15 (for सुश्रेणि) Da 12 13 14 15 (for सुश्रेणि) Da 12 13 14 15
 G 12 13 14 15 कृतार्थः सुश्रेणि (by transp) —*) 12 13 14 15
 damaged from 12 up to 12 13 14 15 20* —*) Na V B Da 12 13 14 15
 12 13 14 15 कृतार्थः (12 13 14 15 damaged from 12 up to 20*) (for
 कृतार्थः)

22 V2 missing —*) 12 13 14 15 missing up to 12 13 14 15 (cf
 v1 21) —*) 12 13 14 15 (for सु) B 12 13 14 15 कृतार्थः (for
 कृतार्थः) Si Na V B Da 12 13 14 15 20 21 22 23 24 25 26 27 28 29 30 31 32 33 34 35 36 37 38 39 40 41 42 43 44 45 46 47 48 49 50 51 52 53 54 55 56 57 58 59 60 61 62 63 64 65 66 67 68 69 70 71 72 73 74 75 76 77 78 79 80 81 82 83 84 85 86 87 88 89 90 91 92 93 94 95 96 97 98 99 100
 —B 20 21 22 23 24 25 26 27 28 29 30 31 32 33 34 35 36 37 38 39 40 41 42 43 44 45 46 47 48 49 50 51 52 53 54 55 56 57 58 59 60 61 62 63 64 65 66 67 68 69 70 71 72 73 74 75 76 77 78 79 80 81 82 83 84 85 86 87 88 89 90 91 92 93 94 95 96 97 98 99 100
 (for 12 13 14 15) Si Da 12 13 14 15 कृतार्थः, B 20 21 22 23 (for कृतार्थः)
 Na V B Da 12 13 14 15 20 21 22 23 24 25 26 27 28 29 30 31 32 33 34 35 36 37 38 39 40 41 42 43 44 45 46 47 48 49 50 51 52 53 54 55 56 57 58 59 60 61 62 63 64 65 66 67 68 69 70 71 72 73 74 75 76 77 78 79 80 81 82 83 84 85 86 87 88 89 90 91 92 93 94 95 96 97 98 99 100
 12 13 14 15 कृतार्थः 12 13 14 15 कृतार्थः —*) 12 13 14 15
 20* —*) Da 12 13 14 15 G 12 13 14 15 कृतार्थः (G 12 13 14 15)
 12 13 14 15 कृतार्थः (as in text) Si Da 12 13 14 15 कृतार्थः, B
 कृतार्थः (for कृतार्थः) Na V2 B Da 12 13 14 15 कृतार्थः (for कृतार्थः)

"हुनि [48]" —*) 12 13 14 15 (for कृतार्थः) Da 12 13 14 15 (hapl)
 (for कृतार्थः)

23 *) Si Da 12 13 14 15 20 21 22 23 24 25 26 27 28 29 30 31 32 33 34 35 36 37 38 39 40 41 42 43 44 45 46 47 48 49 50 51 52 53 54 55 56 57 58 59 60 61 62 63 64 65 66 67 68 69 70 71 72 73 74 75 76 77 78 79 80 81 82 83 84 85 86 87 88 89 90 91 92 93 94 95 96 97 98 99 100
 Si Da 12 13 14 15 कृतार्थः (for कृतार्थः) —*) G 12 13 14 15
 कृतार्थः, G 12 13 14 15 (for कृतार्थः) —*) Da 12 13 14 15 (for कृतार्थः)
 Si Da 12 13 14 15 कृतार्थः (for कृतार्थः) —*) 12 13 14 15 damaged from
 12 up to 12 13 14 15 कृतार्थः (for कृतार्थः) Si Da 12 13 14 15
 कृतार्थः, Da 12 13 14 15 (for कृतार्थः)

24 *) G 12 13 14 15 Si Da 12 13 14 15 कृतार्थः कृतार्थः
 कृतार्थः, Da 12 13 14 15 कृतार्थः —for 23-24 Na V B
 Da 12 13 14 15 कृतार्थः

2003* कृतार्थः कृतार्थः कृतार्थः कृतार्थः कृतार्थः
 कृतार्थः कृतार्थः कृतार्थः कृतार्थः कृतार्थः
 कृतार्थः कृतार्थः कृतार्थः कृतार्थः कृतार्थः
 कृतार्थः कृतार्थः कृतार्थः कृतार्थः कृतार्थः [5]

[(1 2) V2 B 20 21 22 23 24 25 26 27 28 29 30 31 32 33 34 35 36 37 38 39 40 41 42 43 44 45 46 47 48 49 50 51 52 53 54 55 56 57 58 59 60 61 62 63 64 65 66 67 68 69 70 71 72 73 74 75 76 77 78 79 80 81 82 83 84 85 86 87 88 89 90 91 92 93 94 95 96 97 98 99 100
 (for the post half) —12 13 14 15 damaged from 12 up to 12 13 14 15
 20 21 22 23 24 25 26 27 28 29 30 31 32 33 34 35 36 37 38 39 40 41 42 43 44 45 46 47 48 49 50 51 52 53 54 55 56 57 58 59 60 61 62 63 64 65 66 67 68 69 70 71 72 73 74 75 76 77 78 79 80 81 82 83 84 85 86 87 88 89 90 91 92 93 94 95 96 97 98 99 100
 and
 12 13 14 15 कृतार्थः (for the post half) —(1 2) Si
 B 20 21 22 23 24 25 26 27 28 29 30 31 32 33 34 35 36 37 38 39 40 41 42 43 44 45 46 47 48 49 50 51 52 53 54 55 56 57 58 59 60 61 62 63 64 65 66 67 68 69 70 71 72 73 74 75 76 77 78 79 80 81 82 83 84 85 86 87 88 89 90 91 92 93 94 95 96 97 98 99 100
 (sic) (for कृतार्थः) 12 13 14 15 कृतार्थः (for the post
 half [23 24]) —B 20 21 22 23 —(1 4) Da 12 13 14 15
 (for the post half after first 12 V2 12 13 14 15 (for कृतार्थः)
 V2 12 13 14 15 (hapl) 12 13 14 15 (12 13 14 15) Na 12 13 14 15
 20 21 22 23 24 25 26 27 28 29 30 31 32 33 34 35 36 37 38 39 40 41 42 43 44 45 46 47 48 49 50 51 52 53 54 55 56 57 58 59 60 61 62 63 64 65 66 67 68 69 70 71 72 73 74 75 76 77 78 79 80 81 82 83 84 85 86 87 88 89 90 91 92 93 94 95 96 97 98 99 100
 (for the post half) —(1 5)
 Da 12 13 14 15 (for कृतार्थः) V2 B 20 21 22 23 24 25 26 27 28 29 30 31 32 33 34 35 36 37 38 39 40 41 42 43 44 45 46 47 48 49 50 51 52 53 54 55 56 57 58 59 60 61 62 63 64 65 66 67 68 69 70 71 72 73 74 75 76 77 78 79 80 81 82 83 84 85 86 87 88 89 90 91 92 93 94 95 96 97 98 99 100
]

25 *) Da 12 13 14 15 (for कृतार्थः) Si V B Da 12 13 14 15
 कृतार्थः कृतार्थः (V2 12 13 14 15) —*) Da 12 13 14 15 (for
 कृतार्थः) —*) V2 Da 12 13 14 15, Na (after corr as in
 as text) कृतार्थः (for कृतार्थः) Da 12 13 14 15 (for कृतार्थः)
 —*) Da 12 13 14 15 (for कृतार्थः)

26 *) Da 12 13 14 15 कृतार्थः —*) Da 12 13 14 15
 Si Da 12 13 14 15 G 12 13 14 15 कृतार्थः, G 12 13 14 15, G 12 13 14 15 as text

G 1 49 27
H 1 49 28
L 1 41 26

गौतमेनैरमुक्तस्य श्रोत्रेण महात्मना ।

पेतुर्दुर्गणौ भूमौ सहस्राक्षस्य तत्क्षणम् ॥ २७

तथा अस्मा स वै शकं भावमेव च शस्त्रान् ।

इह वर्षसहस्राणि रहन्ति तं निजस्त्वसि ॥ २८

वायुभया निराहता तप्यन्ती ममदायिनी ।

अहस्या सर्वभूतानामाश्रमेऽस्मिन्निजस्त्वसि ॥ २९

इति धीरामाणेषु वृत्तराष्ट्रे सप्तचत्वारिंशः सर्गः ॥ ४७ ॥

(for वृत्तराष्ट्र) —^a) Ga Ma मयस्य, Cm gk t rī (as in text) Na V B Dt 26 11 19 Ma वसतः विद (1 s "ह) लो भव De Ma विद्वन्ने मयिस्त्वसि —After 26, Dt 20

1004^a मयसिस्तपुः रूपं वद्वं पतिपावति ।

(11leg ink spread) सप्तसप्तपुण्यम् ।

तत्र प्रवृत्तं यमस्य परस्परमिदं वद्वम् ।

(11leg, ink spread) सप्त पतिपावति ।

पैतृ (वृत्) लो पापं सप्तसप्तपुण्यम् यत् । [5]

27 Va om 27^a —^a) Ti damaged up to सु De

वृत्तम्, Dt Ti s Ga उ (Ti damaged) के तु (for उवत्त)

—^b) Dt Di s सुतोषेण Si De 22 11 13 उपविष्टेन महात्मना

(Si "न) —^c) Be वैश्वर, Va lacuna for वृत् ७ वृत्तौ

Di चोमी (for चोमी) De मयस्य रूपम् —^d) Na V B

Di s रावत्, Ma वीर्य (for तप्यन्ति) —After 27 Na

V B Dt 26 11 13 Ma 205

1005^a पवित्रं च वद्वं वसिष्ठोऽसीत् निजसीदत ।

परितृप्तपदोऽपि वद्वत्तं केनापि सत् ।

[(1 x) Di Ma सत्त (for सत्त) Di s व वद्वं मू

Di 11leg from ति up to परि 20 1 2 —(1 x) Va Ma

वेत्, Va सप्तपुण्य, Ma लो सप्तपुण्य Be वैश्वर (for

केनापि सत्)]

28 ^a) Di Ti s मय, Ta सत्त (for सत्त) Dt Di s

च (for सत्) Si De 22 11 13 सत्त चोसत्त (Si 11 "ऊ)

सुतोषेण Na Va s B De 22 11 13 सत्त सत्त (Be 22 "व)

सुतोषेण (Na "वेत्ते, Be "वद्वत्) Va स वद्वं मुनी रोषत्

Ma सप्त सप्तपुण्य —^b) Na Va s B De 22 11 13

Ma सप्तपुण्य, Va सत्त, Be सप्तपुण्य (for सप्तपुण्य) Di

Ti s Ga अहस्यासि —^c) Di चो सप्तपुण्य (for वद्वं ति)

Dt Di s वद्वं निजस्त्वसि —For 28^a Si Na V

B De 22 11 13 subat

1006^a वीर्या नमस्त्वेषां रूपं पापे दुष्टभावेति ।

(Va 11leg Be वद्वं (for वद्वं)]

29 ^a) Dt De s Ct सत्त Gt as in text (for सत्त)

Gt s Ma s सत्त सत्त (for सत्त) Ti सप्तपुण्य (for

Ma सप्तपुण्य मयस्योऽसीत् (for "S) Si Na V B De 22 11 13

सप्तपुण्य नि (11 +) सत्तपुण्य (Va damaged for सत्तपुण्य) सत्त

यदा चैतद्वनं वद्वं रामो दयथात्मजः ।

आमपिभ्यति दुर्धर्षस्वदा पूता भविष्यति ॥ ३०

तस्यातिथ्येन दुर्धर्षेण लोममोहरिर्विज्ञाता ।

मत्तकाद्ये मुदा पुक्ता सं प्रवृत्तारिभ्यसि ॥ ३१

एवमुक्त्वा महातेजा गौतमो दुष्टचारिणीम् ।

इममाश्रममुत्सृज्य निदृचारणसेविते ।

द्विषाच्छिखरे रम्ये तपस्तेने महातपाः ॥ ३२

महातपिनी, Dt वद्वं मय मयस्य (also "सत्त) लो मय सप्तपुण्य, Gt t (t "वत्", rest) as in text —^a) Si De 22 11 13 "वत्, Va Va s B Dt 22 11 13 वद्वं सप्तपुण्य, Va वत्त (Va "०) सिद्धि (for मयस्योऽसीत्) Dt De 22 11 13 वद्वं सप्तपुण्य, De s Ga s Ma s अहस्यासि De सप्तपुण्य स अहस्यासि —After 29, Dt 20

1007^a रूपं च ते प्रवृत्तं (चे) व गतिपति सुदुर्धर्षम् ।

मायेप तं सुदुर्धर्षं वद्वं सप्तपुण्यस्य ।

तदा प्रवृत्तिं चाधुनयता कथयामिष्यामि ।

पुनर्वैश्वर्यादिं पदं वा गौतमो मुनि ।

30 ॐ Ga वद्वं चैतद्वनं वद्वं सप्तपुण्य सप्तपुण्य

सप्तपुण्य सप्तपुण्यसिद्धि सप्तपुण्य ॐ Gt damaged

—Da s om (hapl) 30 Ti damaged up to इ in "

—^a) Va De वद्वं, Gt t as in text (for वद्वं) Si

De 22 11 13, Na V B Dt 22 11 13 Ma सत्त, Dt De s सत्त De

वेत्, Da चोप, Ga s Ma वेत्त, Ch "as in text (for

वेत्त) —^b) Si De 22 11 13 "सप्तपुण्यसिद्धि —Va damaged

from 22 11 13 up to the prior half of 1 x of 1008^a —^c)

Ti Ga s Ma सप्तपुण्यसिद्धि Ct मय (as in text) Si Va s

B Dt 22 11 13 Ma सत्त (for सुदुर्धर्ष) —^d) Di 11leg for

दा वद्वं अहस्यासि Si Va s B Dt 22 11 13 "सत्त (Na "सत्त),

11 "सत्त" Ti सत्त (for सत्त सत्त)

31 Da om (hapl) 31 —^a) Ga सुदुर्धर्ष —^b) Si

De 22 11 13 सत्त Dt De s Ga s Ma Ct सत्त सत्त, Gt as

in text (for सत्त सत्त) —^c) Si De s "सत्त, Dt De s

सत्त, De s Ma सत्त, Da (hapl for) सत्त, Cm Gt as in

text (for सत्त सत्त) —For 31 Si Va B Dt 22 11 13 Ma

subat

1008^a सप्तपुण्यं सुदुर्धर्षं वद्वं चोपविशता ।

महावीरं सुदुर्धर्षं सप्तपुण्यस्य सप्तपुण्य ।

[(1 x) Vi missing the prior half (cl v) 30]

Ma सत्त (for सत्त) —(1 x) B Dt 22 11 13 (Ma s)

सत्त (for सुदुर्धर्ष) Na De सप्तपुण्यस्य, Dt सत्त

सत्त (for सुदुर्धर्ष) Na De सप्तपुण्य (for the post half)]

22 Da damaged up to ते in " —^a) Va damaged

after टी Be चोसत्त Ga चोपविशता Na B in also as in

अयं मेघः सद्यः शक्रो वसुधा कुतः ।
 मेघस्य धृषणी गृह्य शक्रावाप्तु प्रयच्छत ॥ ६
 अक्षस्तु कृतो मेघः परा तुष्टिं प्रदास्यति ।
 भवतां हर्षणार्थं ये च दासवन्ति मानसाः ॥ ७

—For 5 Śa Ds 22110 sub.1 Ds subst 1 2 only for 5th

1012* तस्य वसुधायै धु य सिद्धता समागता ।
 सिद्धतावाप्तु सिद्धिमानसमरपूतो ।

[(1 x) Ds 1 भवत्यस्य सीमा (for the post half)
 —(1 2) Śa सिद्ध Ds शक्र (for 1st) Śa Ds 22110
 —Then Ds reads 1016* followed by 8th —After
 5 Gs 2 Vt 2 (inf for sec m) ms

1013* धृता विचारो मोक्ष उपपद्यते वसुधा ।
 धर्मविष्णु मुने कथाश्रमैव शिवसिद्धिः ।
 धर्मात् कथ्यते देवदेवता उपर ।

[(1 2) Note hiatus between the two halves
 —(1 2) Gs विष्णु (sic) Ms सिद्ध (for सिद्धि) Vt
 lacuna (for धृता)]

6 * Śa V B 22110 Ds 22110 वसु, Ds वसु वै (hyper-
 metro) Cn g t as in text (for वसु) Śa Ds 22110
 11.11 *दि मेघो वसुधायै —Ds reads from 6th—7th in marg
 —^d Śa Ns V B Ds 22110 12 वसुधा (Ds वा) वसुधायै,
 Ms वसुधायै वसुधायै —For 6th, Ms subst

1014* पशोन्मस्य वसुधायै भवतां लब्धे विव (यौ) ।

—^d Ms Ck वसुधायै (for वसुधायै) Ds Ts Gs Ms वसु-
 धायै —For 6th, Śa Ns V B Ds 22110—Ms subst

1015* अस्तेनो वसुधायै विधा महेश्वर प्रयच्छत ।

[Śa (after corr m) मलेरी, Bz Ms मलेरी (for
 मलेरी) Śa Ds 22110 12 मलेरीय वसुधायै (Śa Ds 22110)
 (for the prior half) Vt वसुधायै Vt वै (sic) Ds
 22110 12 वै (for वसुधायै) Śa वसुधायै वसुधायै Ms
 वसुधायै वसुधायै (for the post half)]
 —Thereafter Śa reads 9th

7 Ds reads * in marg (cf vi 6) —^d Ds
 damaged from 11 to 12 Ds 22110 Ms वसुधायै Bz
 Bz Ds 22110 Ts Gs तस्य, Ms तदा (for वसुधायै) —^d Śa
 Ds 22110 12 Ck तुष्टि Ck as in text (for तुष्टि) Śa
 Ds 22110 राजसिद्धि, Ns V B Ds 22110 Ms तस्य (Ms 22110)
 पति Ds प्रथा (for प्रदास्यति) Cn as in text (for 7th)
 —^d Ds Ds 22110 Cnt वसुधायै व. K(ed) हर्षणार्थं
 च —^d Ds वसुधायै वसुधायै, Cor L as in text (for 7th)
 For 7th Śa Ns V B Ds (reads after 1012*) 22
 11.11—Ms subst

1016* भवतामुपपद्यते वसुधायै सुमहं वसुधायै ।

अस्तेनो वसुधायै विधा महेश्वर समागता ।
 उत्पद्यते मेघवसुधायै सहस्राक्षे न्यनेदपन् ॥ ८
 तदा प्रभृति शक्रत्व पितृदेवाः समागताः ।
 अक्षस्तु कृतो मेघः परा तुष्टिं प्रदास्यति ॥ ९

[Ds वसुधायै (hypermetro) Vt वसुधायै (for
 वसुधायै) Ns Vt 22110 Ds 22110 (Vt व. वसुधायै Ds वसुधायै,
 Ds वसुधायै, Ds 22110 वसुधायै (sic)) (for वसुधायै) Ns Bz
 Ds 22110 12 (Ds 22110) वसुधायै, Ds 22110 (for वसुधायै)
 Vt वा वसुधायै (for the post half)]

—Thereafter Śa V B Ds 22110 Ms cont Ms 115
 (inf for sec m) 1 2 only after 1018*

1017* वसुधायै वसुधायै विधा महेश्वर समागता ।
 वसुधायै वसुधायै विधा महेश्वर समागता ।

[(1 x) Ns 22110 (submetro) Vt Bz Ms 22110,
 Vt 22110 (for वसुधायै) —(1 2) Ds वसुधायै (for
 वसुधायै)]

—After 7 Ds Ds 22110 Ms 22110

1018* वसुधायै विधा महेश्वर वसुधायै वसुधायै ।

[Ms वसुधायै (for वसुधायै)]

—Thereafter Ms reads (inf for sec m) 1 2 of 1017*

8 Ds 22110 8 —^d Gs वसुधायै (for वसुधायै) Ms
 वसुधायै (sic) (for वसुधायै) Ck as in text (for 8th) —^d
 Ms 22110, Ck as in text (for समागता) —For 8th,
 Ns V B Ds 22110 Ms subst

1019* वसुधायै वसुधायै वसुधायै वसुधायै ।

[Vt वसुधायै, Vt Bz Ds 22110 (for वसुधायै)]
 —After 8th Ds reads 8 —Ds 22110 (hapl) 8th—9th
 —^d Ns V B Ds 22110 Ms वसुधायै, Ds 22110 वसुधायै (for
 वसुधायै) Śa Ds 22110 वसुधायै, Vt Ms 22110, Eg 22110 in text
 (for वसुधायै) —^d Ds 22110 वसुधायै (for वसुधायै) —Ds
 damaged for वसुधायै Śa Ds 22110 वसुधायै, Ds 22110 Gs
 Ms 22110 वसुधायै (Ds Ms 22110) Ds 22110 वसुधायै (sic) (for
 वसुधायै) Ns V B Ds 22110 वसुधायै Vt 22110 वसुधायै
 (Bz before corr) वसुधायै, Vt Ms वसुधायै (Vt व. Ms
 वसुधायै) Ms 22110 वसुधायै

9 Ds 22110 9th (cf vi 8) Ds reads 9 in marg
 Śa reads 9th after 1015* —^d Ns V B Ds 22110 Ms
 Cn g t as in text (for वसुधायै) —^d Ns V B Ds 22110 Ms
 वसुधायै वसुधायै (Vt Bz 22110) —^d Śa Ns V B 22110
 B Ds (m gloss वसुधायै) 22110—Ms वसुधायै, Vt वसुधायै,
 Cn g t as in text (for वसुधायै) Ds वसुधायै (sic) (for
 वसुधायै) Śa V B Ds 22110 Ms वसुधायै, Ns वसुधायै Vt
 वसुधायै Cn g t as in text (for वसुधायै) —^d Ms वसुधायै (for
 वसुधायै) Śa Ns V B Ds 22110 Ms वसुधायै वसुधायै (Śa

इन्द्रस्तु मेघपुष्पस्तदा प्रभृति राघव ।
 गौतमस्य प्रसारेन तपसश्च महत्तमः ॥ १०
 तदापच्छ महतेन आधमं पुण्यकर्मणः ।
 तस्यैवैनां महाभागमहल्यां देवरूपिणीम् ॥ ११
 विश्वामित्राच्च ध्रुत्वा राघवः सहस्रश्रेण्याः ।
 विश्वामित्रं पुरस्कृत्य आधमं प्रविशेत् ॥ १२

दर्शं च महाभागं तपसा योऽतिप्रभाम् ।
 जैत्रेयि समागम्य दुर्निरीक्षां सुसहस्रैः ॥ १३
 प्रपन्ननिर्मितां चात्रा दिव्यां मायामयीमिव ।
 धूमेनाग्निमरीतह्नीं दीप्तामग्निरागमिव ॥ १४
 सत्पारावृतां साग्रां पूर्णचन्द्रप्रभाभिः ।
 मध्येऽम्भतो दुराधर्षां दीप्तां सूर्यप्रभाभिः ॥ १५

G 1 50 16
 B 1 49 15
 L 1 45 15

De 2.57 cr हे न, Na 11s Dis c { Na om 12, Va Bc d hu
 [by transp]] मुने, Cv r g t as in text (for d)

10 *) Na Va 14 B 14 Dis 11s Ma c, Ba c, Cg as
 in text (for hu) Va [अ]भूत्, De दृष्यन्त्य, Dis 'भूते,
 Ga 'भूते (last three sic) (for मेघपुष्पम्) —^a Sa
 Na Va Bc 14 Dis 11s Ma c (for तदा) De तदायौ
 —^a Va Bc 14 Dis 11s Ma c (for तदा) De तदायौ
 —^a Va Bc 14 Dis 11s Ma c (for तदायौ) —^a
 Dt De 14 Cg तदायौ, Cg as in text (for तदायौ)
 Dis 11s hu, Dis 11s hu (for च) Ta Ma (before corr)
 तदायौ Sa De तदायौ मुद्रादप्य, Na V B Dis 11s Ma
 दनुनामिदमेव (Ba erroneously repeats after 12 from
 प्रभृति in 10^a up to शिवते)

11 *) Dt 14s तदापच्छ De महत्तमो, Dis 14s
 Ga (before corr) 14s Ma महत्तमो Cg k t as in text
 (for 'हेन') Sa Dis 11s तदापच्छसदे तप —Note
 hiatus between " and d —For 11^a Na V B Dis 11s
 Ma subst

1020* तदापच्छ राघवो गौतमस्तपसा मेघो ।

[Va lacuna for ह in हमाय, Na Bc Dis 11s Dis
 त (for तपसा) Vs राघव, Na राघव (for राघव)
 . गौतम Ba मे (for मेघो) Dis गौतम तुलितम् Ma
 राघव मे (for the post half)]

*) Sa Na Va 14 B 14 Dis 11s 10 11 12 'वेत्त, Dis तपसा
 sic) Ga 'वेत्त, Ma तपसा, Cg 1 as in text (for
 तपसा) Dis तपसा (with hiatus) —^a Sa राघव,
 14 11s अतिव्या Cg as in text (for राघव) Sa
 14s राघवलि, Na Va B Dis 11s Ma राघव (Ba 'वि'
 or Va Bc Dis 'राघव') Va राघवलि (sic) Va
 राघव, Cg 1 as in text (for राघवलि) Ma
 gloss) धूमेन ब्रह्मण्य तपसश्च महत्तमं निर्मिता

12 *) Na V B Dis 11s Ma राज, सीधिमिया सह —^a
 1 lacuna for विश्वामि De 12^a Dis om (hapl) from 12^a
 p in 1^a of Sarga 49 —Note hiatus between " and
 —^a Sa Dis 11s 11s प्रविशेत् महत्तमं Dis 'अम्भ',
 Na V B Dis 11s Ma प्रविशेत्तमं तप (Ma पुन), Dis 11s
 11s तप तपस्यमिव —After 11s Ba erroneously
 repeats from प्रभृति in 10^a up to शिवते in 10^a (cf
 'L 10^a)

13 De om 13 (cf v 1 12) —^a Sa Na V B
 De 13 13 13 Ma c (Dis c) दर्शं De दर्शं स [by
 transp]] Cg as in text (for दर्शं च) Ma तपसा,
 Cg 'तप (for तपसा) —^a Sa Dis 11s gloss
 तपसा (for तपसा) 13 13 [अ]भूतिव्या, Va 11s Ma (before
 corr) [अ]भूतिव्या Cg k t as in text (for d)
 —^a Dt Ta Ma दुर्निरीक्षा Cg k t as in text (for d)
 —For 13^a, Sa De 13 13 13 subst

1021* एवमेव तपसा च दुर्निरीक्षां सुते ।

[Dis 13 दुर्निरीक्षा (for दुर्निरीक्षा) Dis 13 सुते,
 Dis 13 सुते (for सुते सुते) Dis 13 सुते सुते, Dis 13 सुते सुते
 (=13^a) (for the post half)]

while Na V (Va after 13) B Dis 11s Ma subst

1022* सेनैरपि सुरैः साक्षाद्वाचस्य समालो ।

[Mc नैर (for उग्रैः) Va वाचस्य (for अदम्यं) Dis
 102^a, Ma 'यो (for उग्रैः)]

11 De om 14 (cf v 1 12) —^a Ba प्रभा, Ma
 Cg प्रभा, Cg as in text (for प्रभा) Va प्रभा (for
 प्रभा) —^a Va 14 Dis 11s (for प्रभा) —Dis 14
 om (hapl) 14^a —Dis 14s Ga transp 14^a and 15
 —^a Va 14 Ba Dis 11s (for प्रभा), Dis 14s Ga Ma
 [अ]भि, Ma च, Cg as in text (for [अ]भि) Dis
 प्रभा (for प्रभा) Cg 14 Mc प्रभा (for प्रभा) (for
 Ga 'भा) —^a Dis प्रभा (sic) (for प्रभा)

15 De om 15 (cf v 1 12) Ba om (hapl) 15^a
 Dis 14s Ga transp 14^a and 15 —^a Sa Na V B 14
 Dis 15 15 15 सुसहस्र, De सु, Cv 15 as in text (for
 सुसहस्र) Va सुसहस्र Va Bc सुसहस्र, De 15 सुसहस्र, De सुसहस्र,
 Ma (before corr) सुसहस्र and after corr sic in) सुसहस्र,
 Ma सुसहस्र (sic) Cg as in text (for सुसहस्र) Cg 15
 सुसहस्र (sic) 15 15 [अ]भि वा पदमेव 15 15 —^a Dis Ga सुसहस्र,
 Dis 15 सुसहस्र (sic) (for सुसहस्र) —Dis 15 15 om (hapl)
 15^a —^a Sa सुसहस्र, Va सुसहस्र (sic) Va सुसहस्र
 सुसहस्र, Ma 'सा Cg as in text (for सुसहस्र) —^a
 Ba सुसहस्र (=15^a) Dis सुसहस्र —After 15
 Va reads 1022^a

G 3 50 17
H 1 49 18
L 1 45 15

सा हि गौतमवाक्येन दुर्मिरीक्ष्या बभूव ह ।

उयागमपि लोकान्त यात्रामस्य दर्शनम् ॥ १६

रायवौ तु ततस्तस्याः पदौ बभूवुस्तदा ।

स्मरन्ती गौतमवचः प्रतिजग्राह सा च तौ ॥ १७

पायमर्घ्यं तथाविध्वं चरुम् सुसमादिता ।

प्रतिजग्राह काकुत्स्थो विधिदष्टेन कर्मणा ॥ १८

16 Ds om 16 (cf v l 12) Ds om 16^{ab} —^a) Ds [म]ति; Ts ॥ Gt kt as in text (for दि) Di 214 उपरेत (for उपरेत) —^b) Si Ms VLs Bds Ds 214 T Gs Ms 4 Ck दुर्मिरीक्ष्य Gt as in text (for *क्ष्य) —^c) Si Ds 11 Ms दुर्मिरीक्ष्य Ds damaged Ck kt as in text (for रौवम्) —After 16 Si (marg) Ds Ds 214 S Ck kt 100.

1023^a सापस्यद्वयुपमस्य वेदां दर्शनमागता ।

[Ds damaged from ॥ to G Ms मस्य]

17 Ds om 17 (cf v l 12) Bs om 17 and 18 Si reads 17-18 in marg —^a) Gs ५. Ms inf in sec in Gt as in text (for दु) Si Ds 211 T Ms ददा (Ds *a) Ds [म]मिनी (for लम्) Ms [म]मिनी (for लम्) Si V Bds Ds 11 द्रुव सवनी (Bd *५) लम् —^b) Gs Ms लम् (sec) Si Ds Ds 211 Ms लम् (for लम्) —^c) Ms मीना (for मीना) Si Ds Ds 211 T Gs 1 Ms हि; Ms [म]ति (for म) —For 17^a Si V Bds Ds 211-12 Ms subst

1024^a सा च तौ दृढमात्रा वृत्त्या गौतमप्रतिपत् ।

[Ds [५]ति (for ति) Ds 211-12 प्रतिपत् (for वृत्त्या) Vs वृत्ता (sec) (for वृत्ता) Ms गौतम वृत्ता (for the post half)]

18 Bs Ds om 18 (cf v l 17 and 22 resp) Si reads 18^{ab} in marg (cf v l 17) Ds damaged from ५ in^a up to ५ in^b —^a) T Gs ददा (for ददा) —For 18^{ab} Ns V Bds Ds 12 Ms subst.

1025^a दशार्थास्तन्मस्यवेदेष्वप्युक्तमागताः ।

[Vs दशार्थास्तन्मस्यवेदेष्वप्युक्तमागताः (for मीना)] while Ds 211-12 Ms subst.

1026^a शक्यत एवमप्येव च पदार्तं मुनिना लघौ ।

[Ds 211-12 लौ (for लौ)]

—^a) Si Si V Bds Ds 211 Ms शक्यत (Si Bds Ds 12 *स्तु Vs *स्तु) Ds T Gs Ms काकुत्स्थौ (5c) Gt as in text (for काकुत्स्थौ) —^b) Si Ds 211-12 Gs राय Ck Gt as in text (for विधि) Si V Bds Ds 12 Ms दृष्टौ (Vs *५ Ds दृष्टौ [by transp]) विधिदष्टौ

पुष्पद्विर्भूतास्तिवदुन्मुनिनिर्गतः ।

बन्धार्थस्यैवापि महानासीत्समागमः ॥ १९

साधु साधिवि देवास्तामहत्यां समपूजयन् ।

तपोमतिरिदृशार्हं गौतमस्य वशानुगम् ॥ २०

गौतमोऽपि महामोक्षं ब्रह्मत्यासहितः सुखी ।

रामं संपूज्य विधिवत्पस्तेषु महातपाः ॥ २१

19 Ds om 19 (cf v l 12) —^a) Ms दशार्था (for दशार्थास्तु) —^b) Si द्विष (for द्विष) Si Ds 211-12 T Gs 4 निस्व (for निस्व) Ms देवतामपि सत्तु । Ck 1 as in text (for *) —For 19^a Si V B Ds 12 Ms subst.

1027^a दशमुर्ध्ववाक्यमपि पुष्पद्वि वपात कात् ।

[Vs 21 Bds सत्तु, Vs द्विष, Ds दशार्था (for दशार्था) Vs ५-५-५-५ (for ५-५-५-५) Ds ५ (for ५-५)]

—^a) 'Ds damaged for पदार्तं Ds T Gs (for ५) Si V B Ds Ds 211-12 Gs Ms ५-५-५-५ (for ५-५-५-५) —^b) Ds Ds Gs Ms सत्तु, Gt as in text (for सत्तु) Ms वपातार्थास्तु

20 Ds om 20 (cf v l 12) —^a) Si Ms V B Ds 211-12 देवास्त, Ms वाक्यं (for देवास्त) —^b) Si Ms V B Ds 211-12 देवास्त (Ds *देवास्त, Ds *देवास्त) Ms देवास्त (for देवास्त) —^c) Ds 211-12 Ms देवास्त (for देवास्त) Si देवास्त, Bds Ds 211-12 Ms देवास्त (for देवास्त) Si देवास्त, Bds Ds 211-12 Ms देवास्त (for देवास्त) Gt as in text (for *) —^d) Si वपातार्था, Ds वपातार्था (for वपातार्था) Ms वपातार्था —For 20^a, Si V Bds Ds 12 Ms subst while Bds 12 after 20

1028^a विदुषां वपस्तेषु वदा राममागते ।

[Vs वदा (for वदा) Vs वपातार्था]

21 Ds om 21 (cf v l 12) —^a) Si Ds 211-12 वपस्ते, Ds वपस्ते (for वपस्ते) —^b) Ds 211-12 वपस्ते, Ck 1 as in text (for वपस्ते) —^c) Ds वपस्ते (for वपस्ते) —For 21 Ns V B Ds 12 Ms subst

1029^a गौतमाय महातपो वदा विद्येत वपुषा ।

स्वमायमवदं राममागते प्रत्यपूजयन् ।

समेत भार्गवा वैद पुराणास्तथा वदा ।

तत्रैव संहितो भूयस्तेषु महातपाः ।

[1. 1] Bs [म]ति (for म) —[1. 3] Ms [म]ति (for [म]ति) Ms लम् (for लम्) —[1. 4] Ms ददा (for ददा) Vs ददा (for ददा) Ds ददा सत्तु विधिदष्टेषु महातपाः (—21^{ab})]

G 1 51 5
B 1 50 5
L 1 46 4

रामस्य वचनं श्रुत्वा विद्यामिनो महापुनिः ।

निवेशमस्रोदेशे मिविक्ते सलिलस्युवे ॥ ५

विद्यामिनं मुनिश्रेष्ठं श्रुत्वा स नृपविस्तदा ।

शुभानन्दं पुरस्कृत्य पुरोहितमभिन्दितम् ॥ ६

शशिनेष्वपि महात्मानस्तत्पर्यमादाय सत्तरम् ।

निशामित्राय वषोष ददुर्गन्धपुरस्कृतम् ॥ ७

प्रतिगृह्य तु तां पूजां जनस्स्य महात्मनः ।

पञ्चदशस्य राज्ञो यक्षस्य च निरामयम् ॥ ८

स दाम्यापि मुनीन्पृष्ट्वा सोपाध्यायपुरोधतः ।

यथान्तर्यं ततः संतः समगच्छत्प्रहृष्टवत् ॥ ९

[Da 13 om 1 1 —(1 1) Ma damaged for मं विवा V Bs विवा(Ba "वा")विवा (for [वा]विवा) —For ms see below —(1 2) Va १५ (for वत्) Ba (m also as above) वत् (for वत्) Da १५ (for वत्) Da विवाय वत्वरत् (for the post. half) —(1 3) Va १५ वत्वरत् (for वत्वरत्) Va १ (lacuna)वत् (for वत्) Ba वत्वरत् (for वत्वरत्) —After 1 2, Ba ms

1032* शान्तिरा सिद्धयर्थाय सुवीना च महावनाय ।

5 Da reads 3rd twice (cf v 1 3) —^a) Da वत्वरत्, Da च वत् (for वत्वरत्) Na V B Da 13 इति रामवच श्रुत्वा —^b) Sa Da 13 11 (second time) 13 Ma "वत्" Na V B 14 Da 11 "वत्" Ba "वत्" (for महापुनिः) —^c) Va Dt Da 13 Ga Ma निशामित्र (for निशामित्र) Da देव, Ma वत् (for देव) Va विषेय वत्वरत् —^d) Ma विविक्तः Ct "के" (as in text) Sa Da 13 13 सलिलस्युवे, Na Va Ba Da 13 सलिलस्युवे, Va Dt Da 13 (before corr as in text) Ga Ma Ct 1 सलिलस्युवे Ba विविक्तस्युवे सुवे, Ga as in text (for ^a)

6 Da damaged for मुनिश्रेष्ठं श्रुत्वा —^a) Sa Da 13 11 सुवि श्रु, Na V B Da 13 Va वत् विवा, Dt Da 13 Te Ma Cm अनुप्राप्ते, Ga सुवि (for मुनिश्रेष्ठं) —^b) Va damaged Te वत् (for मुनि) Va 13 Ri Va [म]य, Va 13 Ga Ma वत्, Ba च (for वत्) Na Va 13 B Da 13 विविक्तवत्, Va Ma विविक्तवत् (for मुनिश्रेष्ठं) Sa Da 13 11 13 जनेक सह मत्रिणि, Dt Da 13 शुभानुपरासदाय —^c) Sa Da 13 11 13 Ma पुरोहितवत्, Va वत् (hypermetnc) (for पुरोहितवत्) Na V B Da 13 वत्वरत्, Dt Da 13 वत्वरत्, Ga Ma 13 वत्वरत् (Ma "वत्"), Ma वत्वरत् (for वत्वरत्) —After 6 Da 13 11 (except Ma) Gg k (position uncertain) ms, while Dt Da 13 ms after 7th

1033* शत्रुनाशाय सहस्र विषयेन समन्वितः ।

[Ma सहस्र (for सहस्र) Te विषयेन (for विषयेन)]

7 ^a) Ma क्षत्रियस्य महावनाय (for ^a) Da damaged partially for 7th Ga १५ वत्वरत्, Ga Ma १५ वत्वरत् (for वत्वरत्) Da Te Ga १५ Ma १५ वत्वरत् Sa Da 13 11 13 क्षत्रियवत्वरत् (Da १५ वत्वरत्) (Sa Da 13 १५) मादाय परमेश्वर —For 7th Na V B Da 13 sub

1034* क्षत्रियस्य सहस्रविनाशायस्यैव समन्वितः ।

[Na Va Ba Da सहस्र(Ba "वा")वत् Ba (m as above) वत्वरत् (for वत्वरत्) V [म]दे (for [म]दे)]

—^a) Na Va 13 B Da 13 सहस्र Cm as in text (for वत्वरत्) Va विद्यामित्र पुरोहित —^b) Sa Na V B Dt Da 13 13 13 13 वत्वरत् (for वत्वरत्) Sa Dt Da 13 वत्वरत्, Gg as in text (for वत्वरत्)

8 ^a) Na V Ba 14 Da 13 Ma वत्, Ba Da Te 14 Ga Ma वत्, Da om (submetnc) (for वत्) —^b) Na V B Da 13 वत्वरत् वत्वरत् (Va "वा") —^c) Ct वत्वरत् (as in text) Sa Da 13 13 13 वत्वरत् (Sa "वत्") Ba (Sa Da 13) वत्वरत् वत्वरत् (for वत्वरत्)

9 ^a) Da partially damaged Ga वत् (for वत्) Dt Da 13 [म]य (for [म]य) Dt Ga 13 Ma सुवि (for सुवी) Dt Te Ga Ma वत् (for वत्) —^b) Te वत्वरत्, Gg as in text (for वत्वरत्) —^c) Da Ma वत्, Ga 13 सुवि, Ga 13 सुवि, Va वत्वरत् (as in text) (for वत् वत्) Dt Da 13 वत्वरत् सुवि, Dt Te वत् (Da "वा" वत्वरत् वत्वरत्) —^d) Te वत्वरत्, Cm as in text (for वत्वरत्) Te वत्वरत् वत्वरत्, Ct as in text (for ^a) —For 9 Sa Da 13 13 13 13

1035* जज्ञेय स मुनि सर्वसुपाध्यायपुरोहितः ।

समाप्यष्टमाम्नाय वत्वरिष वत्वरत् ।

[(1 1) Ma [म]य (for [म]य) Da वत्वरत्, Da 13 वत्वरत् (for वत्वरत्) —Da om (hapl) from 1 1 up to 11 —(1 2) Sa Da 13 वत्, Da 13 वत्, Da 13 (for वत्) Sa Da [म]य, Dt 13 वत्, Dt 13 वत् (for वत्)]

—For 3rd—9 Na V B Da 13 Ma 1 2-3 for 9 only sub

1036* पञ्चदशस्य च वत्वरत् वत्वरत् ।

क्षत्रियस्य सुवीनाय वत्वरत् पुरोहितः ।

वत्वरत् वत्वरत् वत्वरत् वत्वरत् वत्वरत् ।

[(1 1) Va [म]य (for [म]य) Va वत्वरत् (for वत्वरत्) —(1 2) Va वत् (for वत्) Ma वत्वरत् (for वत्वरत्) Va Ba वत्वरत्, Ma वत्वरत् —(1 3) Va 13 Ba 13 वत्वरत् Ma वत्वरत् वत्वरत् (for the post. half)]

अथ राजा मुनिश्रेष्ठं कृताञ्जलिरभाषत ।
 आसने भगवतास्तां संहर्षिर्मुनिचर्मैः ॥ १०
 जनस्तत्र वचः श्रुत्वा निस्सदः महासुनिः ।
 पुरोधोऽदतिजयैव राजा च सह मन्त्रिभिः ॥ ११
 जातसेषु वधान्यायमुपनिष्ठान्समन्ततः ।
 दृष्ट्वा स नृपतिस्तत्र मिथामिदमवाच गीत् ॥ १२
 अथ बहससृष्टिर्मे सफला दैतैः कृता ।
 अथ यज्ञफलं प्राप्तं भगवदर्शनमभा ॥ १३

धन्योऽस्म्यनुगृहीतोऽसि यस्य मे मुनिपुंगव ।
 यज्ञोपसदनं ब्रह्मन्नातोऽसि मुनिभिः सह ॥ १४
 ब्रह्मवाहं तु प्रक्षेपं श्रेयमाहुर्मनीषिणः ।
 ततो वागाभिर्नो देसन्प्रदुर्महसि कौशिक ॥ १५
 इत्युक्त्वा मुनिभ्योऽर्च्यं प्रहृष्टादनस्तदा ।
 पुनस्तं परिप्रच्छ ब्राह्मणिः श्रुतो नृपः ॥ १६
 इमौ कुमारौ भद्रं वे देवतुल्यपराक्रमौ ।
 गजसिंहवती वीरौ शार्दूलवृषभोपमौ ॥ १७

G १ ४१ ३९
 H १ ४० ३९
 L १ ४० ३९

10 Ds om 10 (cf v1 9) —^a Vs वे च (for राच) —Ms om (hapl) from 10^a up to 1 3 of 1037^a Ds damaged from^a up to 1 in 4. —^a Ns V B Ds [all with hiatus] 11 सपथ (Vs ए damaged) मुने (B1 *हृष्ट, Ds *मुहृष्ट), D1 15 G1 2 Ms भगवत्प्राप्तम् —^a Dt Ds 11 12 Ts G1 2 मुनितुल्ये Ss Ns V 2 B (B1 m also as in V1) Ds 15 16 17 18 उपसेषु (S1 Ds 15 16 अत्र सोऽपु निराहंति (B1 reads from निराहंति 10^a up to उपसेषु in 1037^a in marg), V1 उपसेषुमर् इति, Ds सपथ सोऽपुमर् इति (subtext)

11 Ds om 11 (cf v1 9) —^a Ss Ds 15 पुरोहितो हिराक्षि, Ds 11 12 पुरोहितविरा, Ds *वि, Ds *हिराक्षि विष (Ds हर्ष), Ms पुरोयस विचक्षि

12 ^a Ds partially damaged Ss Ds 20 ब्राह्मणे तु (Ds *^a) Ds उमापञ्चर, Ds 15 Ms *च, G1 as in text (for वासनेषु) Ds वसायेष्वम् (for वसान्यायम्) —^a Dt Ds 11 12 Ts G Ms 1 उप (Ss *^a [anina]) निरा, G1 *हृष्ट (as in text) Ss Ds 15 उपविष्ट (Ds *वि) वपाविधि, Ds 1 12 उपविष्ट महासुनिः (Ds [before corr] *नि) —^a Ss Ds 15 16 दापयिष, Ds 15 मत्परा, Gs तु (for ए मत्परा, —^a) Ds 15 वसायस (for वसान्यायस) —For 11-12 Ns V B Ds 15 Ms 1 4 only for 12^a cf v1 10) subst whole Ds ms 1 4 only after 12

1037^a जनश्रेष्ठमुलोज विपामिजो महासुनि ।
 निस्सदं तदर्थेन तु राजा सह मन्त्रिभिः ।
 उपविष्टमुनेष्वेदं कृताञ्जलिरभाषत ।
 भगवत्सेव स्यादित्ययं मे भगवन्मुने ।

[B1 reads up to उपसेषु in 1 3 in marg (cf v1 10) —(1 1) Vs B 2 उमापञ्च B1 मत्परा —(1 2) B1 मन्त्रि एव (by transp) —(1 3) B1 उपविष्ट, Vs जेति (for जेति) Vs 1 4, B1 [2] 4 (for [2] 4) —(1 4) Vs B 2 Ms [2] 4 (for [2] 4) Vs 1 4 जेति, Vs लोपेति (for लोपेति)]

13 ^a Ts सपथ (for राच) G1 (after corr as in text) द्वि (for वे) Ss Ds 1 11 12 ब्राह्मणं (Ds 11 *^a वे) सपथो यज्ञो —^a G1 k t सपथ (as in text) Ss सपथ, Ds 1 11 12 मत्परादेवे, Ds 1 12 मत्परादेवे, G1 2 देवता, Gs सपथ (for सपथ देवे) Ss Ds 1 11 12 हृष्ट, G1 2 हृष्ट, G1 k t as in text (for हृष्ट) —Ds Ms om (hapl) 15^a —^a Ns V B Ds 15 वसायसिद, —^a Ss Ds 1 11 12 व स, Ds मुने पद, Ds भगवत् (for भगवत्) Ns V B Ds 15 वसान्याय (V1 2 *वा, Vs वसान्यायमवाच

14 ^a Vs (च) मुनितुल्य —^a B1 वधि (for वत्स) Ss Dt Ds 1 11 12 13 Ms मुनितुल्य, Ss V B Ds 15 Ms स गजमुने —^a Ss Ds 1 11 12 वसायसो वसायो (D1 वसायस्य वसायो) इदं मुनिभिः यज्ञ

15 ^a G1 g k t हृष्टाह (as in text) Ss Ds 1 11 12 मत्परादेवे तु (Ds लम्) —^a Ds पद (for दीपम्) Ts हर्षविधि, G1 g k as in text (for हर्षविधि) Dt Ds 1 12 वृषाहर्षविधि —For 14^a-15^a, Ns V B Ds 15 Ms subst

1038^a ब्रह्मवाचं वे देव मे देवतुल्यपराक्रम ।
 गजसिंह व वीर मे शार्दूलवृषभोपम ।

[(1 1) Vs 1 4 मत्परा (for 1 2 मत्परा) Vs हृष्टि, Ms हृष्टि Ms सपथ —(1 2) Ms वसायस, Vs वसायसदेवे च (for the prior half) L Ms मन्त्रिण (for मन्त्रिण) Vs वसायस मन्त्रिण (for the post half)]

—^a Ss Ds 1 11 12 सपथ, Ms damaged for व (for लोपे) Ds (after corr as in text) भोगविधि —^a Ns V 2 B Ds 15 इदं इत्युत्पत्त्यायम्, Vs इदं मत्परायनादं (sc) Ms हृष्टावि मुनिभिः सह

16 ^a Gs सदा (for सदा) —Ms reads 16^a inf for ser m —^a Ds वे (for व) Ds वधि (for वधि) —For salst see below

17 —I 47 2 —^a Dt Ds 1 12 नृप (for सिंह) Ts नृपिद (sc) Ms वधि (for वधि) —^a Ds नृपमन्त्रिणी

G. I. 51. 18
B. I. 50. 18
L. I. 46. 17

पद्मपत्रविशालाक्षौ सद्गुणौपसुधौ ।
अभिनाविव रूपेण समुपस्थितबौन्दौ ॥ १८
यदच्छयैव मां प्राप्नो देवसोकादिवापरी ।
कथं पद्मचामिह प्राप्नो किमर्थं कस्य वा भुवे ॥ १९
वरायुधधरो वीरी कस्य पुत्रौ महायुगे ।
भूपयन्ताविमं देशं चन्द्रधर्माविवाम्बरम् ॥ २०

18 = I. 47 3. — Dt Das om. 18th. —^a Śi De-a.
अ. 11. 1 कस्तेनौ (Da 18 'तौ') देवबन्धिनौ (Du 'बन्धिनौ').

19 = I. 47 4. — Śi reads 19th in marg. (cf. v.l. 1041^a). —^a Śi: Dt Das Gs Ms: [ह] व: Ds [ह] ह
{for [ए] व}. Da M Ts: संताली, Ms यः {for यं
प्राप्नो}. —^a Gs [म] सरा: {for [म] मरी}. — After 19th,
Gs a Ms (after 19. 18. Du. 18. m.) ms., while Gs
Ms ms. l. 5 only after 1040^a.

20 39^a दुग्धरीकविशालाक्षौ वरायुधधरौ ।
वन्द्योवाहुविवासी सद्गुणौ महायुगी ।
काकपक्षयो वीरी कुमासिख पारवी ।
स्त्रीशरैर्युगे: युगं तद्विचित्रावलिनी ।
प्रकाश्य तुलनसाकं मातुस्तुम्हिलाली । [5]
[(1. 4) Gs [म] देवप्रो.]

—^a Ms (after corr. sup. lra. 18. m. वा as in text;
before corr.) व, Ts कम्पका (ac) {for कस्य वा}.

20 Śi reads 20 in marg. (cf. v.l. 1041^a). Gs
om. (hapl.) 20th. Ms reads 20th (acc. m.) in marg.
Gs om. (hapl.) 20th-21st. Ts Gs Ms transp. 20th and
20th. —^a Śi सुखैर्युगम्. —^a Śi सुखैर्युगम् (by
transp.).

21 Śi om 21st (cf. v.l. 20). —^a Ts Gs कस्ते-
{for कस्तेन} — After 21st, Gs Ms ms.

2040^a किमर्थं व मरयेषौ संताली दुग्धौ पति ।

— Thereafter cont. l. 5 of 1039^a.

—^a Gs: करच पुनी युमिने. — For 20-21, Śi V M
Ds m om. l. 6 and reads 18th as in text. 39 M
subst., while Śi De-a v m subst. l. 3-5 and 7-8 for
17-18th and 19-21 (Śi for 19th and 21st only)
copy.

1041^a उम्बराभिदु सतीला सदेविमंलवादिनि ।
पुत्रान्वाहनि पुत्रुष उवो वासव सखला ।
एवो च मुनिपार्श्व कुमासिख पारवी ।
काकपक्षयो करप विमर्षं वरायुधधरो ।
मृदोरारक्षी मृदुनाम्बु सद्गुणधरौ ।
अभिने वरवी कये कस्यविचित्रदर्शी ।
विमर्षं तुलनाहावपान सविशुद्धौ ।
वलावेवानववाहो योतु योदुहक मय ।

परस्परस्य सदयो प्रमाणेक्षितवेदिने: ।
काकपक्षधरो वीरी श्रोतुमिच्छामि त्वचत: ॥ २१
तस्य वद्वचनं श्रुत्वा वनकस्य महात्मन: ।
न्यवेदयन्महात्मानो पुत्रौ दशरथस्य तौ ॥ २२
सिद्धाथमनिवर्तं च राक्षसानां वयं तथा ।
तत्त्वामनमन्यन् वं विशालापाथ दर्शनम् ॥ २३

[(1. 1) Da Ms वीरे {for वीरः}. Vs विजयवि उमोला,
Da उपरां कजो कस्य {for the prior half}. Ms [1 1]
{for [1 1]}. Vs damaged for 18th. — (1. 2) Śi B
सखले, Vs Ds सुख, B सुख, Da कस्य {for कस्य},
Da कस्य. — (1. 3) Śi De-a m Ms इवो {for इवो},
Ms वी {for वी}. Da व: {for वः}. Vs व: पारवी. — (1
4) B सुखधरो, Śi De-a m Ms वीरे {for वीरः}, Vs
damaged, Vs व: व: B व: Ds Ms व: {for
व: व: व:}. Śi De-a m Ms कस्तेनौ (Du 'तौ') दुग्धरा
(Da 'तौ') {for the post half}. — (1. 5) B वीरुवे
{for वीरः}. Ms व: व: — After l. 5, Śi De-a m m
read 18th as in text and om. l. 6. — (1. 6) Vs B
Da Ms मयिने: Vs मयिने: B मयिने: (ac) {for मयिने:},
Vs व: व: Ms सखली {for सखी व:}. Vs [1 1], Da
(1 1) {for [1 1]}. Vs मयिने: — (1. 7) B किरी
{for किरी}. Śi De-a m m m सुमिने: {for सुमनः},
Da मयिने: {for मयिने:} Śi B Da सखला, Ms वे
कस्य {for सखी व:}. Śi De-a m m m मयिने: {for the post
half}. — After l. 7, Śi reads 19th, 20-21st in marg.
— (1. 8) B (m. also, originally व:) देववि.
Śi De-a m m m व: (Da 17, Da वि {for वि}, Ms व
व: व: {for व: व:}). Śi De-a m m m व: (Da 18
'वि {ac}) व: , Ms वि वे {for वीरुह व:}.

22^a Śi V B Ds वद्वचनः Du स वद्वै {for वद
व:}. —^a Śi De-a m m m महायुनि. Ts विमामिने-
मयिने. —^a De: विदेवद. Ms मयिने: {for मयि-
ने:}. Dt De: Clp विदेवदमेवाम्. —^a Śi Vs-
M Ds m सुवो {for सुवो}.

23 Ds om. 23rd reading 23rd in its place. Śi Śi
V B Ds m m Ms transp. 23rd and 23rd. —^a Vs
Ds विषय, Ms सिद्धाथममममम. —^a Śi Vs B m
Ds m m m व: व: , Ms Vs- B Ds m व: व: , Gs
{also as in text} 'व: , Gs व: , Ms व: {for व: }
व:}. — After 23rd, Ds wrongly repeats 22-23rd.
—^a Śi B Ds m m व: , B व: , Dt De-a v Gs व:
Da Gs Ms व: Gs as in text {for व:}. Śi Da m
व: , Vs व: , Ds व: , Gs m as in text {for
व: } Ms व: व: व: व: . — Ds om. 23rd. —^a Śi

अहल्यादर्शनं चैव शीतमेन समागमम् ।
महाभनुपि जिज्ञासां कर्तुमागमनं तथा ॥ २४

एतत्सर्वं महादेवा जनकस्य महात्मने ।
निवेद्य विरामाय विद्यामित्रो महाभुनिः ॥ २५

G १ ५१ २३
H १ ५० २५
L १ ५६ २३

इति श्रीरामायणे वाल्मीके एकेनपञ्चाशः सर्गः ॥ ४९ ॥

No V B Ds २.१.१३ ३३ M₄ Di (V₁ १ B₁ M₄ वै) स्यात्तस्य (for विराजन्त्यात्) Ds ३ (30) (for च)

24 ³ G₁ गौहमे सु (for गौहमेन) —⁴ G₂ M₄ आरोप्य M₄ चा¹, H ३३ in text (for स्यात्तमे) T₂ वदा (for वदा) —For 24 S₁ Ds २२१ ३३ [१ only for 24⁴⁶] is subst

1042* गौहमाश्रमकार्यं च गौहमस्य च दर्शनम् ।
महाभनुपि जिज्ञासां कर्तुं चैव महात्मनः ।

[D: १ om (hapl)] १ —[१ १] Ds ३३३३३३ (through eye wandering for पौह) —Ds om १ ३ —[१ २] Ds १ ३३३३ गौहमाश्रमो Ds ३३३३ च महात्मनः (for the post half)]

while No V B Ds ३३ [१ only for 24⁴⁶] is subst

1043* गौहमस्य च शौचान्तमहल्यायाश्च दर्शनम् ।
रामस्य भनुपश्चैव जिज्ञासायुपसमागम् ।

[D: om (hapl)] १ —[१ १] B₁ tramp the two halves V₁ D₁ १ गौहमस्य B₁ B₁ Ds [३] (for first च) Ds [with hiatus] स्यात्तस्य (for स्यात्तस्य)

Ds महत्त्वम् —[१ २] V₁ एव V₂ स्यात्तस्य (V₁ १) B₁ २ (B₁ ३ also) एवम्]

25 ⁴ M₂ V B Ds ३३ इति, Ck ३३ in text (for एवम्) Ds ३३, Ck ३३ in text (for एवम्) —⁵ V₁ स्यात्तस्य, M₄ (m also as in text) "मुने (for महात्मने) S₁ Ds २२१ ३३ कौहमे स्यात्तस्य वै —⁶ S₁ Ds २२१ ३३ विज्ञासां, V₁ श्रीरामाय (ac) Cp श्रीराम वदा (hyper metac) (for विरामाय) —⁷ Ds ३३३३३३ —After 25 S₁ Ds २२१ ३३ ३३

1044* भुविष्ये शिवो प्रसन्नो भव्यभिरामः ।

[D: १ ३३ (for गौहमे)]

Colophon Ds २.१.१३ ३३ om (cont the Sarga) —Kanda name S₁ M₄ V₁ Ds om V₁ १ B₁ Ds ३३ "वादि" —After Kanda name B₁ ३३ स्यात्तस्य —Sarga name M₄ V B Ds ३३ जनकस्य (B₁ "कान्तस्य Ds "स्य) —Sarga no (figures words or both) V₁ १ B₁ ३३ S₁ (m) V₁ Ds Ds ३३ T G M₄ १ ५० M₄ B₁ ३३ Ds ३३ V₁ Ds ३३ Ds ३३ इति—वद—कान्ते—दर्शनम् ५१ —After colophon G₁ १ M₄ conclude with श्रीरामाय नमः G₁ श्रीरामाय नमः नमः

G. 1. 39 1
B. 1. 37 1
L. 1 47 1

तस्य तद्वचनं श्रुत्वा मिथामित्रस्य भीमतः ।
हृष्टरोमा महातेजाः श्रुतानन्दो महातपाः ॥ १
गौतमस्य सुतो ज्येष्ठस्तप्ता धोतिप्रभाः ।
रामसंदर्शनदेव परं रिस्मयमामगतः ॥ २
स तौ निपण्णौ संश्लेष्य सुप्रसन्नौ नृपात्मजौ ।
श्रुतानन्दो मुनिश्रेष्ठ मिथामित्रमवाप्तयौ ॥ ३
अपि ते मुनिशार्दूल मम माता यद्यस्मिनी ।
दक्षिता राजपुत्राय तप्ते दीपियुषामता ॥ ४

50

12045 Nā mṣang Sarga 50 {cf v1 1338}
D1 2 1 11 is contiguous the previous Sarga.

1 " D1 2 1 11 वृद्धोऽयं Nā V B D1 10 वृद्ध भूत्वा (for महातेजाः) —^a D1 2 1 11 महामुनिः, Sā (after corr m as in text) D1 2 1 11 10 मुनिरेव समप्रभा

2 " V1 B1 D1 योऽयं, D1 योऽयं (m) V1 (after corr mṣang as in text) T1 श्रेष्ठ, T1 श्रेष्ठ (m) (for ज्येष्ठ) —T1 om (hapl ?) N2 reads in mṣang 2-3 —^a V1 2 1 B1 D1 M1 [x] योऽयं, B1 D1 10 योऽयं मनु —^a G1 रामस्य (for रामसः) Sā M1 V B D1 2 1 11 10 रामस्य (M1 11 "या" पूर्वमेव मन्त्रः) D1 1 "8" —^a M1 मायावी (for मायाः) M1 V B D1 11 रिस्मय राम वरी, Cr k as in text

3 T1 om Nā reads in mṣang up to 3^a (for both cf v1 2) —^a D1 D1 2 वृद्ध, G1 M1 (after corr m as in text) वृद्ध, G1 11 10 वृद्ध (for वृद्धौ) G1 निपण्ण Sā D1 1 11 10 (Sā तु, D1 तु) निपण्णौ तु तौ (D1 तुतौ) वृद्ध, Nā V B D1 1 11 10 (Sā V1 2 B1 2 D1 11) निपण्णौ तुतौ वृद्ध D1 2 स सनिपण्णौ तु वृद्ध, M1 स निपण्णौ तुतौ वृद्ध —^a D1 सुप्रसन्नौ D1 2 transp सुप्रसन्नौ and श्रुतानन्दो M1 V B D1 1 11 सत्यो रामकृष्णौ (for ") Sā V1 B1 D1 2 1 11 10 मुनिश्रेष्ठो, M1 दिश्रेष्ठ —^a Sā Nā V B D1 2 1 11 10 उवाच, D1 2 1 11 10 उवाच इ (for अवाप्तयौ)

4 " G1 M1 सा, Cṛgt as in text (for ते) Nā V B D1 11 अपि V1 "यि" लया मुनिश्रेष्ठ M1 अपि लया महातपाः, Ck m as in text —^a Sā M1 V B1 2 D1 2 1 11 10 वपस्मिनी —^a Cṛgt as in text (for ") M1 दीप्येव (by transp) M1 V B D1 11 वृद्धा राजपुत्रस्य रामस्य लया D1 2 "मन्त्र, D1 2 "य व" महातपा

5 D1 2 om (hapl) 5 Sā D1 2 om 5^a —^a D1 D1 (before corr as in text) 11 T G1 तेजा, G1 M1

अपि रामे महातेजो मम माता यद्यस्मिनी ।
कन्यैस्त्रासत्स्वां पूजार्हे सदैहिनाम् ॥ ५
अपि राधाय कथितं यथावत् पुरातनम् ।
मम मातुर्षहातेजो देवेन दुनुष्ठितम् ॥ ६
अपि कौशिक भद्रं वे गुरुणा मम संगतः ।
माता मम मुनिश्रेष्ठ रामसंदर्शनदितः ॥ ७
अपि मे गुरुणा रामः पूजितः कृषिकृत्तमः ।
इहामती महातेजाः पूजां प्राप्य महात्मना ॥ ८

"मन्त्र, M1 "यामे (for महातेजो) —Sā reads 5^a—6 in mṣang —^a Sā वृद्ध (for सदैहिनाम्) —For 5, Nā V B D1 11 subst

1045^a अपि रामाय मे माता द्वादांश महात्मने ।
पुत्र कृतवतो लम्बायुषा यथावत् सिद्धः ।

[(1 1) Nā 4 D1 11 वृद्धते —D1 om (hapl) from 1 2 up to 6^a]

On the other hand D1 1 11 subst

1046^a अपि रामे महातेजा मम माता सद्य लया ।
कन्यैस्त्रासत्स्वां पूजार्हे सदैहिनाम् ॥

[(1 1) D1 वृद्धते (for वृद्ध लया) —(1 2) D1 वृद्धे, D1 वृद्धे (for वृद्ध) D1 वृद्धे (for वृद्धे) D1 वृद्धे (for वृद्धे)]

6 D1 2 om 6^a, Sā reads 6 in mṣang (for both cf v1 5) —^a B1 reads वृद्धा in mṣang D1 D1 2 वृद्ध कृत् (D1 वृद्ध) (for वृद्धावत्) —^a D1 1 11 अपि (for मम) Nā V B1 2 D1 11 M1 "वृद्धे, B1 "मन्त्र, D1 2 1 11 "तेजा (for महातेजो) —^a Nā V1 2 B1 D1 1 11 10 T1 Cṛgt देवेन, Cṛgt दे (as in text) V1 B1 D1 1 11 "निपण्ण, M1 तु सनेष्टि, D1 M1 Cṛgt वृद्ध, Cṛgt वृद्धावत् (as in text) T1 देवेन वृद्ध वृद्धावत् —For 6, D1 1 11 subst, Sā D1 1 11 10 after 6

1047^a अपि माता सिद्धा (Sā "यु") लया मे लम्बायुषा यथावत् सिद्धः ।

7 " Sā वृद्धि (for वृद्धि) Sā (after corr mṣang as in text) D1 1 11 वृद्धि (for मम) Nā V B D1 11 M1 वृद्धि कौशिक मम मे संगतः तु (V1 "ता वृद्धि तुन (by transp) Sā D1 2 1 11 T1 M1 मम माता (by transp) Sā D1 2 1 11 10 माता मुनिश्रेष्ठ, Nā V B D1 11 M1 मातायिदृश्या विना (M1 माता) मे —^a Sā D1 11 वृद्ध, M1 वृद्ध, Ck as in text (for वृद्ध) Nā V B D1 11 11 T1 M1 रामसंदर्शनदितः T1 "माता, Cṛgt as in text

8 Nā V B D1 1 11 M1 transp 8 and 9 —^a Sā Nā V B D1 2 1 11 10 वृद्ध, Cṛgt as in text (for

अपि शान्तेन मनसा सुरुर्मे कुशिकात्मज ।

इहागतेन समेष प्रयतेनाभिनादितः ॥ ९

तच्छ्रुत्वा वचनं तस्य मिथ्यासिद्धो महाप्रानिः ।

प्रत्यगाद्य शतानन्दं वाक्यज्ञो वाक्यं श्रेयिदिम ॥ १०

नातिश्रान्तं मुनिश्रेष्ठ यत्कर्तव्यं कुरु मया ।

संगता मुनिना पत्नी भार्गवेषेन रेणुका ॥ ११

तच्छब्दाव्ययं तस्य मिथ्याभिप्रेत्य धीमतः ।

हातानन्दो मङ्गलैजा रामं वचनमब्रवीत् ॥ १२

स्वागतं ते नरयेष्टु दिष्ट्या प्राप्नोऽसि राघव ।

त्रिधाभिन्नं पुरस्कृत्य भद्रैर्मपराजितम् ॥ १३

अचिन्त्यकृमां तपसा ज्ञापिरमित्यमः ।

प्रियामित्रो महादेवा वेत्स्येनं परमा गतिम् ॥ १४

नास्ति धन्यस्तौ राम त्वचोऽन्यौ भगि कश्चन ।

गोमा कश्चिद्व्यस्तस्ते येन ताम् महत्तपः ॥ १५

अथ यत्तां चाभिधास्यामि कौञ्चिदस्य महात्मनः ।

यथाप्रलं यथावृचं तन्मे निगदतः शश ॥ १६

G	1	52	16
B	1	51	16
L	1	47	16

दान) —^b) Śr. D₂ V B D₁-१२३१० १३ पृथिवीमि यथाईव
(Śr. D₂ १३ "हृन्, D₂ "यड) —^c) D₁-१२३ १३ "आप्त, D₂
सदा ५५ (for महात्मा) —^d) Śr. D₂ १३ शुभ्र (for प्राण्य)
D₁ यथायिचि (for महात्मा)

9 Ns VB Dae na Ma trasap 8 and g Sa De se om (hapl ?) g —^a) Ns VB Dae na Me kōdēn (for सप्तमेन) —Uro om g^ad —^ad) Dt De : पुनिने, Te Ch खनेन, Gg as in text (for सप्तमेन). Ns VB Dae na Me pu Me pu) ना कुपेन पयवा बावरे मेम्वइद (Ns Be "यव), Dt : इहलोदी नहादेन पूजा क्खवा मज्झम (cf 8^b)

10 Śa Ma pañ 10-11 (3 marg -) Da w (ac)
(for w) - Śa V B Di 2 10-12 dāpata, Da
māpata Da 13 dāpataś cīśa - V dāpataś -
Da 2ap Śa G: dāpataś, Ma damaged ay (for
dāpataś) Da -vīd, Da Ga Ma -vīd (for -vīd)
Śa V B (Da 14/15 also) Da 16 dāpataś
(Śa & Da 10) dāpataś

11. Si Ms read 22 in marg. (cf v. 10) —^a
 Ds is कविबन्धो. Si V B Ds is हृदयमन्त्र (for कुलेन्द्र)
 —^b Si V B is Ds is यन्त्रे. B is कार्य यन्त्र,
 Ds is Si is Ms सर्वज्ञेन्द्र, Cgk is as in text (for
 सारथ्य) Ds is 22 is Matrasapta कृत्त and मन्त्र —^c
 Si V B Ds is सुगन्ध (for सुगन्धि) —^d Vs B is Ds is
 [हृद] (for [हृत्]) Ds is 22 is वैष्णवेन्द्र मन्त्रायाम्

12 ^a) De 14 T G Ms Cm *समिह* (for *सौमह*) —^a)
Ns Vt-6 B D 10 13 Nt "नदकाले राम, Va "हामे वामने
—^d) Nt Vt 4 B D 7 10 14 Ms (all except D 7 with
hatus) दुह (for राम) Va नवम निदमनवीथ

13 *) *Nā V R Dhanu Na* रुद्रेण, *De* मुनिवैद्य
—^a) *Va* वयसि *Sa* *Dhanu* इत्येतत्, *De* **o*) *De* शास्त्रिणि
(*acc*) *Nā V B Dhanu* मे शत्रो, *Ma* च शत्रो (for *shatran*)
—^d) *De* शस्त्रिणि (for *शत्रुनि*) *Can* कथयति (*as in*
text) *Sa* *Dhanu* व पणं *Dhanu* शस्त्रं/अनुपपन्न *De*
shatran अनुपपन्न, *Dha* (with *shatran*) दृष्ट *shatru* शत्रु
—For *ru**, *Nā V B Dhanu* *De* *shatran*

1018* दिशामित्रेण सहित इत्यत्र मध्यममन ।

[First half (for day) Dis वनस्पतः स्यात्तस्य (for the
post half)]

■ *) G: कस्य, CmG as m text: S: M: V B
 D: ३५१३-१३ कश्चिदे ह्यः (D: कश्चि) धमाधा: D: (be
 fore corr as m text) कश्चिदेह्यः, M: कश्चिधम
 कश्चि —*) S: D: ३५१३-१३ (G: M: सह्यः, CmG
 यश्चिर् (as m text) D: T: G: M: सनुक (for
 कश्चि) M: V B: ३५१३-१३ सश्चिर् (D: सश्चि) D: सश्चि, M:
 D: सश्चि (D: सश्चि) सश्चि (D: सश्चि) —*) G: M: सश्चि
 —*) D: D: ३५१३-१३ सश्चि (D: सश्चि) —*) G: M: सश्चि
 पादा वरि (as m text) S: D: ३५१३-१३ सश्चि
 सश्चि, M: V B: ३५१३-१३ सश्चि V: सश्चि वे परयो युः,
 M: सश्चि परयो युः, D: सश्चि परयो युः

15 °) V₂ पर्याप्त (for चन्नास) — °) S₁ D₂ 11 M₁
 लवेह, M₁ V₁ B₁ D₂ 11 11 11 लवेह, D₂ 11 लवेह (for
 दाहोष्टो) S₁ D₂ 11 वल वे, D₂ वलवे (D₂ 11 11 11 दाहो
 दाहोष्टो वल वे वल वे वल वे वल वे वल वे वल वे वल वे वल वे
 वल वे वल वे वल वे वल वे वल वे वल वे वल वे वल वे वल वे
 D₂ 11 वल वे (for वल वे) — °) M₁ वल वे D₂ 11 11 11
 (for वे) D₂ वल वे वल वे वल वे — °) D₂ वे (for
 वे) D₂ M₁ वल वे — For 15th, M₁ V₁ B₁ D₂ 11 11 11
 subat

1040* गुणैः लेखना यदि धर्मैः च पाठ्यैः ।

पश्यते द्विदशमोऽयं विधामिच्छन्ति ।

[All except Ba and Sr — (12) Ba and Sr
(symmetric)]

16th) V₁ damaged Dt बह्वा S₁ Dt 15.11.13
 बहि, N₁ 1-4-B Dt 12 13 च पुनः M₁ बया/दुः, D₁ लभ¹
 (sac), M₁ दसिगससहि -²) D₁ नययी M₁ कुल (for
 स्यासके) Dt D₁ 2 Q¹ 1² 1³, D₁ बिल (12) (for
 स्यासके) CV as in text G₁ 12 13 14 15 16 17 18 19 20 21 22 23 24 25 26 27 28 29 30 31 32 33 34 35 36 37 38 39 40 41 42 43 44 45 46 47 48 49 50 51 52 53 54 55 56 57 58 59 60 61 62 63 64 65 66 67 68 69 70 71 72 73 74 75 76 77 78 79 80 81 82 83 84 85 86 87 88 89 90 91 92 93 94 95 96 97 98 99 100
 1-10 or 16th N₁ V₁ B Dt 13 14 15 16 17 18 19 20 21 22 23 24 25 26 27 28 29 30 31 32 33 34 35 36 37 38 39 40 41 42 43 44 45 46 47 48 49 50 51 52 53 54 55 56 57 58 59 60 61 62 63 64 65 66 67 68 69 70 71 72 73 74 75 76 77 78 79 80 81 82 83 84 85 86 87 88 89 90 91 92 93 94 95 96 97 98 99 100
 after 10th

10-0* सदीर्घा वयम्भरोऽत्र वनोक्त मन्त्रवत् ।

देवदानवमन्त्रं विनरूपशोभितम् ।
प्रधान्तहरिणाकीर्णं द्विजसंपनिषेवितम् ॥ २४
ब्रह्मणिग्नसंरीर्णं देवर्षिरपसेवितम् ।
तपश्चापसंसिद्धैरिविवर्मेदात्मभिः ॥ २५
सततं संकुलं श्रीमद्ब्रह्मैर्महात्मभिः ।

अज्जलैर्वायुमयैश्च शीर्षपर्णाश्चनैस्तथा ॥ २६
फलमूलाश्चनैर्वास्त्रैर्विरोपैर्विन्दैर्यैः ।
रुषिभिर्वातपितृभ्यश्च जपहोमपरायणैः ॥ २७
बलिष्ठस्याग्रमण्डं क्रतुलोभमिवापरम् ।
ददर्श जपता श्रेष्ठो निशामित्रो महारतः ॥ २८

इति श्रीरामायणे वाल्मीक्ये पञ्चादः सर्गः ॥ ५० ॥

G 1 52 27
B 1 51 28
L 1 47 27

1054* बहुपुलकलै रम्य यद्वाहस्तवद्वितम् ।

[Da प्रहसितोभित (for the post half)]

21 Na B1 om (hapl) 24-25^a V B1-4 D1-15
om (hapl) 24 Ma reads 24-25^a inf for om in
G1 reads 24^a after 25^a —^a S1 Da 217-22 22
नाचै (for नाचै) —^a D1 उपसेवित (for उपसेवित
सम्) —^a D1 विह (for सच) S1 Da 217-22 22
नागविह (Da 2 'ह', Da 'व' (metathesis) वाहित
(for ^a) G1 M1 प्रहसितवितवितवितवितवितवितवित

25 S1 S1 B1 Da 217-22 22 om (hapl) while
Ma reads 25^a inf for om in (for S1 B1 Macl v1
24) —^a B1 Da 22 देवर्षि (for देवर्षि) V1 B1-सर्व
V1 महात्मनिदं बहु B1 नागविहनाकीर्ण —^a V1 B1-4
D1-15 देवर्षि (for देवर्षि) V1 B1-4 Da पुषि (for
पुषि) —After 25^a G1 reads 24^a —^a V1 Da
चमि (for चम) G1 दुरात्मिण्यपि सिद्धै —^a Da
महोभित (for महात्मि)

26 D1 17 T1 om (hapl) 26^a —^a Na B1 Da
सत्त V1 सत्त, V1 कुल, G1 as in text (for सत्त)
V1 सत्त, Da-15 श्रीमद् (for श्रीमद्) —^a G1 M1
प्रहसित, G1 as in text (for 'ह'रै) S1 V1 B1 3
Da महादे, V1 damaged V1 महादे, B1 महादे
(for महादे) —^a M1 महादे, G1 G1 as in text
(for महादे) —^a D1 पत्त (soc) G1 चीन G1 चीन
(for चीन) S1 B1 Da 217-22 22 Ma-पराशिविह D1 22
परा (for परा)

27 D1 om 27^a —^a Na V1 B1 Da 22 Ma एत
मूलविह D1 सत्तवितवितवितवित —^a S1 (mag)
V1 1 B1 Da 22 नोवै, D1 Da 22 नोवै (for नोवै)
—V1 damaged from 21^a up to 22 22 1055*
—After 27^a S1 Na V1 B1 Da 217-22 22 om. while Ma
om. after 27

1055* सप्तशतैरमकुटैर्देवैर्वास्त्रैर्विन्दैर्यैः ।

[V1 damaged up to 22 B1 सप्तशतै D1 सप्तशतै
(hypermetric) (for सप्तशतै) V1 सप्तशतै सप्तशतै V1
सप्तशतै (hypermetric) M1 सप्तशतै (for the post half)

Ma (2) सप्तशतै (for 'विन्दै) Da सप्तशतै (soc)
(for the post half)]

—^a S1 Da 22 'सप्तशतै, B Da 22 'सप्तशतै, D1 22
सप्तशतै (for सप्तशतै) —^a V1 (with
inates) सप्तशतै, Da सप्तशतै (soc?) (for सप्तशतै)
—After 27 S1 (mag) D1 Da 22 T G1 Ma 22
22

1056* अन्वैरिण्यपिदेव सप्तशतैरपिदेव ।

[G1 सप्तशतै,]

28 ^a S1 S1 V1-4 B D1-15 22 22 Ma सप्तशतै
सप्तशतै (Ma 'सप्तशतै) V1 damaged —^a S1 Na V
D 22 217-22 22 सप्तशतै (for सप्तशतै) S1 Da 217-22 22
Ma सप्तशतै, S1 V1-4 B D1-15 सप्तशतै V1 B1 सप्तशतै, D1
saptashat D1 सप्तशतै, D1 सप्तशतै (soc) G1 as in text
(for सप्तशतै) Da saptashat D1 सप्तशतै —^a S1 V B D1
सप्तशतै Ma सप्तशतै —After 28 S1 Da 21-22 22

1057* वासोदेव सप्तशतैरपि विन्दै

सप्तशतैरपि देवैः च सप्तशतैरपि ।

श्रीमत्पराशिविहनाकीर्णं देवर्षिदेव

सप्तशतैरपिदेव सप्तशतै ।

[(1 2) D1 विन्दै (for सप्तशतै) —(1 2) D1 सप्तशतै
(soc) (for सप्तशतै) —(1 2) D1 सप्तशतै (hypermetric)]

Colophon Kanda name S1 S1 Da 22 om V1
Da सप्तशतै, Da सप्तशतै —After Kanda name B1 22
सप्तशतै —Sarga name S1 Da 22 22 सप्तशतै
सप्तशतै (Da 22 'दे D1 'सप्तशतै) Na V1-4 B1 Da सप्तशतै
सप्तशतै V1 सप्तशतै सप्तशतै सप्तशतै सप्तशतै D1 सप्तशतै सप्तशतै,
Da सप्तशतै सप्तशतै D1 सप्तशतै —Sarga no
(figures words or both) S1 V1 B1 Da 22 om,
Na B1 Da 22 V1 Da 22 V1 Da 22 S1 (except
Ma) 51 D1 40 D1 38 D1 39 D1 44 Da रामा—सप्त
—सप्तशतै—सप्तशतै 52 —After colophon T1 concludes
with श्रीमत्पराशिव सप्त G1 22 Ma श्रीमत्पराशिव, G1
श्रीमदे रामासप्तशतै

स दृष्टा परमर्षितो विधामिनो महात्मनः ।
 प्रणतो निनयादीरो बसिष्ठं जपतां वरम् ॥ १
 स्वागतं तव चेत्युक्तो बसिष्ठेन महात्मना ।
 जसत्तं चास भगवान्बसिष्ठो व्यादिदेश ह ॥ २
 उपविष्टाय च तदा विधामिनाय धीमते ।
 यधान्यायं मुनिरसः पल्लभ्यमानात् ॥ ३
 प्रातिगृह्य च तां पूजां वसिष्ठोऽजस्रचमः ।
 तपोऽग्निहोत्रशिष्येषु कुशलं पर्यपृच्छत ॥ ४

विधामिनो महात्मना वनस्पतिगणे तथा ।
 सर्वम् दुष्टलं चाह बसिष्ठो राजसत्तमम् ॥ ५
 सुखेपरिहं स्वस्वं विधामिनं महात्मना ।
 पप्रच्छ जपतां श्रेष्ठे बसिष्ठो नृपणः सुतः ॥ ६
 वसिष्ठे कुशलं राजन्वसिष्ठेनैव रक्षयन् ।
 प्रजाः पालयमे राज्ञाजगृहेन धार्मिकम् ॥ ७
 वसिष्ठे सुमुदा भू-पाः वसिष्ठिष्ठानि दासने ।
 वसिष्ठे विविधाः सर्वे रिपो रिपुपूजन ॥ ८

51

—Before 1 St 1/2 Ba 6 Ds 2.1.12-13 125
 1058^a बसिष्ठे तु तदा तपोऽग्निहोत्रशिष्येषु
 [St begins with 20 Ds बसिष्ठाय (corrupt) St च
 (for तु) Ds मुनिमणय]

1^a) St Ds 2.1.12-13 तदा तु, Dt Ds 2.1.12 तदा
 G₁ k as in text (for तदा) Ds-9 राजय (for पय)
 —^b) St 'मुनि' Ns 'मन', B₁ Ds 2.1.12-13 'मना'
 (for महारस) —^c) B₁ 2.1.12 (sc) G₁-2 Ms प्रमय,
 Gm g h t as in text (for प्रमये) B₁ वीरो (for वीरो)
 —^d) 1/2 B₁ Ds वरत, 1/2 Ds तपता B₁ जपता (for
 जपता) 1/2 वसिष्ठो जपता वा

2^a) St Ds 2.1.13 भवत Ns 1/2 Ba 6 Ds 12 च
 तव [by transp.] 1/2 B₁ Ds च तपता, B₁ भवत
 (hypermetre) (for तव च) 1/2 Ns V B Ds 2.1.13-14
 [च] युक्ता (for [च] युक्ता) —^b) Ds 2.1.13 (sc) (for
 भगवान्) —^c) Ds बसिष्ठो तदा वादिता, G₁ [S]
 व्यादिदेश, Ms इतिदिता, Cor g k t as in text (for व्यादि
 दत्त) —For 2^d, St Ds V B Ds 2.1.13-14 125 subst

1059^a भासत्तं तन विधिमणयने जगत्पौत्रौ ।

[Ns V 1.1 B Ds 2.1.11 (V Ds 2.1.12 read after विधिम)
 तव (V 2 'ले) 1/2 च (submetre) (for वेन) B₁
 missing from वद up to 20 Ns V 1.1 B Ds 2.1.11-12
 125 V 2.1.12 (for 2.1.11) Ns V B Ds 2.1.11 125 सौत्रौ]

3^a) V 2 दौ, B₁ दवा, Ds दलो (for ददा) —^b)
 St Ds 1.13 वृष्य (Ds 1.13 'दवा') कष्य, Ns B₁ 6 Ds
 वृष्यमय, V 2 B₁ वृष्यमय, V 2 वृष्य (B₁ 'व्या' मय),
 Ds विधामिनो, Ds दयवमयो Ds 2.1.13 (Ds 'दय' मयो
 (sc) (for यथामय) Ds मुनिमणय, Ds पदी राम, G₁
 वसिष्ठ (for मुनिव) V 2 दयं मुनिर धीमत्, V 2
 वसिष्ठो मण्डुरस्त, Ds तपो मुनिवो दत्ता —^d) V 2 कष

(for दत्त) Ds missing सू, Ds S (except Ms 4)
 यद्वानि, G₁ k t as in text (for मूल्य) Ds 2.1.13 125
 1059^b वसिष्ठमणि "जगत्पौत्रौ" इत्येकम् । 1059^c

4^a) St Ds 2.1.13 वद, Dt Ds 2.1.13 G₁ Ms तं (for च
 तं) —^b) Ds 2.1.13 राजय —^c) St Ds 2.1.13 तदा
 (Ds 'दा' Ds 'तो', Ds 'मा' विरोध (Ds 'य'), Ns 1/2 B
 Ds 2.1.13 वसिष्ठो (Ns Ms Ds 'म', 1/2 'य' 1/2 B 6
 B₁ 125 इत्ये च (for विरोध) —^d) St Ds 2.1.13-14 पदे-
 पद्वद्वयव, Ns V B Ds 2.1.13 कुशल तव (1/2 'दा')
 G₁ 25 in text

5^a) B₁ 2.1.13 वद, G₁ 1/2 वद (for वदे) B₁ Dt
 Ds 2.1.13 T G Ms तदा (for तदा) —^b) St Ns 1/2 B
 Ds 2.1.13-14 वदव Ds Ds 2.1.13 G₁ तदा (for वद),
 —^c) St Ns V B Ds 2.1.13-14 मुनिमणय (Ds 'म'), Ds
 मुनिमणय, G₁ 25 in text (for राजसत्तम)

6^a) G₁ सुखेपरिहं Ms उपोपरिह (for सुखेपरिह)
 Ds 2.1.13 (for सुखे) —^b) Ds 2.1.13 विधामिनो —^c) St
 Ns V B Ds 2.1.13 125 मण्डपय (for वदव) V 2 वदव,
 1/2 B₁ Ms वदव, V 2 125 वदव, Ds G₁ 2.1.13 वदव,
 Gm t as in text (for वदव) —^d) St Ns B₁ Ds 2.1.13
 125-13 वदवे V 2.1.13 Ds 2.1.13 वदव (for वसिष्ठो) Ds
 सुतं (sc)

7^a) Ds 2.1.13 वदव, Ms 'वदव' (for वदव राजय),
 —^b) 1/2 वदव, B₁ वदव, Ds 2.1.13 वदव (for वदव)
 St Ns V B Ds 2.1.13-14 T 125, Ds 2.1.13 G₁ वदव
 G₁ 2 वदव (for राजय) —^c) V 2 125 वदव (V 2 'वदव'),
 Ds 2.1.13 (for राजय) V 2 B₁ Ds 2.1.13 वदव, Ms
 वदव (for वदव)

8^a) Ds वसिष्ठे (for वसिष्ठे) Ns सुमुदा, V 2 सुमुदा,
 V 2 सुमुदा, B₁ सुमुदा, B₁ [S] सुमुदा, Dt Ds 2.1.13 G₁ Ms
 Gm g t समुदा (Ds 'स') (for सुमुदा) Ds 2.1.13
 वदव —^b) Ds वसिष्ठे कुशलं वदव —^c) Ds वसिष्ठे (for
 वसिष्ठे) Ds 2.1.13 (for ते) V 2 वसिष्ठे, Ds [ध] वसिष्ठे
 (for वसिष्ठे) —^d) B₁ [S] वसिष्ठे

चक्षिदले च कोशे न विनेषु च परंतप ।
 कुशलं ते नरव्याघ्र पुत्रपौत्रे तथानप ॥ ९
 सर्वत्र कुशलं राजा वसिष्ठं प्रत्युदाहरत् ।
 विद्यामित्रो महातेजा वसिष्ठं वितपाङ्कितः ॥ १०
 कृतोभौ मुचिरं कालं धर्मिष्ठौ ताः कथाः श्रुताः ।
 मुदा परमया युक्तौ श्रियेतां तौ परस्परम् ॥ ११
 ततो वसिष्ठो भगवान्कथान्ते रघुनन्दन ।
 विद्यामित्रमिदं वाक्यमुवाच प्रहसन्निव ॥ १२
 आतिथ्यं यन्मुनिच्छामि यत्स्यात् महात्म ।

तप चैत्राग्रमेवस्य यथाहं संप्रीच्छ मे ॥ १३
 सत्क्रियां तु भवानेतां प्रवीच्छतु मयोद्यताम् ।
 रात्रंस्तमविविशेषैः पूजनीयः प्रयत्नतः ॥ १४
 एतमुक्तो वसिष्ठेन विद्यामित्रो महामतिः ।
 कृतमित्थन्नदीक्षाया पूज्यात्मनेन मे तया ॥ १५
 फलमूलेन भगवन्निघते यत्तत्तथ्ये ।
 पाथेनात्मनीयेन मयर्हर्षनेन च ॥ १६
 तर्पया च महाप्राज्ञ पूजार्हेण मुपूजितः ।
 गमिष्यामि नमस्तेऽस्तु मैत्रेयेणैव बहुधा ॥ १७

G ३ ३१ १७
 H ३ ३१ १७
 L ३ ३१ १७

9 °) Śi Ds 12:13 यक्षिदं कुशलं कोशे, Dt Ds 12:13 Ti 3
 Ga Ma 3 Cg 1 कक्षिदले कुशे —^a) Ds 12:13 परंतप, Ds
 पर १० —^a) Bs Ds 12 नृप-वाग्र, Ds 12:13 नृप-वाग्र (sc) (for
 नरवाग्र) —^a) Śi Vs 4 Bs Dt 15:13 10 कौशु च^a)
 (Dt 15), Ds 15 कौशु, Ds 15:13 Ga Ma 3 पौत्रं तथानप,
 Ts 3 पौत्रं तथानप (for पौत्रं तथानप)

10 °) Ds 15 लक्ष्य (for लक्ष्य) Śi Ds 15 लक्ष्य (for
 लक्ष्य) —^a) Śi Ds 15 लक्ष्य, Ds 15 लक्ष्य, Ma 15 लक्ष्य
 (for लक्ष्य) Śi R-V B Ds 15:13 10 प्रत्युदाहरत् (for
 प्रत्युदाहरत्) —^a) Śi V B Ds 15 लक्ष्य (Vs 15),
 Ds 15 लक्ष्य Cg 15 as in text (for लक्ष्य) Dt Ds 15
 Ma 15 लक्ष्य (for लक्ष्य), Ds 15 लक्ष्य Cg 15 as in text
 (for^a)

11 °) Śi Dt Ds 15 10 लो, Śi Vs 4 B Ds 15:13 Ma
 तु, Vs 4 B, Ds 15 (substantive) (for लो) Ds 15
 मुचिर (for मुचिर) Vs 4 B (Incma) क
 —^a) Ds 15 Ti 3 Ga 4 Ma 1 लो, Ts 15 (sc) (for लो)
 Ds 15 कथा (for कथा) Cg 15 कथा (as in text)
 Dt Ds 15 Ma 1 लो, Ds 15 Ti 3:13 Ma 1 लो (for लो)
 Śi Ds 15:13 बहुवचन (Śi 15, Ds 15 कथा) Śi Ds 15
 कथा Śi V B Ds 15 धर्मिष्ठं ता कथा लक्ष्य (B 15),
 Ds 15 कथा नृप-वाग्र लक्ष्य —^a) Ds 15 लक्ष्य, Ts 15 लक्ष्य (sc)
 (for लक्ष्य) —^a) Cg 15 लक्ष्य (as in text) Śi Ma
 V B Ds 15:13 10 लक्ष्य (Śi B 15, Ds 15 लक्ष्य) (for
 लक्ष्य लो)

12 °) Ma 1 लक्ष्य (for लक्ष्य) —^a) Śi Ma V (Vs
 lacuna from 15 up to 15) B Ds 15:13 10 Ma
 मुनिवचन (Ds 15, Ma 1)

13 °) Śi Bs Ds 15 लक्ष्य, Vs 1 लक्ष्य (for लक्ष्य)
 —^a) Cg 15 लक्ष्य (as in text) Vs lacuna
 after the first syllable up to लक्ष्य (Ds 15, Śi Ma
 15 B Ds 15:13 10 लक्ष्य) (for लक्ष्य लो)

14 Vs lacuna up to लक्ष्य (cf v 13)
 —^a) Ds लक्ष्य (sc), Ds लक्ष्य (for लक्ष्य) Dt

Ds 15:13 Ts 15 लक्ष्य (for लक्ष्य) Śi Ds 15:13 लक्ष्य
 Ds 15 लक्ष्य, Ds 15 Ts 15 लक्ष्य (for लक्ष्य) Śi
 15 15 Ds 15 लक्ष्य, Gs 15 लक्ष्य, Vs 15 लक्ष्य
 (for लक्ष्य लो) —^a) Śi Vs 4 Dt 15 लक्ष्य, Ds
 लक्ष्य, Gs 15 लक्ष्य, Vs 15 लक्ष्य, Cg 15 as in text
 (for लक्ष्य लो) Cg 15 [?] लक्ष्य (as in text) Vs 15
 लक्ष्य, Dt Ds 15 लक्ष्य, Ds 15 लक्ष्य (for
 लक्ष्य लो) Bs लक्ष्य (for लक्ष्य) (sc) Ds 15 लक्ष्य
 लक्ष्य (sc) —^a) Ds 15 15 लक्ष्य (for लक्ष्य) Ds
 लक्ष्य, Ds लक्ष्य (for लक्ष्य) Ds 15:13 Gs 15 लक्ष्य
 (for लक्ष्य) Vs 4 B Ds 15 लक्ष्य (for लक्ष्य) Ds
 लक्ष्य लक्ष्य (corrupt) —^a) Ds लक्ष्य (for
 लक्ष्य)

15 °) Ds लक्ष्य Ds लक्ष्य (for लक्ष्य) —^a) Vs lacuna
 for लक्ष्य लक्ष्य Śi Vs 4 B Ds 15:13 10 लक्ष्य (Ds
 लक्ष्य, Dt Ds 15 Ti 15 लक्ष्य, Ga Ma 1 लक्ष्य, Cg 15
 as in text Ds लक्ष्य (for लक्ष्य लो) —^a) Vs 4 B
 लक्ष्य Ti लक्ष्य (for लक्ष्य) Cg 15 as in text (for^a)
 —^a) Ds 15 Cg 15 लक्ष्य, Ma 1 लक्ष्य (as in text) Śi
 Ds 15 लक्ष्य, Ts 15 B Ds 15:13 10 लक्ष्य, Vs लक्ष्य,
 Vs 15 लक्ष्य (for लक्ष्य लो) Ma लक्ष्य लक्ष्य Śi 15
 Vs 4 B Ds 15:13 10 लक्ष्य (Dt 15) Vs लक्ष्य
 (for लक्ष्य लो)

16 Before 16^a Ds wrongly repeats 15^a —^a) Śi
 लक्ष्य (also as in text) लक्ष्य, Ds लक्ष्य, Ds
 लक्ष्य (substantive) (for लक्ष्य लो) —^a) Ds लक्ष्य,
 Ds लक्ष्य, Ts लक्ष्य (for लक्ष्य) Ds V B Ds 15 लक्ष्य
 लक्ष्य लक्ष्य (Ma लक्ष्य) —^a) Śi Ds 15 लक्ष्य लक्ष्य लक्ष्य,
 Bs लक्ष्य लक्ष्य लक्ष्य —^a) Ds लक्ष्य (sc) (for लक्ष्य)
 Ds लक्ष्य लक्ष्य (sc)

17 °) Śi Ds लक्ष्य Śi Ds 15 लक्ष्य, Śi V B
 Ds 15 लक्ष्य लक्ष्य (Vs 4 B 15), Ds लक्ष्य, Ds
 15, Ds लक्ष्य, Ga Ma लक्ष्य, Ma 1 लक्ष्य लक्ष्य (for लक्ष्य
 लक्ष्य) —^a) Śi Ma V 15 Ds 15:13 10 लक्ष्य

G 1 54 3
B 1 53 5
L 1 48 20

सर्गमतीत्युसंतुष्टं हृष्टपुष्टजनाह्वलम् ।
विद्यामिवरलं राम वसिष्ठेनाभितर्षिवम् ॥ ५
विद्यामिरोऽपि राजर्षिर्हृष्टपुष्टदामयत् ।
सान्तेःपुररो राज्ञः सनात्तपुत्रोदितः ॥ ६
सामात्यो मन्त्रिमहितः सभृतः पूजितस्तदा ।
युक्तः परेव हर्षेण ससिद्धमिदमनर्गम् ॥ ७

—स्वाद्) B: नगाधेर छ Cmg हृष्टयो कथ्या राजा
माधुवाद्यो वेदा। छ—⁴) S: D: Ds: C: या(S: यो)
काना: Ds: V: B: Ds: 11 G: 4 M: पट्टपातो, V: M:
परिचयात्, D: (gloss) पट्टमो रत्नेषु च यत् पाददं । सपरा
'इत्यादिभिरपुत्रो मुद्रयस्ते पाद १ T: मादकान्, T:
तापकान् (for पादपादो) छ Cmg पादया पट्टमक्या
भक्त्यादिभो । M: पट्टया हृष्टि पण्यो साना विरल । छ S:
S: V: (V: damaged) B: Ds: 11 10-11 हृतस्त (S: 'ता'
D: 'रा' (for तयेव च) —¹) १: damaged up to सु
S: १: B: (m: also as in text) D: Ds: 11 10-11 T:
G: M: (after corr acc m m in text) भोजनानि
छ C: 1 भोजनानि भोजनस्यानि । छ १: 10 B: Ds: G: सु
(१: missing) पणानि, V: 1: B: G: 4 M: सुवर्षानि, Ds: १: 10
स (१: च) एषा नि (for सुवर्षानि) —²) S: V: 1: B: 1:
D: (gloss) सुवर्षा योरा १: 10-11 10 योरायो च (D:
om च [submetric]), M: V: B: Ds: वीर्यो च D:
वीर्यान्, G: सुवर्षानि च, M: सुवर्षानि च M: योरायाचं (for
वीर्यानि च) D: वितपत् (for सदासत्) । छ C: योरायि
सुवर्षाया । C: 1 योरायि सानानि । छ

४ *) V: सुसर्ग, V: सुसर्ग, Ds: सुसर्ग M: सुसर्ग,
M: सु, C: as in text (for सुसर्ग) —¹) १: सु, D:
om (for सु) Ds: सु- Ds: om (for सु) S: D:
Ds: 11 10 T: M: C: G: 4-5 वासुक्त, B: वासुक्त (acc) M:
वसुक्त, Ds: 11-12 वासुक्त Ds: वसुक्त (for वसुक्त) —²)
D: वासुक्त G: 4 M: सुर्ग (for वासुक्त) —³) V: Ds: T: 10-11
D: Ds: 10, M: (after corr inf inf acc m as in
text) (स) नि (for [स] नि) S: 10-11, Ds: M: सुर्ग,
Ds: 11 10-11 निर्ग, G: सुर्ग (for निर्ग) —After 5 S:
S: V: B: Ds: 11 10-11 M: 10-11

1064* यत्प यत्प यत्प कर्मसत्त्व सत्त्व तथा तथा ।
अभिवर्षति कर्मोऽपि सत्त्वा यत्पुम्बुव ।
यत्पयत्प यत्प सत्त्व सत्त्व सत्त्व सत्त्व सत्त्व ।

{(1 1) V: damaged चाय लय S: V: Ds: 11 M:
चय V: Ds: 11 चय (for चाय) Ds: om (hapl) second
लय Ds: om (hapl) second तथा —(1 2) S: Ds: 11
वायत् Ds: 11 वायत् M: वायत् (for वायत्) —D:
om the post half Ds: सुम्बुव —(1 3) V: चय Ds:
चाय (for चय) S: Ds: 11 10-11 सत्त्वयत्प छ (S: Ds: 11 10-11
म) सुम्बुव (for the post half)]

पूजितोऽहं तया यत्पुम्बुव सत्त्व सत्त्व ।
यत्पयत्प यत्पयत्प यत्पयत्प यत्पयत्प ॥ ८
यत्प यत्पयत्प यत्पयत्प यत्पयत्प यत्पयत्प ।
यत्प हि यत्पयत्पयत्पयत्प यत्पयत्प यत्पयत्प ।
यत्पयत्प यत्पयत्प देहि यत्पयत्प यत्पयत्प यत्पयत्प ॥ ९

6 M: om 6th —¹) D: Ds: 11 हि (for ३) Ds:
V: B: Ds: 11 यत्पयत्पयत्प यत्पयत्प —²) १: हि, B: T:
M: 11 (acc m, before corr as in text) C: हि,
Ds: 11 T: 10-11 T: G: C: 11 (for हि) Ds: V: 11
B: 10-11, V: हि, Ds: 11 Ds: 11 C: 11 as in text
(for हि) १: Ds: 11 T: 10-11 G: 4 तथा (for तथा) —D:
om 6th —³) S: V: B: Ds: 11 यत्प (for यत्प) V: राम
(for राम) —⁴) S: V: B: Ds: 11 G: 4 यत्पयत्प (for
यत्पयत्प) —For 6 S: Ds: 11 10-11 10-11

1065* यत्प यत्पयत्प यत्पयत्प यत्पयत्प यत्पयत्प ।
यत्पयत्प यत्पयत्प यत्पयत्प यत्पयत्प यत्पयत्प ।

{(1 1) C: 5th Ds: 11 यत्प, Ds: 11 यत्प, Ds: 11
यत्प (for यत्प यत्प) Ds: 11 यत्प]

7 Ds: om 7 (cf v 1 6) —¹) S: Ds: 11 10-11 यो
ह, S: V: 11 B: 10-11 यत्प, V: यत्प, Ds: 11 यो
(for यत्प यो) Ds: यत्प Ds: 11 यत्प यत्पयत्प, G:
cates "as in text —²) M: om (hapl ?) up to ३
यत्प Ds: 11 यत्प (for यत्प) S: १ V: B: Ds: 11 10-11
यत्प १: १: यत्प Ds: om (hapl) यत्प —³) M: यत्प
(acc) S: V: B: Ds: 11 10-11 10-11 T: G: 4 यत्प (for
यत्प) —Ds: reads 7th-9th as marg

8 B: reads 8 in marg (cf v 1 7) Ds: om 8
Ds: reads 8 after 10 —¹) Ds: यत्पयत्प (acc) Ds: यत्पयत्प
(for यत्पयत्प) V: यत्प, Ds: यत्प (for यत्प) —²) G: 4
च, C: 11 as in text (for यत्प) S: S: V: B: Ds: 11
10-11 M: यत्पयत्प यत्प (Ds: 11 B: Ds: यत्प, M:
यत्पयत्प), V: 4 यत्पयत्प (V: १: 4 यत्प) —Ds: om
(hapl ?) 8th —³) S: B: Ds: 11 10-11 यत्प यत्प (Ds: 11
१), V: M: यत्पयत्प (for यत्पयत्प) —After 8 B:
10-11 while Ds: 11 11 for 9th and then 10 11

1066* यत्प यत्पयत्पयत्प यत्प यत्पयत्प यत्पयत्प ।
यत्पयत्प यत्पयत्पयत्प यत्पयत्प यत्पयत्प यत्पयत्प ।
—After 8 Ds: reads 11th

9 B: reads 9th in marg (cf v 1 7) Ds: om
9th —¹) Ds: 11 यत्प —²) B: Ds: यत्पयत्प —³) Ds: 11
यत्प (for यत्प) Ds: यत्प (for यत्प) —⁴) S: V: B: Ds: 11
यत्पयत्प S: Ds: 11 हि (for यत्प) —⁵) V: यत्प (for यत्प)

एवमुक्तस्तु भगवान्सिद्धो मुनिसत्तमः ।
 त्रिधात्रिधेण धर्मात्मा प्रत्युवाच महीपतिम् ॥ १०
 नाहं शतसहस्रेण नापि कोटिशतैर्गन्धम् ।
 राजन्दस्यामि शक्यं राशिमी रजस्तस्य ॥ ११
 न परित्यागमर्ह्यं मत्सकाशादर्दिभ्यः ।
 शान्धवी शकला मयं कीर्तिरात्मवतो यथा ॥ १२
 अस्यां हव्यं च रुच्यं च प्राणयान्ना तथैव च ।
 आचमयसिहोत्रं च शलिहोमस्तथैव च ॥ १३

31 काले, —^d Da काल (for मय). Da कालो हित-
 सत्तम, —After 9, Da 105.

1057^a चकनूयद्विपस्तेपि वासलकाच भवोन्नयम् ।

10 ^a) Ms (after corr. sec. in 25 10 text) भवयम्.
 —^d) Di Da: मुनिपुंगवः, —^e) Da विधात्रिधेः, —^f) Da
 द्विधोक्त, Da मू. वि (for महीपतिम्), —For 10, Da
 subst.,

1068^a स तपोतो दसिहस्तु त्रिधात्रिधे तपस्तुतम् ।

शेषाच प्रहसन्ना तमेव वृत्तसत्तमम् ।

—After 10, Da reads 8.

11 Di reads 11^a after R, —^a) Di 22 मया (for
 काहं), Ts मोहि- (for स-), Di Ga सहायिक Di सहाये.,
 —^d) Di सहा, Di 10 सहा Ts Ms काहं (for गाहि).
 Ts सहा (acc) सहा; Di सहाय च, Di 10 हेमि (for
 सहायम्), —^e) Ts काहं (for राज), Ms सहा- (damag-
 ed), —^f) Ga राजीमी (for राजीमी) So ह. Ms मास ,
 B 1 Da 17 20 20 च, Da 10 हे (for स) Di (so also)
 दसिहोमस्तथा, Di गाहि भीसाय कलपितम्; Ga Ms
 केविमिधित्रिधिमि.

12 ^a) Bi om. च (symmetric). Ga 3 पतिस्तुतम्;
 Cm 3 पतिस्तुतम् (as in text) —^d) Ga Ms सहाय Ms
 "म" साहाय (by transp.) So R V B Da 17 10-10
 [ह] मे (Da " ") (for महे), —^e) Di damaged
 for मही.

13 ^a) So R V 1: 4 B Da 17 10-10 Ms अय, Vs
 अय (for सहा), —Da is G transp 13^a and 13^b —^d)
 Vs राजनाय (for राजनाय) Di 10 मे (for स) —Ba
 Di 1 om. (hapl.) 13^a, Da 7 transp. 13^a (Da 13^b)
 and 14^a, —Vs repeats 13^a (as in Di) in place of
 14^a which is omitted, —^e) Vs 4 सहाय Ts Vs
 Da 10-10 सहाय, Di सहायम् (for सहायम्) —^f)
 Di Da 17 10-10 Ms 4 सति (for सहाय) Vs सोमय;
 Da सोम, Da 7-अमे; Ms (after corr. inf. in) सोमय,
 (for सोमय), —After 13^a [e] Vs reads for the
 first time 24^a repeating it in its proper place.

स्वाहाकारवत्कारौ विधात्र विविधास्तथा ।

आचमय राजपै सर्वमेतत्त संशयः ॥ १४

सर्वस्वमेतत्तत्त्वेन मम मुष्टिप्री सदा ।

काम्यैर्दुमी राजच दास्ये शक्यं तव ॥ १५

वसिष्ठैवमुक्तस्तु त्रिधात्रिधेः शक्योक्तः ।

संशयस्तत्त्वार्थं वाच्यं वाच्यविज्ञातः ॥ १६

हैरण्यकल्पप्रियेयान्मुवर्णाङ्गुष्ठभूमितान् ।

ददामि कुशरणां हे सहस्राणि चतुर्दश ॥ १७

14 Da 7 transp. 13^a (Da 13^b) and 14^a, —^d)
 Vi 10 Da 17 Ga Ms सहाय (Vs Ba Ga Ms " ") Ci
 "दस्यै" as in text. Vs सहायका धराकरा; Di "ते
 सहायके, —^e) Vs सहाय (for विधात्र), Di damaged
 for विधि, Ms repeats (ditto) सहायका, So Da 10 10
 सहा (for सहा), Ts विधा च विधि सहा, —Vs om.
 14^a and repeats 13^a in its place, —^f) Ga सहायम्
 (for सहायम्), Di सहा, Di सहा Ts Ms सहा
 (for सहा), So R V 1: 4 B Da सहाय का Vs Ba 4 न/रा
 Vs सहाय दह (so), Di सहायते देवा Da 10-10 सहाय
 सहा (Da सहा), —^e) R V Ba B Da 10 सहायते देवा Vi 1
 सहाय देवा; Di "सहाय (for सहायते) So Da 17 10-10
 सहायते (Da " ") सहाय, Ms सहायते सहाय.

15 ^a) So सहा, Da सहा (for सहाय) So Da 17 10-10
 Ms सहाय मे (Ms सहा); Cf as in text (for सहाय) R V
 B Da सहायते सहा ते, Da सहायमे सहा ते —^d) Vs
 damaged So Vs 4 R Da 17 10-10 सहाय (Ba " ");
 R V Ms सहाय, Di Da 17 10-10 Ci सहाय Ts Ms
 (after corr. inf. in as in text) सहा (for सहा),
 —So Da 17 10-10 om. 15^a —^e) Vs सहाय (acc)
 (for सहाय), —^f) R V 4 B Da सहाय (for सहाय)
 Da सहा (for सहा) Vs सहाय सहाय (corrupt).

16 ^a) R V B Da Ts Ga Ms 4 सहा, Di Da 10
 सहा (for सहा) —^d) So सहायसहा; Ba सहाय सहाय,
 Da सहा सहाय; Da सहायसहा सहा (so) (for सहाय
 सहा), Vs damaged from 10 in s. 17 up to ^d. Da
 सहाय, Di सहाय (for सहाय), Ms सहायसहाय —^e)
 So Da 17 10-10 सहाय सहा; Ba Da 10 सहाय (for
 सहाय)

17 ^a) So Ts Ms 4 सहाय; Di Ms सहाय; Da
 सहा, Da 10 सहाय, Da 10 सहा, Cf as in text
 (for सहाय) R V 1: 4 B Da सहायसहा (Vs " ");
 Vs Ba 10 Da सहायसहा; Da 17 10-10 सहायसहा (Di
 "सहा") —^d) So Da 10-10 सहायसहा (for सहायसहा), R V
 B Da Ts सहाय, Da 17 सहायसहायसहाय, —Da
 om (hapl.) 17^a-18^a, —^e) Ba Ms सहाय, Da Ts

G 1 54 10
 B 1 55 18
 L 1 56 13

स राजा परमकुट्टः शेषविरुद्धासिद्धेषु ।

पद्मनाभाद्यापामान् शत्रुहन्तान्तराणि ॥ १९

विधामिनादितान्द्रा पद्मनाभस्तदस्तदा ।

भूप एराम्बुजद्वाराभ्यामन्यसनमिधितान् ॥ २०

वैरागीतसंज्ञा भूमिः शुकैर्बनमिधितः ।

प्रभासद्विर्भाषार्थिर्देवमिधितन्मनिर्भः ॥ २१

दीर्घामिधितुर्धर्मेष्टमार्गाम्भारुतः ।

निर्दग्धं तद्वत् सर्वं प्रदीप्तसिधितं पावकः ॥ २२

ततोऽप्याणि महत्तेजा विधामिना सुमोच ह ॥ २३

इति श्रीरामायणे बालकाण्डे निषादाश्रमः सर्गः ॥ ५२ ॥

ईश्वरपोषका, Ds ६८०० लक्ष २ १२ ५३ दुषा (५३ "का")
स्वामिना, G १२५ ५३ दुषा (G ५३ "का") (स्वामिना, G ५३
दुषा (स्वामिना) (for दुषा (स्वामिना) —) १३ Ds पद्मना
B ५३ पद्मना, Ds १९ (except ५३) पद्मना (for
पद्मना) Ds (१९०५) पद्मना विद्वा कल्पन्त ५३ लक्ष ५३
(sic) (for लक्ष) S Ds २०१२ लक्ष, S १ ॥ ५३
(before corr) लक्ष Ds २०२५ ५३ लक्ष, Ds लक्ष, ५३
(लक्ष) (for लक्ष) —) ५३ S १ B Ds २०२५ ५३ लक्ष
लक्षानाम् (S १ ५३ Ds "लक्ष" (sic)) Ds लक्षानाम् ५३
लक्षानाम् (sic) ५३ लक्षानाम् (for लक्षानाम्) —After
१३, S Ds २०२५ ११ ५३

१०७७* दधनाश्रमः शत्रुहन्तान्तराणि ।

[६३ पद्मना Ds "का" (for पद्मना) Ds लक्षानाम् Ds
लक्षानाम् (for लक्षानाम्) Ds १९ (for लक्ष)]

१९ Ds om १९ —) S Ds २०१२ लक्ष ५३ (Ds
लक्ष) (for लक्ष) ५३ S १ B Ds २०१२ लक्ष ५३
(५३ Ds "लक्ष", Ds "लक्ष", ५३ लक्षानाम्, ५३ लक्षानाम्
Ds लक्षानाम् (for लक्षानाम्) Ds लक्षानाम् (for
(sic) —) Ds लक्ष (sic) Ds लक्षानाम् (for
लक्ष) S Ds २०१२ लक्षानाम् (Ds "लक्ष", ५३
Ds ११२ लक्षानाम् (Ds "लक्षानाम्" Ds लक्षानाम्
(for लक्षानाम्) —) ५३ Ds २०१२ लक्षानाम्
(for लक्षानाम्) B ५३ लक्षानाम् Ds लक्षानाम् (for
लक्षानाम्) S Ds २०१२ लक्षानाम् (Ds "लक्ष", Ds
लक्षानाम् (for लक्षानाम्) —) B (also लक्ष) ५३
लक्ष (for लक्ष) S १ V B Ds २०१२ लक्ष, B ५३
लक्ष Ds लक्ष (for लक्ष)

III *) S Ds २०१२ लक्षानाम् —) ५३ लक्षानाम्
B ५३ लक्षानाम्, Ds २०१२ (except ५३) लक्षानाम्, Ds
लक्षानाम् (for लक्षानाम्) Ds लक्षानाम्, Ds लक्षानाम् (for
लक्षानाम्) ५३ ५३ Ds २०१२ लक्षानाम् (for लक्षानाम्) —) ५३
[लक्षानाम् (for लक्षानाम्) Ds लक्षानाम्, Ds लक्षानाम्
लक्षानाम् (for लक्षानाम्) —) Ds लक्षानाम् (for लक्षानाम्) (sic)
५३ लक्षानाम् (for लक्षानाम्)

११ ५३ om २१ —) Ds लक्षानाम् (for लक्षानाम्) S
Ds लक्षानाम्, Ds लक्षानाम् (for लक्षानाम्) S Ds लक्षानाम् (for
लक्षानाम्) —) B ५३, Ds लक्षानाम् (sic) ५३
लक्षानाम् (for लक्षानाम्) —) ५३ ५३ ५३ Ds २०१२
Ds २०१२ ५३ लक्षानाम् (for लक्षानाम्) —) Ds
transp २१ and the post half of २०, ३ —) S १
५३ Ds २०१२ लक्षानाम्, Ds लक्षानाम्, Ds लक्षानाम् Ds लक्षानाम्,
५३ लक्षानाम्, G १२५ ५३ in text (for लक्षानाम्) ५३
लक्षानाम्, ५३ लक्षानाम्, Ds लक्षानाम् लक्षानाम् (for लक्षानाम्)

२२ *) Ds (margin also) लक्षानाम्, Ds Ds G ५३
लक्षानाम् (for लक्षानाम्) Ds S लक्षानाम् (for
लक्षानाम्) ५३ लक्षानाम् लक्षानाम् ५३ —) Ds
लक्षानाम् (as in text) S Ds २०१२ लक्षानाम् (Ds लक्षानाम्)
लक्षानाम् (Ds लक्षानाम् (Ds लक्षानाम्) लक्षानाम् ५३ V B Ds २०१२
लक्षानाम् (for लक्षानाम्) ५३ लक्षानाम् ५३ लक्षानाम्,
५३ लक्षानाम्, ५३ लक्षानाम्, Ds लक्षानाम् (for लक्षानाम्)
Ds लक्षानाम् (for लक्षानाम्) ५३ लक्षानाम् लक्षानाम् —After २२*,
S ५३ Ds २०१२ लक्षानाम्

१०७८* लक्षानाम् शत्रुहन्तान्तराणि ।

[S Ds २०१२ लक्षानाम् (for लक्षानाम्) ५३ लक्षानाम् (for
लक्षानाम्) Ds transp २१ and the post half]
—) ५३ om लक्षानाम् Ds लक्षानाम् लक्षानाम् (for लक्षानाम्)
५३ लक्षानाम् (for लक्षानाम्) ५३ लक्षानाम् (for लक्षानाम्) —After २२
S ५३ Ds २०१२ लक्षानाम्

१०७९* लक्षानाम् लक्षानाम् लक्षानाम् लक्षानाम् ।

[५३ लक्षानाम् Ds लक्षानाम् (for लक्षानाम्) ५३ लक्षानाम्]

२३ *) S Ds २०१२ लक्षानाम् लक्षानाम्, ५३ लक्षानाम् (for
लक्षानाम्) —) B ५३, लक्षानाम्, G ५३ लक्षानाम् (for
लक्षानाम्) S Ds B ५३ Ds २०१२ लक्षानाम् (B ५३ illeg)
लक्षानाम्, ५३ ५३ Ds २०१२ [५३ लक्षानाम्, Ds
लक्षानाम्, G ५३ लक्षानाम् (sic) (for लक्षानाम् ह)
—After २३ S (after २०१२*) ५३ Ds २०१२ लक्षानाम्

१०८०* लक्षानाम् लक्षानाम् लक्षानाम् लक्षानाम् ।

ततस्तानादुत्तानन्दद्वा विधमित्रास्त्रमोहितान् ।
पसिष्टथोदयामास फामधुमस्तु योमताः ॥ १
तस्या दुम्भारवाजाताः काम्योजो रक्तितांनिमाः ।
ऊपसस्त्वथ संजाताः पद्भुमः शस्त्रपाणयः ॥ २

योनिदेशाच्च यमनाः शङ्कदेष्टाच्छम्भस्तथा ।
सोमकूपे स्नेच्छाश्च हारीताः सन्निप्रवकाः ॥ ३
तैस्तन्निप्रदिने सैन्यं निष्पन्नितस्य कथ्यमान् ।
सम्प्रातिमत्रं साधं तथं रघुनन्दन ॥ ४

G ५ 36 4
B ५ 33 4
L ५ 30 4

[Di वेध (for वेध) Si Di३ निष्प (for निष्प) Di३
-लेप (for लेप)]

Whole Si (marg) Di Di३ ५५५५ S ५५

1031* तैस्ते यत्तत्काम्योजो पद्भुमश्चक्रीहवा ।

[Si तैस्ते (hypermetric), Di Ta Va तैस्ते, Gi पद्भु,
Ga लो (for तैस्ते) Di३ T Ga यामोज (Ta '३) (for
यामोज) Si Di Di३ वदंत्तु, Di कन्द, Ma पद्भु (for
पद्भु) Di चक्रीहवा, Ta च क्री (sic) (for चक्री-
हवा) Then Si cont 1030*]

Colephon Si Di३ ५५५५ om —*hava's name*
Vi om Si Va३ Di३ जाति —*After Kanda name,*
B1 read's बाहुचरिते —*Sarga name* Si Va३ B1 Di३
पेनुहारे (Va 'प्रहारे) पसिष्टवत्तथे, Vi वसिष्ठवत्तथे, Va
पेनुहारे, B1 वसिष्ठवत्तथे पेनुहारे पसिष्टवत्तथे —*Sarga*
no [figures, words or both] Si Vi Di३ om Si
B1 Di३ 52 Va Di३ 57 Va Di Di३ 53 S (except
Ma) 54 Ma 53 (as in text) Di३ वदंत्तु —*वने—कन्द—*
पेनुहारे 54 —*After colephon* Di Ga conclude with
धनंते सन्निप्रवका यम, Ta धनंते सन्निप्रवका यम, Ga ५५ Ma
धनंते सन्निप्रवका यम

54

Si Di३ ५५५५ is continue the previous Sarga.

1 * Di हृ (for हृ) Si Si V B Di३ ५५५५-५५
बाहुचरित, Ga बाहुचरित as in text (for बाहुचरित)
—*Si* Di३ ५५५५ —*Si* Ga Ma वदंत्तु, Ga ५५
as in text (for वदंत्तु) Si Di३ ५५५५ वै केने सन्निप्रवका,
Si Vi३ B Di३ ५५५५ हवा (Va Di३ ५५, B1 ५५,
Di३ ५५) पेनु सन्निप्रवका, Va सन्निप्रवका सन्निप्रवका, Ma
सन्निप्रवका सन्निप्रवका, Ga ५५ as in text

2 * Si Si V B Di३ ५५५५ हवा (B 'वा) वदंत्तु, Di
Di३ वदंत्तु, Di३ ५५५५ वदंत्तु, Di३ ५५५५ वदंत्तु (damag-
ed), Ta३ Ga Ma३ वदंत्तु (Ta Si Ma 'का) वदंत्तु (for
दम्भारवाज) Ga३ हवा वदंत्तु (Ga 'वा) वदंत्तु, Ga Ma
वदंत्तु वदंत्तु वदंत्तु —*Si* B1 ५५५५, Di३ ५५ T Ga

काम्योजा —*Si* Ga३ वदंत्तु (as in text) Si Di३ ५५५५ वदंत्तु
(Di३ '—*Si*, B1 V Di३ ५५५५ वदंत्तु वदंत्तु (Vi 'ति), B1
वदंत्तु वदंत्तु (hypermetric) Di Di३ वदंत्तु वदंत्तु Di
वदंत्तु वदंत्तु (as gloss वदंत्तु), Di३ वदंत्तु वदंत्तु, Di३
वदंत्तु वदंत्तु, Di३ वदंत्तु वदंत्तु, Ma वदंत्तु वदंत्तु (for वदंत्तु वदंत्तु),
Di Di३ T Va वदंत्तु (for वदंत्तु) —*Si* Di३
वदंत्तु (Di 'वो) जा, Di Di३ वदंत्तु, Di३ S (except
Ma) वदंत्तु, Di३ वदंत्तु, Ma वदंत्तु (for वदंत्तु) —*After*
2 Di३ ५५.

1032* सुख्यं नृपक्षिणं मुद्रां सम्प्रातिमत्रं ।

सुतामुताक्षिणं सुमदमनेकम् ।

कम्पराक्षिणं यामोजा बाहुचो सन्निप्रवका ।

[(1 2) Di३ सुतामुताक्षिणं (for the post half)]

3 * Vi तु (for तु) —*Si* Va३ वदंत्तु (sic), B1
(marg also) सन्निप्रवका, B1 वदंत्तु वदंत्तु, Di३ वदं-
त्तु वदंत्तु (for वदंत्तु वदंत्तु) Si B1 Ga वदंत्तु, Di Di३ ५५
Ma वदंत्तु (for वदंत्तु) Si Di३ ५५५५ वदंत्तु वदंत्तु वदंत्तु, Vi
वदंत्तु वदंत्तु वदंत्तु —*Si* ५५ om (submetric), B1
Di३ ५५ T तु (for तु) Si Va३ B1 Di३ ५५ T Ga
Ma३ च वदंत्तु (by transp.) (for वदंत्तु वदंत्तु) Si
Di३ ५५५५-५५५५ वदंत्तु (Di३ वदंत्तु) वदंत्तु (Di 'तु) वदंत्तु वदंत्तु
—*Si* Ga३ वदंत्तु (as in text) Si Si Va३ B1 Di३ ५५
५५५५ वदंत्तु वदंत्तु (Di 'वदंत्तु), Vi वदंत्तु B1 वदंत्तु वदंत्तु,
Di 'वदंत्तु, Di३ T Ga वदंत्तु, Vi वदंत्तु वदंत्तु (for
वदंत्तु वदंत्तु) Di३ वदंत्तु वदंत्तु (Di 'वदंत्तु) वदंत्तु वदंत्तु
वदंत्तु वदंत्तु ।

4 * Si Di३ T Ga Va३ वै (Di३ वै वै [ditto])
वदंत्तु, Si Va३ B1 वदंत्तु, Si Va३ B1 Di३ ५५५५ वदंत्तु,
B1 वदंत्तु, Di३ ५५५५ वदंत्तु (for वदंत्तु) Ga वदंत्तु वदंत्तु (for
वदंत्तु वदंत्तु) Di Di३ ५५५५ T Ga३ ५५५५ Ga३ वदंत्तु, Ct ५५
as in text (for वदंत्तु) —*After* 4* Di३ ५५५५ a passage
from ५५५५ ५५५५ ५५५५ (No ५) —*Di* ५५५५ (hupl) from 4*
up to 5* —*Si* Di३ वदंत्तु (for वदंत्तु वदंत्तु) Vi वदंत्तु
वदंत्तु वदंत्तु —*Si* B1 वदंत्तु, Si V B Di३ ५५५५ वदंत्तु वदंत्तु,
Di३ वदंत्तु वदंत्तु (for वदंत्तु वदंत्तु) Vi वदंत्तु वदंत्तु वदंत्तु —*Si*
vada 4*—6* as in text (sic) Si damaged from
second ५५५५ 4* up to ५५५५ 5* —*Si* V B Di३ ५५५५
वदंत्तु, Ma वदंत्तु (for वदंत्तु)

केनचित्चिच्च कालेन देवेभ्यो वृषभञ्चजः ।

दर्शयामास वरदो विश्वामित्रं महाभुवि ॥ १३

किमर्थं तप्यसे राजन्द्भि यत्ने विवक्षितम् ।

उदोऽसि यो यस्ते काङ्क्षितः सोऽभिधीयताम् ॥ १४

एवमुक्तस्तु देवेन विश्वामित्रो महातपाः ।

प्रणिपत्य महादेवमिदं वचनमब्रवीत् ॥ १५

यदि त्वयो महादेव धनुर्वेदो ममानय ।

साहोषद्वोषानिभूदः सहस्रयः प्रदीयताम् ॥ १६

यानि देवेषु चास्त्राणि दानेषु महर्षिषु ।

गन्धर्वयक्षरक्षशु प्रतिशन्तु ममानय ॥ १७

तव प्रसादाद्भवतु देवदेव मनेप्सितम् ।

श्वमस्त्विति देवेभ्यो वाक्पशुस्त्वा दिवं गतः ॥ १८

प्राप्य चास्त्राणि राजर्षिर्विश्वामित्रो महामतः ।

दर्पेण महता युक्तो दर्पपूर्णोऽभ्युत्तदा ॥ १९

G 1 50 19
B 1 55 19
L 1 50 21

31: महापशुः । G: सुमुखः (for महापशुः). 32: तप्यसे वा
विषये — After 12, V: D: 11 12 L. 2-4 of 1083*.

33 Cf. v. 12 and 13. D: om. 13 (cf. v. 12).
S: reads 13-15* in marg. —* Cf. takes देवदत्त (as
in text). G: 12 Mi सच कालेन महापशुः, Mi सचकालेन
महापशुः. —* G: 13 मिषो (for देवेभ्यो). 34: को वृषभञ्चजः
(for वृषभञ्चजः). 35: V B D: 12 Mi सच (D: 12 देव)
देवो वृषभञ्चजः. —* Mi सचकालेन (for सचकालेन) 36: V
B D: 12 13 सचकालेन (B: 13) वरदो वीरः (V: 13 D: 12 वीरः,
V: वीरः, D: 12 देवो). —* 37: V B D: 12 13 सचकालेन, D:
T G: 13 सचकालेन, Mi सचकालेन: (for महाभुवि).

14 Cf. v. 12 and 13. D: om. 14* (cf. v. 12).
22: S: reads 13-15* in marg. —* Mi V: B: D: 12
सचकालेन, D: 12 सचकालेन, T: सचकालेन (corrupt) (for सचकालेन).
—* 38: V B: 12 D: 12 सचकालेन (for सचकालेन). 39: सचकालेन
सचकालेन, D: 12 सचकालेन, T: सचकालेन (corrupt) (for सचकालेन).
(sic) (for सचकालेन). S: सचकालेन, G: 12 सचकालेन: (for सचकालेन). —*
V: सचकालेन (sic). D: 12 सचकालेन, D: 12 सचकालेन (for सचकालेन).

35 S: reads 13-15* in marg. V: om. (help)
15-16 —* T: सचकालेन (for सचकालेन). D: 12 damaged from
111 up to 1, G: 12 सचकालेन. (for सचकालेन) —* D: 12
D: 12 T: 12 मिषो (for मिषो). —* For 12-13, D: 12
12 13 subst. S: (due to the occurrence of 13-15*
in marg.) subst. 1 2-3 for 12*, then cont. 1 4-5
and subst. 1 6 for 13*, D: 12 subst. 1 2-5 for
12*-13* only V: B: 12 13 L. 2-4 after 12

1083* देवता हि प्रसादायैवमव्यक्तं महत्त्वं ।
ऊर्ध्वमासु स राजर्षि पादपुष्पमभिलिखत् ।
महापशुर्देवता वायुमात्रं मुनयः ।
वज्रं वायुं दत्तुं तत्तदेवोपशमयन् ।
श्रीमहादेवमव्यक्तं सचकालेन कथं । (3)
स च कालेन विविद्वाजमव्यक्तं कथं ।

[1. 1] D: 12 सचकालेन (for सचकालेन). D: 12 सचकालेन,
D: 12 सचकालेन, D: 12 सचकालेन (for the post
half) — D: om. 1. 2-3 — [1. 2] V: सचकालेन (for

सचकालेन). — [1. 3] V: सचकालेन (for the post
half). — [1. 4] V: सचकालेन, B: 12 सचकालेन, D: 12 सचकालेन,
(for सचकालेन) D: 12 सचकालेन (for सचकालेन) D: 12 सचकालेन (for
the post. half). — After 1. 4, V: 12 13 the line of
20*. — [1. 5] D: 12 13 [1. 5] (for [1. 5]). S: (before
corr. as above) सचकालेन, D: 12 सचकालेन (for सचकालेन) D: 12 सचकालेन
सचकालेन (for the post. half)]

16 V: om. 16 (cf. v. 12 13) —* 39: V: 12 B:
D: 12 13 सचकालेन सचकालेन ये देव. —* 40: V: 12 B: D: 12
सचकालेन, D: सचकालेन (for सचकालेन) — Mi reads 16*-17
inf. line. sec. m. —* S: 39: V: 12 B: D: 12 13 सचकालेन
सचकालेन, D: सचकालेन, D: सचकालेन, D: सचकालेन (for सचकालेन).
(damaged) 12, G: 12 13 in text. —* V: 12 G: 12 सचकालेन,
39: सचकालेन (for सचकालेन) V: सचकालेन (hyper-
metric). D: सचकालेन, D: सचकालेन (for सचकालेन).
V: सचकालेन.

17 Mi reads 17 inf. line sec. m. (cf. v. 12 13)
—* S: D: (before our) 12 सचकालेन (metathesis?),
G: सचकालेन (for सचकालेन) D: 12 G: 12 सचकालेन, D:
सचकालेन, G: सचकालेन (for सचकालेन) —* V: सचकालेन (for
सचकालेन) S: V: 12 B: D: सचकालेन, 39: V: D: 12 13
सचकालेन (sic); 39: V: 12 B: D: 12 13 सचकालेन, B:
सचकालेन, D: सचकालेन, D: सचकालेन (sic) (for सचकालेन).
—* V: D: सचकालेन (by tramp) —* V: D: 12
T: सचकालेन (for सचकालेन) S: 39: V: B: D: 12 13 सचकालेन
(V: सचकालेन) (for सचकालेन)

18 *) S: D: 12 13 14 15 Mi सचकालेन (for सचकालेन) 39: V:
B: 12 D: 12 सचकालेन (for सचकालेन) —* D: सचकालेन (for
सचकालेन). D: सचकालेन, Mi सचकालेन (for सचकालेन).
—* S: 39: V: B: D: 12 13 सचकालेन, D: 12 13
T: 12 G: सचकालेन, T: 12 सचकालेन (for सचकालेन)

19 *) D: G: 12 सचकालेन, D: सचकालेन (for सचकालेन)
D: D: G: 12 Mi (inf. line sec. m. also) सचकालेन,
D: 12 सचकालेन, D: 12 सचकालेन (for सचकालेन). —*
S: D: 12 13 14 15 G: 12 Mi सचकालेन, 39: B: D: 12 T:

G 1 56 20
B 1 55 20
L 1 50 21

निर्वर्णमानो वीर्येण तनुद्व इव शर्वणि ।

इतमेव तदा मेने वसिष्ठमुपिस्तवम् ॥ २०

ततो गन्धार्धमपदं मुषोचास्त्राणि पार्थिवः ।

येस्तत्तपोरत्नं मम निर्देग्यं चासौतेजसा ॥ २१

उदीर्पमाणमसं तद्विभक्तिवत्तस्य धीमताः ।

दृष्ट्वा निप्रदुता मीता मुनयः श्रुतजो दिक्कः ॥ २२

वसिष्ठस्य च ये क्षिप्र्यास्तथैव मृगपक्षिणः ।

निद्रवन्ति भयाद्भीता नानादिग्म्यः सहस्रशः ॥ २३

Ms "वृष्टा" (for "वृष्टः"). —^a Śi N V B Ds 1-17-18
Ms हृष्टेय, Ms अष्टेय, Cr 1 35 in text (for हृष्टेय). Śi
Ds 1-17-18 नष्टादिष्टेय, Ns Ba Ds च समस्तुष्टेय (for
"वृष्टेय") —^a Gs Ms वीर्येणुष्टेय, Cr 1 35 as in text
(for हृष्टेय). Śi Vt Ds 1-17-18 वृष्टावपदं Vt 1 B Ds
वृष्टावपदं (by transp.) Ds 1 वृष्टावपदं.

20 Vt missing 20^a on a damaged fol. Ds reads
20-21^a after 24^a. —^a Gs विद्वत्तमो (sc). —^b
Ts Gt 1 Ms वर्येणु (for वर्येण). —^c Ns Ba 1
Ds त्रितम् (for इतम्). Dt Ds 1 Gt 1 Ms मेने (for
मेन) Śi Ds 1-17-18 [म. हृष्टादीष्ट] Bt [sup. in 25 in
text also] मने, Dt Ds 1 Gt 1 Ms इतः Ds इतः, Ds
वीर्यात् (for मेने) —^d Vt Ba Ds मुनिस्तवम्.

21 Vt damaged from वृ up to *. Ds reads
20-21^a after 24^a. —^a Śi Ds 1-17-18 Ms मापद
च N V B Ds 1 मापद च (Ds वा) (for वृष्टेय).
—^b Gt सुमुषे, N V 1 B Ds 1 तव वः Vt वर्येणः
Ms तवद (for वर्येण) Śi Ds 1-17-18 तववत्तापि
करो Ds ति भवा, Ds "वृष्टेय" वृष्टः, Ds इति वृष्टः
वृष्टः. —^c Ds repeats wrongly 21^a. —^d Śi Ds 1-18
वृष्टः Ts Gt 1 Ms वृष्टः Emg 25 as in text (for वृष्टः).
Nt तवोः Vt वृष्टेय (for वृष्टेय) Dt Ds 1 वृष्टः
(for वृष्टेय) —^e Ms निर्देग्यं च, Ms निर्देग्यः (for निर्देग्यं
च). Śi N V 1-18 Ds 1-17-18 निर्देग्यमवपदं (Ds
वृष्टः) Vt निर्देग्यं समस्तवपदं (hypermetric)

22 * Vt Ds 1-18 तु, Ds च (for तु). Ms उदीर्प-
माणमस्त्राणि. —^a Śi Ds 1-18 वृष्टा (Śi वा [sc]) वृष्टो Ns
Ba तु वृष्टु (Ba "वृष्टु") Ds मुनिस्तु (sc) (for वृष्टुस्तु).
Śi वृष्टा Ns 1-18 वृष्टः Ds 1-18 Ts Gt Ms वृष्टे (for
वीर्या). —^b Gs Ms वृष्ट (for वृष्टः) Śi Ds 1-17-18
वृष्ट वृष्ट (Ds 1-18 वृष्टः) Ds 1-18 Ns V B Ds 1
वृष्टो Ns वृष्टो वृष्टः Ms वृष्टो वृष्टो वृष्टः.

—^c Vt om. (achometric) Ms तु (for च). —^d
Dt Ds 1 दे च दे, Ts दे च दे (for वृष्टेय). —^e Śi Ds 1
वृष्टावपदं वृष्टः Ns V B Ds 1 वृष्टावपदं [sc.] वृष्टः

वसिष्ठस्याधमपदं श्रुत्यासीन्महात्मनः ।

मुहूर्तमिव निःशब्दमासीदरिषसंनिभम् ॥ २४

वदतो वै वसिष्ठस्य मा भेदेति मुहुर्मुहुः ।

नाश्वराम्यथ बाधेवं नीहारमिव भास्वरः ॥ २५

एवमुक्त्वा महावेजा वसिष्ठो वपशं वरः ।

मिथामित्रं तदा वक्त्रं श्रोतुमिदमवरीह ॥ २६

अधमं चित्संश्रद्धं यद्विनाशितरानसि ।

दुश्चाराणोऽसि बन्धूद तस्मात् न भविष्यसि ॥ २७

महावेजा, Ds वपशं वपशः, Ds 1-17-18 वपशं (Ds वपशं)
वपशं वपशः Ms विद्वत्ति वपशः. —^a Śi N V B
Ds 1-17-18 वृष्टः वृष्टः (Ns V B Ds 1 वृष्टः) Ds वृष्टः
वृष्टः, Cr 1 35 as in text (for वृष्टावपदं).

24 * Ms (वा) वृष्टः Ds 1-17-18 (वा) वृष्टः.
—^a Ds 1-18 transp. 24^a and 24^b. —^b Ns Vt वृष्टावपदं.
Ms वृष्टः (for वृष्टः) —^c After 24^a, Ds reads
20-21^a. —^d Śi Ds 1-18 वृष्टः वृष्टः Ns Vt वृष्टः, Ns
Vt 1 B Ds Ms वृष्टः, Ds 1-18 वृष्टः (for वृष्टः)
वृष्टः —^e Śi वृष्टः, Vt वृष्टः Vt वृष्टः Ds वृष्टः
Ds वृष्टः Ds 1-18 वृष्टः Ds 1-18 (after corr. marg.
वृष्टः) Gt 1-18 Ms वृष्टः वृष्टः Ds 1-18 वृष्टः, Ds 1-18
वृष्टः Ms वृष्टः (for वृष्टः) Ds 1-18 वृष्टः.
—^f Ds वृष्टः वृष्टः.

25 * Ds 1-18 (damaged). Śi Ns Vt Ba 1
Ds 1-18 वृष्टः (Ds 1-18 वृष्टः) Ns Vt 1
Ba Ds वृष्टः वृष्टः. —^a Vt वृष्टः (sc). Dt
Ds 1-18 Ts Gt 1 Ms वृष्टः (Gt 1-18 वृष्टः)
—^b Śi Vt 1 B Ds 1-18 Ms (वृष्टः), Ns Ds 1-18
(वृष्टः) Gt 1-18 च (for [वृष्टः]). Ms 1 (both before
corr. as in text) वृष्टः.

26 * Ms वृष्टः. —^a Ns V B Ds वृष्टः (for
वृष्टः). Ds damaged for वृष्टः. —^b Vt तु वृष्टः
Ba वृष्टः Ds वृष्टः Gt 1 वृष्टः (for वृष्टः). —^c Ds
damaged for वृष्टः.

27 * Ms Ds 1-18 वृष्टः, Ds 1-18 वृष्टः, Ms वृष्टः
(for वृष्टः). Ds वृष्टः वृष्टः (sc). —^a Śi
Ds 1-18 वृष्टः (for वृष्टः). Vt वृष्टः (for वृष्टः). —^b Vt
[5] वृष्टः, Ba (marg. as in text also) Dt Ds 1-18 Ts Gt
Ms 1-18 वृष्टः (for वृष्टः). Śi Ns V B Ds 1-18 वृष्टः
(Śi Ns Vt 1-18 Ds 1-18 वृष्टः) Dt Ds 1-18 Gt Ms 1-18
वृष्टः Ds damaged Ds वृष्टः (for वृष्टः). Ms वृष्टः वृष्टः
वृष्टः. —^c Ns V B Ds 1-18 वृष्टः (Vt वृष्टः, Vt वृष्टः Ds वृष्टः)
वृष्टः (Vt वृष्टः, Ba वृष्टः) Ds 1-18 as in text (for वृष्टः
वृष्टः).

इत्युक्तं परमकुटो दण्डमुच्यते सत्तरः ।

। विष्णु इव कालाग्निर्वमदण्डमिवापरम् ॥ २८

अति श्रीरामायणे अलङ्कारे चतुष्पादः सर्गः ॥ ५४ ॥

५५

परमुक्तो रसिष्ठेन विधामिनो महाधतः ।

अतोऽपमस्तुक्षिप्य तिष्ठ तिष्ठेति चान्वीत् ॥ १

वमिष्ठो भगवान्नोपादिदं रचनमश्रीत् ॥ २

28 *) Na Da Da सामान्यः, Na वाचकः (acc) Vs परम मुक्तो Dt परम मुक्तो, (for परमकुटो) —^a) B+वचम् (for वचम्) Si Dt+337+11 12 वचम् (for वचम्) N Vs+ B+ Da+ स वः, Vs+ एविवद, Vs+ विविध Ev as in text (for एविवद) —After 28^a) Bo ms

108^a) परमुक्ता य मुच्यते सत्तरा विमलवर्णम् ।
—^a) Si N V B Dt 337+11 12 Ms सत्तर (Dt *वचम्) (Dt 337+11 12 *वचम्), Dt (before corr as in text also) विष्णु, Dt वि- (damaged) Gt 1 as in text (for विष्णु) —^a) Ct (परमुक्तो) as in text Vs+ B+ Ti Gt+ Ms परमुक्त इवापर (B+ Ms [before corr] *).

Colophon *Kaṇḍa name* Si Kt Vr Dt+ om Vs+ B Dis+वः, Dt भवो-वा —After *Kaṇḍa name* B+ ms वाचयति वाचयद्वाचये —*Sarga name* Si Dt+12 वमिष्ठोऽपमस्तुक्षिप्य विष्णो N Vr+ B Dt+12 वमिष्ठोऽपमस्तुक्षिप्य Vs वमिष्ठोऽपमस्तुक्षिप्य, Dt+ वमिष्ठोऽपमस्तुक्षिप्य Dt वमिष्ठोऽपमस्तुक्षिप्य —*Sarga no* (figures words or both) Si Na Vs+ B+ Dt+12 12 om Ns B+ Dt+56 12 Dt 58 12 Dt Dt+12 S (except Ms) 55 Dt+ 42 Dt 40 —After colophon Ts concludes with श्रीरामचन्द्राय नमः Gt+ Ms श्रीरामाय नमः Gt श्रीरामाय नमः

55

1 ^a) Dt विष्णोऽपमस्तुक्षिप्य (for विष्णो) Vs महाधतः —^a) माक्षिप्य, Dt Dt+12 वमिष्ठो, Dt Ti Gt वचम्, Ts+ 12 वचम् (for वमिष्ठो) B+ वमिष्ठो वचम् वचम् —^a) Vs+ B Dt+ Ti [म] (for व) —After 1 Dt 12+12 S (except Ms) ms

108^a) परमुक्तं सत्तरा विमलवर्णम् ।
[Dt Dt+ Ti *वचम्, Dt Ti Gt+ जे* (for वचम्)]

अपरान्तो विमोक्षयेत् यत्नं तद्विदुष्ये ।

नाशयाम्येव ते दपं शस्त्रं तत्र माधिव ॥ ३

क च ते धर्मियत्नं क च ब्रह्मरत्नं महत् ।

पश्य ब्रह्मरत्नं दिव्यं सप्त धर्मिवापन्न ॥ ४

2 Dt Gt+ Mr om 2—^a) Ts यत्नं धर्मो (for यत्नं धर्मो) —^a) Ts माधिवचम् (for वचम् वचम्)

108^a) क च वचम् यत्नं वचम् ब्रह्मरत्नं ब्रह्मरत्नम् ।

[Si B+ (m also m above) Dt यत्नं वचम्, Dt+ वचम् Ms वचम् वचम् (for वचम् वचम्)]

3 *) Dt damaged (for विदुष्ये Ts विदुष्ये (for विदुष्ये) Si B Vr+ B+ Dt+ 12 Ms विमोक्षयेत् यत्नं धर्मो (by trap Si Dt *विष्णु), Vs विमोक्षयेत् यत्नं धर्मो, B+ Dt+ 12 विमोक्षयेत् (Dt *वचम्) यत्नं धर्मो, Dt विमोक्षयेत् धर्मो —^a) Vs वचम् वचम् 12 Si Dt+ वचम्, B+ वचम् Dt+ वचम्, Dt+ वचम् Gt+ Ms वचम् (for वचम् वचम्) —Dt om 3^a 4 Na damaged from वचम् up to वचम् m^a —^a) Vs B+ Dt+ 12 12 T Gt+ [म] (for [म] व) Dt+ 12 Gt+ [म] (for [म] व) 12 Gt+ 12 text (for व) Dt+ 12 (acc) —^a) Si Vr+ Dt+ 12 Ts+ Ms वचम् Dt+ 12 Gt+ 12 Gt+ 12 (for वचम्) Si [म] व 12 Si Vr+ B+ Dt+ 12 12 [म] वचम् (12 * Ms B+ Dt+ 12 Dt+ 12) 12 B+ (m also as in Na) Dt+ [म] वचम् (for वचम्) Ms+ (after corr of m) 12 m) वचम् 12 वचम् वचम् वचम्

4 Dt om 4 (cf v 13) —^a) Gt+ वचम् (for वचम्) —For 4^a) Si N V B Dt+ 12 12 12 Ms subst

108^a) क च वचम् वचम् वचम् वचम् वचम् वचम् ।

[Dt 12 वचम् (for वचम् वचम्) Si Vr+ Dt+ 12 12 12 Vs B+ Dt+ 12 वचम् (for वचम्) 12 Ms Dt+ 12 वचम् (for second वचम्) Ms वचम् 12 Dt+ 12 वचम् Dt+ 12 वचम् (for वचम्) Vs B+ Dt+ 12 वचम्]

—^a) 12 वचम्, Dt+ 12 Ms वचम् (for वचम्) Si Vr+ B+ Dt+ 12 12 12 वचम्, Si Dt+ 12 वचम्, Na B+ Dt+ 12 वचम्, 12 B+ वचम् (for वचम्) Ms वचम् (for वचम्) —^a) Dt+ 12 damaged for वचम् Dt+ 12 वचम् (for वचम्)

G : 57 18
B : 56 19
L : 51 18

प्रमलद्रव्यदण्डश्च वसिष्ठस्य करोतः ।

विष्णु इव शलाघिर्धर्मदण्ड इत्यस्य ॥ १९

स्तोत्रस्तुग्मुनिगणा यतिषु जपतां वरम् ।

अमोघं ते यत्नं प्रलंतेजो वास्य वेज्या ॥ २०

निगृहीतस्तरया ब्रह्मन्विधामिनो महातपाः ।

प्रसीद जपतां श्रेष्ठ लोकाः सन्तु गतव्यथाः ॥ २१

एशमुक्तो महातेजाः शुभं चक्रे महातपाः ।

निधामिनोऽपि निकृतो निनिःश्वस्येदमनरीत् ॥ २२

धिष्यत्तं धृषिष्यत्तं प्रलतेजोऽरत्नं वरम् ।

एतेन ब्रह्मदण्डेन सर्वास्त्राणि हतानि मे ॥ २३

उदेत्समवेदयाहं प्रमथेन्द्रियमानसः ।

तपो महत्तमात्मासो यद्वै नम्रतरकारकम् ॥ २४

इति श्रीरामायणे शलदाण्डे पञ्चपञ्चाशः सर्गः ॥ ५५ ॥

19 Bc reads 19^m in margin (cf v l 13) —^a Sa
कलद्रव्यं Na Bc a Ds 10 वरम् (for 'वरम्'), Ds Ti Gs
प्रमलद्रव्यं Ds 11 जपतां, Ds Ma 30 प्रमलद्रव्यं (Dc 'द्व'),
Gk l 13 in text (for प्रमलद्रव्यं) Gs 30 वरम् Ds यु
(for च) —^b Ds ब्रह्मदण्ड, Ds Gs 30 'ब्रह्म', Ds Ma करं
रिपु, Ds यो, Ts 'युव' (for करोतः) —^c Ss नि
V B Ds 17-18 Ts Gs Ma 30 लघु, Cl t as in text
(for विष्णु) Ds 312 बालाणि (for वसिष्ठस्य)

20 —^a Ds जपो (acc) Ds तपयन् (for तपोऽस्तुतः)
Ss Ds 17-18 Ts Ds 7 लघु, Ds च, Ds 31, Ds 32
कपो, Ss 11 B Ds 11 तु (12 B) तुल्यो (for मुनिगणा)
Ys Ma 14 तुल्यो तुल्यो 14 तुल्यो तुल्यो, Cl. a in
text —^b Ms reads from v up to 22 of the sec
m 14 वरम्, Bc (m also) Ds वरम् (for जपतां)
—^c Ds Ti 3 Gs अमोघं Cl t as in text (for अमोघ)
Ys अमोघं (hypermetric) Ds तप्यते Gs ते - (for ते
वत्) Ys यो (for प्रमथ) -^d Ms तपो या स्वयि मनसः

21 Ms reads 21 of the sec m (cf v l 20)
—^a Ds विष्णुर्धर्म (sc) Ds च यो Ms लघु (for
वरा) Ss 11 V B Ds 17-18 यतो (for यत्नं)
—^b Ds om (hapl) 21^a 22^a —^c Ds damaged for
मिनो महा Ss (10) Ds Ds Ts Gs 3 Ma 3 G (ed.)
महातपः (Ds 'त') (for 'तपा') —^d Ds 17-18 om
(hapl) 21^a 22^a Ss reads from 21^a up to चक्रे in 22^a
in margin —^e Ss V B Ds 11 द्विषा, Ds (after corr
as in text) लघुतां (for लघुतां) Ss Ds Ds 30 योऽरत्नं लघु
मेघ (Ss 'ह')

23 Ms reads 22 of the sec m (cf v l 20)
Ds 17-18 om 22^a Ss reads up to चक्रे in margin
(for all cf v l 21) —^b Ss 14 B वरम्, 14
समस्तवत्, 14 वरम् (acc) Ds वरम्, Ds वरम्, 14

Gs 30 चक्रे (for चक्रे) 14 damaged Ds 'वृत्त'
(for महातपा) —^c Ss B Ds विविधो, 14 विविधो
Ds विविधो, Bc Ds Ds 31 Gs Ma 30 क 1 विविधो,
Ds 27 (च) वि विविधो, Ds (च) विविधो (m. 1000
विविधोऽरत्नं), Gs 3 महातपा (for 3 वि विविधो) Cl 14
वि विविध 14 —^d Ds damaged for महातपा 14
वि विविधो

23 —^a Ds लघुतां लघुतां —^b Ss माघ Ss 12
(1 of 12 before corr as in text) Ds 17-18 12
'महातपः', 14 महातपः लघु वत्, Ds माघ लघुतां लघु
—^c After 23^a, Ds 18

1085: बालाणि विविधित लघु वत् महातपः

—^d 14 महातपा 14 om from 17 up to 24^a Gs
महाति (sc) (for लघुति) Ds 17-18 (for मे) Ms लघुति
विविधति मे

24 14 missing (cf v l 23) —^a Ms लघु (for
वृत्त) Ds Ds 31 Ts Gs लघुतां (for लघुतां) Ss
Bc 14 लघुतां लघुतां 14 14 B Ds लघुतां लघुतां
Ds 17 लघुतां लघुतां Ds 'लो' (acc) 14 लघुतां
लघुतां —^b Ss K V B Ds 17-18 Ms लघुतां Ds 14
'लो' (acc) लघुतां, Ds (after corr as in text)
'लघुतां' —^c Ms लघुतां Ds damaged for लघुतां Ss
A 14 B Ds 17-18 Ms लघुतां 14 लघुतां (for लघुतां
महातपः) Ss लघुतां लघुतां Ds (before corr as in text) 14
लघुतां लघुतां Ts लघुतां लघुतां (acc) Gs Ms लघुतां लघुतां, 14
लघुतां लघुतां (for लघुतां लघुतां) —^d Ss Bc Ds 17-18 लघुतां
Ds लघुतां (acc) (for लघुतां) Ds लघुतां (for लघुतां) 14 लघुतां
Ds लघुतां (acc) (for लघुतां) Na 1 B Ds Ds 17-18
Ts Ma 3 Gs लघुतां Ss Ds 17-18 14 लघुतां (D
'लो') लघुतां —^e After 24 Ss 18 1091: —^f After 24 V
1085

ततः संततहृदयः सारप्रियहृदयतमः ।

निनिःश्वास निनिःश्वास कुतरोरो महात्मना ॥ १

त दक्षिणां दिव्यं गन्ता महिष्या सह रावण ।

तवाप परमं धैरं निरायमित्रो महाव्रतः ।

फलमूलक्ष्मिणो दान्तक्ष्णार परमं तपः ॥ २

G 1 58 2
B 1 58 3
L 1 58 8

1087* संक्रोहीत तदेव दिवे स प्रभागे बभा ।

Va cont. N V; 2 B Di 11 11 105 after 24

1070* पुरमुक्त्वा महावेजा वषट्पुत्रस्य दुःखि ।

स जगदा तदा राम उपश्रवणनिष्ठिव ।

{ (1 2) B 1 नतो (for 24 4) Da 1 रात्र (for उपश्रव)
Ba (m also) 1 दृष्ट (for दुःखि) —After I 1 Ba (m
not m) 1 read 1091* —(1 2) Da 1 मुक्त्वा N 1 V 2
Da 1 वषट्पुत्र B 1 महावेजा (for वषट्पुत्र) V 2 निष्ठिव,
Ba 1 निष्ठिव, Da 1 निष्ठिव (for निष्ठिव) }

Colophon Di 1 11 11 105 (continue the Sarga.)
Si reads in marg —Kāṇḍa name. Sa V 1 Da 11 105
N 1 V 2 B Di 1 11 105. —After Kāṇḍa name. Ba 1 105
वाचयति —Sarga name. N 1 V 2 B Di 1 11 105
विशामित्रमर्षिणा. N 1 V 1 B 1 Da 1 11 105 विशामित्रमर्षिणा.
V 1 विशामित्रमर्षिणा. —Sarga 11 (figures words of
both) N 1 V 1 B 1 Da 1 11 105 Sa V 2 Da 1 11 105 S
(except Ma) 56 N 1 B 1 Da 1 11 105 V 2 Da 1 11 105
इति—यज—कावे—निष्ठ—दृष्टि—कर्म 56 —After col-
ophon. It concludes with श्रीरामचन्द्राय नमः, Ga 1 11 105
श्रीरामाय नमः Ga 1 11 105 श्रीरामाय नमः

56

1 Di 1 11 11 105 continue the previous Sarga. Da
om 1 N V B Da 1 11 105 Si reads 1 11 105 marg
—After I 55 24 Si 105 Ma (m 11 105 after
1 2 of 1090* whole Da 1 11 11 105 105 for 1 11 105

1091* दृष्टं स निष्ठवं दृष्टं महात्मने वृत्तमस्य ।

{ B 1 11 105 (for दृष्टं) Da 1 om स (sahmetre) Si
Da 1 11 105 Da 1 11 105, Da 1 11 105 (for दृष्टं) }

Si Di 1 11 11 105 after 1091* N V B Da 1 11 105 before
1 11 105 read 1 11 105 —Da 1 om (except 1 11 105) from second
अस्य up to 1 11 105 —Da 1 om first दिवि अस्य N 1 marg
Da 1 first two letters damaged (for second दिवि अस्य)
—(1) Si Di 1 11 11 105 तपः, N 1 V 2 B 1 11 105 तपः, Da 1 11 105
तपः (for तपः) —After 1 11 105 (om 1 11 105) m
while Si N V B Di 1 11 11 105 1 11 105 and 3 after 3

1092* यन्मेषु वदन्त्यः प्रजापतिं च द्विजे वर ।

तदास्य माययो राममर्षो दृष्टः महात्मना ।

अत्रि रामचन्द्रात् श्रीरामो महात्मनः ।

सर्ववैश्वदेवः कृत्वा मही पारुष्य ।

इष्टः कथं मयि पुनरिच्छायेतमुद्यतः । [5]

{ (1 1 11 105 for I 1 —(1 2) Si Di 1 11 105 रति B 1
दा (for दा) N 1 V 2 B 1 11 105 N 1 B 1 11 105, B 1 (1 11 105,
Da 1 11 105 (for [1 11 105) V 2 11 105, Da 1 11 105 (for दापते)
Da 1 11 105 (sc) (for [1 11 105 दापते) V 2 11 105 (for
दापते) M 1 11 105 ला नते वे तन्व (for the prior half)
M 1 11 105 —(1 3) Si 1 11 105 B 1 11 105, M 1 11 105 (for
दापते) V 2 11 105 दापते (for दापते) }

2 Da 1 11 105 (cf v 1 1) Da 1 11 105 1 11 105 and
1 11 105 —(1) Si Di 1 11 105 G 1 11 105 (for
स दक्षिणां) N 1 V B Da 1 11 105 दक्षिणां दिव्यं गन्ता, Di
1 11 105 (for दक्षिणां गन्ता) —(1) Da 1 11 105 स दि, G 1 11 105 स
(sc) (for दक्षिणां सह) N 1 V B Da 1 11 105 M 1 11 105
(for रावण) —Si Di 1 11 105 after 1091*, N 1 V B
Da 1 11 105 before 1 11 105 read 1 11 105 —(1) Si Di 1 11 105
महात्मने, Si V 2 B 1 11 105 Da 1 11 105 स (for [1 11 105),
N 1 B 1 11 105 स (for [1 11 105), V 2 11 105 स (for [1 11 105),
Da 1 11 105 स (for [1 11 105), M 1 11 105 स (for [1 11 105)
(sc) —(1) Si Ba (m also) 1 11 105 स (for [1 11 105), N
V 2 B Da 1 11 105 स (for [1 11 105), V 2 B Da 1 11 105
T (T before cont. as in 1 11 105) V 2 11 105 स (for [1 11 105)
(sc), Da 1 11 105 (sc) Da 1 11 105 (for [1 11 105) —(1)
N V B Da 1 11 105 स (for [1 11 105) —(1) Da 1 11 105
Da 1 11 105 (for [1 11 105) N V 2 B Da 1 11 105 T G 1 11 105
(for [1 11 105) Si Di 1 11 105 स (for [1 11 105) (Da 1 11 105),
V 2 B Da 1 11 105 स (for [1 11 105) —After 1 11 105
V B Da 1 11 105 M 1 (1 1 and 2 only) m

1093* महात्मनामिदं यन्मेषु वदन्त्यः विदुः ।

एतः महात्मनो मे वदन्त्यः महात्मनो विदुः ।

अत्र परमं राम तपोवन्मुनिव्रतः ।

अत्रि स्वामिने कति यथावाप महात्मनः ।

{ V 2 B 1 repeat 1 11 105 and 2 after 1 11 105 —(1
1) N 1 V B Da 1 11 105 (for [1 11 105) V 2 B 1 11 105 (after cont.
as above) M 1 11 105 (for [1 11 105) —(1 2) Da 1 11 105
(for [1 11 105) —(1 3) Si 1 11 105 (for [1 11 105)
N 1 V 2 B 1 11 105 (for [1 11 105) V 2 B 1 11 105 (hyper-
metric) (for [1 11 105) V 2 B 1 11 105 —(1 4) V 2
B 1 11 105 (for [1 11 105) Da 1 11 105 V 2 B 1 11 105, B 1
Da 1 11 105 (sc) Da 1 11 105 (for [1 11 105) }

नान्यां गतिं गमिष्यामि नान्यः खरणमस्ति मे ।

[देवं पुरुषकालेण निर्वाणितुमर्हसि ॥ २३]

इति श्रीरामायणे बालकण्डे सप्तपञ्चाङ्गः सर्गः ॥ ५७ ॥

५८

उक्तवाक्यं तु राजानं कृपया कुत्रिकात्मजः ।
अब्रवीन्मिथुनं वाक्यं साक्षाच्चण्डालरूपिणम् ॥ १
इहवाचो स्थगतां वृत्तं जानामि त्वां सुधाधिकम् ।

उत्तरं वे मयिष्यामि मा भेषीर्नृपसुत ॥ २
अग्रमागन्त्ये सर्वान्कर्तुं न्युन्यकर्मणः ।
यज्ञसाधकप्राज्ञस्तस्यो यशसि निर्वृतः ॥ ३

G. 1. 67. 3
B. 1. 67. 3
C. 1. 67. 3

23 Va 208ung (cf. v.l. 21). —^a) Śa Da 11.11.13 कर्म
(for नाम्नां). Śa Da 11.11.13 वाचोऽपि; N Va 1.1.1.1 Da 1.1.1.1
+ 11.11.13 वदन्त्यामि; Da 11.11.13 वदन्त्यामि (acc); Da 1.1.1.1
(damaged) (for मयिष्यामि). —^b) Di Da 1.1.1.1 M
वाचय; Di नाम्ना (for नाम्नां); N Va 1.1.1.1 B Da 1.1.1.1
वाचोऽपि (Va 1.1.1.1); Da 1.1.1.1 वाचोऽपि (for वाचोऽपि); Va
1.1.1.1 (for मे). —After 23^{ab}, Di reads 19^{ab}. —Gom.
23^{ab}. —^c) Da 1.1.1.1 विनिर्मुक्तसि. —After 23^{ab}, Di
Da 1.1.1.1 108.2

1114* कृपयाणोऽप्युत्तरमब्रवी
यथा वदन्मिथुने पटुः ।
वर्षांस्तु मेघे तदितुज्ज्वलम्
कृपा ज्ञातं प्राप्य नृपकिञ्चनम् ।

[(L 1) Da 1.1.1.1 (for उत्तरं). —(L 2) Da 1.1.1.1
(submedial) (for इति); —(L 3) Da 1.1.1.1
(for उत्तरं). —(L 4) Da 1.1.1.1 (acc).]

Colophon Va om. —Kanda name Śa N Va 1.1.1.1
Da om Va 1.1.1.1 नादि; Da 1.1.1.1 नादिभा; —After
Kanda name, Ba 1.1.1.1 वाचयति. —Sarga name
Da 1.1.1.1 11.11.13 विनिर्मुक्तसि (Da 1.1.1.1); N Va 1.1.1.1
वाचोऽपि (N Va 1.1.1.1); N Va 1.1.1.1 विनिर्मुक्तसि; N
विनिर्मुक्तसि; Da 1.1.1.1 विनिर्मुक्तसि वाचोऽपि विनिर्मुक्तसि
—Sarga no. (figures words or both) N Va 1.1.1.1
Da 1.1.1.1 108.2, N Va 1.1.1.1 60, Va 1.1.1.1 61 Di Da 1.1.1.1 11.11.13
S (except Ma) 58, Di 43, Da 44, Ma 56, Da 1.1.1.1
इति—इति—इति—वाच नाम 59. —After colophon,
Da concludes with रामाव नमः. G. 1.1.1.1 रामाव नमः, C
भीमे रामानुज नमः, Ma 1.1.1.1—नमः.

58

N Va 1.1.1.1 Ba Da 1.1.1.1 continue the previous
Sarga.

1 Va om. 1-2 (cf. v.l. L 57. 21). —^a) Di 1.1.1.1
(for तु). Da 1.1.1.1 वदं 11 Va 1.1.1.1 वदन्त्यामि (for वदन्त्यामि
तु). —Ga 1.1.1.1 transp. ^b and ^c. —^d) Śa N Va 1.1.1.1
Da 1.1.1.1 11.11.13 Ma विनिर्मुक्तसि यदावपि (Ma 1.1.1.1) —^e)
Di Da 1.1.1.1 वाचोऽपि वा, Śa N Va 1.1.1.1 B Da 1.1.1.1 11.11.13
वाचोऽपि (Ba Da 1.1.1.1 11.11.13) वाचोऽपि.

2 Va om. 2 (cf. v.l. 1). —^a) Ba (m. also)
विनिर्मुक्तसि; Da 1.1.1.1 11.11.13 वाचोऽपि; Ba 1.1.1.1 11.11.13
Da 1.1.1.1 11.11.13 To Ga 1.1.1.1 11.11.13 वाचोऽपि (for वाचोऽपि). —^b)
N Va 1.1.1.1 11.11.13 Da 1.1.1.1 11.11.13 (for वाचोऽपि). —^c)
Ba 1.1.1.1 11.11.13 (m. also) वाचोऽपि; Da 1.1.1.1 11.11.13
(for वाचोऽपि); Śa Da 1.1.1.1 11.11.13 (for वाचोऽपि); Ba 1.1.1.1 11.11.13
नमः रामाव नमः (Va 1.1.1.1 11.11.13); Da 1.1.1.1 11.11.13
नमः रामाव नमः (Ba 1.1.1.1 11.11.13).

3 Va om 3 (cf. v.l. 1). —^a) Ma वाच (for
वाचोऽपि). —^b) Śa 1.1.1.1 11.11.13 वाचोऽपि; Da 1.1.1.1 11.11.13
वाचोऽपि (Da 1.1.1.1 11.11.13). Ma 1.1.1.1 11.11.13 वाचोऽपि —^c)
Da 1.1.1.1 11.11.13 वाचोऽपि; —^d) Da 1.1.1.1 11.11.13
(for वाचोऽपि); Da 1.1.1.1 11.11.13 (for वाचोऽपि); Ba 1.1.1.1 11.11.13
वाचोऽपि. —For 3^{ab}, Da suba.

1115* सर्वान्कर्तुं न्युन्यकर्मणः ।
यज्ञसाधकप्राज्ञस्तस्यो यशसि निर्वृतः ।
—For 3, N Va 1.1.1.1 B Da 1.1.1.1 11.11.13

G 1 6r 8
B 1 6r 8
L 1 5r 8

ततः प्रवर्त्यतां यज्ञः सर्वे समपितिष्ठत ॥ ७

एवमुक्त्वा महर्षयः संवहस्ताः क्रियास्तदा ।

याजक्य महादेवा विद्यामित्रोऽभनक्तौ ॥ ८

ऋतिजथातुपूर्वेषां मन्वन्मन्त्रकोविदाः ।

चक्रुः सर्वाणि कर्माणि यथाकृत्यं यथाविधि ॥ ९

ततः कालेन महता विद्यामित्रो महावपः ।

चकारावाहनं तत्र भगार्थं सर्वदेवताः ॥ १०

1131* वयैकोक महर्षिन् ।

क्रियतां च तथा यज्ञः ।

[(1 2) V 2 B 1 D 2 यज्ञ (for यज्ञ)]

—Da om. (hapl.) 6^a-7^a. —^a) V 2 B 1 सुवर्ण, B 1 यज्ञ (for यज्ञ). Dt D 2 13 विधि.7 Da om. 7^a (cf v l 6). —^a) Da T 1 G 2 4 तथा (for यज्ञ). Śa N V 2 B 1 2 5 10-12 Ma यज्ञ (V 2 D 2 10 [यज्ञ], V 2 यज्ञकोः T 2 G 2 1 Ma 2 यज्ञको. Clt 25 10 text (for *) —^a) Da समपितिष्ठतः G 2 g 1 25 10 text. Śa Da 13 सर्वाणि (Da 13 सर्वविधिः). N V B Da 13 13 Ma सर्वसमाप्तयः V 2 B 1 13 [यज्ञ], D 2 13 सर्वान् (Da 13 13) समपितिष्ठतः (Da 13 13) ।8 N V B 1 13 2 5 10-12 Ma om. Śa reads 10 marg. 8^a. —^a) T 2 Ma ततो (Ma 2 7) यज्ञः कथयत. —^a) Da T 2 सप्तपुत्राः, Da सुवहस्ताः Da T 2 G 2 4 चक्रुस्तदा । Ma सप्तपुत्राः. —^a) Śa D 2 2 5 10 महावपे. N V B D 2 13 यज्ञः तदा यज्ञः, Da Ma यज्ञः तदा यज्ञः (Ma 13) —^a) Śa N V B D 2 2 5 10 13 महावपः (Da 2 5 महा, Da 2 5 मुनिः), Ma यज्ञः मुनिः (for यज्ञकोः) ।9 ^a) D 1 2 5 7 10 G 2 Ma (Ma 13) तदा यज्ञः —^a) D 2 2 7 Ma 2 मेरुद्वि. —^a) Da D 2 2 5 10 om. (hapl. 2) 9^a-10^a. —^a) Da marg. Da om. (hapl.). Da सर्वाणि (for कर्माणि)10 Śa D 2 2 5 10 om. 10^a (cf v l 9) —^a) T 2 महावपि (for यज्ञ) —^a) For 9-10^a, N V B Da 13 13 Ma subst.

1132* अजितश्रामर्षेण तत्र मुनिः संविजया ।

ततः यज्ञे तदा यज्ञः तदा यज्ञः तदा यज्ञः ।

विद्यामित्रोऽभ नक्तौ भगार्थं सर्वदेवताः ।

[(1 2) Ma यज्ञे (for यज्ञ) — (1 2) Ma यज्ञ (for यज्ञ) Da तदा यज्ञः, Da यज्ञः तदा यज्ञः (for तदा यज्ञः). V 2 यज्ञ (for यज्ञ). — (1 3) V 2 Ma [5] वि (for 16). Da Ma यज्ञः, Da यज्ञः (for यज्ञः).]

—^a) Śa D 2 2 5 10 13 यज्ञः तदा यज्ञः (for यज्ञः) [metathesis]] 11.

नाम्यागमं तदा हूता भगार्थं सर्वदेवताः ॥ ११

ततः क्रोधसमाविष्टो विद्यामित्रो महावपुः ।

ध्रुवमुवभ्य सकोपस्त्रिशङ्कुमिदमवती ।

पश्य मे तपसो वीर्यं स्वाजितस्य नरेवर ॥ १२

एष त्वां स्वधरीणं नयामि स्वर्गमोवसा ।

दुष्प्रापं स्वधरीणं दिवं गच्छ नराधिप ॥ १३

स्वाजितं त्रिचिदप्यस्ति मया हि तपसः फलम् ।

राजस्वं देवता तस्य स्वधरीणो दिवं व्रज ॥ १४

N V B Da 13 13 Ma यज्ञे (for यज्ञ) —^a) N V B Da 13 13 Ma 13 [submetric]] दिवौकसा G 2 m. 13 25 10 text (for सर्वदेवता). Śa D 2 2 5 10 13 देवतां देवसंमिता.11 ^a) Dt D 2 2 5 10 Ma तदा यज्ञः, Da T 2 Ma तदा यज्ञः Da G 2 4 यज्ञः (for यज्ञः). Śa Da 13 न चा (Da 13 यज्ञः [50]) यज्ञः यज्ञः, N V B Da 13 नायक्यम् [V 2 13 [यज्ञः] V 2 13], Da 13 न नायक्यम् (Da 13 13) यज्ञः Da 13 नायक्यम् यज्ञः Da 13 13 नायक्यम् (Da 13 13) यज्ञः Ma नायक्यम् यज्ञः यज्ञः —^a) 10^a. V 2 यज्ञः यज्ञः. N (N 13). V B Da 13 13 यज्ञः, Ma यज्ञः यज्ञः (for सर्वदेवता).12 ^a) Da यज्ञः (for यज्ञः). Dt Da 13 यज्ञः (for यज्ञः). —^a) T 2 यज्ञः यज्ञः. —^a) Śa D 2 2 5 10 यज्ञः. N V B Da 13 Ma यज्ञः यज्ञः (B 1 repeats from यज्ञः up to दिव 10^a; Ma यज्ञः). D 2 यज्ञः, Da 13, Da 13 यज्ञः (for सर्वदेवता) —^a) G 2 यज्ञः for यज्ञः, Śa D 13 यज्ञः यज्ञः यज्ञः यज्ञः D 2 2 5 10 Ma यज्ञः यज्ञः यज्ञः. —^a) After 12^a, T 2 Ma 13, whole Ma subst. for 12^a.1133* यज्ञः यज्ञः यज्ञः (Ma 13) यज्ञः यज्ञः यज्ञः यज्ञः यज्ञः. —^a) Da 13 up to second y. Da यज्ञः (for यज्ञः). —^a) Śa Da 13 यज्ञः यज्ञः. Śa V 2 Ma 13 [sub. 10. also 25 10 text] D 2 13 यज्ञः यज्ञः. D 2 13 यज्ञः यज्ञः. Da 13 यज्ञः यज्ञः. V 2 यज्ञः यज्ञः (for यज्ञः).13 Ma transp. 13 and 14 —^a) Da 13 (for यज्ञः). Śa V 2 Da 2 5 10 13 G 2 Ma 13 V 2 y. Da 13 (Da 2 5) यज्ञः. —^a) Śa om. (hapl.) 13^a. —^a) Śa Da 13 13 om. 13^a. —^a) N 2 Da 13 यज्ञः, V 2 y. (V 2 y.) यज्ञः, V 2 Da 13 13 यज्ञः V 2 13, Dt Da 13 यज्ञः, Ma (m. also) 2 यज्ञः (for यज्ञः). V 2 यज्ञः यज्ञः. Da 13 T 2 यज्ञः यज्ञः (Da 13 13). —^a) V 2 Dt Da 13 G 2 यज्ञः (for यज्ञः). V 2 यज्ञः, Dt Da 13 यज्ञः (for यज्ञः).14 Ma transp. 13 and 14. —^a) Clt सर्वाणि विधिः (25 10 text) Da यज्ञः Da यज्ञः (for यज्ञः). Śa N V B Da 2 2 5 10 13 Ma यज्ञः यज्ञः Ma यज्ञः यज्ञः यज्ञः यज्ञः

उक्तान्ये मुनौ तस्मिन्मार्गो नरेचरः ।
 दिवं जगाम काकुत्स मुनीनां पश्यतां तदा ॥ १५
 देवलोकागतं दृष्ट्वा निशङ्कुं पाण्ड्यात्मनः ।
 सह सप्तः सुरगणैरिदं वचनमब्रवीत् ॥ १६
 निशङ्को गच्छ भूयस्तं नास्ति स्वर्गकुलतलवः ।
 गुरुरापहतो मूढ पत भूमिमसन्निवृत्तः ॥ १७
 परमुक्तो मोहेनैव निशङ्कुरभतरुणः ।
 रिकोद्यमानस्तार्क्ष्ये निशामिन् उपोषणम् ॥ १८

तच्छ्रुत्वा वचनं तस्य क्रोद्यमानस्य त्रीशिरः ।
 रोषमाह्वयचरित्रं विष्ट निष्ठेति चाभ्यरीत् ॥ १९
 ऋषिमध्ये स तेजस्वी प्रजयतिरिवापरः ।
 मृजन्दलिष्मार्गस्तान्मार्गानपराननुनः ॥ २०
 नक्षत्रमालामपराममृजन्दकोषमूर्च्छितः ।
 दक्षिणां दिशमासाव्य मुनिमध्ये महायथाः ॥ २१
 मुद्रा नवमंशं च क्रोपेन कलुषीकृतः ।
 अन्यमिन्द्रं वरिष्मामि ओमो वा स्वादानिन्द्रः ।
 दैवान्यपि स क्रोधात्तप्तुं सप्तपञ्चकमे ॥ २२

G १ ५९ २३
 B १ ५९ २३
 L १ ५९ २३

(S. D. २५१३ सप्तशिरः) —^१) S. D. २५१३ त्रीशिरः
 (for सप्त शिरः) S. V. २५१३ D. २५१३ M. सप्त (B. सप्त
 सप्त [ditto]) सम्भवद्विज्ञातः V. सप्त सप्तसप्तशिरः
 (hypermetric), V. सप्त सप्तसप्तशिरः —^२) S. D. २५१३
 ११३ मृजन्दलिष्मार्गः, S. V. D. २५१३ मृजन्द लिष्मार्गः
 M. मृजन्द लिष्मार्गः —^३) V. सप्तशिरः, B. मुं, M. १
 सप्त, M. सप्तशिरः (for सप्तशिरः)

15 *) T. दक्षिणे च (for दक्षिणे च) S. V. B. २५१३
 D. २५१३ मृदु, S. B. D. २५१३ चैव, D. २५१३ (for सप्तशिरः)
 —^१) S. B. सप्तशिरः S. S. V. B. D. २५१३ २५१३ मृजन्द
 (S. D. २५१३ 'च'), G. २५१३ सप्तशिरः, M. मृजन्द
 —^२) S. D. २५१३ सप्तशिरः, D. लिष्मार्गः (for लिष्मार्गः) S.
 V. B. D. २५१३ M. सप्त शिरः सप्तशिरः —^३) S.
 D. २५१३ लिष्मार्गः सप्तशिरः

16 T. damaged up to निशङ्क —^१) S. V. B. D. २५१३
 निशङ्क (V. २५१३, B. २५१३, D. २५१३) (sub-
 metric), D. D. २५१३ सप्तशिरः, D. २५१३ 'लोका' (for
 सप्तशिरः) S. V. निशङ्क सप्तशिरः, V. सप्तशिरः दिविरे
 पश्यन् —^२) D. २५१३ सप्त (by transp.) दक्षिणे

17 *) S. S. V. B. D. २५१३ २५१३ सप्तशिरः (for सप्त
 'सप्तशिरः') S. D. २५१३ सप्तशिरः, S. V. B. D. २५१३
 M. सप्तशिरः, B. D. २५१३ सप्तशिरः, D. २५१३ सप्तशिरः (for सप्तशिरः)
 सप्तशिरः) G. २५१३ सप्तशिरः, G. २५१३ सप्तशिरः (as in text)
 G. २५१३ (for *) S. V. B. D. २५१३ २५१३ गुरुरापहतः
 (D. 'दि' अपहतः, S. V. B. D. २५१३ २५१३ गुरुरापहतः [V. 'दि'
 पहतः] S. S. V. B. D. २५१३ २५१३ मूढ (S. V. B. D. २५१३
 'दि') सप्तशिरः, V. 'सप्तशिरः' V. सप्तशिरः सप्तशिरः
 (as) B. सप्तशिरः (corrupt) (for सप्तशिरः)

18 V. reads २५१३ in marg. —^१) V. D. सप्तशिरः S.
 B. D. २५१३ सप्तशिरः, V. V. B. D. २५१३ M. दिव (for
 पुन) — B. २५१३ २५१३ —^२) D. सप्तशिरः सप्तशिरः S.
 D. २५१३ सप्तशिरः च निशङ्कः S. V. B. D. २५१३
 सप्तशिरः [V. स] सप्तशिरः V. S. B. D. २५१३ उपोषणम्
 (V. 'लोका' सप्तशिरः D. सप्तशिरः च (D. २५१३ sub-

metric)) पुनरेव —^३) S. V. B. D. २५१३ सप्तशिरः
 (for उपोषणम्)

19 B. २५१३ २५१३ (cf. v. 18) —^१) T. सप्तशिरः (by
 transp.) S. D. २५१३ सप्तशिरः सप्तशिरः (by transp.)
 —^२) M. सप्तशिरः, V. सप्तशिरः S. D. २५१३ सप्तशिरः (D. सप्तशिरः)
 सप्तशिरः (D. २५१३) सप्तशिरः, S. V. B. D. २५१३ सप्तशिरः (V.
 'सप्तशिरः' सप्तशिरः (D. सप्तशिरः), D. सप्तशिरः महासप्तशिरः,
 D. सप्तशिरः सप्तशिरः —^३) M. T. सप्तशिरः (for सप्तशिरः),
 S. D. V. सप्तशिरः, G. २५१३ सप्तशिरः (as in text) D.
 (glow) सप्तशिरः S. V. B. D. २५१३ सप्तशिरः सप्तशिरः सप्तशिरः,
 —^४) S. V. B. D. २५१३ (D. सप्तशिरः, V. (M.) सप्तशिरः
 (submetric) (for सप्तशिरः)

20 B. २५१३ २५१३ (cf. v. 18) —^१) S. D. २५१३
 (as) २५१३ (D. सप्तशिरः [as in text]) सप्तशिरः M. सप्तशिरः
 सप्तशिरः S. V. B. D. २५१३ सप्तशिरः सप्तशिरः सप्तशिरः —^२) S. B.
 D. २५१३ २५१३ —^३) S. D. २५१३ सप्तशिरः, S. V. B.
 (B. second time) D. सप्तशिरः, S. D. (both second
 time) सप्तशिरः, G. २५१३ as in text (for सप्तशिरः) S. B.
 D. (as first time) २५१३ सप्तशिरः सप्तशिरः सप्तशिरः
 —^४) D. २५१३ २५१३ —^५) S. (second time) सप्तशिरः
 सप्तशिरः (hypermetric) S. D. २५१३ (first time) २५१३
 सप्तशिरः, S. V. B. D. २५१३ (S. B. D. second time)
 सप्तशिरः, S. B. (both first time) D. सप्तशिरः

21 D. २५१३ २५१३ (cf. v. 20) —^१) G. २५१३ सप्तशिरः
 सप्तशिरः (as in text) S. V. B. D. २५१३ सप्तशिरः, S.
 B. D. २५१३ सप्तशिरः, D. सप्तशिरः (for सप्तशिरः)
 —^२) S. D. २५१३ सप्तशिरः, D. सप्तशिरः S. V. B. D. २५१३
 सप्तशिरः सप्तशिरः —^३) D. D. २५१३ G. २५१३ सप्तशिरः, G. २५१३
 as text (for सप्तशिरः) S. D. २५१३ २५१३ T. G. V. सप्तशिरः,

22 *) G. २५१३ (G. damaged) सप्तशिरः, G. सप्तशिरः S.
 D. २५१३ सप्तशिरः (S. D. सप्तशिरः), D. सप्तशिरः (for सप्तशिरः)
 —^२) D. २५१३ २५१३ S. reads in marg. २५१३ —^३)
 D. T. सप्तशिरः, D. सप्तशिरः S. D. २५१३ सप्तशिरः सप्तशिरः
 सप्तशिरः सप्तशिरः (D. सप्तशिरः सप्तशिरः) —^४) or २५१३-२५१३,

G : 64 :
B : 62 :
L : 53 :

शुनःश्रेपं नरथेष्ट गृहीत्वा तु मदस्यथाः ।
व्यधाम्यस्तुभरे राजा मध्याह्ने रघुनन्दन ॥ १
तस्य विधममाप्सः शुनःश्रेपो महापद्मः ।
पुम्भरे श्रेष्ठमामस्य विधामिदं ददर्श ह ॥ २
विष्णवदनो दीनस्तुभ्या च अमेग च ।
पपाताङ्के शुने राम वानपे चेदमुनाच ह ॥ ३

61

Śi Di 22112 combine the previous Saṅgā

1 *) V B Di 22112 (here and below) शुन शे
(V: 'शे') ६. Śi 114 B Di 22112 V: ६ V: ६ B Di 22112
11 उदाहरण, 12 उदाहरण, Di 22112 Tz: Ga 2 Ma
सधेष्टो (Da: '६') —¹) Śi Di 22112 (sup. 11) 11
[म] ४, Da: Tz 112 सु (for 11) Śi Di 22112 Ga 2
Ma 2 'हल', Da: 'हल', Di 'वण' (for उदाहरण) N V
B Di 22112 V: 11 त राजा आत्माह्व —²) Śi Di 22112
विधाम्य, N V B (Di 22112 sup. 11) Di 22112 Ma
22 (V: Da: Di) अहम्, Di: Ga 2 Ma 2 विधाम्य, Tz: Ga
22 अहम्, Ma (before corr. as in text) व्यधाम्य, Cv 19
22 in text, G: 11* (for व्यधाम्य) Śi Di 22112 तस्य,
11 V B Di 22112 Tz: 11 लोभे, B: B: Di 22112 तारे (for
राज) —³) Śi 11 11 B: 2 (Lo glose दिवस) Di 22112
10-12 Ma अयमे (for अयमे) 12 कुम्भन (corrupt)

2 *) Śi 11 B: Di 22112 विधाम्यस्य, N V: 11
B: Di 22112 विधाम्यस्य, B: विधाम्यो राज, G: 11 as
in text (for विधाम्यस्य) V: 11 विधाम्यस्य B:
(m. also) Ma उदितोऽप्यस्यस्य, G: 11 as in text
—¹) Śi Di 22112 11 'पु', 11 11 'पु', 11 B: 11
11 also as in B: 11 Di 'पु' V: 'पु', 11 B: 11
Di 'पु', Ma महीपते (for महीपते) —²) Di: Da
पुम्भरे Śi 11 11 B: Di 22112 11 जेष्टम् (ac)
V: 11 G: 2 जेष्टम्, B: (m. also) 11 जेष्टम् (for जेष्टम्)
11 V: B: 11 Di 'ज', Di: Tz: Ga 2 जेष्टम्, G: 11 as in text
(for जेष्टम्) V: पुम्भरे तु व वज्रम् (for *) 11 11 11
(for 11) B: (m. also) Ma महीपते पुम्भरे शे (B: पुम्भरे
विधाम्यस्यस्य — Alter 2 Di 22112 S (except
Ma) 112.

1133* तस्य-महामहिमं सारं यानुज पामानुज ।

[Ma अहम्, Ga Ma अहम्]

3 *) Śi V B Di 22112 Ma स लोभे (V: सदा) अह

न मेऽस्ति माता न पिता शतयो गन्धराः वृतः ।
यतुमर्हसि मां सौम्य धर्मेण मुनिपुंगव ॥ ४
शता तं हि मुनिथेष्ट सर्वेषां तं हि मानवः ।
राजा च कृतसार्यः स्यादहं दीर्घायुर्व्ययः ॥ ५
सर्वलोऽप्युपाश्रयी उपस्तप्ता सनुचमम् ।
स मे नापो सनायस भव मन्येन नेतसा ।
निवेच पुनं धर्मात्मस्यतुमर्हसि किञ्चिन्मा ॥ ६

यो: Da: Ga 2 Ga विधाय (Da before corr. विधाय), Da
विधाय यदे नो (corrupt) (for विधाययदो) Śi Di 22112
11 विधाययदो —¹) Śi Di 22112 अहम्, N V 11
Di 22112 विधाय (V: Da: 'शे') ४, Ma विधाय, G: 11 as
in text (for अहम्) —²) Tz: Ma (म) ४, G: 11 as in
text (for [म] ४) Śi Di 22112 मुनिपुंगव, Di मुनिपुंगव, Di
Tz: Ga मुनिपुंगव (for मुनिपुंगव) N V B Di 22112 Ma अहम्
सिद्धा पादौ, Da: अहम् पादौस्य —³) Di: Ma (प) ४, Ga
Ga (प) ४, (for [प] ४) G: 11 (for 11) Śi
Di 22112 अहम् विधाययदो, N V B Di 22112 मुनिपुंगव
B: (m. also) 'वि' वाच्यमुनाच ह (Da: ४) Ma मुनि
पुंगव अहम्

4 *) Śi अहम् (ac) (for न मेऽस्ति) 11 aha,
B: om (for विद) —¹) Ga 2 Ma अहम् न च (Ma न च
अहम् [by transp.]), G: 11 as in text (for अहम्
कृत) Śi Di 22112 न अहम् न च अहम् (Di: 'च') 11
मुनिपुंगव न च अहम्, Śi V B Di 22112 न मुनिपुंगव न च अहम्
(V: Di 11 'च'), Ma न च मुनिपुंगव न च अहम् —²) Śi 11 11 B
Di 22112 Ma अहम्, 11 अहम्, Di 22112 न अहम् (for न
अहम्) —³) Śi Di 22112 अहम् तं (for अहम्) 11 V B
Di 22112 Ma अहम् (Di: अहम्) अहम्

5 11 V B Di 22112 Ma om B: reads in margin
—¹) Śi Di 22112 11 Ga 2 11 11 अहम् —²) Ga 2
अहम्, G: 11 as in text (as in text) Śi B: Di 22112
निवेच सः (Di: मुनिपुंगव, Ma सर्वेषां च अहम् —³)
Śi Di 22112 अहम् अहम्, 11 अहम्, Di अहम्, Da
11 अहम्, Di अहम् अहम् (ac) (for अहम् अहम्) —⁴)
Śi Di 22112 अहम् (Di: अहम्) अहम् अहम्, 11 V B
Di 22112 11 अहम् अहम् अहम् (11: 11 11)

6 *) Di सः Śi Di 22112 अहम् अहम् —¹) Śi
Di 22112 अहम् अहम् (Di: 'महि' अहम्, Di न च
अहम् अहम् — For 6* B: subst

1134* तथा मुन्य महापते यारोऽहं भवेन हि ।

B: cont. N V B Di 22112 Ma subst. for 6*

G 1 64 15
B 1 64 15
L 1 55 15

तेषा तद्वचनं ध्रुत्वा पुत्राणा मुनिपुंगवः ।
श्रीयसंरक्तमयनो व्याहर्तुमुपचक्रमे ॥ १४
निःसाप्समिदं श्लोकं पर्मादपि निगदितम् ।
अतिक्रम्य तु मद्रास्यं दास्यं रोमहर्षणम् ॥ १५
भ्रमासपोदितः सतः कासिष्ठा इव जातिषु ।
पूर्णं वर्षसहस्रं तु शुक्तिव्यामलुरात्सथ ॥ १६
कृत्वा शापसमायुक्तान्पुत्रान्मुनिरस्तदा ।
शुन-श्रेयप्रवाचते कृत्वा रक्षा निरामयाम् ॥ १७

Di 2.7.10.12 मुद्रास्यपथा — Di om (hapl ?) 13rd-14th —^d) Si Di 2.11.12 प्रमे Di V B Di 2.11.12 Me प्राजा
परमुत्तमि (1.6.13.6 "कल्पि. Me "न युव" —^d) Si
Di 2.11.12 दृष्ट (for इष) Ga मद्रास्यं दास्यं पश्याम —^d) Si
Di 2.11.12 (for इष) Ga मद्रास्यं दास्यं पश्याम —^d) Si
Di 2.11.12 (for इष) Ga मद्रास्यं दास्यं पश्याम —^d) Si
Di 2.11.12 (for इष) Ga मद्रास्यं दास्यं पश्याम —^d) Si
Di 2.11.12 (for इष) Ga मद्रास्यं दास्यं पश्याम —^d) Si
Di 2.11.12 (for इष) Ga मद्रास्यं दास्यं पश्याम —^d) Si

1156* भ्रातृभार्यमेव स्यात्तद्वचनं मद्रास्यम् ।

[Di 2 (m also) वचनं Di 2 (for वचनं) 1.6
B: [Di 2 (for [Di 2) B: मेव]

14 Di om 14th [cf v 1 13] —^d) Te Ma tu (for
सद्) Si V B Di 1.11.12 Me दृष्टि सपथं वच युवा —^d) Si
Di 2.11.12 तुवा Di N V B Di 1.11.12 मुनिपुंगवः Me
भोरमिष —^d) Di 2.11.12 वचनम् —^d) Si 1.11.12 Di 1.11.12
मुद्रास्यपथा (Di 2.11.12 "वचन") 1.11.12 मुद्रास्यपथा (Di 2.11.12
1110)

15 Di repeats 15th after 1.2 of 1161* —^d) Da 2
मद्रास्यम् Si V B Di 2.11.12 Me मद्रास्य (for श्लोक)
Me निःसाप्समिदं श्लोकं (after corr inf for sec m as
in text) —^d) Si Di 2.11.12 वचनमिदं (Di 2.11.12
स म (Di 2.11.12) Si V B Di 1.11.12 पश्यामि (1.6.13.6)
दृष्टि वचि Me मद्रास्यमिदं वचि Et as in text —For
15th 21 Si V B Di 1.11.12 (up to 21st) 1.11.12 Me (16th-21st)
subot 1161* —^d) Di Di 1.11.12 Ga सद् Et as in text
(for सद्) Si Di 2.11.12 वचि Si Di 2.11.12 मद्रास्यम्
(Di 2.11.12) वचनं Me मद्रास्यम् वचनं —^d) Di 2.11.12
1.11.12 श्लोक (Di 2.11.12 [metathesis]) वच

16 Cf v 1 15 and 21 Di om 16 —^d) Si Di 2
सप (for स) Te Ga Me 4 श्लोकं Si Di 2.11.12
मद्रास्य (for श्लोक) —^d) Me (after corr sec 21 as in
text) वचि —^d) Di वचि Ga Me (after corr 11/
1.11.12 sec m as in text) पूर्णं Si Di 2.11.12 वचि (for वच)
—^d) Si Di 2.11.12 वचि Di अनुसृत Me (after
corr inf for sec m as in text) मद्रास्यम्

पतिप्राज्ञैरास्तको रक्तमाल्यानुलेपनः ।
वैष्णवं यूपमासाय वाग्भिरामिमुदाहर ॥ १८
स्मे तु गाथे डे दिव्ये गाथे वा मुनिपुंगव ।
अमरीषस्य यत्रेऽभिस्ततः सिद्धिमवाप्स्यसि ॥ १९
शुन-श्रेयो वृद्धीरा तं द्वे गाथे सुममाहितः ।
रत्नया राजसिद्धं तममरीषमुदाहर ॥ २०
राजसिद्धं महासत्तया श्रीर्धं गच्छादे मदः ।
निकर्षयस्व राजेन्द्र दीक्ष्य च समुदाहर ॥ २१

17 Cf v 1 15 and 21 —^d) Di 2.11.12 (for वच)
Ga सप (metathesis) (for सप) Si Di 2.11.12 सप स
वैष्णवं —^d) Ga वच (for वच) Te सप (for सप)
Si Di 2.11.12 सप सप (for सप) —^d) Di 2.11.12 सप
होमहर्षणम् —^d) Ga [1.11.12 Me [सप (for [सा]र्धं)
Si Di 2.11.12 सप सप सप सप —^d) Te metathesis
(for सप) Di (before corr as in text) Te Ga s
निरामय, Et as in text Di (1.11.12) मद्रास्यपथा श्लोक
सप निरामय

18 Cf v 1 15 and 21 —^d) Di विचित्रादे Di 2.11.12
Di 2.11.12 वचि (Di 2.11.12 "वच), Di Di 2.11.12 वचि, Cf
as in text (for वचि) —^d) Di 2.11.12 वचि —^d)
Si Di 2.11.12 सप (for सप) Me सप —^d) Di 2.11.12
वचि (Di 2.11.12) Si Di 2.11.12 वचि Di 2.11.12
वचि वचि (Di 2.11.12) वचि वचि —^d) After 15
Di 2.11.12 Me

1159* हृष्टादिन्मु मुद्रास्यं तौ द्वे सप मुनिपुंगव ।
19 Cf v 1 15 and 21 Di om (hapl ?) 19th
—^d) Si om Di 2.11.12 Ga Me Di 2.11.12 (for वच)
Si (after corr inf / m also as in text) Di 2.11.12
वच Di विच (for विच) Me हृष्टे गाथे द्वे (by
transp) —^d) Si Di 2.11.12 वच (Di 2.11.12) वच Me
मुनिपुंगव —^d) Te वचि वचि (21) Si Di 2.11.12 वचि
(for वचि वचि) —^d) Si Di 2.11.12 वचि (Di 2.11.12)

20 Cf v 1 15 and 21 —^d) Te Ga Me वचि
Me वच (for वच) Si Di 2.11.12 वच वच (Di 2.11.12) व
वच वच (Si 2.11.12) वच (Di 2.11.12) वचि —^d) Di om
20th 21 —^d) Te Ga

21 Di om 21 (cf v 1 20) —^d) Ga Me वचि
(for वचि) Si Di 2.11.12 वचि Di Di 2.11.12 वचि
(for वचि) —^d) Di 2.11.12 Ga Me वचि Di Di 2.11.12
वच Di वच (for वच) Si Di 2.11.12 वच वचि (Di 2.11.12
वचि वच (Di 2.11.12) —^d) Di 2.11.12 वचि Di
Te Ga वचि वचि —For 21st Si Di 2.11.12 subot

G 1 65 16
B 1 63 11
L 1 59 16

अहोरात्रापदेष्टेन यत्तः संयत्ता दश ।

काममोहाभिभूतस्य सिद्धोऽयं प्रत्युपस्थितः ॥ ११

विनिश्चयन्मुनिररः पथावापेन दुग्धितः ॥ १२

सीतामप्सरसं दृष्ट्वा वेषन्तीं प्राञ्जलिं स्थिताम् ।

मेनकां मधुरैर्वाक्यैरिस्मृत्यं कुञ्चितात्मजः ।

उत्तरं परितं राम रिश्यामित्रो जगाम ह ॥ १३

स कृत्वा नैष्ठिनीं बुद्धिं जेतुमाप्नो महापथाः ।

पौञ्चिकीतीरमासाद्य तपस्तेपे गुदास्त्रयम् ॥ १४

तस्य रसहस्रं तु धर्मं तप उपासतः ।

उत्तरे परितं राम देवतानामभूद्रूपम् ॥ १५

—^a) Ds सर्वे (for सर्वे) Ss Dss सुखो (Ss "ये) च कर्मणः, Ds 11 Ms द्वि सुखमर्ण Ds Ts Gs सुखाय कर्मणः (acc) Gs सर्वसुखाय कर्मणः —^b) Ss Ds 11 Ms मम (for मय्य) Ds 11 उपलो इत्य मम

11 for Ms cf 1) 9 —^a) Ds मयो प्रयोदशेन —^b) Ds "जोहातिपथ —^c) Ds Gs Ms तनुपरिधत्, Ds Ts वृष्टु

12 * Ss Ds Ds 11-12 Ms स नि, Dss स विशय (for विनिश्चयः) Ss Ds 11 मुनिप्रेष्ठ, Ts Gs "वर, Ms (after corr inf fin sec m as in text) कर्म —^b) Ss Ds 11-12 सुखित

13 * Ts वसती, Em g t as in text (for वसती) Ss Ds 11-12 वपमास कृत्वासा (Dss "सि) —^a) Ds 11 वपमासो (for वेपमा) —^b) Ss Ds 11-12 [S] मपमासो (Ss Ds 11 "वप) (for वपमा ह) Gs Ms वपमा दुष्टिकामस

14 * Ts Gs नैष्ठिक (acc) Em g t as in text (for नैष्ठिकी) Ss Ds 11-12 कृत्वा (11 "त) सुनिश्चित्य बुद्धि —^a) Ss Ds 11-12 (transp) 11 वास Ds "ये जेतु Gs सन्तु, Gt t as in text (for जेतुमाप्ते) Ds तेने च सुमहत्तप —^b) Ds reads 14th-15th in marg —^c) Ds रम् (for नीरम्) —^d) Ds Dss दुग्धित (for गुदास्त्रयम्) Ss Ds 11-12 तपोतप्या द्वाय

15 Ds reads 15th in marg (cf vl 14) —^a) Ss Ds 11-12 तपिन् (for तपः) Ss सर्व Ds Dss Ts Ms सदशानि, Dss "सहस्र तु, Ds Gs Ms "सहस्र (for "सहस्र तु) —^b) Ss Ds 11-12 तप्यापाने Ss Ds "नो, महत्तप (Dss "हस्र) —^c) Ss Ds 11-12 देवतानामभवत्तपे

16 ** Ds 11 Ts Ms वापयन् Ss Ds 11-12 त मयपद तांदा सर्वि Ds "त कर्मिण्यस्तु सुखसुख (Dss 11 सपथपथ) —^a) Ss Ds 11-12 नैष्ठिकामस

अमन्त्रयन्समागम्य सर्वे सर्पिणाः सुराः ।

महर्षिर्बुधं लभतां साधयं बुधिकात्मजः ॥ १६

देवतानां वचः श्रुत्वा सर्वतैरपितामहः ।

अजगन्मधुरं वाक्यं निधामित्रं तपोधनम् ॥ १७

महर्षे स्वागतं वत्स तपसोऽप्रेण वेपितः ।

महत्तप्यपिपुत्रयत्नं ददामि तव धौविक ॥ १८

ब्रह्मणः स वचः श्रुत्वा रिश्यामित्रस्तपोधनः ।

प्राञ्जलिः प्रपन्नो भूत्वा प्रत्युगाच पितामहम् ॥ १९

महर्षिर्बुधमनुलं स्वार्जितैः कर्मभिः शुभैः ।

यदि मे भगवानाह तवोऽहं निजितेन्द्रियः ॥ २०

17 Ms reads 17-19th (17th repeated) inf fin sec m —^a) Ds दपयत च (for दवतता) —^b) Ds मन्त्र —^c) Ss Ds 11-12 महासुखि (for तपोधनम्)

18 Ms reads 18 inf fin sec m (cf vl 17) —^a) Ss Ds 11-12 स्वस्थि ते (for स्वागत) Ms वेरा (for वस) —^b) Ss Dss कर्मिण (Dss "त) Ds हापय Ts "त (acc) (for वेपित) Ds 11 तप कर्म कर्मण्य —^c) Ds repeats 18th after 19 —^d) Ss Ds 11-12 (both times) महर्षिच दुराचार, Gt t as in text —^e) Ds 11 वदति (for वृत्ति) Ts om तप Ss Ds 11 (both times) वृत्ति, Ds वीरक (for वीरिण)

19 Ms reads 19th inf fin sec m (cf vl 17) —^a) Ds Dss Gs 11 तु (for स) Ss Ds 11-12 पितामह वच भुत्वा, Ms वदत्ये वच भुत्वा —After 19th Ds Ts Gs 11

2169* सर्वतैरपिपुत्रयत्नं ।

न विपश्ये न सतुष्टो

[1) * Gs 11 (for final m) Ds मयुष्टो (for न सतुष्टो)]

—^a) Ss Ds 11-12 Ts वपमास —^b) Ds 11-12 प्राञ्जलीः, Ds Ts Gs Ms सर्वलोच, Gt t as in text (for प्रत्युगाच) Ds 11-12 Ts Gs Ms महापथा Ss Ds रिश्यामित्रस्तपोधनम् —After 19 Ds repeats 18th while Ds Ts Gs 11

2170* प्रत्युगाच ततो वापय रिश्यामित्रो महासुखि ।

[Dss वच Gs Ms तप (for वचन)]

20 Ms reads 20th inf fin sec m —^a) Ss Ds 11-12 Ts महर्षिर्बुधम् Ds कर्मता, Ds विपुल (for मयुक्त) —^b) Ss Ds 11-12 त (Dss ता) तपोधनमपि (Dss "नि) —^c) Ds 11-12 दि मे, Ds वदित (for यदि मे) Ds मयुक्त Ds Ds 11 नाद (for नाद) —^d) Ss Ds 11-12 विज, Dss न वापय, Ms वदित (for वदिते)

- (13^{ad}) तत्सत्ता मयुर्वीर्यवैविध्यं बुद्धिमान् ।
 (13^{ad}) पुष्पकापि रसिहस्य ज्ञानोत्तमैवम् ।
 (14) नैविर्नैव बुद्धिमान्स्थानं येन प्रसन्नमपि । [35]
 (14) कोविदीकोरनासात् तदन्तये सुप्रसन्नम् ।
 (15) सहस्रमपि राम वधायामागतपुत्र ।
 (15) चचार दुःखं तेन देवा गवसन्नैवम् ।
 (16) समेत मद्रागाम्ना सन्निभया सप्ततया ।
 (16) मद्रागिहस्य सधवा सन्नयं बुद्धिमान् बन् । [40]
 मा च नरुपमोक्षेण तपयन्नेवमुत्तम ।
 निरयताह्यं मद्रागिहस्योपादिति धनो ।
 (17) द्वाभ्यां निम्नं शुभा मद्रा लोकापिहम् ।
 (17) भगवतीरसिहस्यैव स्थितिमिह उपोधिम् ।
 (18) नरुप विजितस्य भगवत् बुद्धिमान् बन् । [45]
 (18) मद्रागपिमुत्तमया ददाति तव सुखम् ।
 (19) मद्रागपिहस्यं शुभा विधिप्रसन्नोत्तम ।
 (19) मद्रागिह प्रवतो चरन् प्रमुत्तम विजितम् ।
 (20) मद्रागपिहस्यं भगवत्पुत्रं तपसापिहम् ।
 (20) समेत मद्रागपि यदि योऽस्ति तवविहम् । [50]
 (21^{ad}) हनुनाथ ततो मद्रा व सवन्ने पितेतिहम् ।
 कामशोदापिहस्यं कथं मद्रा पितेतिहम् ।
 जयोद्विहस्यं तपसा जयोद्विहम् व योऽस्ति ।
 तव परं मद्राग सन्नयमपिहस्यं दुर्गम् ।
 (21^{ad}) इत्युप न मयवी मद्रा पुनरपि यथागम् । [55]
 (22) विधिप्रसन्नं तपसा ततो योऽस्ति तव ।
 (22) ऊर्ध्वं तपसापिहस्यं पद्मापिहस्यम् ।
 वादुत्तम विधेयं तपसा बुद्धिप्रसन्नोत्तम ।
 (23) यमे पद्मापिहस्यं यथागपिहस्यम् ।
 (23) गिरिहस्यं तपसा व यथागपिहस्यम् । [60]
 (24) पुनं यथागपिहस्यं तपसा व यथागपिहस्यम् ।
 (24^{ad}) सन्नयं दिदि वादुत्तम देवा गवसन्नैवम् ।
 सन्नयं पद्मापिहस्यं तपसा बुद्धिप्रसन्नम् ।
 विधिप्रसन्नं तपसा बुद्धिप्रसन्नम् ।
 (26) भादुत्तमपिहस्यं तपसा बुद्धिप्रसन्नम् । [65]
 (26) मद्रागपिहस्यं तपसा बुद्धिप्रसन्नम् ।

(Ma cen 1 15 —(1 2) Ba वें Na V Ba (s) (for g) V₁ नद V₂ न्दम V₃ न्दम Ba वें D₁₀ न्द D₁₁ गाह (for नदगाह) —(1 2) D₁₂ नदगाह न्द V₄ Ba D₁₃ नदगाह न्दगाह न्द (D₁₄ न्द न्दगाह) (for the pro half) Na V₅ D₁₅ नदगाह D₁₆ नदगाह (hypermetre) (for नदगाह) Na V₆ Ba D₁₇ न्दगाह V₇ न्दगाह Ba नदगाह न्दगाह (= x^2 in Si) (for the post half) —(1 3) V₈ Ba (नदगाह) (for (नदगाह) Na न्द नदगाह V₉ नदगाह V₁₀ न्दगाह D₁₈ न्द D₁₉ न्द (sc) —(1 4) V₁₁ न्दगाह न्दगाह न्द V₁₂ न्दगाह Ba the line of x^2 (for the post half) Na न्दगाह नदगाह (sc) V₁₃ न्दगाह नदगाह D₂₀ न्दगाह नदगाह (for the post half) —(1 5) V₁₄ cen from the post half

up to the prior half of l 8 Du v (for [x]g)
—(l 6) Du om śi(submetric) V i t (for तद्)
V s कार R s V z B s D u s [r] व पुनर् B i विरु M i
[r] य यद्ध (for [r] व पुनर्) B s न्न पुन (by transp)
—(l 7) V s मय रैन B s चकोले Du तैवाव (for ल
रैन) R s V s D u तत, M s पुन (for त्त) D u व स्य
पदस्य (submetric) (for the post half) —(l 8)
V s [n]-उ (for [n] उग्रा) D u त दे, M s दण (for त न)
V s पुन V s (first tune) D u दृ (metathesis) V i
लोचविमुक्तम् V s त पतेयति ह्य (for the post half)
—(l 9) D u ह्युक्ती (for अक्षोी) V i [n]धन (for
[न] धन) V s repeats the post half of l 8 in place
of the post half of l 9 —(l 10) V s चाकरीं Du
हस्ति वाचि (hypermetric) M s ह्रु* (for स गुवाग्नी)
—After the prior half of l 10 Du reads the post
half of l 13 and the prior half of l 14 changing
accusative into nominative V s लङ्घुपचरे (sub-
metric) (for the post half) —For us see below
—(l 12) B s शिव Du M s *मिम (for [n] मिम) —D
us l 13 14 after g —(l 13) D u ङा लदेव सुखगी
(for the prior half) V s B s (marg also) D i निजे
M s सिहे —(l 14) V s नगनिष्ठ V s B s M s न्ना* लि
अभिष्टि B s (m also) ला* (for सप्रक्षित) D u सान
(metathesis) (for अन) —(l 15) M s वेभेजयमेवे
(for the prior half) —(l 16) D u राचे (s c) (for
रे*) V i ति V s [s] ति B s [s] ति (for ज्ञ) D u
वित्र सविश्लसा (for the post half) —(l 17) B s B
निष्पन्ता D u रं वनि (for रं दे हुरे) —(l 18) M s g
(for रु) —(l 19) D u नीलेश्व B s नमदा देवका लं
पञ्चित लङ्घनात् (hypermetric) —(l 20) B s (marg
also) M s बहे रोयति (for रोयो बहि) V s न* D u पुष
लि (for दे कश्च) D u अनुप्रा (for नमनात्) —(l 21) V s
विशदा नाव B s भदिष्ठ —(l 22) M s प्रियेण हा (for प्रियेण
ह) —(l 23) M s व ता V s चक्ष B s पूत (for चक्ष)
D u ताति वलीवीतति (for the prior half) B s चक्ष (च)
(for चक्ष च) V i कुतति प्रहृष्टि च D u व व ह्य ह्य सा (sic)
(after वृ reads वल् न marg) (for the post half)
—(l 24) N D u s रत्न B s च लग R s (also) वण,
B s (sf B s also) D u वण M s चला (for चल)
V s प्रियेयड D u लङ्घुपचरिष्य (for the post
half) —(l 25) N s V B s ह ड D u ह ड D u ह्य
(for ह्य) D u तथा (for त्वा) M s न ह्रिस्तताग (sof)
(for the post half) —(l 26) N s M s जुडा च N s
V s विनेव M s [r] ज्यप्ते (for [r] ज्यद्ध) —After l 26
Du reads lines of 9 and Ne lines of 9 11 (cf v l
9 x) D u om l 27 M s om l 27 28 —(l 27)
B s हुडा (for दुडा) V s D u transp दुडा and 24:
Ba + 2 v (for वाव) —(l 28) B s D u [s] le

Ba [r]e, Ba Da [r]e; Di * [r]e (for [r]e) —(1
29) Va नमस्तुत Va Ba Ma विज्ञात (for वे ज्ञात)
Na Ba तु (for च) Da तत्परा ह सिद्धय (by transp)
(for the post half) Va लेखनविशेषण छद् निमित्त
—(1 30) Na Ba sup in also as above) s चर,
Da पैर (for [r] वदेवेक) V₁ V₂ सत्येकद्वे V₃ * देज
(Na अजे (for the prior half) Ba सप्त, Da सप्त (sic)
Na Vs लिता, Ba Da लिता —(1 31) Ma वे (for वां)
Da लेखनीया Da transp रोषिहता and मा Da * हर
सूत, Da वे ताराल (sic) डू (for the post half) —(1
32) V₁ इति, V₂ तिक् V₃ चिरिति —After 1 32
Da reads the line of 13** while Ma reads the lines
of 12-13^d (V₁ for 13^d देखना कृतार्थ [Ma पुर रिता])
—(1 33) Da Ma मेवरा (for लखा) —(1 34) V₂ Ba
पुर व (Ba हु) —(1 35) Da पूरा र स्थितो युधि (for the
prior half) V₂ बाध, V₃ बाध (for बाध) V₂ * वर, V₃
वा म्, Ba औचन, Ba Da नाँठ (for नाँठ) V₁ मिन्तु
भक्ति (for the post half) —(1 36) V₂ सेवती
V₁ अलिख V₂ अलख B₂ दे; (for दे) Ma [अ]लख
—(1 37) Ba अर (for अर) V₂ Da 15 नमस्तुत मा भव
(for रा) Da अभिप्रम, Da मिर्, Ma * म् —(1 38)
Da दुःख —(1 39) Da हेतुस्य फिता (for the prior
half) V₂ स्यात् —(1 40) Da स्त्री (submetatic
(for मस्ति) V₂ गच्छ (for कम्ब) —(1 41) Na Ba
पात्र, V₂ पात्र, V₃ Ba (no also as above)
मा व न्, (for मा व न्) V₂ s Ba Da 15 * व्, V₃ * वै
(for तावति) Ba [r] सुनुत (ditto) Ba (marg)
गलेवेकान्न व (for the post half) —(1 42) Na Ba
Da निकाम V₂ (s) मा, Ba s Da 10 उ श्रव (for
उ श्रव) Ma प्रु —Ma om 1 43-47 —(1 43) Da
वेकान्न व (for वेकान्न व) Da पुत्र (for पुत्र) —For
ins see below —(1 44) Na Ba Da [v]e V₂ [r]
Va [r]e Ba [r]e (for [r] e) Da 15 म्ग वर (for
अभिप्रेक्ष) Ba reads विशिष्ट inf in Ba (no also as
above) लोके, Da 15 म्गुति (for लोकेनिष्ठा) Ba reads
1 45-47 in marg —(1 45) V₂ मुद्रा (Hypometric)
(for वृत्त) Da वर्तो वर्ति ये कल तपो ये व योति (sic)
—(1 46) V₂ m त्र, Ba मदल (for मदल) V₁
मुनिरेकाव (for अनेकान्न) Ba मस्ति कुला (for the
prior half) S V₂ s Ba ददिनि (for ददिनि) —(1
47) Ma म्गुत Da म्गुत (sic) Da [r] काद (for
कादाद) V₂ लोचिनि —(1 48) V₂ म्गुत (for म्गुत)
Da म्गुत (for म्गुत) —(1 49) V₂ म्गुत
(submetatic), Ba * म्गुत (sic) (for म्गुत) Na Da
[r] म्गुत (for [r] म्गुत) —(1 50) V₂ म्गुत, Ba
na * m, Da * m (metathesis) (for म्गुत) —(1
52) V₂ म्गुत (for म्गुत) Ba म्गुत (sic) (for
म्गुत) V₂ म्गुत (for म्गुत), Ba म्गुत (for म्गुत)

sac) (for the prior half) —For us see below
 —(1 53) Du सैसिसे (sac) —(1 54) Du नर
 नर (submetric) (for the prior half) V₂ नर (for
 नर) M₂ मरानरि नरुन (for the post half) —(1
 55) M₂ मरुनरि नरुन (for the prior half) B₂ वरानर,
 B₂ वर (for वरानर) Du विरेन रेने नर (for the
 post half) —(1 56) V₂ रे नर, B₂ रे नरुन, B₂
 नर (for नर) —(1 57) Du नरनर (for निरनर),
 V₂ B₂ न (न)नरिनि (for नरिनि) B₂ [marg.
 also] नरिनि नरुन (for the post half) —(1 58)
 N₂ Du नरुनर V₂ B₂ Du निर, M₂ नरि (for निर),
 Du निरनर —(1 59) Du न₂ नरि Du नरानर, Du
 [न]नरानरिनि, M₂ नरिनि (for [न]नरानरिनि).
 —(1 60) Du नरनरि (sac) M₂ नरि (for नरुनरि).
 Du [न] (for न) Du नरनर —(1 61) V₂ नर (for
 नर) B₂ (also n) नर Du नरि (for नर) M₂ नरनर
 (for नर नर) B₂ Du नर नर, Du M₂ नर (for नर).
 V₂ नर नर (by transp) V₂ नरानरि, B₂ नर, Du
 निर, M₂ नर (for नरानर) V₂ नरनर || नरिनि, B₂
 (also n) नरिनिनर (for the post half) —V₂ com.
 (hapl) 1 62 —(1 62) N₂ V₂ B₂ Du नरनर V₂
 नर, B₂ निर (for नरानर) —(1 63) V₂ B₂ नरनर.
 Du नरनर नरानर नरुनर नरुनर —(1 64) N₂ V₂ B₂
 [marg also] नरि (for नरि) V₂ नरनर (sac) —(1 65)
 V₂ नरनि B₂ नरानर (for नरुनर) M₂ B₂ नर, B₂ [न]नर
 (submetric) (for [न]नर) Du नरि (for नर) V₂
 नरनर Du नर (for नर नर) —(1 66) Du नरिनि
 (for [न]नरिनि)

—After 1 to 2 hrs

११२४* श्रीमद्यजुषां च तत्र कथ्यते अहमं

—After 1-13 Dec 2009

1175^a भानुशालायां तं सूर्यं विधासिः स्मरति यत् ।

—After 1 co. Hg (mg)

॥१७७॥ मातृव्यं दुर्लभं लोक सर्वेषां हि नृपौघम् ।

[illegible]

अथ हेमवती राम दिव्यं लक्ष्म्या महाशुनिः ।

पूर्वा दिव्यमनुप्रास्य तपस्ये सुदारुणम् ॥ १

मौनं र्षसहस्रस्य कृता तमनुचमम् ।

चकारप्रविमं राम तपः परमदुःखम् ॥ २

64

❧ St Ds 227 12 10 combine the previous Sarga
N V B Ds 12 Ma read 1-2^d (followed by 1 1 of
1187^a) before the colophon of Sarga 63

1 *) N V 227 B 2 Ds 12 Ma स्यात्, V 2 स्यात् (sic).
Ba पुण्या, Da सपत्न्या (for राम). —^b) 12 दिव्यं Da
रम्या, Ga Ma दिव्या (for प्रसव्या) Da महावत् —^c) N V
B Ds 12 13 उपप्रास्य 12 "प्रियं, Da "यत्न", Da 227 13
Ma मतिः (Da 12 दरा, Ds मतिः) 13 "सुखं (for अनुप्रास्य) —^d)
N 1 "सुखं महाशुनिः, N 1 V B Ds 12 13 Ma "सुखं प्रसव्ये
—After 2, St Ds 227 13 Ma 1 2-8 of 1187^a (cf v 1
1 63 15)

2 *) 12 मौनं N V B Ds 12 Ga 2 सहस्रं (V 1 च).
Da सहस्राणि, Ma सहस्रं स, Ga 2 10 text (for
सहस्रं) —^a) N V B Ds 12 13 कृता स लक्ष्म्या, Ma
सपत्न्या लक्ष्म्या —^b) Ma om 2^d —^c) Da [अ प्रसिद्ध,
Ta [अ प्रसिद्ध (sic) Ta प्रसिद्ध (sic) (for [अ प्रसिद्ध)
—For 2 St Ds 227 13 Ma 1 9-11 of 1187^a (cf
v 1 1 63 15) —For 2^d—5^d V B Ds 12 (1 1 and
8 only for 2^d and 5^d resp.) 13 Ma subst 1187^a

3 Da om 3^d up to the prior half of 1 2 of 1187^a
—^a) Da 227 13 काष्ठमूले महाशुनि —After 3^d, Da 22
read 1 12 of 1187^a (cf v 1 1 3 15) —^b) Da सिंहः,
Ga सिंहः (for सिंहः) Da काष्ठमूले, Da काष्ठ —^c) Ga
Ds 13 बोधो (for बोधो) Da बोधोवत् (sic) Da
बोधोवत् (corrupt) Da बोधोवत् प्रसिद्ध —After
3 St Ds 227 13 13 S (except Ma) Ga 1 1 13
(Cv comes on 1 9 only)

1187^a स इत्यादि शब्दं तपः प्रविष्टं तपः ।
तस्य वर्णसहस्रं मते पूर्वं महाशुनि ।
भोक्तृमन्त्राणां तपः प्रविष्टं तपः ।
इन्द्रो दिव्यमनुप्रास्य तपः प्रविष्टं तपः ।
तपः प्रविष्टं तपः प्रविष्टं तपः । [5]
नि प्रविष्टं तपः प्रविष्टं तपः प्रविष्टं तपः ।
न प्रविष्टं तपः प्रविष्टं तपः प्रविष्टं तपः ।
तपः प्रविष्टं तपः प्रविष्टं तपः प्रविष्टं तपः ।

पूर्णं र्षसहस्रे तु काष्ठमूलं महाशुनिम् ।

विश्वैर्हृमिराधृतं श्रोत्रो नान्तरमाश्रितम् ॥ ३

ततो देवाः समन्वयाः पद्मगामुराराधिताः ।

मोहितस्तोत्राणां तस्य तपसा मन्दरश्मयः ।

कर्मलोपहताः सर्वे पितृमहमाधुनम् ॥ ४

अथ र्षसहस्रे वै श्रोत्रमनुप्रास्य ।

सर्वमनुप्रास्य तपः प्रविष्टं तपः ॥ 10

विश्वैर्हृमिराधृतं श्रोत्रो नान्तरमाश्रितम् ।

[(1 1) Ds Ds 227 Ta Ga Ma मतिः 12 St
Ds 227 12 13 स्यात् च पत्न्या दिव्या (Da "सु" 12)
Da "सु" 12 —(1 2) St Ds 227 12 13 स्यात् च पत्न्या (for
the prior half) —Da om [hapl 2] from the post
half up to the prior half of 1 9 Da महाशुनि (for
"सु") St Ds 12 स्यात् च पत्न्या (hiatus), Da स्यात्
च पत्न्या, Da (with hiatus) स्यात् (Da "सु" 12 स्यात् च पत्न्या
(both sic) Da स्यात् (sic) स्यात् च पत्न्या (before corr "सु")
(for the post half) —St Ds 227 12 om 1 3 —(1
3) Da स्यात् च पत्न्या (for स्यात् च पत्न्या) Ma स्यात् —(1 4)
Ds 227 [1 2, Da 12 [1 2] Da स्यात् (for "सु") St Ds 227 12 स्यात् च पत्न्या (for
स्यात् च पत्न्या) —St Ds 227 12 om 1 5 —(1 5) Ma (before
corr 1) स्यात् (for स्यात्) Da स्यात् 12 स्यात् (for स्यात्) Ga
12, Ma स्यात् 12 स्यात् (for the post half)
—(1 6) St Ds 227 12 13 नि (Da 12) स्यात् (for स्यात्) Da (before
corr 1) (for स्यात् च पत्न्या) St स्यात् 12 स्यात् (for स्यात्)
Da 12 स्यात् च पत्न्या, Da 227 स्यात् च पत्न्या (sic), Da
स्यात् च पत्न्या (sic) (for स्यात् च पत्न्या) Da स्यात् च पत्न्या, Ta स्यात्
—St Ds 227 12 om 1 7 —(1 7) Ga स्यात् च पत्न्या, Da स्यात् च पत्न्या (for स्यात् च पत्न्या) Ga स्यात्
च पत्न्या (for the post half) —(1 8) St
Ds 227 12 स्यात् च पत्न्या स्यात् च पत्न्या च पत्न्या —(1 9) Ds 22
स्यात् (for स्यात्) St Ds 12 स्यात् च पत्न्या Ds 227 स्यात् च पत्न्या, Da
स्यात् च पत्न्या, Da स्यात् च पत्न्या, Da स्यात् च पत्न्या St Ds 227
स्यात् च पत्न्या स्यात् च पत्न्या, Da स्यात् च पत्न्या स्यात् च पत्न्या, Da स्यात् च पत्न्या
स्यात् च पत्न्या (for the post half) —(1 10) Ds 22 (before
corr 1) Ta [अ स्यात् च पत्न्या St Ds 227 स्यात् च पत्न्या (for
[after corr in margin 12] 12) Da 227 स्यात् च पत्न्या स्यात् च पत्न्या,
Da स्यात् च पत्न्या स्यात् च पत्न्या (for the prior half) Ga [अ स्यात्
च पत्न्या —(1 11) Ds स्यात् च पत्न्या Ds स्यात् च पत्न्या स्यात् च पत्न्या
स्यात् च पत्न्या (for the post half)]

4 *) St Ds Ds 227 12 Ta Ga Ma देवैर्हृमिराधृतं,
—^a) Ds Ds 227 Ga 2 Ma पद्मगामुरा (Da after corr)

वर्द्धयिस्त्वं न संदिहः सर्वं संपत्स्यते त्वम् ।
इत्युक्त्वा देवताश्रमि सर्वां वामुर्ध्वाम्भतम् ॥ १७
निधामिभोजस्य धर्मिणा लब्ध्वा प्राज्ञम्पुत्रचमम् ।

पूजयामास ऋषिं वसिष्ठं कर्त्तारं वरम् ॥ १८
कृतकामो महीं सर्वां चचार तपसि स्थितः ।
एवं तन्नेन ब्राह्मणं श्रद्धां रायं महत्प्रयत्ना ॥ १९

G. 1 67. 19
B. 1 65. 28
L. 1 64. 18

विशामिभोजस्य धर्मिणा लब्ध्वा प्राज्ञम्पुत्रचमम्. —^a) Ma
मम् (for सर्वं). Da Ta अज्येदः Ga अज्येदः. —^d)
Da-31 पतिश्रु Da 'हो' न (Da 31) नो नरे.

17 For sequence in Sa Da-31 11 cl. v. 13.
—^a) Sa Da 11 मर्द्धयि. Ba मर्द्धयि. Da-31 वसिष्ठम्-
मर्द्धयि. —^d) Da साय (for सर्वं). Sa Da Da-31 Ga-
Ma 11 संपत्स्यते. Da संपत्स्यते. Da 31 संपत्स्यते (for
संपत्स्यते). Ba एव. Ta 31 जय (for त्वम्). —^c) Sa
Da-31 11 Ma दासि (Da 31) (for दासि). —^d) Ta Ga
सर्वं. Sa Da-31 11 Ma वामुर्ध्वाम्भतम् (Sa Da 11 नात)
न (Da 31). —For 12-17. N V B Da-31 11 Ma (for
12-14) subat.

Da 31 त्वे (for त्वे). Va मज्ज (for मज्ज). Ba देवम् (for
देवम्). Ba 31 (for second 3). Va 31 देव देवम् मं, Ma
वामुर्ध्वाम्भतम् मे (for the post. half). —(L. 8) Da 31 उभे
(for मर्द्धयि). Va 31 दासि (for दासि). Ma Va 31 सिद्धिर्दिव्ये
(for the post. half). Va 31 देव देव (for देव देव). Va
31 देव (for देव). Da 31 देव (for देव). —(L. 9) Va
31 देव (for देव). Ba 31 देव देव मर्द्धयि (for the post.
half). —(L. 10) Sa अज्येदः. Va 31 (for दासि). Sa Da
31 मज्ज, Ba मज्ज (m. also नरे). Va 31 दासि (for दासि). —(L. 11)
Ma अज्येदः. Sa Va 31 Ba Da 31 Ma अज्येदः (for अज्येदः).
Sa Va 31 अज्येदः. Va 31 अज्येदः (Va 31) n. Ba Da 31 अज्येदः
Ba 31 अज्येदः. Ma अज्येदः (for अज्येदः). Da 31 अज्येदः
Da 31 अज्येदः (for the post. half). —(L. 12) Ma
31 Va 31 देव, Va 31 देव, Da 31 देव, Ma 31 देव (for देव).
Da 31 देव देव देव (for the post. half). —After L. 12,
Da 31. the line of 13th (with v. 1, 25 in Da) 11
margh. —(L. 13) Da 31 देव देव, Ma 31 देव देव. Va 31 देव
31, Da 31 देव देव, Da 31 देव देव. —(L. 14) Va 31 देव, —Va
31 missing from Da in the post. half of L. 15 up to L. 16.
—(L. 15) Va 31 देव, Ba 31 देव (for देव). Ba Da 31
जायन्तम् (for the post. half). —After L. 15, Ba 31.
the line of 15th. Ba 31 repeats L. 13. —(L. 16) Sa Va
Ba 31 नरे, Ba 31 नरे (for नरे). Da 31 अज्येदः मर्द्धयि (for the
post. half) Va 31 अज्येदः Sa 31 देव. —For 17, see
below. —(L. 17) Va 31 देव, Ba 31 देव, Va 31 देव, Va 31 देव
(for नरे). Ba 31 देव (for देव).
—After L. 16, Da 31.

1191^a तपः प्रसाद्य वै द्यौ विषमयि तदावरीम् ।
—Thereafter it runs the line of 17th (125). —After
L. 16, Ba 31.

1192^a कृतकामो महीं सर्वं चचार वसिष्ठं वसिष्ठं ।

1192^a For the sequence in Sa Da-31 11 cl. v. 13.
—^a) Va मज्जम् मं. Ga 31 मं मर्द्धयि (for मं मर्द्धयि).
—^d) Va Da 31 मज्जम्; Va Da 31 मज्जम्. —N V B
Da-31 11 12 m. 13th —^c) Sa Da 31 मज्जम् (Da 31
'मं') (for मज्जम्). Da Da 31 मर्द्धयि.

19 For the sequence in Sa Da-31 11 cl. v. 13.
—^a) Sa Da-31 11 11 मर्द्धयि (for 'मर्द्धयि'). Da 31 मं, Ma
मर्द्धयि (for मर्द्धयि). N V B Da 31 मज्जम् मर्द्धयि मर्द्धयि
मर्द्धयि (Va 31 मर्द्धयि मर्द्धयि). —N V B Da 31 11 m.
10th. —^c) Da 31. Ba 31 मर्द्धयि मर्द्धयि मर्द्धयि (for मर्द्धयि
मर्द्धयि). Sa Da-31 11 11 मज्जम् मर्द्धयि मर्द्धयि.

एष राम मुनिश्रेष्ठ एष विप्रद्वारास्तपः ।

एष धर्मः परो नित्यं दीर्घस्यैव परायणम् ॥ २०

शतानन्दवयः श्रुत्या रामलक्ष्मणसंनिधौ ।

जनकः प्राञ्जलिसांभयमुवाच कुशिकस्तमवम् ॥ २१

धन्योऽस्म्यनुगृहीतोऽस्मि यस्म मे मुनिपुंगव ।

यज्ञं काकुत्स्थसहितः प्राज्ञानांति धार्मिक ॥ २२

110 For sequence in Śa Ds 25713 cf. v 1 13 —^a Ds मुनि श्रेष्ठ Ds 11 T 1 Gs Ms विप्रद्वारास्तपः, Gyr m g t a s i n t e x t ॥ २० विप्रद्वारास्तपः हृदि तमवम् ॥ २१ Śa Ds 25713 एष तपे दमे दीर्घे वद (Ds दमे) च परि निहित —^a Śa Ds Ds 25713 S (except Ms) Ck धर्मपरो —^a Śa Ds 25713 दीर्घ (Ds दीर्घ) ॥ २० एष च Ds (after corr. as in text) मेद (for दीर्घस्यैव) —For 20, N V B Ds 11 12 Ms subst

1103 एष महाविदः श्रेष्ठ एष तमवयस्य व ।

एष विप्रद्वारास्तपे एष विप्रद्वारास्तपे ।

[(1 2) V 1 २० (for 'विद') B 1 ते यामिने (for 'विप्रद्वारा') —For 1 2 V 1 reads the line of 17th as in Ds]

—After 20 Ds 25713 T Gs Ms 11 12

1104 एष दुष्कृत्य महातपः विप्रतम द्विजोत्तम ।

[Ti damaged for एष Gs Ms सत्युनि (for द्विजोत्तम)]

21 ^a Śa Ds 25713 ह्युवाच Ds 'सवा' च वाञ्छन्ते —After 21st Śa Ds 25713 (after 1 1 of 1106^a) 12 ms an additional colophon (Sarga name विधायिन् महावन्दारो) —Thereafter all the above MSS (except Ds) ms while B (in sec 20) 4 Ds ms after 21st

1105 एत कथा ते वाच्यो वाच्य मनुजमनीय ।

नृपद्वयपुत्राण्डौ नीलिक तपु सन्निधौ ।

[(1 2) B 4 २० नृपद्वयपुत्र]

—After 21st Ds ms

1106 विप्रतम महातपः सत्ताण्डो महाशुनि ।

Colophon

शतानन्दवयः पुत्र (—21st) शत पदमधिक ।

—^a 6, N 1 1 1 1 B Ds 25713 10 भूया (Mr वाच्यम्)

—^a Ti damaged for दुष्कृत्यमवम् Śa Ds V B Ds 2 25713 12 विधायिन् तपो (Śa Ds 25713 २० एषा ॥ २०)

22 ^a Śa Ds 25713 Gs Ms मुनिपुंगव, N V B Ds 11 12 Ms च नृपुते —B reads 22nd—26th in marg —^a B 1 एव (sc) (for वद) Ds Ds 25713 नीलिक, Ds 25713 Gs Ms वाचिक (for वाचिक) N V B Ds 11 12 Ms मनुजमनीय स्वयं (for 'द') Ds नृपद्वयपुत्रो ददौ

परिवोर्धं त्वया यज्ञन्दर्शनेन महामुने ।

गुणा नृहिरिषाः प्राज्ञास्तपः संदर्शनान्मया ॥ २३

मित्रेण च ते यज्ञनीर्त्यमानं महत्तपः ।

शुभं मया महातेवो रामेण च महात्मना ॥ २४

मदस्यैः प्राप्य च सदः श्रुतास्ते नृवो गुणाः ॥ २५

अग्रमेयं तपस्तुमग्रमेयं च ते वलम् ।

अग्रमेया गुणार्थे नित्यं ते कुशिकामज ॥ २६

यज्ञान्वाक्य स्वयं —After 22 Śa Ds Ds 1 (Ds 11) 25713 10 (inf. in sec 20) ms

1107 सन्तो द्विजमुपैष नृपुनि मुनिराचम ।

[B 4 लोके द्विजमुपैष (for the prior half) Ds 11 २ वद, Ds Ms गच्छन्ते (for द्विजमुपैष)]

23 B 1 reads 23 in marg (cf. v 1 12) Ti damaged for एवम् —^a Ti वाचिको, Gs वाचिको B 1 नृपुते वद (sc) —After 23rd Ds 11 12 Gs ms

1108 विधायिन् महातपः महावीर्यं वीर्यम् ।

—For 23 N V B 1 12 Ds 11 12 Ms subst while B 1 subst 1 1 2 for 23rd and then ms 1 2

1109 गुणं मुनिरवः प्राज्ञास्तपः श्रुतास्तपः मया ।

सद्वयं वाचिकमिदं सत्ताण्डौ वीर्यम् ।

[Ms reads 1 2 after 26 —(1 2) Ms सत्ताण्डौ वीर्यम् (for the prior half) Ds 11 12 वीर्यम् V 1 नृपुते वीर्यम्, Ds 11 12 वीर्यम् (for the post half)]

24 B 1 reads 24 in marg (cf. v 1 22) Ds 1 12 24 —^a Śa Ds 25713 विप्रतपः, N V B Ds 25713 विप्रतपः, Ti वि — (dam. red.) (for विप्रतपः) Ds 11 (for व) Ds Ds 25713, Ds 25713 (for व) —^a N V B Ds 25713 दीर्घमाने, Gs Ms कथ्यमाने (for दीर्घमाने) Śa Ds मया वद, B 1 Ds महातपः, V 1 12 25 महातपः (Ds १०) V 1 महातपः, B 1 12 also as in B 1 महातपः, Ds 11 12 महातपः (Ds मया) वद (for महातपः) Ms दीर्घमाने इति —^a N V B Ds 25713 वीर्यम् Śa Ds मुनि (for मया) Śa Ds मया वाच (Ds १०) V 1 12 B 1 12 Ds 25713 Ms महातपः Ds मया (sc) तेवो (for महातपः) ॥ २३ महातपः इति सत्ताण्डौ ॥ २४ Ds महातपः इति महातपः

25 V 1 12 B 1 reads in marg 25 (for B 1 cf. v 1 22) —^a Śa प्राप्य च सदः १० प्राप्य सदः, Ds 1 12 प्राप्य च सदः, Ds च सत्ताण्डौ Ms वद विप्रतपे (for प्राप्य च सदः) —^a Ti वद (damaged) एते Ms वदस्तपः गुणं वद (by transp.)

26 B 1 reads in marg V 1 12 (inf. in) 26th (for B 1 cf. v 1 22) —^a Śa Ds 1 12 ते वद, N V 1 12 B

तस्मिन्मार्गभूतानां स्थानां नास्ति मे विमो ।
 र्त्तकालो मुनिश्रेष्ठ लम्बते रश्मिचन्द्रम् ॥ २७
 यः प्रयाते महातेजो द्रुमदर्शिनं मां पुनः ।
 स्वामतं तपनां श्रेष्ठ मामनुनातुमर्हसि ॥ २८

श्यामुस्तदा मुनिश्रेष्ठं वेदो विमलाधिपः ।
 प्रदक्षिणं चक्रराष्ट्रं सेमाध्यायः समन्तरः ॥ २९
 त्रिधाभिचोऽपि यस्मिन्मा सहस्रतः स्रग्धराः ।
 त्वं शष्टमभिचक्राम पूज्यमानो महर्षिभिः ॥ ३०

इति श्रीरामायणे उत्तरकाण्डे चतुःषष्टितमः सर्गः ॥६४॥

G 1 67 30
 B 1 65 40
 L 1 61 00

Dr-27101113 Ga Vt त्वं तपो (S) Vt 4 Ba Dt Ga Ma
 with hiatus Ss Ba 2 "एव, Dto" 2, Ga Ma "य" (for
 त्वत्पुत्राय) Ss Ba 2 Dto त्वं, Ba (S) (submetric),
 Dto 11113 ७ (for second अक्षरेण) १४ च त्वं वत्
 (hypermetric), Dr 10 त्वं च मे (by transp) Dr च
 त्वत् Vt अक्षरेण मे वत् त्वत्पुत्राय —" Ss Vt 2 Ba 2
 Dto 1 अक्षरेण (Ba 2) य, Vt अक्षरेण, Ba Dr 10 अक्षरेण
 (acc) Consp in text S V Ba 2 Dto गुणधामि Vt
 Ma Dto "रक्ष" वि, Ba (before corr as in Vt) Dr 10
 गुणधामि Dr गुणधामि (submetric) (for गुणधामि) —"
 Vt विपत्, Ga 2 अक्षरेण (for विपत् मे) Ss R V B Dr 2 2
 11 10 गुणधामि, Ma पश्चिदक्षरेण — After 26 Dr Tr 2
 Ga 113

1200* विनामहस्य च यथा यथा किं उवाचते ।

—After 26 Ma reads 1 2 of 1199*

27 Dr om (hapl) 27 up to 1 2 of 1202* —" Dr
 कथाधामि Ss Dr 11 13 भूतानि (for भूतानां) —" Ss
 Dr 11 13 कथाधि (for कथाधि) Dr 10 13 वि (for मे) Vt
 Ba 2 Dto 13 अक्षरेण (Ba 2) यो, Dr Tr (before corr)
 विमो —" Vt Dr 10 कथाधि Ss Dr 11 13 अक्षरेण —Dr
 om (hapl) from 27*—28* १४ repeats 27* after
 the repetition of 26* (after 26) —" Vt अक्षरेण
 (for अक्षरेण) Ss वि, Dr "मेवत्, Tr "मेवत् (for
 रश्मिचन्द्रम्) —After 27 Vt 113

1201* शमेन शब्दो राममिदं वचनमवाच ।

28 Dr om 26** Dr om 28 (for both of v 1
 27) —" Ss V B 2 2 Dto 2 2 13 मुनिश्रेष्ठ, Ba अक्षरेण च
 Dr 13 मेवत्पुत्राय (Tr 2) य, Ba अक्षरेण (for महातेजो)
 Dr प्रयाते च मुनिश्रेष्ठ —Dr om (hapl) 28** —" Ss
 Dr 2 2 13 महातेजो, Vt Vt 2 2 अक्षरेण, Ba Vt 2 Ba 2
 Dto 1 अक्षरेण (Ba 2) य, Dr 13 अक्षरेण (Ba 2) यो, Ma
 (both times) महातेजो च महातेजो —" V V B 2 Dto
 om, Ba reads in 28** 28** —" Ss Dr 2 2 अक्षरेण
 Dr अक्षरेण (for अक्षरेण) Ba अक्षरेण, Ba Dr 2 अक्षरेण,
 Dr 2 2 13 Tr 2 2 अक्षरेण, Tr Ga 2 अक्षरेण (for अक्षरेण)
 —" Ba Ga 2 अक्षरेण (for अक्षरेण) — After 28, Ma reads for
 the second time 28* and 27* and then repeats
 28** —After 28 Ss Dr 2 2 13 113 S 113

1202* श्वत्सुको मुनिश्च प्रवरश्च पुरपदेभ्यः ।

सिन्धुनातु जनकजी १ श्रीमान्नामदा ।

[Dr om 1 1 (cf v 1 27) —(1 1) Dr अक्षरेण (for
 वत्) Dr अक्षरेण Dr 2 Ga 2 अक्षरेण —(1 2) Dr 1 (4) M
 (for [वत्] Dr Ga 2 अक्षरेण, Dr 2 1 1 Ga 2 अक्षरेण, Dr 2 1 1
 (for जी 1)]

29 * Ga 2 अक्षरेण जीतो, Ga Ma अक्षरेण वत् (for अक्षरेण
 अक्षरेण) Ss Dr 2 2 13 अक्षरेण मुनिश्च वेद —" Ss
 Vt 2 Ba 2 2 अक्षरेण —" Dr अक्षरेण (acc) Ss Dr 2
 1 1 13 अक्षरेण, N Vt 2 B Dto 13 अक्षरेण (Ba
 वि [acc]) Vt अक्षरेण, Ga 2 अक्षरेण, Ga Ma अक्षरेण
 (for अक्षरेण) —" S V B Dto 13 अक्षरेण विपत्तिवत् तपो
 यो —After 29 Dr 11 13 अक्षरेण अक्षरेण

30 * Ss Vt Dr 2 2 13 अक्षरेण अक्षरेण (by transp
 [acc]) —" Ss Dr 2 2 13 Ga Ma 2 (cf in 28**)
 ७८ k p स (Ss गु) अक्षरेण, Ss Dto 2 2 अक्षरेण, Vt
 Ba अक्षरेण, Vt 2 Dto अक्षरेण, Vt Ba 2 Dto 2 2 Ga
 Ma (before corr) ७८ अक्षरेण, Tr अक्षरेण (acc) (for
 अक्षरेण) S V B Dto 11 13 Ma अक्षरेण, Dr 2
 अक्षरेण —" १२ अक्षरेण (for अक्षरेण) S V Ba 2
 Dr Ma अक्षरेण, Dr Ba 2 अक्षरेण (for अक्षरेण) —
 After 30 Ss Dr 11 13

1203* तपो जगत्तु स्वर्गं र तपः

यत्प्रे (Ss अक्षरेण) विपत्तिवत् तपो अक्षरेण

य तद्विपत्तिवत् तपो Ss अक्षरेण तपो अक्षरेण

कृत्तुवत् तपो अक्षरेण अक्षरेण

Colophon Kanda name Vt Ba om Ss 1 2 2
 11 Dto अक्षरेण, Dr अक्षरेण — After 1 2 2 2 2 2 Ba
 om अक्षरेण —Sarga name Ss Dr 11 13 अक्षरेण अक्षरेण
 (Dr 2) Ss Vt 2 Ba 2 Dto अक्षरेण १४ Dto अक्षरेण
 अक्षरेण १४ Ba अक्षरेण अक्षरेण अक्षरेण अक्षरेण
 Dr 2 2 अक्षरेण —Sarga no (figures words of
 both) Ss Vt 2 Ba 2 Dto 2 2 13 Ss Ba 2 2 2
 १४ ६६ १४ Dr Dto 2 2 (except Ma) ६६ Dr ६६
 Dr 45 Dr 45 Dr 47 Dr 47 Ma ६३ Dr —काट—विपत्
 —तपो—अक्षरेण ६० —After colophon Tr concludes
 with श्रीमान्नामदा यः Ga 2 2 2 श्रीमान्नामदा यः, Ga
 अक्षरेण अक्षरेण अक्षरेण १४ अक्षरेण

G. 1 69
B. 1 67
L. 1 63

जनकस्य वचः श्रुत्वा विषामित्रो महासुनिः ।
धनुर्दण्डाय रामाय इति होवाच पार्थिवम् ॥ १
ततः स राजा जनकः सचिवाभ्यामिदं देह ।
चतुरासीत्यं दिव्यं यन्मया ह्यभिभूषितम् ॥ २
जननेन समादिष्टाः सचिवाः प्राविशन्पुत्रीम् ।
तद्भुजः पुरतः कृत्वा निर्वन्मः पार्थिवान्धवा ॥ ३

Colophon D: ३११११०० (continue the Sarga)
while Śi reads m maru —Kanda name Śi V: ३
Da om Śi V: ३ D: ३०० —After
Kanda name B: ३०० मारुचोरे —Sarga name N V
B D: ३०० जनकवारय —Sarga no (figures words or
both) Śi V: ३ B: ३०० om Śi V: ३ D: ३०० S
(except V: ३) 66 Śi B: ३०० 63 V: ३ D: ३००, B: ३००
67 M: 64 —After colophon T: concludes with
श्रीरामचन्द्राय नमः G: ३०० V: ३ श्रीरामाय नमः, G: श्रीरामे
रामाय नमः M: श्री - नमः

66

D: ३११११०० continue the previous Sarga

1 * Śi कवचस्य च (hypermetre) (for जनकस्य)
—^a M: सरोचन (for महासुनि) —Note hiatus
between * and ^a —^a V: दण्डाय (for दण्डाय) M: सचिवा
(for रामाय) —^a Śi N V B D: ३१११०-१० बहिर्दि
(B: 'हे') रामचन्द्राय M: भूषितमभिरुचय —After ३ B:
(maru) om

1214* हयुजो जनके राजा व्यावृत्तं लोके वरात् ।

2 M: om ३ —^a Śi N V: ३ B D: ३००-३० सुरोच
मस्तु V: सरोचनम्, D: ३० सुरोचमेव (D: 'दि') (for लो
के वरात्) D: जनकः, D: जनकः, G: जनकः (all acc)
—^a Śi N V B D: ३०११०-१० लो (B: सा) मारुचोरे (M:
मारुचा) acc (D: G: मारुचोरे, M: G: ३०० मारुचोरे, G: ३०
as in text (for सचिवा) Śi V: ३ D: ३०० as G:
M: (before corr as in text) बहिर्दिष्ट T: G: दण्ड
(for दण्ड) —^a D: G: जनकवारय —^a G: [च] विभूषित
Śi D: ३०० जनकवारयसे वेत्ता (Śi 'दि' [acc]), D: D: ३०
मयाभिरुचयित (D: 'च') —For ^a N V B D: ३००
subst

1215* रामचन्द्रायै वन्द्यपुत्रायै नमः ।

[D: रामस्य दण्डाय V: वन्द्य (for वन्द्य) V: वन्द्य (for वन्द्य)
B: cont Śi D: ३०११०-१० after ३

1216* चन्द्रकन्तीयै सौम्यै पुत्रियै नमः ।

[D: सौम्यै च सौम्यै (for the post half)]

नृणां शतानि पञ्चाशद्व्यापतानां महात्मनाम् ।
मञ्जूषामष्टचक्रं वां समुद्रुते स्म्यं चन ॥ ४
वामादाय तु मञ्जूषामायसीं यत्र तद्वदुः ।
सुरोचमं वे जनस्मृत्पुत्रपतिमित्रिणः ॥ ५
इदं धनुर्भं राजन्पुत्रितं सरराजभिः ।
मित्रिलापिण राजेन्द्र दर्शनीयं यदीच्छति ॥ ६

3 V: om ३ (cf V: ३) —^a M: (before corr)
सम्यक् —^a M: सप्तशत D: D: ३०० G: ३००, G:
as in text (for पुत्रिण) Śi D: ३०० प्रविष्ट सचिवा (D: ३००)
N V B D: ३०११०-१० V: ३०० विष्ट (V: ३००)
सचिवा पुत्री —^a D: ३००, D: ३०० (for दण्ड) Śi D: ३००
वै पुरस्कृत, G: ३०० कर्तुं (for पुत्र हस्ता) —^a Śi
D: ३०० पार्थिवारवाद् (Śi D: ३००), D: D: ३०० मारुचोरे
G: पार्थिवारवाद् (acc) (for पार्थिवारवा) —For ३^a, V:
1 B D: ३०० as subst

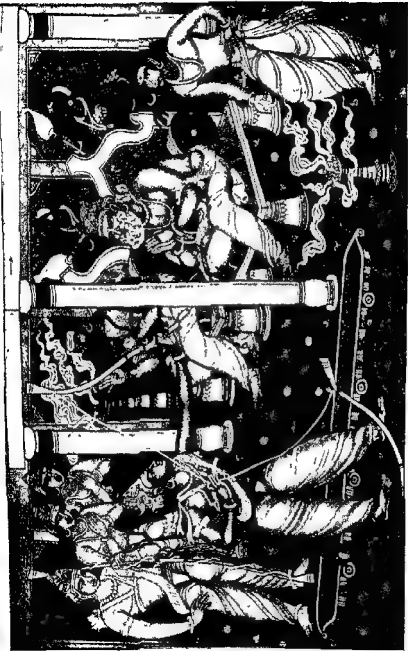
1217* धनुषायै वन्द्यपुत्रायै नमः ।

[V: वन्द्यपुत्राय (acc), V: वन्द्यपुत्राय (subjunctive)
V: वन्द्यपुत्राय, D: वन्द्यपुत्राय (for वन्द्यपुत्राय) D:
वन्द्य (for वन्द्य)]

4 * T: वन्द्य (for वन्द्य) D: (maru) for
also) वन्द्यपुत्राय (for वन्द्यपुत्राय) Śi D: ३००
शतानि वच पुत्र तु N V B D: ३०० M: वन्द्यपुत्राय
G: वन्द्यपुत्राय (for वन्द्यपुत्राय) V: ३०० B: D: ३००
वन्द्यपुत्राय (for वन्द्यपुत्राय) —^a B: वन्द्यपुत्राय —^a Śi
D: ३०० वन्द्यपुत्राय (D: 'वन्द्य'), N V: ३०० B D: ३००
V: वन्द्यपुत्राय, V: वन्द्यपुत्राय (for वन्द्यपुत्राय) G: ३००
text G: वन्द्यपुत्राय वन्द्यपुत्राय

5 * Śi V: D: ३००-३० (Śi D: ३०० [acc]) वन्द्य
तु, Śi V: वन्द्यपुत्राय, B: V: ३०० B: D: वन्द्यपुत्राय व. V:
D: वन्द्यपुत्राय, D: D: ३०० M: वन्द्यपुत्राय तु (D: ३००)
D: वन्द्यपुत्राय (metathesis) वन्द्यपुत्राय, D: वन्द्यपुत्राय व. (for
वन्द्यपुत्राय तु) —^a D: वन्द्यपुत्राय Śi D: ३००-३० वन्द्य
(for वन्द्य) —^a V: सुरोचमं, D: वन्द्यपुत्राय (for सुरोचमं)
Śi (maru) Śi V: ३०० B D: ३००-३०, V: ३००, V: ३०
D: ३००, D: om (subjunctive) G: ३०० as text
(for ते) D: वन्द्यपुत्राय (for वन्द्यपुत्राय) D: वन्द्यपुत्राय (for
वन्द्यपुत्राय) Śi D: ३००-३० वन्द्यपुत्राय (for वन्द्यपुत्राय) T:
वन्द्यपुत्राय (acc) N V B D: ३००-३० वन्द्यपुत्राय वन्द्यपुत्राय (for
V: वन्द्यपुत्राय वन्द्यपुत्राय वन्द्यपुत्राय

6 * D: G: वन्द्यपुत्राय (acc) D: ३०० वन्द्यपुत्राय
(corrupt) —D: om (bapt) from वन्द्य in 6^a

G : 69 25
B : 67 14
L : 63 24

भरतोऽनुमते प्रहञ्ज्योर्ध्वं गच्छन्तु मन्त्रिणः ।

मम कौशिक भद्रं ते अयोध्यां तस्मिन् रावैः ॥ २४

राजानं प्रश्रितैरार्षैरानयन्तु पुरं भव ।

प्रदानं वीर्यशुल्काणां कथयन्तु च सर्वैः ॥ २५

हुनिगुणौ च काकुत्स्थौ कथयन्तु नृपाय वै ।

श्रीयमाणं तु राजानमानयन्तु हुशीघ्राः ॥ २६

कौशिकश्च तथेत्याह रावा चाभाष्य मन्त्रिणः ।

अयोध्यां श्रेष्ठमात्मै धर्मात्मा कृतशतनाम् ॥ २७

इति श्रीरामायणे वाल्मीके पक्षपठितमः सर्गः ॥ ६६ ॥

1233* दीर्घद्वन्द्वस्य द्वयस्य प्रथिक्ता लघ्वर्धित्वा ।

सीता दत्तव्यमिदं समाप्य प्रागेभ्योऽग्रं विधातुम् ।

[(1)] Ya- (also as above) Ba-D 11113 रावते
वे D 1 रावाते (for रावते) D 1 रावत (for रावते)
D 1 रावा रावत हा (for the post hall) — (1 2)
D 1 रा हा (for रावा) Ya D 1 रावते (for रावते)
D 1 Ma मम विधातुम् (for the post hall)]

24 *) Si Ya भरतोऽनुमते, Ya मपयानुमते, Ya अय
लानुमते, Ga मपयानुमते Ga भरतोऽनुमते (metathesis)
G h t as in text Ya V B D 11113 तस्माद् (for
तस्माद्) D 1 मपयानुमते (—) Si V B D 11113
इत्ये वातु महातुने, D 1 वातु महा (D 1 11113) जुने
—Note hiatus between * and * —) Si V B D 1
11113 Ma हा (1 2) D 1 (before cor) हा D 1 दीने,
D 1 दीने) मपयानुमते (—) Si D 1 Ga (all to
avoid hiatus) स् (Ga हा) योयौ (for योयौ) Ya
V B D 1 11113 Ma ज (V B 1 11113) (Ma "मि") जुने

25 *) D 1 11113 Ga Ma प्रवृत्तौ, D 1 प्रवृत्ति,
G r m g t as in text Ya V B D 1 11113 विधातुम् क्व
(Ba "n") रावाते, D 1 विधातुम् रावाते, Ma विधातुम्
रावाते —) D 1 आनुमते (sc) Te आनुमते (sc)
(for आनुमते) Ya Ba D 1 11113 Ga Ma पुनि, D 1 पुने
(for पुने) —) Ya दीनेद्वन्द्वम्, Ya दाने दीनेद्वन्द्वम् —) G
h t as in text Ya V B D 1 11113 Ma सीताया (Ba 1 11113) क (D 1 11113) य (Ba 1 11113) (Ya वै),
D 1 रावते कथयतु च

26 *) Si V B D 1 11113 Ma लया गुणौ (for गुणौ)
Ba om च (submetric) —) Ma V B D 1 11113 वदन्तु,
D 1 वदन्तु, Ga वदन्तु (for वदन्तु) Si V B 1
D 1 11113 च, Ba 1 D 1 11113 तु (for वै) Si कथयतु च
मिषदा, D 1 Ma वदन्ति (Ma "व" इत्यस्यार्थम् —) Si
मायतु च D 1 D 1 11113 सीतियुक्तं तु, D 1 सीतियुक्तं च, D
सीतियुक्तं (sc) D 1 सीतियुक्तं —) D 1 (Ba "तु")
सीतया, D 1 Ma च सीतया, Ga सीतया (for सीतया)
Si स्वातन्त्र्यं मम वातुम् —For 26*, Si V B D 1 11113
Ma sybat.

1234* शुभं प्रवृत्तित्वा वापदेतवन्मिदं स वृत्तम् ।

[V 1 Ba मपयानुमते D 1 मपयानुमते D 1 मपयानुमते (for
मपयानुमते) D 1 हि (for "हि")]

27 *) Si Si V B D 1 11113 दीर्घद्वन्द्वम् (D 1 11113),
D 1 D 1 11113 Ga 1 Ma दीर्घद्वन्द्वम्, D 1 Ma दीर्घद्वन्द्वम् (Ba
11113) (for दीर्घद्वन्द्वम्) Si Si V B D 1 11113 11113 तस्मात्पुने
(Si Si D 1 11113) (तस्मात्), D 1 तस्मात्पुने (D 1 11113) (for
तस्मात्) —) D 1 रावते (for रावा) Si D 1 11113 Ma
हामाय, D 1 (Ba 1 11113) हामाय (for हामाय)
Ba Ma (marg as in Ya) D 1 वृत्तानुपस्थितम्, V
वृत्तानुपस्थितम्, Ya Ba 1 11113 वृत्तानुपस्थितम्,
Ya वृत्तानुपस्थितम्, D 1 वृत्तानुपस्थितम्, D 1
वृत्तानुपस्थितम्, D 1 वृत्तानुपस्थितम् —) D 1
प्रायश्चित्तम् —) Si D 1 11113 Ga 1 Ma हुनिगुणौ (Ga
"वृत्त", D 1 D 1 11113 Ga 1 वृत्तानुपस्थितम्, Ma वृत्तानुपस्थितम्,
G h t as in text Ya V B 1 11113 स हि राव
वृत्तानुपस्थितम्, Ba वृत्तानुपस्थितम्, D 1 11113 हि राव
वृत्तानुपस्थितम् —After 27 Si 1 11113 Ba D 1 (before 1 67
1 11113) G 1 11113

1235* वृत्तानुपस्थितम् वृत्तानुपस्थितम् च वृत्तम् ।

[Si वृत्तानुपस्थितम्, V वृत्तानुपस्थितम्, Ba वृत्तानुपस्थितम् D 1 वृत्तानुपस्थितम्,
D 1 11113 वृत्तानुपस्थितम् V 1 D 1 वृत्तानुपस्थितम् V 1 D 1 वृत्तानुपस्थितम् (for
वृत्तानुपस्थितम्) D 1 D 1 11113 वृत्तानुपस्थितम् (for वृत्तानुपस्थितम्)]

Coleophon D 1 11113 om (Sarga cont) —Kapp
name Si Ba 1 11113 D 1 11113 Ba 1 11113 D 1 11113 भावे, D
भावे (thereafter सार्ग) —After kapp name
Ba 11113, सार्गसार्ग —Sarga name Ba 1 11113 B
D 1 11113 सार्गसार्ग, Ya वृत्तानुपस्थितम्, D 1 वृत्तानुपस्थितम्
—Sarga no (figures words or both) Ya Ba 1
D 1 11113 Ba Si (marg) Ya D 1 D 1 11113 5 (except Ma)
67 Ba Ba D 1 11113 69 Ya D 1 11113 Ba 63, D 1 46 D 1 48
Ma 65 D 1 11113 —काद—अयो—अयो 63 —After colophon
Te concludes with श्रीरामचन्द्राय नमः, G 1 11113 श्रीरामच
न्द्राय, Ga श्रीरामचन्द्राय नमः — नमः, Ma श्री — नमः

श्रीति च मम राजेन्द्र निर्भयितुमर्हसि ।

पुत्रपौत्रमप्येव श्रीतिं त्वमपि लभ्यसे ॥ १२

एवं रिदेहाधिपतिर्मथुर्न वाक्यमत्रवीत् ।

निशानिग्राम्यतुल्लसः शतानन्दमते स्मितः ॥ १३

द्वारास्थं तु दृक्पुत्रा राजा परमहर्षितः ।

वसिष्ठं वामदेवं च मन्त्रिणोऽप्यथ सोऽज्ययीत् ॥ १४

गुप्तः कुपिः सुप्रेण कौस्तुभानन्दवर्धनः ।

लक्ष्मणेन सह भ्रात्रा निदेहेषु वसत्यसौ ॥ १५

वृथीर्यस्तु काकुत्स्थो जनकेन महात्मना ।

संप्रदानं सुतायास्तु राघवो वर्तुमिच्छति ॥ १६

यदि यो रोज्ये तृवं जनस्य महात्मनः ।

पुरीं गच्छामहे शीघ्रं मा भूत्कालस्य पर्ययः ॥ १७

मन्त्रिणो वादमित्याहुः सह संभर्हर्षिभिः ।

मुनीनामत्रादीनां यो यायेति स मन्त्रिणः ॥ १८

G 1 79 19
B 1 68 18
L 1 64 18

—^a) Ds 1 न विहात् (Ds 1) (for राघवे) Ms राघवे
ब्रह्मर्षि (by transp) —For 11, Rs Vs 4 B Dm 11
subst

1240^a सोपाचार सत्जन सर्वं सदायुषः ।
श्रीममर्षिस्तं तत्रैव वसतामुद्दिश्यते ।

[(1) 1) Ds सोपाचरे Vs सत्जन, Dm 11 सदायुः Vs 4
B 11 सत्जन, Ds सत्जन]

12 Ss Vs Dm 1111 om 12^a (cf v 11)
—^a) Dt Dm 1 Ms प्रविष्टा (for श्रीति च) Vs 4 B 11
श्रीतिं एवैवमुत्त मे, Dt श्रीतं पुनं प्रविष्टा मे, —Ga damaged
from vi in ^b up to ^c. —^b) Rs Vs 4 B 11 Dm 11
सं Vs 4) एवैवमुत्त मे, Dt सत्जनं (10) Dt प्रवर्तितुम्
—Ms reads 12^a for the first time after 10 as in
Vs repeating it here —^c) Rs B Dm 11 दम्यो
पुत्रपौत्र (by transp) Ss Dt 11 Rs Ms एव, Ds श्रीत,
Ms श्रीति (for एव) Dt श्रीति, Ss Dm 11 सदायुः, Dt
Dm 11 Ts Ms सदायुः, Dt सदायुः Ms तमपि (for
सत्जन) Ss Dt सत्जन, Dt सत्जन, Ms सत्जन (for
Vs 4 B Dm 11 एवैव मे दिदिते) (Rs B देहिमे, Vs om
Dm 11, Ds कालिते) सत्जन, Vs सत्जनसिद्ध सत्जन, Dt
ह सुते देहिमे सत्जन, Gs Ms सत्जन (Ga damaged)
श्रीतिर्दिष्टा (for ^a) Dt 1 पुत्रपौत्र श्रीति स (Ds 11) सत्जन
सत्जनसिद्ध

13 Ms om 13 —^a) Ss Dm 1111 सत्जन सदायुः
(by transp) Dt सत्जन सदायुः (for ^a) Ss Vs 4
Dm 1111 इति 11 जनमे राजा विजयवर्धनं वर्धनं (Vs 4
वर्धनं, Vs सत्जन) —^c) Gs सत्जन —After 13 Ds
Ts 1 Gs 1111

1241^a इत्युक्त्वा विराट् राजा रामायैवमविवक्षितः ।

[Gs इत्युक्त्वा (for "व") and रामायैव (for the post
half)]

14 ^a) Ds om तु (submetric) Dt सत्जन (for तु)
वत्) Ss Rs 4 B Dm 1111 Ms इति (Ms सत्जन) वत्

(Ds 11) राघव भ्रात्रा —Ga damaged from vi in ^b
up to तुति in 13^a —^b) Ss विविष्टा —After 14^a, Ss
Ds 11 (1111, sec m) 1111 read 14^a —After 14^a,
Bs 1111

1242^a लक्ष्मणस्यैव सत्जनं कृत्वास्तु वत्तु दः ।

—Ds reads 14^a in marg sec m —^a) Dt Dm 1 प्रति
वाक्यममर्षि, —For 14^a, Rs V B Dm 1111 Ms
subst

1243^a उवाचेन बलिष्ठादीन्सत्जनं पुरोधा ।

[Ds 1 (11) (for 11)]

13 Gs damaged up to तुति in ^a (cf v 11)
—^a) Ss Dt गुप्त, Ms गुप्त (for गुप्त) Dt 11 श्रीति,
Ds गुप्त —^b) Ms Vs 4 B Ds Gs Ms श्रीतिस्त्वान्निर्दिष्टं,
Vs "वत्तु सत्जन" —^c) Gs विदेहेषु Ds दशमे (for
वसत्यसौ) Ss Dm 1111 स विदेहेषु विविष्टा (Ds सत्जन),
Rs V B Dm 11 रिदेहात् (Vs 11) गतवित्तः, Dt Ms
विदेहेषुवसत्यसौ

16 ^a) Ss "1111, Dm 1111 श्रीति, Dt श्रीति, Dm 1111
Dm 1111 श्रीति (Ds श्रीति) (10) (for दशमे) Ss
Rs Vs 4 B Dm 1111 Ms च (for तु) Ss Vs 4 B 11
Dm 1111 सत्जन, Vs B सत्जन, Dt सत्जन —^b) Ss
Ms V 11 Dm 1111 सत्जन सुवर्धन —Ga damaged
from vi in ^a up to वत्तु in 17^a —^c) Ss Dt 11, Dm 11
स (for तु) —^d) Dm 1111 (11) (for दशमे)

17 Gs missing up to वत्तु in ^a (cf v 11)
—^a) Gs वत्तु, Dt 11 as in text (for वत्तु) —^b) Ts पुरो
(for पुरी) Ss Dm 1111 गतवित्तः पुरी श्रीति —^c) Dt 1
वत्तु (as in text) Ds Ms सत्जनसिद्ध (for सत्जन
वत्तु)

18 ^a) Ss Dm 1111 [11] (for 11) —Ga
damaged from vi in ^a up to सत्जन in 19^a —^b)
Dt 11 श्रीति (as in text) Dt Dm 1 (for स)
Ss Dm 1111 श्रीतिस्त्वान्निर्दिष्टा श्रीति श्रीति वत्तु

G 1 7 8
B 1 6 9
L 1 6 8

ततो राजानमासाद्य युद्धं दशरथं नृपम् ।

जनसे मुदितो राजा हर्षं च परमं ययौ ।

उवाच च नरश्रेष्ठो नरश्रेष्ठं सुदान्वितम् ॥ ८

सागतं ते महाराज दिष्टया प्राप्नोऽसि राघव ।

पुन्योक्तमयोः प्रीतिं लप्स्यसे वीर्यनिजिताम् ॥ ९

8 Na 14 Ba Das om 8^{ms} (for Va Ba Das cl v 1 7) —Ba reads 8^{ms} in marg —Ma damaged from वा up to ५ in 8 —" 14 Ba 4 Das 11 Ma स च (for सौ) Ba रागलसामास (corrupt) —" Ga damaged up to १० Si Da 22 23 वप्रा (for वपम्) —Va om 8^{ms} —" Gmg १ मुद्रितो (as in text) Dt Da १ मुद्रितो जनसे (by transp) Ga जनसे सुपुत्र —" Cal ६ हर्षं (as in text) Si Dt Da 22 23 24 हर्षं (for हर्षं च) —" Dt Da १ Ma वपम्, Da 24 Ga Ma जनक (for च नर) —" Si Da 22 23 सुदान्वित —For 8^{ms} Na V 2 B (Ba) १ in marg Dt १ 10 11 Ma 30 text

2247* मनुजस्य च स राजा दिवान्वितमुपासात् ।

उवाच जनक श्रोत यत्नमनुसमिप्य ।

[Si Ba 4 Das om 1 1 —(1 2) Va 3 Ba Da 7 Ma सुदरे (Va सुदरे) जलो दप (Ma राज) (for the prior half) Ma damaged for विवा —(1 2) Da १ Ma येन जनो (for जनक जीव) Va वपम् पुनरुक्त (for the prior half) Da 7 Ma हर्षण (for हर्षण)]

—Da 7 Ma cont while Si Da 22 23 24 after 8

2248* जनक क्षणवत् यया युद्धं दशरथ नृपम् ।

—Thereafter Di cont 2249*

9 " Dt Da 2 नरश्रेष्ठ Ma "काहे (for महाराज) —" Va दप्रा Na V B Da १ 10 Ma मे मुद्रा (Ma मुद्रा) (for राघव) —" Va दप्रासि पुनरो Ga damaged for फल (for पुनरोदभवो) Si Da 22 23 द्विती —" Si Da 22 23 प्राप्यतां (for लप्स्यसे) Ga Li निजिता Gmg as in text Si V B Da 22 23 द्वि Va (after cont 3 up in also) 4 दप्रा प्राप्यतां राघवे Da १ Ma दप्रा प्राप्य (Ma राघव) सि मा (Ma damaged) मुद्दे

10 Si om (hapl) 10 —Da transp 50 and 11 —" Va दप्रा, Va श्रेष्ठ (for दप्रा प्राप्ते) Na Va Ba 4 Da 22 23 Ma "राज (Ma "रा Da "जे) (for महाराज) —" Na V B Da 22 23 वप (for वपम्) —Ba reads 10^{ms} in marg Ma damaged " corrupt वद न —" Si Ba 4 Da 22 23 द्वि (Ba 4 मुद्रि) वप्रे (for द्वि वप्रे) —For 10^{ms} Na V Ba 4 Da १ 10 11 Ma 30 text Ba 4 Da 105 after 20 Di after 2245* 21, 30 Da 22 23 after 11

दिष्टया प्राप्नो महाराजा नसिष्ठो भगवानृषिः ।

तद् संश्लिष्येष्टदेवेति कृतक्रतुः ॥ १०

दिष्टया मे निजिता विना दिष्टया मे पूजितं दुर्लभम् ।

राघवैः सह संन्यासीर्यथैष्टमन्त्राभिः ॥ ११

यः ब्रमाते मेनेन्द्र निर्गतयितुमर्हति ।

यज्ञस्थान्ते नरश्रेष्ठ विराहवृषिसंमतम् ॥ १२

2249* सर्वश्रेष्ठेयस्यैव दिष्टया प्राप्नो महर्षयः ।

[Di (1 1) Ba 4 5 (1 2) (for [1 2) Va नरश्रेष्ठेय सर्व (hypometric) (for the prior half) Ba ये (for यम) Da १ नरश्रेष्ठे (Da १ मे) नरेण, Da Ma नरेण (Da १ मे) नरेण येन यत्न (for the post half)] —Thereafter Di 22 cont 1 4 and 3 of 2250*

11 Da transp 11 and 20 —" Va Ma निजितो विना, Da विना विना १ निजिता विना (corrupt) —" Va Da निजित (for पूजित) —" Ga १ Ma क्षणवत् (Ma "ये) (for श्रेष्ठ) Si Dt Da 22 23 24 वप्रे, Ma "ये (for महावप्रे) —For 11^{ms} Na V B Da 22 23 Ma 30 text 1 1 and then 10 1 2 5 while Da 105

2249* after 11 and thereafter cont only 1 4 and 5 along with Di

2250* राघवे सह समन्वय कृत्वा प्रविततुम् ।

अथ मे सकल भग्न प्राज्ञ चाप विवाकस्तुम् ।

अथ पूनोदयित राघवैः व्यासश्चोत्तराग्र्यम् ।

एवं चापि महर्षिणां शान्ताग्र्यमदायतुम् ।

सविप्रपदं पूनो राजकाव्यादितुम् ।

[1 2) Si Ba Da 22 23 प्रवित, १२ प्रवित —(1 2) Da १ Ma कोषे च पुनित (for the post half) —Ba reads in marg from the post half of 1 3 up to 12 —(1 3) Va कोषेय Ba १ गवताम् (hypometric) १ 4 पुनित (for पत्तय) Da १ Ma लक्षणाग्र्यम् (for the post half) —(1 4) १२ Ba Da 22 23 सर्वय च, १२ सविप्रपद Da १ एतां च (for एतां चापि) Si 2 नववप्रे (sic) Va 26 Ba 2 नववप्रे, Da १ १ लक्ष Da 2 नववप्रे (for नववप्रे) Va 26 Ma सह (for सह) —(1 5) Ba 4 कोषे च Da नववप्रे Da १ एतां च १ २ पुनित, Da १ २ (for पुनित) Da चपि विप्र Na Ba Da 22 23 1 4 (for एतां) Da लक्षणाग्र्यम् (for लक्षणाग्र्यम्)]

■ Ba reads 22^{ms} in marg (cl v 1 22) —" Si Da 22 23 Ma पु (Da च) राज्ञ Na V B Da 22 23 महाराज Dt Da १ वद (cl Ma नरश्रेष्ठ (for महर्षेय) —" Si विना विना, Na 1 2 Ba 4 Dt १ १ 10 11 12 13 Ga १ २ Ma विना विना, Dt Da १ लक्षणाग्र्यम् Gmg as in text Da १ पुनित —Di reads 22^{ms} 13^{ms} in marg —" Dt (1 2) (for [1 2) Si Da 22 23 महाराज (Da "राज) Ma लक्षणाग्र्यम् (for महर्षेय) Ma महर्षेय

G १ ७ २५
B १ ७ १७
L १ ७ २५

राज्ञा च रायसौ पुनौ निद्राम्य परिहर्षितः ।
उत्तम परमप्रीतिं कनेन सुखितः ॥ १७

अनमोऽपि महातेजाः क्रिया धर्मेण तत्परितः ।
यजस्य च सुताभ्यां च कृत्वा रात्रिभूरात् ॥ १८

इति श्रीरामावणे वाल्मिक्ये जटपठितमः सर्गः ॥ ६८ ॥

—(1 12) *Vi* ४ स्तुत्या (for स्तुतो) —(1 13) *Si* आनय
Da आनय (for आनय) *Vi* ४ पुन (for परिपन्न) *Si*
Da ४ १२ नि (Da ४ २ च) निवेदो, *Vi* ४ च विवे, Da (gloss)
हर्षितु, Da ४ १२, Da निवेदित (acc), Da ४ च विवे (for च
विपिन)]

—After 5 Ba 1015

1253* आनयन महाभोगे अनमोऽपि कण्डवः ।

—Ba Da cont [1252*]

1254* राक्षसो यमस्योऽपि सुमेधमन्त्रं जलम् ।
रामोऽपि यथा यमस्योऽपि सुमेधमन्त्रं समन्वितः ।
सात विंशतिं चैव वनितां हिंसायुक्तम् ।
यथाक्रमं यथाव्याप्यं यथावत् सर्वमप्युक्तम् ।
त च सर्वं महाभोगे इत्यपि सत्यमन्त्रम् । [5]
परिचरयामास युयुत्सु क्रोधा च यमस्य निद्रम् ।
महाभोगे यमस्योऽपि सुमेधमन्त्रं समन्वितम् ।
प्राप्तुमास्तुत रामस्य जगाम विरक्ता मयिम् ।
रामोऽपि यथा परिचरयामास सुमेधमन्त्रम् ।
रामोऽपि यथा परिचरयामास सुमेधमन्त्रम् । [10]
यथा विरक्ता चैव महाभोगे परिचरयामास ।
यथावत् यमस्योऽपि सुमेधमन्त्रं समन्वितम् ।
त च युयुत्सु यमस्योऽपि सुमेधमन्त्रं समन्वितम् ।

{(1 1) Da (अ) ४ (for (अ) ४) —(1 3) Da सुमेध
(for सुमेध) —(1 5) Da यथावत् परिचरयामास सुमेधमन्त्रम्

—(1 8) Da यथावत् (for यथावत्) —(1 10) Da सुमेधमन्त्रं
परिचरयामास (for परिचरयामास) —(1 12) Da सुमेध (for
सुमेध) —La reads in margin whole Da om 1 12-13

—(1 14) Da सुमेध (for सुमेध)]

—* *Si* Da ४ १२ (अ) ४ (for (अ) ४) *Da* ४ १२ सुमेध
(for सुमेध) —* *Da* ४ १२ सुमेध (for सुमेध) *Si*
अनमोऽपि, *Da* ४ १२ सुमेधमन्त्रम्, *Da* ४ १२ सुमेध (for सुमेध),
Vi ४ १२ सुमेध (for सुमेध) —After 16, Da
1015

1255* भवस्योऽपि महाभोगे सुमेधमन्त्रं समन्वितम् ।
विपरीतं दुराग्रं हिंसायुक्तं यथावत् यमस्योऽपि सुमेधमन्त्रं समन्वितम् ।

17 * *Si* Da ४ १२ (अ) ४ (for (अ) ४) *Da* ४ १२ सुमेध
Om, k 1 as in text *Si* Da ४ १२ सुमेध (for सुमेध) *Si*
[hypermetre]] *Si* परिचरयामास सुमेधमन्त्रं (for परिचरयामास
सुमेधमन्त्रं) —* *Si* Da ४ १२ सुमेधमन्त्रं (for सुमेधमन्त्रं) *Da* ४ १२ सुमेध

cont ४]] सुमेध, *Si* (after 1015 see in Da 1015 text)
उत्तम परमप्रीतिं कनेन सुखितः —* *Si* सु, *Da* Da ४ १२
Ga २ *Vi* ४ १२ (अ) ४ (for (अ) ४), *Da* [म] ४ (for सु) —For
16*—17, *La* V B Da 1015 10 *Vi* ४ १२ सुमेध

1256* सुमेधमन्त्रं परमप्रीतिं कनेन सुखितम् ।

उत्तम परमप्रीतिं कनेन सुखितम् ।

[*Da* om (hap)] 1 1 (see 1254*) —(1 1) *Da*
सुमेध (for सुमेध) *Da* ४ १२ सुमेध *Vi* ४ सुमेध (for सुमेध) —After
1 1 all the above *Vi* ४ (except *Da*) in 1252*
—(1 2) *Vi* ४ *Da* ४ १२ सुमेध *Vi* ४ (for सुमेध) *Da*
सुमेध (for सुमेध) *Da* ४ १२ सुमेध *Vi* ४ *Da* ४ १२
सुमेध *Da* ४ १२ सुमेध, *Da* ४ १२]

18 * *Ta* Ga जलम्, *Si* ४ १२ as in text (for
सुमेधमन्त्रं) *Da* ४ १२ *Da* ४ १२ *Vi* ४ सुमेध (for सुमेध) हा
(for सुमेध) —* *Da* ४ १२ Ga ४ १२ सुमेध, *Si* ४ १२ k 1
as in text *Da* ४ १२ *Da* ४ १२ *Vi* ४ सुमेध —*
Ga *Vi* सुमेधमन्त्रं, *Si* Ga as in text (for सुमेधमन्त्रं) *Da*
सुमेधमन्त्रं *Vi* ४ *Da* ४ १२ सुमेधमन्त्रं सुमेधमन्त्रं —* *Da* ४ १२
सुमेध (for सुमेध) —For 18*, *Vi* ४ १२ *Da* ४ १२ *Vi*
suhst

1257* सुमेधमन्त्रं परमप्रीतिं कनेन सुखितम् ।

[*Si* सुमेध (also सुमेध) *Da* ४ १२ सुमेध *Da*
सुमेध *Da* ४ १२ सुमेध (for सुमेध) *Da* ४ १२ सुमेध, *Da*
सुमेध *Vi* सुमेध]

—After 18 *Si* (before 1 69 1) *Da* ४ १२ सुमेध

1258* सुमेधमन्त्रं परमप्रीतिं कनेन सुखितम् ।

[*Da* ४ १२ (for सुमेध)]

Collection *Da* ४ १२ om (cont the Sarga)
—*La* ४ १२ *Si* *Da* ४ १२ om (cont the Sarga)
Da lacuna. —After *La* ४ १२ *Si* *Da* ४ १२ om (cont the Sarga)
—*Sarga* name *Si* *Vi* *Da* ४ १२ सुमेध (for सुमेध)
Da ४ १२ सुमेधमन्त्रं *Vi* सुमेध —*Sarga* name
(figures words or both) *Si* *Vi* *Da* ४ १२ om (cont the Sarga)
Si *Da* ४ १२ *Vi* *Da* ४ १२ *Vi* *Da* ४ १२ *Vi* *Da* ४ १२ *Vi* *Da* ४ १२
Si 69 *Da* ४ १२ *Si* 67 *Da* ४ १२ सुमेध—*Sarga* name
69 —After 69 om *Ta* concludes with श्रीराम
चन्द्राय नमः *La* ४ १२ *Si* श्रीरामाय नमः, *La* श्रीरामाय नमः
नमः *Si* श्रीरामाय नमः

तमुक्तान्तं वेदेहं स्थितिष्वो महाशुनिः ।
 उरान् यनं मीरं वमिष्ठमहितो नृपम् ॥ १
 अचिन्त्यान्यप्रमेयानि कुलानि नृगुणम् ।
 इत्याकूपां विदेहाणां नैषो तुल्योऽस्ति कथन ॥ २
 सद्यो धर्मसंनयः सद्यो रूपसंपदा ।
 रामलक्ष्मणयो राजन्सीता चोर्मितया सह ॥ ३
 यत्कथं च नरश्रेष्ठ श्रूयतां वचनं मम ॥ ४

71

57. 1. G. missing Sarga 71 (cf v l I 66 20 and I 69 28 resp.) Ds 712 contains the previous Sarga

1 *) Ms राजान (for वेदेह) Śi Śs V B Ds-367 9-11 Ms अनयाये गु वयम् (Śi Ds-377 10 गु वेदेहे. Ds विदेह गु) —*) Ms [ह] यो (for वयम्) Śs V B Ds-377 10 Ms यो (Vs श्रीमान्, Ds-377 10 यो). Ds लय, Ds कीर, Gm 1 पर (as in text) —*) Śi Ds Gs सवित्र Ns V B Ds-377 10 Ms उदा (for वयम्)

2 *) Ms damaged for मय Ds Ds-377 10 [म] प्रमेयानि, Gs as in text. —*) Śi Ds-377 10 10 गुह*, Ds हनुमन्, Ts गुह*, Gs Ms गुह* (for मयुग्म) —*) Śi Ds-377 10 10 नृपेयम् (Ds 'नृ' [sic]) विदेहाणां (Ds *) —*) Ds लय (for नैष) Ds कथ [mag कोवि] (for 'म').

3 *) Ds 'सद्ये. —*) Śi Ds-377 10 रूपसंपदा (Ds रूप संपदा [यि च —*) Ms दया (for रायम्) —*) Gs Ms Gp श्रीया, Gs कीच य [sic] (for श्रीया य) S (except Ms) [कोवि] (for 'म').

4 *) Śi Ds-377 10 त (for च) Ds अनयते (corrupt) —*) Śi Ds-377 10 10 ययं धृवमसि (Ds-377 10 10 ययि, Ds-377 10 10 ययं) —For 2-4 Ns V B Ds-377 10 Ms subst Ds subst I 3 4 for 3 while Śi Ds-377 10 10 subst I 4 only for 3rd

1292* डमे सरीरविशये उल्लेखि यो वृत्ते ।
 यथाह द्रवाकुवतो दि अनकलां वषेय च ।
 सारोऽप्रत्यक्षयोः सुखोऽस्ति ये मति ।
 सीताया उल्लेखाय रामलक्ष्मणयोः ।
 यथायमसि च विचित्रोऽस्ति यमु लक्ष्म । 5]

[[1 1] Note hiatus between two lakes. Vs वेदेहे, Ds Ms यः 2 रे (for वां वृत्ते) —[1 2] Ds नये Bs [य] ये अया. —[1 4] Śs V B Ds-377 10 10 [Ds-377 10 10 यो] मियय (Ds *) य. Śi Ds-377 10 10 यो. Vs Ds-377 10 10 यो (for लय). —[1 5] Ds ययु लय, Ms धृव गुह]

अत्रा यवीषान्धर्मज्ञ एष राजा कुशध्वजः ।
 अस्य धर्मात्मनो राजद्रूपेणाश्रितो भुवि ।
 सुतद्वयं नरश्रेष्ठ पत्न्यर्थं करामहे ॥ ५
 यतस्तु कुमारस्य युगुधस्य च धीमतः ।
 नरयेम सुते राजवंशयोर्वे महात्मनोः ॥ ६
 पुत्र दमस्तथेमे रूपपौरनशासिनः ।
 लोकालोचमाः सर्वे देवतुल्यपराक्रमाः ॥ ७

5 *) Gs Ms लय (for यवीषम्) Ds-377 10 यमात्त (for यवीष) Śi Ds-377 10 अत्रा [] य (Ds य) वीषात्त. Ns V B Ds-377 10 Ms अत्रा ते (Vs यमात्त [] [] सारो योरे (Vs 'लय') —*) Śi Ds-377 10 यवीषा हि, Ns V B Ds-377 10 यो सारो, Ds-377 10 राजा केय (Ds केय, Ds यो, Ds 'येय'), Ds योरे सारो, Gs Ms यय लय (for यय लय) Ds योरे 4 कुशध्वज —After 5th, Ds-377 10

1293* यमिष्ठम गरीष्ठम यमामहे (sic) पत्न्यर्थं ।
 —*) Ms लय (for अय) Śi Ds-377 10 10 लय (for सारम्) Ns V B Ds-377 10 Ms य (Ds य) सारि किं (Ns V B Ds-377 10 य [sic]) यमामहे (Ds यमामहे) —*) Vs लय (for यमामहे) Gs (after corr) [] य मिये Ds य लय मिये भुवि —*) Gs सुत योरे, Ms कथम् (for युगुधस्य) Ds यमामहे Ns V B Ds-377 10 Ms यय लय सारामहे (Vs 'य', Vs 'य', Ds 'य') —Ms repeats 5th after 6th (first time) —*) Śi Ds-377 10 यय (Ds 'य', Ds 'य') Ns V B Ds-377 10 Ms (both times) यय, Ds ययामहे (for ययामहे) Ds ययामहे

6 *) Ns V B Ds-377 10 Ms (both times) ययामहे ययामहे (Vs 'य', Vs 'य', Ds 'य') —After 6th, Ms erroneously repeats 5th and 6th —For 6th 5th, Ns V B Ds-377 10 Ms subst 1295* —*) Ds Ds-377 10 'य मे, Ds 'येय', Gs 'य मे' (for ययामहे) Ts मे, Ts Gs मुता (Gs 'य') Gs as in text (for मुते)

7 *) Ts योरे (sic) —*) Ds Ds-377 10 सारामहे. —For 6th-7th Śi Ds-377 10 10 subst.

1294* हनुमन्ता मुनिश्रेष्ठो ययात्तान् देवम् ।
 पुत्री दयाधर्मो लोकात्मनोः ।
 ययामहे महादेवा दाम्पत्यप्राप्तये ।
 ययामहे महादेवा ययामहे ययामहे ।
 ययामहे ययामहे ययामहे ययामहे ।

[[1 1] Note hiatus between two lakes. Vs वेदेहे, Ds Ms यः 2 रे (for वां वृत्ते) —[1 2] Ds नये Bs [य] ये अया. —[1 4] Śs V B Ds-377 10 10 [Ds-377 10 10 यो] मियय (Ds *) य. Śi Ds-377 10 10 यो. Vs Ds-377 10 10 यो (for लय). —[1 5] Ds ययु लय, Ms धृव गुह]

उभयोरपि राजेन्द्र संन्येनानुवृत्तताम् ।

इत्यनुकुलमन्यग्रं भवतः पुष्पकर्मणः ॥ ८

निधामित्रवचः श्रुत्वा वसिष्ठस्य भवे उदा ।

जवरुः प्राङ्निर्वासयमुवाच मुनिपुंगवौ ॥ ९

8 ^a) Ds एव (for वरि) Ss Ds-2.1.11 इवय[Si
भ [sic]] हि नयेत् —^b) Ts सुवेन, Gs Ms सरयो दि,
Cg t सरयेन (as in text) Ss Ds-2.1.11 वृत्तता,
Dt 'कुल' (for [न] कुल-वत्ताम्) —^c) R(ed) इदमभ्ये
Si प्रसवय, Ds वायुय, Ds वयय (for वयय) Ds T
Gs इदमभ्ये कुल वायय (Gs कुल वायय) —^d) Jt Ts Ms
वयय (sic), Cylrigt as in text Ss Ds-2.2.11
वयय (Ds 2.2.11 वयय (Ds 2.2.11 वयय) वययव

9 ^a) Ds वसिष्ठे Ss Ds-2.1.11 व (Ds om [sub-
metric]) मयित (for मये उदा) —For 6^a-9^a, Ss V B
Ds 11 is Ms subst.

1295^a कवी मे संवच्य वयं वये ते रयिता वयम् ।
दुःखं दृष्ट्वास्वात्तं पावतोऽन्तरीक्षम् ।
शोकरोपमां धीरां सर्वं सत्परायम् ।
एवमेवैव रात्रिस्तथा वयमस्मि ।
सद्योऽपि प्रमोदं दृष्ट्वास्वात्तं महीपते । [5]
सर्वं वयमभ्येष्टोऽन्तरीक्षम् सत्परायम् ।
इत्यनुकुलमन्यग्रं भवतः पुष्पकर्मणः ।
इत्युवाच वचः श्रुत्वा वसिष्ठमसिष्ठम् ।

[(1 2) Bs Ds (before corr) 12 (for सवच्य as)
Ms एव सवच्य Ds 12 (for सवच्य (sic) Ms कवी वे
व सवच्य (for the prior half) Vs 12 (for सवच्य as
वये ते रयिता —(1 2) Vs Bs Ds दृष्ट्वास्वात्तं Ms
दृष्ट्वास्वात्तं, Bs 12 वयय Ss Ds Ms वयय (for वयय)
—(1 3) Ds 'रात्रिस्तथा' (metathesis) —(1 4) Bs वयय
(for वयय) —(1 5) Vs Ms 'वये ते' Vs वयय Bs
'वये ते' (for वयय) V B Ds 11 मयित Ms वयय (for
वयय) —(1 6) Vs वयय Vs 12 Bs Ds 12 वयय
(for वयय) —(1 7) Vs Vs Ds 'वययवयय', Bs 'वयय
वयय' Ds 'वयय वयय', Ds सर्वं वयय (for the
post half) —(1 8) Vs Bs वययवयय, Ds वयय वयय
(for वयय वयय)]

—^a) Ms उवाचैवमभ्ये —After 9, Ss (m) Dt Ds 11
S (except Ms) Cg 11

1296^a वृत्तं वयमभ्ये मये वेदां तं मुनिपुंगवौ ।

[Ts Ms 11 (sic) Cg t as above (for वय) Gs वये
Ss Ts Gs Ms वयय (Ss ते Ts वये) Ds Ms Ts Gs Ms
वयय वे, Ms वे वे (for वे वे)]

सद्यं कुलसंन्यग्रं पदवाचयथा स्वयम् ।

एवं मयत्तं मयं वः कुलसंन्यग्रं इमे ।

पश्यौ मयेतां सद्योऽपि अनुप्रवर्ततामसौ ॥ १०

एकदा राजपुत्रीषां चतसृणां महाहने ।

पाप्मीन्यद्वन्तं चत्वारो राजपुत्रा महाहताः ॥ ११

10 Ds om (hapl? see 11st reading) 10-11st.
—^a) Ts Gs Ms वयय (for वय) Dt Ds 11 Cg
वययवयय (Ds 'वयय [metathesis]) —For 10st, Ss
Dt 2.2.11 subst

1297^a सद्योऽपि कुलसंन्यग्रं पदवाचयथा स्वयम् ।
[Ds सद्यो कुलसंन्यग्रं Ds वयय कुलसंन्यग्रं (Ds 'वयय'),
Ds सद्यो कुलसंन्यग्रं (for the prior half) Ds वयय Ds
'वये']

whole Ss V B Ds 11 is Ms subst

1298^a सद्यं कुलसंन्यग्रं पदवाचयथा स्वयम् ।

[Bs कुलसंन्यग्रं Ms सद्यं (for सद्यं) Ds सद्यो मयत्तं-
कुलसंन्यग्रं (sic) (for the post half)]
—^a) Ss Ms Ds 11 Ds 12 Ds (also as in text) Ss
Gs Ms व (for व) Ss V B Ds 11 Ms [ह]मे मये (B
वय) (for वय व) —^b) Ss V B 11 Ds Ms सद्यो वये,
Ds 11 कुलसंन्यग्रं, Ms सद्यो सद्यो Bs कुलसंन्यग्रं वये सद्यो (sic)
—Ds om 10st-11st —^c) Ds सद्यो Ss V B Ds 11 Ms
वयय (Vs Bs Ds 11 Ms 'वयय' मयत्तं सद्यो वयय
—After 10 Ss V B Ds 11 is Ms 11

1299^a रात्रिस्तथा वयमस्मि वयमस्मि ।
इत्यनुकुलमन्यग्रं भवतः पुष्पकर्मणः ।

[Ss V B Ds 11 is Ms om 1 2 Bs erroneously
repeats 1 1 after 1 1 of 1298^a —(1 2) Bs (second
time) दृष्ट्वास्वात्तं वयय (vayy also as hyp-
metathesis) वयय —(1 2) Bs (1 2) [for [व]वय]
Ms om (for वयय) Vs 1 Bs 2 मयि मयि, Bs Ds मयि
मयि (Ds 'व') Ms वयय V 2 वयय (for वयय 1),
Bs 11 वय, Bs 12 वय]

11 Ds 11 om 12st (cf v 1 10) —^a) Ss V B
Ds 11 वयय, Ds वयय, Cg t as in text Ds om
(hapl ?) from सद्योऽपि up to वयय (see reading in
Ss etc) m 12st Vs 'वयय', Ts 'वयय' (sic) (for
रात्रिस्तथा) Ss V B Ds 11 Ms वययो वयय (for
^a) Ss Ds 11 12 वयय वयय वयय वयय वयय वयय
—Ds om 11st-12st —^b) Ss Ds 11 12 वयय —For
11st Ss V B Ds Ms subst

1300^a वयमस्मि वयमस्मि पाप्मीन्यद्वन्तं चत्वारो ।

[Vs वयय (for वयय) All the above MSS.
(except Vs) वयय Vs वयय, Bs वयय]

७२

यमिस्तु दिग्से राजा चक्रे गोदानवृत्तमम् ।
तमिस्तु दिग्से शूरो युधाविलम्बुप्रेषितम् ॥ १
पुनः केरुपराजस्तु साक्षाद्भरतमातुलः ।
दृष्ट्वा पृष्ट्वा च कुशलं राजानमिदमब्रवीत् ॥ २
केरुपाधिपती राजा स्नेहात्कुशलमब्रवीत् ।
येषां कुशलं मामोपेक्षे तेषां संरक्ष्यनाममम् ॥ ३
सस्त्रीयं भम राजेन्द्र द्रष्टुमनो महीपते ।
तदर्थमुपयातोऽहमयोध्यां रघुनन्दन ॥ ४

श्रुत्वा न्हमयोध्याया निवाहार्यं वरात्मवान् ।
मिथिलामुपयातास्तु त्वया सह महीपते ।
त्स्याम्युपयातोऽहं द्रष्टुमनः स्वयः सुतम् ॥ ५
अथ राजा दशरथः प्रियातिथिमुपस्थितम् ।
दृष्ट्वा परसत्तमैः पूजार्हं स्मरपूजयत् ॥ ६
तत्सत्तामुपि शो रानि सह पुनर्महात्माभिः ।
श्रीशैलदा पुरस्कृत्य यज्ञमटमुपागमत् ॥ ७

G १७४
B १७४
L १७५

72

६८३ A's missing Sarga 72 (cf. v. 1. 66. 10)
Ct missing up to St. 16 (cf. v. 1. 69). B's D's
continue the previous Sarga

1. D's om. 1-3rd —^a S's A's V B D's १-१३ १३ १३
यमेर दिग्से (D's M's 'स') (for यमिस्तु दिग्से) D's om.
(hapl.) from राजा up to दिग्से १३rd (see variant)
—^b A's १३ १३ B D's १३ गोदानवृत्तमम् V's B's D's
'मम्' —^c M's 'स' (for स) D's D's १३ १३ १३ १३
राजा (for शूरो) A's V B D's १३ १३ १३ १३ दिग्से
यः D's १३ १३ दिग्से यः (for 'यः') A's V B D's १३ १३ १३
(V's 'स' D's 'स' यः, D's यः यः (यः), D's T's
G's M's 'स' यः, C's 1 as in text (for यमिस्तु दिग्से)
S's D's १३ १३ तमेर दिग्से यो युधाविलम्बुप्रेषितम्

2. D's om. 2nd (cf. v. 1. 1) —^a S's १३ D's १३
'मम्', १३ D's १३ १३ (for यमम्) —^b S's १३ V B
D's १३ १३ यो D's १३ १३ (for यमम्) V's १३ १३ १३
—^c B's १३ १३ D's १३ १३ (for यमम्) —^d S's १३ १३ १३
यमम्, A's V B D's १३ १३ १३ १३ १३ १३ १३ १३
'१३ B's M's 'स' राजा (by transp. १३) यमिस्तु —^e after
2 A's V B D's १३ १३ १३ १३ १३ १३ १३ १३ १३ १३ १३ १३

१३१५ युधाविलम्बुप्रेषितं पर्युपयन्ममम् ।
पुनः कालाग्र्यं पश्चादहं यमामयवीर ।
[(1. 2) V's om. (hapl.) up to यमः]

This cont.

१३१६ यमामयनिवासान्मममेवमपि यमिम् ।

3. १३ D's om. (1. 2) 3rd —^a S's D's १३ १३ १३
यमामय १३ यमामय यो १३ 'यम' D's १३ १३ १३ १३ १३ १३
[D's 'य' S's १३ १३ १३ B D's १३ १३ १३ १३ १३ १३ १३ १३
D's १३ (for यमम्) १३ यमामय यो D's १३ १३ (for
यमामय यो) —^b D's T's G's M's 'य' (for यो)
D's १३ (for यम) G's 'य' यमामय यो C's 1 as in

text —^c D's 'स' यः, D's यो (for यो) S's D's १३
१३ १३ १३ (S's D's 'य' यः), A's V B D's १३ १३ १३ १३
युधाविलम्बुप्रेषितं (for यमामय यो) —^d For 3 M's subst. १३ १३

4. " S's D's T's G's यमामय, D's यमामयो (sic), C's 1
as in text —^a S's D's १३ १३ यमामयो —^b For 4th,
१३ V B D's १३ १३ १३ १३ १३ १३ १३ १३

१३१७ यमामयो द्रष्टुमनोऽहं यो च यमामयमम् ।

[१३ १३ १३ (sic) D's १३ १३ (for यमामयो) V's D's 'य'
यि, B's 'यमामयो' (for यमामयो) १३ १३ (for यमामयो) B's
यमामयो D's १३ १३ १३ यमामयो (substantive) (for the post
half)]

—^a १३ D's om. 4th 5th —^b T's M's यमामयो A's V's १३ B
D's १३ १३ यमामयो B's 'य' यमामयो (for यमामयो) —^c
१३ B's D's 'यमामयो' (sic), D's यमामयो (for यमामयो)

5. १३ D's om. 5th 6th (cf. v. 1. 4) —^a १३ १३ B
D's १३ १३ यमामयो, D's [य] यमामयो (for यमामयो) —^b S's
D's १३ १३ यमामयो यमामयो, A's १३ १३ B D's १३ १३ १३ १३ १३ १३
यमामयो, D's १३ १३ १३ यमामयो यमामयो —^c B's om. 5th 6th
V's १३ B's D's १३ १३ १३ १३ १३ १३ १३ १३ १३ १३ १३ १३
—^d S's D's १३ १३ यमामयो —^e S's यमामयो —^f
A's V B's D's १३ १३ यमामयो, D's T's 'य' यि (for
यमामयो) S's १३ D's १३ १३ G's 'य' (for यमामयो)
—^g D's १३, D's १३ (for यमामयो) १३ V B's
D's १३ १३ १३ १३ १३ १३ १३ १३ १३ १३ १३ १३ १३ १३ १३ १३

6. " S's V B D's १३ १३ १३ १३ (for यमामयो) D's
यमामयो (for यमामयो) —^a १३ V B D's १३ १३ १३ १३ १३ १३
D's यमामयो —^b १३ V B D's १३ १३ १३ १३ १३ १३ १३ १३ १३ १३
(यः) G's M's 'य' (for यमामयो) S's D's D's T's
G's M's १३ यमामयो यमामयो

7. " D's om. (hapl.) after पुनः up to पुनः १३ १३
of १३ १३ १३ १३ B D's १३ १३ १३ १३ १३ १३ १३ १३ १३ १३ १३ १३
D's यमामयो (for यमामयो) —^a After १३ १३, S's (om.)
D's D's १३ १३ १३ १३ १३ १३ १३ १३ १३ १३ १३ १३ १३ १३ १३ १३

G. 1 75 9
B. 1 73-9
L. 1 69 9

युक्ते मुहूर्ते विजये सार्वभौमभूषितैः ।
 भ्रातृभिः सहितो रामः कुरुसैतुममङ्गलः ।
 वसिष्ठं पुरतः कृत्वा महर्षीन्परानपि ॥ ८
 वसिष्ठो भगवानेत्य वेदेद्विभिमदमरीह् ॥ ९
 राजा दशरथो राजनृकुलगौतुममङ्गलैः ।
 पुनर्नरसन्धेय दत्तास्मभिरङ्गते ॥ १०
 दातृप्रतिप्रदीदृम्या सार्वर्षीः प्रभवन्ति हि ।

1318* प्रमत्तं पुनरुत्थानं कृत्वा कर्मानं लभन्ति ।

[Dm च्चह्व Tis G. च्चह्विह]

—For 7*—12 Ds V B Doan 10 Ms subst 1320* —
 Si Di 1.1.11 मुनिं हरिं (D. 1.1.11) Di मुनिं, G. 1.1.11
 (for कर्मानं) —^d) Di उपमत्त Di सन्धेय

8 Ds om 8nd (cf v. 1. 7) —^d) Ms damaged
 from वे up to ह 10th Ds Ds Ms च्चह्विह Ms च्चह्विह
 —^d) G. 1.1.11 संगै G. 1.1.11 संगै (as in text) —^d) Di
 Ds 1.1.11 दुराह (for दुराह) —^d) G. 1.1.11 दुराह (for अपराह)
 —For 3rd—12 Si Di 1.1.11 subst 1. 3 and 4 of
 1320* —After 8 Ds Tis G. 1.1.11

1319* विष्णु सतीपत्न्याभिः सती प्रसूयितादृष्ट ।

9 *) Si Di 1.1.11 उप (Di 1.1.11) कथं पतिहन्तु

11 *) Ds 1.1.11 G. 1.1.11 शत्रुः शत्रुः —^d) Si
 Ds 1.1.11 1.1.11 प्रमत्त —^d) Si 1.1.11 Di Ds 1.1.11 भिद्यते
 Ds 1.1.11 भिद्यते G. 1.1.11 भिद्यते (for दशरथः) —^d) Si
 Di 1.1.11 1.1.11 Tis भविष्यादृष्टि

11 *) Tis दृष्टि (sic) —^d) Di Ds 1.1.11 सुवर्णः Ds
 प्रवर्ति —^d) Di 1.1.11 पति G. 1.1.11 पतिहन्तु —^d) Si Di 1.1.11
 1.1.11 दुराह (for दुराह) Si Di 1.1.11 वेदमङ्गल

12 *) Ds दुराह Si Ds 1.1.11 परमोदर —^d) Ds
 महाराज (sic) (for तेजः) —For 7*—12 Ds V B
 Ds 1.1.11 Ms subst 1.1.11 Si Di 1.1.11 subst 1. 3 4
 only for 3rd—12

1320* पुराकृतं वसिष्ठस्यैवमुनिव्यसुपायवै ।

युक्ते मुहूर्ते वैवाहे महाहर्षमङ्गलैः ।
 कुरुसैतुममङ्गलं पुनरुत्थानं कुरु ।
 वसिष्ठं पुरतः कृत्वा कर्मानं लभन्ति हि ।
 यथाराममुत्थानं राजा वेदेद्विभिमरीह् ।
 माता कुरुभार्ये ते विवाहायै सदायत ।
 वसाय वि-वसि वाम्या प्रवेद्विभिमरीह् ।
 क्षिपता हि ते वदो कर्मे वसयध सदायत ।
 स्ववर्णमार्गविधिं नृप वैवाहिकं प्रमत्त ।
 इत्युक्तं परमोदरं वाम्या वाम्यावित्तं नर ।
 प्रमुखाय चणो राज्यं वैभिकतो वसयिष्यति ।

सधर्मं प्रतिपद्यन्त कृत्वा वैवाहिकमङ्गलम् ॥ ११

इत्युक्तः परमोदासो वसिष्ठेन महात्मना ।

प्रत्युत्तानं महातेजा वाम्यं परमधर्मयितु ॥ १२

कः सिद्धः प्रतिहारो मे कस्याज्ञा सप्रतीक्ष्यते ।

स्मृष्टे को विचारोऽस्ति यथा राज्यमिदं त्वम् ॥ १३

कुरुसैतुममङ्गलं वेदिमूलमुपायतः ।

मम उन्म्या मुनिश्चेद्व दीप्ता वदेतिवाचिषः ॥ १४

[[1] Ms om Ds marg (for मुनिं) —(1)
 Ds 1.1.11 1.1.11 (sic) (for पुते) Di 1.1.11 Ms वैवाहे
 (for वैवाहे) 1.1.11 माहुर Ds माहुर (sic) Ms 1.1.11
 Ds 1.1.11 वसुधे (for the post half) —(1) 3) Ds
 om up to पुते (cf v. 1. 7) Si Ds 1.1.11 Ds 1.1.11
 1.1.11 1.1.11 Ds 1.1.11 (for दुराह) Ms 1.1.11 दुराह
 कुरुसैतुममङ्गलं (sic) —(1) 4) Di वसिष्ठ (sic) 1.1.11 दुराह
 Di 1.1.11 दुराह (for दुराह दुराह) Ms 1.1.11 दुराह
 (for the post half) Si Ds 1.1.11 1.1.11 वसिष्ठ (Ms 1.1.11 दुराह
 दुराह दुराह दिन (Di 1.1.11 1.1.11) —(1) 5) 1.1.11 दुराह (for
 दुराह दुराह) Ms 1.1.11 (for दुराह) —(1) 6) Ds 1.1.11 —(1) 7)
 Vs 1.1.11 दुराह 1.1.11 दुराह दुराह Di 1.1.11 दुराह (sic)
 —(1) 8) Ds 1.1.11 (for वे) Ds 1.1.11 (before cor. as above)
 Di 1.1.11 1.1.11 —(1) 9) Vs Ds 1.1.11 दुराह 1.1.11 Ds
 दुराह, Di 1.1.11 1.1.11 (for दुराह दुराह) Ms 1.1.11 दुराह
 (for the prior half) 1.1.11 दुराह Di 1.1.11 (for दुराह)
 Vs 1.1.11 दुराह दुराह दुराह दुराह दुराह —(1) 10) Vs Di
 [1] 1.1.11 1.1.11 1.1.11 Ms दुराह दुराह (for दुराह दुराह) 1.1.11
 (for also) दुराह दुराह 1.1.11 1.1.11 (D. 1.1.11) Di Ms
 दुराह दुराह —(1) 11) Ms 1.1.11 दुराह (for the prior
 half) Ms 1.1.11 (for व)]

13 *) Ds Tis (for व) Ms (m also) दुराह (for
 दुराह) Ms [1] 1.1.11 (for वे) Si Ds 1.1.11 दुराह दुराह
 (D. 1.1.11) 1.1.11 1.1.11 Si Di Ds 1.1.11 दुराह दुराह Ds दुराह
 वे Si Ds 1.1.11 दुराह दुराह Ds V B Ds 1.1.11 दुराह (D. 1.1.11)
 दुराह दुराह Di Ds 1.1.11 Tis G. 1.1.11 दुराह दुराह Ds 1.1.11
 दुराह दुराह —^d) Si Na V B Ds 1.1.11 दुराह दुराह
 —^d) Si Di 1.1.11 दुराह (for दुराह) 1.1.11 V B Ds 1.1.11
 Ms दुराह दुराह (D. 1.1.11 दुराह दुराह Di दुराह व Ms दुराह दुराह)
 प्रतिपद्यते

14 *) Si Ds 1.1.11 दुराह (Si Di 1.1.11 1.1.11
 m also दुराह) m दुराह Ds दुराह दुराह G. 1.1.11 1.1.11
 (for दुराह दुराह) —^d) Si Ds 1.1.11 वेदिमङ्गल —For 14th,
 Ds V B Ds 1.1.11 Ms subst

1321* यज्ञमूर्तिमिता माता कुरुसैतुममङ्गलम् ।

[B. 1.1.11 Ds Ms om (hapl) second Si B. 1.1.11,
 Ms दुराह (for दुराह)]

कृष्णो बलवान् न तुल्यगुणमिन्द्रियतः ।
विश्वसि न परिकल्प्य भगवन्तं नृपतमम् ॥ १२ ॥ २६

विं श्रद्धिं कृत्वा वेदिं सज्जानयेत् च ।
 तथैव महात्मानः सहस्राणां रघून्मातः ।
 योक्तेन तथा चकुरिमाहं निषिद्धकम् ॥ २३

पृष्ठशर्मद्वयसीदन्तरिधात्सुभास्वरा ।
देव्यदुन्दुभिनिधोर्णातिनाद्विनिस्वनैः ॥ २४

ननुत्थापसंस्था यन्त्रार्थं त्रुः कठम् ।
निवाहे रघुस्थानां तद्वृत्तमिवाभम् ॥ २५
ईदृशे कर्मामे तु तूयं दुष्टमिनादिते ।
मिदं वि ते पत्तिम्य ऊहूर्मायां गौवतः ॥ २६
वधोपगम्यां जम्बुते सदारा रघुनन्दनाः ।
रावाप्यनुययौ पद्मन्तर्पितिवः समन्धः ॥ २७

G	1	75	30
B	1	73	40
L	1	69	50

इति श्रीरामायणे वाल्मीके द्विसप्ततितमः सर्गः ॥ ७२ ॥

ब्रह्मसूत्रम् (V 4 4 1), D₂ कांक्षी ब्रह्मसूत्रम् — D₂
reads *sa' in marg etc m -'* D₂ सिंह for लक्ष
म ब्रह्मसूत्रम्, V D₂ 11 11 T₂ ब्रह्मसूत्रम् T₂ damaged for
सूत्रम् ब्रह्मसूत्रम् — *'* S₁ D₂ 11 11 V₂ ब्रह्मसूत्रम् {for
ब्रह्मसूत्रम्} D₂ V B D₂ 11 11 ब्रह्मसूत्रम् D₂ 11 11
(V D₂ 11 11) 11

[illegible]

१५७* कादुसभैतु गृह्यतेषु उत्तितेषु च पण्डितु।

[To be continued]

24 १) Si Desat गंविदे Si To गुमागुता (To
'मरा' De गुता सता, De गुमसता —) De निगवी
Si Desat गंविदे Si To गुमागुता (To
'मरा' De गुता सता, De गुमसता —) De निगवी
Si Desat गंविदे Si To गुमागुता (To
'मरा' De गुता सता, De गुमसता —) De निगवी

25 *) D₂ is not (for \leq) — 1 or 23 25⁸
 So V is Dis is Me sub₁ D₂ sub₁ 1 1-6
 for 23-24 D₂ sub₁ 1 1-2 only for 23⁸ sub₁

[illegible]

[(1, 2) D₁ m² D₁ 2.5 m² (for 100%) V₁ 20 (for 100%) V₂ = 1000] i.e. V₁ reads the line of 25th as in Su

[illegible]

—⁴) Di खड्गमुखाय —⁴) Di अश्वजित् Di Di १३३
T G ३३५ Di १३३५ (for इश्वरम्)

[illegible]

27 " In Dham Ge खण, In खण Ma : कण
(for 1st परापर) In Dham T Ge Ma परापर; In
Dham अण In Dham T Ge Ma अणपर; In
परापर (for खण) —for 27th, 28th & 29th Dham Ma
अण : In 28th after 6th Dham after 27th

अथ राजा व्यतीताया विद्यामित्रो महाशुनिः ।
 आशुचल्य तौ च राजानौ जयामोत्तरपर्वतम् ॥ १
 मिथामित्रे गते राजा त्रैदेहं मिथिलाविषम् ।
 आशुचलयाव जगन्मातु राजा दशरथः पुरीम् ॥ २
 अथ राजा विदेहानां ददौ वन्याधनं बहु ।

मया दत्तसहस्राणि वहुनि मिथिलेधरः ॥ ३
 कमलानां च मुरूपानां क्षौमरोधम्बरानि च ।
 हस्त्यश्वरथपादादं दिव्यरूपं स्वलंकृतम् ॥ ४
 ददौ कन्यापिता तासा दासीदासमनुचमम् ।
 हिरण्यस्य सुवर्णस्य मुक्तानां सिन्धुमस्य च ॥ ५

1331* सानि पानि चातेष्व दारमल वयकुलम् ।

[D: सानप, Ds: सारप १० च ता B: ददा (for सार)
 Ds: सगगल वयकुल (for the post half)]
 Ds: cont

1332* विमदम् समालय बहुशला विविधम् ।

—Thereafter Ds reads 1 5 and 6 of 1330*

—^{4d} [D: S: V L: D: १३३११० १० पथम्, D: ६६६ पथम्
 (as in text) S: द्रष्टव्यं सवाम्पथः, १० द्रष्टव्यं सु
 सवाम्पथ (for १०) M: द्वा-दशत्यनुपथो राजा त्रैदेहिनि वद
 —After 27 S: Ds 13 106

1333* अथ दशरथानां भूपाल सभापणे

पौरुष हृदि दुर्निष्ठमभि सरोरि ।

सताय ह्य ज्यैष्ठ्यदिग्भ्यो नवद्रिः

यमरसगुह्यसि मन्मथासमये ।

[(1 4) Ds 13-106 (for १०६)]

Columben herga name S: S: १३ Ds-13 106
 V-4 B: Ds: सार्दि —After herga name B: Ds
 (before Sarga name) ms. सार्दि-सार्दि —Sarga name
 S: सार्दि-सार्दि, S: १३ २० B: २३ Ds: दशरथपुत्राय (१३
 'पुत्र' विवाद, १३ दशरथाय विवाद, B: विवाद, Ds-13 10
 विवाद, Ds: विवाद, Ds: सार्दि, G: सार्दि-सार्दि
 —Sarga no (figures words or both) S: १३ B: २३
 Ds-13 106 B: B: Ds: 75 १३ Ds: 76 १३ Ds:
 Ds-13 106 S (except M): 73 Ds: 50 Ds: 48 Ds: 53
 १३ 7६ Ds-13 106—द्व-द्व-विवाद-सार्दि 74 —After
 colophon T: G: M: conclude with श्रीरामाय नमः,
 G: श्रीराम रामाय नमः

73

1334* S: crossing Sarga 73 (cf १३ 1 66-70)

1 * १० M: सार्दि (for सार्दि) —^{4d} G: सार्दि-सार्दि
 M: सार्दि-सार्दि —^{4d} Ds: १३-६ B: Ds-13 106 सार्दि-सार्दि Ds:
 Ds: T: G: १३ M: S: ६६ सार्दि (for सार्दि-सार्दि) S: १३
 १ B: Ds-13 106 १३ १० सार्दि-सार्दि M: सार्दि-सार्दि (1 १ १०
 सार्दि) —After १, Ds: T: G: ms.

1334* सार्दि-सार्दि सार्दि-सार्दि सार्दि-सार्दि

[T: सार्दि T: सार्दि-सार्दि, G: सार्दि-सार्दि (for सार्दि-सार्दि
 १)]

2 * S: Ds-13 106 सार्दि, S: १ B: Ds-13 106 also as in
 text) Ds-13 106 सार्दि, Ds-13 106 सार्दि (for सार्दि) G:
 सार्दि-सार्दि सार्दि-सार्दि —^{4d} S: १ B: Ds-13 106 सार्दि-सार्दि,
 Ds: सार्दि (for सार्दि) B: (as also) १ सार्दि-सार्दि, Ds:
 सार्दि-सार्दि —^{4d} S: सार्दि Ds: Ds: G: M: सार्दि-सार्दि, T:
 १३ सार्दि-सार्दि G: सार्दि-सार्दि (by transp) (for
 सार्दि-सार्दि) Ds: सार्दि, Ds: T: M: (after corr) सार्दि-सार्दि,
 १३ सार्दि-सार्दि (for सार्दि-सार्दि) S: १ B: Ds-13 106 सार्दि-सार्दि
 (Ds: सार्दि) S: १३ १३ B: Ds-13 106 सार्दि-सार्दि —^{4d}
 M: सार्दि (for सार्दि) S: १ B: Ds-13 106 सार्दि-सार्दि M: सार्दि,
 B: सार्दि (for सार्दि) —After 2 Ds: T: G: ms.

1335* सार्दि-सार्दि सार्दि-सार्दि सार्दि-सार्दि ।

[Ds: T: G: सार्दि-सार्दि (for the post half)]

3 * B: सार्दि-सार्दि (for सार्दि-सार्दि) —^{4d} S: १ B: ३
 Ds-13 106 सार्दि, B: सार्दि (for सार्दि) S: सार्दि-सार्दि S: १ B:
 Ds-13 106 सार्दि (for सार्दि) —^{4d} S: Ds-13 106 T: M:
 सार्दि-सार्दि, Ds: सार्दि-सार्दि

4 * Ds: Ds-13 G: M: १ G: ६६ सार्दि-सार्दि S: ६६ as in
 text (for सार्दि) —^{4d} Ds: सार्दि

5 Ds: reads 3 in marg —^{4d} Ds: Ds-13 G: १३
 S: सार्दि G: सार्दि, S: ६६ as in text (for सार्दि) —^{4d}
 S: सार्दि-सार्दि (as in text) Ds: सार्दि-सार्दि-सार्दि G:
 सार्दि-सार्दि सार्दि-सार्दि S: सार्दि-सार्दि सार्दि-सार्दि-सार्दि
 —For १-३ S: Ds-13 106 (all read १ ३ before 3)
 subat

1336* सार्दि-सार्दि सार्दि-सार्दि सार्दि-सार्दि सार्दि-सार्दि

सार्दि-सार्दि सार्दि-सार्दि सार्दि-सार्दि सार्दि-सार्दि

सार्दि-सार्दि सार्दि-सार्दि सार्दि-सार्दि सार्दि-सार्दि

[(1 १) Ds: सार्दि (for सार्दि) B: Ds-13
 सार्दि-सार्दि, Ds: सार्दि-सार्दि (for सार्दि-सार्दि) —(1 २) Ds-13
 सार्दि-सार्दि; Ds: सार्दि सार्दि, Ds: सार्दि-सार्दि (for सार्दि-सार्दि)
 Ds: सार्दि-सार्दि]

—For ३-५, S: १ B: Ds-13 106 subat.

G. 1 76. 25
B. 1 74. 23
L. 1 70. 25

एवमुक्त्वा र्थमादाय भार्गवं भीमदर्शनम् ।
रामो राम रामेति मधुरा वाचमनुक्त्वा ॥ २१

प्रतिश्रुत्वा तु तं प्लुतामृषिदत्तां प्रशपयान् ।
रामं दाक्षरथिं रामो वासुदेवोऽभ्यभाषत ॥ २२

इति श्रीरामायणे वाल्मीक्ये विसप्ततितमः सर्गः ॥ ७३ ॥

{for क्षत्र व} Ss Ds 221910 {व} लक्ष्मणोपुव, Da
[व] लक्ष्मणोपुव, Ds 221910 {व} लक्ष्मणोपुव, Da
{for एते} —^d Ss Gs 221910 {Gs लक्ष्मणोपुव} विगच्छन्वा
—^f Ss Ds 221910 मा {for व} Gs {व} {for
[व] ल} Da चिकीर्षन्, Ds चिकीर्षन् Gs चिकीर्षन्

21 ^a Ds 221910, Ds 221910 {for लक्ष्मणोपुव}
—^b Ds भीमदर्शनम् —^d Ss Ds 221910 लक्ष्मणोपुव,
Ds Da Gs Ms मधुरा {Ds २१} वाचम्, Ds Ts Ms वाचो
मधुरम्, Ds मधुरं वाचम् {for मधुरा वाचम्} Ds 221910 मधुरम्
{for मधुरम्} —For 20^a-21 ^a V B Ds 221910 Ms
subst

235^a क्षत्रं रामोऽवस्यन्तमस्य मधुरावपुमि मधुरम् ।
तर्षणप्रपन्नं पौनस्यं कृत्यमनुक्त्वा ।
कथित्वापि ततोप क्षत्रं लक्ष्मणोपुव ।
इति मन्त्रार्थमुपमय भार्गवं तं लक्ष्मणोपुव ।
वसिष्ठमुखा विद्या लक्ष्मणोपुवैर्देवैः वच । [5]
रामं मुखागतं वेत्तु मधुरावपुमिर्देवैः वच ।
मुने भगवन् मधुरावपुमि न पौनस्यं पुनर्देवैः वच ।

{Vs om {hapl}} 1-3 —{1 1} Ds 221910 {for वच}
Vs मधुरम् Vs 221910 वचम् {for the post half} Vs
वचि {for वच} Ds 221910 वचम्, Ds 221910 वचम्
{for the post half} —{1 3} Vs Ds वचि Vs
Bs 221910 {for वचि} Vs Ds वचम् —{1 4} Ds
[व] वच Vs 221910 Vs मधुरं वे, Ds मधुरा {for मधुरं वे}
Ds मधुरम् —{1 5} Vs 221910 {for वच} Vs लक्ष्मणोपुव
Ds लक्ष्मणोपुव {for लक्ष्मणोपुव} —{1 6} Ds वे वच वचम्
{for वच लक्ष्मणोपुव} Vs Ds वे, Vs वच, Ms वचि {for वच}
—{1 7} Vs Ds वच {for "वच"} Vs वच Bs वचम्,

Bs वचम् Vs वचम् {for वचम्} Vs 221910 Ds वच {for
वच} Ds वच {for वच}]

22 Ms reads 22^a *sup lin sec m* —^a Vs 22^a,
Vs 22^a वच {for प्रतिश्रुत्वा} Ms Bs Ds 221910 Ms व, V B 221910
Ds Ms व {for व} Ds वचम् {22} {for वचम्}
—^b Ss Ds 221910 वचम्, Ts damaged वि {for
कथित्वा} As V B Ds मधुरा {Vs Ds 221910 also} :
"मधुरा" व व {Vs 221910 {submetric}} वचम्; Ds
वचम् व वचम्; Ds वचम् व वचम्; Ms वच
वचम् व वचम् —After 22^a Ss Ds 221910 Ms.

235^a मधुरावपुमि मधुरावपुमि मधुरावपुमि ।

{Ds-साराग {for-वचम्} }

—^a Bs वचम् {for वचम्} Bs वचम् {22} {for
वचम्} Vs V B 221910 Ds वचम् and वचम् {for वचम् and
वचम् resp} Ss Ds 221910 Ms वचम् वचम् वचम् :
Vs 221910 Ds Ms वचम् वचम् {Vs 221910 {submetric}}
वचम् वचम् {hypometric}

Colophon Ds 221910 (continue the Sarga)
Ss reads in margin —*Adhija name* Ss 221910 Vs
Vs 221910 B Ds वचम् —After *Adhija name* Bs 221910
वचम् —Sarga name Vs 221910 B Ds वचम्
वचम् : Vs वचम् वचम्; Ds वचम् वचम्; —Sarga
no {figures words or both} Vs 221910 om. Ss
70 Vs Bs Ds 76 Vs Ds 77 Vs Ds 221910
(except Ms) 74 Ms 72 Ds वचम्—वचम्—वचम्—
वचम् 75 —After colophon Ds concludes with श्रीराम,
Ts श्रीरामवचम् वचम्; Gs 221910 श्रीराम वचम्; Gs भीम
रामवचम् वचम्; Vs श्री —वचम्.

राम दासखे वीर वीर्ये ते श्रूयतेऽद्भुतम् ।
धनुषो भेदनं चैव निमित्तेन मया श्रुयम् ॥ १
तदद्भुतमचिन्तं च भेदनं शतुपरत्वया ।
तच्छुभ्राह्मणुप्राप्तो धनुर्गृह्णापरं शुभम् ॥ २
तदिदं धोरेतं ध्यायं जामदग्न्यं महद्भुतम् ।
शतपरं शरेणैव स्वबलं दर्शयस्व च ॥ ३

तदहं ते वलं दृष्ट्वा धनुषोऽस्य प्रपूषणे ।
हन्तुमुदं प्रदास्यामि वीर्यश्लाघामिदं तव ॥ ४
तस्य तद्वचनं श्रुत्वा राजा दशरथस्तदा ।
निष्णामदतो दीनः प्राञ्जलिंस्त्विममब्रवीत् ॥ ५
धनुरोपायश्चान्तस्त्रं ब्राह्मण्य महायशः ।
वातानां समं पुराणामयमं दातुमर्हसि ॥ ६

G 1 77 7
P 1 75 6
L 1 71 7

74

127. *Na* missing, Sarga 74 (cf. 11 I 66 10)
The *Na* is a continuation of the previous Sarga

1. ^a) *Si* *Da* 111111 *Ma* दृष्ट्वा, *Da* om *Da* 66 राम (for वीर) —^b) *Ti* reads वीर्ये ते *inf* *lin* *Ma* श्रुयम् (for श्रुयते) *Si* *Da* 111111 श्रुयते ते महद्भुतम् —^c) *Si* *Da* 111111 तदं (for तदं) *Da* निमित्तेन (for निमित्तेन)
Da 111111 तथा (by transp.) *Na* V B *Da* 111111 *Ma* धनु
नित्यं तथा (*Ma* धनुर्गृह्णाया) तथा धनुर्गृह्णाया *Da* 111111
शुभं तथा

2. *Da* om *Da* 111111 *Na* 1 B *Da* 111111 *Ma* व (for व)
[*Ma*] दृष्ट्वा *Da* 111111 दृष्ट्वा दृष्ट्वा, *Da* 111111 दृष्ट्वा दृष्ट्वा
व (*Da* 111111 दृष्ट्वा) —^b) *Si* *Na* V B *Da* 111111 *Ma*
धनुषो भेदनं (by transp.) *Da* 111111 तथा (for तथा)
—*Ta* om *Da* 111111 —^c) *Si* *Da* 111111 श्रुयते महद्भुतम्, *Da* 111111
श्रुयते महद्भुतम् —^d) *Si* *Da* 111111 दृष्ट्वा दृष्ट्वा (*Si* 111111 दृष्ट्वा,
Da 111111 दृष्ट्वा) महद्भुतम्

3. *Ti* om 3 (cf. 11 2) *Da* 111111 om (hapl.)
3^a —^b) *Da* दृष्ट्वा (for दृष्ट्वा) *Da* 111111 समनुप्राप्तं (for
धोरेतम्) —^c) *Da* 111111 दृष्ट्वा दृष्ट्वा (*Da* 111111 दृष्ट्वा)
(for महद्भुतम्) —After 3^a *Ma* 111111 5-6 of 1353^a
—^b) *Ta* 111111, *Da* 111111 text *Da* 111111 दृष्ट्वा, *Ma* 111111 दृष्ट्वा
(for दृष्ट्वा) *Si* *Da* 111111 दृष्ट्वा (*Da* 111111 दृष्ट्वा) दृष्ट्वा दृष्ट्वा
दृष्ट्वा —^c) *Ma* दृष्ट्वा (for दृष्ट्वा) *Si* *Da* 111111 *Ti* ये
(for व)

4. *Ta* om 4 (cf. 11 2) —^a) *Si* *Da* 111111 दृष्ट्वा
दृष्ट्वा (for दृष्ट्वा) —^b) *Da* धनुषोऽहं (for धनुषोऽहं) *Da* 111111
Ma धनुषोऽहं दृष्ट्वा —*Da* 111111 4^a—5^a in margin —^c)
Si *Da* 111111 धनुषोऽहं, *Da* 111111 दृष्ट्वा दृष्ट्वा, *Da* 111111 दृष्ट्वा
हन्तुम् —^d) *Da* *Ti* *Da* 111111 वीर्यश्लाघाम्, *Da* 111111 text
Da 111111 *Da* 111111 *Ma* दृष्ट्वा (for दृष्ट्वा) *Da* 111111
वीर्यश्लाघाम् (*Da* 111111 [*Ma* 111111] *Da* 111111 वीर्यश्लाघाम्
महद्भुतम् —for 2^a—] *Na* 1 B *Da* 111111 *Ma* 111111
Ma 111111 5-6 only affect 3^a

1353^a धनुषोऽहं दृष्ट्वा दृष्ट्वा दृष्ट्वा दृष्ट्वा ।
अनेन धनुषा राम मया दृष्ट्वा मया दृष्ट्वा ।
धनुषोऽहं दृष्ट्वा दृष्ट्वा दृष्ट्वा दृष्ट्वा ।
धनुषोऽहं दृष्ट्वा दृष्ट्वा दृष्ट्वा दृष्ट्वा । [5]
धनुषोऽहं दृष्ट्वा दृष्ट्वा दृष्ट्वा दृष्ट्वा ।
ततो दृष्ट्वा दृष्ट्वा दृष्ट्वा दृष्ट्वा ।

[(1 2) *Va* 111111 *Da* 111111 (for 111111) *Ma*
दृष्ट्वा दृष्ट्वा दृष्ट्वा दृष्ट्वा दृष्ट्वा —(1 3) *Ma* 111111 (for 111111)
Da 111111 दृष्ट्वा दृष्ट्वा (by transp.), *Ma* 111111 दृष्ट्वा दृष्ट्वा
(for the post half) —(1 3) *Va* 111111, *Va* 111111, *Da*
inf *lin* *Ma* 111111 (acc) (for 111111) *Va* 111111 (hyper
metre) (for 111111) *Ma* 111111 दृष्ट्वा दृष्ट्वा (for the post
half) —*Da* 111111 4 in margin —(1 4) *Va* *Ma* 111111
दृष्ट्वा 111111 दृष्ट्वा 111111 दृष्ट्वा 111111 (hypermetre), *Va*
111111 दृष्ट्वा 111111 (acc) *Da* 111111 दृष्ट्वा, *Da* 111111 दृष्ट्वा
दृष्ट्वा (for 111111) 111111 (for 111111) —(1 5) *Va* 111111
[111111 (for [111111) 111111, *Va* 111111, *Da* 111111
[111111 (for [111111) *Da* 111111, *Ma* 111111 (for 111111)
—(1 6) *Da* 111111, *Ma* 111111 (for 111111) *Da* 111111 दृष्ट्वा दृष्ट्वा
[111111 (acc)] *Da* 111111 दृष्ट्वा दृष्ट्वा, *Ma* 111111 दृष्ट्वा
दृष्ट्वा (after *Da* 111111 *inf* *lin* *Ma* 111111) (for the prior half)
—(1 7) *Da* 111111 दृष्ट्वा, *Ma* 111111 दृष्ट्वा (by transp.) (for दृष्ट्वा
दृष्ट्वा) *Ma* 111111 दृष्ट्वा (for दृष्ट्वा)]

—After 4 *Da* 111111

1354^a धनुषोऽहं दृष्ट्वा दृष्ट्वा दृष्ट्वा दृष्ट्वा ।
अनेन धनुषा राम मया दृष्ट्वा मया दृष्ट्वा ।

5. *Da* 111111 in margin (cf. 11 4) —^a) *Na* V B
Da 111111 *Ma* 111111, *Da* 111111 दृष्ट्वा (for दृष्ट्वा) —*Da* 111111
in margin —^b) *Ta* 111111 (for दृष्ट्वा) —^c) *Va* 111111 दृष्ट्वा
Da 111111 दृष्ट्वा (for दृष्ट्वा दृष्ट्वा) *Da* 111111
दृष्ट्वा, *Da* 111111 *Da* 111111 *Ma* 111111, *Da* 111111 (for दृष्ट्वा)
—^d) *Si* *Da* 111111 दृष्ट्वा, *Na* 1 B *Da* 111111 दृष्ट्वा, *Da*
दृष्ट्वा (for दृष्ट्वा) *Da* 111111 दृष्ट्वा

6. ^a) *Si* *Da* 111111 दृष्ट्वा (for दृष्ट्वा) *Da* 111111 दृष्ट्वा
(for दृष्ट्वा) *Da* 111111 दृष्ट्वा —^b) *Da* 111111 दृष्ट्वा

पृथिवीं चास्त्रिंशं प्राप्य काश्यपाय महात्मने ।
पन्नसाले तदा राम दक्षिणां पुण्यकर्मणे ॥ २५
दत्त्वा महेन्द्रनिलयस्तपोबलसामन्वितः ।
भुवनात्पुनरो भेदं ततोऽहं द्रुतमागतः ॥ २६

तदिदं वैष्णवं राम पितृपैतामहं मत् ।
धनधर्मं पुस्तकस्य मृदोष्य चतुर्विधम् ॥ २७
योजयस्व चतुःश्रेष्ठं शरं परपूरित्वम् ।
यदि शत्रोषि काकुत्स्थ इदं दास्यामि ते ततः ॥ २८

G. 1. 27. 32
B. 1. 25. 28
L. 1. 74. 32

इति श्रीरामायणे शालकाण्डे चतुःसप्ततितमः सर्गः ॥ ७४ ॥

१३७२* अथर्वो मे महानासीत्परलोचनवदधुः ।
प्राकाशमिः सुगुहो बिम्बेणा मयमुपे ययुः ।
बलशुभासस्य कोपे पशुपुङ्गवे युजम् ।

—Da om. 24^a-25^a. —^a) Śa Da 11 क्षा (Da as) चतुःसप्ततितमः
योपात् । Śa V ॥ Da 11.12 Ma असकृन् (Ba न्चु दिव ॥
(Da क्षा) Da 11.7 + क्षतमुक्तानि वेदायः Da मुखास-
कोपायः Ct as in text —T₁ damaged from १ up to ७
in 25^a. —^a) V₁ युत (for first ११). Śa Ba Da ११.१०
११.११ अनेकयः Śa V Ba-8 Da 11 अनेक क्षि Gg as in text
(for अनेकयः). Ma चतुःसप्ततितमः ययुः ।

25 Da om. 25^a. 'T₁ damaged up to ११ in * (for
both cf. v.l. 24). —^a) Ct.1 प्राप्य (as in text). Śa
Da ११.१० मरिचो (याया) (Da दत्त्वा). Da चास्त्रिंशं प्राप्यः
Ga कश्चि (for चास्त्रिंशं प्राप्यः). —^a) Śa Da ११.१०-११
T₁ काश्यपाय. —Da om. 25^a-26^a. —^a) Śa Da ११ (S) इन्द्र-
दत्त Da (S) इन्द्र दत्त। Da 11 (S) इन्द्र दत्त, Ga महेन्द्र Ma
इन्द्रो राम (for तदा राम). Da बलसाले महेन्द्र —^a) Śa
पुण्यकर्मणे.

26 Da om. 26^a (cf. v.l. 25). —^a) Śa Ma गगनः
Da 11.११ तले (for दत्त्वा). Śa Da Ma निदया Da ११.११
निदया (for निदयाय). —After 26^a, Da 11 १३७२*,
Whole Da T Ga Ma (inf. Jan sec 10) १३७३.

१३७३* विष्णोऽस्मिन् वसिष्ठस्य चतुर्विधं सुगुहं सुगुहं सुगुहं
अथ दक्षस्य चतुर्विधं दत्त्वा राम महात्मने ।

—Da om. 26^a-28. Śa om. (hapl ?) 26^a. —^a) Dt
Da Gg Ma युवा तु, Da अशुभः Da सुगुहं वा Ga सुगुहं
Ga सुगुहं (for सुगुहं). —After 26^a, Da T Ga १३७३.

१३७४* विष्णोऽस्मिन् वसिष्ठस्य चतुर्विधं सुगुहं सुगुहं सुगुहं

अथ दक्षस्य चतुर्विधं दत्त्वा राम महात्मने ।

[(l. 1) T₁ महेन्द्र —T₁ damaged from 1, 2 up to
१ in 27^a.]

—^a) Da १ वसिष्ठस्य (Da १३७३ इन्द्रस्य) Da १ वसिष्ठस्य वसिष्ठ-
स्य Da १ वसिष्ठस्य वसिष्ठस्य T₁ अस्मिन् दक्षस्य Ga Ma वसिष्ठ-
स्य चतुर्विधं. —T₁ 25-26, Śa V B Da 11.१० Ma subst. 1

१३७३* पृथिवीं चापि विष्णोऽस्मिन् वसिष्ठस्य चतुर्विधं दत्त्वा ।
दत्त्वा येन विष्णोऽस्मिन् वसिष्ठस्य महात्मने ।
काश्यपाय च दक्षस्य चतुर्विधं दत्त्वा महात्मने ।
न्यूनतमस्तपस्य चतुर्विधं दत्त्वा महात्मने । [१३]
सुगुहं चतुर्विधं दत्त्वा महात्मने ।

[(l. 1) Ba (B) ११ (for (B) ११). Da वसिष्ठ (as)
(for वसिष्ठ). Ma चतुर्विधं दत्त्वा (for the post. half).
—(l. 2) Da दत्त्वा, V₁ Ma काश्यपाय, Śa mrg, Da
चतुर्विधं, Ma महात्मने (as) (for वसिष्ठस्य) —(l. 3) Ma
काश्यपाय Ma वसिष्ठ (for वसिष्ठ). Da दत्त्वा वसिष्ठस्य
चतुर्विधं दत्त्वा. —(l. 4) V₁ देवर्षि, Ba देवर्षि वसिष्ठ (for
the post. half) —(l. 5) V₁ मर्ग (for मर्ग). Śa Ba 4
Da (S) मर्ग, Ba Da १३, Da (S) मर्ग (for मर्ग).
V₁ महात्मने (for the post. half). —(l. 6) Da दत्त्वा
(as) (for वसिष्ठ) Ba m (for मर्ग) Ma महात्मने]

27 Da om. 27. T₁ damaged up to ११ in * (for
both cf. v.l. 26) Śa reads 27-28 in marg. —^a) Śa Dt
Da १३ Gg as in text (for दत्त्वा). Da दत्त्वा दत्त्वा, Da १३
दत्त्वा (for दत्त्वा दत्त्वा) —^a) Śa V B १३ Da 11 १३ दत्त्वा
(V₁ दत्त्वा) Da दत्त्वा दत्त्वा Gg k t m in text (for
दत्त्वा दत्त्वा) Śa V B Dt-११-१३ Ma मर्ग (for मर्ग).
—^a) V₁ दत्त्वा दत्त्वा (for दत्त्वा दत्त्वा). Śa V₁ १३ B Da 11.१३
Ma दत्त्वा दत्त्वा V₁ दत्त्वा दत्त्वा; Ct as in text (for दत्त्वा दत्त्वा).
—^a) Śa V B Da 11.१३ Ma दत्त्वा दत्त्वा Da १३ (for दत्त्वा दत्त्वा).
Śa V₁ १३ Ba १३ Da दत्त्वा, Ma दत्त्वा (for दत्त्वा दत्त्वा).

28 Da om. 28 (cf. v.l. 26). Śa reads 28 in marg.
(cf. v.l. 27) —^a) Śa चतुर्विधं, Śa V B Da 11.१३
चतुर्विधं Da Dt-१३ दत्त्वा दत्त्वा, Ga महेन्द्र Ma सुगुहं

G. 2. 78 :
B. 1. 77 :
L. 1. 72 :

गते रामे प्रयत्नात्समा रामो दास्यरविर्धनुः ।
वरुणापाम्रेपाय ददौ हस्ते ससायकम् ॥ १
अभिगच्छ तवो रामो वसिष्ठप्रभृच्छानुषीन् ।

Das uttamā (for वरुणापाम्रेपाय). —(I. 24) B Das 28 गुदा
[for गुदा]. Vs Ba 2 'यम्, Das मिथ्यात्वं तव (for
सायकपात्रम्). Das तुम् दास्यसेवम् उत्त (for the post. half).
—(I. 25) Vs नीलोत्प, B Das नीलोत्प (for नीलोत्प). Vs
Ba कामदयि (for कामदयम्). Vs [5] प्रवीर्यम्, Vs Ba-मुने^o
[for प्रवीर्यम्]. —After I. 25, Ba [saf. int.] 215. the
lines of 20th-22nd as in Ba. —(I. 26) Vs तपो (for तपः).
—(I. 27) Śa Vs 4 Bc चाययम्. Das सत्ता (for सत्). Das
मय (for तपः). Das सत्ता (sic), Das गुत्ता (for सत्). —(I.
28) Das om. [submetric] [for मे]. Vs 4 B Das 13
सदेति (for सदेह), Vs [4] जाय, Vs [4] वसु, Bc 2 [4]
न सत्ताय (Ba 'सत्ताय'; Bc [4] सत्ताय, Ba Das 13
[4] सत्ताय [for सत्ताय] Vs सत्ताय सत्ताय,
Das सत्ते सत्ताय ना (for the post. half). —(I. 29)
Das तप (for तप) Das वसिष्ठसत्ताय (for the post.
half). —(I. 30) Vs मा वसु (sic), Das मा वसु (for मा
वसु). Vs 4 Ba मिथि, Vs मिथि, Vs मिथि (for मिथि).
Ba न सत्ताय (for the post. half). —(I. 31) Vs
तप (for तप). Das गतेराम (for तप). —(I. 33) Śa Ba सत्ताय, Vs
सत्ताय Bc सत्ता (for तप). Das तपे (Ba सत्ताय) (for the
post. half). —(I. 34) Ba सत्ता (for तप). Ba सत्ता सत्ता,
Das सत्ता सत्ता (for तप सत्ता). —(I. 35) Das मिथि
[for सत्ताय तप]. —(I. 36) Vs Ba Das सत्ताय (for
सत्ताय). —(I. 37) Das तप (sic) [for तप]. Vs तप, Vs
मुने (sic) [for तप]. Vs Ba सत्ताय (sic). —After
I. 36, Bc 125. the lines of 20th as in Śa, while Das
reads the lines of 20th and 21 for I. 39-40. —(I. 39)
Ma 2 (for 8) Bc सत्ताय (for तपे). Vs गुनेव (ditto).
—Das om. I. 41. —(I. 41) Vs [5] सत्ताय (for तप).
Das 'सत्ता (sic), Ma [after cont. sec. m. 25 above]
'8 (for तपे) —(I. 42) Ma गुने तप marg. sec.
m. Vs सत्ताय, Vs सत्ताय (sic). Vs सत्ताय सत्ता (hy-
permetric), Das सत्ताय सत्ता, Ma सत्ता सत्ताय (for
the post. half). —(I. 43) Das सत्ताय (for सत्ताय).
Ma सत्ताय (for सत्ताय) Vs वे सत्ताय सत्ताय (for the
post. half). —Ma om. I. 44. —(I. 44) Śa Das
सत्ताय सत्ताय, Vs सत्ताय, Das सत्ताय (for सत्ताय). —After
I. 44, Ba 125. the line of 22nd (v.l. सत्ताय for तपे
and then as in Śa); while Das 125. 1375th (cf.
v.l. 22). —(I. 45) Śa 125 Das 13, Das सत्ताय (for सत्ताय).
—(I. 46) Das 'सत्ता, Das 'सत्ता (sic) [for सत्ताय]. Das

मिथरं सिद्धं दृष्ट्वा श्रेष्ठाय सधुनन्दनः ॥ २
जामदग्न्यो गते रामः प्रयातु चतुरङ्गिणी ।
अयोप्यामिमुखी सेना त्वया नाथेन पालिता ॥ ३

प्रथिर्धनुः तवो (for the prior half). Śa Ba Das 22
सत्ताय Ma सत्ताय सत्ताय (for the post. half).]

—After I. 17, Ba 125

1380° न हि सत्ताय सत्ताय न च सत्ताय सत्ताय ।

Colophon. Di-2: 2: 22 om (continue the Sarga).
Śa reads m marg. —Kanda name: Śa Śa Das om V
B Das सत्ताय. —After Kanda name, Vs Ba 125.
सत्ताय सत्ताय. —Sarga name: Śa V Ba-125 125 जामदग्न्यो
सत्ताय (Vs 'सत्ताय' (Ba 'सत्ताय') Ba सत्ताय सत्ताय सत्ताय
Ba सत्ताय सत्ताय. —Sarga no. (figures, words or both) *
Vs 4 Ba 125. Śa Dt Di-2: 2: 22 T G 2: 2: 22 76, Śa
Ba Das 77, Vs 76, Ba Das 79, Das 58, G 70, Ma 74.
Das सत्ताय सत्ताय सत्ताय सत्ताय सत्ताय सत्ताय. 76. —After
colophon, Ts G 2: 2: 22 Ma conclude with श्रीरामाय नमः.
G 2: 2: 22 सत्ताय सत्ताय, Ma सत्ताय सत्ताय.

76

Śa missing Sarga 76 (cf. v.l. I. 125).
Di-2: 2: 22 continue the previous Sarga.

1 *) Di-2: 2: 22 G 2: 2: 22 सत्ताय सत्ताय Ma सत्ताय सत्ताय Cm 2: 22
in text (for सत्ताय सत्ताय). Śa V B Das 125 125 जामदग्न्यो गते
रामे (Vs 4 Ba सत्ताय) —*) Vs Das सत्ताय (for सत्ताय).
Ba सत्ताय सत्ताय सत्ताय. —*) Śa Dt Di-2: 2: 22 Ma 2: 22 (sic).
Ba, sec. m. also) सत्ताय सत्ताय (for सत्ताय सत्ताय). Ts 2: 2: 22
सत्ताय सत्ताय G 2: 2: 22 सत्ताय सत्ताय (for *). Śa V D
Das 125 Ma सत्ताय (Vs सत्ताय [hypermetric], Das सत्ताय
Ma om.) सत्ताय सत्ताय सत्ताय सत्ताय (Vs 4 Ba 'सत्ताय').

2 *) Dt सत्ताय (for सत्ताय). Śa V D Das 125 Ma सत्ताय
(Das सत्ताय सत्ताय सत्ताय (Ma 'सत्ताय'); Das सत्ताय सत्ताय
सत्ताय सत्ताय. —*) Śa V 125 125 सत्ताय सत्ताय Das सत्ताय (for
सत्ताय सत्ताय). Das सत्ताय Ma सत्ताय (for सत्ताय). —*)
Dt Dt Dt सत्ताय Cm 2: 22 in text (for सत्ताय) 125 Cl:
सत्ताय सत्ताय. 125 Si Dt-2: 2: 22 सत्ताय सत्ताय (for सत्ताय
सत्ताय). Śa V 125 125 125 सत्ताय सत्ताय (Vs 4 Ba सत्ताय)
सत्ताय (Dt सत्ताय) सत्ताय सत्ताय (Vs 'सत्ताय' Dt 'सत्ताय').

3 *) Das सत्ताय (for सत्ताय). Vs जामदग्न्यो गते रामे.
—*) Vs 4 Ba सत्ताय (Dt 'सत्ताय') (Vs 'सत्ताय') [all
sic]. —*) Śa G 2: 2: 22 सत्ताय सत्ताय Dt Ts 'सत्ताय' Ts सत्ताय
(for 'सत्ताय सत्ताय'). —*) Śa V B 2: 2: 22 Das 125 Ma सत्ताय
(for सत्ताय सत्ताय). —After 3, Dt T G 125. :

G 2 78 9
D 3 77 11
L 5 72 9

ततः सीतां यदायामूर्मितां च यशस्विनीम् ।

कुशश्चतुर्ध्वजे चोभे जम्बुद्वीपसततः ॥ ९

मङ्गलालापनैयैर शोभिताः क्षौमवाससः ।

देवतायतनान्यास्तु सर्वास्ताः प्रत्यक्षयन् ॥ १०

अभिशायाभिशायाश्च सर्वा राजसुतास्तदा ।

रेमिरे मुदिताः सर्वा मूर्ध्निः सहिता रहः ॥ ११

कुतदाराः कुतास्ताश्च सधनाः समुद्रजनाः ।

(sic) Ma तथा-वा Ti damaged for वि मा चोहित
—After 8 Ts 105

238)* राम च कदम्ब चैव चतुर्ध्वज भक्त सदा ।

सर्वैरङ्गवाशीर्मिन्द्रदेवैरभ्यर्च्यमानम् ।

वपुर्हिराजं संकटा कुमारानभिप्लव्य च ।

9 *) Ya om ततः Da सीता (for सीता) Si Ma VB
Di 207-213 श्रीमतिमा (for यदायाम्) Ma सीता
रामश्च पक्षी वा —^a) Di 113 च च-मिन्द्र, Ma कदम्बस्य
(for च यशस्विनीम्) —^a) Na VB Di Ma (च) च (for
(उभे) —^a) Di De-चोहित (for यदा) Da Ya
B Di Ma परि (Ma B Di Di प्रति) मुक्ता (Va) पञ्चमा, Ma
बाणात्पुष्प च, Va परिप्लव्य समस्त —After 9, Na V II
Di 113 Ma 105

239)* ततः प्रयत्नवाहं Ma *9) समुद्रदेवैश्च सावकुता ।

10 *) Di De-होमे (for चैव) Si Ma VB De-21
20 12 Ma-क (Vi Di 210-22-क) मनीषैव, De-रमकैश्च,
De 11 T Ga- Ma Em-कम (Ts Ga-क) जै (Ga-क)
क्षि (Ti damaged) च, Gi-लेखनैश्च, Ma-मरुतैश्च, Gt
25 in text —^a) Va De क्षेमिका (sic) De भीमसक्त,
Ti-क्षौमवासस (for बासस) —^a) Si Da [च] यदन्वा
(Di) ज्वरि (boil, sic) Da De-210-210 [वा] री
(for वा) गु (Di) सर्वथा (for सर्वाश्च) Si Di 210
20 12 परिचय (for प्रयत्नवाह) Da VB Di 11 Ma उप
(Na) पादिन्दुश्च in पा (Va) न, Na-सदा) दयश्चपतना
मर्षि (Va Di दि च)

11 *) V Ba- [म] निजपाशस्तत्र, Ba Ma [म]
निजपाशस्तत्र, Da [म] निजपा च, De-11 [म] निजपा
(Da) चो (sic) De-20 [म] —^a) Di सर्वे (sic) Di
सर्वे, Di Ma सर्वे, Gt 1 as in text (for सर्वे) Ti
damaged in in राज Di-मुष्ण (for-मुष्ण) Si
De 210-210 Ti तथा (for सर्वे) Da VB Di 11 Ma उप
(Va) पुन, Va-रुद्रा) मुकुता —After 11^a, Di T Ga
105

139)* III रवे गुरुमपाशश्च दुनेयश्चोपमम् ।
नेमिर्देवैश्च धाम्यैश्च सर्वैश्च दिनेयाम् ।

शुष्कमाणाः पितरं वर्तयन्ति नरर्षभाः ॥ १२

वेषमतिपद्मा लोके रामः सत्यपराक्रमः ।

स्वर्गभूमिर्न भूतानां बभूव गुणवत्तरः ॥ १३

रामस्तु सीतया सार्धं निजहार बहवस्तनू ।

मनस्यी वद्वत्सखा नित्यं हृदि समर्पितः ॥ १४

प्रिया तु सीता रामश्च दाराः पितृकृता इति ।

गुणाद्गुणुपायाणि प्रीतिर्भूयो व्यवर्धत ॥ १५

—^a) Ti damaged for रेमि Si Na VB Di-207-211 11
ततः, De-चु (submetric) Di T Ga-वाह, Gt 25 in
text (for सर्वा) —^a) Di De-मुदिता (for सहिता) Si
Ma VB Di 207-213 Va मर्षि (Ba De- Ma मर्षि, Da
चतु (sic) Di मर्षि (sic) विप्लवित एव —After 11
Di T Ga 105

239)* कुमाराश्च महाबाहो वीर्धेयामतिरा मुर्वि ।

12 Cf I 3-4 of 331* Si VB Ma om 20-23

—^a) Di कुमारी, Gt कुमारा (for बाहू) —^a) Di
सत्पा, Ti सर्व (for सवना) —^a) Di-सत्पातो
—After 11 Di T Ga- Vi (Ga Ma after 12^a) ms

239)* काले काले तु वीरिहारोपपन्नो गुह्यमुने ।

[Di T Ga गुह्य (Ti गुह्य)]

13 After Se 22 (Di T Ga after 239*) Si (on
a Sodhakaputra written on one side which is half
in length of the original fol) Di De-211 S (except
Ma) read Si 1-5 (Di 11 Ti) damaged from 4^a up
to 11^a) G Ma S Si 1-3 and 11 14 of 11 x, Si
alone repeating in their proper place

13 Cf II 210 Si VB Ma om 13 (cf I 12)
—^a) Si (m also) De 11 मतिवदो, De मतिवदो, De 11
मतिवदो, Si Ma before corr } मतिवदो (metathesis)
(Ma) पान् Di as in text (for मतिवदो) —^a) Di
राज वामनदेव

14 Cf lines 5 and 6 of 331* Ti damaged from
14 up to the end of the Sarga —^a) Si Di De-21
च, Gt 25 in text (for गु) —Gt om 24^a —^a)
Gt 25 in text (as in text) Di De- Ct वद्वत्सखा,
Di Gt वद्वत्सखा (Gt) स्व Si Di 210-211 11 हन
वद्वत् (Di) वद्वत् (Di) स्वा, De हन 24^a वद्वत्
—^a) Di De- III वद्वत् (for वद्वत्) Si Di-21 210
समर्पित

15 Cf lines 4 and 5 of 3.6* Ti missing 15 (cf
VI 14) —^a) Si Di 210-211 11 वि (for वि) —^a)

तस्याश्च भर्ता दिगुणं हृदये परिवर्तते ।
 जन्तुर्जातमपि व्यक्तमारुवाति हृदयं हृदा ॥ १६
 तस्य भूयो निक्षेपेण मैथिली जनकसमजा ।
 देवताभिः समा रूपे सीता श्रीसिंह रूपिणी ॥ १७

तथा स राजर्षिस्तोत्रस्मिरामया
 समेषिवालुत्तमराजकन्यया ।
 अतीतं रामः शुशुभेऽतिथ्यमया
 निधुः शिष्या निष्पुत्सिमरेयः ॥ १८

G. 1 78. 16
 B. 1 77. 29
 L. 1 71. 18

इति श्रीरामायणे वाल्मीके परमप्रथितमः सर्गः ॥ ७६ ॥

॥ समाप्त बालकाण्डम् ॥

Ts Gs Ms (after corr inf lin sec m as m text)
 Cv गुणात्, Cm gt as m text (for गुणम्) Dt Ds
 [S] मि [Ds] वि कर्त्तते, Ds Gs Ms Cm gt [S] प्य [Ms] Cm gt
 [S] प्य कर्त्तते, Cv as m text (for अर्त्तते) ॥ १६
 रामस्यास्या प्रीतिवर्धते, Ct भूयोऽधिके राजस्य प्रीतिकर्त्तते
 सः ॥ Dt-1 77. 10 12 गुणम् [Ds] अनुकम्, Ds 10
 'प' गुणा [Dm] 'मै' भवि पुनर्भूयो वि [Ds] 'मि' जयित [Ds]
 इति विना, Dm 'वि' (वि)

16 Cf lines 6 and 7 of 56* Ts missing 16 (cf
 v l 14) —^a Ss तस्या स, Dt 1 77. 10 12 कर्त्तते (sec) —^a
 Ss Dt 10 12 पुनर्भूयो इति विना —^a Ss Dt-1 77. 10 12
 अर्त्तते, Dt Ds Gs Ct अर्त्तते, Cv gt as m text (for
 अर्त्तते) Ds मि वचकम् (hypocoristic),
 Ds Gs Ms अनिर्गुणम्, Cv k m m text (for
 अनिर्गुणम्) —^a Ss Dt 1 77. 10 12 अर्त्तते, Ds अनिर्गुणम्,
 Dm अनिर्गुणम् Ss (before corr as m text) Dt 1 77. 10 12
 इति इति, Ds इति विना [Ds] 'म')

17 Cf l 3-7 of 56* Flaming 17 (cf v l 14)
 —For 14-17 Na VB Dm 13 (14-17) Ms subet

२३४* (17) { तस्य भूयो निक्षेपेण मैथिली जनकसमजा ।
 { रामस्यास्या प्रीतिवर्धते विष्णु भीतिव रूपिणी ।
 { १५ { प्रहृष्ये विषा सीता राजस्यसीमया मय ।
 { विषमया स तु तथा स्वानुवर्तिन्याम् ।
 { १६ { तथैव राम सीताया प्रमथोऽपि निक्षेप्यम् ।
 { इदम् श्रेय जानाति प्रीतिवर्धने वारसम् ।
 { १७ { सीताया तु तथा राम विषया सदा सख्य ।
 { निक्षेपिस्वरस्य विद्वत्तमतेषाम् ।

[(1 1) Bs तेषां, Ds सीता (for तस्या) Ds निक्षेपेण
 (for निक्षेपेण) — (1 2) Bs वारसम् (1 3) Bs विषया
 Ds वारसम् वारसम् (sec) (for the post half) — (1
 4) Ds विषमया Ss वारसम् Ds वारसम् (for वारसम्)
 Ms विषमया वारसम् (for the post half) Vs सुभवे
 वरस (for the post half) — Vm (supl ?) 1 5-7
 — (1 5) Ds Dm मरेय (for मरेय) Vs दामे निक्षेप्यम्
 (for the post half) — (1 6) Bs सीताया (for सीतेया)
 Ds सीताया (for सीताया) — (1 7) Ms वारसम् (for वारसम्)
 Ds विषया (sec) (for विषया) Vs वरस (for वरस)
 — (1 8) Bs Vs 1 विषा [Ds] 'मै' विषा, Dm [m] वारसम्]

18 Cf l 7-10 of 56* Ts missing 18 (cf v l
 14) —^a Ss तस्य स, Bs वारसम्, Ms (after corr inf lin
 sec m as m text) वारसम् (metathesis) (for वारसम्)
 Ss Dt-1 77. 10 12 वारसम्, Ds वारसम् सुभया Ss Dt Ds
 (after corr as m text) 1 77. 10 12 विषयाया, Na V
 B Ms [S] वारसम् Ds वारसम्, Cm gt as m text (for
 वारसम्) Ds तथा स वारसम् वारसम् —^a Ss Na
 Vs-1 Ms Dm वारसम्, Vs वारसम्, Dm वारसम्
 Ds वारसम् (for वारसम्) Bs वारसम् विष्णु वारसम् —^a
 Dm om from second up to 18* Ss Dt 1 77. 10 12
 [S] विषयाया, Na V B Dm वारसम् (Na सु, Vs Bs Ds
 वारसम्) Ds Ds वारसम्, Ds Gs [S] विषयाया, Ds
 [S] वारसम्, Cv [S] विषयाया, Cm gt as m text —^a
 Na Vs Bs Ds वारसम्, Vs-1 Bs वारसम्, Ds Na वारसम् (for
 विष्णु) Vs विषया विष्णु (by transp) Na 1 B Ds Ms
 [m] वारसम्, Ds [m] वारसम् (for [m] वारसम्) Ss
 Dt-1 77. 10 12 वारसम् (Ds वारसम् (sec 1) इति वारसम्,

Colophon Ti fol missing (damaged) —*Kāṇḍa*
name Ds 111 om V B काण्डे* (Bs [before com]
अधोपा*) —After Kāṇḍa name Śs Vi 4 Bs 105
बालचरित (Vs Bs *त) —*Sarga name* Śs कृतावतार
प्रसंगे, Śs इ (१) अयोध्याप्रवेश, Vs Ds 112 दशरथप्र
(Ds 112) जे, Vs 4 Bs Ds अयोध्याप्रवेश, 112 4 अयोध्या
समवेत, Dt Ds रामजीडाख्यान, Ds 113 दशरथप्रवेश, Ds
श्रीकाव्य, Ds पाद्मराजपानथो —*Sarga no* (figures,
words or both) Vi 4 Bs 4 Ds 111 om Śs Dt Ds 111
Ts 4 G Ms 1 77 Śs 79 Vs Bs 4 78 Ds 52 Ds 49 Ds
54 Ds 80, Ds 116 75 Ds 59 Ds —बाहे— —After
colophon Śs 105

धीरामाय नम ।

रामाभिभव रक्षा मयो हितमिच्छोचनम् ।
सीतास्वीकरण रामगर्भभक्ष पुरे स्थित ।
रामस्य परमा सीता बलकाण्डे प्रदीक्षित ।
मालीकिनिषा रम्या परमानन्दप्रसिनी ।
काविकान्धे द्वयमो न भव्यापावनाञ्जन । [5]
रामायण पेरसदे कार्यु भावयेदुच ।
अपुत्रो लभत पुत्रमपनो धनममुच ।
पञ्चवेकमपि श्रीरु सभाहाव विमुच ।
बाचकम मदात्म्य वन्दे धेनु हितकम् ।
वाचक परितुष्टे तु पुष्टा खु सर्वद्वय । [10]

—Vs 105

क ल १३१ भावय यदि १ नीतिगामे उपायानधीहृदय
धीहृदयान्धा येति रिचिका - इति ।

—Dt Ds 111

धीरामायनम् ।

वसुधा मागुल्लुख भरतम तनुमय ।
सट्मो निगदन्मो वीरु श्रीतिष्ठारुण ।

Ds cont

वसुधस्वरुद्राक मालि अद्यावदेष्टिचम् ।
वहेऽसिरे इतिनिधि सङ्गम् गुरुराधरे ।

धीमते रामानुजाय नम ।

—Ds 105

सर्व १८९१ काविकान्धे मुकुलस्य चतुर्दशी १५ ।

—Ds 105

अय कट कुम्हारस्य तुल्य राम पदोचितम् ।
वाले बलेन कलेन कृपा लक्षणं करो ।
वीर्य अष्टे धृज देव स राम पातु न मदा ।
धीमते रामानुजाय नम । धीरामाय नम ।

—Ds 105

सुख सुखम् । तिलित सुखद्वय नमः । सर्व १८९१
धीमते रामानुजाय नम । सुख भगवत् स्वार्थे पार्ये व ।

—Ds 105

सर्व १८९१ सर्वे मार्यहितमात्र मुकुलस्य चतुर्दशी सन्मया
भित्तमा मुकुलीयस्वपदवत्तकरीपात्रमत् देवभवा लम्बान्न
कल्याणमन्नम सीताहृदयेन डि रित । श्री । धीरामो जयतु ।
धे मुमाद्व सल के ।

—Ds 105 सुभमस्तु । कल्याणस्तु । गानरहितस्तु ।

—Ts 105 धीरामचन्द्राय नम । कृतमपराय क्षणमूर्ति-
स्तु । श्रीकृष्णसुन्दरामो सहाय ।

—Ts 111 105 धीरामचन्द्राय (Ts 105) रामायण नम ।

—Gs 105 धीरामाय परमपुत्रे नम । इति भो गुणमस्तु ।

—Gs 4 Vs 105 धीरामाय नम (Gs add 4 इति भो अधि-
त) ।

—Gs 105 धीमते रामानुजाय नम । इति भो । श्रीकल्याण
मालि मुकुलस्य चतुर्दशी धीरामचन्द्राय नम । सर्व 1891
१८९१ १८९१

मायकाण्डे तु सभायां कविज सहस्रतति ।

श्रीकल्यां हे सहाय २ सादीतिमन्त्रकृद्वय ।

—Ms 105 धीरामचन्द्रायनीयाम् । नमः । सङ्गम-
सुभमस्तु इति । धीरामचन्द्राय नम । भविष्यस्तु । धीरामो
नमः । सुभमस्तु । विरचितो ज्ञानं । धीरामचन्द्राय नम ।
धीरामचन्द्राय नम । धीरामचन्द्राय नम ।

APPENDIX I

This Appendix comprises 9 additional passages found in some of the 37 MSS. which have been cited in the foot-notes to the constituted text. They are either too big or unimportant to be included in the foot notes below the text.

The order of the MSS. and the principles adopted in writing the foot-notes to these passages are the same as to the constituted text.

1

Before Sarga 3, Śi R V B Das. (after 1.3.12^{ab})

no-10 ins :

प्राज्ञावत्स रामस्य वामनीर्किण्वपहृतिः ।
 वक्रतः वरितं विर विविजपदमपहृत् ।
 वपित वैष्णव विष्णुविष्णुवामनवृत्तम् ।
 वैष्णवमिति समितिविष्णुवामनवृत्तम् । [5]
 धर्मवामनवृत्त विष्णुवामनवृत्तवृत्तम् ।
 धर्मवामनवृत्त विष्णुवामनवृत्तवृत्तम् ।
 धर्मवामनवृत्त विष्णुवामनवृत्तवृत्तम् ।
 धर्मवामनवृत्त विष्णुवामनवृत्तवृत्तम् । [10]
 धर्मवामनवृत्त विष्णुवामनवृत्तवृत्तम् ।
 धर्मवामनवृत्त विष्णुवामनवृत्तवृत्तम् ।

व इदं सधुपावितं गवैर परिकीर्तयेत् ।
 इह भोग्यवामनवृत्त वैष्णववृत्तवृत्तम् ।
 इह भोग्यवामनवृत्त वैष्णववृत्तवृत्तम् ।
 इह भोग्यवामनवृत्त वैष्णववृत्तवृत्तम् । [15]
 इह भोग्यवामनवृत्त वैष्णववृत्तवृत्तम् ।
 इह भोग्यवामनवृत्त वैष्णववृत्तवृत्तम् ।
 इह भोग्यवामनवृत्त वैष्णववृत्तवृत्तम् । [20]
 इह भोग्यवामनवृत्त वैष्णववृत्तवृत्तम् ।
 इह भोग्यवामनवृत्त वैष्णववृत्तवृत्तम् । [25]

1

Do om. up to line 99. Śi damaged up to l. 69.
 Das begins with ref. श्रीमत्. —(l. 1) Va उपस्य प्रा-
 ज्ञावत् (by transp.) (for the prior half). Das
 शान्तिः (for शान्तिः). Ba वन-वृत्ति. Ba (m. also)
 वृत्तिवत् (for वानवृत्ति). Vi १२-२३ शान्तिवृत्ति (for the
 post. half). —(l. 2) Ba वृत्तिः (for वृत्ति). Va वृत्ति, Ba
 om., Ba (m. also) वृत्ति (for वृत्ति). Ba विविज वृत्ति.
 Ba वृत्तिः (for विविजवृत्ति). Va वृत्तिवत् (for वृत्ति).
 —(l. 3) Ba विविज (for वृत्ति). Das वृत्ति (for वृत्ति).
 —(l. 4) Ba वृत्तिः (for वृत्ति). Va वृत्तिवत्, Ba (m.
 also) वृत्तिवत्. Das वृत्तिवत् (for वृत्ति). Va वृत्ति वृत्ति
 वृत्ति (for the prior half) —(l. 5) Va वृत्तिवत् (for
 वृत्ति). —(l. 6) Das वृत्ति (for वृत्ति). Na वृत्ति-
 वृत्ति. Vi १२ om., Va Das वृत्तिवत् (Das १२) वृत्ति; Ba वृत्तिवत्,
 Ba वृत्तिवत् (for वृत्तिवत्). Śi Ba २३ Das २३ वृत्तिवत्;
 Va २३ वृत्तिवत् (for वृत्तिवत्). —(l. 7) Vi वृत्ति वृत्तिवत्.
 Das वृत्ति वृत्ति (for the prior half). Ba Das वृत्तिवत् (Da
 वृत्ति) (for वृत्तिवत्). —(l. 8) Ba (m. also) वृत्ति, Das
 वृत्ति (for वृत्ति). —(l. 9) Va २३ Ba २३ वृत्ति, Das
 वृत्ति (for वृत्ति). Ba वृत्ति (for वृत्ति). Das वृत्ति, Das वृत्ति (for
 वृत्ति). —(l. 10) Na [वृत्ति] (sic) (for [वृत्ति]). Va
 वृत्ति, Das वृत्ति (for वृत्ति). Vi वृत्तिवत्, Va Das वृत्तिवत्
 (for वृत्तिवत्). Śi Ba २३ Das २३ वृत्ति, Va [वृत्तिवत्], Va
 वृत्तिवत् (for वृत्तिवत्). Ba (m. also) वृत्ति वृत्तिवत्;

Ba (m. also) विविज वृत्तिवत् (for the post. half).
 —(l. 11) Das वृत्ति (for वृत्ति). —(l. 12) Śi Va
 Das २३ वै; Vi वृत्ति (for वै). Śi वृत्ति, Va वृत्ति वृत्ति
 (for वृत्तिवत्). —(l. 13) Das (before cort.) वृत्तिवत्,
 Das वृत्ति (for वृत्ति). Vi वृत्तिवत् (hypermetre)
 (for वृत्तिवत्). Va वृत्तिवत् (hypermetre) Va वृत्तिवत्
 वृत्तिवत् (for the prior half) —(l. 14) Das वृत्ति (for
 वृत्ति). —(l. 15) Ba (m. also) वृत्ति, Das वृत्ति (for
 वृत्ति). Vi वृत्ति, Va वृत्ति (for वृत्तिवत्). —(l.
 17) Das वृत्ति (for वृत्ति). Ba (m. also) Das वृत्ति (for
 वृत्ति). —(l. 18) Va Das २३, Das वृत्ति, Das वृत्ति (for
 वृत्ति). Ba वृत्ति (for वृत्ति). Das वृत्ति (for वृत्ति). Śi
 Ba (m. as above) Das वृत्ति (for वृत्ति). Das वृत्ति वृत्ति
 वृत्ति (for the post. half). —(l. 19) Śi Vi Das २३ वृत्ति
 (for the post. half). Va वृत्ति, Ba वृत्तिवत्, Das वृत्तिवत् (for
 वृत्ति). Va वृत्ति, Ba वृत्ति (for [वृत्ति]). —(l. 20)
 Das वृत्तिवत् (for वृत्ति). —(l. 21) Das damaged for
 वृत्ति Śi वृत्ति (for वृत्ति). Das वृत्तिवत् वृत्ति (for the post.
 half) —Das om. (hapl.) l. 22-24. —(l. 22) Vi
 वृत्तिवत् वृत्तिवत् (for the prior half). Va २३ (for २३).
 Śi वृत्ति, Ba (m. as above) वृत्ति, Das वृत्ति (for
 वृत्तिवत्). —Va om. (hapl.) from Das २३ up to
 वृत्ति in l. 24. —(l. 24) Das वृत्ति (for वृत्ति). Śi वृत्ति
 (for वृत्ति). Va वृत्तिवत् वृत्तिवत् (sic) (for the post.

कथमेवमिवा वैव वरपाणिश्च पुनरुवाच ।
 भागधिनं च देवानामागतः समुद्राद्भवः ।
 रावणस्य वधोपर्यं मत्तमं समुद्राद्भवम् ।
 अज्ञानतस्तत्रा मुत्तमं समुद्राद्भवम् ।
 दिव्या च पायसोदयति पुत्राज्यं भृगुस्य च । [30]
 सोमस्यपाया च रावणस्य कैकेयस्य भालस्य च ।
 दमवोश्च सुमित्राया सप्तमं समुद्राद्भवतः ।
 मानसाणां च सर्वेषामुत्पत्तिः परिकीर्तिता ।
 रज्यो दमारणस्येदं विधमिद्रेण सप्तमः ।
 प्रदानं चैव रामस्य राक्षसायै मदाद्रज्योः । [35]
 सद्दण्डातुल्यमश्वेन विवाद्यादिश्च पुनरुवाच ।
 क्षनद्राक्षसास्यस्य तादृशतया नृपतेनम् ।
 तादृशपाशं निपतमदण्डपाशं कीर्तयते ।
 सिवाग्रहनिवासश्च सप्तदण्डमेव च ।
 सुवाहोर्निपत चात्र मारीचस्य च असेनम् । [40]
 विद्यामित्रस्य चैवैवै स्वकाशरीरिभ्यम् ।
 गङ्गायाः प्रभवश्चैव परितः परिकीर्तितः ।
 दिव्यमामावतर्तनं कर्णिकेयस्य कोभवः ।

निताडस्य च सर्वोपेवास परिकीर्तितम् ।
 बह्व्यासापचौश्च निविद्यायाश्च दर्शनम् । [45]
 दर्शनं वलवाटस्य मैथिलस्य च दर्शनम् ।
 चरित्रं चैव काळर्षेण कौशिकस्य महात्मनः ।
 कथितं चात्र रामस्य राजानन्देन धीमता ।
 चतुर्षु भेदं चैव कन्यायाश्च निवेदनम् ।
 रज्यो दमारणस्येदं भवकस्य च सप्तमः । [50]
 सीतादीनां च कन्याणां विवाहः समुद्राद्भवः ।
 बभूवुर्होवा नृपतेर्मानं दमारणस्य च ।
 सप्तदण्डस्य रामस्य आमर्त्यमेव धीमता ।
 जलद्रव्यस्य लोहानां कथमात्रानुवीर्यतः ।
 अवोपचास्यतेऽथ प्रवाहो मालस्य च । [55]
 अवोपचास्यतः चैव प्रसेदः परिकीर्तितः ।
 हलेकथयन् कण्डमार्गिषादग्निहोषते ।
 कर्णाश्वेन चतुर्षुः श्लोकानां चैव कीर्तिते ।
 द्वे सप्तमे सप्तमवर्षे श्लोका पञ्चासदेव तु ।
 यत्तत्तथा द्वि वयोधा रावणस्य महात्मनः । [60]

Vs reads colophon

half) —(L. 25) Vs सुवर्षं च, Bz (m. as above) s. Ds
 पुत्राज्यं, Ds पुत्राज्यं (for पुत्रं च). Vs s. वन, Ds वन
 (for वन) Bz (m. also) "वद" (for वदवद).
 —After L. 25, Bz ms.

कथं कथयन्तं तैव परिकीर्तितम् ।

—(L. 26) Vs "विता" (for विता). Ss तु (for च). Ds
 रज्यो दमारणस्य च (= post. half of l. 25) (for the post.
 half). —After l. 26, Bz reads l. 37-43 —(L. 27) Vs
 "मत्त" (for मत्तमि). Ds lacuna for the prior half.
 Ss Bz s. Ds s. परिकीर्तित, Vs s. "द" (for सुवर्षं).
 —(L. 28) Ss Bz s. Ds s. "वद", Vs Bz Ds "वद", Vs
 "वदो" (for वदोवा). Vs मत्तमस्य वद, Ds मत्त सुवर्षं
 (for the post. half). —Ds transp. lines 29 and 30.
 —(L. 29) Ss Ds "तार", Vs सुवर्षं तार, Bz (m. also)
 "वद" (for वदवद). Ss Vs s. Bz Ds s. वद, Ds वद
 (for वद). Vs सुवर्षं च (hypermeter). Ds वद (for
 सुवर्षं). —(L. 31) Bz वदवदवद (for वदवदवद). Bz Ds
 वदवद (for वदवद). —(L. 32) Bz वदवद (for वदवद).
 Vs "द" (for सुवर्षं). —(L. 33) Ss Vs Bz (m. as
 above) Ds सुवर्षं (for वदवदवद). —(L. 34) Ds
 लो (for लो). —(L. 35) Bz वदवद (for वदवद). —(L.
 36) Vs "मत्त" (hypermeter) (for [m] मत्त). Vs
 वदवदवदवद (for the prior half). —(L. 37) Ss वदवद
 वदवद (for the prior half). Ss Vs s. Ds s. वद (Vs s.
 "वद") (for वदवद). —(L. 38) Ss Vs Ds s. वद (Vs s.
 "वद") (for वदवदवद). Ds वदवद (for वदवद).
 —(L. 39) Vs वद, Bz वद (for वद). —(L. 40) Vs s.
 Bz वद (for वद). Bz (m. also) वद वद (for वदवद
 वद). Bz वद, Ds वदवद (for वदवद). —(L. 41) Ss

Vs Ds s. वद, Vs Bz s. (m. also) वद. (for वद).
 —(L. 42) Vs वदवद, Ds वद, Ds वदवद (for
 वदवद). Vs वद (for वद). Vs "वदवद", Vs "वदवद"
 (for वदवद). —(L. 43) Vs वदवदवद, Vs s. "व" (Vs
 s. वद), Vs वदवदवदवद (for the prior half). —(L.
 44) Ss Bz (m. as above) वद (for वद). Ds
 वदवद (for वदवद). Vs "वदवद" (for वदवदवद). —(L.
 45) Ds वदवद (for वदवद). Bz (after corr. as
 above) वद (for वद) Vs वदवद (hypermeter)
 (for वदवद). —(L. 46) Vs वदवद (for वदवद). —Ds
 om. (hapl.). l. 47-49. —(L. 48) Bz (m. also) वद
 (for वद). Vs s. Bz (m. also) वदवद, Vs वद वद
 (for वद वद). Bz वदवद. —After l. 48, Ds reads
 l. 54 repeating it in its proper place. —(L. 50) Vs
 वदवद (for वदवद). Ss s. वद, Vs वदवद (for वदवद).
 —(L. 51) Ds वदवद (for वदवद). Ss सुवर्षं वद.
 —(L. 53) Vs वदवद (for वदवद). Ds (before corr.
 as above) वदवद —(L. 54) Vs वदवद, Bz s. वदवद
 (for वदवद). Vs [m] सुवर्षं, Bz [m] वदवद. —(L. 55)
 Vs वदवदवद (for the prior half) Vs वदवद (m)
 (for वदवद). —(L. 56) Bz वदवद, Bz (before corr. as
 above) वद (for वद). Ss Vs s. Bz s. वदवद.
 —(L. 58) Ds वदवद च Vs Bz s. Ds वद (for वद).
 Vs s. वदवद (for वदवद). Bz Ds च [m] Bz (m. also)
 वद, Ds वद वदवद (for वद वदवद). —(L. 59) Ss
 Ds s. वदवद (for वदवद). Vs Bz च (for वद). —After
 L. 59, Vs ms. :

अथ द्विर्द्वे वदवद वदवदवदवदवद ।

—(L. 60) Vs वदवदवद, Vs Ds वदवद, Bz वदवदवद.
 Vs च वद, Bz वदवद (for वदवद). Bz (m. also) वदवद

अपीना दूरीत वैव सैवित्वाद्यानि सान्त्वयन् ।

अरन्ध्राग्रमग्रिमिहेन्दुरस्य च दत्तवन् ।

सुवीक्ष्णमग्रमग्रमिति सत्तव सह सीतवा ।

मन्दकर्मैश्च कथित यत्र सान्त्वितवन्तम् ।

दन्वस्य च सत्तव भीतव च दत्तवन् । [95]

अरन्ध्राग्रमग्रमिति सत्तव सत्तव सीतवा ।

दन्वस्य च सत्तव भीतव च दत्तवन् ।

अरन्ध्राग्रमग्रमिति सत्तव सत्तव सीतवा ।

अरन्ध्राग्रमग्रमिति सत्तव सत्तव सीतवा ।

अरन्ध्राग्रमग्रमिति सत्तव सत्तव सीतवा । [100]

अरन्ध्राग्रमग्रमिति सत्तव सत्तव सीतवा ।

अरन्ध्राग्रमग्रमिति सत्तव सत्तव सीतवा ।

अरन्ध्राग्रमग्रमिति सत्तव सत्तव सीतवा ।

अरन्ध्राग्रमग्रमिति सत्तव सत्तव सीतवा ।

अरन्ध्राग्रमग्रमिति सत्तव सत्तव सीतवा । [105]

सत्तव Ba इत्यस्य Ds उक्त —Dis om (hapl) from the post half of l 95 up to the post half of l 98 —(l 97) Va सति (for सति) —(l 98) Va सत् (for सत्तव) Va [m] जाम्ब (sic) [for सति] Ds सत्तव (for सत्तव) —(l 99) N [म]ति (for [म]ति) Na damaged from the post half up to l 102 Va Ba (m as above) Dis [m]ति Ds [म]ति (for [म]ति) Va सत्तव (for सत्तव) Dis resumes. —(l 100) Sa Va Dis [m]ति (Dis [m]ति) Va सत्तव (for सत्तव) (hypermetric) [for सत्तव] Va सत्तव Dis सत्तव (submetric) [for सत्तव] —(l 101) Dis सत्तव (for सत्तव) —Alter l 101 Ba [m].

सत्तवसत्तवसत्तव सत्तव सत्तव ।

—(l 102) Si सत्तव Dis सत्तव (for सत्तव) Na सत्तव Va सत्तव (for सत्तव) —(l 103) Si Ba Dis [म]ति (for [म]ति) Va सत्तव Ba [म]ति (for [म]ति) —(l 104) Va सत्तव (for सत्तव) Dis om (hapl) l 104 —(l 104) Va सत्तव (for सत्तव) —Si damaged l 106-109 —(l 106) Ds सत्तव (for सत्तव) Va Ba [म]ति (for [म]ति) Dis सत्तव (for [म]ति) —(l 107) Dis सत्तव Dis सत्तव (sic) (for सत्तव) Sa Va Dis [m]ति Va सत्तव Va सत्तव (for सत्तव) Ba [m]ति (for the post half) —(l 108) Va [म]ति Va [म]ति (for [म]ति) Sa Dis सत्तव Dis सत्तव (for the post half) Dis सत्तव (for सत्तव) च सत्तव —Dis om (hapl) l 109-112 Sa Dis om l 109-110 —(l 109) Va Ba [म]ति (for [म]ति) Dis सत्तव (hypermetric) (sic) (for the post half) Va Ba (m also) Dis [m]ति (for सत्तव) —(l 110) Va सत्तव Dis सत्तव (sic) (for सत्तव) Na Va सत्तव Va सत्तव (for सत्तव) —(l 111) Na सत्तव (for सत्तव) —

सत्तवसत्तवसत्तवसत्तव ।

सत्तवसत्तवसत्तवसत्तवसत्तव ।

सत्तवसत्तवसत्तवसत्तवसत्तव ।

सत्तवसत्तवसत्तवसत्तवसत्तव ।

सत्तवसत्तवसत्तवसत्तवसत्तव । [110]

सत्तवसत्तवसत्तवसत्तवसत्तव ।

सत्तवसत्तवसत्तवसत्तवसत्तव ।

सत्तवसत्तवसत्तवसत्तवसत्तव ।

सत्तवसत्तवसत्तवसत्तवसत्तव ।

सत्तवसत्तवसत्तवसत्तवसत्तव । [115]

सत्तवसत्तवसत्तवसत्तवसत्तव ।

सत्तवसत्तवसत्तवसत्तवसत्तव ।

सत्तवसत्तवसत्तवसत्तवसत्तव ।

सत्तवसत्तवसत्तवसत्तवसत्तव ।

सत्तवसत्तवसत्तवसत्तवसत्तव । [120]

damaged from सत्तव up to l 115 —(l 112) Va सत्तव (hypermetric) (for सत्तव) Va Ba सत्तव (for सत्तव) —(l 113) Na Va Ba (m as above) Dis सत्तव —(l 114) Dis [m]ति (for [म]ति) Va सत्तव Dis [m]ति (for [म]ति) Sa [m]ति (for [म]ति) Dis सत्तव (for सत्तव) —(l 115) Dis om [m]ति (submetric) Na Ba (m as above) Dis सत्तव Va Ba Va Ba Dis सत्तव Va Ba Dis सत्तव (for सत्तव) —(l 116) Na Va Ba Dis सत्तव Va सत्तव (for सत्तव) Va Ba [m]ति (for [म]ति) Dis सत्तव (for सत्तव) —(l 117) Va सत्तव (for सत्तव) Va [m]ति (for [म]ति) Dis सत्तव (for [म]ति) —Alter l 117, Ba repeats l 34-36 m marg —Ba repeats l 118-120 here read eg them for the first time after l 83 —(l 118) N V B Dis [m]ति (for [म]ति) Na Va Ba Ba (for सत्तव) —Ba damaged l 119-121 —(l 119) Ba [m]ति (for [म]ति) Na [m]ति (for [म]ति) Dis सत्तव (for सत्तव) Si सत्तव (for सत्तव) —(l 120) Va Dis सत्तव (for सत्तव) Ba Ba [m]ति (for [म]ति) Dis सत्तव (for सत्तव) —(l 121) Na Ba (m as above) Dis [m]ति (for [म]ति) Si Dis [m]ति (for [म]ति) Va Dis [m]ति (for [म]ति) Va सत्तव (hypermetric) (for सत्तव) Na Ba Dis [m]ति (for [म]ति) Ba [m]ति (for [म]ति) Ba [m]ति (for [म]ति) Dis [m]ति (for [म]ति) —(l 122) Si सत्तव Ba [m]ति (for [म]ति) Dis सत्तव (hypermetric) Dis सत्तव (for सत्तव) Va [m]ति (for [म]ति) —(l 123) Va सत्तव (for सत्तव) Na Va Ba Dis [m]ति (for [म]ति) Va [m]ति (for [म]ति) Va Ba सत्तव (for सत्तव) —(l 124) Dis सत्तव (hyper-

दुःखमनुसृतं पथं सुखसाधकं दर्शनम् ।
 मेदाहृत्य निरेक्ष्य दर्शनं धर्मोक्तिम् ।
 निघनं निहितापात्रं कञ्चुकरत्नमेव च ।
 प्रवेद्याथैव लज्जायां दर्पणं विषयवत्तया ।
 मागंनैव वैदृश्या शव्याणं पुरे सुमे । [155]
 द्यौंन पुण्यस्वेह व्यापनस्य च दर्शनम् ।
 द्यौंन राक्षसेन्दुस्य शरमस्य दुरात्मनः ।
 विजयं पुण्यस्वेह जायतयास्मै मागंनम् ।
 भद्रंने च वैदृश्या शोरोद्योगस्य तथा ।
 प्रविशतोऽप्यविशं वैदृश्यास्मै दर्शनम् । [160]
 प्रवेद्यो राक्षसस्वेह रक्षतं प्रमदात्मने ।
 प्रवेद्यं च तौ राया राक्षस्य च भर्तृवत् ।
 गार्जिनं राक्षसीनं च हृदयदर्शनं तथा ।
 भविष्यत्तद्वान् च तौ गार्ज्यवत्तम तथा ।
 गृह्यन्तविरदान् च प्रतिक्रियन्त एव च । [165]
 वनप्रभञ्जं कृत्वा राक्षसायां च भर्तृवत् ।
 किलान्तरं पथेभ्यः सन्निधुनवत्तया ।
 सेनापतिप्रभञ्जं भद्राय च वयवत्तया ।

वीरिणं दुन्दुबुधं च हृदयमेवनादयोः ।
 ब्रह्मलोके च न्यये ये मादोः परमाहुत । [170]
 निवेद्यं च हृदयं भर्तृवत् च हृदयम् ।
 कान्त्युद्योगं चैव रक्षादृष्टावैव च ।
 शीघ्राया दर्शनं भूय प्रसाधनमेव च ।
 नम्यन्तवत्तुल्यं चैव हृदिभिः ब्रह्म सगमम् ।
 तथा मयुजयधर्मिण्युत च विरोधनम् । [175]
 दर्शनं हृदयापेक्षं ब्रह्मो मयुजस्य च ।
 भद्रमुपजायते च हृदिण्यं तामदर्शनम् ।
 हृदयम्. परिब्रह्मो तामपेक्षं ब्रह्मात्मना ।
 प्रविधिष्यं शीघ्राया नमिदान् तथैव च ।
 कृत्वाया दर्शनं चैव दर्शनं राक्षस्य च । [180]
 शीघ्राया दर्शनं चैव प्रविशदं एव च ।
 दुर्बलमितिहासं च राक्षसानां विवेक्षितम् ।
 भद्रोऽप्यविशमद्विदुर्गुणं च विनात्मनम् ।
 चरन्तवत्तद्वान् हृदयापेक्षं चैव
 यत्र सुभीक्ष्मद्विदो तामप्यं सहृदयम् । [185]

विशयवत्तया (for गुणवत्तया). —(L 152) Ba "a" (sic), Dr मेदा (for मेदात्म). Vs तिमे पथ (for निरेक्ष्य). Dis ली-
 कृतिम्. —(L 153) Dis 153 विदृश्याणम्. —Dis om. L 154-
 156. —(L 154) Ba प्रवेद्यं च (for प्रवेद्येय). Vs a
 B: a लज्जाया (for लज्जा). Vs निघन, Ba before corr.
 as above) a (m. also) निघ, Ba Dis निघनम् (Ba "न्य");
 Dis निघ" (sic) (for निघनम्). —Ba om. (hapl.)
 L 156. —(L 156) Note hiatus between the two
 halves. Vs पुण्यस्य (for पुण्यस्य). Ba Ba मागस्य,
 Vs a विनात्म (for विनात्म). Ba (m. also) Dis
 दर्शन (for दर्शनम्). —(L 157) Dis प्रवेद्ये (for दर्शन).
 —(L 158) Vs निघ, Dis निघ (for निघ). Vs
 पुण्यस्य, Ba Dis पुण्य (Dis "a") (for पुण्यस्य) Vs
 पुण्यस्येय निघ (for the prior half). Dis गार्ज्य
 (for गार्ज्य). —(L 159) Vs भविष्यं चैव (hypermetric).
 Vs a Ba भविष्यं च, Vs दर्शनं चैव, Ba "न्य", Ba (m. also) "वे
 ह" (for भविष्यं च). Ba को- (for को). Vs "न्य" (for
 "न") लज्जा. —(L 160) Vs [न]ति (for [न]ति). —(L
 161) Ba वानावैव, Dis लज्जावैव (for लज्जावैव). Sa Dis 153
 लज्जा, Ba Dis लज्जा (sic) (for लज्जा) Sa प्रवर वज
 Vs a Ba Dis 153 "अ" (for प्रवरवैव). —(L 162)
 Vs लज्जा (for लज्जा). Sa Ba (m. also) Dis 153 (न्यवे)
 दृश्या (for लज्जा). —(L 163) Sa Dis 153 न्यवे, Sa Vs
 Ba Dis न्यति, Vs न्यति (sic) (for न्यति). Dis 153 लज्जा
 (for लज्जा). —Sa Dis om. (hapl.) L 164. —(L
 166) Sa Ba इत्य (Ba "a"), Vs a Ba मेव (for लज्जा).
 Ba लज्जा (for लज्जा). Sa Vs a Ba (Ba m. also)
 "वीर्य" (for लज्जा). Sa न्य, Vs Dis 153 न्य (for
 लज्जा). —(L 167) Sa निवेद्यं. Vs Ba [न]ति (for
 [न]ति). —(L 168) Note hiatus between the two

halves. Vs 153 तु (for च). Dis हरेषावैव (for (for
 the post. half). —(L 169) Sa Dis तु, Dr तु
 (for हरेषावैव). Vs Ba तु (for च) Vs हरेषावैव
 न्यवे. (for the post. half). —(L 170) Vs om
 च (submetric). Dis [न]ति (for न्य), Dr वपश्च (for च
 वपश्च). Vs Dis वपश्च (for वपश्च). Vs Dis "तु" (for
 वपश्च). —(L 171) Dis तुल्य (for तुल्य). —After
 L 172, Vs a ins :

प्रवेद्यं चैव विदृश्याणम् च नोहृत् ।

[Vs [न]ति (for [न]ति). Vs ति" (for च नोहृत्).]
 —(L 172) Sa [न]ति, Vs Vs Dis a Dis [न]ति
 (for ति) Vs लज्जावैव (for (for the prior half).
 —(L 173) Sa ति (for ति). Vs ति (for ति). Dr
 [न]ति (for [न]ति). —(L 174) Ba लज्जा, Dis
 लज्जा (for लज्जा). Vs Dis ति (for ति). Dis
 लज्जा (for ति ति). —After L 174, Vs a ins.

वपश्च चैव लज्जावैव लज्जावैव ।

—(L 175) Dr लज्जा. Sa Ba a (Ba m. as above) Dis
 ति, Vs Dis ति, Vs Dis 153 (for ति). —
 —(L 176) Dr ति (for ति). Vs Ba a लज्जावैव
 ति (for the prior half). Sa ति, Dr ति (sic) (for
 ति). Dis om च (submetric). —(L 177) Dis ति (for
 च). Dis ति (for ति). —(L 178) Vs हरेषा
 (for लज्जा). —(L 179) Dis ति (for ति). Ba a
 (Ba m. also) [न]ति (for [न]ति). —Sa Dr om.
 (hapl.) L 180-181. —(L 180) Vs Dis लज्जा (for
 लज्जा). Vs लज्जा च ति (by transp.) (for the
 post. half). —(L 181) Vs ति (for ति). —(L 182)
 Dis लज्जा. Vs Ba च ति. —(L 183) Sa Vs
 Dis 153 ति (for ति). —(L 184) Dis ति (for

मूलं इतिमेव प्रथमो दृष्टिमासुखः ।
 सर्वे च संज्ञिता यत्र विविधाः सागर इति ।
 इत्येकप्रथमं चाष्टं सुन्दरं परिरीतिम् ।
 सर्गाभासं सखा च आये सुन्दरं विजे ।
 काशितप्रथमं सर्गाः सम्प्रदाहृतः । [190]
 शेषां हि सहायं च काशितं च वच ।
 अतः परं तु परं च सुदृशयति स्पष्टम् ।
 यत्र रामो महाशत्रुः सागरं समुपदिशतः ।
 यत्र कदा निगमितुमेषामस्य रायः ।
 मूलं च सागरं श्रुत्वा मन्त्रमास्य रायः । [195]
 बहार्थं यत्र रामेन ज्येष्ठमाह विनीयः ।
 सुवचनं मेवैति रामेन सत्यं यत्र रायः ।
 पृष्ठं यत्र धेयो विपरीतयो भवेत् ।
 पृथुतो दृष्टीः प्रोपयन्तयो यत्र ।
 जवानं यत्र पवित्रं भ्रातृ मे विनीयम् । [200]

रायं च परिमलं कृत्वा सविः सह ।
 आकाशं चामास्य मन्त्रमास्य रायः ।
 विविधं च रायं सुन्दरं विनीयः ।
 सागरं ज्येष्ठमाह प्रथमं मन्त्रमा ।
 यत्र रामस्य सन्धः समुद्रस्य च दर्शनम् । [205]
 अलेख्यं चैव सागरं ज्येष्ठं ।
 जवानं चैव सागरं मन्त्रमास्य ।
 सुवचनं चैव सागरं विनीयः ।
 सुवचनं चैव सागरं विनीयः ।
 मन्त्रं रायस्य सन्धः मन्त्रमास्य रायः । [210]
 बहार्थं चैव सागरं ज्येष्ठमाह विनीयः ।
 सुवचनं चैव सागरं विनीयः ।
 पृष्ठं यत्र धेयो विपरीतयो भवेत् ।
 पृथुतो दृष्टीः प्रोपयन्तयो यत्र ।
 जवानं यत्र पवित्रं भ्रातृ मे विनीयम् । [215]

पौरुषं, V₄ रायस्य (for रायस्य). V₄ Du न (for वे).
 —[L. 185] D₁ सुवचनं (submetric) (for सुवचन).
 —[L. 186] V₂ इतिमेव सविः (for the prior half). V₁
 मूलं (sic) (for मूलं). —[L. 187] V₂ B₂ (m. also)
 वे (for व). D₁ न (for न). —[L. 188] S₁ transp.
 पवन and सुदृ, V₄ B₁ रामो, B₂ 'केन्द्रेण' (for केन्द्रेण).
 —[L. 189] V₂ B₁ यः, V₄ B₂ यत्र (for यत्र). S₁ V₂
 मूलं (for मूलं). —[L. 190] V₂ यः (for यत्र). S₁
 S₁ V₂ D₁ 212 च सुवचनं (for सुवचनं). —[L. 191]
 V₂ D₁ (for first च). V₄ पवन, D₁ पवन (for पवन).
 —[L. 192] V₁ om. (submetric), B₁ B₂, D₁ 212 च (for
 व). S₁ V₂ B₁ D₁ 212, V₄ वे, D₁ वे (for व). D₁ transp.
 वचन and व, B₁ वचन (for वचनं). D₁ वचन (for वचन).
 —[L. 193] B₁ वचन (for वचन). —[L. 194] S₁ V₂ B₁
 D₁ 212 वचन (for वचन). —[L. 195] D₁ राय (sic) (for
 राय). D₁ 212 (sic) (for राय). —[L. 196] V₂ a D₁
 काशितं, B₁ काशितं, D₁ काशितं, D₁ काशितं (for काशितं). V₂
 काशितं D₁ (sic) (for काशितं वचन). V₄ काशितं (for काशितं).
 V₁ काशितं (for काशितं). D₁ 212 212 विनीय (for the post.
 half). —[L. 197] V₂ a B₁ D₁ 212 वे, D₁ काशितं (for
 वे), B₁ वे (for वे). V₄ काशितं (for काशितं).
 V₂ B₁ a (m. also) D₁ व (for व). —[L. 198] B₁ D₁
 वचन (for वचन). V₂ a 212 V₄ 'वचन' (for वचन). S₁
 V₂ a B₁ a D₁ 212 विनीय (for विनीय). —[L. 199] B₁
 वे (for वे). —[L. 200] D₁ काशितं (sic) (for काशितं).
 D₁ काशितं (for वचन). S₁ V₂ B₁ a (m. also) D₁ व
 (for वे). D₁ 'विनीय' (for विनीय). —D₁ om. L. 201-
 202. —[L. 201] S₁ व, B₁ व, D₁ व (for व).
 —[L. 202] V₁ अक्षरं (hypermetric), V₂ a B₁ D₁
 अक्षरं (for अक्षरं). S₁ [म] अक्षरं, V₄ [म] अक्षरं
 (for [म] अक्षरं). —After L. 202, B₁ om.
 विनीय रायस्य च सुवचनम् ।
 —S₁ D₁ om. (hapl.), S₁ missing (fol. injured)

L. 203.—[L. 204] D₁ राय अक्षरं (sic) (for the
 prior half). S₁ B₁ D₁ 212 वचन, D₁ वचन (for वचन).
 —[L. 205] D₁ om. व (submetric). —[L. 206] V₂ का-
 (for क). S₁ V₂ D₁ 212 विनीय V₄ D₁ 'वे' (for
 विनीय). —[L. 207] B₁ (m. also) रायस्य (for वेवचन). V₄ a
 सुवचन (for सुवचन). D₁ 'नय', D₁ 'तु' (for मन्त्रमास्य).
 —B₁ om. (hapl.) L. 208-213. —[L. 208] V₂ [अ]
 वेवचन (for [अ] वेवचन). V₄ वचन (for वचन). V₂ B₁
 विनीय (hypermetric) (for विनीय). —[L. 209] V₂
 वचन (for वचन व). V₄ D₁ 212 वचन (for D₁ 'वचन')
 (for वचन वचन). —[L. 210] B₁ विनीय, D₁ वचन, D₁
 वचन (for वचन). D₁ वचन (for वचन वचन). S₁ V₂ B₁ a
 D₁ वचन (for वचन). —[L. 211] D₁ 'वचन' (for
 वचन वचन). D₁ om. वचन व. —[L. 212] D₁ 'वचन'
 (for वचन वचन). V₄ D₁ वचन (for वचन). S₁ D₁ 212 विनीय,
 विनीय, D₁ वचन (for विनीय). —[L. 213] S₁ वचन, B₁
 वचन (for वचन). S₁ वचन, S₁ 'वे', V₂ वचन वचन
 V₄ वचन वचन (for वचन वचन). S₁ V₂ B₁ a D₁ 212 वचन
 वचन, V₄ वचन वचन (hypermetric) (for वचन). S₁ 'विनीय'
 (for वचन वचन). —B₁ (sic m.) reads from L. 214 up to
 the prior half of L. 220 in marg. —[L. 214] S₁ वचन,
 V₄ वचन (for वचन). —S₁ D₁ om. L. 215. —[L. 215]
 V₂ 'वचन', D₁ 'वचन', D₁ 'वचन' (for वचन वचन).
 B₁ वचन (for वचन वचन). —D₁ om. L. 216. —[L. 216]
 V₂ वचन, B₁ वचन (for वचन). D₁ om. वचन S₁ [अ]
 वचन, S₁ [अ] वचन, B₁ (m. also [अ] वचन),
 D₁ वचन, S₁ [अ] वचन, B₁ (m. also [अ] वचन),
 B₁ (m. also as above) a D₁ वचन (for [अ] वचन).
 —[L. 217] V₂ 'वचन' (for वचन वचन). S₁ 'वचन'
 (for वचन) D₁ वचन (for वचन वचन). —[L. 218] S₁ 218
 hiatus between the two halves. D₁ वचन (for वचन).
 D₁ वचन (for वचन). V₄ वेवचन (submetric) (for
 वेवचन) B₁ वचन वचन (for the post. half). —[L.
 219] V₂ [अ] वि (for [अ] वचन). —After L. 220, B₁ 212.

सुतप्रपञ्चयेषादिवयो बभ्रावुःकन्दिव ।
 राजिमुद्रविपाल च शाक्यवसन्त च ।
 सुपण्दुरीन्दै चैव लक्ष्मणस्य योद्धाम् ।
 भृगुशरस्य वधश्चैव तथैवाकम्बवत्स्य च ।
 प्रहस्यस्य वधश्चैव प्रमदो रावणस्य च ।
 दुर्गकर्म्मविधानं च कुम्भकर्म्मयथोक्तम् ।
 दर्शनं कुम्भकर्म्मस्य सप्तमो रावणस्य च ।
 निर्वाणं कुम्भकर्म्मस्य दानराज्यं च सप्तमं ।
 सुदीर्घमद्रुक् चैव श्लोक्षभाष्य कीर्तये ।
 वयश्च कुम्भकर्म्मस्य रावण्यं समुद्दिष्टम् ।
 नानाकनकभारं देवानाकम्बकम् ।
 महोदरवधश्चैव वराहविराजस्य च ।
 महापाथैरुपभारं भक्तिकान्धवस्य च ।
 मेघनादास्योद्द्वेषं सत्यमेव राक्षसे कथा ।
 शोषराजवनाद्यापि प्रयोयश्च हनूयका ।

[220]

[225]

[230]

उदग्रविहारमुद्रे च वधं कुम्भनिकुम्भयो ।
 मनराक्षसभारं निर्गमो रावणे पुन ।
 सम्प्रापितवधभारं मेघनादवधकथा ।
 शोषस्य राक्षसेन्द्रस्य तथा मित्रानकं महत् ।
 रावणस्य च निर्वाणं विरुपाक्षवधकथा ।
 मत्स्यस्यापि वधभारं कुम्भकर्म्मयथोक्तम् ।
 रावणस्य च वाचापानि मर्त्येन रावणस्य च ।
 रामशरमयोधैव भद्रमुद्रं महाप्रभो ।
 अक्षयवत्स वधश्चैव विद्यायो रावणस्य च ।
 शोषभारमयं चैव लक्ष्मणोपागमोक्तं च ।
 भद्रार्थं दुराग्रेन हयस्य च महाप्रभो ।
 मातर्लेखेन चैव शाक्यवसन्निवद्रुम् ।
 सप्तमो राक्षसेन्द्रस्य प्रमदो रामस्य च ।
 सप्तमोऽपि त्वं चैव दानराजं दुराग्रेन ।
 वयश्च विमहश्चैव गगने शम्भवे सदा ।

[235]

[240]

[245]

उक्तं सुतस्मापि रामायणे कथम् ।

—*Śi om* (hapl) | 221-222 —(1 221) *Vs* सुतस्य
 मने (hypermetric) *Ds* सुतो (for सुतस्य) —*Be* reads
 | 222-224 in marg —(1 222) *Vs-s* *Be* *Ds* रावणस्य
 (for एतस्य) —(1 223) *Be* मित्रान (sic), *Ds* मित्रं
 (sic) (for मित्रं) *Śi om* (hapl) the post half of
 | 223 up to the prior half of | 225 —(1 224) *Be*
 महाप्रभो (for महा प्रभ) *Be* महो *Be* महो (for महो)
 —(1 225) *Vs* न चैव (for एतस्य) —(1 226) *Vs* *Ds*
 [च] (for [म]न) *Be* *Ds* देवानां (for देवानां) —*Śi*
Be *Ds* om (hapl) | 227 —(1 227) *Vs* निर (before
 corr as above) एव च —(1 228) Note hiatus
 between the two halves *Be* एव *Gs* एव (sic)
 (for एवमय) —*For* | 228-228 *Śi* *Be* subst

मन्त्रिभिरुपेयं देवानाकम्बकथा ।

महावलीराजस्य महोदरवधकथा ।

विदुःसुतास्यैवैव यो रावणमुद्रोक्तो ।

—*Śi om* | 229-230 —(1 229) *Vs* *Be* *Ds* योद्धा
 (for योद्धा) *Be* देवभारवधश्चैव (for the prior half)
Ds रावणस्य (sic) (for एतस्य) —(1 230) *Śi* *Be* (m
 also) & *Ds* 11 -[म]र्यते नापि *Vs* -[म]र्यतेनापि, *Ds*
 वैव (for [म]र्यतेनापि) *Ds* मर्यतेनापि (sic) *Ds* एतस्योक्तो
 (for योद्धा) *Śi* *Vs-s* *Be* *Ds* हनूय (for हनूय)
 —(1 231) *Śi* उक्तं विदुः, *Vs* विदुः, *Vs* *Ds* विदुः *Vs*
 विदुः *Vs* *Be* (m also) 'मेघनाद' *Ds* मेघनादो *Ds* उक्त
 8° *Ds* 'शोष' (sic), *Ds* 'शोष' (for उक्तविदुः) *Śi*
 सुतस्य (for सुत) *Śi* *Be* & *Ds* उक्तविदुः (*Ds* 'शोष') इत्येव
 (for the prior half) —(1 232) *Vs* *Be* *Ds* [च]न
 (for [म]न) *Vs* 11s वा च before निर *Be* om
 from the post half of | 232 up to the prior
 half of | 233 *Vs* मित्रो (for मित्रं) *Ds* रावणस्य च
 (for एतस्य पुन) —(1 233) *Śi* *Vs* *Be* [च]न (for
 [म]न) —*Śi om* (hapl) | 234-235 —(1 234)

Ds 'म' (for एतस्य) *Śi* एव (for एव) *Be* [च]
 मित्रान *Vs* निरन *Be* (m also) [म]र्यतेनापि (for मित्र
 न) *Ds* एव मित्रानमिदं (for the post half) —(1
 235) *Śi* *Vs* *Be* & 11° (for च निर्यते) *Ds* विदुःसुता
 (sic) (for the prior half) —*After* | 235 *Vs* *Be*
 11s *Be* 11s after | 235

योरुपेयस्यैवैव प्रयोजितं ।

[*Be* 'योरुपेय' महाप्रभस्य वीर्येण]

—(1 236) Note hiatus between the two halves.
Be च (for [च]न) —(1 237) *Be* (after corr as
 above) एतस्य (for एतस्य) *Ds* 11s om first च
 (submetric) —*After* | 237 *Be* 11s while *Ds*
 after | 240

योरुपेयं तथा वैराजस्य एतस्य च

[*Ds* वैराजस्य (for वैराजस्य)]

—*Śi om* (hapl) | 238-239 —(1 238) Note hiatus
 between the two halves *Śi* *Be* & *Ds* 11s एव *Vs*
 मर्यते (for मर्यते) —*After* | 238, *Be* 11s.

एव मन्त्रिभिरुपेयं एतस्य दुराग्रेन ।

—(1 239) *Vs* एव एव (for योरुपेय) —(1 240)
Ds 11s योद्धा —(1 241) *Ds* मर्यतेनापि (for एतस्य च) *Śi*
Śi *Vs* & एव (for महाप्रभ) —(1 242) *Ds* om
 (hapl) from the post half up to the prior half of
 | 244 *Śi* *Be* & 11° (for दुराग्रेन) —(1 243) *Ds* एतस्य
 (for एतस्य) *Śi* एतस्य *Vs* om (hapl) from the
 post half up to the prior half of | 247 *Be* एव (for
 योरुपेय) —(1 245) *Vs* निर्यते *Ds* विदुःसुता (for विदुः
 सुता) —(1 246) *Vs* एवैव *Vs* 'न दु' *Ds* 'न' (for एव
 च) *Śi* *Vs* & *Be* (m also) *Ds* 11s 11s विदुः *Śi* *Ds* एव
Vs युधि (for युधि) *Śi* 'न' [for योरुपेय] —(1 247) *Vs*
 विदुः, *Vs* *Ds* विदुः (for विदुः) —(1 248) *Ds* एव
 (for एव) *Vs* *Be* 'न' (for दुराग्रेन) *Śi* *Vs* *Be*
Ds 11s *Ds* 11s (for एतस्य) —(1 249) *Vs* *Ds* 11s 11s

मलकारस्य स्यातिः श्लोकावधानमेव च ।

अथमेधसमारम्भो गीतध्वनयेव च ।

काम्यस्य चागते विहाय सन्तुष्टौ तौ कुशीलवौ ।

वाल्मीकेनैव वाचयानि विस्तरो रावणस्य च ।

रसातलप्रदेशश्च वैदेहा, परमजुहवः । [285]

राघवस्य च सरम्भो हर्षेण परमेष्ठिनः ।

काकुत्स्थस्योऽपि प्राप्तिः सेताग्रे कङ्कणस्य च ।

मुद्रां चैव पीताम्बुं राघवाणां महामनसा ।

महाप्रसन्नमनसं स्वर्गप्राप्तिश्च पुष्पना ।

इहास्तुदुर्विकं कालं समधिव्यं सहोत्तमम् । [290]

सबलितवया सर्वा श्लोकस्य चतुर्ध्वनिः ।

श्रीनि श्लोकस्यैव तान्त्रिकेन प्रयोजितः च ।

वर्तिः श्लोकस्यैव देवा कालेऽस्मिन्प्रयोजितः च ।

सर्गाणां चतुर्ध्वनिश्च विंशतिर्ध्वनिः सत्यः च ।

इत्येतान्महर्षिभ्यः कालात्कालात्कालात्कालम् । [295]

चतुर्विंशतिर्ध्वनिः सर्वपापघनाय च ।

भक्त्यापि चैवैव विषे कृतं वाक्पदीयितं स्वयम् ।

धनं यदास्वमापुष्पं पुत्रीं च पुत्रिचर्यम् ।

पदेतिहां पर्वणि व. समाहितः ।

कथां मुक्तिर्वापि परमेष्ठिनः । [300]

विष्णुस्त्वैतः कलुषेण मानसः

सुखं स गच्छेत् सुतोऽपि सज्जितः ।

इत्येतं रामायणे भाविकाणां अनुक्रमविधिः समाप्तः ॥ ३ ॥

Dr 18 सहा (for सह). Vs सह, Dis सह (for सह). [1. 285]

Dis सहस्रं वचसा- (for the prior half). —[1. 285]

Dis-सहास्रं (for सहस्र). —[1. 285] Dis सहस्रं (sic)

(for सहस्र). Si सह, Vs [sic] च (by transp.), Vs सह,

Dr सह, Dis सह (for सह). Si सह + Dr सहस्रं (for सहस्र).

Vs सह (for सह). Dis सह (for सह). —[1. 285] Si सह

Dis सह (for सह). Si सह (for सह). Dis सह (for सह).

Dis सह (for सह). Si सह (for सह). Dis सह (for सह).

Dis सह (for सह). Si सह (for सह). Dis सह (for सह).

Dis सह (for सह). Si सह (for सह). Dis सह (for सह).

Dis सह (for सह). Si सह (for सह). Dis सह (for सह).

Dis सह (for सह). Si सह (for सह). Dis सह (for सह).

Dis सह (for सह). Si सह (for सह). Dis सह (for सह).

Dis सह (for सह). Si सह (for सह). Dis सह (for सह).

Dis सह (for सह). Si सह (for सह). Dis सह (for सह).

Dis सह (for सह). Si सह (for सह). Dis सह (for सह).

Dis सह (for सह). Si सह (for सह). Dis सह (for सह).

Dis सह (for सह). Si सह (for सह). Dis सह (for सह).

Dis सह (for सह). Si सह (for सह). Dis सह (for सह).

Dis सह (for सह). Si सह (for सह). Dis सह (for सह).

Dis सह (for सह). Si सह (for सह). Dis सह (for सह).

Dis सह (for सह). Si सह (for सह). Dis सह (for सह).

Dis सह (for सह). Si सह (for सह). Dis सह (for सह).

2

After L. 32 (after 153*), Dr 11 ms. :

गुणस्यैव रामस्य रामो दत्तात्रेयः च ।

सम्भारस्य साराष्ट्रस्य ताना गुणस्य च ।

अथस्य वचसा च सन्तुष्टः च भीमः ।

वसिष्ठस्य सुप्रसन्नस्य रामस्यैव च ।

विष्णुस्यैव चैव परमेष्ठिनः च भीमः । [15]

रामस्यैव रामस्यैव च रामो दत्तात्रेयः च ।

सीतास्यैव च रामस्यैव च रामो दत्तात्रेयः च ।

रामस्यैव रामस्यैव च रामो दत्तात्रेयः च ।

रामस्यैव रामस्यैव च रामो दत्तात्रेयः च ।

रामस्यैव रामस्यैव च रामो दत्तात्रेयः च । [20]

रामस्यैव रामस्यैव च रामो दत्तात्रेयः च ।

रामस्यैव रामस्यैव च रामो दत्तात्रेयः च ।

रामस्यैव रामस्यैव च रामो दत्तात्रेयः च ।

रामस्यैव रामस्यैव च रामो दत्तात्रेयः च ।

रामस्यैव रामस्यैव च रामो दत्तात्रेयः च ।

रामस्यैव रामस्यैव च रामो दत्तात्रेयः च ।

रामस्यैव रामस्यैव च रामो दत्तात्रेयः च ।

रामस्यैव रामस्यैव च रामो दत्तात्रेयः च ।

रामस्यैव रामस्यैव च रामो दत्तात्रेयः च ।

रामस्यैव रामस्यैव च रामो दत्तात्रेयः च ।

रामस्यैव रामस्यैव च रामो दत्तात्रेयः च ।

रामस्यैव रामस्यैव च रामो दत्तात्रेयः च ।

रामस्यैव रामस्यैव च रामो दत्तात्रेयः च ।

रामस्यैव रामस्यैव च रामो दत्तात्रेयः च ।

रामस्यैव रामस्यैव च रामो दत्तात्रेयः च ।

रामस्यैव रामस्यैव च रामो दत्तात्रेयः च ।

रामस्यैव रामस्यैव च रामो दत्तात्रेयः च ।

रामस्यैव रामस्यैव च रामो दत्तात्रेयः च ।

रामस्यैव रामस्यैव च रामो दत्तात्रेयः च ।

रामस्यैव रामस्यैव च रामो दत्तात्रेयः च ।

रामस्यैव रामस्यैव च रामो दत्तात्रेयः च ।

रामस्यैव रामस्यैव च रामो दत्तात्रेयः च ।

रामस्यैव रामस्यैव च रामो दत्तात्रेयः च ।

रामस्यैव रामस्यैव च रामो दत्तात्रेयः च ।

रामस्यैव रामस्यैव च रामो दत्तात्रेयः च ।

रामस्यैव रामस्यैव च रामो दत्तात्रेयः च ।

रामस्यैव रामस्यैव च रामो दत्तात्रेयः च ।

रामस्यैव रामस्यैव च रामो दत्तात्रेयः च ।

रामस्यैव रामस्यैव च रामो दत्तात्रेयः च ।

रामस्यैव रामस्यैव च रामो दत्तात्रेयः च ।

रामस्यैव रामस्यैव च रामो दत्तात्रेयः च ।

रामस्यैव रामस्यैव च रामो दत्तात्रेयः च ।

2

Before L. 2, Ms ms St. 3 and 4th repeating them

after the passage, Dr om. L. 2. —[1. 5] Dr सह

(for सह). Dr सहस्रं (for सहस्र). —[1. 7] Dr सह

(for सह). Dr सह (for सह). —[1. 7] Dr सह

(for सह). Dr सह (for सह). —[1. 7] Dr सह

(for सह). Dr सह (for सह). —[1. 7] Dr सह

(for सह). Dr सह (for सह). —[1. 7] Dr सह

(for सह). Dr सह (for सह). —[1. 7] Dr सह

(for सह). Dr सह (for सह). —[1. 7] Dr सह

(for सह). Dr सह (for सह). —[1. 7] Dr सह

(for सह). Dr सह (for सह). —[1. 7] Dr सह

(for सह). Dr सह (for सह). —[1. 7] Dr सह

(for सह). Dr सह (for सह). —[1. 7] Dr सह

धर्मिण्य स राजनमुवाच द्विलसत्तमः ।
 सन्ति तस्मिन् महापते धर्मराजस्य प्रजा ।
 भवद्गोत्रे तु धर्मं कल्प्ये ह्यदि निराश ।
 धर्मं ध्रुवेया सत्यु कालेषु बुद्धयर्थम् ।
 यन्मुक्तां स राजन यथास्मिन्मुक्ताम् । [40]
 भवत्सिन्धुमायाय वेदभारसम्पत्तम् ।
 तं यान्धवमुक्ताय स्थितौ लिखयन्मुक्ता ।
 अदभ्यस्तु यदा लिखयदा राजा न्यभक्तः ।
 धर्मिण्य बुद्धिं राजा भार्यश्रामित्थिव ।
 भवत्सत्यं मुक्तिं तु यान्धवमुक्ताम् । [45]
 कल्प्ये ह्येति तन्मयी प्रकृतिः प्रयत्नकम् ।
 शोभायुक्तं दशरथं यन्मा यन्मन्मन्मन्मन् ।
 अथैव शोभायुक्तं तन्मायान्मन्मन्मन्मन् ।

सम्पत्तौ महापते प्रत्युत्पन्नं तदावपीत् ।
 सत्यं ते द्विबन्धं निष्पत्तिं कुञ्जली प्रभो । [50]
 हृदयको महापते सत्यं सत्यं सत्यम् ।
 सितं ते कुञ्जली बद्धाद्विभक्तित्वात् ।
 कुञ्जली त्वं सितं सत्यं सत्यं सितम् ।
 सत्यं सत्यं सत्यं सत्यं सत्यं सत्यम् । [55]
 सत्यं सत्यं सत्यं सत्यं सत्यं सत्यम् ।
 सत्यं सत्यं सत्यं सत्यं सत्यं सत्यम् ।
 सत्यं सत्यं सत्यं सत्यं सत्यं सत्यम् ।
 सत्यं सत्यं सत्यं सत्यं सत्यं सत्यम् ।
 Selenophen
 सत्यं सत्यं सत्यं सत्यं सत्यं सत्यम् । [60]

भा.स.स.स. (10) (for मे.स.स.स.) Ba. D. सत्यम् —(1
 32) Di. 11.11.11 सत्यम्. Sa. Ba. 11.11.11 सत्यम्. D.
 सत्यम्. Da. 11.11.11 सत्यम्. (for मे.स.स.स.) —(1 33)
 Ba. V. 11.11.11 V. 11.11.11 D. सत्यम्. Da. सत्यम् (ditto)
 {for सत्यम्} Sa. V. Ba. D. 11.11.11 V. 11.11.11, D. 11.11.11
 —(for सत्यम्) V. 11.11.11 D. 11.11.11 D. 11.11.11 {for
 सत्यम्} —(1 35) V. 11.11.11 (hypometric) Ba.
 सत्यम् {for सत्यम्} V. 11.11.11 (sic) D. सत्यम्. {for
 सत्यम्} V. 11.11.11 (with hiatus) सत्यम् {for सत्यम्} D.
 सत्यम् Sa. Ba. D. सत्यम् {for सत्यम्} —(1 36) D.
 11.11.11 {for सत्यम्} D. सत्यम् —(1 37) V. 11.11.11
 (by trap) D. सत्यम् (sic) {for सत्यम्} D. 11.11.11 {for
 सत्यम्} —After सत्यम्, D. 11.11.11 11.11.11 सत्यम् Ba.
 [11.11.11] D. 11.11.11 [D. 11.11.11] {ditto} 11.11.11 D. 11.11.11
 {for [11.11.11]} D. 11.11.11 {for सत्यम्} —(1 38) V. Ba. 11.11.11
 D. 11.11.11 1 38 and 39 Ba. reads 1 38 in marg.
 —(1 38) D. सत्यम् {for सत्यम्} D. 11.11.11 3 (sub-
 metric) D. सत्यम् विवेकं धर्मं {for the prior half} Ba.
 सत्यम् D. सत्यम् {for सत्यम्} —(1 39) Ba. सत्यम्
 {for धर्मं सत्यम्} Ba. D. सत्यम् {for सत्यम्} —(1 40)
 Si. D. 11.11.11 (m.) 11.11.11 (for सत्यम्) V. सत्यम् (by
 trap) D. 11.11.11 (with hiatus) {for सत्यम्} D.
 सत्यम् {for सत्यम्} —V. Ba. 11.11.11 D. 11.11.11 1 41 and
 42 Ba. 11.11.11 42 D. 11.11.11 11.11.11 read 1 41 after
 1 43. —(1 41) Si. D. 11.11.11 11.11.11 —Sa. 11.11.11 Ba.
 reads in marg. 1 42 —(1 42) Ba. सत्यम् {for सत्यम्}
 सत्यम् —(1 43) Si. D. 11.11.11 [म]सत्यम् {for सत्यम्} Ba. D.
 सत्यम् —(1 44) V. सत्यम् {for सत्यम्} D. 11.11.11
 D. 11.11.11 {for सत्यम्} V. D. 11.11.11 {for सत्यम्} D. 11.11.11
 सत्यम् {for सत्यम्} D. 11.11.11 {for सत्यम्} Si. D. 11.11.11
 सत्यम् (for the post half) (cf. 11.11.11)
 —(1 45) D. सत्यम् (D. 11.11.11) D. सत्यम् V. Ba.
 (m. as above) D. सत्यम् {for सत्यम्} D. सत्यम्
 {for सत्यम्} —(1 46) Si. सत्यम् D. 11.11.11 सत्यम्
 {for सत्यम्} —(1 47) D. सत्यम् V. Ba. 11.11.11

D. सत्यम् {for सत्यम्} —(1 48) D. 11.11.11 D. 11.11.11
 {for [11.11.11]} D. सत्यम् 11.11.11 {for सत्यम्} —After
 1 48, V. 11.11.11 (submetric)
 सत्यम् सत्यम् सत्यम् सत्यम् सत्यम् सत्यम् ।
 —(1 49) V. 11.11.11 सत्यम् Ba. सत्यम् {for
 सत्यम्} Sa. D. 11.11.11 सत्यम् V. 11.11.11 Ba. 11.11.11
 {for सत्यम्} —(1 50) V. 11.11.11 D. 11.11.11, D. 11.11.11 (sic)
 {for सत्यम्} D. सत्यम् D. 11.11.11 {for सत्यम्} Si.
 11.11.11 B. D. 11.11.11 V. 11.11.11 {for सत्यम्} —(1 51) V.
 सत्यम् D. सत्यम् {for सत्यम्} Si. 11.11.11 Ba. 11.11.11
 m. as above) D. 11.11.11 11.11.11 (V. D. 11.11.11) {for
 सत्यम्} Si. सत्यम् {for सत्यम्} —(1 52) V. 11.11.11 {for
 सत्यम्} Si. D. 11.11.11 11.11.11, D. 11.11.11 {for सत्यम्} —After
 1 53 D. 11.11.11
 सत्यम् सत्यम् सत्यम् सत्यम् सत्यम् सत्यम् ।
 —(1 54) V. 11.11.11 सत्यम् —(1 55) V. 11.11.11
 {for सत्यम्} 11.11.11 सत्यम् {for सत्यम्} —(1 56) D.
 सत्यम् V. 11.11.11 D. 11.11.11 {for सत्यम्} 11.11.11 V.
 सत्यम् {for सत्यम्} —D. 11.11.11 1 57 58 —(1 57)
 D. सत्यम् (sic) {for सत्यम्} Si. V. Ba. 11.11.11 सत्यम्
 सत्यम् {for the prior half} D. सत्यम् {for सत्यम्}
 —(1 58) V. D. 11.11.11 (D. 11.11.11) {for सत्यम्} D.
 {with hiatus} सत्यम् {for सत्यम्} —(1 59) N.
 Ba. D. 11.11.11 [सत्यम्] {for [सत्यम्]} D. सत्यम् —After
 1 59 Si. 11.11.11 B. D. 11.11.11 read colophon, 11.11.11
 11.11.11 (D. 11.11.11 repeat) m. (var. after 1 56) 11.11.11
 308 then read colophon —Sarga name Si. D. 11.11.11
 सत्यम् (D. 11.11.11) Si. 11.11.11 V. D. 11.11.11 सत्यम्
 (D. 11.11.11) (D. 11.11.11) Ba. 11.11.11 11.11.11 B. D.
 सत्यम् (Ba. 11.11.11) V. D. सत्यम् (V. सत्यम्) 11.11.11
 सत्यम् —Sarga no. (figures words or both) Si. V. 11.11.11
 Ba. 11.11.11 11.11.11 V. 11.11.11 D. 11.11.11 11.11.11
 D. 11.11.11 11.11.11 D. 11.11.11 —In Si. 1 60 11.11.11 11.11.11
 —After 1 60 Ba. 11.11.11
 सत्यम् सत्यम् सत्यम् सत्यम् सत्यम् सत्यम् ।

ततः अनुवर्तमानं सवन्धी ते माधविः ।
उत्पादा इत्येते प्रकृत्येतु ते माधवो जगः ।

॥ भुवा तु दधन तेषां मनश्चन्द्रादं सुखम् ।
मत्तममभिज्ञातः उद्दामातिपुरव्यः यः ।
विभाण्टकवचः सुखा विक्का हृदमावसाः । [90]

त्वयि ता वगुहारायुं तजः प्रियविदेवम् ।
ननुपुया दधन तेषां मनः प्रीतिविषयम् ।
यदिमिः तद् धर्ममा प्रकुम्भ्य भवविषम् ।

दृष्ट्वा तु सुनिवार्यं प्रलयं च पुनः पुनः ।
ममदीपे दद् बान्ध इत्यंशुसुखीधनः । [95]
भव मे सफल जन्म द्वाविनात सुखम् ।
तयैति च स राजानुवाच द्वितस्तपः ।

सा मूर्धन्य ते रविन्द प्रसन्नोऽस्मि कवयि ।

कतः प्रपद्यो नृपतिः पुरस्कृत्य द्विर्धर्मम् ।

प्रतिपद्यन्तं श्रीमानपिठं धर्ममङ्गलैः । [100]

स्मरंस्तुं युद्धं चैव प्राविश्याद्विदितः ।

पुरोहितेन लक्षितः प्रगुह्याय समावृतः ।

अभिवाद्य पुनश्चैव न्यायतः प्रविश्याय च ।

उरुधुः प्राङ्मुखः सर्वे क्षमाताप द्विजोत्तमम् ।

ततः शान्ता पुरस्कृत्य ततः विप्रः समलोकताम् । [105]

न्यवेदन्त मिश्रय चतुर्वेदं ततः सावृतः ।

प्रविश्याय स तौ शान्तौ समाविष्टौ च धर्मपितृ ।

यदे निवेद्य च उदा विष्णुं परम गतः ।

द्विजोत्तमाभ्यामुत्थाय यमिवाद्य तदा द्वितम् ।

अभिवाद्याभ्यामिष्टौ वा यदुत्तरं समीपवः । [110]

Śi Da 13 (a) नि किरी (Da 13). Da चेद्वे (sc) (for [मा]ज्ञा इत्येते). Śi Va 4 Bi Da 2 राज्ञे, Da 7 इव (for मङ्ग). Va 12 इवेते (for नेतु दे) —(L. 88) Da 2, 7 तापुता (for गुहा ह). Śi Ni Va 3 Bi Da 13 तु तेषा यन, Ba 4 तेषां तु यन (all by transp.). Ni Va 3 B Da 13 मां Vi 3 मां गते, Da 7 (for नमःप्रदान). —(L. 89) Va नमःप्र (sc) (for नमःप्र). Śi Da 3 7 9. 12-13 भवेत् (for नमःप्र). Vi Da 3 समान्य, Bi समान्य (for नमःप्र). Śi Da 13 ह, Vi Ba Da 3-7 9 13 च (for ह). Vi समान्यस्युत्तर (hypermetric). Va समान्य-रूपेति (for the post. half). —Śi Va Ba Da om. l. 90-96. —(L. 90) Da विप्रा, Da ह (for ह). —(L. 91) Da 7 विप्रा (for विप्रा). Da 21 नमःप्र, Mi नमःप्र, Da नमःप्र (for नमःप्र). Śi Da 13 13 'दिवे रत, Ni Da 7 'दिव, Va Da 7 'न, Va 'न, Ba च विप्राय (for विप्राय). —(L. 92) Bi ता गुता तु यन (for the prior half). Ni Vi 3 Ba मत्त दीविष्य (for the post. half). —(L. 93) Śi Da 13 अतिरुपे प्रसन्नता (for the prior half). Va ह रतिव (for रतिव). —(L. 94) Ba Da 1 2 1 3 च (for ह). —Ni Vi 3 Ba Da 1-2 7 9 13 om. (Apl. 7) l. 95. —(L. 95) Da 13 13 [with hiatus] च (for च). —(L. 96) Da नमः (ditto). Da 13 अतिव च सुनिवेत् (for the post. half). —Line 96 in Da 1-7 = 1.17.34. —After l. 96. Ni Va 3 Ba Da (Ni Da after l. 96 as they om. lines 90-96) ms.

समुद्राय द राता सभातः सुगुणि ६

while Da 1 ms.

द्विजोत्तम विप्रः समलोकयिष्ये ६

—(L. 97) Ba Da transp. y and s Va (after corr. as above) मुनि (for नि). —(L. 98) Śi Va Ba Da 1 2 1 3 मा वे यन मुं Vi 3 ला ज्ञे, Ba मा व नम ये (Da 'नमःप्र' (for the prior half). —Ba om. l. 99-102. —(L. 99) Vi 3 Ba Da 1-2 1 3 यदे (for यदे). Ni Vi 3 Ba Da 1-2 1 3 यदे (Da नृपे) (for दिव्यम्).

—(L. 100) Vi प्रवेत् (hypermetric); Ba मित (for मितम्). Ni Va 3 Ba Da 13 गति (for गत). Vi चीमा; Da [with hiatus] 13 रता (for चीमा). Śi Da 13 मित, Ni Ba Da 1-2 1 3 13 (Da [to avoid hiatus] स विप्रा (for मित). Va समान्य. —(L. 102) Ni मङ्गल (sc). Vi 3 4 मङ्गल, Va मङ्गल, Ba मङ्गल. (for मङ्गल) Vi 3 4, Da चैव (for चैव). Da मङ्गलम् (for मङ्गलम्). Da मङ्गल. —(L. 102) Da पुरोहितेन. Ni Va 3 4 Da 1 2 1 3 मङ्गलम् (Da 'चैव). Śi Da 13 समाविष्ट, Va समान्य, Da ल, Da ह दधन, Da य (for मङ्गलम्). —(L. 103) Śi Da 13 13 गुणि, Da 3 7 9 13 विप्रा (for गुणि). Ni Va Ba Da 1-2 1 3 13 चैव (Ni 'च) (for चैव). Da मङ्गल (for मङ्गल). Ni Va 3 4 Ba Da 13 मङ्गलम्, Da मङ्गलम् (sc). Da 7 (for च). —(L. 104) Va रत (for मङ्गल). Da 1 2 1 3 रत. Vi दिव्यमङ्गल. —(L. 105) Da ह (for ह). Ni Vi 3 4 Ba Da 1 2 1 3 समलोक. —(L. 106) Va मङ्गलम्, Da मङ्गल. —(L. 107) Śi Da 13 13, Va Da 1 2 1 3 13, Da 1 2 1 3 13, Da 7 9 13 (for च ल). Ba (after corr. as above) यन, Da रता (sc), Da मङ्गलम् (ditto) (for मङ्गल). Da 1 2 1 3, Da 7 (for च). Da मङ्गलम्, —(L. 108) Da मङ्गल (for मङ्गल). —Śi Ni Va Ba Da 1-2 1 3 13 om. l. 109-111. —Va reads l. 109-111 after l. 105. —(L. 109) Ni मङ्गलम्, Va मङ्गलम्, Va दिव्यम् (for मङ्गलम्). —(L. 110) Da मङ्गलम्, Vi मङ्गल (for मङ्गल). —(L. 111) Va 'मङ्गल, Da 'मङ्गल (sc) (for मङ्गलम्) Da 13 मङ्गल (for च ल). Ni Vi Ba Da 1 2 1 3 मङ्गल, Mi Da 1 2 1 3, Da 1 2 1 3 मङ्गल (for मङ्गलम्) Da 1 2 1 3 (for मङ्गल). —(L. 112) Ba मङ्गलम्. Va Ba 7, Da om. (submetric) (for च) Ni दिव्यमङ्गल (hypermetric) (for मङ्गल). —After l. 112, Ni Ba Da 1 2 1 3 13 ms.

ततो महासूर्यस्य जे उदायिर्दिवः ।

[Ni Ba Da 1 2 1 3 मङ्गलम् (Ni 'च) मङ्गल, Ba मङ्गलम्, Da मङ्गलम्.]

—(L. 113) Da मङ्गलम्. Śi Da 13 मङ्गलम् 'मङ्गलम् (for the prior half). Śi Da 1 2 1 3 मङ्गलम्; Va Da मङ्गलम्, Ba

7

After I 289 G and k(ed) (in parentheses) ms

त दधुसुराणां द्रो दामन दाह विनिश्चित ।
 मावयोऽयमिति ज्ञाता पूजयन्ततः पर्येत ।
 पूजितस्तन धर्मात्मा सफलकदिवाय वै ।
 भस्मात्त वज्रान्त दधुवाय भगवता हरी ।
 स्मरति तस्मिन् महताय यज्ञभ्रातृव्य पोषतः । [5]
 नय दामोदरो रात्र्यन्तुला यदननुपमम् ।
 ता दधुः सय वागेयु किञ्चित्पुनर्मिहला ।
 दामननयसुक तु मुखा राजा तमप्रवीत् ।
 भय मे सप्तम जन्म द्रष्ट मे सप्तल तपः ।
 भय मे सप्तल रात्र्य द्रष्ट मे मुकूत फलम् । [10]
 भय मे सप्तमो यज्ञ कृतायोऽस्म्यय कावच ।
 नयय कलित चैव मय सत्यसमेव हि ।
 धर्मोय दक्षजिह्व च भूयस पन्थसुखम् ।
 प्राप्त वा नयय वासि तावू वा यदनेव वा ।
 हस्तधरधरौनी मुक्तभस्मरूपमेव वा । [15]
 मन्मिष्यसि महाबाहो त दधुमि तमभव ।
 पुनमुच्यतां रात्रा भगवताऽनुकोपम् ।
 यवाचैव स्मितं हस्ता यवान्ते महाभक्तम् ।
 एवै किं मय ता दधुः वस्तु यदिति प्रपोजयम् ।
 भस्मसाहसकान्ता इति भूमिनिश्चिता । [20]
 भुवा पद्माननेयोक्त स्मितं कृता सुप्रेतमम् ।
 यथेष्टं पूर्ति तां (sc) ब्रह्मदां कुमति लोकोऽप्रवीत् ।
 वासनार मही दधु निश्चित दधुनन्त ।

7

—Gt cm 1 1 3 and 29 In k(ed) the follow-
 ing var are seen —(1 5) रोमन (for रोमने)
 —(1 7) तां (for ताम्) कथु (for कानु) —(1 8) तपः
 (for तपः) हय (for हय) —cm. (hapl) 1 9 and
 10 —(1 12) कसित (for कसित) च (for चै) —(1 13)
 वा (for वा) —(1 15) 'यदीय' (for 'यदीय') न (for
 न) —(1 16) दय (for द) —(1 18) [य]द (for
 [य द] दधुमि (for 'दधु' —(1 20) दिने (for दधु)
 —(1 21) सुप्रेतम् —(1 21) पूर्ति (for पूर्ति ते) तय
 (for तय) —(1 23) निश्चितं कृतमेव (for the post
 half) —(1 26) देवाय (for देवाय) द्यो (for द्यो)
 —(1 27) दानाये. —(1 31) म (for दधु)

8

Along with the above MSS. Ts a G a Ma a
 also insert at random some of the lines inserted
 in or substituted for No. 8 and so they are also
 cited here

(1 1) De Ts 'सुरसि' —(1 2) ति कलो (as
 above) Ma सप्तमि ति सप्तम् (for the post half) Ma
 रिण —After 1. 2 Ma ms. G-a Ma a ms. (cm. 1 5)
 after 1. 4. 17

तस्मिन्मय महारात्रे प्राह मुने दिवोऽयम् ।
 विविक्तमयमप्यया योगिनश्च सुरासुरा । [25]
 यय ज्वलति दमय स द्यो विष्णुसम्प ।
 दधुमि (sc) तय मुने पुनः राजपुनोदितम् ।
 मुनीनां वाचयन्तान् पितृपदो महावत् ।
 माधवस्यैव दधुगो मय यत् पदो वदि ।
 वदन्तवत्सफरमेवमसिद्धिं राजसीत् । [30]
 दधि मल्लोदक इत्या वासनाय महाभने ।
 पयस तद् विमिश्रित यवान्तो महावत् ।
 कय पदव्यापयन्तु गृहमाय मही प्रभो ।
 कदक वृष्ट्याय तु विभक्तपथो हरी ।
 कयस्य दधु वस्तु येन पूर्णं जगदयम् । [35]
 सधुपैकदधुन पूर्णं विविक्तसमयेव हि ।

8

After 1 44 17 Dt De a Ts Ma Cm (cm.
 comm on lines 5-9 only) ms.

मय ययस्यस्य ययस्यस्यसिद्धिं य ।
 ययस्योऽयमपि यय दधुपुनः रिता ।
 कयस्यसिद्धिं कय कयस्यसिद्धिं यय ।
 तय दधु कयस्य कयस्यसिद्धिं यय । [5]
 मय दधु महादधु कयस्यसिद्धिं य ।
 कय दधु कयस्य कयस्यसिद्धिं यय ।
 पुनमुच्यतां दधुपुनः कयस्यसिद्धिं यय ।
 कयस्यसिद्धिं कयस्यसिद्धिं यय ।
 कयस्यसिद्धिं कयस्यसिद्धिं यय । [10]
 कयस्यसिद्धिं कयस्यसिद्धिं यय ।

(a) यय दधु कयस्यसिद्धिं यय ।
 कयस्यसिद्धिं कयस्यसिद्धिं यय ।
 कयस्यसिद्धिं कयस्यसिद्धिं यय ।
 कयस्यसिद्धिं कयस्यसिद्धिं यय । [5]
 —(1 3) Ts कयस्यसिद्धिं (sc) (for कयस्यसिद्धिं) De
 सयस्य Ma कयस्यसिद्धिं कय (for the post half) —(1
 5) Ts कयस्यसिद्धिं —(1 9) Dt कयस्यसिद्धिं (as above)
 De Ts कयस्यसिद्धिं (Ts 'यो) —For lines 5-9 Ma substit

(b) कयस्यसिद्धिं कयस्यसिद्धिं यय ।
 कयस्यसिद्धिं कयस्यसिद्धिं यय ।
 कयस्यसिद्धिं कयस्यसिद्धिं यय ।
 कयस्यसिद्धिं कयस्यसिद्धिं यय । [5]
 कयस्यसिद्धिं कयस्यसिद्धिं यय ।
 कयस्यसिद्धिं कयस्यसिद्धिं यय ।
 कयस्यसिद्धिं कयस्यसिद्धिं यय ।
 कयस्यसिद्धिं कयस्यसिद्धिं यय ।

—(1 10) De a देव —(1 11) De Ts कयस्यसिद्धिं (for
 कयस्यसिद्धिं) De Ma कयस्यसिद्धिं (as above) (for कयस्यसिद्धिं) —After
 1. 11 Ma ms.

- 10 ") उपदेशानामपेक्षिते.
 11 ") बाधो विधेय.
 18 ") ते (for ते). छे ते इति पाठ । अथवा ते शुभेति-
 रित्येत । छे
 19 ") मयिष (as in text).
 23 ") ओषधि (for "ते").
 26 ") अथवाते. छे नपाते च मन्त्रवाते च मन्त्र-
 मन्त्राविरोधनेन । छे

5

- 12 ") सप्त (as in text).
 17 ") सुपुत्र (as in text).
 18 ") पुत्र (as in text).
 20 ") नापुत्र (as in text).
 ") अन्तेव (as in text).

6

- 3 ") छे अथवा मयिषान्ते इति मन्त्र पाठ । छे
 4 ") As in text
 7 ") सुपुत्रो योगसिद्धिर्वा
 ") As in text. छे अथवा अथवा कस्मिन् पदार्थे । छे
 12 ") न सुपुत्रे वा न सप्त
 ") As in text.
 14 236 ") as inserted छे नामते मन्त्रपाठ इति मन्त्र । छे
 15 ") As in text छे इति लोकोक्त पाठ छे
 19 ") बोधाना (as in text).
 20 ") इतिपेक्षिते (with all other Cs), typ as in
 text
 22 After 22^a, ins 243^a with सौ (for सौ)
 and अथवा (for "सप्त")
 ") मन्त्रे.
 ") सुपुत्रे (In both " and " सप्त is expected
 for मन्त्र).
 24 छे लक्ष्मणा वेङ्गमहात्म्ये अथवा छे

7

- 4 ") मयिष (as in text).
 9 ") सुपुत्र (as in text).
 14 Comm. only on post. half of l. 3 of 269^a
 16 Comm. only on l. 2 of 271^a (अथवा as
 above)

8

Along with other 355 it reads I. xi 5-m
 for the first time after 4, repeating them in their
 proper place.

- 9 ") देवि (as in text).
 10 ") अथवाते (for "सप्त").
 12 ") सुपुत्र
 18 ") देवि.

- 21 ") देव (as in text).
 ") छे मयिषो वादीषः । लक्ष्मणा. नाराणे
 च दत्तः । छे
 22 ") As in text.

9

- 4 ") As in text. छे शिवे अथवादीषाणि मन्त्र छे
 13 ") अथवाते (as in text).
 ") नरे (as in text).
 14 ") दत्त (as in text). छे अथवा इति दत्तादि
 पाठ । छे
 15 ") सौ (as in text).
 19 ") As in text
 30 ") मयिष (as in text)
 32 ") मयिष (as in text) छे मयिष इति मन्त्र
 पाठ । छे

10

- 6 ") सुपुत्र (as in text).

11

- 8 ") लक्ष्मणात्म्य (as in text).
 21 ") मयिष (as in text).

12

- 2 ") दत्त (as in text).
 6 ") अथवाते and अथवाते (both as in text).
 7 ") मयिषात्म्य (as in text).
 ") अथवाते (as in text).
 8 ") सप्त (as in text)
 9 ") मयिषा (as in text).
 14 ") As in text
 After 14^a, ins 371^a.

13

- 5 Comments on l. 1 of 386^a.
 9 ") छे सुपुत्र मयिषात्म्ये अथवा पाठ । छे
 ") सुपुत्रात्म्य (as in text)
 ") As in text
 11 ") अथवाते (as in text)
 ") मयिष (as in text)
 17 ") सुपुत्रा (as in text)
 ") As in text.
 18 ") As in text
 ") दत्त (as in text)
 ") As in text
 Comm. on l. 2 of 406^a
 22 ") देवि (as in text).
 ") सुपुत्र (as in text).
 23 ") अथवाते and [5] अथवाते (both as in text).

APPENDIX II

The Commentary *Vaśatāśā* of Uddi (also Udh) Varadarāja, which is referred to by Govindarāja in his commentary on the *Rāmāyaṇa*, VI. Sargas 107 and 126, is available up to VI. 71 in the transcript of the MS. No. 3409 of the Government Oriental Manuscripts Library, Madras. It is a very important commentary as it mentions different variants, discusses them and shows its own preference. It belongs to a period earlier than 1250 A.D.

For a full account of the Commentary of Udaya cf. Dr. V. Raghavan's article, "Udaya's Commentary on the Rāmāyana. The Date and Identification of the author and the discovery of his Commentary" (Annals of Oriental Research, University of Madras, Vol. VI, 1943-42, Part 1, 1945).

I am thankful to Dr. Raghavan for drawing my attention to his learned article.

Important variants of the Comus are given here for Sargass 1-24. For other Sargass, references will be found in the Cat. Arb.

1

- 3 3) [व] कविद्वयम् (as in text).
3 4) छि एतदिपान्नीति सम्बद्धम्. छि
14 4) लुकिन् (as in text).
15 4) स च (as in text).
23 After 23, ins. 57^a. छि यन्मन्त्रादीन् यन्
भुवेति च पराशरे १ वेदप्रायेति.... छि
25 After 25, ins. 59^a छि भुवे च यन् मन्त्र
प्रदेशः ११७७ छि
26 4) द्वे द्वे द्वे.
27 4) स च सम्बद्धम् (as in text).
29 After 29, ins. from 69^a; 70^a up to 73^a.
35 After 35, ins. 82^a (Comm. on 1 and 2).
40 4) as in text.
46 4) स च (as in text).
4) स च (as in text).
4) एवम्. छि एवम् एवम् स सम्बद्धम् छि
45 4) छि एवेति १। अथप्रमाणानसन्निहितम्. अथप्रमाणानसन्निहितम्.
50 4) स च सम्बद्धम् (as in text).
53 4) यन्मन्त्र च गुणः (as in text).
71 4) प्रत्यक्षम् (as in text).
4) निम्नोक्तं यन्मन्त्र (to avoid hiatus). छि अथि-
अथिनिधि केचिद्वि. छि
77 4) छि स च स च सम्बद्धम् इति सम्बद्धम् १। छि
79 4) स च सम्बद्धम् (as in text).
4) यन्मन्त्रम्.

2

- 9^{ab}) मिथुन चर (as in text). ॐ पुण्ड्रिकमेन
मार्गैराम ॐ

- 13 ४) श्री कृष्णस्य स्मरणवैति सदाह्वं ताव । ॐ
-16 ४) वराह विद्याव्यासि (as in text).
17 ४) भोमे भवतु (as in text).
24 ४) प्रणव (as in text).
39 ४) श्रेष्ठतमता (as in text).
4६ Mostly after 42. ms. 41^a.

3

- 8 ^a) वने (as in text).
Comments on i. 11 and 12 of 154.
11 ^a) उल्लसं.
16 ^a) शाश्वतं कृतं.
^a) नैराश- (as in text).
19 Comments on 177.
23 ^a) अस्मद्विषयम्.
^a) As in text.

1

1 Ins. 196* and then supplies the following:—

Kapda	No of targes	No. of slazest
बालकपडा	77	2150
महिलेवाले कपडा	119	4475
बालक कपडा	75	2732
महिलेवाले कपडा	67	2620
बालक कपडा	68	3006
बालक कपडा	131	5999
बालक कपडा	110	3234
Total	647	22577

- 6 " एवम् (विशेष).
7 " एवम् (विशेष).
8 छे वाच्यतावाचकसंज्ञायाः।
निरूपितं लघु चरित्रमपि । इति सम्पूर्णम् ।

- 10 ^a) समवेदादिवाच्योद्देशे
11 ^a) वाचो विवेके
18 ^a) ते (for हो) छेदे इति उक्तं । अन्तर्गतो दन्तोति
विशेष । छे
19 ^a) लक्षित (as in text)
23 ^a) उपेक्षित (for "ह")
26 ^a) प्रत्यये छे वक्तव्ये च यदाभावे व्यस्यन्त च सप्तमि
प्रत्ययविशेषः । छे

5

- 22 ^a) अन्तर्गत (as in text)
27 ^a) द्रष्टव्य (as in text)
28 ^a) मृद (as in text)
20 ^a) अन्तर्गत (as in text)
^a) अन्तर्गत (as in text)

6

- 3 ^a) छे पक्षे सप्तमि वै इति प्रत्ययः । छे
4 ^a) As in text
7 ^a) कुतश्चिदर्थोद्देश्यं
^a) As in text, छे अन्तर्गतवाच्यमिति वाच्ये । छे
22 ^a) न छेदे वा न सप्तमि
^a) As in text
14 25^a) is inserted छे नाम्नो सम्प्रसारण इति उक्तं । छे
25 ^a) As in text छे इति लक्षणेन वा छे
29 ^a) वेधाना (as in text)
20 ^a) इतिवचने (with all other Es) Typ as in
text
22 After 22^a) ms 243^a) with सप्तमि (for सप्तमि)
and सप्तमि (for "सप्तमि")
^a) सप्तमि
^a) सप्तमि (in both "and" and "सप्तमि" is expected
for सप्तमि)
24 छे सप्तमि सप्तमिवाच्यमिति छे

7

- 4 ^a) इतिवचन (as in text)
9 ^a) तुल्य (as in text)
14 Comm only on past half of l 3 of 269^a
16 Comm only on l 2 of 271^a (अन्तर्गत as
above)

II

Along with other MSS it reads l. 11 5-20
for the first time after 4 repeating them in their
proper place

- 9 ^a) इतिवचन (as in text)
11 ^a) समविषय (for "वेद")
12 ^a) तुल्य
18 ^a) तुल्य

- 21 ^a) वेद (as in text)
^a) छे प्रत्यये सप्तमि । अन्तर्गत । वाच्यो
वा सप्तमि । छे
22 ^a) As in text

9

- 4 ^a) As in text छे शिव चाम्पकविराजिते सप्तमि
13 ^a) अन्तर्गत (as in text)
^a) वेद (as in text)
14 ^a) सप्तमि (as in text) छे अन्तर्गत इति सप्तमि
वाच्य । छे
15 ^a) सप्तमि (as in text)
19 ^a) As in text
20 ^a) इतिवचन (as in text)
32 ^a) वाच्य (as in text) छे वाच्य इति उक्तं
वाच्य । छे

10

- 6 ^a) तुल्य (as in text)
11
8 ^a) अन्तर्गत (as in text)
21 ^a) वाच्य (as in text)

12

- 2 ^a) तुल्य (as in text)
6 ^a) अन्तर्गत and सप्तमि (both as in text)
7 ^a) अन्तर्गत (as in text)
^a) सप्तमि (as in text)
8 ^a) सप्तमि (as in text)
9 ^a) अन्तर्गत (as in text)
14 ^a) As in text
After 14^a) ms 377^a

13

- 5 Comments on l. 1 of 386^a
9 ^a) छे सप्तमि सप्तमिवाच्यमिति सप्तमि । छे
^a) अन्तर्गत (as in text)
^a) As in text
11 ^a) अन्तर्गत (as in text)
^a) सप्तमि (as in text)
17 ^a) तुल्य (as in text)
^a) As in text
18 ^a) As in text
^a) सप्तमि (as in text)
^a) As in text
19 Comm on l. 1 of 406^a
22 ^a) तुल्य (as in text)
^a) सप्तमि (as in text)
23 ^a) अन्तर्गत and [5] अन्तर्गत (both as in text)

23

- 3 ¹) अग्रे (as in text)
 8 ²) अग्रे (as in text)
 9 ³) अग्रे (as in text) ॥ अग्रे अग्रे अग्रे अग्रे
 10 ⁴) अग्रे (as in text)
 11 ⁵) ॥ न न न न न न न न न न न न न न ॥
 (as in text)
 12 ⁶) ॥ अग्रे अग्रे अग्रे अग्रे अग्रे अग्रे अग्रे अग्रे ॥
 14 ⁷) अग्रे .
 1 ⁸) अग्रे (as in text)
 18 ⁹) अग्रे (as in text)
 19 ¹⁰) अग्रे
 21 ¹¹) As in text

- 24 ¹²) अग्रे अग्रे अग्रे अग्रे (both as in text).
 30 ¹³) As in text

24

- 2 ¹⁴) अग्रे अग्रे अग्रे (as in text).
 3 ¹⁵) As in text
 4 ¹⁶) अग्रे
 10 ¹⁷) अग्रे
 11 ¹⁸) अग्रे (as in text)
 12 ¹⁹) ॥ न न न न न न न न न न न न न न ॥
 Comments on l. 1 of 670* ॥ अग्रे अग्रे
 अग्रे अग्रे अग्रे ॥
 19 ²⁰) ॥ अग्रे, अग्रे अग्रे अग्रे अग्रे । अग्रे अग्रे
 अग्रे अग्रे अग्रे अग्रे ॥

CRITICAL NOTES

and

Corrigenda & Addenda

The references in the case of the *Mbh.* Parvans I-VIII, X-XII and XV-XVIII are to the Critical Edition, BHRI, Poona; for the other Parvans (IX, XIII, XIV) they are to the *Citrasālā* Press Ed. with Nilakantha's Commentary, Poona. In the case of the *Rāmāyaṇa* the references are to the *Gujarati Printing Press* Edition, Bombay, for the *Kāṇḍas* excepting the *Balakāṇḍa* where they are to the Critical Ed. The corrections and additions are shown in their proper places.

I

Most of the MSS. give a panegyric of the poet, Vālmīki, in five to ten verses evidently not written by Vālmīki. It is therefore dropped. 'These introductions, it is clear, are not from the same hand as the poem itself, even if we suppose that the poem is the work of one author.' (Schlegel)

'This conversation is represented as having taken place in Rama's life time, about sixteen years after his return from his wanderings and recovery of his ancestral throne.' (Schlegel)

1 The first four Sargas of the *Balakāṇḍa*, which serve the purpose of an Introduction to the *Rāmāyaṇa* (*Rām.*) are probably from a different hand that prefixed them to the Epic at a later stage. The *Mbh.* also has similar introductory chapters containing the *Anukramapāṭi* parvan and the *Parvasaṅgraha* parvan. The Northern Recension (NR) of the *Rām.* has a third index giving more details.

*) For *सर्वप्रमाणं* cf. *Patañjali's Yogasūtras* (I. 2 The Comm. dwell at great length on the two terms

The NR has all the epithets in the *Nom. Sing.* qualifying Vālmīki and nothing for Nārada. This is rather strange. One would naturally expect some complimentary term or terms for Nārada who, as an *Ācārya* of Vālmīki, is superior to Vālmīki who appears here as a mere disciple. The Southern Recension (SR) has a text which seems to be more natural and original. Vālmīki belongs to the North and enjoys an exalted position even today. Probably the older text preserved in the SR has been modified in favour of Vālmīki. We shall see later on how the text of the SR has been

changed in the NR for one reason or another. We therefore believe that the SR has preserved the older form of the *Rāmāyaṇa* and is consequently preferable to the NR.

Saṅkarācārya quotes the fourth quarter of this verse in the *Brahmasūtra Bhāṣya* on III 4 47. He remarks *युं तुमिदं च सत्सम्भवादेष्टे भूते 'गार्हपत्यं यजमानं यौनं सत्सम्भवादेष्टे' इत्यत्र । 'राजसूयं यजमानं' इत्यत्र ।* It appears that Saṅkarācārya has got the N text, and this is quite natural as he might have stayed and composed the *Bhāṣya* on the *Himālayas*. Vālmīki is however called *गुह्यज्ञान* in *Rām* I 2 22 (crit. ed.) The S MSS. have *गुह्यज्ञान* while the N MSS. read *सत्सम्भवादेष्टे*.

Nārada is an important personality in the Vedic and Post-Vedic literature. He is a champion of Brahmanism and com. (AV. V. 28-29, XII. 4), a priest in Harikāṇḍa, associated with the sage Parvata (AB. VII. 13, S. Śr. Śr. XV. 17), a teacher of Subhadra (AB. VII. 34), naming *Āmbhāṣya* and *Yodhāṁbāṁbāṁ* (AB. VIII. 22), associated with *Agnyaṁbāṁbāṁ* (MS. I. 5. 8), a pupil of *Āmbhāṁbāṁ* (Sama v. Br. III, 9 Vālmīki at the end), and of *Saṁbāṁbāṁ* (Ch. Up. VII), a *Devapri* (GR. C. 26), an author of a *Smṛti* a *Purāṇa*, a *Brahmaśāstra* *Sambhāṁ*, *Bhaktisūtra* etc., a politician (*Mbh.* II 5), a viceroy of the *Mahābhārata* (*Mbh.* I 2. 64) and enjoyer of the vision of the Lord (*Mbh.* XII. 326). The description of Nārada although appearing in the *Āmbhāṁbāṁ* Ed. of the *Mbh.* (I. 228. 10-37) and therefore rightly dropped from the Critical Ed., is no doubt worth perusal. An itinerant constant singer of the hymns of the Lord, Nārada became a perennial source of inspiration to our country-

a late passage as it is not found in the Lahore and Bengal eds.

13^d) भित्त = Grounded.

15^e) The term *अर्य* is used from the Rgvedic times as the normal designation of an Aryan, a member of the three upper classes, Brahmana, Ksatriya or Vaisya cf. Vedic Index, Vol. I, pp. 64-65 *अर्य* (Aryans) is often used in the Mbh. in contrast with the Mlecchas (VI. 10. 12). For *अर्यवर्ष* cf. Manu S. 2. 22 The word *अर्य* in the text means 'respectable', 'noble' cf. महाकुमारवैद्यनमहाशयः । Amara, 2. 8 [No 1358] *अर्यता* = one of the thirteen types of *Satyas* (Mbh. XII. 156. 7) and is defined as *अर्यता नाम ध्यानं च श्रोत्रं वचना । द्रुम इति विदितवते वीरकृतमेव च ।*

(Mbh. XII. 156. 18)

— A man highly esteemed, a respectable, honourable man, Buddha, with Buddhists (Pali *ariya* or *ariyo*) a man who has thought on the four chief truths of Buddhism and lives accordingly. (JW.)

16^b) Cf. *दृष्टोत्तमसदृशः* २६६ P. IV. 2. 172. *क-आर्* P. IV. 1. 74

17^a) विष्णुन सृष्ट — The Comm. who look upon Rāma as an incarnation of Viṣṇu take pains to show the propriety of Rāma's comparison with Viṣṇu.

The Rāmāyana shows that Rāma as an incarnation of Viṣṇu is a later idea. Mark Prof. Peterson's following remarks in his edition of the Tulakavijā (Bombay, 1879) —

'It is perhaps worth noticing that the writer of this verse can hardly have had the account which follows of Rāma's birth—according to which Rāma is Viṣṇu—in his mind. There are other indications that the whole story of Viṣṇu's incarnation is an interpolation inserted into an earlier poem.'

On *सौमन्य* cf. *सिद्धान्त* on Ragh. X. 55 *सौमन्य* *दत्तव्यमस्य* ।

18^b) The reading in the text is decidedly superior to the N reading, from the very point of style.

The N MSS. have one additional verse which supplies details the etymology of the word *सय*.

19 For the appointment of a qualified eldest son as heir-apparent cf. Kaṭh. Arthashastra

(Kau. Ar. Mysore ed.) I. 17. N. N. Law *Aspects of Ancient Indian Polity*, Ch. IV. Rām. II. 8. 22-4, 110. 35-7.

20^b) *केचन*. 'केचन' is the name of a tribe which in later days, and probably also in Vedic times, was settled in the north-west between the Sindhu (Indus) and Volastā (Vedic Index, Vol. I, pp. 185-6) *अक्षति केचन* is mentioned in the Śāta. Br. X. 6. 1. 2 etc. and Chāndogya Upaniṣad, V. 11. 4, frequently mentioned in the Mbh. (II. 48. 13, VI. 61. 17, VII. 39. 7), cf. P. VII. 3. 2, Bhāg. P. X. 2. 3. 75. 12, 84. 55, 86. 20).

The *केचन* country has been identified with the present district of Shahpur in the Punjab. cf. B. C. Law. *Historical Geography of Ancient India*

*) *वस्तु* — 'similar incidents are common in all literatures' (Peterson).

21^f) *सप्त* of the text is decidedly superior to the other readings which try to simplify.

23 The substitute passage of the N is evidently inferior. The S insertion gives details.

24 The N insertion gives details.

25^c) *सुरसेरु*. Sengaur on the river Ganges, 22 miles north-west of Allahabad cf. Mbh. III. 83. 62, where S MSS. read *सुरसेरु*, as here *सुग* 'सुग' *सुग* 'सुग' Put a wavy line ~ under *सुग* Cf. B. C. Law, *ibid*.

Read 59^a in the text after 25. *सुग* also reads thus similarly.

26^a) *वेदेषु सव* *मम* — 'Trassburg wood after wood' (Peterson). Rāma dwelt on this hill situated on the river Payasvati cf. Rām. II. 55.

*) *सिन्धु*. (Pali *Sinhala*) a holy place (Pañc. P. 21), a mountain (Bhāg. P. V. 29. 16) known in the Jaina Bhāgavati-Vijā (7. 6) as *Citrakūṭa*. It stood at a distance of 20 miles (10 *Krośas*) from the hermitage of the sage Bhāradvāja (Rām. II. 54. 28). Modern Citrakūṭa, 65 miles west south-west of Allahabad. Mentioned as *सिन्धु* near the Kalāṅpara hill in the Mbh. (III. 83. 54. 55). It was noted for its waterfalls (Ragh. XIII. 47) cf. B. C. Law, *ibid*.

29 After 29, 702, 710 and 730 should be read in the text.

12^a) The text of N MSS. (नवमुखा) is a poor substitute.

*) Nṛpāda is a general term for the non-Aryan tribe found in later Samhitās and the Brāhmaṇas. According to Aṣṭamañyava (Narukta, III. 8) the five peoples (pañca janāḥ) are made up of the four castes and the Nṛpādas. There is a mention of a Nṛpāda Sthapati, a leader of some kind, in the Kātyāyana Śrauta Sūtra (1. 2. 12), and of the Nṛpāda—Sthapati in the Jaimini Sūtras (VI. 2. 31). The Nṛpāda chief is entitled to perform the Raudra sacrifice (यदा निरुद्रवर्षि क्रमेण। Mat. S. 2. 2. 4), and a false cow (Kṛtā) is to be used as a sacrificial foe at the Raudra sacrifice, as it is of use to the Nṛpādas only and not to the Aryans. Śābarasūmi's remark (on VI. 2. 31) कृ षे निरास्यवैश्वानरं न कर्त्तव्यं clearly shows that the Nṛpādas are different from the Aryans. The maxim of Nṛpāda—Sthapati tells us that the compound should be taken as Karmadhāraya and not Tatpuruṣa. (cf. कर्त्तव्यवेद न वहीमुखा। Kumāra's Tūp tikā on ६. ५. VI. 2. 31.)

The Rāmāyaṇa (II. 50-53) refers to a King Guha, the friend of Rāma, who is described as a Sthapati belonging to the Nṛpāda tribe (निःकृते वनवासवर्षिषि रिगु। II. 50. 32^a). Mānu (X. 8) takes the Nṛpāda to be the offspring of a Brāhmaṇa and of a Śūdra woman, while Varāhamihira (XIV. 10) recognizes a kingdom of Nṛpādas in the south east of Madyāḍata. In the Pāli texts they are wild hunters and fishers. Cf. Vedic Index, Vol. I, pp. 453-4. S. B. Chaudhuri, *Ethnic settlements in Ancient India* (ES.), pp. 44-5.

The Purāṇas represent the Nṛpāda as the black and dwarfish man who came out of the churning of the thigh of the dead Vena by the sages, as the ancestor of the Nṛpādas, the Vṛdhyaṇ tribe (Bhāg. IV. 14. 45-6. Vi. I. 23. 35-6). The Viṣṇu Purāṇa (1. 6. 184, 187. 47-51) describes the Nṛpāda as a son of Vasudeva, as the first bowman and hunter. It (21. 43), again, represents him as the 20th Kalpa, and as Prajāpati Nṛpāda who performed austerities for a thousand divine years and who was advised by Brahmā to refrain from it. Hence the name Nṛpāda.

For a fanciful etymology of the word निरुद्र cf. Bhlh. IV. 14. 45.

11^a) वेष्टनम्—Cf. I. 32. 22 (वेष्टः) turning round, revolving, encircling, shrinking. After the Krauñca bird was shot by the hunter, the bird began to revolve, to encircle something as it were. Revolving round as in case of giddiness is quite natural before falling on the ground. Rām. I. 29. 16^a निरुद्रं विपुलं.... where Mārica is revolving when shot by Rāma. The same idea is expressed by वेष्टनम्. The word is used in this sense in the Mbh. V. 47. 42. (निद्रयेव यन्मयाज्वा नमः भवेत्ते सुखेऽस्मत्पराः।). Cf. also Mbh. V. 34. 2; (मयः सप्तमी पर्यन्तं यन्मुखाः। गच्छन्तेऽपि भूमिं यदा नमः।) where the Comm. Dev. and Arj. explain गच्छन्तेऽपि as गच्छन्ति. Also Mbh. VI. 15. 12 (सम्प्रेष्ठः 'Struck together'). Cf. Dr. Beilvalkar's Notes thereon.

The word has not been properly understood by many who substitute वेष्टनम् which is simpler both in the Rām. and the Mbh. The N MSS. read वेष्टनम्, वेष्टनम् is an original reading more fitting the context. It is, therefore, not possible to agree with Prof. Burrow who prefers वेष्टनम्, (Review of Bālakṛmā, Fasc 1, JRAS, 1959, Parts I and II, pp. 77-79).

12^a) Remove the wavy line below गु ह.

13^a) वरुणवेदिना Cf. वरुणमन्त्रः 1. 4. वरुण for वरुण which is read by Dr. G. 'विष्णु वरुण' इत्येवमिति.

I. 2. 14^a) यः अपः अपः is Aorist and has retained the augment in spite of the prohibitive यः. Cf. न भवेत्ते। P. VI. 4. 74. Cf. similar cases of augment—possessing Aorist forms Rām. IV. 30. 81 (मा . अपः, Pandit Pustakālaya ed., Nashi); IV. 31. 18 also (मा....अपः). Bhattingh takes note of these cases in his article 'Semeni's aorist and Rāmāyaṇa' (DSGW, 1897, Philol. histor. Mittheil., Leipzig) and remarks that the cases of augmentless Aorist with यः are frequent.

All the Comm. first of all give the natural meaning of a curse, and then offer another explanation which refers to the main story of the Epic. Cf. for instance, remarks—नामः वा मायुर्दे। 'अष्टमं सूक्तम्' इति गुर्विषेयम्। उद्विषात्। नमः वा मायुर्दे। नमः वा मायुर्दे इति वहीमनात्। नमिषे। दुर्दृष्टिः च यन्मया विपुलः। दे वः। दे वः यन्मया। इति निरास्यवेष्टनम्। एते 'न वारुणे' इत्यमरः इत्यमरः। and later on refers to the interpretation of the पूर्वार्थः. Such fanciful explanations appear in Cf. 6.

32^a) सरसैभिः goes with उपल. Read ललैभिः for सरसैभिः in the Cr App

35-36 This is no doubt Brahma's highest tribute to the Ramayana which has been wonderfully confirmed by history. The Epic has not lost its glamour and charm even today even when our interests are changing.

37^a) भगवत् seems to have appeared for कर्मभिः in the S MSS under the influence of भगवत् in "मुनिः" expects कर्मभिः.

39^a) Cf. शोकात्मकतया यत् शोकः । Raghu XIV 70^a Powerful emotion when it comes out, puts on an appropriate garb.

^a) बुद्धि = Thought

40^a) The Ramayana is designated as a Kavya.

41^a) The extent of the Kavya is several hundreds of verses.

3

1 The N MSS read an additional Sarga—Anp. Lament Sarga—giving the contents of all the seven Kaṇḍas in details. Thus there are 140 Indices in the S MSS and three in the N MSS. This position may indicate lateness of the NR.

^a) Cf. 'परायणं धर्ममिति' इति शब्दे ऽ पञ्चवेष्टिः बुद्धिः विवेकः । धर्मविवेकिभिः पञ्चवेष्टिपञ्चम् ।

^a) अनेके used in the past sense. Cf. 'इदंयुतं साधने पदसंख्या' (P II 3 131) इति इत्. Com. पदसं.

^a) कल्पे—Cognit. अनुकूलम् 354^a S has added details (14 lines).

^a) Read 'गोचरिणः'.

^a) Read 'काले' स्थल.

11^a) सङ्घातः (from सङ् + √सृज् = throw)—lit. throwing together meeting. PW shows that the word is used in the Sk. literature in the sense of meeting. YW also refers to the word (= union) used in the Mbh. Harivamśa and Vāisa. He also refers to the other meaning, a part of a stanza given to another person to be completed. Cf. काव्यसङ्घातः in the अमरः.

Paṇḍita and Patañjali use the word सङ्घातः (= Compound which is a sort of union) and the verbal forms derived from सङ् + √सृज् to throw. MW does not mention सङ्घातः at all while PW mentions it. Cappeller (Sanskrit—H. Antiquities

Berlin, 1955) registers only सङ्घातः (= Vereinigung) in one sense (union meeting) only.

The several variants which are seen in the MSS, of different groups seem to have arisen on account of not understanding the correct sense of the original reading सङ्घातः (= meeting) and confounding it with the सङ्घमन्त्र which would not evidently suit the context. At Vā. Bā. 4 read सङ्घातः or 'सङ्घ', Dā. Gā. 4 read सङ्घातः Bā. सङ्घमन्त्र, Mā. सङ्घमन्त्र, Dā. सङ्घमन्त्र Dā. सङ्घमन्त्र Dā. सङ्घमन्त्र (corruption of सङ्घमन्त्र). The editions of Lahore Gorresio Bhatnagar and Thakur read सङ्घातः while those of Serampore (Dr. Carey and Marshman), Paris (Schlegel) Bombay (Niraya Sagar and Gujarati Printing Press) read सङ्घातः (Concordance Dr. Carey Concordance que Com. Ananta, Schlegel).

The editions of Bombay (Venkatesvara Press), Madras and Kumbhakonam read सङ्घातः. For सङ्घातः cf. Mbh. III 1 25 where Cn explains it as सङ्घातः. In the Mbh. (3 221) again the Colophon runs as सङ्घातःसङ्घातः (MS Gā. reads 'सङ्घातः'). Vātsyayana in his Kamasūtra uses the word सङ्घातः in different senses e.g. सङ्घातः सङ्घातः (p. 44, Banaras ed. 2 1939) (1) Sports where citizens meet (Com. सङ्घातः सङ्घातः सङ्घातः सङ्घातः). They are of 20 types (p. 48) (2) सङ्घातः and सङ्घातः (p. 46) where सङ्घातः means सङ्घातः (Com.).

My friend Dr. V. S. Agrawal suggests (in his letter dated 30-5-59) that सङ्घातः means sitting together whereas सङ्घातः does not appear to have any consistency here. We, however, feel that the word सङ्घातः does mean meeting—a sense which is most suitable. The popular meaning of सङ्घातः—literary programme—which is evidently not suitable to the context might have induced the change into सङ्घातः सङ्घातः etc.

Mark the hiatus between ' and ' retained by all the MSS excepting Dā. The oldest Cv. however reads 'सङ्घातः'.

16^a) ■ like Cg. refers to the reading in the text (सङ्घातःसङ्घातः सङ्घातः सङ्घातः सङ्घातः सङ्घातः) Cv. "सङ्घातः".

18^a) सङ्घातः—abstaining from food and awaiting in a sitting posture the approach of death.

ॐ नमो भगवते वासुदेवाय ॥

*) जडि seems to have done duty for the Rasas in the ancient times. For its seven varieties of Bharata Nāṭyaśāstra Ch. 28. 35 ff. (Banaras ed.) Saṅgita Ratnakara 17. The Cera gk. quote from Śaṇḍilya. मासोत्पन्नमपि जडिश्लक्ष्मीति०। शास्त्री कैवल वैष्णो देवरी राजवंशे त्वा।। मासमी देव अ वा मसमी लार्थमी वत्ता ॥

Read *सू* for *सु* and *Cl* सर्वज्ञे महामा क, *K1894*
darśa ! 14

$$d_1 = 12.17\%$$

भावे = बोधः । $\text{C}_{12}\text{H}_{22}$ (C₁₂ त्रयोवृक्ष-) बीजादयः ।

सब C: मरणादिकारणों के कारणों के साथ मिलते हैं: Also
C:G -C:V प्रसन्नता के कारणों के साथ मिलते हैं: वेबुवावादि-
मित्र दल योगमिति वाच्य। So also C:

8. The southern MSS differ in the order of the Rasas but not only do not enumerate all the eight Rasas but also omit *Santa*. The Corrigt supply the remaining Rasas including even the late *Santa* Rasa. The N MSS have no *śloka* in * and mention all the name Rasas including *Santa*. Cor re marks २४ दृष्टव्यमस्तिद्वयमस्मिन् । यीदृशिनियं स्तुतं प्राप्नोतिवैराग्यम् । इति परमार्थः ।

Bharata mentions eight Ragas as follows —

सुश्रूतः

श्रीभक्तानुसन्ध्यायः श्रीभक्तानुसन्ध्यायः श्रीभक्तानुसन्ध्यायः ।

रने शरीर एता शेरजा इतिमेल मया मया ।

1987 11 25 26

Bharata accepts only eight Rasas and does not refer to the Śanta Rasa. It is only Abhinavagupta who introduces the Śanta Rasa and carries on a long discussion. The original Ram could not have contemplated the Śanta Rasa. The MSS which uniformly give an upādāya number (9) of the Rasas by mentioning the Śanta Rasa have refined the old text which is preserved in the S MSS. This may suggest the superiority of the S text.

Çg shows how the Rāmāyana contains all the nine Rasas and mentions other views. Some take Kṛpā as the principal Rāsa while others take Vīra as the title of the poem is *Paṇḍarīga* *raṅga*. According to Çg the principal Rāsa is Śṛṅgāra as the poem deals with the distinguished career of Sita.

9*) वापनम् = Misc Cymal quote from *Dattila* शब्दशतकप्रकाशने लुभितम् । प्रवृत्तमानादेम वापनमिषोको ॥

⁵) Read गृह्यसूत्रभाषिणी for स्थानवाचन

सूत्रम् The extending of a note to another in the ascending as well as the descending scale without any intermediate break in the disposition of the Sras in the interval. It is the essential ornament of *raga* without which it is as flowers without fragrance Cf H A Popley *The Music of India* p 85 The *Cvrambāt* quote from Śaṇḍilya सैनं खं सत एवमं सूत्रम् हेतुना । *Cvrambāt* quote ten lines Cf *Mharata Nāṭyaśāstra* (BN) XXVIII ॥ 319-20 *Saṅgita Ratnākara* ११३ *Saṅgita Nihārāṇḍa* १६५

स्थानम् = The place of utterance of any sound

For eight Stanzas of Pan 211 St. 13—

मयी स्वस्थाने वर्गशुद्धा सप्त मिलित्वा । दिशुन च दत्ताय
वासिनीयै न जातु च ।

The Cermiglit quote from Śaṅkara, ब्रह्मैव ह्यस्य
 ज्ञेयं ब्रह्मण्यस्य । आत्मब्रह्मज्ञानं ब्रह्मैवेति निमित्तम् ॥ ३॥
 ब्रह्म सिद्धेति तदुक्तिरिति बोधः । मद्र मद्र न ह्यत्र न ब्रह्म तेन
 व्यासम् ॥ (Cm quotes only the second verse)

^d) Separate *हस्तिपै* from **हि-*

10⁶) विमलपारा (Cv 11) विमल प्रसिद्धिमा २५ (Cf ५)

उत्तरी = उत्तरी (C.) Gr 1. read it

■ the Ctrl App drop it from Cg h t (जन्म)

11th) Construct as the universal algebra (in \mathcal{S}_4)

ॐ नमः शिवाय । अथ भगवत्पादप्रतिष्ठापनं ।

^b) Mar! the nature of the Akhyana as वसु
 Cf. रामे विद्यावत् ५५५ । Ram III 37 13^b

मल्लवत् Cf कथा-मल्लवत्. अप. of I 4 20^d
Story (used not in the technical sense as distinguished from Katha)

*) સાથે વિશેષ — (૨) સહવાણી & Co

(2) निम्नाणि ज्ञानाद्वाक्येभ्यः । Ck t

(3) मातृदिवाहलेन वामराजौ बुधा । C_2

) संस्कृतमन्त्रिणे Passages: all the signs & marks mentioned in the अनुविधानम् Ct refers to a variant which is read by Ct अर्च सप्तमि-ना रयान मुसुको इति मन्त्रिणे अन्वयोना सप्तमि । There lines are found in 23 (as lines at 23) which is the text of the NR. This remark of Ct is very interesting as it shows the nature of the NR.

13°) साक्षी व्यवस्थेबाबते $\mathbb{C}m$:

¹) भास्कराचार्यः cf I = 40⁴

सुखनिर्वाणम् ८॥

शान्तिं रात्रिदिनम् । दृष्टकर्मवर्तिनः एवम् । The first explanation is better. It also shows the vast extent of the State.

*) अत्रमप्ययम् — Cv g k एतमप्ययम्
Cm ५४३ इति

20 All the details of the construction of the city are mentioned by Kautilya in his Artha Śāstra Adhā II.

21*) The Sutas are bards singing the songs of praise (शोभाशता स्तवः) while the Magadhas recite the genealogy of kings and availed kings in the morning. They have preserved and transmitted the old traditions by recitation. They are mentioned in the E. Artha, also (III 6 V 3 X 3) often in the Mbh.

For an interesting account of the Suta class cf Dr Waller Ruben's Note *Über den Suta Stand in der Textgeschichte des Ramayana* Stuttgart 1936 pp 253 263. The Brahmin—Non Brahmin controversy suggested by Dr Ruben does not appear to be convincing.

*) शस्त्रम् — A kind of weapon. Comm explain ॥ शस्त्रादस्त्रात्पक्षेण । cf h. Artha II 38.

¶ Ch. शस्त्रं शस्त्रेणानिष्ठं शस्त्रेणैव शस्त्रं तुल्यं विद्यते ।

12*) दृष्टकर्मवर्तिनः Theatres for ladies. Cv दृष्टं दृष्टव्यम् । Cf दृष्टं दृष्टव्यम् । Also subst Cm g Ch. दृष्टं दृष्टव्यवर्तिनः । न च शस्त्रं न दृष्टव्यवर्तिनः केनैव न विदितं । न च यथा शस्त्रं (व) दृष्टव्यम् । Also subst ॥

*) अत्रमप्ययम् cf P VIII 4 5 for the change of एतम् उक्तव्यम् — अत्रमप्ययम् cf P II 2 27.

13*) Read एतम् for एतम्.

Some of the S MSS. Cm g and the printed editions of Bombay Kumbhalom Palghat and Calcutta (but not the Lahore Madras L J and Varan Vilas eds.) read एतम्. In the description of Lanka the Ram (V 2 14*) mentions एतम्. In the v 12 above Ts in the Crit App reads केन for केन. Even in the Mbh I 29 29 एतम् (व) दृष्टव्यम् (व) दृष्टव्यम् all the S MSS. excepting two read एतम्. The Mysore ed of h. Arthashastra (II 4 p 56) registers the reading एतम् (for एतम्*) in the footnote.

It appears that ए is sometimes represented by ए in S MSS. Very rarely they change ए into ए. Cf Rām. I 70 24* where Ts read ए for ए.

The context requires the word एतम् a ditch. एतम् an iron bar is again not suitable to the context.

14*) दृष्टकर्मवर्तिनः — दृष्टं Cv s

15*) दृष्टव्यम् — दृष्टव्यम् दृष्टव्यम् । Cf

16*) अष्टाशतवर्गः — The city has the shape of a chess-board. अष्टाशतवर्गः cf P VI 3 225.

— (1) दृष्टकर्मवर्तिनः Cv also Cv (subst.)

(2) अष्टाशतवर्गः दृष्टव्यम् अष्टाशतवर्गः दृष्टव्यम् । दृष्टव्यम् दृष्टव्यम् । Cf (Ch. same upto दृष्टव्यम् only)

Cf refers to these two interpretations.

*) शिवालयम् — A building of seven stones.

17*) दृष्टकर्मवर्तिनः — अष्टाशतवर्गः Cv t

18*) दृष्टव्यम् — अष्टाशतवर्गः । Cf
अष्टाशतवर्गः शिवः Ch. Cf P VI 3 227.

*) दृष्टव्यम् — अष्टाशतवर्गः — दृष्टव्यम् दृष्टव्यम् । Cf Subst Cv g.

The 4 MSS. give a substitute passage for 7th — 22 containing four additional lines.

21*) दृष्टव्यम् — The word has been differently explained. दृष्टव्यम् Cf भद्रकर्मवर्तिनः Cf

The word is used with reference to Atman in the Up (शस्त्रं यथा केनैव ज्ञेयम् । Svet Up 6:1) It has got a technical sense in Janusm—one who possesses highest knowledge which gives Moksha. In Pali it means Moksha. It seems to have been used in the Rām. in a similar sense. Moksha or free from bondage.

6

1*) Cm दृष्टव्यम्

2*) The division of the State into citizens and countrymen. Cf h. Artha.

3*) अष्टाशतवर्गः = I 5 21*

4*) अष्टाशतवर्गः — अष्टाशतवर्गः दृष्टव्यम् । अष्टाशतवर्गः दृष्टव्यम् । अष्टाशतवर्गः दृष्टव्यम् । अष्टाशतवर्गः दृष्टव्यम् ।

5*) अष्टाशतवर्गः — the view of दृष्टव्यम् in Cv above.

¶ अष्टाशतवर्गः अष्टाशतवर्गः अष्टाशतवर्गः दृष्टव्यम् । अष्टाशतवर्गः अष्टाशतवर्गः अष्टाशतवर्गः दृष्टव्यम् । अष्टाशतवर्गः अष्टाशतवर्गः अष्टाशतवर्गः दृष्टव्यम् ।

¶ Ch. अष्टाशतवर्गः

*) अष्टाशतवर्गः — Manu 2 12

13*) Ch. as in text

The *Rigveda* clearly knows this greatest of all Vedic sacrifices, though it is certain that the holocaust of victims was not then usual, only a goat appears to lead the way for the horse, and, though this is not conclusive, still it makes it doubtful whether the early ritual had the large number of victims offered. The victims too seem to be led round the fire, not *vice versa*. But it is clear that the offering was already a *Soma* sacrifice, and that in essence the rite was known; reference is also made to the use of gold and the clothes for decking the steed.' Keith, *op. cit.* p. 345

As regards the meaning of the sacrifice different views have been expressed. Some (Oldenberg) take the horse as the embodiment of royalty and its slaughter would give strength to the sacrificer, while others (Eggsing) hold that the horse, the next animal to man in the scale, is the appropriate offering on great occasions, and the steed at the sacrifice be identified with *Prajapati*, although *Varuna* might have been the earlier deity of the offering. There are again others (Nagelen) who think that the offering was made to the sun conceived as a steed, in order to strengthen him for his course in the heaven. As *Indra* with his steed defeats the *Asuras*, so the earthly king by the horse sacrifice, uniting himself mysteriously with the sacrificial horse and its magic power, defeats the *Asuras*. *Indra's* horse is the thunderbolt which slays *Vjra*, and so the human horse aids the king to defeat his enemies. *Varuna* then, and later *Prajapati*, were given by tradition the ownership of the horse, first connected with *Indra*. Other views are that the sun is the sun horse, that it is a corn spirit, that it is totemism (cf. Keith, *op. cit.* p. 346 and *Taittiriya Samhitā*, I. pp. CXXXIV ff. Keith *op. cit.* p. 317) remarks that the explanation of the horse as the sun steed seems the most plausible, and it is identified in the *Yajurveda* *Samhitā* with *Dadhikrāvan* whose sun character is not to be doubted (cf. Bhawe, *op. cit.* pp. 63 ff.). He further observes that the true solution lies in the view that two rites are confused, the offering of a horse to the sun and of a horse to *Varuna* as the god of the waters. *Prajapati* must in any case be deemed to be a later addition to the rite.

3*) *मृगं ह. 1.6.4 न विधिना*

5 Before this verse all the S MSS. read I 11 5—20 here also, while the N MSS. quite rightly do not read these verses here. The proper place of these verses is after L 11 4. They are, therefore, dropped from here in the constituted text. The *Sarga* continues over the ninth *Sarga* of the *Vulgate*, as is found in the N MSS.

6*) *Sonakumāra* plays an important role as a philosopher in the *Chāndogya Up.* (VII. 11, 20-2) and later literature.

7*) Read *Rīṣaśṛṅga* for *Rīṣaśṛṅga* here and elsewhere. All the S MSS. have the form *Rīṣaśṛṅga* here and elsewhere while all N MSS. read *Rīṣaśṛṅga*. The omission of this evidence from the Crit. App. here and elsewhere is due to oversight. Even in the *Mbh.* III. 110-113, the spelling *Rīṣaśṛṅga*, read by all the S MSS., is adopted by Dr. Sukthankar, in preference to the other spelling *Rīṣaśṛṅga* of the N MSS.

The correct and original spelling is preserved in the S MSS., in both the *Epics*. *Rīṣa* means a deer of *Amara* II 6. The word is explained in the *Mbh.* III. 110-117 as follows—

रिषश्चरिषिरे एतन्नी-व्याजम् ।
वेत्स्येदहं एतेन ह्यहं प्रविशेत्तमम् ॥

Rīṣaśṛṅga, invited by *Dakṣiṇa* for performing the *Aśvamedha*, brings it to a successful end. The complete account is given in this and the following *Sargas*.

The *Rīṣaśṛṅga* episode appears in the *Mbh.* III. 110-113. *Padma Purāṇa* (*Paṭiā*, 13 *Bengali Rec.*), *Bhāratamāhāt* (3. 753-795), the *Kanjar* (transl. *Schneider*), *Mahābhārata*, *Bhadrakalpavadana* (33), *Avadanaśāloka* (65, 101) *Alambusa* and *Naluka Jātakas* (323, 326). The episode is discussed fully by Prof. Lüders in his two articles—(1) 'Die Sage von *Rīṣaśṛṅga*,' in *NKGW.* 1897, pp. 87-125 and (2) 'Zur Sage von *Rīṣaśṛṅga*,' *ibid.* 1901, pp. 28-56, summarized by Dr. Sukthankar (*Notes*, *Mbh.* III. 110). He has shown the chronological order of the development of the episode as follows—

- (a) Original version of the *Mbh.*
- (b) Version of the *Padma Purāṇa*, probably with partial use of the former.
- (c) The version of the *Mbh.* (*Vulgate*) now current, containing the original nucleus

Cg. give some details of the ceremonies performed during the interval of one year

2^a) = III. 46. 14^a of af

श्रित = निवृत्तवृत् (Cv x. m. g. 1)

This reading which is original is simplified in some N MSS

Cg gives a quotation from Bhatta Bhaskara

3^a) यद् for दद्, probably *aditi* *causa* Cnt पठने चतुर् The N MSS remove the irregularity by a new variant.

4^a) Read मन्त्र for मन्त्र

4^b) उच्यते = कथ्यते Shouldered.

5^a) समर्थितम् सम्प्रतिष्ठितम् Cv.

मार्गित् Cv m. 4.

सम्प्रतिष्ठितम् इट् 1. 1.

4^a) Proficient in the Science of Sacrifice, the *श्रितः*

This and the following verses up to the end of the Chapter show the high civilization during the Rāmāyana period. Cf. Mibh. XIV. 85 25

6^a) शास्त्र Science of Architecture, was one of the Upavedas. It was fully developed in connection with Vedic Sacrifices. The word also means 'the rank of a *Śihapāṭi*' as used in the Pañca. Br. (XVII 11. 57) cf. Jamb. S. VI. 151, 52 for the topic of *निपात्यपति* where *राजपति* means a king or a headman.

Cf. *राजपति* राजपतिः श्रुतः श्रुतेः Amara. 3. 3

Mibh. 2. 123 10 (निपात्यपति, father of *पञ्चान*)

(1) *राजपति* राजपतिः श्रुतः श्रुतेः Amara. 3. 3

(2) *राजपति* Cv

(3) *राजपति* राजपतिः श्रुतः श्रुतेः Amara. 3. 3

4^a) *श्रुति* = A carpenter used in the Mibh. also Cf. *श्रुति* द्वा द्वे श्रुतिः Amara. 2. 11

7^a) *गणः* Astrologer, *देवः* Cv m. g. *देवः* इति Cv 1

Cf. *गणः* देवः इति देवः श्रुतिः Amara. 2. 9

8^a) *श्रुति* द्वा द्वे श्रुतिः Amara. 2. 11

Cv *श्रुति* द्वा द्वे श्रुतिः Amara. 2. 11

Cf. *श्रुति* द्वा द्वे श्रुतिः Amara. 2. 11

Cm *श्रुति* द्वा द्वे श्रुतिः Amara. 2. 11

The complicated construction of *श्रुति* has been simplified by the N MSS which substitute *श्रुति*

9^a) *श्रुति* द्वा द्वे श्रुतिः Amara. 2. 11

4^a) With full equipments (*श्रुति*).

5^a) Read *श्रुति* for *श्रुति*.

12 Note how the preparations for the sacrifice are perfect. All the people of the State, citizens and countrymen, are cordially invited by the King. The relation between the King and the people was most happy. Best food was to be served to the people with due respect and not in a discourteous manner (*न श्रुति*). Members of all the classes (*श्रुति*) were received with due respect. Mark the spirit of equality and universal brotherhood—an ideal State (Cf. *श्रुति* द्वा द्वे श्रुतिः Amara. 2. 11).

14 Cf. on the star passage 371—*श्रुति* द्वा द्वे श्रुतिः Amara. 2. 11

18-19 Kings of different countries in India are invited with due honour. The first reference is to Janaka, the king of Mithila, who is described as a great scholar of Vedas and Śāstras and as an old relative of Dasaratha.

Janaka is referred to as Janaka I, the founder of the family in the Rām. I. 704 and then as Janaka II, the elder son of Rajaṛa Hrasvaman, the father of Sītā (I. 12), getting Śiva's bow (I. 65 12) and finding Sita from the ground while ploughing (I. 65 13, 70).

There are many references to him in the Mibh. also e.g. as a King of Videha and father of Sītā (III. 258), his discussion with *Śāli* (III. 18), with the *Brāhmana* *Asman* (23), with *Parśura* (279 ff.); his contest with *Parādana* (100), his observation on the burning of Mithila (171), his teaching on renunciation (XIV. 32), on *Trīpā* (III. 2, XII 265).

There is also a Janaka *Daśaratha* in the Mibh. who carries on discussion with *Śāli* (XII. 298 ff.), his dialogue with *Pañcākṣa* (307), his dispute with *Solāṭṭ* (308 ff.).

Further he appears in the *Mbh.* as a son of Indradyumna; his sacrifices (III. 132 ff.; XII. 205').

In the Vedic literature he plays a considerable part (*Sata. Br.*, *Jaim. Br.*, *Br. Up.*, *Kaus. Up.*) (See Vedic Index, Vol. I, pp. 271-273). He was a contemporary of Yājñavalkya Vājasaneyi, and had become famous for his generosity and his interest in the discussion of the nature of Brahman, as the nature of ultimate reality, in the lifetime of Āyātvalā of Kāśi.

'The identification of Janaka of Videha and the father of Sītā is less open to objection, but it cannot be proved, and is somewhat doubtful' (Vedic Index, Vol. I, p. 273). It appears that like Yājñavalkya there were more Janakas playing a prominent part in the different periods of Indian History.

Mithilā was the famous capital of the ancient kingdom of Videha. It enjoys an important position in the Vedic, Jain and Buddhist literature. The Brahmanical tradition makes Videha a kingdom of early times. Mithilā is now identified with a small town Janakapur within the Nepal border. It is named after the second king Mithi Janaka of the Videha dynasty (*Bhāg IX 13 13*). The *Bhāg.* again refers to the Mathikas as skilled in the knowledge of the *Ātman* (*IX 13 27*). Cf. S. B. Chaudhuri, *op. cit.* pp. 163-165.

20*) बलि, also spelt as बली. There are numerous references to the people Kāśi throughout Sanskrit and Buddhist literature. They were very famous in ancient times. Cf. S. B. Chaudhuri, *op. cit.*, pp. 60-61, B. C. Law, *op. cit.*, pp. 46ff.

21*) The N MSS change the *Padm*—a case of polishing.

22*) देशसंज्ञायां लोकेष्वन्त्याम् *śāstra* *śāstra*. The Comm. g k i s d remark—*लोकसंज्ञायां लोकेष्वन्त्याम्*.

23*) राज्ञि = राज्ञः. The word is very often used for kings in the *Mbh.* Cf. also the *Bhāṭṭa*—*Vākya* of the plays attributed to Bhāṭṭa. For *देश* Cf. B. C. Law, *op. cit.*, p. 98, S. B. Chaudhuri, *op. cit.*, pp. 89-90.

24*) *Anga*—The kingdom of Anga had its capital Campā, on the river of the same name (modern Chāndan) and the Ganges. It was one

of the six great cities of India, and renewed both in the Brahmanic and Buddhist literature. It was a powerful kingdom before the time of the Buddha. In Buddha's time it lost her political power for good.

Cf. B. C. Law, *op. cit.*, pp. 43-44, S. B. Chaudhuri, *op. cit.*, pp. 180 ff.

25*) Cf. II. 10.37. The *Sindhu* refers to the Indus. The *Sauvira* or the *Sindhu*—*Sauvira* (mentioned together even in the *Mbh.* VI. 10.32) was situated on the Indus and the Jhelum. (Cf. *Mbh.* XIV. 77-78, in the NW). Panini mentions *Sauvira* and *Suvira* (IV. 2.76, I.148). Saurāṣṭra (mentioned as *Saurāṣṭra* in the *Mbh.* VI. 30.47; XIV. 83.12-13 situated in W. India) refers to the modern Kathiawar. (cf. *Sorathia*). These countries are described as *Prācīna* which is explained by the Comm. as 'eastern'. The kingdoms are definitely situated West to Ayodhyā. To avoid this difficulty the word may be taken in the sense of 'old' which is fairly known during the Rāmāyana age. But the word *Dakṣiṇā* in c suggests that the author has got the idea of directions in his mind and should have used the word (*prācīna*) in the sense of 'eastern'. At any rate it seems to be an error, which appears in the *Mbh.* also (II. 23 & 24). They are mentioned in Western India in *Prihat-Sambhita* *Sindhu*—*Sauvira* is put in the North and *Saurāṣṭra* in the West. (Kiehl, *op. cit.*, pp. 44, 47-48). Curiously there are no variants of the word *prācīna*.

26*) A reference to Southern kings. Note that particular names are not mentioned, a general statement only.

29*) *राज्ये*—Best things. The specialties of their countries were brought by the kings as a present to Daśaratha (cf. *Mbh.* II. 31.4) where the kings who attended the *Rajāsūya* sacrifice performed by Yudhishṭhira brought various presents. The *Mbh.* (II. 21-29) refers to the valuable gifts of the kings defeated by the Pāṇḍavas in the four parts of the country, which give us a good idea of the economic condition of ancient India.

30*) *व्याघ्र* (Cf. St. 30*) is substituted by *वैश्व*—a simpler reading—in the N MSS. A case of refinement!

22 Cf. Mbh. XIV. 88 30.

22 Put the No. 22 after अश्वमि.

23 Put the No. 23 after दशमवत्. St. 24 will consist of three lines. Cf. Mbh. XIV. 88. 32.

24 Cf. Mbh. XIV. 88 33-35.

*) शमिन् = The place fixed for killing the animal to be offered in a sacrifice, to the north of the litterati, near the seats of Āśvamedha and Adhvaryu priests

25 Cf. Mbh. XIV. 88 35

The number of animals varies with different authorities, e.g. 390, 350, 310. The animals are of two classes, village animals (*grāmya*) and forest animals (*śrāmya*). The wild animals are not killed but allowed to return to the forest after the fire had been carried round them, while the tame animals are killed.

26 Cf. Mbh. XIV. 89. 1.

The present verse shows that Kausalyā killed the horse by three swords, *Kṛpāsa*. The Vedic texts of the *Āśvamedha*, however, do not enjoin the immolation of the horse on the chief queen who is later on brought near the dead horse by the Adhvaryu priest Cf. बभूव (v) बभूव प्रियेण वनं वनवर्तिः, Āpastamba. शर्मणं वनवर्तम्. Baudhāyana.

Here it is the *śrāmya*—prepared from a vegetable substance called *śrā*—which is used for killing the animal and not a *śrāmya*. The Rāmāyana seems to follow a new procedure. Cf. 1, however, give a quotation from some Sūtra work in support of the procedure. अश्वमिदं कर्तव्यं वनवर्तिनः. Cf. on the other hand remarks that Kausalyā chalked out the path (*śrā-śrā*) with three golden needles on the body of the horse. Cf. further quotes the following authority—कालोऽश्वमिदं वनवर्तिनः शर्मणं वनवर्तम्. अश्वमिदं वनवर्तिनः शर्मणं वनवर्तम्.

The lines drawn are intended to serve the sacrificer as bridges to the heavenly world and secure for him people and royal power: the needles (of gold, silver and copper) standing for the people and the *Āśvamedha* sacrifice itself the royal power. N. N. Law, *op. cit.*, p. 107.

27 Cf. Mbh. XIV. 89 2 where Draupadī is made to lie down near the dead horse.

■ शर्मिणी = a consecrated queen. शर्मिणी = a favourite wife. शर्मिणी (or "शर्मि") a former favourite but now neglected, or acc. to others one who has borne no son.

The three queens of the king are connected with the horse by the priests. The correct word for शर्मिणी (a wife abandoned by the king) is शर्मिणी, which is not found in any MS. PW mentions the word शर्मिणी in the right sense and remarks that शर्मिणी is a wrong form of शर्मिणी. It appears that the original word शर्मिणी was changed into शर्मिणी in the MSS. as its technical meaning was not understood at an early stage. It is necessary to amend the word as शर्मिणी against the evidence of MSS.

The Sat. Br. (XIII. 418) mentions four queens: शर्मिणी वनं गच्छता शर्मिणी शर्मिणी शर्मिणी. 4. The शर्मिणी is the fourth and lowest wife of the king. She is the daughter of a messenger, or courier.

■ Cf. Mbh. XIV. 89 3-4.

*) शर्मिणी = A horse.

The horse has no ornament (*शर्म*), one, therefore, takes out fat (शर्म known as शर्म).

The above mentioned passage in the Mbh. refers to शर्म. There are no variants also in our case.

32 The animals are cut into pieces for preparing an offering on the leaves and branches of *Plākṣa* trees, while the chief victim, the horse, is cut on the branch of *Vetasa* (reed). The St. refers to the *Avadāna* (cutting) ceremony.

33 See *Sūtra* all the references to the *Brāhmaṇas* and the *Kāṇvaśāstra* dealing with the *Āśvamedha* sacrifice. The XIIIth Kāṇva of the Sat. Br. gives a full treatment of the sacrifice.

Cf. 1 (शर्मिणी) एवमश्वमेदं कृत्यं बभूवुः १३३. १. Br. XIII. 411, शर्म वा शर्म शर्म शर्म शर्म १. १. Br. XIII. 221.

There are three *Sūtyās*, or *Sama*-days at the *Āśvamedha*, viz. (1) an *Āgnihōma*, (2) an *Ukthya* and (3) an *Atudāra*—the most important of which is the central day. The first day offers no special features, as compared with the ordinary *Āgnihōma*, except that the *śloka*s are chanted on "Caturhōma" model (cf. अश्वमेदं शर्मिणी १. १. Br. XII. 3 2-4 and Eggerling's note thereon, SBE Vol. XLIV, pp. 329ff.).

35 Other sacrifices such as Jyotistoma prescribed in the scriptural texts were also performed
 ६६ ज्योतिषः (= यज्ञादि) सेवः पठितः । जुहुवन्तो येन प्रमादतः । कतिपय वा कर्मनिष्ठश्च धर्मवान् ।

36 Dakṣiṇa is given to the priests—the most important item of the sacrifice

37 It was Prājāpati who performed the Aśvamedha sacrifice Cf Ś Br XIII 4 1 1 quoted on St 33 above

40 Mark the Ideal of the Brahman priests—devotion to study श्रियः → प्रज्ञः

*Cm निकारो ज्योतिषः जुहुवन्तु वृक्षयुक्ताः १०

41 The cow and golden and silver coins were common currency in ancient India

14

The Aśvamedha it is believed has removed all the sins that came in the way of the birth of a son. Now the king performs the sacrifice recommended by Samantra and washes the Lord Himself for getting a son (६६)

1^a) वेदादी = अग्निः सवेदादी Cm

*) हव्यसक्त = १ हव्यमेव Cm
 २ यज्ञसुक्ते ६६

4) वेदः = अग्निः ६६ evidently in the light of 1^a Other Comm take the general sense

2^a) = 3^a

6 7 For Brahman's boon to Ravana cf VII 10 For the significance of the name Ravana cf VII 16 The Uttarakanda gives a detailed account of Ravana. Hanuman Rama Sita and Valmiki. It seems to have been added at a very early stage as it is known to Haradatta and Bhavabhuti. It is evidently meant for completing the story of the Ramayana

12 The arrival of Visṇu and his promise to be born as Rama (in the Sarga 15) introduce an element of Visṇu's incarnation which was in all probability unknown to the author of the Epic who contemplates Rama as an ideal man

15 Note that ६६ do not comment on 45^a and that no comm is available on 46^a

18 The NE version has a longer substitute passage

19^a) Cf I 15 3^a

20 The NE version has a longer substitute passage

The S Recension has inserted 20 lines

21^a) निरुद्ध—४६ अत्रैव विदेहेन रावणो व्यासेनैव विदुषः ॥

The S MSS insert one additional verse at the end

15

1^a) निरुद्ध (१) नास्ति Cm^a

(२) इत्यभिरुद्धाः सुमुखः ६६

(३) अत्र विदेहाय विदेहेन रावणो व्यासेनैव विदुषः ॥

2^a) उक्त — ४६ अत्रैव व्यासेनैव विदुषः । रावणेनैव विदेहेन रावण इति श्रुत्वा विदेहस्य रावणे ॥

3^a) Cf I 14 19^a

9^a) सूत इत्यभिरुद्धः, the वाक्यम् नर mentioned in 14^a later on. Mark the style of the description as St 20-22

10^a) Note the long compound consisting of the whole hemi-stich

*) रावण—Rice boiled in milk with sugar Cf अन्नमूलेनैव वीर्यं वीर्यं १ । अन्नमूलेन वीर्यं रावणे वीर्यः । Tukarajastara (as quoted in Apte's Sh Dhy Revised ed Poona 1958)

19^a) Separate वाक् from पठित्वा

22^a) Contrast II 118 34

23 A beautiful description anticipating Rama's candra¹

25 Put the figure 23 after वृक्षयुक्ता—4 stanzas of three lines

26 Put the figure 26 after वीर्यं

27 This st consists of one line only

The S MSS have two additional verses in a different metre at the end

16

1. No 2 the element of the Incarnation theory. The gods also are asked by Brahma to play the part of allies in the new incarnation of Viṣṇu

4^a) श्वनम्—Body

7 The Vanaras represented a tribe with monkey-like faces Cf the term वानरा (name of a tribe) Mh VI 20 43. Sorenson (Index Mh)

registers वन (') (वनः), a people, read by K MSS. in the Cat. Ed. (Mbh. VI. 60.43).

Some scholars hold the view that the people worshipped a monkey as their family deity and consequently they were known as Vānaras. The question of the tail of the Vānaras described in the Rām. may present some difficulty unless it is taken in a figurative sense referring to the loin cloth hanging down at the back. Some Anthropologists are of the opinion that some aboriginal tribes had a genuine tail.

10^a) Cf. V. 23.16

20^a) Read 'द्वारं'—for 'द्वारा'—The NW. Version omits this verse

17

5 After St. 5, the S MSS. give the horoscope of Rāma with five planets in the ascendant position (the Sun, Mars, Saturn, Jupiter and Venus) with the Moon and Jupiter in the Karka Rāsi in the Lagna. The Nakṣatra is Pūrvaṣṣa presided over by Aśvī. This ideal horoscope appears to be a later addition.

7 = 218.

8 Cf. has quoted extensively passages from Padma Purāṇa and other works to show the divinity of the four brothers.

11^a) वामदेव cf. I 9.14^a.

14^a) Cf. II 1.5.

15^a) Cf. II. 16.

22^a) Cf. II 2.19

3^a) Cf. वसिष्ठा मन्त्र, very common in Sanskrit works.

17^a) Note that Rāma is mentioned as Putra-saṁtana.

20^a) Cf. IV 4.7, VII. 2.4

22^a) = I 72.6^a, II 63.1^a.

23 Vśvāmitra ('a friend of all', cf. P. VI. 3.130) is a well-known Rṣi in the Rgveda. He is recognized by tradition as the author of the third Maṇḍala of the RV. For details see Vedic Index, Vol. II, pp. 310-312. He plays an important role in the Mhā. and the Purāṇas as in the Rām. Cf. Rām. I. 50 ff. for the account of Vśvāmitra. The Purāṇa Index, Vol. III, pp. 278-9

27^a) = III. 7.13, VII. 102.17. Cf. II. 103.30.

28^a) वसवसम्—वसिष्ठेति शेषः। Cu.

Other Comm. take the causal in the primitive sense.

34^a) = III. 74.11^a.

For Vśvāmitra's becoming a Brahmarṣi cf. I. 64, Mbh. I. 165.44

39^a) Cf. वसिष्ठवचनात् यन्मन्त्रेणैकानिपुनवेना मन्त्रवद्वि-
द्वत्. Mhāviśvāmitra, I.

18

13^a) Cf. कव वे प्रतिबन्धे। BhG. 18.65.

17^a) Cf. I. 19.2.

19

2^a) Cf. I. 18.17, II. 98.10; VI. 4.95.

3^a) वीर्येति. Cf. P. VI. 1.89 and the Vārtika thereon. It is a large army consisting of 21870 chariots, 21870 elephants, 65610 horses, and 109350 foot-soldiers

8 Anticipation of future events

9^a) वज्र—The army in ancient India consisted of four parts—chariots, elephants, horses and infantry.

10^a) Dasaratha is 60,000 years old!

15 A detailed account of Rāvāṇa appears in the Uttaraśāṇḍa which is consequently later than the Balaśāṇḍa

23^a) मन्त्राद्यम्—Cf. d. मन्त्राद्यम् मन्त्रेणैकानिपुनवेना मन्त्रवद्विद्वत्।

20

6^a) Cf. VII. 101.17

7^a) For स्वर्ग cf. BhG. 2.31, 33, 3.35, 18.47.

The Rām. like the Mhā., and the BhG. in particular, upholds the Ideal of Svādharma

10^a) Cf. VI. 120.34.

13 The verse is little bit complicated. The NE version has simplified it. The natural construction seems to be like this—All the missiles were with Kṛiṣṇa, he had very religious sons, the missiles were given (by Kṛiṣṇa) to Kausāla when he was ruling. Go 1.1 दश विवेकेन वेन।

*) दश for दशवि मन्त्रांसा.

*) मन्त्राणां for मन्त्राणां मन्त्रांसा.

Cf. 1—Archaic form.

14^a) Read 'दश' for 'दश'.

21

3^d) Cf I 25 21^d 76 4^d II 39 19^d 40 4^d
IV 20 19^d VI 92 12^d Vbh XIII 24 133
Smelling the head is the traditional embrace often
referred to in the Sanskrit literature. A similar
custom was common with the Jews in ancient
times evidently based on Genesis XXII 27.

7¹) नोचने—for regular ओचने. G describes
it as a rebuke. Gid defend it on the ground of अन
शान्तेति.

4^d) Cf VI 50 20. The two sons of Agni are
Shanda and Vashala.

8^d) = VI 47 21. For the Agnamāsa cf
Vbh III 212 ff.

9^d) = VII 110 1^d.

10^d) = I 23 3^d 67 27^d 72 18^d 21^d 75
16^d does not occur in other MSS.

4^d) Bala and Atibala are the two master V
dya (the masters of all knowledge I 23 21)
or mystical forces of the Pancaratra Samhitas and
Tantrik works which deal with the mysterious
significance of the letters of the alphabet and
various diagrams. The whole literature is very
interesting from the view point of mysticism as-
ceticism magic and sorcery.

Vishakṣutra is credited with the authorship of a
Pancaratra Samhita (cf Schrader Introduction
to the Pancaratra p. 10) the MSS of which are
preserved in the Oriental Institute Baroda Adyar
Library and the Govt O. M. Library Madras.
A critical edition of the work is under preparation
for the Gachwad's Oriental Series.

Bala and Atibala are again mentioned in the
medical works of Caraka Sushruta and Vagbhata
as particular herbs—*Sola Cardifolia* and *Abutilon*
indicum respectively.

The subject of the efficacy of Mantras is now
engaging the attention of scholars for scientific
investigation.

16¹) Supply म वृत्ति after वृत्ति. (cf G)
or better take वृत्ति in the passive sense which is
not uncommon in the Epics—you are no doubt fit
to be taught these two lines.

22

1^d) = I 30 1^d II 47 1^d 52 1^d 54 56^d
VII 109 1^d. A common expression in the Bibh
also.

11^d) कृष्ण has been variously explained by
the commentators.

(1) कृष्ण २६५ Gm

(2) कृष्णरत्नविषयः कृष्णरत्नविषयः (कृष्णरत्नविषयः) वा
अथ कृष्णरत्नविषयः ११६ १ G

(3) कृष्ण इत्युक्तं G

(4) कृष्ण = कृष्ण १५ stated in the Upasūtra
अथ कृष्णरत्नविषयः कृष्णरत्नविषयः वा ११६ १ G.

Kalidasa's version of the story in the Kumara
samhita (III) suggests that Gm's explanation
(past for future, probably *nichā carat*) is correct.

Cf Kumarasamhita III 35 72 (अथर्वनं वा
कृष्णः).

14^d) Cf सम्प्रति सम्प्रति इति I Kumara III 9

14^d) Cf Vbh I 98 32 Cnt App 1042^d
(= Bibh I 104 54, Cetrakala Press Ed) where it
is stated that the न्य country is called because
it was ruled by न्य.

15^d) = I 23 16^d

23

3^d) = I 21 16^d

9^d) वृत्ति—Double Sandhi quite common in
the Epics. The Comm call it अर्ध.

12^d) Read वृत्ति for वृत्ति

16^d) The Vaidya and the Karuva countries
embraced a great portion of the modern Baghel
khand—Marrapur—Shahabad region mentioned
in the Vbh VI 10 39 43 Cf S B Chaudhuri
op cit pp 3, 34 B C Lau op cit pp 223 226

30^d) = II 42 34^d

24

1^d) = I 28 1^d

9^d) = IV 42 16^d VII 31 1^d, 76 23^d

13^d) = I 25 5^d

19^d) ये पादौ I Cm Gt

25

5^d) = I 14 13^d

13 The S MSS insert after St 13 a passage of
23 lines (App 1 No 5) which gave a detailed
description of the fight.

14^a) Cf. VI. 88 10, 108.19; VII. 22.21.

15^a) Read 'दे' इति for 'देव' इति. Cf. 1. 20.13^a. Cf. Matsya P. 47.105ff. (ASS Poona); Mur, OST, Vol. IV, pp. 151ff.

20^a) इति — प्राग्व. समीपे Cf.

21^a) Cf. I. 21.3^a.

26

1^a) इति for इति, *metu causa*.

3^a) इति for इति, *Causal in the primitive sense* इति इति Cf.

4 Cf. Droga's receiving Astras from Bhīṣma Mbh. I 127.5.6.

For the demonstration of the *Astras* of Mbh. I 124-127. I or the list of weapons of Mbh. V. 152, VII. 153 etc. Cf. also E.W. Hopkins, The Social and Military Position of the Ruling Caste in Ancient India, pp. 269-303. JAOI. 13, 1889).

6 Put figure 6 after 'सुवर्णम्', 7 after 'सर्वम्' and 8 after 'सर्ववर्णम्'.

16^a) St. Gorceaux omits this line although it is found even in our Marathi and Bengali MSS.

23^a) इति = अति

*) इति = अति

24^a) इति = touching

*) इति = अति

27

9^a) Read इति for इति.

11^a) इति for इति. इति इति इति. इति Cf. I. 27.17^a.

13^a) Cf. V. 57.25.

15^a) इति = इति

17^a) इति for इति, Cf. I. 27.11^a.

28

1^a) = I. 24.1^a.

2 For Vajra's incarnation of Vāmana of Mbh II. 47. 3, III. 273. 64 (Kumbhakāṇḍam of com. in the cr. ed.). Bhāṣya VIII 13 and 15, Padma P. 4. 1, 6. 267.

3 Cf. Bhāṣya P VIII 13-12

7 In the App. 1 (No. 6) the lines 7 and 8 may be compared with Bhāṣya 15 ff which is

no doubt older. Cf. Kufel, Rāmāyaṇa Bālakāṇḍa und Purāṇa, (Die Welt Des Orients, 1917, p. 128.).

9^a) = VII 120. 10^a.

10 The three stanzas of Vajra are often referred to in the hymns of the RV. addressed to Vajra cf. RV. 1.154, 155 etc., Macdonell, Ved. Myths, pp. 37-42, Narukta, 12 19 where the views of ancient mythologists, Anuvāḍi and Śaṅkara, are cited.

14^a) इति — Change of Pada, *metu causa*.

15^a) इति — Consecration, the necessary initial ceremony in every sacrifice. Cf. Keith, RV. Vol. I, 1p. 300-3. "The *Iti* has obvious affinities with the ceremonies, which all over the world have been used to spread that feeling of ecstasy which makes man akin to the divine, and of which the Bacchic rites of Greece present the most obvious and convincing parallel... It is not, of course, in any sense irreligious or opposed to religious feeling, it is the same spirit as that of mysticism throughout all ages and among all peoples." Keith, *op. cit.* p. 301.

One who has taken a Dhyāna in a sacrifice is cut off from the outside world and even from the home and is supposed to assume a different—spiritual—form.

29

Vāmana's sacrifice is referred to in the Rām. III. 38 3 (Vulgate), cf. Bhāṣya P 9 to 5.

6^a) इति — इति — Change of Pada, *metu causa*.

*) इति — इति

इति — इति

7^a) = I. 61.9^a

8^a) इति — इति

15^a) इति — The initial letter is stands, according to the Comra. for the second letter of the Gāyatri Mantra

1^a) There is probably a reference to the Bay of Bengal.

16^a) इति irregular for इति—such irregularity is very common in both the Lp. ex.

22^a) इति — Free from calamities. Cf. the Bhāṣya of Kāśikā's Māhātmya 1. 20, also Rāmāyaṇa I 63

The word Nirvāṇa used not in the technical sense of Buddhism but in the general sense of peace or happiness shows the pre-Buddhist age of the Rāmāyaṇa as in the case of the BhG.

18 For the birth of Kāśīkeja cf. Kumāra.

*) वृत्तम्—For the change of वृ to व cf. P. VII. 4. 5. Cf. Kumāra. 10. 59, 60; 11. 12, 13.

36

2') In the Crit. App. 'separate वृ from वृत्' and 'वृ from वृत्', and put a *śanda* after वृत्.

6') वृत्तम् for वृत्तम् *metre causa*. Chāndasa. Cf.

13') वृत्तम्—वृत्तम्. Cf. वृत्तम् वृत्तम् वृत्तम्.

13') वृत्तम्—वृत्तम्. Cf. वृत्तम् वृत्तम् वृत्तम्.

19') वृत्तम् (Dd. Cf. also) for वृत्तम्.

31') वृत्तम्—This has supplied to Kāśīkeja even the title of his work.

37

The present Sarga describes the birth of Sargā's sons. The same account again appears, of course in a shorter version, in the Ayodhyākāṇḍa, 36. 19-25 (Vulgate); and their comparison would show that the present form of the story is later than the story in the Ayodhyākāṇḍa. This may naturally suggest that the Bhāṣya is a late addition.

For a full discussion of this problem cf. Jacobi, *Das Rāmāyaṇa*, pp. 27 ff. footnote on p. 28 ('On the same ground "the descent of Gangā" I. 32-41 (Vulgate) should be a special and interpolated part because it also ends with a Śrinagar (p. 12)'. Leary, *Über das Purāṇa mit Gefährte der Bhāṣya* (ZDMG. Vol. LXVII. 1913. pp. 497-500); and Kufel, *Rāmāyaṇa Kāśīkeja und Purāṇa*, (Die Welt des Orients. 1947. pp. 113-114) Leary compares some of the verses of this sarga with the corresponding verses (identical or similar) from the Harivamśa (I. 14-15) and the Viṣṇu Purāṇa (4. 3).

Kufel has treated the subject exhaustively, comparing the verses not only of the present Sarga but also of the other Sargas (45. 4 and 70) with the verses from a most valuable book *Das Purāṇa Purāṇa*, (P.P.) The comparison clearly shows the relative position of the Bhāṣya. The appearance of the subject matter which forms a natural part of the Purāṇa in the Bhāṣya,

where it is not expected, may suggest the lateness of the first Kāṇḍa of the Rāmāyaṇa.

For the story of Sargā and his sons cf. Mbh. III. 104-107; XII. 29. 122-128, Harivamśa 1. 14-15 (Citrasālā Pressed); Viṣṇu P. 4. 3-4; Bhāg. P. IX. 8; Vāyu P. 88, Brahma P. 8 etc. Sargā is so called as he was born with poison (*garā*). Hariv. 1. 14. 5. Cf. Rām. I. 69. 25.

3-4 Compared by Leary and Kufel. Cf. Hariv. 1. 15. 3-4. Viṣṇu P. 4. 4. Kufel, *op. cit.* P.P. I. 32. 5ff., vv. 64, 65.

4') वृत्तम्—वृत्तम्. Cf. Hariv. 1. 15. 3. वृत्तम् वृत्तम् *metre causa*. Cf. Viṣṇu P. 4. 1 (वृत्तम् वृत्तम्).

5') The वृत्त, popularly known as वृत्त (cf. I. 60. 12), is a mountain in Nepal on the eastern bank of the Gopāla which was the hermitage of Bhṛgu. Cf. Rām. I. 60. 11; Mbh. I. 207. 2, III. 82. 45, 130. 16; XII. 25. 18, Vāṇī P. 146.

6 Compared by Leary and Kufel.

Cf. Hariv. 1. 15. 3-4 (वृत्तम्).

Viṣṇu P. 4. 4. 3 (वृत्तम्).

Kufel, P.P. II. 329. v. 66 (वृत्तम्).

10') वृत्तम् for वृत्तम्, *metre causa*.

13-14 Compared by Kufel. Cf. Kufel, P.P. II. 329. vv. 67, 68.

16-22 Compared by Leary and Kufel. Cf. Kufel, P.P. II. 330-331, vv. 68-74.

18 Cf. Hariv. 1. 15. 6. Viṣṇu P. 4. 4. 3.

17-18 Cf. Hariv. 1. 15. 7-9. Viṣṇu P. 4. 4. 3.

17') वृत्तम् वृत्तम्. Cf. वृत्तम् वृत्तम्.

19-21 The account of Asanāḍīya is found neither in the Harivamśa nor in the Viṣṇu P. but appears in the late Bhāṣya P. (IX. 8. 17).

20 Cf. Rām. II. 36. 19 (Vulgate).

*) Leary reads 'वृत्तम्' (Vulgate, as in text).

22 For Asanāḍīya cf. Hariv. 1. 15. 13.

38

For Sargā's performance of the Asanāḍīya cf. Mbh. III. 105.

1') Cf. III. 105. V. 3-14.

5 Cf. Māta 2. 21, 23.

18 Cf. 1. 14. 13. Cf. Leary. Cf. V. 1. 14. 13.

The Hariv. (1. 14. 23) has a different version which may be compared with Rām. I. 1. 11-12.

2 For Vasudeva Kapala burning the sons of
Sagara cf Mbh III 101 23 Hariv 1 14 24
Sankara Bhagya on Br Su II 11

4 33 gods are — S Vasus 11 Rudras 12 Adityas
and 2 Ashvins of Indra and Prajapati (acc to Br
Up 3 9 2)

Other authorities mention three gods only Cf
At Bra 2 27 Kauś Br 8 8 Nirukta 7 1

5^a) Read विरक्त for भिन्न

8^a) वसुधारे for वसुध मन्त्रि कार्या

*] वसिष्ठ for वसिष्ठ Visarga dropped not
uncommon in the Epics

12^a) On विष्णुम् cf Jacobi op cit pp 6 ff
Cg t take the word Dīśa as ending in a Cf Pal
dīśa and dīśagāya {Abhidhanappaddīka 1
29-30}

16^a) On विष्णुम् cf Jacobi op cit pp 6 ff

19^a) विष्णु occurs in Ram 1 40 7 9 10 Cf
Jacobi op cit pp 6 ff for its significance

20^a) क्षेत्री Northern d section PW refers to
this passage Soma is the name of Kubera (Apte
Sk Eng Dicty*) Presided over by the moon
(with dīśi) the North (NW who also refers
to our passage)

The variants are for clarification Dd Cd as in
text (Northern Cd)

25^a) Dd Cd as in text (वसुध)

26 27 All the N mss omit these two stanzas.
a wavy line is therefore put in the margin against
them The stanzas are embodied in the text to
connect St 25 with the last St (28)

1^a) सगर — Sagar's grandson Anandman

7^a) Cf Notes on I 39 12

9^a) सगर — The son of अश्वत्थ Cg t दम्पत्य सगर
Cf however remarks सगर-सगर विनायक

16^a) A Rsi Suparna is mentioned in TS
4 3 3 Ka S 30 7

20^a) विष्णु for देवर्षि under cause Cf वसिष्ठो न
वसुध 14 Dd Cd as in text.

25^a) = I 41 5^a विष्णु = वसुध Cg t Dd Cd
as in text

1 Kingship seems often to have been elective
in Vedic Times As kings were elected by the
people they were sometimes deposed by people
Cf Vedic Index Vol II pp 270 ff Ram II 33 &
67 Mbh XII 67 (उत्थेन हवन्त सप्त रात्रिचक्रम्) For
elective monarchy cf N N Law op cit pp 9-11

The limbs of the body politic were said to be
seven (1) The King (2) Ministers (3) Tern-
tory (4) Forts (5) Treasury (6) Army and
(7) Allies Cf K Artha 6:

प्रहरीष्य should be taken in the wide sense the
constituent parts of the body politic the remain-
ing 5 sections of the State

3^a) प्रहरी* प्रहरी for प्रहरी archaic Cg t Cf
however remarks that the word प्रहरी (with
long i) is correct and rejects the view of Cg

3^a) = I 40 23^d

6 For the descent of the Ganges cf Mbh
III 108 ff Bhag P V 17 12. 9

8 *Cf तक्षिलीपर्वणे यदुदे दिशेः माहिषावेक्ष्येत्पुनः
क्षेप्य 14

12^a) क्षेत्री देश रात्रिचक्र पर। Cg t Cf as above
and alternately Southern to a

The Gohama is evidently the modern Gomukhi
2 miles beyond Gangotri (Day Geog Dicty)
This is also 2 m in the Mysore State thirty miles
from Goa (in the Karnar Dt) a celebrated
place of pilgrimage cf Mbh III 83 22 86 12 etc.

*) वसुध — Performing the penance with fire
on the four sides and the Sun above the head

4^a) मासस्त — Fasting at the end of a month

21^a) Note the hiatus between * and *

1 The verse 913* in the Crit App is omitted
in the NW and some D and S mss and is not
commented upon by all the Comm It supplies
the details of Bhag with a worth p of Siva

*) सुमुख for सुमुख 14061 20 222 श्री 451 14 14
Cf धर्मोक्त

2^a) = I 13 1^a

3 The passage 914* in the Crit App is not
commented upon by all the Comm

4 Cf Bhartihari Nāṭikāka 20 (ed by D D
Kosambi Bharatya Vidyā Series No 9 Bombay,

1946), which reads वसुधैव कुटुम्बकम्. after तस्य in 3, which is confirmed by the word वसुधैव of our St. 2.

5 अक्षयम्—Revolved continuously. Irregular for अवसृज्य, सृज्यमानम्. Cf. Ck. 1.1.

Read in the Crit. App.—Cm g read अक्षयम्, for all Cs. + Cv 1: सप्तमस्तु. दक्षयम् इति वा. विरचयन्तेन अने. सप्तमस्तु वा।*

6^a) विदुत—A sacred pool two miles from Gangotri in the Rudra Himalaya. Cf. Mbh. II. 39 (repeated at VI. 7.41).

7 Cf. Bhatisham, Nishadaka, 10.

43

9^a) अवसृज्य—Fulfilled, completed.

20 The *phaladriśh* clearly shows that the whole episode of the Gangāvataraṇa is an interpolation.

44

7^a) वायव्यम् (1) अक्षयम् एवं विष्णु। Cg. 1.1.

(2) सप्तमस्तु. Ck. 1.1.

8^a) विदुत—In the Rāmāyana it is the name of a town on the northern bank of the Ganges, later on the Gāṅgāli river. It is the Yamālī of the Buddhist period—in the Wazirpur District (Bihar). The Mbh. (III. 82.100, 12. 394) refers to it as a river. Cf. Kufel, *Indian Mythology*, pp. 39-40.

9^a) Cf. VII. 102.9.

15 For a similar question of Mbh XII. 307 where Yudhisṭhira asks Bhīṣma how one can enjoy long life and transcend death, mentioning the four ways of securing everlasting youth and immortality. It is interesting to note that one of the remedies is some mercantile preparation (*raśhaya*) reminding us of the Rasāyana System in the History of Indian Philosophy (cf. *Śaṅkara's Rasāyana*, Ch. 9).

16^a) विष्णु—vector

For the clearing of the ocean cf. Mbh I. 16 Bhāg. VIII. 6-9.

17 After St. 17, four D (and Dd Cd) and 2 S (T 21a) Mbh. insert a passage of 13 ślokaś shown in the App. 1 (No. 8).

At the end of this Sarga the Comm. discusses the position of the above mentioned passage. Cg. 1.1 takes the passage as interpolated, while Cd criticises

the view of Cg. 1.1. That the Cg. k. t are right has been confirmed by the evidence of MSS.

18^a) अक्षयम्—for अक्षयम्, *metu causa*. *Ārjya*, Comm.

For the etymological explanation cf. Nirukta, 5. 13.

45

Kufel (*Rāmāyana Bālakāṇḍa and Purāṇa*) has compared this whole Sarga and vv. 1-18 of the next Sarga with corresponding passages from his book, P. P., and has shown how the author of the Bālakāṇḍa was aware of the Vāyu Purāṇa in its present form, and how the Bālakāṇḍa cannot be earlier than the 4th century A D. The illuminating article of Prof. Kufel has thrown much light on the Age of the Bālakāṇḍa.

8^a) वृक्षवन is a sacred place referred to in the Mbh. III. 83.33. According to the Comm. it is a penance-grove (*tapovana*) to the east of Viśālā.

19^a) For the creation of Maruts cf. Mbh. I. 174-59. XII. 202.21, Macdonell, *Vedic Mythology*.

For the etymological explanation cf. *Nirukta* 12.13.

Rudra is so called because he wept. (cf. Nirukta, 10.5 which quotes Kāṭhaka 5. 25.1 and Sāta Br. 6.1.3.10, cf. Śr. Up. 3.9.4)

20^a) Cf. Śākhātā 1.

46

Cf. Kufel's article mentioned above

47

The episode of Indra as a plea of Abhaya is as old as the Sāta. Br. (3.3.4.17) and the I. 10.1. *Ār* (1.12). It also appears in the Śaṅkara Br. (1.1), the Tāpāyā Mahā-Br. (2.1) and the Jaim. Br. (2.79). In all the accounts is found the common expression *avayāṇa* or *Atimāṇa* have been made to explain the account differently—*āṇa* meaning 'down' or 'mult' (cf. *Samānta* on J. 1.37) as 'land' and *Atimāṇa* as 'destroyer' or 'annihilator'. The sense of the expression will then be—(1) the power of *śānta* or *śānta* or the *śānta* or *śānta* (2) *śānta* or *śānta* or *śānta* or *śānta*. The first meaning is preferable.

The word *Ahalya* may be explained as follows—

अहनि विपानः = Dams or अहनीये अहम् → Night and also from अ + हृत् of P V 4 121 (अहम् अहरे) ।

The word *Jara* is several times used in the RV and is derived from √जृ I P IV P ५ U to decay to grow old (cf. Varaha 4 on P III 3 20 शरणीयं नारः । M. Bhasya) and also from √जृ (= √जृ) I A to invoke to praise (cf. *Jarū* frequently used in the RV) cf. Nirukta 3 16 5 24 20 21 Also cf. Vedic Index Vol I pp 286-7 for the following remarks—

The word *Jara* lover has no smaller sense in the early texts generally. The sense of 'an illegitimate lover' also appears in the Br Up VI 4 11 and Indra is styled the lover of Ahalya wife of Gautama (cf. Macdonell Vedic Mythology p 65).

For a detailed and critical discussion of the story of Ahalya cf. Pandit S. D. Satavlekar In introduction to his ed. of the Mahabharata (1941) pp 511-516

3^d) = I 49 18^d cf. VII 6 35, 37 5

4^a) * Cv अहमेति सखम् ।

5th) = I 49 20^d cf. III 4 34 V 1 59 39 41

15th) For the story of Gautama Ahalya and Indra cf. Ram VII 30 Mbh V 5 126 XII 329 14 XII 56 Bhag IX 21 34, Brahma P 87

Indra is spoken of in the Brahmanas as the paramour of Ahalya the wife of Gautama (cf. Macdonell Vedic Mythology p 65)

13^d) Cf. VII 37 15^d

48

7th) Note the Dative Case in सर्व for the usual सर्वम्. For a similar usage cf. I 48 7th 61st Mbh III 6 14

8 Note the art of grafting ghana wonder fully developed in modern times by Scientific Researches.

11^d) = VI 121 18^d VII 30 39^d cf. IX 63 6 61

15th) Cf. VII 18 30^d 26 16th 36 72^d

4^a) Cf. III 114 20th IV 53 16 58 17 etc.

49

5^d) Dd Cd as 1st text

6th) रामस्व son of Gautama Mbh XII 26 8

15 For the appearance of gods and the Lord in a sacrifice cf. Vallabhadharya's *Taittiriya Aranyaka* Ch 2 15

18th) = I 47 3th Cf. VII 6 35 3rd 3

24th) विज्ञान -- Enquiry

(1) श्रीशु । Cv rm gtd

(2) वरुणिद्वय । Cd

(3) रामस्व -- सरस्वत्ये सुपते । Cl

For a similar use of the word cf. Ram II 32 42nd Brahmasutra I 1 1 and the different Bhasyas thereon. Jambhvatara I 11 and the Bhasya of Sabarasaana (सर्व विज्ञानविज्ञाने)

50

4 9 A beautiful picture of Satyananda's noble character

9th) 9th -- Satyananda's father Gautama

16th) For a short account of Vidhamitra cf. Nirukta 2 25 26

The account of Visvamitra has hardly any bearing on the main story and is evidently a later elaboration of the first story of Jacob, *Das Ramayana* p 26

51

7-9 For a similar inquiry Cf. Ram II 100, Mbh II 5

10th) अहम् अहमेति सर्वम् ।

20 वरुणः -- विश्वं वरेणु

23rd) रवेः -- रविरिव च ।

52

For the account of Visvamitra Vasishtha and Kanvadhara cf. Mbh I 16. For Kamdhenu cf. Rigva I

9th) For the idea of *Rates* cf. Magha, *Sisu palanadha* 4 17

23rd) Dasha and Putnamasa are obligatory Vedic sacrifices to be performed on the New Moon Day and the Full Moon Day respectively. Cf. both RPV pp 319 321

14^a) शिवसूत्र—For the explanation of the name of the river cf Vbh 165 30 Visvāmitra & Āśrama was on the bank of this river Cf Vbh III 110 1

63

5 Cf Kumārasandhava 3

64

9^a) Read पृ for पू

14^a) The syllable *Om* (Pranava) stands for the means of Brahmanism, the last for the means of Vajra and the Vedas for the subsidiary means

15^a) *Ātharvaveda* = *Ātharvaveda* (Om)

20^a) The non-agreement in genders is not uncommon in both the *Upas*. It is registered by the *Comen*. Some Southern MSS have however made an improvement. The MSS have changed the whole text

20^a) *पुत्र*—The variants have changed the *Dative* into *Genitive*. The *Dative* for *Genitive* is not uncommon in both the *Upas*

65

The Sargas 31-64 giving an account of Visvāmitra have no direct bearing on the main topic. The present Sarga should naturally follow Sarga 30

14 Note the origin of Sita cf Vbh III 238 9 which simply says that Sita was the daughter of Janaka (no reference to ploughing). But Bhag 17 24 18 agrees with the Ram

66

15^a) Read *भित्त* for *भित्त*

67

5^a) *पुत्र*—Servants attendants, *पुत्र* *पुत्र*

8^a) *पुत्र* refers to Rama. The plural is honorific. *Com* offers an alternative explanation that all differences have sunk on account of boundless love for all and consequently a single Rama is all

The variants remove the plural form

13^a) Note that Janaka's decision to give Sita in marriage to Rama has received the approval of Visvāmitra and Sataganda

12 17 The king Dasaratha also consults the priests, councillors and other people on the merit of the matrimonial alliance with Janaka

68

10^a) Cf II 251 III 26-27 VI 129 69 25 III 34

13^a) = Cf I 69 13^a etc. A very common expression in the MSS also

14 Mark the modesty of Dasaratha

69

The present Sarga gives the genealogy of Dasaratha

On the relation of this Sarga and the following Sarga with the Puranas cf Kurfel's article, *Rama Janaka Balakrishna and Pradyumna* pp 111-119

8^a) Cf VI 20 3^a

13^a) = I 68 13^a

24 Kurfel compares the second line of 1277e with an identical line from the Brahmanda P and the Vajra P in his book P P, p 322, 33^a

70

This Sarga gives the genealogy of Janaka

3-13 Kurfel compares these eleven verses with almost identical verses from the Brahmanda P and the Vajra P in his P P (p 338 982-983) Cf Kurfel's article (quoted above) pp 117-119

15^a) Cf VI 82 13^a

21^a) = VII 42 24 and 30 Cf II 116 11

23^a) *Godana* is the second Tonsure ceremony, otherwise known as *Keśanta* which is generally performed in the seventh year. It marks the close of the Brahmacarya Āśrama and the commencement of the Grihastha Āśrama. The Śālo Gṛ (I 28 21) says that the *Keśanta* ceremony is performed for girls silently. Bhavabhūti refers to this ceremony of Rama Lakṣmī and the other two (Uttara Rama 1)

24^a) According to Astrology the *Udara Phalguni* constellation is most auspicious for marriage

71

3 Cf Raghva VI 79

11^a) *पुत्र*—*Comm Arsa* Irregular for *पुत्र*, *वेदोपाय*

8^a) Read *पुत्र* for *पुत्र* which is found in almost all the MSS

Cf *Arjuna Cg Chandesa*

12 Cf. Cg for an interesting discussion of the question of the marriage of the two brothers on the same day in the same place.

20 *) पाठम्-रात्रि ११-२५.

24 *) Cf. II. 247¹⁻².

72

8*) श्रीमद्-१२२१२५.

Sita's marriage is described as *Sasyamara* in the Rām. (II. 118 24 and 38) and is so considered in the Indian Literature and common parlance. Really speaking it is a case of *Samyakarya*, as in the case of Draupadi. Cf. Manu. 9. 23. The well-known instances of a *Sasyamara* in the Sanskrit Literature are of Sāvitrī, Damayanti and Rukmani.

73

5*) १२२१२५ Dd. Cd.

9 On the evil omens cf. III. 23 and 38, VI. 108, Mbh. IV. 41, V. 82, VI. 2-3, XII 305, also II. 69 (Kumbh ed., om. in the Cr. Ed.).

For good omens cf. V. 29.

15 Read 1348* in the text as 16¹.

6*) Cf. Ragh. XI. 79.

For the account of Parasurama cf. Mbh 198, III 115-117, VII. 70 (Vulgate), Vāyu, 91, Matsya, 47, Itag. IX. 15, Ragh. XI. Also cf. Sukthankar, *Epic Studies VI* (Sukthankar Memorial Ed Vol 1, pp 293, 313-4, 319). Pargiter, *Ass. Ind. Hist. Trad.*, p 134.

21*) Cf. नीलकण्ठे ३४३; Ragh. XI. 79.

74

10*) = 1 : 41¹, III 65 31¹.

75

18*) = V. 20 19¹ VI. 46 9¹.

76

11 It appears from the present verse that Sita was not a child at the time of her marriage. This is further confirmed by Sita's statement before Anashya that her father was worried when he saw that his daughter attained the age of puberty (II 118 34). This is found in all the MSS of the N and S MSS (Correio & Thakur, III 420) There is, however, one passage in the Ramayana (III 47 10-11) which tells us that Rama and Sita were twenty-five and eighteen years old respectively at the time of going to forest. Earlier (III 47 4) we are told that Sita stayed for twelve years with

Rama in Ayodhya (after marriage). This may suggest that Sita was six years old at the time of her marriage.

The two verses (III. 47 10-11) are found in all the MSS. of the Northern and Southern Recensions collated here for the Critical Ed. of the Ramayana, with this difference that the North-Western MSS mention 27 instead of 25 as the age of Rama. St. 11¹ is not found in Correio's ed., but appears in the Calcutta Sanskrit Series ed., which, again, shows in the footnote that one MS. omits it. In the case of the other verse (III. 47 4) the 7 North Eastern MSS. read स्वाम्य instead of स्वयं स्वयं. This reading can easily solve the contradiction with the previous references. The age of Sita at the time of marriage can be approximately fixed as fifteen years. The reference to twelve years in III 47 4 might have been added later on so as to bring down the age of Sita to six years in conformity with the later practice of child marriage which came to be advocated from about the 4th Century B.C. (cf. A. S. Altekar, *The position of Women in Hindu Civilization*, p. 53). Bhavabhūti seems to have the later tradition of Sita's child marriage when he refers to her childhood in the Uttara (I. 20 and 37).

15-16 Bhavabhūti quotes in the Uttara. (VI. 31 and 32) two stanzas from the last Adhyaya (= Sarga Com. Chandasrama) of the Bālakanda (= Bālakāṇḍa) of the Vālmiki Ramayana. They differ from our constituted text but are identical with the two stanzas in the passage 1394¹ read by the North-Eastern MSS. All these MSS (except V₁) read ३९ (I. 6) instead of ३९ in Uttara-Bālakanda. V₁, however, reads ३९.

Bhavabhūti's remark that the two verses appear in the last chapter of the Bālakāṇḍa lends support to the extent of the Bālakāṇḍa in the Southern Recension. The fact that the reading ३९ is found in V₁ may suggest that the text of the Ramayana current in the Vidarbha and available to Bhavabhūti might have been affected by the N.E. Version.

Bhavabhūti again quotes from the Rām in Mahaviracanta ~

(1) V 24 = Rām III 67 15 (2) V 34¹ = Rām IV 4 15¹

17 In the Crit. App. to the Passage 1394¹ add in the I 6 V 1 ३९

ERRATA

Misprints in the Constituted Text, Introduction and Critical Notes are shown below. Other corrections and additions are given in the Notes.

	For	read
List of Plates and Illustrations in Fasc. I, l. 9	female	male
Introduction, p. XX XI, fn. 2, l. 3	Gesprage	Gespräge
" p. XXXII, l. 7	Padma	Vāṇu
" pp. XXXIII-XXXIV		

fn. 1 on p. XXXIII should be read as fn. 2 on p. XXXII (l. 7 from the top). The first two fns on p. XXXIV should be read as fn. 1 on p. XXXII (l. 7 from bottom), and as fn. 1 on p. XXXIII (l. 20 from bottom) respectively.

Sarga	St.	for	read
1	3	सुखवर्ध	सुखवैभ
	4	मनि	मुनि
	14	हस्यो	ह
	18	मम	मम
	20	मम	म
	25	Read 59* in the Text after 25.	
	29	Read 70*, 71* and 73* in the Text after 29.	
	46	Read 96* and 97* in the Text after 46.	
	79*	*मीयम्	*मीय-
	79*	*मीय	*मीयम्
2	9	Read मित्त्वं for नि सत्त्वं here and elsewhere.	
	30	सुख	सु
3	6	सोऽह विद्या	सोऽह विद्या
3	6	*मित्राद	*मित्राद
4	7	*मुक्त	*मुक्त
	9	*मित्रस्तीक्ष्ण	*मित्र ह*
	27	मम	मम
5	4 (220* Cr. App.)	मम	मम
	27	मम	मम
6	22	Read 243* in the Text after 22	
	24	Remove the wavy line under c.	
8	7	Read मम	for मम here and elsewhere.
	III	Read मेम	for मेम here and elsewhere.
	14	सोऽह चारी*	सोऽह चारी*
9	21	*मित्र	*मित्र
10	1*	Read मममममममम	
	26	म	म
11	2	म	म
	III	Put a wavy line under मम	
12	1	मम	मम
	12	मम	मम

	Page	St	for	read
13	2		कप	कपे
	22		Put the fig 22 after सुखदोषे in d	
	23		Put the fig 23 after दसमक in d	
	28		परिवृत्त	परिवृत्तः
14	19		अतिशृङ्खल	अतिशृङ्खलम्
	25		Put the fig 25 after अष्टम in the next line	
	26		Put the fig 26 after अष्टम in the next line	
15	20		द्वन्द्व	द्वन्द्वे
20	14		क	के
23	12		*रै	*रौ
25	18		Read इत्यत्र for इत्यत्र here and elsewhere	
26	6 8		Put fig 6 after *सुखदोष, 7 after सुखदोष and 8 after दसमक in d	
30	17		*मय	*मय
39	5		*नि रत्न	*नि रत्न
57	17		वा गमि	वा गमि
60	11		*द्वे	*द्वे
64	9		द्व	द्व
71	11		कान्त	कान्त
p 414 Col 2, l 14			कान्त	*कान्त
p 415, Col 2, last line			Hanuman	Hanumat (here and elsewhere)

CONTENTS OF THE TEXT OF THE *BĀLAKĀṇḍĀ*

SARGA

	PAGE
1 Narada relates to Valmiki the story of Rama (79)	3
2 Valmiki's spontaneous expression in a metrical form <i>Brahma's visit</i> (41)	21
3 The argument (9)	29
4 The Rhapsodists (27)	35
5 Dasaratha's Kingdom and Capital (23)	43
6 The City of Ayodhya (24)	49
7 The administration of the kingdom (17)	53
8 Sita's speech. Episode of <i>Rājāśringa</i> (23)	60
9 Lakṣmṇa brought to Lokaṇapada's court (32)	65
10 Rājāśringa comes to Ayodhya (29)	75
11 Commencement of the Advamedha sacrifice (21)	81
12 Advamedha sacrifice continues (34)	86
13 Advamedha completed (46)	92
14 Sacrifice for getting a son. For destroying Ravana gods request Viṣṇu (21)	104
15 Viṣṇu's decision to incarnate. Dasaratha receives heavenly nectar which he gives to his wives (28)	111
16 The monkey tribe (28)	116
17 Birth of Rama and his brothers. <i>Viśvamitra's visit</i> (39)	121
18 Viśvamitra seals protection (76)	133
19 Dasaratha's Speech (25)	138
20 Vasīṣṭha's Speech (29)	143
21 Rama and Lakṣmṇa set forth with Viśvamitra and receive instructions (19)	147
22 The Hermitage of Rama (19)	151
23 The forest of Tataka (30)	155
24 The account of Tataka (19)	161
25 The destruction of Tataka (22)	164
26 Viśvamitra's gift of arms to Rama (22)	169
27 Viśvamitra's instructions in the use of arms (18)	174
28 Viśvamitra relates the account of his hermitage. Suddhasthira and commences the sacrifice (20)	179
29 Marjā and Subāhu are killed and the sacrifice completed (21)	183
30 Viśvamitra starts with Rama and Lakṣmṇa to attend Janaka's sacrifice at Mithila (23)	188
31 Viśvamitra's account of his ancestry and the dynasty of Kūṣa (22)	192
32 Marriage of Brahmakṛti (26)	196
33 Viśvamitra's Lineage (20)	202
34 The origin of Ganga (21)	205
35 The account of Uma (26)	209
36 The birth of Kumara (31)	215
37 The Story of Sagara. Rama's ancestor (24)	220
38 The cleaving of the Earth (26)	224
39 Kapila reduces the sons of Sagara to ashes (28)	229
40 Completion of Sagara's Sacrifice (26)	234
41 Bhagurtha's austerities for the descent of Ganga (24)	239
42 The descent of Ganga (24)	243

43	Bhagīratha completes the funeral rites of his ancestors (20).	249
44	The churning of the Ocean (27).	253
45	Datā's Hope (22).	258
46	Viśvāmitra and the Princes arrive at Viśālā (22).	262
47	Account of Indra and Ahalyā, Gaṇtama's curse to Ahalyā (32).	266
48	Rāma liberates Ahalyā from the curse and departs for Mithilā (22).	271
49	Janaka's Welcome (25).	275
50	Account of Viśvāmitra (28).	280
51	Vasīṣṭha's hospitality to Viśvāmitra (23).	284
52	Viśvāmitra's request for the cow, Śabala (24).	287
53	Viśvāmitra carries away the cow by force (23).	291
54	The cow creates an army which destroys Viśvāmitra's forces (28).	295
55	Vasīṣṭha defeats Viśvāmitra. Viśvāmitra's penance (24).	299
56	Trīśanku's request to perform a sacrifice rejected by Vasīṣṭha (20).	303
57	Trīśanku cursed (23).	307
58	Viśvāmitra curses the sons of Vasīṣṭha (23).	311
59	Trīśanku's ascension (31).	315
60	Ambaṛiṣa purchases Śunahśepa as a victim (28).	320
61	Ambaṛiṣa's sacrifice (27).	324
62	Menahā's temptation to Viśvāmitra (26).	328
63	Rambhā's temptation to Viśvāmitra (15).	334
64	Viśvāmitra becomes a Brahmana (30).	338
65	Janaka's account of the Bow of Śiva and the birth of Sītā (27).	344
66	Rāma's breaking the Bow (27).	348
67	Janaka's invitation to Daśaratha (39).	353
68	Daśaratha's arrival (18).	357
69	Daśaratha's pedigree (32).	361
70	Janaka's pedigree (24).	367
71	Wedding preparations (24).	372
72	Wedding of the four Princes (27).	377
73	Parasūrama's arrival (22).	382
74	Parasūrama's challenge to Rāma (28).	387
75	Parasūrama's defeat (23).	392
76	Daśaratha and his Party return to Ayodhyā (18).	396
	Total stanzas 1,941.				

SOME LATEST PUBLICATIONS OF THE ORIENTAL INSTITUTE

THE GAEKWAD'S ORIENTAL SERIES

Cat. Nos.		Rs. Np.
116	GURJARARĀSĀVALĪ : a collection of several old Gujarati Rāsas : edited by Prof. B. K. Thakore, Shri M. D. Desai and Shri M. C. Modi; 1956.	18/-
121	DHŌRTASVĀMIDHĀṢYA : on the Śrautasūtra of Āpastamba : edited by Mm. A. Chinnayana Sastri, Vol. I. 1956.	20/-
122	REHLA OF IDN RAṬŪTA : translated into English with critical notes by Dr. Mahadev Harsani, 1953.	37/-
36, 68, 124	NĀṬYASĀSTRA of Bharata with the Commentary of Abhinavagupta of Kashmir : edited by M. Ramakrishna Kavi. No. 36, Vol. I, Second Revised ed. illustrated : ed. by Pandit K. S. Ramaswamy Sastri (1956). No. 68 Vol. II 1934, pp. 23, 25, 464. No. 124 Vol. III 1954, pp. 20, 320.	20/- 15/- 15/-
115	TRIṢAṢṬISĀLĀKĀPURUṢACARITRA OF HEMACANDRA : translated into English by Dr. Helen Johnson, Vol. IV, 1954.	35/-
127	INTRODUCTION TO KṚTYAKALPATARU-VYAVAHĀRAKĀṆḌA : with verse-index to Vyavahārikāṇḍa : by K. V. Rangaswamy Anjagar, 1958.	10=50
118	SANGĪTA CĪDĀMANĪ of Kavacakravartī Jagadalamalla—a work on Music published for the first time with introduction, ed. by Pandit D. K. Velankar Shastri, Sanskrit Mahavidyalaya, Baroda 1958. (Copies of this work can be had from Sangita Nataka Akademi, New Delhi).	6=50
129	VIṢṆUDHARMOTTARA PURĀṆA—III Khanda—Vol I critically edited text, with introduction by Dr. Prjyabala Shah, M.A., Ph.D., D.Litt., 1958.	20/-
131	VINĀLAHṢANA and VINĀPRAPĀṬHAKA two small works on Music edited with introduction : by Shri J. S. Patil, Research Officer, Oriental Institute, Baroda (This work can be had from, Sangita Nataka Akademi, New Delhi).	3=50
48	NĀṬYADARPAṆA (Second edition) a work on dramaturgy by Rāmacandra-sūri with his own commentary edited by Pandit L. B. Gandhi and Shri G. K. Shrigondekar. Second edition, revised with an introduction by Pandit L. B. Gandhi, 1959	12=50

Can be had of

Manager, University Publications Sales Unit
University Press Premises, Near Palace Gate, Palace Road, Baroda 4.

OTHER IMPORTANT RECENT PUBLICATIONS

		Rs. & p.
1	Baroda Through The Ages Dr B Subbarao	15-00
2	Excavation At Timbarva Dr R N Mehta	5-00
3	The Personality of India 2nd ed Dr B Subbarao	20-00
4	Stone Age Industries in Bombay & Satara Dist Shri S C Mahli	10-30
5	Excavations at Maheshwar & Navdatoli By Dr H D Sankhala	35-00
6	Approach to Reality by Dr A G Jandelkar	6-25
7	A Critical Study of Shriharas's <i>Naissadhivacaritra</i> by Dr A V Jani	75-00
8	Soma Hymns of Rgveda by Dr S S Bhawe Part I	4-00
9	Soma Hymns of Rgveda by Dr S S Bhawe Part II	5-30
10	Kavaladvaita in Gujarati Poetry by Dr Y J. Tapatia	9-00
11	The Problem of Discipline in Indian Universities & Selection and Training of Personnel for Public Service by Prof N K Siddhanta	1-00
12	The Geology and Mineral Resources of India with Reference to Gujarat and Bombay State by Dr D V Wadia	2-00
13	The Postulates of Rural Development by Dr S L. Day	0-44
14	Treatment of Landscape in Eastern & Western Poetry by Dr C P Ramaswami Aiyar	2-25
15	Bharatiya Tattva Vidya by Pandit Sukhlalji Sanghani	3-50
16	Some Catalytic Gas Reactions of Industrial Importance by J C Ghosh S K Bhattacharyya and M V C Saxena	13-00
17	Electrical Power and Prospects of Some Electro Metallurgical Industries in India by Dr T Banerjee	2-30
18	Physiological Variation and Evolution by Prof J B S Haldane	0-60
19	A Study of Rural Economy of Gujarat by Dr J M Mehta	3-00
20	A Socio Economic Survey of Baroda City Shri H C Malkani	5-00
21	An Inquiry into the Effect of the Working of Tenancy Legislation in the Baroda District of Bombay State V Y Kolhatkar and S B Mahabai	1-00
22	Golkewads of Baroda Sayajirao II (A D 1821 A D 1830) ed by Late Prof G B Pandya	17-00
23	Tambulamanjari edited by Shri J S Pade	5-60
24	Mudravikaraprakarana and Mudravidhi ed ted by Dr Prayabhai Shah	1-32
25	Pramana Manjari edited by Dr Prayabhai Shah	12-5
26	Girvanapadamantari and Gurenavamanantari by Dr L B Shah (In Press)	
27	Prachin Fagu Sangraha by Dr B J Sandesara and Shri Somabhai Parekh	6-00
28	Varnaka Samuccaya Part I edited by Dr B J Sandesara	7-50
29	Varnaka Samuccaya Part II edited by Dr B J Sandesara and Dr R V Mehta	8-25
30	Dus Ramayana of Jacobi Translated into English by Prof S V Ghosal (In Press)	
31	धर्मवेद (In Gujarati) by the Late Dr Anandashankar B Dhruva	3-25
32	हिन्दु वेद (In Gujarati) by the Late Dr Anandashankar B Dhruva	4-75

Can be had of

Manager, University Publications Sales Unit

University Press Premises Near Palace Gate, Palace Road, Baroda 1

THE CRITICAL AND ILLUSTRATED EDITION OF THE RĀMĀYANA

Rates of Subscription

Binding	Advance Payment	Deferred Payment
Cloth	Rs. 250	Rs. 300
Paper	Rs. 200	Rs. 250

Subscribers on the Deferred Payment Plan have to deposit Rs. 25/- out of the price for registration of the order.

Postage extra in all cases.

Parts not sold separately.

A discount of 20% will be allowed on all orders to book sellers.

Only a few copies are printed. You are therefore, requested to register your name as a subscriber at your earliest convenience.

For further particulars please communicate with The Director, Oriental Institute, Baroda.